ΙΟΥΛΙΟΥ ΠΟΛΥΔΕΥΚΟΥΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΦΥΣΙΚΗ

JULII POLLUCIS

HISTORIA PHYSICA

SEU

CHRONICON

AB ORIGINE MUNDI, USQUE AD VALENTIS TEMPORA

NUNC PRIMUM

GRAECE ET LATINE

EDITUM

CUM

LECTIONIBUS VARIIS, ET NOTIS

AB

IGNATIO HARDT

PRESBYTERO ET BIBLIOTHECAE ELECTORALI MONACENSI ADJUNCTO.

MONACHII ET LIPSIAE,

APUD JOSEPHUM LINDAUER,

MDCCXCII.

REVERENDISSIMO,

PERILLUSTRI, AC AMPLISSIMO

DOMINO,

NICOLAO

MAILLOT DE LA TREILLE,

PRAESULI DOMESTICO,

ORDINIS MELITENSIS EQUITI BENEFICIARIO,

CONSILIARIO INTIMO,

AC PRIMO BIBLIOTHECARIO SERENISSIMI
ELECTORIS BAVARO - PALATINI,

ET SOCIETATIS SCIENTIARUM MANNHEMII
MEMBRO DIGNISSIMO,

PATRONO SUO

COLENDISSIMO, OBSERVANDISSIMO.

REVERENDISSIME
PERILLUSTRIS, AC AMPLISSIME

DOMINE PRAESUL,

Da mihi veniam nomini Tuo clarissimo nuncupandi librum, qui materia, quam continet; fine, quo coeptus, & studio, quo confectus est, jus quoddam favoris in se Tui acquirit, haud secus ac ipse exquisita singularis in me benevolentiae Tuae argumenta pluribus jam annis teneo. Materia historiam potissimum ecclesiasticam spectat. Finis est rem juvandi literariam scripto orbi quidem dudum promisso, nunquam tamen emisso. Studium denique Tuae de me opinioni ex aequo respondendi. En paucissimos hos ductus,

 qui

qui characterem designant Tuum, quo inter nos plures per annos lucebas. Ductus, qui Te Ecclesiae tam utilem, literatis tam celebrem, & patrocinio egentibus tam desiderabilem demonstrant. Quis ignorat integerrimum Tuum religionis amorem? Scripta, verba, & actio eum semper testabantur. Reipublicae verò literariae quantum scriptis Tuis profuisti? Indefessum Te, ac officiosissimum omnes novimus. Quis demum Te frustra imploravit vel minimo nixus merito? Ut taceam alios, me ipsum profero tam liberali fruitum patrocinio. Ignotum licet ac in Electorali bibliotheca, cui tanta cum laude praees, manuscripta

graeca

graeca terentem obſervaſti, & colloquio dignatus ob hoc ſtudium, ne dicam, meritum me commendaſti optimo Principi, qui & ſuo in literas amore, & ſincero ſemper commendantis animo perſuaſus, me eidem bibliothecae ſuae gratioſiſſime adjunxit. Nec morabor, ut catalogum manuſcriptorum primò graecorum, mox latinorum, ac germanicorum notis illuſtratum, atque demum impreſſorum librorum alphabeticum tam auctorum, quàm rerum publici juris faciam, ut ſic cuilibet innoteſcat, me non minus in merendo, quam Tu, in me protegendo ſtudium adhibuiſſe. Accipe proin hoc munuſculum, quod mihi ſolum ſuper-

eſt in ſignum grati animi, ſummaeque in TE obſervantiae, nec id, quod datur, ſed ejus, qui dat, animum reſpice. Ego verò ſemper honori mihi duco eſſe

SERVUS HUMILLIMUS

IGN. HARDT.

PRAE-

PRAEFATIO
AD LECTOREM.

In Cl. Jöcheri eruditorum Lexico legere eſt, Julium Pollucem hiſtoriographum chriſtianum Chronica ad Valentis Imperatoris usque tempora compoſuiſſe, eaque ex bibliotheca Electorali Monacenſi edi promiſſa fuiſſe. Et revera Gretſerus Tom. II. operum ſuorum in notis ad Alexandrum Monachum de inventione crucis notat, eundem Julium a Ferdinando Crendelio S. J. in linguam latinam eſſe verſum, & curaturum promiſit, ne cum mortuo interprete moriatur etiam ipſa translatio. Sed intra verba promiſſum ſtetit. Idem Gretſerus animadvertit, eſſe probabile, non tam auctorem, quàm librarium ad Valentis tempora feciſſe finem, idque forſitan ex nota Andreae Darmarii Epidaurii, qui haec ſcripſit, in fine codi-

cis addita: οιμαι ελλιπες ην ὑπο της αρχαιοτητος, puto deesse quid ob vetustatem; adeoque non multum, nec eam ultra Valentem productam arbitror. Caeterum haec Julii Pollucis chronica non in hac solum bibliotheca, sed & in aliis, ut Palatina, & Schleusingensi extare manuscripta Fabricius in biblioth. graeca asserit. Ex nota, quam Andreas Darmarius in fine Codicis adscripsit, colligitur, eam quoque in bibliotheca regia Hispana extare. Inde enim haec exscripsisse adfirmat. Lambecius etiam ex codice nescio quo loca produxit ad Codinum pag. 41. 43. Et Fabrotus ad Collectionem Constit. Eccles. Balsamonis pag. 1379. Cum conficiendo graecorum manuscriptorum, quae hic asservantur, catalogo, & emendandis, quae multa, & magna sunt, catalogi Ingolstadii sine authoris nomine editi vitiis operam darem, totam hanc Julii Pollucis historiam potissimum ecclesiasticam percurri, & opera dignam inveni, ut vertendae manus admoverem, edique curarem, multum utilitatis in rempublicam literariam redundare cogitans. Contuli eam cum Chronico Theodosii cujusdam Melitini adhuc manuscripto, quod in hac bibliotheca asservatur, & cujus pars magna ad verbum fere convenit.

venit. Consului praeterea Cedrenum, Cyrillum, Malelam, Georgium Syncellum, Chronicon Alexandrinum, Zonaram, Eusebium, Alexandrum Monachum de inventione crucis, Glycam, Socratem, Lambecii loca, Georgium Hamartolum, Sozomenum, Theodoretum, Theophanem, & alios, ex quibus variantes lectiones collegi, notasque adjeci. Utere his lector, & hallucinatum excusa.

CHRO-

INDEX.

Ambro-

Asterius,

Carpo-

Con-

Dolochia-

** Euzoius.

Hebdo-

Laban,

Neph-

Petrus,

Templum

ΙΟΥΛΙΟΥ ΠΟΛΥΔΕΥΚΟΥΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΦΥΣΙΚΗ.

ΠΙΝΑΞ.

περὶ

JULII POLLUCIS HISTORIA NATURALIS.

TABULA.

περι των χερουβιμ, και της φλογινης ῥομφαιας.

Αρχη της αποθεσεως του αδαμ.

περι των φυντων ὑιων εκ του ενως.

περι του αβρααμ.

ποτε ηρξατο ἡ των λακεδαιμονιων βασιλεια;

ποτε ηρξαντο αἱ ολυμπιαδες, και εκ τινος;

ποτε τὸ βυζαντιον εκτισθη;

περι ιωαννου του θεολογου.

περι των τεσσαρων ευαγγελιςων.

περι της εσχατης ερημωσεως ιουδαιας.

ποσοι επισκοποι εκ περιτομης;

Διδασκαλοι συγγραφεις ποτε ηκμαζον;

ποσοι επισκοποι εν αιλια τη καλουμενη ἱερουσαλημ;

περι κωνςαντιου.

περι του μεγαλου κωνςαντινου.

Νομοι κωνςαντινου.

ποτε την εν νικαια συνοδον εποιησεν;

βασιλεως επιςολη προς μακαριον αρχιεπισκοπον ἱεροσολυμων.

περι κωνςαντιου δεχομενου τὸ ὁμοουσιον.

περι κωνςαντιου, και κωνςαντος βασιλεων νομοθετησαντων ιουδαιοις, μη ωνεισθαι δουλους.

Κωνςας γραφει κωνςαντιω, και προτρεπει γενεσθαι συνοδον οικουμενικην.

ποτε ἡ ἁγια σοφια ηρξατο κτιζεσθαι;

ποτε ηκμαζε εφραιμ συρος;

ποτε ανομιος, και ουαλεντινος, και ἑτεροι ἁιρετικοι;

ουαλεντινιανος. Msc.

ΙΟΥΛΙΟΥ ΠΟΛΥΔΕΥΚΟΥΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΦΥΣΙΚΗ

ΕΙΣ

ΤΗΝ ΚΟΣΜΟΠΟΙΙΑΝ ΕΚ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ (a),

ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΕΦΕΞΗΣ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Θεος ὁ αχρονος (b) τον δε τον κοσμον, μη προτερον ὑφεσωτα, εν χρονῳ παραγων, (c) εποιησεν ουρανον, και γην. συνυπεστη δε τῃ γῃ τὸ τε ὑδωρ, και (d) τὸ πυρ. και τουτὸ τεκμηριον εναργες, (e) του λιθου μεν και σιδηρου οντων εκ γης, πυρ αφθονον (f) εξελεσθαι, (g) εκ πηγων τε, και φρεατων ὑδωρ πλουσιον αναδιδοσθαι. ταυτης γαρ εκ μη οντων ὑποστασης, δηλον ὁτι και τὰ εν αυτῃ. παντα ουν γεγονε κατα την του θεου βουλησιν. Επειδη δε δικην σκηνης ὁ ουρανος περιταθεις τον εναπολειφθεντα τοπον (h) εσκοτισεν, ειπεν ὁ θεος (i) γενηθηναι φως. και ευθυς συν τῳ λογῳ ἡ φυσις του φωτος ἡ παγκαλος αυτη παρηχθη, και τὸ σκοτος τὸ εξ αντιφραξεως

(a) Theodosius Melittinus in chronico Msc. Saec. circiter XI., quod in bibl. Electorali asservatur, & eadem ad verbum fere habet, adhuc titulo adjecit suo: και εξ αλλων ἱστορικων εφεξης συναγωγη, και διαφορων χρονικων.

(b) *Theod. Mel.* τον δε κοσμον.

(c) *Theod. Mel.* εποιησεν εν αρχῃ ουρανον και γην.

(d) *Th. M.* και πυρ.

JULII POLLUCIS

HISTORIA NATURALIS

DE

MUNDI FABRICA EX GENESI, ET SEQUENTIBUS CHRONICIS.

PROOEMIUM.

Deus nullo temporum limite circumscriptus hunc, qui prius non erat, mundum in tempore producens coelum, & terram creavit. Aqua vero, & ignis unâ cum terra extitit manifesto hoc indicio, quod ex lapide, & ferro, quae ex terra sunt, ignis eliciatur copiosus; ex fontibus item, & puteis uberrima prodeat aqua. Illâ enim ex nihilo productâ, clarum id etiam de iis, quae in illâ sunt. Cuncta igitur ex voluntate Dei facta sunt. Cum vero coelum umbraculi instar ambiens relictum obscuraret locum, dixit Deus: fiat lux. Et statim cum verbo natura lucis, eaque pulcerrima producta est, ac

(*e*) *Th. Met.* τὸ εκ λιθου, και σιδηρου ουτως εκ γης πυρ αφθονον.

(*f*) Εξαλλεται.

(g) Usque ταυτης deest in *Th. M.*

(*h*) *Th. Mel.* εσκοτησεν.

(*i*) *Th. M.* γενηθητω.

φραξεως του ουρανιου σωματος επισυμβαν διεσκεδασε, και τον αλαμπη εκ της τοιαυτης αιτιας (k) τουτον αερα λαμπροτατον αφνω ανεδειξεν. ὁτι δε παν ὁ, τι ἦν προ της του (l) κοσμου συστασεως, εν φωτι ην, δηλον. ουτε γαρ αἱ των αγγελων χορειαι, ουτε πασαι αἱ (m) επουρανιαι στρατιαι, (n) εν αυτῳ διηγον. αλλ᾽ εν φωτι, και πασῃ ευφροσυνῃ πνευματικῃ, την πρεπουσαν ἑαυταις λειτουργιαν εκπληρουσαι, αφ᾽ ὁυ και αυται (o) εκ μη οντων εις τὸ ειναι παρηχθησαν. Τουτου τοινυν του φωτος εκ της ειρημενης αιτιας εναποκλεισθεντος ανω, αυθις εδημιουργησε (p) θεος τὸ νυν καταλαμπον, και φαιδρυνον, τὸν μεταξυ ουρανου, και γης τοπον. ταυτα εν τῃ πρωτῃ γεγενηται της κοσμοποιιας (q) ἡμερα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΕΡΕΩΜΑΤΟΣ.

Παλιν εν τῃ δευτερᾳ ἡμερᾳ της αβυσσου απειρως, και απλετως τῃ γῃ περικεχυμενης, προσεταξε (r) στερεωμα γενεσθαι εκ των ὑδατων εν μεσῳ αυτων. ὁ και μετα ταυτα ουρανον προσηγορευσε, και συν τῳ κελευ-

(k) Deest in *Th. M.*

(l) *Th. M.* του κοσμου τουτου.

(m) *Georg. Cedrenus* επουρανιοι.

(n) *Th. M.* εν σκοτει.

(o) *Th. M.* εκ μη οντως.

(p) *Th. M.* Ὁ Θεος τὸ νυν uterque codex Msc.

(q) *Th. M.* subjungit adhuc: εν ταυτῃ ουν τῃ ἡμερᾳ λεγει Μωσης εν τῃ λοιπῃ (γρ. λεπτῃ) γενεσει εκτισθαι τας ουρανιους δυναμεις.

ac ortas ex coeleſtis corporis oppoſitione tenebras discuſſit, aeremque ex tali cauſa obſcurum repente reddidit pellucidum. Id autem omne, quod ante mundi conſtitutionem extitit, in luce fuiſſe patet. Neque enim angelorum choreae, neque univerſi coeleſtes exercitus in tenebris verſabantur, ſed in luce, ac omni laetitia ſpirituali conſona ipſis munia obeuntes, ex quo & ipſi ex nihilo in rerum naturam producti erant. Hac igitur luce ſurſum tali modo incluſa, rurſus hoc nunc lucidum, ac nitidum in loco coelum inter & terram medio procreavit Deus. Haec primo creationis die facta ſunt.

DE FIRMAMENTO.

Altero rurſus die, cum abyſſus infinita, ac immenſa circa terram foret, firmamentum, quod & coelum poſthac appellavit, ex aquis in earum medio fieri juſſit; & cum juſſu opus

δυναμεις. Eodem igitur die dicit Moiſes in parva Geneſi coeleſtes poteſtates eſſe conditas.

(r) Zonaras ait: στερεωμα δε εκληθη, ότι στερεον τὸ σωμα τουτου, και ου λεπτην ουδ' αραιαν την φυσιν εχει κατα τα ὑδατα. Firmamentum autem appellatum eſt, eoquod corpus ejus ſolidum, nec aquarum inſtar tenui, & rara natura praeditum ſit.

κελευσματι τὸ εργον απετελεσθη. ϛερεωμα δε εκληθη τε δημιουργημα δια την φυσιν των ὑπερκειμενων, ἢ και ὑποκειμενων ὑδατων, λεπτην ουσαν, και (s) αραρυιαν. ουρανος δε δια τὸ καθόρασθαι, τροπον δερρεως ὑπερ κεφαλης (t) ἁπλωμενον.

ΠΕΡΙ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

Αυθις δε (u) εν τῃ τριτῃ ημερᾳ εκελευσε τα εναπολειφθεντα (x) κατω του ϛερεωματος ὑδατα συνελθειν εις συναγωγην μιαν, ην επωνομασε (y) θαλασσην. προς τὸ, ωφθηναι την ξηραν, και οὑτως κοιλοτητες τινες βαθειαι (z) εν τῃ γῃ γενομεναι εισεδεξαντο αυτα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΞΗΡΑΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΛΑΣΤΗΣΑΝΤΩΝ ΕΚ ΓΗΣ.

(a) Ξηρα δε η γη επεκληθη, επειδη και ιδιον εϛιν αυτης, (b) και κατα φυσιν (c) τι προσρημα. τὸ γαρ κυριως ξηρον εϛι γη. (d) επειδη ὡσπερ τι βαρος (e) εναπεθετο τα (f) εναποκειμενα αυτῃ ὑδατα, λοιπον (g) βλαϛανειν προσεταχθη, βοτανην, (h) χορτον, και σπερμα κατα γενος, και ξυλον

(s) *Th. M.* & Cedrenus habent αραιαν.

(t) *Th. M.* ηπλομενος, alii ὑφηπλωμενος, ὑπλωμενον.

(u) *Th. M.* τῃ τριτῃ.

(x) *Th. M.* κατα.

(y) *Th. M.* θαλασσαν.

(z) *Th. M.* εγγεγενημεναι.

(a) Ξηρα. Etiam latine ſubſtantivi loco Virgilium dixiſſe memini: Exilit in ſiccum.

opus perfectum erat. Firmamentum autem vocabatur, eoquod aquae, quae supra, & infra sunt, natura tenues sint, ac adaptatae. Coelum vero, eoquod pellis instar videatur supra caput expansum.

DE MARI.

Tertio rursus die relictas sub firmamento aquas in unam, quam mare appellavit, collectionem mandato redegit, ut siccum appareret. Et sic imae quaedam cavitates subterraneae aquas excepere.

DE SICCO, ET IIS, QUAE EX TERRA GERMINANT.

Sicca autem appellata fuit terra, quod proprium quoddam ipsius, ac naturae conveniens nomen sit. Proprie enim siccum quid terra est.

Cum aquae huic inclusae, tanquam pondus, detinerentur, germinare deinceps plantam, herbam, semenque per genus, li-

gnum-

(b) *Th. M.* και deest.

(c) *Cedrenus* τό.

(d) *Th. M.* επειδη δε.

(e) *Th. M.* απεθετο.

(f) *Cedr.* επικειμενα.

(g) *Th. M.* βλαςανην.

(h) *Th. M.* χερτου.

ξυλον καρπιμον, και ευθυς προς (i) καρπογονιαν (k) συγκινηθεισαν. τα μυρια των (l) βλαςηματων τε και φυτων (m) προεβαλλετο (n) ανθη, και ευπρεπης και χαριεσσα αθροον (o) άπασα ανεφανη. Ου μονον γαρ εκ της των (p) ληιων (q) αναδοσεως εφαιδρυνετο, αλλα και κεδρων και κυπαρισσων, συν τῃ αλλῃ των δενδρων πληθυι αυτοματως εξ αυτης ανακυψαντων, ἱκανως κατεκοσμειτο.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΩΣΤΗΡΩΝ.

Παλιν εν τῃ τεταρτῃ ἡμερᾳ φωςηρας ειπεν γενεσθαι, και εγενετο (r) ἡλιος και σεληνη, και αςρα, καθως ηβουληθη ὁ κελευσας. και τὸ καθαρωτατον, (s) εκεινο φως τὸ εν τῃ πρωτῃ κτισει, (t) εν ᾗ ἡμερᾳ εν τουτοις καταμερισας, πολυμερη εξ αυτων παρεσχετο τῳ παντι ωφελειαν. μιαν μεν την (u) εκ του φαινειν, και ταις οικειαις (x) λαμπηδοσι καταυγαζειν τον κοσμον πλουσιως, ἑτεραν δε την εκ του (y) ανισχειν, και καταδυεσθαι, αιτιαν ουσαν της των χρονων απαριθμησεως. (z) αλλην δε την δια τινων

(i) *Th. M.* καρπωγονιαν.

(k) *Th. M.* συνκινηθησα.

(l) *Cedr.* βλαςιματων.

(m) *Th. M.* περι εβαλλετο.

(n) *Th. M.* γενη.

(o) *Th. M.* πασα.

(p) *Th. M.* ληινων.

gnumque frugiferum jussa est. Et continuo fructus ad edendos concitabantur. Infinitus germinum, plantarumque numerus protrusit flores, & decora, ac gratiosa multum simul omnis repente apparuit. Non enim ex segetum scaturigine tantum enituit, sed & Cedris, Cypressisque cum reliqua arborum copia suapte ex ea emergentium abunde exornata fuit.

DE LUMINARIBUS.

Quarto iterum die luminaria, sol, luna, & astra volentis imperio micuere. Purissimam quoque illam lucem, quae in prima creatione extitit, hoc die inter illa partitus, multiplicem ex iis universo attulit utilitatem; aliam quidem, ex eo, quod lucerent, suoque mundum splendore affatim illustrarent. Aliam, quod ex ortu, & occasu suo numerando tempori causam praeberent. Aliam demum per

(q) *Th. M.* ανυδασιας.

(r) *Th. M.* ἡλιος τε.

(s) *Th. M.* εκεινω.

(t) *Th. M.* εν ἡμερα.

(u) *Th. M.* του εκ του.

(x) *Th. M.* λαμπιδεσι.

(y) *Th. M.* ανεσχειν.

(z) *Cedr.* αλλα και των σημειων.

τινων σημειων, (a) ενεργουσαν διαφορως τους ευσεβως ςοχαζομενους, και μη περα του μετρου περιεργαζομενους. δια ες̇ι και (b) ἡ δια της σεληνης πολλακις (c) σημαινομενη. λεπτη γαρ ουσα (d) αυτη ταις (e) ακτισι περι τριτην ἡμεραν, και (f) καθαρα ςαθεραν ευδιαν κατεπαγγελεται. παχεια δε ταις κεραιαις, και ὑπερυθρος φαινομενη, ἠ ὑδωρ (g) λαβρον απο νεφων, ἠ χειμωνα εσεσθαι μηνυει. (h) Ὡσαυτως και ὁ ἡλιος ανθρακωδης (i) γενομενος, και ὑφαιμος ταις ακτισιν, ἠ τῳ (k) απαυγασματι, (l) και ομβρων καταφοραν ἠ πνευματων βιαιαν κινησιν (m) δηλοι επιγινεσθαι. πολλακις ουν εκ της τοιαυτης σημειωσεως ωφεληθησαν πολλοι πλωτηρες τε και γεωργοι και ὁδοιποροι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΧΘΥΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΤΕΙΝΩΝ.

(n) Εν τῃ πεμπτῃ ἡμερᾳ, εκελευσεν εξαγαγειν τα ὑδατα ἑρπετα ψυχων ζωσων, και πετεινα κατα τὸ ςερεωμα του ουρανου πετομενα, και συν τῳ προςαγματι τὸ εργον ετελειουτο, της προς τὸ ζωογονειν επιτηδειοτητος (o) εγγενομενης τοις ὑδασιν. Ευθυς γαρ

(a) *Th. M.* ευεργετουσαν.

(b) ἡ deest in *Th. M.*

(c) *Th. M.* σημαινομενω.

(d) *Th. M.* deest.

(e) *Th. M.* κεραιαις.

(f) *Cedr.* καθαρα. *Th. M.* περι την ἡμεραν και καθαρα.

(g) *Cedr.* λαυρον.

per ſigna pie tendentes, & non ſupra modum inaniter ſatagentes variis dirigendo modis. Qualis etiam illa eſt, quae ſaepius per lunam ſignificatur. Tenuis enim radiis ſuis tertium circiter diem, puraque conſtantem aeris ſerenitatem promittit. Sin craſſa cornibus, ac ſubrubens appareat, aut largos ex nubibus imbres, aut tempeſtatem fore indicat. Eodem modo & ſol, ſi prunae inſtar candeat, ac ſanguinis colore tinctos radios, ſplendoremve edat, aut imbrium delapſus, aut violentos ventorum motus imminere oſtendit. Hinc ſaepe ejusmodi indicium nautis, agricolis, ac viatoribus profuit.

DE PISCIBUS, ET VOLUCRIBUS.

Quinto die ex aquis reptilia animarum viventium, beſtiasque ſub coeli firmamento volantes prodire juſſit; & cum juſſu opus confectum erat, aquis proprietate gignendi animalia praeditis. Illico enim mare

(h) *Th. M.* ὡσαυτος.

(i) *Th. M.* γινομενος.

(k) *Cedr.* τὸ απαυγασμα.

(l) *Th. M.* usque βιαιαν deeſt.

(m) *Th. M.* διλοι επιγενεσθαι.

(n) *Th. M.* εν δε τη.

(o) *Th. M.* εγγενομενης.

γαρ θαλασσα μεν, τα παντοδαπα γενη των (p) νηκτων απετεκε. ποταμοι δε και λιμναι των (q) οικειων, και κατα φυσιν ιχθυων επληρωθησαν. (r) προσηγαγε δε αυθις και τα πετεινα τα ὑδατα τροπον τινα συγγενειαν προς τα νηκτα εχοντα. ὡσπερ γαρ ὁι ιχθυες εν τοις ὑδασιν, τη μεν κινησει των πτερυγων (s) επι τὸ προσω (t) χωρουσι, τη δε συχνη μεταςροφη του (u) ουραιου ευθειας αυτοις ὁρμας οιακιζουσιν. οὑτω και τα πετεινα κατα τον αερα νηχομενα, τεμνουσι μεν τουτον. περωσι δε, ὁπου και βουλονται.

ΠΕΡΙ (x) ΤΩΝ ΚΤΗΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΡΙΩΝ.

Αυθις δε εν τη ἑκτη ἡμερα επετραπη εξαγαγειν ἡ γη ψυχην ζωσαν κατα γενος, τετραποδα, και ἑρπετα, και θηρια. και ευθυς προηγαγε τα τε αγρια, και ἡμερα ζωα. ψυχην δε ζωσαν εξαγαγειν εκελευσεν, ἱνα (y) εκ τουτων γινωσκηται της τε αλογου ψυχης ἡ διαφορα, και της του (z) ανθρωπου. εκ γαρ γης εφυη των αλογων ἡ ψυχη. ἡ δε του ανθρωπου εκ του θειου εμφυσηματος συνεςη. και ὁτι γενηρα ἡ των αλογων ψυχη, εξ αυτης εςι παλιν γνωναι της γραφης. ειρηται γαρ· ψυχη παντος (a) κτηνους τὸ αἱμα αυτου εςιν. αἱμα δε πηγνυμενον εις σαρκα μετα-

(p) *Th. M.* των κτινων.

(q) *Th. M.* και deest.

(r) *Th. M.* προηγαγε.

(s) *Th. M.* επι τα.

(t) *Th. M.* χορουσι.

mare quidem natantia omnis generis animalia peperit, fluvii vero, ſtagnaque propriis, ac naturae ſuae convenientibus replebantur piſcibus. Rurſus vero & aquae volucres modo quodam ſimilitudinem cum natantibus habente produxerunt. Quemadmodum enim piſces in aquis pinnarum motu antrorſum pergunt, crebra vero caudae converſione rectos ſuos motus dirigunt, ſic & volucres in aere nantes eum ſecant, & quocunque volunt, permeant.

DE JUMENTIS, ET FERIS.

Sexta denuo die animam viventem per genus producere, quadrupedes, reptilia, & feras, terrae datum eſt. Et ſubito produxit feras, & cicures animantes. Juſſa eſt autem producere animam viventem, ut inde cognoſceretur bruti, ac hominis animae diſcrimen. Nam brutorum anima ex terra nata eſt. Hominis vero ex adflatu divino ortum ſuum habet. Eſſe autem brutorum animam terrenam, ex ipſa rurſum ſcriptura intelligere licet. Dictum eſt enim: Anima omnis pecoris ſanguis ejus eſt. Sanguis porro concretus in carnem

(u) *Th. M.* ορεου τας.

(x) *Th. M.* κτινων και θειρειων.

(y) *Th. M.* εκ τουτου.

(z) *Th. M.* ανθρωπειας.

(a) *Levit.* 17, 11. non legitur κτηνους, ſed σαρκος, carnis.

μεταβαλλεται. σαρξ δη φθειρομενη εις γην αναλυεται. εικοτως ουν (b) γεωδης ἡ ψυχη (c) του αλογου. Επειδη δε λοιπον τῳ καταλληλῳ καλλει τα παντα (d) διακεκοσμητο. ουρανος μεν ταις των φωςηρων αυγαις. θαλαττα δε και αηρ τοις (e) νηκτοις τε και αεριοις των ζωων. γη δε ταις (f) παντοιοις διαφοραις των φυτων τε και βοσκηματων, ὥςπερ τινα βασιλεα ὁ του παντος ποιητης, (g) εισαγει τον ανθρωπον εν κοσμῳ, ουχ ὡς αποβλητον εσχατον κτισας, αλλ᾽ ὡς ἁμα τῃ γενεσει βασιλευειν οφειλοντα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Τι γαρ φησιν ἡ γραφη; και ειπεν θεος. ποιησωμεν ανθρωπον κατ᾽ εικονα ἡμετεραν, και καθ᾽ ὁμοιωσιν, και αρχετωσαν των ιχθυων της θαλασσης, και των πετεινων του ουρανου, και των θηριων, (h) και των κτηνων, και πασης της γης. και τα μεν αλλα παντα κτισματα ῥηματι μονῳ παρηχθη, ὁ δε ανθρωπος εσχεν εξαιρετον τι κατα την ποιησιν παρα ταυτα. βουλης γαρ προηγησαμενης εκτισθη, ἱνα εκ τουτου δειχθη, ὁτι περ τιμιον τι χρημα (i) ὑπαρχει. τὸ γαρ · ποιησωμεν ανθρωπον κατ᾽ εικονα ἡμετεραν, και καθ᾽ ὁμοιωσιν, ουδεν ἑτερον δεικνυσιν, ἠ ὁτι συμβουλῳ εχρησατο ὁ πατηρ τῳ μονογενῃ αυτου ὑιῳ επι τῃ τουτου κατασκευῃ, τῳ απαυγασματι της δοξης κατα τον αποςολον, και χαρακτηρι

(b) *Ced.* γαιωδης. (d) *Th. M.* διεκοσμητο.
(c) *Ced.* των αλογων. (e) *Th. M.* τε deest.

nem abit. Caro autem corruptione ſua in terram reſolvitur. Meritò proin terrena brutorum anima eſt. Cum igitur jam omnia decore congruo ſuperbirent; cœlum quidem luminarium ſplendore; mare, & aer aquatilibus, & volatilibus beſtiis; terra verò omnigena plantarum, pecorumque varietate, rerum omnium conditor hominem in mundum, tanquam Regem inducit, ultimò eum procreans, non ut rem rejectaneam, ſed ſimul cum generatione dominaturum.

DE OPIFICIO HOMINIS.

Quid enim ait S. Scriptura? & dixit Deus: faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram, & imperet piſcibus maris, volucribus coeli, feris, jumentis, & omni terrae. Omnes quidem aliae creaturae ſòlo verbo productae ſunt. At hominis creatio ſingulare quid habet prae illis. Praevio enim creatus conſilio eſt, ut inde, pretioſum quid eſſe hominem, oſtenderetur. Nam illud: faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram: nil aliud declarat, quam quod pater filio ſuo unigenito, qui eſt ſplendor gloriae ſecundum apoſtolum, & ſubſtantiae ipſius cha-

(f) *Th. M.* παντοιαις.

(g) *Th. M.* εισαγη.

(h) *Th. M.* deeſt.

(i) *Th. M.* ὑπαρχη.

κτηρι (*k*) της ὑποςασεως αυτου. ουτε γαρ ενην αλλῳ τινι συμβουλῳ κεχρησθαι, ἢ τῳ ζωντι, και ενυποςατῳ αυτου λογῳ τῳ απαραλλακτῳ κατ' εικονα, και ὁμοουσιῳ, και (*l*) ισοδυναμῳ.

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤ' ΕΙΚΟΝΑ.

Επειδη τοινυν, ὡς ειρηται, βασιλευς ὡσπερ (*m*) εισηχθη εν κοσμῳ ὁ ανθρωπος, εικοτως και (*n*) κατ' εικονα γεγενηται. εδει γαρ τον μελλοντα αρχειν των αλλων, ὡσπερ τινα εικονα ειναι εμψυχον της του (*o*) παμβασιλεως ὁμοιοτητος. ουκ εν πορφυριδι και σκηπτρῳ, και διαδηματι την αξιαν εμφαινοντα. επει (*p*) μηδεν τὸ αρχετυπον εν τουτοις εςιν, αλλ' εν τῳ (*q*) κεκοσμησθαι τῃ αφθαρσιᾳ, και αθανασιᾳ, και αρετῃ. τουτοις γαρ τιμηθεις ὁ ανθρωπος, την (*r*) προς τὸ πρωτοτυπον εικονα, και ὁμοιοτητα διασωζει. ετι δε και ἡ αυτεξουσιοτης τὸ βασιλικον και (*s*) επηρμενον της φυσεως του ανθρωπου, και προς την θειαν εικονα εμφερες προφανεςατα δεικνυσι. (*t*) κατα τουτον τον λογον, και χειρων θεου εργον ὁ ανθρωπος (*u*) δια τὸ τιμιον της κατασκευης. βουλης γαρ (*x*) ενεργειας τὸ παν. ειτα μετα την (*y*) τουδε διαπλασιν τι φησιν ἡ γραφη; και συνετελεσεν ὁ θεος εν τῃ ἡμερᾳ τῃ ἑκτῃ τα εργα αυτου, ἁ ἐποιησε,

(*k*) Mſc. habet χαρακτηρ.

(*l*) *Theodoſius* addit adhuc: Εικοσι δυο εργα, ὡς λεγει μωσης, εκτισεν ὁ θεος εν ταις ἑξ ἡμεραις. διο και εικοσι δυο γραμματα, και βιβλια τοσαυτα παρ' ἑβραιοις, και εικοσι δυο γενεαρχιαι απο αδαμ μεχρι ιακωβ.

(*m*) *Th. M.* ἠσηχθη.

(*n*) *Th. M.* κατ' εικονα θεου.

(*o*) *Th. M.* βασιλεως.

(*p*) *Th. M.* μηδε.

character, ad opificium hominis, tanquam consiliario usus sit. Non enim fas erat alio uti consiliario, quàm vivo, & subsistenti ipsius verbo, per omnia simili, consubstantiali, ac aeque potenti.

IN ILLUD: AD IMAGINEM.

Cum igitur, sicut dictum erat, homo in mundum, tanquam Rex, inductus esset, eum quoque ad imaginem Dei factum esse decuit. Quippe oportuit, eum, qui aliis esset imperaturus, veluti vivam quamdam imaginem esse similitudinis ejus, qui Rex est omnium, non ut purpura, sceptro, ac diademate dignitatem praeseferret suam, cum ipsius exemplar horum nihil habeat, sed ut aeternitate, immortalitate, virtuteque ornaretur. His enim decoratus homo imaginem, & similitudinem exemplaris sui conservat. Insuper & liberi arbitrii facultas regiam, ac eminentem naturae humanae dignitatem, divinaeque imaginis similitudinem manifestissime demonstrat. Atque ex hac ratione homo manuum Dei opus propter structurae praestantiam dicitur. Omne enim effectio consilii est. Dein peracto hominis opificio, quid S. Scriptura inquit? Et complevit

(q) *Cedr.* κεκοσμεισθαι. *Th. M.* κεκοσμεισθε.

(r) *Th. M.* προς την.

(s) *Th. M.* επηρτημενον.

(t) *Th. M.* καὶ κατα.

(u) *Cedr.* δια την τιμην.

(x) *Th. M.* ενεργεια.

(y) *Th. M.* τουτου.

ἐποιησε, και κατεπαυσεν εν τῃ ἡμερᾳ τῃ (z) ἑβδομῃ, και ευλογησε την ἡμεραν την ἑβδομην, και ἡγιασεν (a) αυτην, ὁτι εν αυτῃ κατεπαυσεν απο παντων των εργων αυτου, ὡν ηρξατο ὁ θεος ποιησαι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ.

Τινος χαριν την ἑβδομην ἡμεραν ευλογησεν ὁ Θεος μονον, και ουχι τας πασας; ὁτι ἑκαςη των αλλων εκ της εν αυτῃ γενομενης δημιουργιας (b) εσχε την ευλογιαν. επειδη δε εμελλεν αυτη μενειν (c) αγεραςος, τουτου χαριν (d) ευλογηθη και αυτη (e) παρα θεου. παλιν ουν ἡ γραφη. και εφυτευσε κυριος ὁ θεος παραδεισον εν εδεμ κατα ανατολας, και εθετο εκει τον ανθρωπον, ὁν επλασε. και εξανετειλεν ὁ θεος ετι εκ της γης πανξυλον ὡραιον (f) εις ὁρασιν, και καλον εις βρωσιν, και τὸ ξυλον της ζωης εν μεσῳ του (g) παραδεισου, και το ξυλον του ειδεναι γνωςον καλου και πονηρου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ.

Την λογικην ὑποςασιν τιμησαι προθεμενος ὁ θεος αφορισμενον κατασκευαζει, και λαμπρον (h) μονητηριον, και πασης (i) γεμον θυμηδιας, και καθιςησιν εκει τον αδαμ. ετι δε ενταυθα γενομενου του λογου, θαυμασαι την αφατον θεου φιλανθρωπιαν, ὁτι περ πανταρχι-

(z) Th. M. ἑβδομῃ απο παντων των εργων αυτου, ὡν εποιησε.

(a) Th. M. deest.

(b) Msc. habet εχε.

(c) Th. M. addit adhuc μηδε μιας εν αυτῃ γενομενης δημιουργιας.

plevit Deus die ſexto opera, quae fecit, & requievit die ſeptimo, eique benedixit, ac ſanctificavit, eoquod in eo, ab omnibus, quae creare coepit, operibus, requieverit.

DE SABBATO.

Quare diem ſeptimum duntaxat, & non omnes Deus fauſtos eſſe juſſit? Eoquod unusquisque reliquorum ex opificio ſuo felix, fauſtusque declaratus eſſet. Cum vero ſolus dies ſeptimus eo munere cariturus eſſet, hinc illum quoque Deus fauſtum eſſe juſſit. Rurſus igitur S. Scriptura: Et plantavit Dominus Deus paradiſum in Edem orientem verſus, ibique hominem, quem formavit, poſuit. Inſuper & ex terra omne lignum viſu pulchrum, ac guſtu bonum, & lignum vitae in medio paradiſo, atque illud ſcientiae boni, & mali naſci fecit.

DE PARADISO.

Praeditam ratione ſubſtantiam honorandi animo Deus, ſeparatam ac ſplendidam, omnique abundantem voluptate habitationem praeparat, ibique Adamum conſtituit. Quid jam? Inſtituta hic ratione, admirare ineffabilem Dei erga

(d) *Th. M.* ηυλογηθη.
(e) *Th. M.* ὑπο θεου.
(f) *Th. M.* ὁρασιν.
(g) *Th. M.* παραδεισσον.
(h) *Th. M.* οικητηριον.
(i) *Th. M.* γεμων θυμιδιας.

ταρχικην εχων, και (k) αιδιον εξουσιαν εις τὸ παν, ἑαυτον και γεωργειν επεδωκε δια τον ανθρωπον. ὁ γαρ τοσουτον μεγεθος ουρανου, και γης, και θαλαττης λογῳ ὑποστησαμενος, πολλῳ μαλλον παραδεισον (l) ἱκανος ην καταφυτευσαι, ῥηματι και λογῳ ῥιζωσας τὸ πανολβιον χωριον. αλλ᾽ ὡς ειρηται, δια την προς τον ανθρωπον τιμην, και φυτουργος γινεται μυστικῳ τινι λογῳ, ὁ ακαματως τον δε τον κοσμον εκ του μη (m) οντος εις τὸ ειναι θελησει μονῃ (n) παραγων. ειτα αυθις η γραφη. και ηγαγεν ὁ θεος παντα τα θηρια, και τα (o) κτηνη, και τα πετεινα προς τον αδαμ ιδειν, τι καλεσει αυτα. και παν ὁ εκαλεσεν αυτα αδαμ, τουτο ονομα αυτῳ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.

Ὁρᾷν ουν ην και εντευθεν την τιμην (p) την μετα ταυτα του ανθρωπου, ἡν εσχεν εξ (q) αυτης γενεσεως, ὡσπερ γαρ αγελαρχης τις προυκαθητο αδαμ. και ὁ θεος ηγεν προς αυτον τα μυρια των θηριων, και των κτηνων, και των (r) πτηνων γενη, ἱνα ἡγεμονα (s) τουτων (t) χειροτονηση, ὁν κατ᾽ εικονα ιδιαν πεποιηκει. και εκεινος μεν θειῳ καταπνευσθεις, και προφητικῳ πνευματι, ονοματα κυρια ἑκαστῳ των αλογων επεθηκεν. (u) τα δε ζωα ὡσπερ τιμην μεγαλην εκ της επικλησεως λαβοντα, οὑτως εν συζυγιᾳ ὑπεχωρουν.

ΠΕΡΙ

(k) Th. M. αειδιον.

(l) Th. M. ικανως· ρηματι.

(m) Th. M. οντως.

(n) Th. M. παραγαγων.

(o) Th. M. κτινη και τα ἑρπετα.

(p) Th. M. deest.

ga homines amorem, ut qui absolutam, perpetuamque rerum omnium potestatem habens, se ipsum propter hominem colendo agro praebuit. Qui enim tantae molis coelum, terram, & mare verbo in rerum naturam produxit, multo magis plantando paradiso par erat, dicto, & verbo beatissimum stabiliens locum. Sed sicuti dictum fuit, propter honorem hominis mystica quadam ratione sator fit ille, qui hunc mundum ex nihilo in rerum naturam labore nullo, sola voluntate constituit. Rursus dein S. Scriptura pergit: Et adduxit Deus omnes feras, pecora, & volatilia ad Adamum, visurus, quomodo ea vocaret, & quod cuique dedit, hoc illi nomen est.

DE APPELLATIONE ANIMALIUM.

Inde itaque & deinceps videre licuit honorem hominis, quem ex ipsa habuit generatione. Praesedit enim, tanquam gregis praeses Adamus; & Deus illi infinita ferarum, pecorum, & volatilium genera adduxit, ut eum, quem ad suam fecit imaginem, horum ducem constitueret. Et ille divino, ac prophetico afflatus spiritu, propria singulis brutorum nomina imposuit. Illa vero, tanquam ex appellatione magno aucta honore, conjugatim discessere.

DE

(q) *Th. M.* της.
(r) *Th. M.* πετεινων.
(s) *Th. M.* τουτον.
(t) *Th. M.* χειροτονησει.
(u) Msc. τε δε.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

Επειδη δε εξ άπαντων τουτων των γενων ουδεν ην ὁμοιον τῳ αδαμ, ειπε παλιν ὁ θεος, καταφησιν ἡ γραφη. ου καλον ειναι τον ανθρωπον μονον. ποιησωμεν αυτῳ βοηθον κατ᾽ αυτον. βοηθον λεγει τὸ θηλυ, δια τον της παιδογονιας λογον, συνεργειν (x) μελλοντα τῳ ανδρι, προς την του γενους αυξησιν τε και διαμονην. αυθις δε επιλεγει. και επεβαλεν ὁ θεος εκςασιν επι τον αδαμ, και ὑπνωσε· και ελαβε μιαν των πλευρων αυτου, και ανεπληρωσε σαρκα αντ᾽ αυτης, και ῳκοδομησε την πλευραν, ἡν ελαβεν απο του αδαμ, εις γυναικα. εςι δε ὁ ειρημενος της γραφης σκοπος ὁυτος. κρινας ὁ εν σοφιᾳ τα παντα ποιησας θεος δουναι τῳ αδαμ βοηθον κατ᾽ αυτον, ὡς επηγγειλατο, ουκ εκ γης πλαττει τὸ θηλυ καταπερ τον ανδρα. αλλ᾽ εις ὑπνον τρεπει τουτον καταφορᾳ πνευματος τον νουν αυτου (y) φαντασιασας, και (z) τον της ψυχης οφθαλμον εις (a) απληςον φωτος οψιν εκκαλειται, ἱνα τη φαντασιᾳ του τοιουτου καλλους κατεχομενος, μη γνῷ τὸ γινομενον. ειτα λαμβανει μιαν των πλευρων αυτου ακαματως, αισθησιν αλγηδονος αυτῳ μη επαγαγων. και ευθυς, ὡς τεχνιτης (b) αριςος, και ιατρος (c) σκυτομος, τὸ (d) λοιπον δια σαρκος ανεπληρωσεν.

Εν ὁσῳ δε την ψυχην τη ακορεςῳ της θειας ἡδονης περιεσπα, την πλευραν, (e) ἡν ελαβεν, ῳκοδομησεν εις γυναικα, μυςικως εκτυπωσας αυτην εις ζωον λογικον, καλλει αμηχανῳ, και σχηματι ευπρεπεςατῳ κεκοσμημενον.

(x) Th. M. μελλον.

(y) Th. M. φαντασιωσας.

(z) Th. M. των οφθαλμων.

(a) Th. M. απλειςον.

DE OPIFICIO MULIERIS.

Cum vero ex omnibus his generibus Adamo nullum ſimile foret, dixit rurſum Deus, teſte ſcriptura: Non eſt bonum, hominem eſſe ſolum, faciamus ei adjutorium ſimile ipſi. Adjutorium dicit fœminam ratione generationis, utpote quæ marem in augendo, conſervandoque genere adjuvaret. Rurſum vero ſubjungit: Et immiſit Deus ſoporem in Adamum, eoque ſopito, tulit unam coſtarum, & carne replevit. Coſtam vero Adamo ablatam in mulierem aedificavit. Eſt vero memoratus ſcripturae ſcopus iſte. Deus, qui omnia ſapienter fecerat, dare Adamo, prout edixit, adjutorium ſimile ipſi decernens, non ex terra foeminam, ſicut marem format; ſed ſomnum illi inducit, mentem impulſione ſpiritus phantaſiis replet, & animae oculum ad immenſam lucis viſionem evocat, ne tantae pulchritudinis phantaſia occupatus, id quod fieret, perciperet. Dein nullo labore fert coſtam ejus, erepto doloris ſenſu. Et confeſtim, ut optimus artifex, & chirurgus incidendi peritus vacuum carne replevit.

Quamdiu vero animam inſatiabili divinae voluptatis ſenſu abſtractam tenuit, coſtam, quam tulit, in mulierem aedificavit, myſtice eam in animal ratione praeditum effingens, forma incomparabili, habituque maxime decoro exor-

(*b*) *Th. M.* deeſt.
(*c*) *Th. M.* συντομιας.
(*d*) *Th. M.* λειπον
(*e*) Mſc. ἡ.

μενον. και αγει τουτὸ προς τον αδαμ. ειτα εκεινος ἁτε θειου πνευματος μετεχος ων, (*f*) εγνωκως, ὡς εξ αυτου ην, Φησι. τουτο νυν (*g*) οςουν εκ των (*h*) οςων μου, και σαρξ εκ της σαρκος μου. αυτη κληθησεται γυνη, ὁτι εκ του ανδρος αυτης εληΦθη αυτη. ὁρῶν ουν αδαμ την γυναικα, ουχ ὡς γυναικα θεωμενος επασχεν, (*i*) αλλ' ἑαυτον ὁρων (*k*) πνευματικως ηυΦραινετο, την ὁμοιαν βλεπων και ταυτην εχουσαν κατασκευην. ὡσαυτως δε και ἡ γυνη θεωρουσα τον ανδρα μεγαλως ηγαλλετο. κατ' αυτον ουσαν ἑαυτην εννοουσα. οντων ουν αυτων εν τῳ παραδεισῳ της τρυΦης, νομον διδωσιν αυτοις ὁ θεος επι ευεργεσιᾳ, του δειξαι μεν ελευθεραν την Φυσιν εν τῃ αυτεξουσιοτητι. ὑποδειξαι δε, ὡς ὑπο δεσποτην, και (*l*) δαιμονα εισι, λεγων οὑτως. απο παντος ξυλου του εν τῳ παραδεισῳ (*m*) βρωσιν Φαγειν. απο δε του ξυλου του γινωσκειν καλον και πονηρον, ου Φαγεσθε απ' αυτου, ᾗ δ'αν ἡμερᾳ Φαγητε απ' αυτου, θανατῳ (*n*) αποθανεισθε. τουτ' εςιν θνητοι εσεσθε. ὁυτω γαρ και ὁ συμμαχος ἡρμηνευσεν. ᾗ δ'αν ἡμερᾳ Φαγῃ απο του ξυλου, θνητος εσῃ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΞΥΛΟΥ ΤΟΥ ΓΝΩΣΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΠΟΝΗΡΟΥ.

Αλλα μη τις (*o*) ὑπολαβοι, ὁτι τὸ ξυλον τοιαυτης ην Φυσεως, ὡς γνωσιν παρεχειν καλου, και κακου

(*f*) *Th. M.* εγνωκος, ὁτι.

(g) Msc. habet ην, in margine vero correctum νυν. *Th. M.* nec νυν nec ην habet.

(*h*) *Th. M.* οςεων. (*i*) *Th. M.* αλλ' ὡς

exornatum. Et ducit eam ad Adamum. Ille dein, utpote divini particeps ſpiritus, cognito, eam ex ſe eſſe, ait: Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro ex carne mea, ipſa vocabitur mulier, quoniam ex viro ſuo ſumpta eſt. Adamus itaque mulierem conſpicatus, non ut viſa muliere afficiebatur animo, ſed perinde ac ſe ipſum cernens laetabatur ſpiritu, ſimili eademque forma praeditam conſiderans. Eodem modo & mulier virum intuens magno perfundebatur gaudio, ſimilem ei ſe ipſam cognoſcens. Deliciarum igitur paradiſum incolentibus pro beneficentia Deus legem fert, ut ſe natura liberos, Domino autem, ac rectori ſubjectos intelligerent, ſic inquiens: De omni ligno, quod in paradiſo eſt, veſcimini, de ligno autem ſciendi bonum & malum, ne veſcamini. Quocunque vero die ex eo comederitis, morte moriemini, hoc eſt, mortales eritis. Sic enim Symmachus quoque interpretatus eſt: Quocunque vero die comederis de ligno, mortalis eris.

DE LIGNO SCIENTIAE BONI, ET MALI.

Sed nequis exiſtimet, lignum eâ fuiſſe naturâ, ut ſcientiam boni, & mali praeberet. Nihil enim

(k) *Th. M.* πνευματικως εχουσαν κατασκευην, caetera deſunt.

(l) *Th. M.* κηδεμονα.

(m) *Th. M.* βρωσει φαγη.

(n) *Th. M.* αποθανεισθαι.

(o) *Ced.* ὑπολαβη.

κου. ου γαρ δη (p) βλαβερον εν τῳ παραδεισῳ τι ην. ὁρος δε ετεθη επι τῳ φυτῳ, προς γυμνασιαν ελευθεριοτητος. και ὁτι ου τὸ ξυλον αιτιον (q) γνωσεως τῳ αδαμ γεγονεν, δηλον. ἡ γαρ εντολη ὡς προς ειδοτα (r) αμφω εδοθη, τὸ τε καλον, και (s) πονηρον. την τε ὑπακοην και (t) παρακοην. ὡςε ἡ γνωσις πρὀυλαβε την εντολην. δεδοται δε αυτη, δια τὸ, ὡς ειρηται, αυτεξουσιῳ βουληματι κινουμενον τον ανθρωπον, επ' αδειας τε εχοντα απο παντων μεταλαμβανειν των αλλων δενδρων, ἑνος δε μονου νομῳ προσταττομενον απεχεσθαι, γινωσκειν, ὡς ὑπο δεσποτην εςι, τον και την εντολην δεδωκοτα. ησαν ουν εν τῳ καθαρωτατῳ τουτῳ τοπῳ, ὁτε αδαμ, και ἡ ευα διαγοντες, και τῃ ποικιλιᾳ των αθανατων ανθεων δαψιλως απολαυοντες.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΦΕΩΣ.

Αλλ' ὁ εχθρος της ἡμετερας φυσεως βασκηνας επι τῃ πολλῃ τιμῃ του ανθρωπου, και φθονον εγκισσησας τον προς αυτον ἡρατο πολεμον, και τον οφιν ενδυς επεςη τῃ γυναικι αποντος του αδαμ, και (u) πανουργως αυτην του συμφεροντος παρατρεψαμενος δια ψευδους, και τον αδαμ ταυτῃ συνεξαπατησας παραβατας του θειου παρεσκευασεν νομου (x) γενεσθαι. λεγει γαρ η γραφη περι τουτων ὡδε. ὁ δε οφις ην (y) φρονιμωτατος παντων των θηριων των (z) επι γης, ὡν εποιησε κυριος ὁ θεος. φρονιμος δε εκληθη ὁ οφις, ὁτι τὸ λογικον ζωον τον ανθρωπον, και των αλλων αγχινοιᾳ (a) διαφεροντα

(p) Th. M. πονηρον.
(q) Th. M. της γνωσεως.
(r) Th. M. αμφο.
(s) Th. M. τὸ πονηρον.
(t) Th. M. την παρακοην.
(u) Th. M. πανουργος

enim noxii in paradiſo erat. Sed arbor ſtatuebatur, tanquam libertatis exercendae modus. Et arborem Adamo cognitionis cauſam non fuiſſe liquet. Praeceptum enim datum erat, ut jam ſcienti utrumque bonum, & malum, obedientiam, & contumaciam. Itaque cognitio praecepto prior erat. Illud verò dabatur, ut homo, quemadmodum dиximus, libero motus arbitrio, cum ſecure fructibus omnium reliquarum arborum veſceretur, una ſolâ abſtinere juſſus, intelligeret, ſe ſub domino mandati auctore eſſe. Erant itaque in puriſſimo hoc loco Adamus, & Eva, ac florum immortalium varietate largiter fruebantur.

DE DIABOLO, ET SERPENTE.

Verum naturae noſtrae inimicus tanto hominis honore offenſus, conceptâ invidiâ, bellum illi movet, & ſerpentem induens mulieri ſe ſiſtit abſente Adamo, & ab eo, quod proderat, doloſo abductam mendacio, atque Adamum unà deceptum, divinae legis transgreſſores effecit. S. enim Scriptura de his ita ait: Serpens verò omnibus, quas dominus Deus creavit, terrae beſtiis callidior erat. Callidus vocabatur, eoquod homini, animali ratione praedito, aliisque acumine

(x) *Th. M.* γεγενεισθαι.

(y) *Th. M.* φρονιμωτερος.

(z) *Th. M.* επι της γης.

(a) *Ced.* διαφερον.

Φεροντα, εξαπαταν (b) εμελλεν. ειτα επιλεγει. και ειπεν ὁ οφις τη γυναικι. τι ὁτι ειπεν ὁ θεος. ου μη φαγητε απο παντος ξυλου του εν τω παραδεισω. και (c) ειπεν ἡ γυνη τω οφι. (d) απο παντος ξυλου του εν τω παραδεισω φαγομεθα. ἀπο δε του ξυλου του γινωσκειν καλον, και πονηρον ειπεν ὁ θεος. ου μη φαγητε απ' αυτου, ουδε μη ἁψησθε απ' αυτου, ἱνα μη αποθανητε. αρα δε και ὁ οφις (e) τω κατα προφοραν (f) λογω εχρησατο; ου παντως, αλλ' ὁι πρωτοπλαστοι, ατε κακιας οντες αμιγεις, ακριβεστατας ειχον τας αισθησεις, και πολυ των ἡμετερων (g) διαλλαττουσας, ὡς τε την ακοην αυτων πασης ὑπαρχειν φωνης (h) ακουστικην. ειτα επαγει. και ειπεν ὁ οφις τη γυναικι. ου θανατω αποθανεισθαι. (i) ηδει γαρ ὁ θεος, ὁτι εν ἡ ημερα φαγητε απ' αυτου, διανοιχθησονται ὑμων ὁι οφθαλμοι, και εσεσθε, ὡς θεοι, γινωσκοντες καλον, και πονηρον. και ειδεν ἡ γυνη, ὁτι καλον τὸ ξυλον εις βρωσιν, και ὁτι αρεστον τοις οφθαλμοις ιδειν, και ὡραιον εστι του κατανοησαι. και λαβουσα του καρπου αυτου εφαγεν. και διη-

(b) *Th. M.* ἠμελλεν.

(c) *Th. M.* deest.

(d) *Th. M.* απο καρπου του παραδεισσου φαγομεθα. απο δε καρπου του ξυλου, ὁ εστιν εν μεσω του παραδεισου ειπεν ὁ θεος.

(e) *Th. M.* τὸ κατα.

(f) Georgius Syncellus ait: animalia & quadrupeda, & reptilia, secundum Josephum, & parvam genesin, idem linguae commercium ante peccatum habuisse, sicut protoplasti.

mine mentis praeſtanti impoſiturus eſſet. Dein ſubjicit: Et dixit mulieri ſerpens: Cur dixit Deus? De omni paradiſi ligno ne comedatis. Reſpondit ſerpenti mulier. De omni, quod in paradiſo eſt, ligno veſcimur. De ligno autem ſciendi bonum & malum dixit Deus, ne comedatis, neque guſtetis, ut ne moriamini. Num ſerpens quoque vocali ſermone uſus eſt? Minime. Sed primò creati homines, utpote vitii omnis expertes, acutiſſimos habuere ſenſus, multòque noſtris praeſtantiores, ut adeo omne vocis genus auditu ſuo perciperent. Mox ſubjungit: Et dixit mulieri ſerpens: Non morte moriemini. Scit enim Deus, fore, ut, quo die ex eo comederitis, veſtri aperiantur oculi; & eritis, ſicut Dii, bonum, & malum cognoſcentes. Et vidit mulier, lignum bonum eſſe ad veſcendum, delectabile oculis ad videndum, pulchrumque ad conſiderandum, & ſumens de fructu ejus comedit, dedit-

(g) *Th. M.* διαλαγουσας.

(h) *Th. M.* ακουστικην, και τα θηρια δε και τα κτηνη λαλειν. λεγει μια γλωσση ποτε. ὁτε δε αδαμ κατεδικασθη. τοτε αυτα πεφιμωσθαι. τον τε οφιν και τους ποδας αφαιρεθηναι, και ἑρπειν επι την γην. και ιον αυτῳ επι την γλωσσαν εντεθηναι. ειτα επαγη. Et ait, feras quondam, & jumenta unius linguae uſum habuiſſe; Adamo autem condemnato, obmutuiſſe; ſerpentem pede privatum ſuper terram ſerpere, veneno linguae indito.

(i) *Th. M.* ἠδη γαρ, ὁτι ἠ αν.

εδωκε και (k) τῳ ανδρι αυτης, και (l) εφαγεν. και διηνοιχθησαν οἱ οφθαλμοι των (m) δυο, και εγνωσαν, ὁτι γυμνοι ησαν.

ΕΙΣ ΤΟ, ΔΙΗΝΟΙΧΘΗΣΑΝ ΟΙ ΟΦΘΑΛΜΟΙ ΤΩΝ ΔΥΟ.

Ουχ ὡς τοτε δε (n) αναβλεψαντων των πρωτοπλαστων ειρηται, τὸ, διηνοιχθησαν οἱ οφθαλμοι των δυο. (o) δεικνυνται γαρ και προ της βρωσεως ὁρωντες εκ του λεγεσθαι. και (p) ειδεν ἡ γυνη, ὁτι καλον τὸ ξυλον εις βρωσιν, και ὁτι αρεστον εστι τοις οφθαλμοις ιδειν. αλλ' ὡς τὸ (q) απειροκακον αποθεμενον δια της παραβασεως, ὁ και την γυμνωσιν αδιαφορον παρεσχεν, ερῤεθη, ὁτι διηνοιχθησαν οἱ οφθαλμοι αυτων. πεφυκε γαρ (r) ὁ οφθαλμος ἁπας ὑπο του λογισμου διεγειρεσθαι προς ἁ βλεπει. συνεσιν γαρ αυτος καθ' ἑαυτον ουκ εχει. ὡστε πολλακις προς ἑτερα της διανοιας ασχολουμενης, τυφλου δικην ενιοτε παρερχομεθα, και τον πανυ γνωριμον. και επειδ'αν εγκληθωμεν, τῃ ασχολιᾳ του λογισμου τὸ αιτιον ανατιθεντες απολογουμεθα. ὁυτως ουν ὁ αδαμ, και ευα τῃ αισθησει του νου προς την οψιν διηγερθησαν. τὸ γαρ, εγνωσαν, ὁτι γυμνοι ησαν, αποκαλυψιν σημαινει, την (s) γενομενην τῳ (t) λογισμῳ, ουκ αναβλεψιν οφθαλμων. λεχθησεται δε (u) κᾀκεινο, ὁτι (x) πρωην της απειθειας, επειδη καιρον ουκ (y) ειχε τα της παιδοποιΐας,

(k) Th. M. τὸ ανδρι.
(l) Th. M. εφαγον.
(m) Mſc. διοι.
(n) Th. M. βλεψαντων.
(o) Mſc. δεικνυται.
(p) Th. M. οιδεν.
(q) Mſc. απειρωκακον.
(r) Th. M. ὁ deeſt.

deditque viro suo, qui & comedit. Et aperti sunt amborum oculi, ac nudos se esse cognoverunt.

IN ILLUD: APERTI SUNT AMBORUM OCULI.

Illud verò, aperti sunt amborum oculi, non erat dictum, quasi tunc primò visum recepissent. Eos enim jam ante esum videndi facultate fuisse praeditos liquet ex eo, quod dicitur: Et vidit mulier, lignum bonum esse ad vescendum, & gratum oculis ad videndum. Sed quia delicto innocentiam, quae nuditatem quoque reddidit indifferentem, amisere, dictum erat: aperti sunt eorum oculi. Omnis enim oculus a ratione ad objectum, quod videt, excitari solet. Ipse enim a sese intellectum non habet. Inde est, ut non rarò, distractâ mente, caeci instar, vel notissimum praetereamus, eoque nomine reprehensi, causâ in mentis distractionem rejectâ, nos excusemus. Ita igitur Adamus, & Eva sensu mentis ad intuitum excitabantur. Hoc enim: cognoverunt se esse nudos: rationis admonitum, non oculorum apertionem innuit. Sed & illud dicendum, quod ante contumaciam, cum liberorum procreatio in tem-

(s) *Th. M.* εγγενομενην.
(t) *Th. M.* στολισμῳ.
(u) *Cedr.* κᾳκεινο.
(x) *Cedr.* πξο.
(y) Msc. εχει.

ποιΐας, ουκ εδεδοτο παρα θεου ἡ παρατηρησις της (z) γυμνωσεως: αλλα διετελουν, ὡς ασαρκοι, σαρκικης διαθεσεως ουπω καιρον εχοντες. επειδη δε ἡ απειθεια επισυμβασα τὸ θνητον επηγαγετο, εικοτως λοιπον ενεδοθη τουτοις ἡ προς αλληλους (a) αιδω, και (b) νενοηκασιν (c) ὑςατα των σχηματων την διαφοραν, (d) προθεωρηθησαν τῳ (e) πλασαντι προς τὸ αναγκαιον της διαδοχης του γενους.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΣΥΚΗΣ.

(f) Γυμνους οντας ἑαυτους (g) αισθομενοι ὁ τε αδαμ, και ἡ ευα μετα την παραβασιν εκ (h) φυλλων συκης εποιησαν ἑαυτοις περιζωματα, (i) αινιττομενοι δια του ξυλου τον τροπον της κακοπραγιας. ὡς γαρ ἡδυς ὁ καρπος της συκης. (k) τραχυ, και πικροτατον τὸ φυλλον. ὁυτως πασα ἁμαρτια εν τῃ πραξει δεικνυται (l) ἡδεα. μετα δε ταυτα οδυνην παρεχει τῳ πεπραχοτι. τι ουν παλιν ἡ γραφη; και ηκουσαν της φωνης κυριου του θεου περιπατουντος εν τῳ παραδεισῳ τὸ δειλινον, και εκρυβησαν ὁ,τε αδαμ, και ἡ γυνη αυτου εν μεσῳ του ξυλου του παραδεισου. μετα τὸ τολμημα εις συναισθησιν ελθοντες του πταισματος, τω κριτικῳ κρατουνται φοβῳ, και κρυπτεσθαι (m) οιονται τον αλαθητον οφθαλμον, και παραιτουνται την προσοδον, και αναδυονται την παραςασιν. ὁυτῳ δε αυτους κεκλονημενους ὑπο του θεους,

(z) Th. M. γνωσεως.
(a) Cedr. αιδως.
(b) Mſc. νενοσηκασιν.
(c) Th. M. ὑςατον. Ced. ὑςερον.
(d) Mſc. προθεωρηθεισαν.
(e) Ced. πλασματι.
(f) Th. M. γυμνους ουν.
(g) Mſc. εσθωμενοι.
(h) Th. M. φυλων.

tempore nondum eſſet, Deum ipſis hoc non dederit, ut nuditatem animadverterent; ſed nondum opportuno carnalis affectionis tempore, veluti carnis expertes vixerint. At poſtquam ſuperveniens contumacia mortalitatem induxit, meritò deinceps mutua illis verecundia indita eſt, & poſtremò figurarum diverſitatem a creatore ob generis propagandi neceſſitatem jam proviſam animadverterunt.

DE FICI FOLIIS.

Adamus, & Eva nudos ſe ſentientes poſt delictum, ex foliis ficulneis ſibi ſubligacula fecerunt, rei male geſtae modum ex arboris natura indicantes. Quemadmodum enim fructus fici dulcis eſt, folium verò aſperum, & amariſſimum, ita omne peccatum in actione jucundum oſtenditur, poſtea verò dolorem peccanti parit. Quid igitur rurſus S. Scriptura ait? Et audierunt vocem Domini Dei veſpere in paradiſo deambulantis, & abſcondiderunt ſe Adamus, & Eva in medio arboris paradiſi. Poſt auſum criminis primum conſcii, judicii capiuntur metu, & oculum, quem nil latet, latere rati, prodire nolunt, & ſiſti judicio ſubterfugiunt. Eos autem tanto perculſos terro-

(i) *Cedr.* κινιττομενων.

(k) *Th. M.* τραχυ δε.

(l) Mſc. ἡδεια.

(m) *Th. M.* ποιουνται την προσωδον, και αναδυονται.

θεους, θεασαμενος, ανακαλειται, ὡς πατηρ φιλοστοργος, ὁ θεος, και φησιν. Αδαμ που ει; και ειπεν αυτῳ· της φωνης σου ηκουσα περιπατουντος εν τῳ παραδεισῳ. και εφοβηθην, ὁτι γυμνος ειμι, και εκρυβην.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΔΙΚΗΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΠΛΑΣΤΩΝ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΦΕΩΣ.

Ην ουν λοιπον ιδειν βημα, και δικαστηριον οξυ, και φοβερον, τὸ τρυφηλον (n) ὑπαρξαν του παραδεισου χωριον. αγαγων γαρ εις (o) μεσον τους βλαβεντας, και τον βλαψαντα. και τον μεν οφιν ἐυρηκως αδικησαντα. την δε ευαν αδικηθεισαν (p) και τον αδαμ συναδικηθεντα, ὡριστατο ἑκαστῳ την προσηκουσαν τιμωριαν. τον γαρ οφιν (q) επικαταρατον αποφηνας, επι τῳ στηθει, και τῃ κοιλια κατεδικαστε (r) συρ᾽ρ᾽εσθαι, και γην εσθιειν (s) αντι εδωδημου (t) τρυφης. την δε ευαν συντροφον εχειν την λυπην, και εν οδυναις τικτειν εδικαιωσε. τον δε αδαμ εν ἱδρωτι του (u) προσωπου εσθιειν τον αρτον εκρινεν, εὡς (x) του επιστρεψαι αυτον εις την γην, εξ ἡ εληφθη. ειτα αυθις ἡ γραφη· και εποιησεν ὁ θεος τῳ αδαμ, και τῃ γυναικι αυτου χιτωνας δερματινους, και ενεδυσεν αυτους. και ειπεν ὁ θεος· ιδου αδαμ γεγονεν (y) ἑις εξ ἡμων, του γινωσκειν καλον, και πονηρον. και νυν μη ποτε εκτεινῃ την χειρα, και λαβῃ του ξυλου της ζωης, και φαγῃ, και ζησεται εις τον (z) αιωνα.

(n) Msc. ὑπαρξαντα. *Th. M.* γεγονως.
(o) *Th. M.* μεσων.
(p) *Th. M.* deest.
(q) *Th. M.* καταρατον.
(r) Msc. συρρεσθε. *Th. M.* συρεσθαι.

terrore videns Deus, ut liberorum amans pater, vocat his verbis: Adame ubi es? Cui respondit. Audivi vocem tuam deambulantis in paradiso, & timui, quod nudus sim, & abscondidi me.

DE CONDEMNATIONE PROTOPLASTORUM, ET SERPENTIS.

Videre itaque deinceps erat, plenum deliciis paradisum in tribunal, ac forum judiciale acerbum, ac terribile conversum. Adducens enim in medium laesos, ac laedentem, serpente, ut violatore, & Eva cum Adamo, ut violatâ, deprehensis, unicuique debitam decrevit poenam. Serpentem enim execrandum pronuncians, ut in pectus, & ventrem serperet, terramque pro esculentis deliciis comederet, condemnavit. Evam aegritudini, partusque dolori sociam addixit. Adamo autem, panem in sudore vultus comedendi, usque dum in terram, ex qua sumptus erat, reverteretur, sententiam tulit. Dein rursus scriptura ait: Et fecit Deus Adamo, & uxori ejus tunicas pelliceas, eosque induit, & dixit: Ecce Adam factus est, sicut unus ex nobis, sciendo bonum, & malum. Jam ne extendat manum suam, & sumat de ligno vitae, & comedat, & vivat in aeter-

(*s*) Msc. deest.

(*t*) *Th. M.* τροφης.

(*u*) Msc. addit adhuc σου.

(*x*) Msc. ὁταν.

(*y*) *Th. M.* ὡς εις.

(z) αιωνα. εϛι τοινυν εκ των ειρημενων εννοειν, ὁτι ηδυνατο ὁ ανθρωπος και μετα την παραβασιν εις αιωνα ζην, ει εγευσατο του της ζωης ξυλου. διο ἱνα μη κακον αθανατον ῃ ὁ ανθρωπος, θνητον αυτον απεφηνατο ὁ θεος νεκροτητι (a) περιβαλλων. τουτὸ γαρ ὁι δερματινοι χιτωνες σημαινουσιν απο του λογου της των ζωων νεκροτητος, ὁπως δια της λυσεως του σωματος, και της (b) δεσεως ἡ ἁμαρτια πασα (c) αυτοπρεμνως διαφθαρῃ.

ΕΙΣ ΤΟ, ΙΔΟΥ ΑΔΑΜ ΓΕΓΟΝΕΝ ΩΣ ΕΙΣ ΕΞ ΗΜΩΝ.

Ειρηται δε ὑπο του θεου, (d) ιδου αδαμ γεγονεν, ὡς ἑις εξ ἡμων, του γινωσκειν καλον, και πονηρον, ουχ ὡς προκοψαντος αυτου δια της απειθειας επι την αρετης τε και (e) κακιας γνωσιν, αλλ᾽ ὡς τοιουτου εξ αρχης πλασθεντος. φθασασα γαρ ειπεν ἡ γραφη· (f) ὁτε εποιησεν ὁ θεος τον ανθρωπον, κατ᾽ εικονα θεου εποιησεν αυτον. ὁ δε πλασθεις κατ᾽ εικονα θεου, δηλον ὡς προκαταβεβλημενην ειχεν εν τῃ φυσει την γνωσιν του καλου τε και πονηρου. (g) δι᾽ ὁ ἱνα μη τῃ αυτεξουσιοτητι κεχρημενος λαβῃ του ξυλου της ζωης, και (h) γενηται (i) κακως αθανατος, εξεβληθη συν τῃ ευᾳ εις την γην της κτισεως αυτου. τι γαρ μετα ταυτα

(z) *Th. M.* αιωνα. τινος ἑνεκεν εκβαλλεται ὁ ανθρωπος εκ του παραδεισου. και περι των δερματινων χιτωνων εϛι τοινυν ειρημενον εννοειν. *Th. M.* εις αιωνας.

(a) *Th. M.* περιβαλων.

(b) *Ced.* εψεως.

aeternum. Ex dictis ergo colligi potest, hominem etiam post peccatum, si de ligno vitae gustasset, vivere in perpetuum potuisse. Ne igitur homo malum immortale foret, mortalem declaravit Deus, mortalis exuvio eum amiciens. Hoc enim tunicae pelliceae designant, ratione ab animalium mortalitate ducta, ut dissolutione corporis, ac vinculi omne funditus peccatum deleatur.

IN ILLUD: ECCE ADAM FACTUS EST, SICUT UNUS EX NOBIS.

Dictum autem a Deo est: Ecce Adam factus est, sicut unus ex nobis, cognoscendo bonum, & malum. Non, quasi per contumaciam ad cognitionem virtutis, malitiaeque profecisset, sed ut tali jam ab origine constituto. Praevenit enim Scriptura dicendo: Cum hominem creavit Deus, ad imaginem Dei creavit eum. Constat verò, ad imaginem Dei factum, prius naturae inditam boni, malique notitiam habuisse. Ideo ne libero usus arbitrio, de ligno vitae sumeret, & male immortalis fieret, una cum Evâ in terram ab ipso creatam ejectus est. Quid enim post haec omnia divina

(c) *Th. M* αυτοπρεμενος.
(d) *Th. M.* τὸ ιδου.
(e) Msc. ακακιας.
(f) Msc. & *Th. M.* ὁτι.
(g) *Th. M.* διο.
(h) Msc. γενεσεται.
(i) *Th. M.* κακος.

ταυτα παντα ἡ θεια γραφη; και εξαπεστειλεν (k) αυτον κυριος ὁ θεὸς εκ του παραδεισου της τρυφης εργαζεσθαι την γην, εξ ἧς εληφθη, (l) και κατωκεισεν αυτον απεναντι του παραδεισου της τρυφης. και εταξε τα χερουβιμ, και την φλογινην ῥομφαιαν την στρεφομενην, φυλασσειν την ὁδον του ξυλου της ζωης.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΕΡΟΥΒΙΜ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΛΟΓΙΝΗΣ ΡΟΜΦΑΙΑΣ.

Μετα τὸ (m) βληθηναι τον ανθρωπον εξω του μακαριου χωριου, ακαταμαχητοι φρουροι, και λιαν ὑπεροπτοι φυλαττειν την ὁδον του ξυλου της ζωης εταχθησαν, ὡς μηδενα του λοιπου ισχυειν παρελθειν ποσι βεβηλοις εκεινον τον τοπον. και γαρ μαχηρα φλογινη ετεθη εκει, επι τῳ τον πλησιαζοντα (n) εξ ὑλης ὑπαρχοντα, (o) πυρι φθειρομενον αναλισκεσθαι (p) και παῤ αυτου απολλυσθαι. στρεφεται δε ἡ ῥομφαια, ἱνα εν τῃ παλιγγενεσιᾳ, (q) ὁτι και ο ανθρωπος οικητωρ γινεται του παραδεισου, τους μεν δικαιους φωτισει παρερχομενους επι τον θειον της αθανασιας χωρον. τους δε αδικους, (r) ει γε προσεγγισοιεν, καταφλεξει. εξελθων τοινυν ὁ αδαμ συν τῃ ευᾳ εκ του παραδεισου, και συνελθων αυτῃ εγεννησε τον καϊν. ειτα μετ̓ αυτον (s) αβελ. ην δε καϊν γεωργος (t) μεν γης. αβελ δε

(k) Mſc. αυτὸ.

(l) Th. M. και εξεβαλε τον αδαμ και κατοκισεν.

(m) Th. M. εκβληθηναι.

(n) Mſc. εν ξυλοις.

(o) Mſc. πυρ εισφθειρομενον. Th. M. πυρι φλεγομενον

(p) Th. M. και παῤ αυτα απολυσθαι.

divina ait ſcriptura? Et emiſit eum Dominus Deus ex paradiſo voluptatis, ut terram, ex qua ſumptus erat, coleret. Et collocavit eum ante paradiſum voluptatis, & Cherubim, gladiumque flammeum, atque verſatilem ad cuſtodiendam vitae ligni viam conſtituit.

DE CHERUBIM; GLADIOQUE FLAMMEO.

Simul ac beato ex loco pulſus homo erat, invicti, & admodum ſpectati cuſtodes ad tutandam ligni vitae viam, ne quis in poſterum hunc ingredi locum pede valeret profano, ordinati ſunt. Nam & flammeus ibi gladius poſitus eſt, ut propius accedens, & ex materiâ conſtans, igne corruptus conſumeretur, ac ab eo perderetur. In gyrum verò ducitur, ut in regeneratione, eoquod & homo paradiſi incola fiat, juſtis quidem in divinum immortalitatis locum transeuntibus praeluceat, iniquos verò, ſiquidem acceſſerint, comburat.

Itaque paradiſo egreſſus cum Eva Adamus, maritali complexu Cainum, & poſt Abelem genuit. Ille vero erat agricola, hic paſtor ovium. Abel

(q) *Th. M.* ὁτε και ὁ ανθρωπος αυθις οικητωρ.

(r) *Th. M.* ηγε προσεγγισοιεν, καταφλεξει. αυτοματα παντα ἡ γη εφερεν προ της παραβασεως του αδαμ. και μετα τουτο και ἡ γη, μηδεν φερειν πονου χωρις εκελευσθην. εξελθων.

(s) *Th. M.* του αβελ.

(t) *Th. M.* deeſt.

δε ποιμην προβατων. του δε αβελ εκ των πρωτοτοκων προβατων δωρα θυσαντος τῳ θεῳ, και του θεου δεξαμενου, και του καϊν ουκ εκ των πρωτογεννηματων, αλλα μετα την ιδιαν, και κοινην των καρπων αποχρησιν, θεῳ προςκομισαντος, και του θεου μη (u) δεξαμενου. (x) τουτὸ εγενετο φανερον δια του εξαποςαλεντος ουρανοθεν πυρος εις την των (y) προενεχθεντων εξαναλωσιν. εξηλωσεν ο καϊν (z) τον αβελ. δια τι ου του καϊνου προσηκατο την προσφοραν ὁ θεος; (a) ὁτι μη τα ακροθινια των γεννηματων, μητε τα πρωτογεννηματα προσηνεγκε των καρπων τῳ θεῳ. αλλα ταυτα μεν ἑαυτῳ, θεον δε (b) ασεβων τοις δευτεροις ετιμᾳ. (c) δια τι δε την μεν εκ θυματων του αβελ προσφοραν δωρα ἡ γραφη προσαγορευει, τα δε των καρπων του καϊν δωρα (d) θυσιαν (e) ονομαζει; δωρον μεν ἡ του αβελ ονομασθη θυσια, επειδη τους δωρουμενοος μιμησαμενος θεῷ προσκομιζει τὸ θυμα. ὁν γαρ τροπον ὁι δωρουμενοι προς αρεσκειαν των κομιζομενων, και τὸ μαλιςα καλλιςον (f) επιλεγονται. και (g) παν τὸ ὁλοκληρον, και (h) μηδεν τὸ συνολον αποτεμνομενοι προσκομιζουσι τοις φιλοις τὸ δωρον. ὁυτω και ὁ αβελ των ζωων

(u) *Th. M.* δεξαμενου. ου μονα ταυτα. αλλα και ὁσα εφεξης εκ της λεπτης γενεσεως εχουσι τα μακρα επι κακιαν του καϊν. τουτὸ δε κ. τ. λ.

(x) Mſc. τουτου.

(y) *Th. M.* προσενεχθεντων.

(z) *Th. M.* τον αβελ. ζητητεον εν πρωτοις. δια τι. κ. τ. λ.

(a) *Th. M.* habet adhuc ante iſtud: λυει τοινυν τὸ απορουμενον αυτη ἡ γραφη φησασα. και εγενετο μεθ' ἡμερας προσηνεγκε

Abel ex primogenitis ovibus Deo dona tulit, eaque Deus probavit. Cainus autem non ex frugum primitiis, ſed poſt proprios communesque fructuum uſus Deo obtulit dona, eaque Deus non probavit. Hoc ex igne, ut oblata conſumeret, coelitus demiſſo perſpicuum erat. Id quod Abeli Cainus invidit. Cur Caini oblationem reſpuit Deus? Propterea quod primitias frugum Deo non attulerit, ſed eas ſibi ipſi reſervarit, Deo impie poſthabito. Quâ de cauſa oblationem Abelis Scriptura dona appellat, dona verò fructuum Caini vocat ſacrificium? Abelis quidem ſacrificium appellatum eſt donum, eoquod donatoris ad exemplum Deo offerat ſacrificium. Quemadmodum enim donatores placendi gratiâ vel optima quaeque ſeligunt, omniaque integra, néc minimo prorſus reſecto, amicis afferunt munera; ſic & Abel primogenita immolat animalium, carnisque

νεγκε καϊν απο των καρπων της γης. ὡςε δια τουτων ελεγχεσθαι τον καϊν. ὁτι μη. κ. τ. λ.

(b) *Th. M.* ασεβως.

(c) *Th. M.* επειτα δια τι.

(d) Mſc. θυσια.

(e) *Th. M.* ονομαζει; εςι παλιν εις τὸ ζητουμενον ειπειν ορθῳ χρησαμενον ςοχασμῳ, δωρον ονομασθη.

(f) Mſc. επιλεγωνται.

(g) *Th. M.* παν ὁλοκληρον.

(h) *Th. M.* μηδεν τὸ συνολον αποτεμομενοι.

ζωων θυει τα πρωτοτοκα, και των κρεων προσφερει τα (i) πιοτατα. εοικε γαρ επιδιαιρειν ὁ θυων, και τὸ μεν ἁιμα τῳ θυσιαςηριῳ προχεειν, τα δε κρεα οικαδε (k) κομιζειν. ὁ δε δωρουμενος, (l) παντη τῳ λαμβανοντι παραχωρει τὸ δωρον. ὁυτως ὁιμαι τα πρωτοτοκα καθιερουν τον αβελ, φιλοθεον μαλλον ἤ φιλαυτον την ἑαυτου συνιςησιν προαιρεσιν, ἑαυτῳ δε (m) καϊν απονεμων τα πρωτογεννηματα, και των (n) δευτερειων ασεβως τον θεον (o) δεξιῶν. (p) τῳ και μεθ' ἡμερας, αλλα μη ευθεως προσενεγκειν, φιλαυτος μαλλον ἤ φιλοθεος εξελεγχεται. και αυτος μεν (q) εικοτως προσκρουει, τὸ δε δωρον ὡς αδοκιμον αυτῳ (r) προσριπτεται. τουτων ουν ὡδε εχοντων ανεςη καϊν επι αβελ τον αδελφον αυτου, και απεκτεινεν αυτον. (s) βοωντος δε του ἁιματος επακουει ὁ θεος. δικαιων γαρ επακουει, καν τελευτησαντες ωσιν, αδικων δε και (t) αυτας αποςρεφεται (u) τας ευχας. τιμωρειται (x) τον καϊν, ουκ ανελων αυτικα, αλλα τρομον αυτῳ, και ςεναγμον

(i) Msc. πιωματα. Th. M. φερει.

(k) Th. M. αποκομιζειν.

(l) Msc. & Th. M. παντι.

(m) Th. M. ὁ καϊν.

(n) Th. M. δευτεριων.

(o) Th. M. αξιῶν.

(p) Msc. τὸ.

(q) Th. M. εικοτος.

(r) Προσριπτεται. ὁ καϊν πρωτος αροτρον επενοησε, και πλεονεξιαν, αβελ δε δικαιοσυνης επεμελειτο, κτεινας δε τον αβελ ὁ καϊν εκρυψε

que offert pinguedinem. Sacrificans enim dividere videtur, ſanguinem ad altare fundendo, carnes verò domum reportando. At donans accipienti integrum cedit donum. Ita etiam Abelem immolaſſe primogenita, Deique potius, quam ſui ipſius amantem ſuam commendaſſe voluntatem exiſtimo. Cainus autem frugum primitias ſibi ipſi vendicando, ac impie Deum ſecundariis dignando, quin & non ſtatim, ſed poſt dies offerendo, ſui ipſius potius, quàm Dei amans redarguitur. Et ipſe quidem meritò iraſcitur, donum verò, ut ipſi deſpicabile, repudiat. Quibus ita habentibus Cainus in Abelem fratrem ſuum ſurgit, eumque occidit. Sanguinem verò clamantem exaudit Deus. Juſtis enim, licet mortuis, aures praebet, injuſtorum autem ipſis adeo precibus eas avertit. Punit Cainum, non illico eum morti dans, ſed per omnem vitam tremori, gemi-

εκρυψε τον νεκρον μαθειν εντευθεν οιομενος. βοωντος δε. κ. τ. λ. Cainus aratrum primus, & lucrum invenit. Abel verò juſtitiam coluit. Occiſum autem Abelem abscondit. Qualis fuerit animo, inde intelligere eſt.

(s) *Th. M.* βοωντος δε προς τον θεον.

(t) Mſc. αυτος.

(u) *Th. M.* ευχας. τους μεν γαρ τεθνεωτας γενομικε ζην, τους δε και ζωντας την αληθει κεκρικε τεθνηκεναι ζωην. Illi enim, mortui, vivere ſolent: hos verò & vivos vera morte eſſe mortuos judicat.

(x) *Th. M.* αυτον.

μον επι (y) παντα τον βιον (z) επαρασαμενος, δι' όπερ εκεινου θανατον ὡς φονεως ὑφορουμενου, φησιν ο θεος. ουχ ὁυτως. (a) παρ' ὁ αποκτεινας καϊν ἑπτα εκδικουμενα (b) παραλυσει. ὡς αν τις ειποι, μηδε μικραν, μηδε παρατρεχουσαν ειναι την κατα σου δικην ὑπολαβης, μηδε μεγαλα προσδοκησης τῃ (c) κατα τον θανατον συντομιᾳ τα επι του (d) ζην διαδιδρασκειν κακα, αλλα χρη σε του ἁμαρτηματος ισοῤῥοπον ὑφορασθαι την επιτιμιαν. τοι γαρ ουν ὁ του μεγισου των αδικηματων τοις αλλοις υφηγητης, ἑπταπλασιως (e) τιμωρηθησῃ. επειδη δε τὸ εκδικουμενον διχως νοειται. τὸ τε ἁμαρτηθεν, εφ' ὁ ἡ εκδικησις. και ὁ τροπος της κολασεως, δι' ὁυ ἡ εκδικησις, ιδωμεν, ὁι ἑπτα τροποι βασανιςηριων επεισηχθησαν τῷ πονηρευσαμενῳ. τα μεν ουν ἑπτα ἁμαρτηματα του καϊν, ταυτ' εςιν. πρωτον ἁμαρτημα φθονος, επι τῃ προτιμησει του (f) αδελφου. δευτερον δολος, μεθ' ὁυ (g) διελεχθη τῷ αβελ ειπων· διελθωμεν εις τὸ πεδιον. τριτον φονος, (h) προσθηκη του κακου. τεταρτον ὁτι και (i) αδελφοκτονος, μειζων ἡ επιτασις. πεμτον, ὁτι και πρωτος φονευς ὁ καϊν πονηρον ὑποδειγμα τῷ βιῳ καταλιπων. ἑκτον αδικημα, ὁτι και γονευσι πενθος (k) εποιησεν. ἑβδομον, ὁτι θεον εψευσατο. ερωτηθεις γαρ, που αβελ ὁ αδελφος σου, ειπεν ουκ οιδα. ἑπτα ουν τα εκδικουμενα (l) πα-

(y) Mſc. παντων.

(z) Th. M. επαρασομενος.

(a) Th. M. αλλα πας ὁ.

(b) Malala ſic explicat: τουτ' εςιν ἑπταπλασιως τιμωρηθησῃ, hoc eſt, ſeptuplo punietur.

(c) Th. M. κατα σαυτον θανατον.

gemitibusque devovens. Ideo illi, tanquam homicidae mortem ſuſpicanti dicit Deus: Neutiquam. Caini enim percuſſor ſeptemplices dabit poenas. Quaſi quis diceret, nec parvam, nec transeuntem in te poenam eſſe ſtatutam exiſtimes, neque magna vitae mala brevi morte evitaturum te ſperes. Sed aequalem delicto poenam animo concipias oportet. Ideo quoniam delicti maximi facem aliis praetuliſti, ſeptuplo punieris. Cum verò puniendum dupliciter conſideretur; & peccatum, quod punitur, & modus, quo punitur, jam videamus, quinam ſeptem modi cruciatuum delinquenti evenerint. Igitur ſeptem quidem Caini peccata haec ſunt. Primum invidia ob praelatum ſibi fratrem. Alterum dotus, quo Abeli impoſuit dicendo: Egrediamur in agrum. Tertium caedes, ſceleris complementum. Quartum quod & fratrem mactarit, major haec eſt contentio. Quintum, quod & primus homicida Cainus peſſimum vitae exemplum reliquerit. Sextum, quod parentibus luctum attulerit. Septimum, quod ipſi Deo mentitus ſit. Interrogatus enim, ubi frater eſſet, reſpondit: neſcio. Ita-

(d) *Th. M.* ζειν και διαδιδρασκειν.

(e) *Th. M.* reliqua deſunt, usque τρεμων.

(f) *Cyrill.* ad Optimum Epiſc. αβελ.

(g) *Cyr.* διηλεχθη.

(h) *Cyr.* τεταρτον προσθηκη.

(i) *Cyr.* αδελφου φονος.

(k) *Cyr.* ενεποιησεν.

(l) παρελυετο, εν τῳ αναιρεθηναι τον καϊν. εντευθεν (m) αριθμει τας τιμωριας. επικαταρατος (n) συ απο της γης, ἡ εχανεν τὸ ςομα αυτης δεξασθαι τὸ ἁιμα του αδελφου σου. μια κολασις. εργα̣ την γην, δευτερα αυτη. αναγκη γαρ τις αρρητος συνεζευκται αυτῳ, προς τὸ εργον της γης αυτον κατεπειγουσα, ὡςε μηδε βουλομενῳ αυτῳ εξειναι αναπαυεσθαι. αλλ' αει προς ταλαιπωρεισθαι αυτον τῃ εχθρα̣ αυτου γῃ, ἡν επικαταρατον ἑαυτῳ εποιησε, μιανας (o) αδελφικῳ ἁιματι. και ου (p) προσθησει δουναι σοι την ισχυν αυτης. και τοι ει και τὸ της εργασιας απαυςον ειχεν τινα καρπον, αυτος ὁ πονος ου μετρια βασανος ην (q) τῳ κατατεινομενῳ αει και κοπιωντι. επειδη δε και εργασια απαυςος, και ακαρπος ἡ περι την γην ταλαιπωρια. ου γαρ εδιδου την ισχυν. (r) τριτη αυτη εςι τιμωρια ἡ ακαρπια των πονων. ςενων και τρεμων (s) εςῃ επι της γης. δυο προσεθηκεν αλλας ταις τρισι, ςεναγμον διηνεκῆ, και τρομον του σωματος, τον εκ της ισχυος ςηριγμον των μελων ουκ εχοντων. επειδη γαρ κακως εχρησατο τῃ δυναμει του σωματος, ὑφαιρεθη αυτου ὁ τονος, ὡςε κλονεισθαι αυτον, και κατασειεσθαι. αλλη τιμωρια, ἡν αυτος απεκαλυψεν ὁ καϊν ειπων. ει εκβαλλῃς με νυν (t) απο της γης, και απο του προσωπου σου κρυβησομαι. τι εςιν, ει εκβαλλῃς με απο της γης; τουτ'

(l) Cyr. παρελυσεν.

Malala. εν μεν γαρ τοις παρα του καϊν τετολμημενοις πρωτον ἁμαρτημα φθονος. β. δολος. γ. φονος. δ. ὁτι αδελφου. ε. ὁτι πρωτος φονος. ϛ. ὁτι γονευσι πενθος εποιησεν. ζ. ὁτι θεῳ εψευσατο.

(m) Cyr. λοιπον απαριθμειται.

(n) Cyr. ἡ γη απο σου.

Itaque ſeptem crimina, Caino caeſo, puniebantur. Hinc poenas numera. Maledictus es a terra, quae aperuit os ſuum ad accipiendum tui fratris ſanguinem, punitio prima eſt; operare terram, haec altera. Nam inexplicabilis quaedam neceſſitas ad terrae cultionem urgens ipſi adjecta erat, ut ne volenti quidem liceret quieſcere, ſed, ut infeſtâ, quam fraterno polluens ſanguine ſibi execrabilem reddidit, terrâ perpetuis conflictaretur moleſtiis. Et negabit tibi vires ſuas. Nam etſi opus continuum ſuo abs fructu non eſſet, labor tamen ipſe diſtento ſemper, ac fatigato tormentum haud mediocre eſt. Cum verò labor ſine requie, & aerumnoſa terrae cura ſine fructu eſſet, (non enim vires dedit,) labor fructu vacans tertia poena eſt. Gemens, tremensque ſuper terram eris. Tribus illis duas alias adjunxit, gemitus continuos, ac corporis tremorem, membris virium fulcro deſtitutis.

Cum enim robore corporis abuſus eſſet, nervus ab eo ceſſit, ut in motu, ac concuſſione aſſidua verſaretur. Alia poena eſt, quam Cainus manifeſtavit dicens: Si nunc me ejicis a terrâ, & a facie tua abſcondar. Quid eſt hoc, ſi me nunc

(o) *Cyr.* αδελφοτητος.
(p) Mſc. προσθηση. *Malala* προσθησει του δουναι.
(q) Mſc. τὸ κατατεινομενον.
(r) *Cyr.* deeſt.
(s) *Mal.* εἰ εση επι της γης.
(t) *Mal.* απο σου, και απο προσωπου σου.

τουτ' εϛιν, ει χωριζης με της απ' αυτης ωφελειας. ου γαρ μετετιθετο εφ' ἑτερον τοπον, αλλ' ηλλοτριουτο των απ' αυτης καλων. και απο του προσωπου σου κρυβησομαι. ἡ βαρυτατη κολασις τοις σωφρονουσιν ὁ απο του θεου χωρισμος. και εϛαι, φησι, πας ο ἑυρισκων με αποκτενει με. εικαζει εκ του ακολουθου των προαγοντων. ει απο της γης (u) εκβαλλῃς με, (x) και απο του προσωπου σου κρυβησωμαι, (y) ἑπεται απο παντος αναιρεισθαι. τι ουν (z) ὁ θεος; ουχ ὁυτως. αλλ' εθετο σημειον (a) επ' αυτῳ. ἑβδομη αυτη τιμωρια. τὸ (b) μηδε κρυπτεσθαι την τιμωριαν, αλλα σημειῳ προδηλῳ (c) πασι προκεκηρυχθαι, ὁτι ὁυτος εϛιν ὁ των ανοσιων εργων δημιουργος, και γαρ ορθῶς λογιζομενῳ, βαρυτατη κολασεως ἡ αισχυνη, ἡν και περι της κρισεως μεμαθηκαμεν, (d) ὁτι ὁυτοι αναϛησονται εις ζωην αιωνιον, και ὁυτοι εις αισχυνην, και ονειδισμον αιωνιον. (e) τρεμων ουν και ϛενων ὁ καϊν, (f) καθαπερ δαιμονι κατοχος, εν επιληψιᾳ παντα τον ἑξης αυτου διηγε βιον, τουτὸ (g) του μη αναιρεθηναι παρα θεου

(u) *Cyr.* εκβεβληκας.

(x) *Cyr.* ει.

(y) *Cyr.* λειπεται.

(z) *Cyr.* ὁ κυριος.

(a) *Cyr.* επ' αυτον.

(b) *Cyr.* δε μη.

(c) *Cyr.* deest.

(d) *Cyr.* ὁτε.

(e) *Th. M.* Inter hoc, & inter τιμωρηθηση superius p. 48. haec ponuntur. δια τουτὸ νυν ου φονευθηση. ὁτι πας, ὁ νυν τον κατα σου φονον αποτολμησας κακων σε των κατα τον βιον

nunc ejicis a terrâ? Hoc eſt, ſi me illius fructibus excludis. Non enim in alium translatus locum eſt, ſed illius bonis privatus. Et a facie tua abſcondar. Graviſſimum hoc prudentibus ſupplicium eſt, ſejunctio a Deo. Et ait: omnis, qui me invenerit, me occidet. Conjicit hoc ex ſequela praecedentium. Si terrâ me ejicis, & a facie tua abſcondor, me a quovis occidi conſectaneum eſt. Quid igitur Deus? Non ita. Sed impreſſit illi ſignum. En poenam ſeptimam, quod non ſit occulta, ſed manifeſto cunctis promulgata ſigno. Hunc ſcilicet nefandorum authorem operum eſſe. Namque recte judicanti graviſſima poena probrum eſt. Id quod de ultimo quoque judicio didicimus. Quoniam iſti reſurgent in vitam aeternam, & illi in opprobrium, & ignominiam aeternam. Itaque Cainus gemens, tremensque, tanquam a daemone inſeſſus, omnem deinceps vitam in comitiali morbo transegit ſigno

βιον απαλλαξας ἑπταπλην την κατα σου παραλυσει τιμωριαν. αλλως. ουχ ὁυτως πας ὁ αποκτεινας καϊν ἑπτα εκδικουμενα παραλυσει. εκεινων μεν γαρ ἑκαςος, τῳ ἑαυτου ἁμαρτηματι αποθανειται. συ δε ὁ Φονου καταρξας, και τοις αλλοις του ἁμαρτηματος ὑφηγητης γενομενος, ἑπτα εκδικουμενα παραλυσεις. τουτ' εςιν, ἑπταπλασιας τιμωρηθηση. τὸ μεν γαρ τελευτησαι των εν βιῳ πονηρων επαγει την καταπαυσιν. τὸ δε ζην εν φοβῳ. και λυπῃ μυριους επαγει τους συν αισθησει θανατους.

(f) *Th. M.* καθαπερ δαιμων.

(g) Mſc. τὸ μη.

θεου (*h*) λαβων τὸ σημειον. (*i*) σαυαν δε την αδελφην αυτου λαβων ὁ καΐν εις γυναικα, (*k*) εκτησατο υιον (*l*) ενως, εκ τουτου γινεται γαϊδαδ· εξ ὁυ μαθουσαλα. ο δε μαθουσαλα, γεννᾳ τον λαμεχ. ὁυτος δυο γυναικας αγομενος (*m*) αδδα, και σελλαν. ιουβαλ μεν κιθαριστην, ιωβηλ δε κτηνοτροφον εκ της αδδας παιδας εκτησατο. θοβελ δε σφυροκοπον χαλκου, και σιδερου, και νοεμβαν (*n*) θυγατερα εκ της σελλας. και τὸ μεν εκ καΐν γενος μεχρι τουτου μνημης της εν βιβλοις ηξιωται, και (*o*) του αριθμου των πατερων (*p*) αποκεκηρυκται, ἱνα μη δε τοις πρωτοις (*q*) ειη συνταττωμενον, μη δε των (*r*) ἑξης (*s*) αφήγουμενοις. δια δε τὸ της προαιρεσεως αγριον, ὡσπερ επι την αλογον εκ της λογικης φυσεως εξωρισται· τὸ δε παρα του λαμεχ τοις γυναιξιν ειρημενον. ὁτι ανδρα απεκτεινα (*t*) εις τραυμα (*u*) εμοι, και νεανισκον εις μωλωπα εμοι. ὁτι ει ἑπτακις εκδεδικηται εκ καΐν. εκ δε λαμεχ ἑβδομηκοντακις ἑπτα, νομιζουσι τινες ὑπο του λαμεχ αναιρεισθαι τον καΐν, ὡς μεχρι της γενεας εκεινης διαρκεσαντος αυτου επι τῳ μακροτεραν δουναι την τιμωριαν. εστι δε ουκ αληθες. δυο γαρ φαινεται πεποιηκως,

(*h*) *Th. M.* λαβοντος.

(*i*) *Georg. Sync.* ασουαμ. item Cedrenus. *Malala* αζουραν. Epiphanius Haer. 39. σαυην nominat. Inter σημειον, & σαυαν haec *Th. M.* ponit. Μετα γουν την καταδικην χειρονως εβιω. ἁρπαξ και πλεονεκτις γενομενος. και πρωτος μετρα, και σαθμια, και γης ὁρους επενοησε. και πολιν κτισας εις εν συνελθειν τους οικειους ηναγκασε, και εις πολεμους απασχολισθαι.

(*k*) *Th. M.* εκτισατο ὑιον τον ενος. εξ ὁυ μαουηλ. εξ ὁυ μαθουσαλα. LXX. interp. μαλελεηλ εγεννησε τον μαθουσαλα.

gno hoc, ne occideretur, a Deo notatus. Cainus Savae sorori suae matrimonio junctus genuit Enosum. Enosus Gaidadum. Gaidadus Mathusalam, a quo Lamechus genitus est. Hic ductis duabus uxoribus Adda, & Sella Jubalum citharistam, & Jobelum armamentarium ex Adda; Thobelem verò aeris, ferrique malleatorem, & Noembam filiam ex Sella suscepit. Et hactenus quidem Caini progenies memoratu digna, a patriarcharum numero exclusa est, ut neque primis, neque sequentium auctoribus annumeraretur. Sed ob feros mores ab hominum natura ad illam brutorum dejecta est.

Ex eo, quod Lamechus uxoribus suis dixit, quoniam mihi virum in vulnus, & adolescentem in livorem interfeci. Quod si Cainus septuplo punitus est, Lamechus septuagies septies, Cainum a Lamecho occisum esse quidam existimant, tanquam ad hanc usque generationem duraturo, ut longiores daret poenas. Hoc autem non est verum. Duo enim, quae ipse narrat, patrasse vide-

(l) *Georg. Sync.* ενωχ Mathusala ex Seth. Mathusael.

(m) *Th. M.* αδδαν, και σελαν. *Mal.* ελδαν, και σελδαν.

(n) Msc. θυγατεραν.

(o) *Th. M.* του δε.

(p) *Mal.* αποκρινεται.

(q) *Th. M.* η συνταττομενος.

(r) *Th. M.* εφεξης.

(s) *Th. M.* αφηγουμενος.

(t) *In Chronic. Alexand.* deest.

(u) *In Chronic. Alexand.* deest.

κως, εξ ὡν αυτος διηγειται. ὁτι (x) ανδρα απεκτεινα, και νεανισκον, τον ανδρα εις τραυμα, και τον νεανισκον εις μωλωπα, αλλὸ συν τραυμα, και αλλο μωλωψ. και αλλο ανηρ, και αλλο νεανισκος. ὁτι, ει εκ καϊν εκδεδικηται ἑπτακις, εκ δε λαμεχ ἑβδομηκοντακις ἑπτα, τετρακοσιας και εννενηκοντα τιμωριας ὑποσχειν (y) ειμι δικαιος, ειπερ δικαια ἡ κρισις του θεου επι (z) τῳ καϊν, ὡϛε. ἑπτα αυτον (a) ὑποσχειν κολασεις. ὁ μεν γαρ ουκ (b) εμαθεν παρ'αλλου τὸ φονευειν, (c) ὁυτως ου δε ειδε τιμωριαν ὑποσχοντα φονευτην. εγω δε εν οφθαλμοις εχων τον ϛενοντα, και τρεμοντα, και τὸ μεγεθος της οργης του θεου ουκ εσωφρονισθην τῳ ὑποδειγματι. ὁθεν αξιος ειμι υ̅ (d) και ϛ̅ δουναι κολασεις. ενιοι δε (e) τινες προς τοιουτον ὡρμησαν λογον ουκ (f) απαδοντα του εκκλησιαϛικου δογματος. ὁτι απο του καϊν ἑως του κατακλυσμου ἑπτα παρεληλυθασιν γενεαι, και (g) αυθις επηχθη παση τῃ γῃ ἡ τιμωρια δια τὸ πολλην γενεσθαι (h) συγχυσιν της ἁμαρτιας. τὸ δε ἁμαρτημα του λαμεχ ου κατακλυσμου δειται προς θεραπειαν. αλλ' αυτου του αιροντος την ἁμαρτιαν του κοσμου. αριθμησον τοινυν απο αδαμ μεχρι της παρουσιας του χριϛου τας γενεας, και ἑυρησεις κατα την του λουκα γενεαλογιαν τῃ δε ἑβδομηκοϛῃ και τῃ ἑβδομῃ διαδοχῃ (i) γενημενον τον (k) κυριον. και ταυτα μεν επι τοσουτον.

ΑΡΧΗ

(x) *Cedr.* δυο φονους ετελεσε, ὁυς δε ανειλεν, ανδρα και νεανισκον, αδελφοι ησαν του ενωχ.

(y) Mſc. & *Chr. Alex.* ει μη.

(z) *Chron. Alex.* επι του καϊν.

(a) *Chron. Alex.* παρεχειν.

(b) Mſc. ελαθεν.

videtur. Quoniam occidi virum, & juvenem, virum in vulnus, & adolescentem in livorem. Aliud ergo vulnus, & aliud livor. Et aliud vir, & aliud adolescens, quod si de Caino septemplex ultio sumpta est, de Lamecho autem septuagies septena sumatur, aequum est, ut quadringentas, & nonaginta poenas luam, si de Caino aequum Dei judicium, ut septem lueret poenas. Ille enim nullum homicidii exemplum habuit, nec homicidam poenae obnoxium vidit. Ego verò gementem, ac trementem, & immensam Dei iram ob oculos habens non sapui exemplo. Unde dignus sum 490 plagis. Quidam verò ad ejusmodi rationem progressi sunt, nec ab ecclesiastica doctrina alienam, a Caino usque ad diluvium septem generationes praeteriisse, & rursus terrae omni poenam ob magnam peccati confusionem illatam esse. Lamechi verò delictum diluvio ad curandum non egere, sed illo ipso, qui tollit peccatum mundi. Numera ergo ab Adamo usque ad Christi adventum aetates, & secundum Lucae genealogiam invenies, Christum septuagesima septima successione natum. Et haec quidem hucusque.

PRIMA

(c) *Chron. Alexandr.* ὅυτος δε ειδεν ὑπεχοντα.

(d) Msc. $\bar{\upsilon}\ \bar{\kappa}\ \varsigma$.

(e) *Chronic. Alex.* deest.

(f) Msc. επωδοντα.

(g) *Chr. Alex.* ευθεως επηνεχθη.

(h) *Chron. Alex.* χυσιν.

(i) *Chron. Alex.* γεγεννημενον.

(k) *Chron. Alex.* χειστον.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ (l) ΑΠΟΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΔΑΜ.

Ο῾ δε αδαμ γενομενος, ετων σλ. εγεννησε τον σηθ, και τουτοις (m) ψ̄ επιζησας ετη θνησκει (n) κατ᾿ αυτην της παραβασεως ἡμεραν. (o) χιλιονταετιας γαρ της του θεου ἡμερας εχουσης τὸ διαϛημα. ϡλ̄ μονον ετη ζησας τελευτα. τουτον λεγεται πρωτον εις την γην, εξ ἡς εληφθη, ταφηναι, και μνημα αυτῳ κατα την (p) των ἱεροσολυμων γεγονεναι γην, ἑβραικη τις ἱϛορει παραδοσις. ην δε αρα προ παντων ακολουθον εις την γην τον αδαμ ταφηναι, ὁτι πρωτος (q) ακουει παρα θεου, γη ει, και εις γην (r) απελευσῃ. αφανες γαρ (s) φασι τὸ του αβελ (t) γεγενησθαι σωμα, τοις μετεπειτα δικαιοις αγαθας (u) ὑποφαινων ελπιδας. (x) σεθ γενομενος σε̄ ετων, εγεννησε τον ενος. πρωτος ὁυτος ηλπισεν επικαλεισθαι τὸ ονομα (y) κυριου. (z) τουτ᾿ εϛιν (a) θεου ονοματι προσαγορευειν τον (b) θεον. ενως (c) ρ̄ϟ

(l) Mſc. ὑποθεσεως.
(m) Th. M. ἑπτα.
(n) Th. M. κατα την.
(o) Mſc. χιλιαταετιας.
(p) Th. M. deeſt.
(q) Mſc. ακουειν.
(r) Th. M. απελευσει.
(s) Th. M. φησι.
(t) Th. M. γεγενεισθαι.
(u) Th. M. ὑποφαινον.
(x) Th. M. σηθ αγομενος αζουραν την αδελφην, ὑπαρχων σε̄ εται.
(y) Th. M. κυριου του θεου.
(z) Georg. Sync. ait, τουτ᾿ εϛι προσαγορευεσθαι ονοματι θεου. Ita & Cedrenus. Aquilas. τοτε ηρχθη τὸ καλεισθαι εν ονοματι

PRIMA SEPULTURA ADAMI.

Adamus autem annos natus 230. Sethum genuit, & adjectis 700. vitae annis obiit ipso transgressionis die. Cum enim dies Dei mille annorum spatium sit, Adamus annis 930. tantum exactis vitâ fungitur. Corpus ejus primum terrae, unde sumptum erat, tradunt esse redditum, ipsique monumentum, si hebraicae creditur traditioni, in regione Hierosolymitana erectum. Adamum enim in terram ante omnes referri sane convenit, utpote qui primus a Deo audiit: Terra es, & in terram reverteris. Abelis enim cadaver e conspectu hominum esse sublatum ajunt, post ipsum juste victuris bonae spei argumentum. Seth annos 205. natus genuit Enos, qui primus speravit invocare nomen Domini; hoc est, Deum Dei nomine appellare. Enos annorum 108. genuit

ματι κυριου. hoc est vocari Deus, ejusque filii Dei filii. At nunquid επικαλεομαι verbum medium est, cujus frequens in bibliis usus. Et Enosus, a vitae humanae miseriis dictus scilicet, primus fiduciae plenus Deum invocavit. Quid igitur opus his explicationibus?

(a) *Th. M.* εν θεου ονοματι.

(b) *Th. M.* Θεον. ὀυτος ὁ σηθ εθηκεν ονοματα τοις πεντε πλανιταις, κρονον. δια. αρεα. αφροδιτην. ἑρμην. τους γαρ δυο φωςηρας ἥλιον, και σεληνην θεος εκαλεσεν. του γαρ αδαμ προειποντος φθιραν εσεσθαι του παντος κοσμου ἤ δια πυρος ςηλας δυο επινοησαντες ὁι εκ του σηθ μιαν εκ πλινθου και αλ-

λην

(c) ϛη γενομενος ετων γεννα τον καϊναν. καϊναν ϛο ετων υπαρχων εγεννησε τον (d) μαλελεηλ. μαλελεηλ (e) ϛξε ετων γενομενος, εγεννησε τον ιαρεδ. ιαρεδ δε ϛξβ ετων γενομενος, εγεννησε τον ενωχ. ὁυτος πρωτος γραμματα μανθανει και διδασκει, και θειων μυστηριων αξιουται (f) αποκαλυψεως. ενωχ ϛξε ετων γενομενος εγεννησε τον μαθουσαλα, και σ. προς τουτοις επιβιωσας ετη, και τοις (g) εγρηγοροις την εκ παραβασεως (h) επιμαρτυραμενος τιμωριαν, μετατιθεται εις (i) εδημ, ενθα ὁ παραδεισος. σημειωτεον, ὁπως, ἡνικα αγγελοι την επι τὸ Φαυλον (k) διολισθαινουσι τροπην, τηνικαυτα ανθρωπος (l) εις τὸ αμεινον καταξιουται μεταβολης. εν γαρ ταις ἡμεραις τουτου καταβεβηκεναι (m) λεγονται ὁι αγγελοι επι της γης, ὁι και εγρηγοροι (n) ωνομασθησαν. μαθουσαλα (o) ϛξε ετων γενομενος, εγεννησε τον λαμεχ. λαμεχ ϛπη ετων ὑπαρχων, εγεννησε τον νωε. νωε ετων φ γενομενος εγεννησε τον (p) σεμ, και μετ᾽ αυτον, τον χαμ, και μετ᾽ αυτον τον ιαφεθ. ὁι εγρηγοροι προς τας θυγατερας (q) των ανθρωπων επιμιξιαν ποιησαμενοι (r) γεννωσι τους γιγαντας. μαντειας (s) τε συν και γοητειας ανθρωποις εισηγηται (t) γενομενοι, ετι

λην εκ λιθου τα της επιστημης ενεκολαψαν. ὁυτος ὁ σηθ πρωτος τα ἑβραικα γραμματα εξευρων συνεγραψατο. ενως εγηματο εμμαν την αδελφην.

(c) *Th. M. Chron. Alex. Georg. Sync.* habent ϛϛ.

(d) *Chron. Alex.* μαλαλεηλ.

(e) *Th. M.* ξε.

(f) Msc. αποκαλυψεις.

nuit Caïnan. Caïnan annorum 170 genuit Maleleel. Maleleel annorum 165 genuit Jared. Jared annorum 162 genuit Enoch. Hic primus literas didicit, ac docuit, nec non divinorum arcanorum patefactione dignus eſt habitus. Enoch annum agens 165^{mum} genuit Mathuſalam, & ducentis adhuc annis ſuperſtes poenam Egregoris ex violanda lege teſtificatus, in Edem, ubi paradiſus eſt, transportatur.

Obſervandum, quomodo, angelis in ſtatum malum delapſis, homo dignus habeatur, qui in meliorem transferatur. Hujus enim tempore angeli, qui & Egregori adpellabantur, in terram deſcendiſſe feruntur. Mathuſala annos natus 165 genuit Lamech. Lamech 188mo aetatis anno genuit Noemum. Hic 500 annos numerans genuit Sem, tum Cham, dein Japheth. Egregori facto cum filiabus hominum commercio gigantes procreant, quibus in vaticiniis, impoſturisque, in aſtro-

(g) Cedrenus ſcribit εγϱηγοϱεις. latine angeli, vigiles, unde Clemens Alexandr. paedag. l. 2. c. 9. Beati, qui in ipſum vigilarunt, ſeipſos aſſimilantes angelis, quos εγϱηγοϱους, hoc eſt, vigilantes appellamus.

(h) *Th. M.* επιμαϱτυϱουμενος.

(i) *Th. M.* εδεμ.

(k) *Th. M.* διολισθενουσι.

(l) *Th. M.* της εις τὸ.

(m) *Th. M.* λεγεται.

(n) Mſc. ονομασθησαν.

(o) *Th. M.* & *Ch. Al.* ϱπζ̄.

(p) *Th. M.* σημ.

(q) Mſc. αυτων.

(r) *Th. M.* γενωσι.

(s) *Th. M.* τε αν.

(t) *Th. M.* γενωμενοι.

ετι δε και αςρονομιας τε και αςρολογιας, και πασης ὑψηλης, και μετεωρου κινησεως. και ταις γυναιξι τουτων ἁπαντων παραδεδωκοτες (u) την γνωσιν, εις ακρον ελθειν πονηριας τους ανθρωπους (x) παρεσκευασαν. εφ ὁις εις την κατ᾽ ἑαυτων αγανακτησιν παροργισαντες τον θεον εις τους της γης καταταρταρουνται πυθμενας. (y) αλλοι δε τοιουτον τινα διηγουνται λογον περι του· ιδοντες ὁι ὑιοι του θεου τας θυγατερας των ανθρωπων, ὁτι καλαι εισιν, ελαβον ἑαυτοις παρ᾽ ἑαυτων γυναικας, ὁτι τὸ γενος ην τηνικαυτα τὸ του καϊν, και του σηθ. και του μεν καϊν επαρατον ην. τὸ δε του σηθ ευσεβειας επεμελειτο. ενως γαρ ὁ τουτου ὑιος ηλπισεν επικαλεισθαι τὸ ονομα κυριου του θεου.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΥΝΤΩΝ ΥΙΩΝ ΕΧ ΤΟΥ ΕΝΩΣ.

Εντευθεν ὁι εκ τουτου φυντες ὑιοι του θεου εχρηματιζον. διο και εφευγον την προς τὸ γενος του καϊν επιμιξιαν. παμπολλων δε εληλυθοτων ετων, ευπρεπεις θεασαμενοι τας εκεινων θυγατερας ὁι των ευσεβων απογονοι, ἡττηθησαν του καλλους, και τον πατρωον παραβαντες νομον τὸ προς εκεινους ησπασαντο κηδος. ειτα επιμιξια την πονηριαν εισηγαγεν, ὁθεν και ὁ κατακλυσμος γεγονεν. προστασσει ουν ὁ θεος τῳ νωε, μονῳ (z) δια δικαιοσυνην ευαρεστησαντι, κιβωτον κατασκευασαι προς την αυτου τε, και του γενους διατηρησιν. και ἡ μεν κιβωτος εφ᾽ ὁλοις $\overline{ρ}$ (a) ετεσι κατασκευαζεται ὑπ᾽ αυτου

(u) Th. M. γνωσιν.

(x) Th. M. παρεσκευασαν. τεκνα των εγρηγορων λεγει πνευματα πονηρα, φηλιδωνα τε (fors φιλειδημονα) και φιλοσωματα ὑπαρχειν εφ᾽ ὁις.

astronomia insuper, & astrologia, in omni demum sublimi coelestique motu eruditis, communicatâ etiam mulieribus horum omnium notitiâ, in summum malitiae ut venirent, hominibus ansam praebuere. Quare, concitata in se Dei indignatione, in ima terrae detrusi sunt. Alii contra hunc in modum rem narrant. Videntes filii Dei, hominum filias esse pulchras, eas sibi nuptiis adjunxere. Tunc enim genus Caini, & genus Sethi erant. Hoc pietati deditum, illud diris devotum. Enos enim Sethi filius nomen Domini Dei cum fiducia invocavit.

DE FILIIS ENOS.

Hinc ex eo nati adpellabantur filii Dei. Eam ob rem commercium quoque cum Caini genere evitarunt. Multorum verò annorum intervallo decoras illorum filias conspicati piorum posteri, formae illecebris cesserunt, & contractâ cum ipsis affinitate legem patriam violarunt. Haec permistio dein pravitatem introduxit, unde & diluvium factum est. Itaque jussu Dei Noëmus, qui solus illi ob justitiam acceptus erat, ad sui ipsius, generisque conservationem arcam construit. Et centum quidem annos integros in ejus constructione terit. Hoc verò tempus magna

(y) Usque προστασσει deest.

(z) Msc. δικαιοσυνην.

(a) *Cod.* χρονοις.

αυτου. (b) μηκυνονται δε οἱ χρονοι της κατασκευης δια την πολλην του (c) θεου αγαθοτητα. (d) την γαρ της φθορας επαγωγην δια μακροθυμιας αναβαλλομενος, (e) εποιειτο τον εις μετανοιαν τοις συνιουσιν επιμετρειν καιρον. εισελθοντος δε εις την κιβωτον του νωε, και των τριων αυτου ὑιων, και εισαγαγοντος κατα θειαν επιτροπην απο μεν των καθαρων ζωων ἑπτα ἑπτα. απο δε των ακαθαρτων (f) ανα δυο δυο. ὡςε φυλαχθηναι απαρχην εις την ἑκαςου γενους διαμονην. επηλθεν (g) ὁ κατακλυσμος επι την γην ἑξακοσιοςον ετος του νωε. και εγενετο εφ᾽ ὁλας $\overline{\mu}$ ἡμερας, και νυκτας ισας των ὑδατων ἡ καταφορα. (h) πασα ουν ἡ γη εκαλυφθη επι ἡμερας $\overline{\rho\nu}$. παντος δε ορους ὑψηλοτατου τὸ ὑδωρ ὑπερανω γεγονεν πηχεις ιε. κεκοπακοτος δε ηδη του ὑδατος, και της κιβωτου των τ᾽ (i) αρμενιας (k) επωκειλασης (l) ορων εξερχεται (m) ὁ νωε, και οἱ τρεις ὑιοι αυτου μετα των γυναικων αυτων, και (n) παντα ἑξης εκβαλλει τα (o) ζωα. εγενετο ουν ὁ κατακλυσμος τῳ ἑξακοσιοςῳ ετει του νωε. γινονται ουν απο αδαμ μεχρι του κατακλυσμου (p) ετη $\overline{\beta\sigma\mu\beta}$, γενεαι

(b) *Th. M.* μηκοινονται.
(c) *Th. M.* αυτου.
(d) *Th. M.* της γαρ.
(e) Msc. εποιειτω την.
(f) *Th. M.* deest.
(g) *Th. M.* δε ὁ.
(h) πασα usque κεκοπακοτος deest in *Th. M.*
(i) Msc. αρμενιων.
(k) *Th. M.* επικελσασης.
(l) *Th. M. Georg. Sync.* ait in monte Ararat. Est verò mons Phrygiae nigrae, ex quo Marsyas fluvius emanat,

magna Dei bonitas prorogavit. Corruptionem enim inducendam ob lenitatem protrahens Deus, in poenitentiam providis tempus adjiciendum duxit. At poſtquam Noemus cum tribus ſuis filiis arcam ingreſſus eſt, animalium purorum ſeptenis, & ſeptenis, impurorum verò binis, & binis ex permiſſione divina, ut ſic primitiae ad cujuslibet generis permanſionem conſervarentur, introductis, diluvium terrae ſupervenit, ſexcenteſimo Noemi aetatis anno. Et aquarum delapſus 40 dies, noctesque obtinuit. Proin terra omnis 150 dies operta erat. Aquae verò montes quosque altiſſimos 15 cubitis ſuperarunt. Quibus jam ceſſantibus, & arcâ montibus Armeniae applicatâ, cum tribus ſuis filiis, eorumque uxoribus egreditur Noemus, cunctis deinceps emiſſis animalibus. Diluvium igitur in ſexcenteſimum Noemi aetatis annum incidit. Proin ab Adamo usque ad diluvium ſunt anni 2242,

emanat, ubi juxta Sybillas arca conſedit. *Epiphanius* in Panar. In Ararati montibus Armeniam inter, & Carieos in Lubare colle. Male Cedrenus Luban habet.

(*m*) *Th. M.* νωε.

(*n*) *Th. M.* παντων. εξαυτης.

(*o*) *Th. M.* ζωα. νωε δε θυσιαν προσαγαγων τω θεω ἱκετευει, μηκετι ποιησαι κατακλυσμον. αποδεξαμενος ουν ὁ θεος την του ανδρος αρετην, ὑπεσχετο σημειον επιθεισας τὸ τοξον της ιριδος. εγενετο.

(*p*) *Th. M.* ͵βσμη. *Chron. Alex.* ͵βσξβ. Hebraicus calculus numerat 1656, quem docti ſequuntur. Clemens

 Alex.

νεαι ῑ. εν δε τῳ δευτερῳ ετει μετα τον κατακλυσμον, σημ γενομενος (q) ρ̄β̄ ετων εγεννησε τον αρφαξαδ, (r) αφ' ὁυ πρωτη βασιλεια χαλδαιων. αρφαξαδ γενομενος (s) ρ̄λ̄ζ̄ ετων, εγεννησε τον σαλαμ. τουτον ὁ πατηρ αυξηθεντα (t) γραμμασιν εξεπαιδευσεν. και δη ποτε (u) ὁ σαλαμ ἑαυτῳ πορευθεις αποικιαν (x) κατασκεψασθαι, ελθων (y) κατα την χαλδαιων γραμματα επι τινων ἑυρισκει (z) διακεχαραγμενα. τα δε ην αρα των εγρηγορων ἁι παραδοσεις. ταυτα δε εγγραψαμενος ὁ σαλαμ αυτος τε εν αυτοις εξημαρτανε, και (a) τους αλλους (b) την εν αυτοις ατοπιαν (c) εξεπαιδευσεν. σαλαμ γενομενος ρ̄λ̄ ἐτων (d) εγεννησε τον εβερ. επ' τουτου παλιν ὁι ανθρωποι εις απειρον πληθυνονται αριθμον. και εις ακρον (e) αυξηθεντες πονηριας πυργον εννοουσι κατασκευασαι ουρανομηκη, την εις ουρανον ἑαυτοις ανοδον δια τουτου (f) προμυθουμενοι. ησαν δε τα

παντα

Alex. ab Adamo usque ad diluvium ponit annos 2148. lib. 1. Strom. Recensendo numeros tecnogoniae autoris, summa oritur 2158. librariorum scilicet errore. Sic verò corriges, Enos loco 168. corrige 190. Mathusala loco 165 corrige 167. & summa vera erit 2242.

(q) *Th. M.* ρ. *Georg. Sync.* ρα.

(r) αφ' ὁυ usque ad αρφαξαδ deest in *Th. M.*

(s) *Th. M.* ρλε. *Chr. Al.* ρλε. *Mal.* ρλβ. Contra fidem hebraici Codicis tam Judaeorum, quàm Samaritanorum inter Arphaxad & Salam Cainan a LXX. insertus est, annis 130 ei adscriptis. Secuti sunt eos Georgius Syncellus, & Malala.

(t) *Mal.* γραμματα.

2242, generationes decem. Altero poſt diluvium anno Sem annos 102 natus genuit Arphaxad, primi Chaldaeorum regni conditorem, qui annum 137^{mum} agens Salam generavit. Hic jam grandior factus a patre literis imbutus eſt. Quondam ad explorandum habitandi locum egreſſus, & Chaldaeam delatus literas tabulis quibusdam lapideis inſcriptas, ab Egregoris utique traditas reperit. Easdem Sala deſcribens & ipſe in eis peccavit, & alios etiam iſtas docuit ineptias. Centeſimo trigeſimo aetatis ſuae anno genuit Eberum, cujus tempore homines rurſus in immenſum aucti, & in ſummum delati malitiae turris, cujus culmen ad coelum pertingeret, exſtruendae conſilium iniere, ad parandam ſibi, ut ajebant, in coelos viam. Ii, qui turrim

(u) *Th. M.* ὁ σαλα.

(x) *Th. M.* κατασκεψασθε.

(y) *Ced.* & *Mal.* κατα γην.

(z) *Th. M.* διακεχαραγμενα πετρων. *Mal.* διακεχαραγμενα πετρων εντυχων. τα δ' ην παραδοσις.

(a) *Mal.* τοις αλλοις.

(b) *Mal.* την αυτην.

(c) *Th. M.* εξεπαιδευε.

(d) *Mal.* εγεννησε.

(e) *Th. M.* αυξηθεντες.

(f) *Th. M.* προμηθουμενοι. *Mal.* προς αποφυγην του κατακλυσμου, ὡς του θεου επιβουλευοντος αυτοις. ησαν γαρ παντες μιᾳ φωνῃ. *Th. M.* πυργον τον δε οικοδομουν προσταξει νεβρωδ

παντα (g) των οικοδομουντων εθνη (h) ο̅. Φωνη δε αυτοις πασιν ενυπηρχεν μια. νεβρωδ δε αυτοις ὁ γιγας ὁ ὑιος χους του αιθιοπος, εις βρωσιν αγρευων εχορηγει ζωα. ὁ δε ἑβερ ὁ του σαλαμ ὑιος (i) επειγειν εγκειριστο την οικοδομην. δοκουντες δε αυτοις (k) ηδη του εργου προκοπτειν, συγχεει τας γλωσσας ὁ θεος εις ειδη φωνων κατατεμων. φασι δε (l) μονον τον ἑβερ την αρχαιαν διατετηρηκεναι φωνην. και (m) ταυτην ὁι τουτου διαδεξαμενοι απογονοι,. (n) ἑαυτους πατρωνυμικως ἑβραιους προσηγορευσαν. ἑβραιδα δε την φωνην εκαλεσαν. τεκμηριον (o) του ταυτην ειναι την προ της συγχυσεως φωνην τα των παλαιων ονοματα, εφ᾽ ὡν γαρ κατ᾽ ουδεμιαν εστι γλωσσαν τὸ σημαινομενον επιλυσασθαι, (p) κατα ταυτην τὸ ζητουμενον ἑρμηνευεται, ὁιον του αδαμ, καθ᾽ ἑτεραν μεν ουδεμιαν φωνην τὸ δηλουμενον ἑυρισκεται. κατα δε ταυτην ανθρωπος (q) εννοηται. και ἡ του (r) νωε προσηγορια, δι᾽ ἑτερας μεν ουδεμιας διαλεκτου ἑρμηνευεται. κατα δε ταυτην (s) δικαιοσυνη σημαινεται, και χους αιθιοψ. και (t) μεσραιμ αιγυπτος. και φαλεκ μερισμος. ὁ (u) μεν πυργος εφ᾽ ὁλα μγ οικοδομηθεις ετη. ὑπο της (x) κα-

βρωδ προς αποφυγειν των επομβριων, ὡς επιβουλευοντος αυτοις του θεου δι᾽ ὑδατος. ησαν δε.

(g) *Th. M.* deest.

(h) *Chron. Alex.* οβ. Χους. *Th. M.* Χουσε. Mirum, Nemrodem a Syncello, Cedreno, & aliis accenseri filiis Rhegma.

(i) Msc. επιγην.

(k) *Th. M.* ιδει.

rim aedificarunt, ex 70 omnino nationibus erant. Omnes autem eodem ſermone utebantur. Quibus Nemrodus gigas Chuſi Aethiopis filius in cibum feras venando ſuppeditabat. Caeterum Eberus Salae filius aedificationi praefectus fuit. At opere progredi viſo linguas confundit Deus, in ſpecies vocum diſtinctas. Ajunt verò ſolum Eberum veterem retinuiſſe linguam, quâ acceptâ ipſius poſteri ſe gentilitio nomine Ebraeos, ac linguam Ebraicam nominarunt. Eandem hanc, quae ante confuſionem erat, eſſe linguam, veterum nomina ſunt indicio. Quae quid ſignificent, cum nulla aliâ linguâ explicari poſſit, haec interpretationem ſuppeditat. Sic Adamus nullo alio ſermone quicquam, hoc autem hominem notat. Et Noemus, cum nullo alio ſermonis idiomate explicetur, in hoc Juſtitiam, Chus Aethiopem, Meſrem Aegyptum, Phalecus diviſionem ſignificat. Turris quidem 43 annorum ſpatio exſtructa

(l) *Cedr.* ὁτι μονος ὁ εβερ.

(m) *Ced.* τουτον.

(n) *Th. M.* ἑαυτους μεν.

(o) *Th. M.* δε του. *Cedr.* deeſt.

(p) *Th. M.* κατ᾽ αυτην. *Mal.* ταυτῇ.

(q) *Th. M.* νενοητε. *Ced.* ἑρμηνευεται.

(r) *Th. M.* νοε.

(s) *Ced.* δικαιοσυνήν σημαινει.

(t) *Th. M.* μεσραειμ. *Ced.* μεσρεμ.

(u) *Th. M.* μεν ουν.

παντα (g) των οικοδομουντων εθνη (h) ο̅. Φωνη δε αυτοις πασιν ενυπηρχεν μια. νεβρωδ δε αυτοις ὁ γιγας ὁ ὑιος χους του αιθιοπος, εις βρωσιν αγρευων εχορηγει ζωα. ὁ δε ἑβερ ὁ του σαλαμ ὑιος (i) επειγειν εγκεχειριςο την οικοδομην. δοκουντος δε αυτοις (k) ηδη του εργου προκοπτειν, συγχεει τας γλωσσας ὁ θεος εις ειδη Φωνων κατατεμων. Φασι δε (l) μονον τον ἑβερ την αρχαιαν διατετηρηκεναι Φωνην. και (m) ταυτην ὁι τουτου διαδεξαμενοι απογονοι,. (n) ἑαυτους πατρωνυμικως ἑβραιους προσηγορευσαν. ἑβραιδα δε την Φωνην εκαλεσαν. τεκμηριον (o) του ταυτην ειναι την προ της συγχυσεως Φωνην τα των παλαιων ονοματα, εφ' ὡν γαρ κατ' ουδεμιαν εςι γλωσσαν τὸ σημαινομενον επιλυσασθαι, (p) κατα ταυτην τὸ ζητουμενον ἑρμηνευεται, ὁιον του αδαμ, καθ' ἑτεραν μεν ουδεμιαν Φωνην τὸ δηλουμενον ἑυρισκεται. κατα δε ταυτην ανθρωπος (q) εννοηται. και ἡ του (r) νωε προσηγορια, δι' ἑτερας μεν ουδεμιας διαλεκτου ἑρμηνευεται. κατα δε ταυτην (s) δικαιοσυνη σημαινεται, και χους αιθιοψ. και (t) μεσραιμ αιγυπτος. και Φαλεκ μερισμος. ὁ (u) μεν πυργος εφ' ὁλα μγ οικοδομηθεις ετη. ὑπο της (x) κα-

βρωδ προς αποφυγειν των επομβριων, ὡς επιβουλευοντος αυτοις του θεου δι' ὑδατος. ησαν δε.

(g) *Th. M.* deest.

(h) *Chron. Alex.* οβ. Χους. *Th. M.* Χουσε. Mirum, Nemrodem a Syncello, Cedreno, & aliis accenseri filiis Rhegma.

(i) Msc. επιγην.

(k) *Th. M.* ιδει.

rim aedificarunt, ex 70 omnino nationibus erant. Omnes autem eodem ſermone utebantur. Quibus Nemrodus gigas Chuſi Aethiopis filius in cibum feras venando ſuppeditabat. Caeterum Eberus Salae filius aedificationi praefectus fuit. At opere progredi viſo linguas confundit Deus, in ſpecies vocum diſtinctas. Ajunt verò ſolum Eberum veterem retinuiſſe linguam, quâ acceptâ ipſius poſteri ſe gentilitio nomine Ebraeos, ac linguam Ebraicam nominarunt. Eandem hanc, quae ante confuſionem erat, eſſe linguam, veterum nomina ſunt indicio. Quae quid ſignificent, cum nulla aliâ linguâ explicari poſſit, haec interpretationem ſuppeditat. Sic Adamus nullo alio ſermone quicquam, hoc autem hominem notat. Et Noemus, cum nullo alio ſermonis idiomate explicetur, in hoc Juſtitiam, Chus Aethiopem, Meſrem Aegyptum, Phalecus diviſionem ſignificat. Turris quidem 43 annorum ſpatio exſtructa

(l) *Cedr.* ὁτι μονος ὁ εβερ.
(m) *Ced.* τουτον.
(n) *Th. M.* ἑαυτους μεν.
(o) *Th. M.* δε του. *Cedr.* deeſt.
(p) *Th. M.* κατ᾽ αυτην. *Mal.* ταυτῇ.
(q) *Th. M.* νενοητε. *Ced.* ἑρμηνευεται.
(r) *Th. M.* νοε.
(s) *Ced.* δικαιοσυνὴν σημαινει.
(t) *Th. M.* μεσραειμ. *Ced.* μεσρεμ.
(u) *Th. M.* μεν ουν.

(x) κατα την συγχυσιν διαφωνιας εμεινε ἡμιτελης. συγχυσις δε απο του συμβεβηκοτος ἡ περι τον τοπον ωνομασθη πολις ἡ αυτοθι κτισθεισα βαβυλων. (y) βαβυλων γαρ ἑβραιοι την συγχυσιν ονομαζουσιν. ὑϛερωθι δε ὁ θεος ανεμῳ τον πυργον ὁλον ανατρεπει. και εϛιν αναμεσον ασουρ και βαβυλωνος εις ετι του πυργου φυλασσομενα τα ιχνη. ἑβερ γενομενος ρλδ ετων, εγεννησεν τον (z) φαλεκ. ὁι του νωε ὑιοι διχονοησαντες, της γης εις ἑαυτους (a) ποιουνται την διανεμησιν. (b) μεταϛελλονται γουν ὁι τρεις ὑιοι νωε παντας τους εξ αυτων (c) γενομενους και (d) διδωσιν αυτοις εγγραφον (e) των τοπων την (f) κατανεμησιν. και (g) τυγχανουσιν ἑκαϛῳ, και ταις ἑκαϛου φυλαις και (h) πατριαις, (i) τοποι και κλιματα και χωραι, και νησοι, και ποταμοι, κατα την ὑποκειμενην (k) εκθεσιν. (l) ὡϛε εικοτως ταυτης ετυχεν της ονομασιας ὁ φαλεκ. μερις γαρ ἑρμηνευεται. (m) τῳ μεν ουν σημ τῳ πρωτοτοκῳ ὑιῳ νωε, απο περσιδος και βακτρων, ἑως ινδικης και (n) ῥινοκορουρων. τῳ δε χαμ τῳ δευτερῳ ὑιῳ του νωε απο

(x) *Th. M.* κατασυγχυσιν.

(y) *Th. M.* βαβυλωνα.

(z) *Th. M.* φαλεκ. εν αρχῃ των ἡμερων φαλεκ ὁι του νωε ὑιοι.

(a) *Th. M.* ποιόυντες.

(b) *Th. M.* φαλεκ γενομενος. κ. τ. λ. vide pag. 80.

(c) *Th. M.* deest.

(d) *Mal.* διδοασιν.

(e) *Mal.* τον τοπον.

(f) Annales ſacri paſſim de hac terrae diviſione inter Noemi filios agunt, quin tamen conveniant. Epiphanius

ſtructa eſt, ob linguarum verò confuſarum discrepantiam imperfecta manſit. Urbs ibi condita Babylon, ex eo, quod accidit, confuſio dicta eſt. Babylon enim hebraeis confuſio eſt. Poſtea Deus turrem omnem, cujus quaedam adhuc veſtigia inter Aſſur, & Babylonem ſuperſunt, vi venti dejecit. Eber completo 134mo aetatis anno procreavit Phalecum. Diſcordes Noae filii terram inter ſe dividunt. Omnibus igitur prognatis ſuis ad ſe vocatis ſcriptam locorum diviſionem tradunt. Et aſſignata ſunt ſingulis, ac ſingulorum tribubus, familiisque eorum loca, climata, regiones, inſulae, atque fluvii, ut infra exponetur. Proin meritò Phalec hoc nomen obtinuit. Diviſio enim exponitur. Semo itaque Noae filio primogenito ſorte obtigerunt regiones a Perſide, & Bactris usque ad Indiam, & Rhinocoruros. Chamo autem, alteri Noae filio, a Rhi-

phanius ſorte terram illis diviſam ait ad Rhinocorurum oppidum. Nam ῥινοκορουρα ἑρμηνευεται νεελ. και οὑτω φυσει οἱ επιχωριοι αυτην καλουσιν. απο δε της ἑβραιδος ἑρμηνευεται κληροι. επειδε περ ὁ νωε εκει εβαλε τους κληρους τοις τρισιν ὑιοις αυτου.

(g) *Mal.* λαγχανουσιν.

(h) *Mal.* πατριας.

(i) *Mal.* τοπον.

(k) *Th. M.* εκθησιν.

(l) hic deeſt, ſed pag. 80. occurrit.

(m) *Malala* verbum κατακληρουται addit.

(n) *Mal.* ῥινοκορουρων, τα προς εντολην. τῷ.

απο ῥινοκορουρων, ἑως γαδειρων (o) τα προς νοτον. τῳ δε ιαφεθ τῳ τριτῳ ὑιῳ νωε απο μηδειας ἑως (p) γαδειρων τα προς βορραν. εισι δε ἁι λαχουσαι χωραι κατ᾽ ονομα τῳ σημ τῳ πρωτοτοκῳ ὑιῳ του νωε, αἱ δε (q) περσις. βακτριανη. ὑρκανια. βαβυλωνια. (r) κορδυνα. ελυμαης. ινδικη. (s) αραβια ἡ ευδαιμων. (t) κοιλησυρια. (u) κομμαγινη. και (x) φοινικη πασα. εϛι δε εν τῳ μερι αυτου ποταμος ὁ (y) ευφρατης. τῳ δε χαμ τῳ δευτερῳ ὑιῳ του νωε, ελαχον χωραι κατ᾽ ονομα (z) αι δε. αιγυπτος. (a) αιθιοπια η βλεπουσα (b) κατ᾽ ινδους. ἑτερα αιθιοπια, (c) ὁθεν εκπορευεται ὁ των αιθιοπων ποταμος. (d) ερυθρα ἡ βλεπουσα κατα ανατολας. (e) θηβαϊς, λιβυη ἡ παρεκτεινουσα μεχρι (f) κυρηνης, μαρμαρις, συρτις, (g) λιβυη ἡ απο ποταμεως παρεκτεινουσα μεχρις ακρας συρτεως. (h) νουμμηδια, (i) μασσυρις, μαυριτανια, (k) παρεκτεινουσα μεχρις ἡρακλεωτικων ϛηλων κατεναντι γαδειρων.

(o) *Th. M.* των προς.

(p) *Chron. Alex.* γαδαρινων.

(q) *Th. M.* περσαι.

(r) *Mal.* κορδηνα. *Th. M.* κορδυνη. *Cedr.* κοδρυαλια. *Chron. Alex.* κορδυλια, ασσυρια, μεσοποταμια, ut *Th. M.*

(s) *Th. M.* habet adhuc αραβια ἡ αρχαια.

(t) *Th. M.* & Mſc. κυλησυρια.

(u) *Cedr.* κομμαγενη.

(x) *Chron. Alex.* φοινικια. συρια ἑτερα. Auctor Ecloges Mſc. has Semi regiones recenſet. περσις. βαδιανη. ὑρκανια. βαβυλωνια. κορδυνη. ασσυρια. μεσοποταμια. αραβια ἡ αρχαια. ελυμαϊς. ινδικη. αραβια ευδαιμων, κοιλησυρια. κομμαγηνη. και φοινικη πασα.

(y) Poſt ευφρατης *Th. M.* narrat Saturni, Jovis &c. regnum.

a Rhinocoruris ad Gades usque auſtrales. Japheto demum, tertio Noae filio, a Media usque ad Gades ſeptentrionem verſus. Regiones verò quae Semo primogenito Noae filio, ſorte obvenerunt, ſunt nominatim iſtae. Perſis, Bactriana, Hyrcania, Babylonia, Cordyna, Elimaïs, India, Arabia felix, Coeleſyria, Commagina, Phoenicia tota. Eſt verò in ipſius portione Euphrates fluvius. Chamo, alteri Noae filio, obtigerunt regiones nominatim hae. Aegyptus, Aethiopia, quae Indiam ſpectat, Aethiopia altera, unde Aethiopum flumen oritur. Erythra, quae orientem reſpicit. Thebaïs, Lybia ad Cyrenem protenſa, Marmaris, Syrtis, Lybia a flumine ad extremam usque Syrtem extenſa. Numidia, Maſſyris, Mauritania e Gadium regione ad Herculeas usque columnas

(z) *Th. M.* αυται.

(a) Geogius Monachus eodem modo Aethiopiam utramque in Chronico Mſc. declarat.

(b) *Th. M.* κατα ινδους.

(c) *Th. M.* ὁθεν και.

(d) Auctor Ecloges eodem modo ponit, niſi quod poſt μασσουρις legatur σιρτις, λιβυη.

(e) *Mal.* θηναïς.

(f) *Chron. Alex.* κορκυρηνης.

(g) *Chron. Alex.* λιβυη ἡ απο λεπτεως παρεκτεινουσα εὼς ἡρακλεωτικων ςηλων κατεναντι γαδειων.

(h) *Th. M.* νουμμιδια.

(i) *Ced.* μασουνις.

(k) Sic habet *Th. M.* Mſc. habet παρεκτεινουσαι.

δειρων. εχει δε εν τοις κατα (*l*) βορραν τα (*m*) παρα θαλασσαν, κιλικιαν, παμφυλιαν, πισιδιαν, (*n*) μυσιαν, (*o*) λυκαονιαν. φρυγιαν. (*p*) κουμαλιαν. λυκιαν. καριαν. λυδιαν. μυσιαν (*q*) αλλην. τρωαδα. (*r*) αιολιδα. (*s*) βιθυνιαν. την αρχαιαν φρυγιαν. εχει δε και νησους, (*t*) σαρδιαν κρητην. κυπρον, και ποταμον (*u*) γηων, τον καλουμενον νειλον. (*x*) τῳ δε ιαφεθ τῳ τριτῳ ὑιῳ (*y*) του νωε, ελαχον χωραι κατ᾽ ονομα (*z*) ἁι δε. (*a*) μηδεια. (*b*) αλβανια. (*c*) αμαζονις, ἁρμενια, μικρα τε και μεγαλη, καππαδοκια, παμφλαγονια. γαλατια, κολχις. (*d*) βοσπορη. μεωτης. σερσης. (*e*) σαρματης, ταυριανης, βασαρνης, σκυθια, (*f*) θρακης, μακεδονιας δαλματια, μολοσσις, θεσσαλια. (*g*) λοκρις. βιωτια. αιτωλια. αττικη. αχαϊα. (*h*) πελλινης, ἡ καλουμενη πελοπονησος. (*i*) αρκα-

(*l*) *Th. M.* βοραν.

(*m*) *Cedr.* προς θαλασσαν.

(*n*) *Cedr.* μυδιαν. *Georg. Sync.* μηδειαν.

(*o*) *Chron. Alex.* λυγδονιαν. *Mal.* λυκανιαν.

(*p*) *Chr. Al.* καμιλιαν. *Th. M.* καμαλιαν. *Georg. Sync.* καββαλιαν. *Logoth.* καμβαλιαν. *Mal.* και μαλιαν.

(*q*) *Th. M.* αλλην τρωαδα.

(*r*) *Th. M.* αιωλιαν.

(*s*) *Mal.* βηθυνιαν την αρχαιαν, auctor Ecloges, & Logoth. ut noster, legunt.

(*t*) *Chr. Alex.* σαρδανιαν. *Cedr.* σαρδω. *Mal.* & *Th. M.* uti *Chron. Alex.*

(*u*) *Georg. Sync.* & *Malala* γειων. *Ch. Al.* ὁς και γεων, και χρυσορoας λεγεται.

(*x*) *Th. M.* τον δε.

(*y*) *Th. M.* τῳ νωε.

lumnas porrecta. Circa borealem verò mundi partem regiones ad mare positas habet, Ciliciam, Pamphiliam, Pisidiam, Mysiam, Lycaoniam, Phrygiam, Cumaliam, Lyciam, Cariam, Lydiam, Mysiam alteram, Troadem, Aeoliam, Bithyniam, veterem Phrygiam. Habet autem & insulas has. Sardum, Cretam, Cyprum, & fluvium Geon, qui Nilus dicitur. Japheto, tertio Noae filio, obvenerunt regiones nominatim istae: Media, Albania, Amazonis, Armenia minor, majorque, Cappadocia, Paphlagonia, Galatia, Colchis, Bosphorus, Meotis, Sersis, Sarmatia, Tauriana, Bastarnis, Scythia, Thracia, Macedonia, Dalmatia, Molossia, Thessalia, Locris, Boeotia, Aetolia, Attica, Achaica, Pellena, dicta Peloponesus,

(z) *Th. M.* αυται. Auctor Ecloges Msc. regiones Japheti eodem recenset ordine, mutatis tantum subinde literis. μηδια. αλβανια. μαιωτις. δερβις, σαρματις. τυνριανις. βασαρνις. θρακη. θεαταλια. βιωτια. πελληνη. ηπειρωτις. λυχνιτις. τὸ αδραϊκον.

(a) *Mal.* μηδια. *Th. M.* μιδια.

(b) Msc. σαλβανια.

(c) αμαζονις in Malala deest.

(d) *Mal.* βοσπορος. μαλατης. δερβη. *Th. M.* ματαιωτης. ῐερβις. *Chron. Alex.* μαιωτις. δερρις.

(e) *Th. M.* & *Chron. Alex.* σαρματις. ταυριανις.

(f) *Th. M. Mal. Cedr. Chron. Alex.* θρακη.

(g) Msc. λοκρης. *Cedr.* δοκρια.

(h) *Th. M.* πελληνη. *Mal.* πεληνη.

(*i*) αρκαδια. ηπειρωτης. ιλλυρις. (*k*) λυχνητις. (*l*) αδριακη, αφ᾽ ἧς τὸ πελαγος τὸ αδριατικον. εισι δε αυτῳ και (*m*) νησοι ἁι δε. βρετανια. (*n*) συκελια. ευβοια, ῥοδος, χιος. λεσβος, (*o*) κυθηρα, ζακυνθος. κεφαλημια. (*p*) ιθυκη. κερκυρα και ἁι (*q*) κυκλαδες. και μερος τι της ασιας ἡ (*r*) καλουμενη ιωνια. ποταμος δε εςιν εν τοις αυτου (*s*) μερισι τιγρις, ὁ διοριζων μεταξυ (*t*) μηδειας και βαβυλωνιας. (*u*) απο δε ἑκαςου ὑιου του νωε ἑυρεθησαν εν τῃ πυργοποιιᾳ, ἅπερ και εις εθνη διηρεθησαν. εκ μεν του (*x*) σημ, $\overline{\kappa\varepsilon}$. και του χαμ $\overline{\lambda\beta}$. και του ιαφεθ $\overline{\iota\varepsilon}$. τουτοις διεμερισθησαν ἁι γλωσσαι, και γεγονασιν εις φυλας, ηγουν εθνη. ἑβραιοι. (*y*) συροι. χαλδαιοι. μηδοι. περσαι. αραβες. μαδυναιοι. εθνη δυο. αδιβδηνοι δυο. (*z*) ταινοι. αλμωσινοι. συρακοι. μαγοι. κασπιοι. αλβανοι. ινδοι δυο. αιθιοπες δυο. αιγυπτιοι. χετταιοι. χανναναιοι. φερεζαιοι. ευαιοι. γεργεσαιοι. αμμωραιοι. ιεβουσαιοι. ιδουμαιοι. (*a*) σαρμαραιοι. φοινικες. συροι. κιλικες. γαβαωνιται δυο. ἁρμενιοι. (*b*) βιβρανοι. ιβηρες. σκυθοι. κολχοι. σανοι. ισαυροι. λυκαωνες. πισιδαι. γαλαται δυο. παμφλαγωνες. φρυγες. ἑλληνες. (*c*) θεσσαλιοι. μακεδονες. θρακες. (*d*) μησοι. βεσσοι: (*e*) δαρ-

(*i*) *Chon. Al.* ακαρνια. *Cedr.* ακαρνανια.
(*k*) *Th. M.* λυχνιτις. *Mal.* λαχνιτης.
(*l*) *Chron. Alex.* αδριαβη. *Mal.* εξ ἡς τὸ αδριακον πελαγος.
(*m*) *Th. M.* νισσοι.
(*n*) *Cedr. Mal.* σικελια.
(*o*) *Chron. Alex.* κυφηρα. *Cedr.* κυθειρα.
(*p*) *Chr. Al.* ιθακη. Sic & *Cedrenus Mal.* & *Th. M.*
(*q*) κυκλαδες desunt in Malala.
(*r*) *Chr. Al.* τὸ καλουμενων. *Mal.* της καλουμενης ιωνιας.
(*s*) *Th. M.* μερεσι.

nesus, Arcadia, Epirus, Illyricum, Lychnitis, Adria, unde mare Adriaticum. Insulas verò habet istas, Britaniam, Siciliam, Euboeam, Rhodum, Chium, Lesbum, Cytheram, Zacynthum, Cephaleniam, Ithacam, Corcyram, & Cycladas, Asiae quoque partem, quae Ionia vocatur, fluvius verò in ipsius partibus est Tigris, qui Mediam a Babylone dividit. De quolibet Noae filio posteri in gentes divisi extructioni turris aderant. De Semo quidem XXV. de Chamo XXXII. & de Japheto XV. Inter hos linguae divisae erant, & in tribus, seu gentes convenerant. Hebraei, Syrii, Chaldaei, Medi, Persae, Arabes, Madynaei, gentes duae, duo Adibdaeni, Taini, Almosini, Syraci, Magi, Caspii, Albani, duo Indi, Aethiopes duo, Aegyptii, Chettaei, Channanaei, Pherecaei, Evaei, Gergesaei, Ammoraei, Jebusaei, Idumaei, Sarmaraei, Phoenices, Syrii, Cilices, duo Gabaonitae, Armenii, Bibrani, Iberi, Scythae, Colchi, Sanii, Isaurii, Lycaones, Pisidae, duo Galatae, Paphlagones, Phrygii, Graeci, Thessalii, Macedones, Thraces, Mesii, Bessii, Dardari, Sarmatae, Germa-

(t) *Th. M.* μηδιας, και βαβυλωνος.

(u) απο δε ἑκαςου usque ὁ μεν σημ. p. 78. deest in *Th. M.*

(x) *Chr. Al.* κζ. λα. ιδ. Chamo scilicet excluso 31. recenset.

(y) *Chron. Alex.* ασσυριοι.

(z) *Chron. Alex.* ταιανοι. αλαμοσυνοι. σαρακηνοι.

(a) *Chron. Alex.* σαρμαται.

(b) *Chron. Alex.* βεβρανοι. σκυθαι. σαννιοι.

(c) *Chron. Alex.* θετταλοι.

(d) *Chron. Alex.* μυσοι. alii μηδοι.

(e) βαρβαροι. σαρμαται. γερμανοι. (f) παννονιοι. νορικοι. (g) δελματεις. γιπιδες. λυγυρες. κελται. ῥωμαιοι δυο. (h) κητειοι δυο. (i) ακινιτανοι. βρεταννοι. σπανιοι δυο. μαυροι. μακουακοι. γετουλοι. αφροι. μαζικες. (k) μαραντες, ὁι και αβαροι. ὁμου εθνη $\overline{\text{οβ}}$. γεγονασι δε εξ αυτων φυλαι $\overline{\text{ρμε}}$. απο των $\overline{\text{κε}}$ του σημ φυλαι $\overline{\text{μη}}$, απο των $\overline{\text{λβ}}$ του χαμ φυλαι $\overline{\text{μ}}$. απο των $\overline{\text{ιε}}$ του ιαφεθ, φυλαι $\overline{\text{νζ}}$. (l) ὁ δε σημ, ενθα και ὁ πατηρ αυτου, κατοικισθεις, την της κληρονομιας αυτου μοιραν, εις τους παιδας κατατεμνει τους ἑαυτου. (m) επει ουν ὁι του χαμ, μη φοβηθεντες τον ὁρκον, και την αραν του νωε την δοθεισαν τοις τρισιν αυτου ὑιοις, του μη επιβαινειν ἑνα παρ' αυτοις τοις ὁροις του αδελφου, επεβησαν χρονοις ὑστερον τοις ὁροις του (n) σημ, και κατοικισθησαν ὁι χαναναιοι, και τα λοιπα ὁμοια αυτων εθνη. ὁ δε σημ προπατωρ ην του ἀβρααμ, εξ ὁυ ὁ ιηλ. τουτου χαριν, μετα $\overline{\text{υλ}}$ ετων της παροικιας, κατα τον ῥηθεντα ἀβρααμ ὑπο του θεου, εξηγαγεν τους εξ ιηλ εξ αιγυπτου, και απεδωκεν αυτοις τα ιδια, την γην της επαγγελιας, εξολοθρευσας τα εκ του χαμ κατοικισθεντα

(e) *Chron. Alex.* δαρδανοι.

(f) *Chron. Alex.* παννωνιοι. ναρικοι.

(g) Mſc. δεσματεις.

(h) Mſc. κιτιοι.

(i) *Chron. Alex.* ακυρτανοι.

(k) *Chron. Alex.* γαραμαντις.

(l) *Th. M.* ὁ μεν σηθ.

Germani, Pannones, Norici, Dalmatii, Gipides, Ligures, Celtae, duo Romani, duo Ketii, Aquitani, Bretani, duo Hiſpani, Mauri, Macuaci, Getuli, Afri. Mazices, Marantes, dicti quoque Abari, ſimul LXXII. gentes. Erant autem earum tribus 145. Semi gentium XXV. tribus XLVIII. Chami gentium XXXII. tribus XL. Japheti gentium XV. tribus LVII. Semus, qui idem cum patre ſuo domicilium habuit, haereditatis portionem inter ſuos dividit filios. At cum Chami poſteri fidem ſacramenti, & factam a Noa tribus filiis imprecationem, ut ne alter alterius ingrederetur fines, haud veriti, Semi limitibus pedem intuliſſent, ſedemque Channanaei cum reliquis ſimilibus ſuis gentibus fixiſſent, ideo Iſraelitas (Semus enim Abrahami, a quo Iſrael, avus erat) poſt 430 habitationis annos ex Aegypto deduxit, illisque ſedem propriam, terram promiſſionis reddidit Deus, prout Abrahamo dixerat, exciſis, quae ibi ſedem transtulere, Chami gentibus, etiam in

(m) επει ουν usque των τρειων τοινυν pag. 80. deeſt in *Th. M.* & illius loco hoc ponitur, ὁ δε του χαμ ὑιος χανααν. ιδων την προς τω λιβανω γην, ὁτι αγαθη εςιν, και ευφορος. και κατα πολυ της ἑαυτου διαλλατουσα, αυτοθι κατασκηνοι. των του σημ εκγονων ταυτην αποτεμνομενος την μυραν. και γε του πατρος αυτων και των αδελφων κωλυοντων και ὑπομνησιν παρεχομενων. ὡν ὁ πατηρ νωε τοις παραβαινουσιν αυτου την κρισιν επηρασατο. εντευθεν πασα ἡ γη εκεινη χαναναια προσηγορευετο.

(n) Mſc. σηθ.

θεντα εκεισε (o) εθνη, δικαιος και εν τουτῳ δειχθεις ὁ θεος. των τριων τοινυν του νωε ὑιων, τριχη, καθὼς ειρηται, τον κοσμον (p) διανειμαμενων: καταληξαντες δε επι την εκ του ἑβερ του φαλεκ γενεσιν. αρξωμεθα παλιν απ' αυτου. φαλεκ γενομενός ρλ̄ ετων (q) γεννα̣ τον ῥαγαυ. τῳ κ̄θ ετει του φαλεκ, ηρξεν πρωτον η βασιλεια χαλδαιων βαβυλωνος, ὼν πρωτος εβασιλευσεν νεβρωδ ὁ γιγας. αιγυπτου δε (r) μεσραειμ εβασιλευσεν. ῥαγαυ γενομενος (s) ρ̄λβ ετων εγεννησε τον σερουχ. (t) επι τουτου οἱ ανθρωποι τον κατ' αλληλων (u) αυξησαντες (x) τυφον, ϛρατηγους τε (y) ἑαυτων κατεϛησαντο, και βασιλεις. και τοτε (z) πρωτως πολεμικα κατασκευασαντες οργανα πολεμειν (a) αλληλους ενηρξαντο. και οἱ ευθυς οἱ απο χανααν ἡττῳνται, και πρωτοι της δουλειας (b) ὑποπιπτουσι τῳ ζυγῳ κατα την του νωε καταραν. (c) τῳ ρ̄ιε ετει ῥαγαυ

(o) *Ced.* οὺς δια μωσεως, και ιησου του ναυη εξωλοθρευσεν ὁ θεος, και απεδωκε τοις ὑιοις ισραηλ την πατρααν γην. δικαιος και εν τουτοις φανεις ὁ θεος.

(p) *Th. M.* διανειμαμενων. και των ἑκαϛου μερων δεδηλωμενων. αναγκαιον εϛι λοιπον αναδραμειν επι τὸ προκειμενον. καταληξαντες δε επι την εκ φαλεκ εκ του ῥαγαυ γενεσιν, αρξομεθα παλιν απ' αυτου. ῥαγαυ γενομενος κ. τ. λ.

Quod ſequitur, in Theodoſ. Mel. pag. 64. collocatum. φαλεκ γενομενος ρλ ετων γεννα τον ῥαγαυ, και επιβιωσας ετη σθ ετελευτησεν. συναγεται τα παντα ετη απο αδαμ επι την του φαλεκ τελευτην ετη γ. ὡϛε εικοτος ταυτης ετυχε της ονομασιας ὁ φαλεκ. μερις γαρ ἑρμηνευεται. ἑκατερας προαναφωνων τας διαιρεσεις, της τε γης την διακληρωσιν οἱ του νωε παιδες επι τουτῳ ποιουνται. και του ὑπονοου-

in hoc ſuam juſtitiam declarans. Diviſo igitur, ut dictum erat, a tribus Noae filiis triſariam mundo, ad noſtrum redeamus inſtitutum. Deſinentes verò in Phaleco Eberi filio, rurſum ab eo incipiamus. Phalec annorum CXXX generat Rhagau. Vigeſimo nono Phaleci anno regnum Chaldaeorum, quibus Nemrodus gigas primus imperitabat, Babylone coeptum eſt. Meſraim autem Aegypto dominabatur. Rhagau annos natus CXXXII Seruchum genuit. Hujus aetate homines faſtu in ſe mutuo elati Imperatorum, atque Regum nomina ſibi ſumpſerunt, ac tum primum arma bellica fabricati ſe bello invicem perſequi coeperunt. Et Chananaei ſtatim victi ſervitutis jugum primi ſubiere, quemadmodum Noe fuerat imprecatus. Centeſimo decimo

ὑπονοουμενου του ἑξακις χιλιων ετων χρονου ἡ διαιρεσις επι τῃ τελευτῃ των ἡμερων γινεται τουτου. ὁ μεν εν αρχῃ. ὁ δε επι τῳ τελει της ζωης αυτου. τοτε μετασελλονται κ. τ. λ. uti p. 70.

(q) *Th. M.* εγεννησε.

(r) *Zon.* μεσρειν. De hoc Meſrem vide Cotelerium lib. 4. recogn. c. 27.

(s) *Th. M.* ρλ.

(t) Mſc. επι τουτῳ.

(u) Mſc. αυξησαντων.

(x) *Th. M.* τυφων.

(y) *Cedr.* ἑαυτους.

(z) Mſc. πρωτος.

(a) *Cedr.* αλληλοις.

(b) *Cedr.* ὑποκυπτουσι.

(c) Mſc. ετη. *Th. M.* τῳ ρ ι ε κ. τ. λ. deeſt.

γαυ ηρξεν ἡ βασιλεια αραβων, κρατησασα ετη σ̅. σερουχ γενομενος ρ̅λ̅. ετων, εγεννησεν τον (d) ναχωρ. (e) ῳκησε δε ὁ σερουχ (f) εν γη χαλδαιων, και εν ωρ τῃ πολει. αυξηθεντα δε τον ναχωρ (g) εδιδαξεν ο πατηρ παντος επιλυσιν (h) οιωνου, των τε εν ουρανῳ σημειων διακρισεις, και των επι γης ἁπαντων, και πασαν χαλδαικην μαντειαν. (i) τῳ λς. ετει ναχωρ ηρξεν ἡ βασιλεια των ασσυριων, ὡν (k) πρωτος εβασιλευσεν νινος, κρατησασα ετη ͵αφ̅. και τῳ ο̅η̅ω ετει ναχωρ, ηρξεν ἡ βασιλεια σικυωνιων. ὡν πρωτος εβασιλευσεν (l) αγισιευς. ναχωρ γενομενος ο̅θ̅ ετων εγεννησε τον (m) θαρα. νιννου του πρωτου βασιλεως ασσυριων μ̅γ̅ ετος αγοντος της βασιλειας, γεννᾶται ἁβρααμ. ὁυτος (n) κτιζει την νινευι ονομασας αυτην νιννον, μεθ᾽ ὁν εβασιλευσεν ασσυριων ἡ τουτου γυνη σεμειραμις, ἡτις κατεσκευασε τα χωματα δια τους κατακλυσμους. κατα δε τους αυτους χρονους παρ᾽ αιγυπτιοις ην ἑξ και δεκατη δυναστεια, καθ᾽ ἡν εβασιλευον θηβαιοι. θαρα γενομενος ετων ο̅. εγεννησε τον (o) ἁβρααμ. εγεννησε δε ετι ὁ θαρα τον (p) αραν, και τον ναχωρ.

ΠΕΡΙ

(d) *Cedr.* αχωρ.

(e) *Th. M.* ῳκει.

(f) *Cedr.* εν τῃ. εν πολει ωρ. *Th. M.* πολη.

(g) *Th. M.* εξεδιδαξεν.

(h) *Th. M.* οιωνων.

(i) τῳ λς. usque ναχωρ deest in *Th. M.*

(k) *Georg. Sync.* πρωτος βηλος.

(l) *Georg. Sync.* αιγιαλευς.

(m) *Th. M.* θαρρα.

mo quinto Rhagabi aetatis anno Arabum regnum coepit, annosque ducentos tenuit. Seruch annos natus CXXX. Nachorem progenuit. Habitabat autem Seruchus in urbe Chaldaeorum Ur dicta. Is adultum Nachorem docuit omne augurium, coelestium, terrestriumque ostentorum interpretationem, omnemque Chaldaeorum divinationem. Trigesimo sexto Nachoris anno regnum Assyriorum, qui Nino primum paruere, coeptum, 1560 annis substitit. Septuagesimo octavo Nachoris anno Sicyonium regnum sub Rege Agisio inchoatum est. Nachor completo 79mo aetatis anno Tharam genuit. Abrahamus natus est, cum Ninus primus Assyriorum Rex annum sui regni 43. ageret. Is urbem a se Nineve appellatam condidit. Semiramis ejus uxor illi successit, exstructis ob inundationes aggeribus celebris. Eodem tempore apud Aegyptios decimum sextum imperium erat, sub quo Thebani rerum potiebantur. Thara septuagesimum agens annum genuit Abrahamum, praeterea etiam Aramum, & Nachorem.

DE

(n) Msc. κτισοζει. *Th. M.* ὁυτος γημας την ἑαυτου μητερα σεμιραμιν την και ρεαν, κτιζει πολιν νηνευει επονομασας. αφ' ὁυ περσαις νομος τας ἑαυτων μητερας γαμειν και αδελφας. καθὼς και ζευς την ιδιαν αδελφην ἡραν.

(o) *Th. M.* εκ γυναικος ἑδνας θυγατρος αβρααμ, ὁντινα ἡ μητηρ εκαλεσιν επ' ονοματι ἑαυτης πατρος. εφθη γαρ εκεινος προ της τουτου γενεσεως τετελευτηκεναι.

(p) *Th. M.* αρραν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ.

Ὁ δε ἀβρααμ λαμβανει παρα του πατρος γυναικα την σαρραν. ὁυτος μονος (q) των πανταχη την επι τα ειδωλα πλανην νοσουντων, τον (r) αληθη θεον επεγνω. και ὁ αραν αγομενος γυναικα, (s) ὑιον μεν εκτησατο τον λωτ. θυγατερα δε μελχαμ. ταυτην ἑαυτῳ ὁ ναχωρ λαμβανει (t) γυναικα. ηδη δε ἑξηκοςον ετος αγων ὁ ἀβρααμ, (u) ὁς ουκ εδοκει τον πατερα (x) πειθειν, και τους αλλους οικειους, της (y) προς τα ειδωλα (z) δεισιδαιμονιας μεταθεσθαι, λανθανει νυκτος των ειδωλων (a) εμπυρισας τον οικον. ηδη δε αυτων (b) εξαλουμενων, ὁι αδελφοι περινοησαντες αναπηδωσι βουλομενοι εκ μεσου του πυρος εξελεσθαι τα ειδωλα. φιλοτιμωτερον (c) ὁ αραν τῳ πραγματι προσφερομενος, εν μεσῳ διαφθειρεται του πυρος, και θαψας αυτον ὁ πατηρ (d) εν ωρ τῃ πολει των χαλδαιων, μετανιςαται, παντας αποφερομενος τους οικειους εις χωραν της μεσοποταμιας. ενταυθα δε ὁ ἀβρααμ δεκα τῳ πατρι και πεντε συνοικησας ετη, εννοει ποτε νυκτος εκ της των αςρων κινησεως του επιοντος καιρου κατασκεψασθαι την ποιοτητα. ην γαρ ου μετριως ὑπο του πατρος ἁπασαν την τοιαυτην εξασκηθεις επιςημην. και δη μετα την ἑκαςου των ζητουμενων διαγνωσιν συνιησιν περιττην ἁπασαν ειναι την τοιαυτην περιεργειαν. δυνασθαι

(q) *Th. M.* τον.
(r) *Th. M.* αληθει.
(s) *Th. M.* ὑον εκτισατο.
(t) *Th. M.* εις γυναικα.
(u) *Th. M.* ὡς.
(x) Mſc. απειθειν.
(y) *Cedr.* περι.

DE ABRAHAMO.

Abrahamus tori ſociam a patre Sarram accepit. Hic ſolus, omnibus ubique hominibus cultu ſimulacrorum in errorem abductis verum agnovit Deum. Sed & Aramus uxore ducta, Lotum genuit, ac filiam Melcham, quae Nachori nupſit. Abrahamus ſexageſimo aetatis anno videns, ſe ſuadendo patrem, caeterosque domeſticos a ſuperſtitioſo ſimulacrorum cultu deducere haud poſſe, noctu clam omnibus fanum ſimulacrorum incendit. Quae cum conflagrarent, fratres re intellecta proſiliunt, ut ex medio igne ſimulacra eripiant. Aramus rei ſtudioſius incumbens in medio perit igne. Quo in Ure Chaldaeae regionis urbe ſepulto, pater Charan Meſopotamiae urbem cum omnibus ſuis domeſticis commigrat. Eo loci Abrahamo, cum per 15 annos cum patre habitaſſet, nocte quadam ex ſiderum motu inſequentis temporis ſtatum explorandi cogitatio incidit. Non enim mediocriter omnem eam ſcientiam patris doctrina, atque exercitio tenuit. Singulis verò, de quibus quaerebat, cognitis, ſupervacaneam eſſe univerſam iſtam curioſitatem deprehen-

(z) *Th. M.* δυσιδαιμον.

(a) Mſc. εμπυρισαι. *Cedr.* εμπρησας.

(b) *Cedr.* αυτων δε εξαναλουμενων. Sic & *Th. M.*

(c) *Th. M.* δε ὁ.

(d) Mſc. ενως. *Georg. Sync.* εν σους τη πολει.

δυνασθαι γαρ αυθις τον θεον, ει βουλοιτο, 'μετασκευασαι προς τον οικειον βουλημα τα (e) προδιεγνωσμενα. πασιν ουν τουτοις και τοις τοιουτοις, εξ όλης αποταξαμενος (f) ψυχης, και τελειαν της περι τὸ θειον ευσεβειας δους την αποδειξιν (g) ακουει παρα θεου. εξελθε εκ της γης σου και εκ του οικου του πατρος σου. και εξελθων ἁμα τῃ γυναικι (h) σαρρα, και λωτ τῳ (i) εξαδελφῳ, μετοικιζεται (k) εις την αρφαξαδ του πατρος αυτου μεριδα, ἡν ὁι χαναναιοι κατασχοντες γην χαναναιαν προσηγορευσαν, ων ετων οε. (l) γινονται ουν απο της πυργοποιϊας, ἑως ὁυ ηλθεν (m) ἁβρααμ εις γην χαναν, ετη χιϛ. διατριψας δε ὁ ἁβρααμ μετα την εξοδον εν τῃ γῃ των χαναναιων, (n) ετη κε, γεννᾷ τον ισαακ. προ του ισαακ γενναται εκ του ἁβρααμ ὁ ισμαηλ απο της αγαρ, αφ᾽ ὁυ τὸ των ισμαηλιτων γενος. ὁι δε αυτοι αγαρηνοι, ὁι και σαρακηνοι καλουμενοι. κατα τουτον ὁ θεος τον καιρον πυρ κατα της πεντα-

(e) *Cedr.* προεγνωσμενα.

(f) *Cedr.* και σπουδης.

(g) Mſc. ακουειν.

(h) *Th. M.* σαρα.

(i) *Cedr.* τῳ αδελφιδῳ.

(k) *Th. M.* εις την γην χαναναιαν προσηγορευσαν ων ετων οε.

(l) *Th. M.* ὁμου τοινυν γινεται αρχη των ἡμερων του φαλεκ, απο δε του διαμερισμου της γης ετη χιϛ, απο δε του κατακλυσμου ετη ‚αιε. απο δε αδαμ ετη ‚γσοζ. Igitur ab Adamo usque ad diluvium ſupponit cum Africano 2262, cum communiter 2242 aſſumantur.

prehendit, eoquod Deus pro ſua voluntate omnia, quae praecognita fuiſſent, mutare poſſet.

His igitur omnibus, & aliis id genus rebus ex animo nuncium remittens, ac abſolutum in Deum pietatis dans ſpecimen, ab illo audit: Egredere ex terra tua, & ex domo patris tui. Itaque egreſſus cum uxore Sarra, ac patruele Loto in portionem progenitoris ſui Arphaxadi, qua potiti tum Chananaei eam Chananaeorum terram appellarunt, annos 75 natus commigrat. Numerantur igitur a turris aedificatione usque ad Abrahami in terram Chanaan adventum anni 616. Commoratus ibi 25 annos ab exitu ſuo, genuit Iſaacum, ſuſcepto ex Agare prius Iſmaele, a quo Iſmaelitarum gens orta. Iidem verò Agareni, qui & Saraceni, nominati ſunt. Sub idem tempus

(*m*) Abrahamus LXXmo aetatis Tharae anno natus eſt; & LXXVmo ſuae egreſſus. Igitur CXLVmo Tharae aetatis anno. Omnis verò aetas Tharae erat CCV. Jam Actorum 7. v. 4. Stephanus plenus Spiritus ſancti ajebat ad Judaeos: Abraham habitavit in Charan, & poſtquam mortuus eſt pater ejus, transtulit illum Deus in terram iſtam, in qua vos nunc habitatis. Ad hanc difficultatem alii reſpondent, lethum animae, non corporis dicendo. Melchior Cano memoriae lapſum in Stephano S. Spiritus pleno exiſtimat. S. Auguſtinus plures emigrationes inducit. In Codice Samaritano idem aetatis ac emigrationis annus erat, ſcilicet CXLV.

(*n*) *Georg. Sync.* τῷ ϱ. ετει της ζωης.

πενταπολεως ὑετιζει, και αναλισκει μεν εξ αυτης ἁπαν τὸ γενος των ανθρωπων. διαφθειρει δε και αυτὸ ἁπαν της γης ανασημα, και της (o) προκειμενης θαλασσης νεκρουται τὰ ὑδατα. ολιγῳ δε ὑςερον απο της κατα μαμβρη δρυος μετανας ὁ ἀβρααμ, επι τὸ φρεαρ κατασκηνοι του ὁρκου. ἑαυτῳ δε ιδια και τοις οικεταις αυτου κατα συγγενειας πηξαμενος σκηνας. τοτε πρωτον ἀβρααμ της σκηνοπηγιας, εφ' ἑπτα ἡμερας επιτελει την ἑορτην. ἡν εισετι και νυν (p) ὁ ισραηλ ἑορταζει (q) σκηνοπηγων. ισαακ δε γενομενος ετων ξ. τον ἠσαυ γεννᾶ και τον ιακωβ. ηδη δε ὁ (r) ιακωβ μετα την γενομενην προς αυτον ευλογιαν ισαακ του πατρος αυτου, φευγει μεν απο προσωπου ἠσαυ, του αδελφου αυτου. καταντᾳ δε προς λαβαν εις χαραν της μεσοποταμιας. αδελφος δε ην ὁ λαβαν της ῥεβεκκας της μητρος ιακωβ. τουτου νεμει τα προβατα εφ' ὁλοις ετεσιν κ. δεκατεσσαρα μεν (s) λιαν λαβων, και ῥαχηλ του λαβαν θυγατερας προς γαμον. επι δε τοις ἑξ, ῥητον μισθον ποιησαμενος συμφωνον. ὑςερωθι δε κομιζεται παρα των γυναικων (t) βαλλα και ζελφαν τας παιδισκας, και παιδοποιειται εκ των τεσσαρων (u) γυναικων. εκ μεν της λιας γεννησας τον ῥουβημ (x) και τον συμεων, και τον λευι, και τον

(o) *Th. M.* προσκημενης θαλασσεις.

(p) *Cedr.* ὁ ιουδαιος.

(q) *Th. M.* σκηνοπηγων. εικοσι πεντε δε φησι ετων ην ὁ ισαακ, ὁτε προς θυσιαν ανειχθη. εις εκεινον δε τον τοπον τὸ θυσιαστηριον ωκοδομησεν αβρααμ, ενθα ὑςερον δαυιδ τὸ ἱερον ἱδρυσατο. ισαακ δε.

pus imbrem igneum Pentapoli immiſit Deus, univerſoque ibi deleto hominum genere ipſa terrae germina corrupit, ac maris vicini aquas enecavit. Non multo poſt a quercu, quae ad Mambren erat, digreſſus Abrahamus ad puteum jurisjurandi conſedit, fixisque ſeorſim ſibi, ac ſervis per familias tabernaculis, tunc primum ſeptem dies ob fixa tabernacula feſtos celebravit. Id quod adhuc Judaeis ſolenne eſt. Iſaacus annos ſexaginta natus progenuit Eſabum, & Jacobum, qui accepta patris fauſta precatione, fratrem clam fugiens, ad Labanum Charan Meſopotamiae urbem pervenit. Labanus autem frater Rebeccae Jacobi matris erat. Hujus oves viginti annos ſolidos paſcit. Quatuordecim quidem pro Lia, & Rachele, Labani filiis, in matrimonio habendis; ſex verò pro mercede conventa. Poſtea etiam ex voluntate conjugum Ballam, & Zelpham ancillas ducit, & ex his quatuor uxoribus liberos procreat. Ex Lia quidem Rubenum, Simeonem, Levim, Judam, Iſſacharem,

(r) *Th. M.* ιακωβ ἑβδομηκοστον και πεμπτον αγων ετος φευγει μεν ηπαυ τον αδελφον αυτου.

(s) *Cedr.* λειαν.

(t) *Th. M.* βαλλαν.

(u) *Th. M.* γυναικων εν τοις ιγ. ετεσι, ὁις επι της μεσοποταμιας μετα την πρωτην διετριψεν επταετιαν, ὑιους μεν ενδεκα. και θυγατερα μιαν. εκ μεν ουν.

(x) Και ſemper deinceps in hoc deeſt.

τον ιουδα, και τον ισσαχαρ, και τον ζαβουλων, και την διναν. εκ δε της (y) ῥαχηλ τον ιωσηφ. εκ δε της βαλλας τον δαν, και τον νεφθαλειμ. εκ δε της (z) ζελφας τον γαδ, και τον ασσηρ. (a) μετα εικοσι τοινυν ετη, διαφυγων τον λαβαν ὁ ιακωβ, ἑβδομῃ ὑπ᾽ αυτου καταλαμβανεται ἡμερᾳ, εν τῳ ορει γαλααδ. ενταυθα (b) ενωμοττους ποιησαμενοι τας προς αλληλους συνθηκας, χωριζονται ὁ μεν λαβαν εις χαραν, ὁ δε (c) ιακωβ πλησιον σικημων, εις πολιν σαλημ. ενταυθα ὑφισαται ὑπο συχεμ την βιαν ἡ δινα. ετι δε τικτει ἡ ῥαχηλ τῳ ιακωβ τον βενιαμιν, και τελευτησασα, θαπτεται εν γῃ (d) εφραθα. ενθα νυν εϛιν ἡ βηθλεεμ. συμεων δε και λευι (e) τοις αδελφοις εκδικουσι την ὑβριν, (f) παντας δολῳ χρησαμενοι τους (g) περι του συχεμ. ὁ δε ιακωβ της ὁρασεως ὑπομνησθεις, ἡς (h) εθεασατο κατα την αφιξιν την εις μεσοποταμιαν, ανερχεται εις (i) βεθιηλ. (k) τουτὸ γαρ ην ονομα τῳ τοπῳ, εφ᾽ ᾡ κατακοιμηθεις (l) οιδεν τὸ ὁραμα. και παντα αποδεκατωσας, ἁ εκεκτητο, τελευταιους ὑποβαλλει κληρῳ τους παιδας. λαχοντα δε τον λευι τῳ θεῳ αφίεροι και (m) καθιϛησιν ἱερεα του θεου, και προσκομιζει πρωτον τῳ θεῳ θυσιαν την του πατρος αποδεκατωσιν. επειδη (n) τὸ εκ λεβι γενος επι ααρων κατατρεχει, και μωυσην, ὡν ὁ μεν ἱερα-

(y) *Th. M.* ῥαχηλ.
(z) *Cedr.* Δελφας.
(a) *Th. M.* εικοϛον τοινυν ετος.
(b) *Th. M.* ενωμοτους ποιησαμενους.
(c) *Th. M.* deest.
(d) *Cedr.* εν τῳ ευφραθα.
(e) *Th. M.* της αδελφας.

rem, Zabulonem, & Dinam. Ex Rachele Josephum. Ex Balla Danum, ac Nephtalimum. Ex Zelpha Gadum, atque Asserem. Peractis igitur viginti annis a Labano fugit Jacobus, septimo autem die in monte Galaad ab illo deprehenditur. Hîc jurato invicem foedere separantur, Labanus Charan, Jacobus verò prope Sichemam in urbem Salemam abiturus. Eo loci a Sichemo stuprata per vim Dina. Rachel porrò Benjaminum Jacobo parit, ac mortua in Ephratha, ubi nunc Bethleema est, sepelitur. Simeon autem, & Levi injuriam fratribus illatam ulciscuntur, dolo interfectis cum Sichemo civibus. Jacobus visionis suo in Mesopotamia adventu habitae recordatus Bethielam ascendit. Hoc enim loco nomen erat, ubi nocturna quies coelestem illi speciem objecit. Datis omnium bonorum suorum decimis, & instituta extremò filiorum quoque sortitione, Levim Deo sorte designatum sacris addicit, & sacerdotem Dei constituit; qui & primum decimas patris in sacrificium Deo obtulit. Quoniam Levis genus ad Aaronem, atque Moysen

(*f*) *Th. M.* παντι.

(g) *Th. M.* περι τον συμχεν.

(*h*) Msc. εθεασαντο.

(*i*) *Th. M.* βαιθηλ. *G. S.* βεθηλ.

(*k*) *Th. M.* τουτῳ.

(*l*) *Ced.* ειδε.

(*m*) *Ced.* αναδεικνυσι αρχιερεα.

(*n*) *Th. M.* τὸ λευιτικον γενος.

ἱερατευει, ὁ δε ϛρατηγει (o) τῳ ισραηλ, (p) εικοτως εξ αυτου λαμβανεται (q) ἡ του ιακωβ γενεαλογια. ιακωβ γενομενος (r) ετων πζ. εγεννησε τον λευι. (s) ισαακ και ῥεβεκκα μεταπεμψαμενοι τον ιακωβ, και τον ἡσαυ, και παρακαλεσαντες αυτους ἁμα, και ενορκισαμενοι ειρηνην αγειν προς αλληλους, και της (t) αδελφικης οικειοτητος ασπαζεσθαι (u) την διαθεσιν. τελευτωσι, προτερα μεν ἡ ῥεβεκκα, μετ᾽ ου πολυ δε και ὁ ισαακ, (x) ιακωβ της πρωτοτοκιας καταλιποντες (y) τα γερα. τῳ δευτερῳ ετει της του ισραηλ εν αιγυπτῳ παροικιας, λευι γενομενος (z) μβ. ετων γεννᾷ τον (a) κααθ, κααδ ετων (b) ξ. γεννᾷ τον αμβραμ. αμβραμ γενομενος ετων (c) οε. γεννᾳ τον (d) μωυσην.

εκ

(o) Mſc. τον τῳ.

(p) *Th. M.* εικοτος.

(q) *Cedr.* αυτων. *Th. M.* ἡ εκ του.

(r) *G. S.* ετει πβ.

(s) *Th. M.* ῥεβεκκα ηξιωσε τον ισαακ αγαγειν ησαυ, και ιακωβ, και διαλλαξαι αυτους. παρακαλεσεται αμα και ενορκησαι ειρηνην αγειν αλληλους.

(t) *Ced.* πνευματικης. deeſt verò τελευτωσι.

(u) *Th. M.* διαθεσιν. ὁ δε και ποιησαν. προειπε τῳ εσαυ, ὁτι εαν επαναςης τῳ ιακωβ, εμπεσῃ εις χειρας αυτου. τελευτωσι.

(x) *Th. M.* τῳ ιακωβ.

(y) *Th. M.* τα γερα. ὁι τε ὑιοι του ησαυ παρωξυναν τον πατερα αυτων, κατα ιακωβ, και των ὑιων αυτου. και καθοπλησθεντες μετα εθνων, ηλθον προς πολεμον. ὁ δε αποκλεισας τας πυλας της πολεως, παρεκαλει τον ησαυ μνησθηναι των γονικων εντολων, και παραινεσεων. του δε μη ανεχομενου, αλλα μαλλον ὑβριζοντος, του ιουδα παρακαλεσαντος ενετεινε τὸ τοξον ιακωβ. και πληξας κατα του δεξιου μαζου

τον

ſen usque pertingit, quorum alter ſacerdos, alter ductor populi fuit, conſentaneum eſt, Jacobi genus ab illo repeti. Jacobus, cum annorum 87 eſſet, genuit Levim. Iſaacus, & Rebecca Jacobum, & Eſabum accerſitos adhortati interpoſita jurisjurandi religione ad ineundam invicem pacem, habendamque fraternae neceſſitudinis rationem adegerunt. Moriuntur, primò quidem Rebecca, paulo poſt & Iſaacus, praerogativâ primò nati filii Jacobum dignati. Secundo Iſraelis in Aegypto habitationis anno, Levi annos 42 natus Caadum procreat. Caadus 60 annos natus Ambramum. Ambramus 75 annos natus Moyſen.

τον ησαυ κατεβαλε, και τουτου τελευτησαντος επεξηλθον όι ὑιοι ιακωβ, τας πυλας ανοιξαντες, και παντας σχεδον ανειλον. τῳ δευτερω κ. τ. λ.

(z) *Th. M.* με. *G. S.* μζ. παροικιας. *Th. M.* παροικιας. ἱερογραμματεα δεινον φησι προειπειν, ὁτι τὸ τικτομενον παιδιον εν τῳ δε τῳ χρονῳ τοις ἑβραιοις την αιγυπτιων καταλυσει βασιλειαν. και δια τουτὸ φαραω προσεταξε φονευειν τα τικτομενα των ἑβραιων.

(a) *Cedr.* καγαδ. αβραμ. *Th. M.* αμβρααμ.

(b) *Th. M.* ξγ.

(c) *Th. M.* ο.

(d) *Th. M.* μουσην. τον τε αμβραμ τον πατερα μωσεως ευξασθαι τῳ θεῳ, μη περιδειν απολλυμενον τὸ γενος των ἑβραιων. χρηματισθηναι δε κατ᾽ οναρ περι της γενεσεως, και δυναμεως του παιδιου μωσεως, οὑ τεχθεντος, και εκθετου γενομενου, θερμουθεις ἡ του φαραω θυγατηρ ανειλετο. τοσουτου δε ην καλλει αστειον τὸ παιδιον, ὡς τους ὁρωντας αυτων αμεταστρεπτι θαυμαζοντας ενοραν.

εκ του ἀβϱααμ και της (e) χεττουϱας γεννᾶται ιεξαν. εκ δε ιεξαν δαδαν. εκ δε δαδαν, ῥαγουηλ. εκ δε ῥαγουηλ (f) ιωαθαϱ, ὁ και ιωβαμ. εκ δε ιωθοϱ σεπφοϱα, ἣν (g) ελαβε μωσης, καθὼς ἱςοϱει δημετϱιος, ὡς φασκει ευσεβιος εν τῳ (h) χϱονικῳ. μωσης δε ων ετων π̄. (i) αφηγειται τον ισϱαηλ εν τῃ εξοδῳ τῃ εξ αιγυπτου, πληϱωσαντων αυτων ετη ῡλ̄. επι της παϱοικιας. ου γαϱ εν αιγυπτῳ μονῃ γινεται ἡ παϱοικησις, αλλα και εν γῃ χαναυαν. ὁπεϱ ἡμιν και αυτη παϱιςησιν ἡ γϱαφη λεγουσα. ἡ δε παϱοικησις των ὑιων ισϱαηλ, ἣν παϱῳκησαν εν γῃ αιγυπτῳ, και εν γῃ χαναυαν, ετη ῡλ̄. (k) και εςι του μεν ἀβϱααμ απο της εκ χαϱαν αναβασεως μεχϱι (l) της εις ισαακ γενεσεως, ετη κ̄ε̄. του δε ισαακ μεχϱι ιακωβ, ετη ξ̄. του δε ιακωβ τα μεχϱι λευι ετη π̄ζ̄. του δε (m) λευι τα

(e) Th. M. χετταϱας.

(f) Th. M. ιοθοϱ και ιοβχβ.

(g) Th. M. εγειμε.

(h) Th. M. χϱονικῳ. μωσης μεν απο αβϱ αμ εβδομος. ἡ δε σεπφοϱα ἑκτη. μωσης δε.

(i) Th. M. αφηγειται τα εν εξοδῳ της αιγυπτου των ῡλ̄ ετων της παϱοικιας. σημειωτεον, ὁτι δεοι τα ῡλ̄. ετη της του λαου παϱοικιας αϱιθμεισθαι εις την αναβασιν. τϱιακοςον δε καταγων ετος ὁ ιωσηφ, εγχειϱιζεται την αιγυπτιων αϱχην. ἑπτα τοινυν ενιαυτων της ευθηνιας και δυο του λιμου διελθοντων, κατηλθεν ιακωβ συν τοις τεκνοις εις αιγυπτον. τον νειλον δε φησι μη ανελθειν εν ὁλις ἑπτα ετεσι του λιμου του εν αιγυπτῳ. ην ουν] τοτε ιωσηφ ετων λ̄θ̄. εζησε δε τα παντα ετη ϱ̄ῑ. μετα γουν τον θανατον του ιωσηφ, δουλευουσιν ἀιβϱαιοι τους

Moyſen. Ex Abrahamo, & Cheturâ naſcitur Jexanus; ex Jexano Dadanus, e Dadano Rhaguel; ex Rhaguele Joatharus, Jobamus etiam dictus. Ex Jothore Sepphora, quam Moyſes duxit, ut Demetrius narrat, & in Chronicis Euſebius refert. Moyſes octogeſimo aetatis ſuae anno Iſraelem ex Aegypto ducit, cum 430 annos incola fuiſſet, non enim in Aegypto ſolum, ſed & in regione Chananaeorum erat incola. Id quod ipſa quoque ſcriptura nos docet, cum dicat: Incolatus verò filiorum Iſraelis in Aegypto, & Chanaan 430 annorum. Et ſunt quidem ab Abrahami diſceſſu ex Charan usque ad Iſaaci generationem anni 25. Ab Iſaaco usque ad Jacobum anni 60. A Jacobo usque ad Levim anni 87. A Levi

τους αιγυπτιους ετη ρμδ. τα παντα τοινυν της ἑβραιων εν αιγυπτῳ διατριβης σιε. απο χαραν εις την γην εποιησατο την χανανιαιων μεχρι της ἐξοδου του λαου, ἡν δεικνυται ποιησαμενος, κατα τὸ ογδωηκοστον ετος ὁ μωυσης. ου γαρ εν αιγυπτῳ κ. τ. λ.

(*k*) και εςι. κ. τ. λ. Alii verò ſic recenſent. Ab Abrahami adventu usque ad Iſaac 25. Ab Iſaac usque ad Levi 82. A Levi usque ad Caad 47. A Caad usque ad Ambram 60. Ab Ambram usque ad Moyſen 75. A Moyſe usque ad exitum 81. Utrinque ſunt 430. Ante και εςι κ. τ. λ. Theod. Mel. de Melchiſedecho haec habet. Εν δε τοις χρονοις αβρααμ ην ὁ μελχισεδεκ ανηρ θεοσεβεις, ὑιος σιδου βασιλεως, ὑιου αιγυπτου, ὁς κτιζει και πολιν σιδων. και εςι κ. τ. λ.

(*l*) *Th. M.* της ισαακ γεννησεως.

(*m*) Mſc. λυας.

τα μεχρι καιαθ (n) ετη $\overline{\mu\beta}$. του δε καιαθ, τα μεχρις αμβραμ, (o) ετη $\overline{\xi}$. του δε αμβραμ τα μεχρι μωυσεως ετη (p) $\overline{o\varepsilon}$. του δε μωυσεως τα μεχρι της εξοδου ετη $\overline{\pi}$. και τῳ χρονῳ ότε εξηλθον. τῳ γαρ απριλλιῳ μηνι εξηλθεν ὁ λαος εκ γης αιγυπτου, και επερασε την ερυθραν θαλασσαν αβροχοις ιχνεσι. κατακλυσθεντων δε των αιγυπτιων εν τῃ θαλασσῃ. και εποιησεν ο λαος εν τῃ ερημῳ σινα, ετη $\overline{\mu}$. κατα τουτους τους χρονους (q) ιναχος, πρωτος αργους εβασιλευσεν. μετα δε τουτον Φορωνευς αργειων εβασιλευσεν, καθ' ὁν ὁ επι (r) ωγυγου κατακλυσμος ὑπο ἑλληνων (s) ἱστορειται. ιησους ὁ του ναυη κατα μωυσην παραλαβων την ἡγεμονιαν, και διαπερασας τον ιορδανην αρχει του (t) λαου (u) ετη $\overline{\kappa\varepsilon}$. ὁυτος επορθησεν επαρχιας (x) $\overline{\xi}$. και καθειλεν βασιλεις $\overline{\kappa\theta}$. γινονται τοινυν απο μεν αδαμ ἑως του κατακλυσμου (y) ετη $\overline{\beta\sigma\mu\beta}$. (z) απο δε του κατακλυσμου (a) ἑως της πυργοποιιας ετη $\overline{\varphi\lambda\varsigma}$. απο δε του διαμερισμου (b) ἑως της ἁβρααμ εν γῃ χανααν μετοικησεως, ετη $\overline{\varphi\mu\alpha}$. (c) απο δε ἁβρααμ ἑως ιησου του ναυη ετη $\overline{\varphi o\alpha}$. ὁμου γινονται απο αδαμ ετη

(n) *Th. M.* $\overline{\mu\varepsilon}$.

(o) *Th. M.* $\overline{\xi\gamma}$.

(p) *Th. M.* $\overline{o}$.

(q) *Th. M.* ιναρχος.

(r) Alii Ogygem pronuntiant. Cedrenus ait: Sub Gyge. Eusebius Latinus Ogygium scribit.

(s) *Th. M.* ἱστορειται και ασσυριων, κατα μωυσην deest.

(t) *Th. M.* λαου μετα μωυσην.

(u) *Ced. G. S.* $\overline{\kappa\zeta}$.

vi usque ad Caadum anni 42. A Caado usque ad Ambramum anni 60. Ab Ambramo usque ad Moyſen anni 75. A Moyſe usque ad exitum anni 80. & quo exierunt tempore. Menſe enim Aprili exiit populus ex Aegypto, & mare rubrum ſicco pede tranſiit, Aegyptiis in mari demerſis. In regione deſerta Sinae populus quadraginta annis haeſit. Eo tempore Inachus Argo primus imperavit. Huic ſucceſſit Phoroneus, cujus tempore diluvium ſub Ogyge factum a Graecis refertur. Joſue filius Nave ſuſcepto poſt Moyſen principatu, trajectoque Jordane populi Dux per 25 annos evertit 60 praefecturas, ac Reges 29 e medio ſuſtulit. Interceſſere igitur ab Adamo usque ad diluvium anni 2242. A diluvio usque ad turris exſtructionem 563. A terrae diviſione usque ad Abrahami in terram Chananaeorum transmigrationem 541. Ab Abrahamo usque ad Jeſum Nave 571. Simul omnes ab Adamo 3890. anni. Defun-

(x) *Th. M.* ζ.

(y) *Chr. Al.* ͵βσξβ. *Th. M.* ͵βξγ. *Joan. Antioch.* ͵βσνβ.

(z) απο δε του κατακλυσμου. Funckius in ſua Chronologia a diluvio usque ad confuſionem linguarum annos 130 numerat. Ex bibliis ab origine mundi ad natales Abrahami 1929 anni computantur.

(a) *Th. M.* επι τον διαμερισμον της γης ετη φϭθ.

(b) *Th. M.* επι την παροικησιαν αβρααμ ετη χιϛ.

(c) *Th. M.* απο δε της παροικιας επι τελευτην ιησου του ναυη ετη υϛε. απο αδαμ ετη ͵γψϟδ.

ετη ͵γως. (*d*) μετα δε την τελευτην ιησου του ὑιου ναυη, ζησαντος ετη ρι, κρατουντων των πρεσβυτερων του λαου, και ἁμαρτησαντων (*e*) εις τον θεον, παρεδοθησαν τῳ (*f*) χουσαρσαθωμ βασιλει μεσοποταμιας, ὁς εβασιλευσεν αυτων (*g*) ετη η. κατα τουτους τους χρονους (*h*) προμηθευς μυθευεται σοφος ων εν παιδειᾳ, εν ᾗ τους ανθρωπους απο ιδιωτειας μετεπλασεν. επιστρεψαντος τοινυν του λαου προς τον θεον, ανιστησι τον γοθονιηλ, ὁς εκρινε τον λαον (*i*) ετη μ. αδελφος δε ην ὁ γοθονιηλ του χαλεβ. και παλιν αμαρτησαντες, (*k*) παρεδοθησαν τῳ (*l*) εγλωμ βασιλει μωαβ, και δουλευουσιν αυτῳ (*m*) ετη ιγ. τῳ θ^{ω} ετει μωαβιτων η αθηναιων βασιλεια ηρξεν ετη ϡμβ. ὧν πρωτος εβασιλευσεν κεκρωψ. (*n*) επιστρεψαντος δε του λαου προς τον θεον, ανιστησιν αυτοις τον (*o*) ναωδ ανδρα εκ φυλης ἐφραιμ, και απεκτεινε τον εγλωμ, και ηρξεν του λαου (*p*) ετη ν. τῳ θ^{ω} ετει ναωδ ηρξε ἡ μυκιναιων βασιλεια ετη τλβ. ὧν πρωτος περσευς. προσπταισας παλιν ὁ λαος, παρεδοθησαν τῳ (*q*) ιαβεις βασιλει χαναan ετη κ. επι τουτου προφητευει (*r*) δεβωρα εκ φυλης εφραιμ,

(*d*) *Th. M.* μετα ιησουν.

(*e*) Mſc. τον θεον. *Chron. Alex.* προς τον θεον.

(*f*) *Cedr.* χουσαρθωμ. *G. S.* χουσαρσαθαιμ. *Chron. Alex.* χουσαρσαθεμ. *Th. M.* χουσαρσαθωμ εκδιδοται.

(*g*) *Cedr.* ετη ιη.

(*h*) *Ced.* Sub Debbora eum fuiſſe ait.

(*i*) *Zon.* & *Th. M.* επι ν. ετη. *Chron. Al.* λβ. detractis ſcilicet octo ſervitutis annis.

Defuncto, qui centum, & decem annos vixerat, Jesu populus sub imperio seniorum, in Deum peccans Chusarsathomo, Mesopotamiae Regi, traditus, octo annos serviit. Sub hoc tempore Prometheum disciplinis excultum homines ab inscitia transformasse fabulantur. Converso ad Deum populo suscitabatur Gothoniel, qui eum per 40 annos judicavit. Erat autem Chalebi frater. Peccantes rursus Eglomo Moabitarum Regi traditi servitutem tredecim annorum servierunt. Nono Moabitarum anno regnum Atheniensium coeptum 942 annos tenuit. Eorum Rex primus Cecrops erat.

Reduci ad Deum populo suscitatus Naodus vir ex tribu Ephraemi, occiso Eglomo, 50 annis Dux populi erat. Nono Naodi anno regnum Mycinaeorum exortum 332 annos stetit, Rege primo Perseo. Lapsus rursum populus Jabi Chananaeorum Regi ad 20 annos traditus est. Sub illo Debora

(k) *Th. M.* παραδιδονται.

(l) *Th. M.* αιγλωμ.

(m) *Ch. Al.* ετη ιη. sic & *Cedr.* & *Zon.*

(n) *Th. M.* παλιν δε αυτους επιϛρεψοντας εξαιρειται δια του αμφοτεροδεξιου αωθ.

(o) *Chron. Alex.* *Cedr.* αωθ. *Zon.* αωθ βενιαμιτης.

(p) *Chron. Alex.* ετη νϛ. *Zon.* επ᾽ ετεσιν π.

(q) *Th. M.* ιαβης. *Ced.* ιαβειμ. *G. S.* ασωρ.

(r) *Chr. Al.* δεββωρα. *Ced.* δεββορα. *Th. M.* δευωρα γυνη λαφιδωθ.

εφραιμ, και δι' αυτης ἡγησατο του λαου (s) βαραχ, εκ φυλης νεφθαλειμ, ετη μ̄. μετα δε την δεβωρας τελευτην, εξήμαρτεν παλιν ὁ λαος, και καταδουλουνται τοις (t) μαδιηναιοις ετη ζ̄. γεδεων δε αυτοις εκ φυλης μανασση, θειοις σημειοις της νικης κομισαμενος την πιςιν, επανιςαται, και εν τριακοσιοις ανδρασι, ιβ̄ διαχειρισαμενος μυριαδας, ηρξε του λαου ετη μ̄. αβιμελεχ ο τουτου ὑιος ετη γ̄. θωλα ὑιος (u) φιλαμ, ὑιου χαλαμ, (x) ων εκ φυλης εφραιμ ετη κγ̄. ιαειρ ὁ γαλααδιτης εκ φυλης μανασση ετη (y) κβ̄. (z) μετα τουτον εξημαρτεν ὁ λαος, και παρεδοθη τοις αμμανιταις ετη ιη̄. επειτα την προς θεον (a) ποιησαμενους επανοδον, σωζει δια του ιεφθαε του γαλααδιτου, (b) μητρος μεν οντος ἑτερας, φυλης δε μανασση. ὁυτος (c) αρχει του λαου ετη ς̄. μετα τουτον ηρξεν (d) εσεβων εκ της ιουδα φυλης ὁ βηθλεεμιτης ετη ζ̄. κατα τουτους τους χρονους τὸ (e) ιλιον εκτισθη, και ασκληπιος την ιατρικην επιςημην (f) μετιει. (g) ελωμ ὁ ζαβου-

(s) *Ced.* βαραχ. *Chr. Al.* βαρουχ. *Th. M.* βαραχ ὁ του αβιθεμ.

(t) *Georg. Sync.* μαδιναιοις.

(u) *Th. M. G. S.* φουα.

(x) Mſc. ὀν. *Th. M.* deeſt.

(y) *G. S.* κ.

(z) *Ced.* μετα τουτὸ.

(a) Mſc. ποιησαμενος. *Th. M.* ποιησαμενοις.

(b) *G. S.* γυναικος πορνης. ex quo forſitan legendum ἑταιρας. *Th. M.* οντως ἑτερας.

(c) Mſc. αρχειν.

bora ex tribu Ephraemi vates erat, atque ejus authoritate Barach ex tribu Nephtalimi 40 annis populum duxit. Poſt Deborae mortem rurſum deliquit populus, & per ſeptem annos ſervitutem Madianitarum paſſus eſt. Eos Gedeon tribu Manaſſaeus, acceptis a Deo in fidem victoriae ſignis, inſurgens cum manu 300 virorum invaſit, ac centum viginti millibus hoſtium caeſis, per 40 annos populi Dux fuit. Hujus filius Abimelechus per annos tres. Thola ex tribu Ephraemi, filius Philami, cujus Chalamus pater erat, per annos viginti tres. Jairus Galaaitides ex tribu Manaſſis per annos viginti duos. Dein ob ſua peccata populus in Ammanitarum manus ad 18 annos datus eſt. Ad Deum verò reverſus, per Jephtem Galaaditam, ex alia matre natum, ex tribu autem Manaſſaeum liberabatur. Hic ſex annis populo praefuit. Poſt hunc Eſebon Bethleemitides ex tribu Judae annis 7. Eo tempore Ilium conditum, & Aeſculapius medendi artem ſecutus eſt. Elomus Zabulonites, per decem annos populi

(d) *Chron. Alex.* εσσεβων. *G. S.* αβαισσαν. In veteri teſtamento dicitur αβαισαν, vel εβεσσαν. Clemens Alex. αβαιθαν.

(e) *Chron. Alex.* XVI°. Debborae anno Ilium eſſe conditum narrat. Cedrenus verò ſub Gedeone.

(f) *Th. M.* μητησι.

(g) *Chron. Alex.* αιαλωμ. *Ced.* αιλωμ. *Th. M.* εγλωμ.

ζαβουλωνιτης εκρινε τον ισραηλ (h) ετη ι. (i) αβδων ὑιος ελημ ὁ (k) φαραθωνιτης, ετη η. κατα τουτους τους χρονους (l) ορφευς ὁ ποιητης εγνωριζετο. προσπταισας δε παλιν ὁ λαος εκδιδοται αλλοφυλοις (m) τοις φυλιστιειμ, ετη μ.

ΠΟΤΕ ΗΡΞΑΤΟ Η ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑ.

Τῳ ιδ. ετει φυλιστιαιων ηρξεν ἡ λακεδαιμονιων βασιλεια. επι ετη τκδ. ἡς πρωτος εβασιλευσεν ευρυσθευς. και τῳ ιεῳ ετει των αυτων φυλιστιαιων ηρξεν ἡ κορινθιων βασιλεια επι ετη τκγ. ὡν πρωτος εβασιλευσεν αλητης. (n) επιστρεψαντος ουν του ισραηλ προς τον θεον, ανιστησι τον (o) σαμψω, (p) μανωε μεν ὑιον, φυλῆς δε Δαν, ὁστις καταπολεμησας τους αλλοφυλους, αρχει ετη κ. κατα (q) τουτους τους χρονους (r) ἡρακλης εγνωριζετο, (s) γεγονυιας αναρχιας και ειρηνης κατα τας ἑβραϊκας παραδοσεις ὁτε και επραττεν ἑκαστος, ὁπερ εβουλετο. καὶ ειρηνην εσχεν προς αλλοφυλους (t) ὁ λαος, (u) σαμωνια αυτου ἡγουμενου (x) ετη μ. Ἡλι ὁ ἱερευς ηρξεν τοὺ λαου (y) ετη κ. κατα τουτους τους χρονους

(h) *Th. M.* ετη ιη.

(i) *Chr. Al.* λαβδων ὑιος αιλημ. *Ced.* σελειμ. *Th. M.* ελλειμ.

(k) *Th. M.* μαραδονιτης.

(l) ορφευς. Cedrenus eum ſub Gedeone collocat.

(m) τοις φιλιστιειμ deeſt in *Th. M.*

(n) *Th. M.* επιστρεψαντας.

(o) *Th. M.* σαμψων.

(p) *Th. M.* μανωε δε.

populi judex erat. Abdon Elemi filius, Pharathonides per annos octo. Hoc tempore poeta Orpheus innotuit. Cum rursus Deum populus offendisset, Philistaeis per 40 annos deditus est.

QUANDO REGNUM LACEDAEMONIORUM COEPIT?

Regnum Lacedaemoniorum decimo quarto Philistaeorum anno ortum 324 annos duravit. Primus eis Erystheus praeerat. Anno Philistaeorum decimo quinto regnum Corinthiorum, quibus Alites imperavit primus, ortum suum habuit. Reverso ad se Israeli Deus Samsonem mittit Manoae quidem filium, tribu verò Danicum, qui debellatis Philistaeis viginti annos regnavit. Ea tempestate Hercules claruit, cum, ut ab Hebraeis traditum est, magistratu vacaret, ac pace frueretur populus, atque suo quivis arbitrio ageret, quietis etiam Philistaeis per 40 annos sub Samoniae ductu. Heli sacerdos viginti annos populum gubernavit Hujus aetate bellum Trojanum decen-

(*q*) Msc. τουτοις.

(*r*) Cedrenus eum sub Gedeone ponit.

(*s*) Deest in Msc.

(*t*) *Th. M.* ὁ λαος ετη λ.

(*u*) *Cedr.* σαμανῆ.

(*x*) ετη μ. deest in *Th. M.*

(*y*) *Chr. Alex.* ετη μ.

χρονους ὁ ιλιακος πολεμος εγενετο (z) ετεσι ῑ, και (a) τὸ ιλιον (b) ἑιλω. (c) σαμουηλ διαδεξαμενος του ἡλι την ἱερατειαν, και την ἡγεμονιαν, κρατει του λαου. επειτα του λαου μεν καταναγκαζοντος, του θεου δε συγχωρησαντος, χριει βασιλεα τον σαυλ, ὑιον (d) κεις, εκ φυλης βενϊαμιν. (e) ὁυτος ὁ σαυλ, συνεπισχυοντος του σαμουηλ, βασιλευει ετη κ̄. εφ' ἑαυτου δε ετη κ̄. (f) επροφητευσεν δε επι αυτου ἁμα και ἱερατευσεν ὁ σαμουηλ. (g) αβεννηρ αυτῳ ὁ του (h) νηρ της (i) ϛρατειας αφηγειτο. του δε σαυλ προσπταισαντος τῳ θεῳ, (k) επιχριει παλιν ὁ σαμουηλ τον δαυιδ τον του ιεσσαι εκ της ιουδα φυλης. γινονται ουν (l) απο ιησου του ναυη (m) ἑως δαυιδ ετη φ̄ι. (n) απο δε κτισεως κοσμου ετη ͵δῡ. δαυιδ δε βασιλευει ετη μ̄. εν χεβρω μεν ετη ζ̄. και εν ἱερουσαλημ ετη λ̄γ. επι τουτου μεν αβιαθαρ ετυγχανεν ὁ αρχἱερευς ὁ του αβιμελεχ εκ της συγγενιας ἡλι, εξ ἑτερας δε πατριας σαδωκ. προεφητευον δε, αυτος τε δαυιδ, και γαδ, και ναθαν, και ασαφ, και ιδιθουμ. εϛρατηλατει δε αυτῳ ιωαβ υιος σαρουιας. (o) ὁυτος ηριθμησε τας φυλας του ισραηλ και ἡν ὁ αριθμος, ὁν καθηριθμησεν. (p) ͵αρ̄

(z) *Cedr.* ετη δεκα.

(a) Msc. τον ιλιον.

(b) *Th. M.* ἠλω. alius ἤλω.

(c) Dicitur Pontifex, & successor Heli. At Seldenus lib. I. de Success. in Pontif. Hebr. c. III. negat fuisse Pontificem, aut Pontificatus capacem.

(d) *Cedr.* κις. *Th. M.* κης.

(e) *Th. M.* ὁυτως.

decennale gestum, Iliumque captum est. Heli in sacerdotis, populique gubernatione successit Samuelus. Dein cogente quidem populo, permittente autem Deo, Saulum, Kisi filium, tribu Benjaminicum in Regem unxit. Is Samuelo adjuvante per viginti annos, totidemque solus imperium gessit, quo tempore Samuelus & vatem, & sacerdotem egit: Abenerus Neri filius exercitui praefuit. At postquam Saulus Deum offendit, Samuelus Davidem Jessae filium, tribu Judaeum unctione Regem rursus designat. Sunt igitur a Jesu Nave filio usque ad Davidem anni 510. A creatione verò mundi 4400. David regnavit annos 40. in Chebro quidem septem, & Hierosolymis 33. Eo regnante Abiathar Abimelechi filius ex Helis cognatione, ex familia verò Sadoci Pontifex erat. Vates autem sacri erant & ipse David, Gadus, Nathanus, Asaphus, atque Idithumus. Exercitum duxit Joabus Sarviae filius, qui, cum tribus Israelis censuisset, eorum 1100000 inventa

(f) *Th. M.* επροφητευε και ἱερατευεν. *Ced.* προεφητευσε.

(g) *Th. M.* αβενηρ.

(h) *Th. M.* νειρ ὑιος.

(i) *Th. M.* στρατηγειας.

(k) *Th. M.* επιχριει εις βασιλεα.

(l) *Th. M.* απο της τελευτης.

(m) *Th. M.* επι την τελευτην σαμουηλ ετη κι.

(n) *Th. M.* απο δε αδαμ ͵Δτπβ.

(o) *Th. M.* ὁς ηριθμησε τον λαον.

(p) ͵αϙ χιλιαδας. ὁι δε ὑιοι ιουδα, υο. χιλιαδες. τον δε λευι, και τον βενιαμιν ουκ ηριθμησεν. πεπτωκασιν δε εκ του λαου δια τουτὸ ο. χιλιαδες. (q) επι αυτου παῤ ἑλλησιν, ὁμηρος και ἡσιοδος. αυτος δε ὁ δαυιδ παρελαβε την συριαν ἑως του ευφρατου. σολομων ὁ ὑιος αυτου (r) εβασιλευσεν ετη μ. ὁυτος τὸν ναον του θεου τῳ τεταρτῳ ετει της βασιλειας αυτου θεμελιωσας, και (s) εν ἑπτα ετεσιν αυτον κατασκευασας τῳ ενδεκατῳ ετει της αρχης αυτου αφίεροι. (t) ἱερατευσεν επι τουτου σαδωκ, και (u) επροφητευσεν ναθαν ὁ και την οικοδομην αυτον του ἱερου ποιησασθαι παραθαρσυνας, και (x) αχιαμ ὁ σιλωνιτης, και (y) σαμαιας, και αδδομ. την τε ϛρατιωτικην δυναμιν εγχειριζεται (z) βαθαιας ὑιος ιωδαε. ὁυτος εν πλουτῳ και δοξῃ και σοφιᾳ θειᾳτε και ανθρωπινῃ παντας ὑπερηρεν, μεχρι του παρεκκλιναι εις γυναικομανιαν, (a) ὁν και ἡ βασιλισσα νοτου εκ των περατων της γης, αναϛασα ηλθεν κατα κλεος της αυτου σοφιας, και εν αινιγμασι και προβλημασι πολλοις πειρασασα αυτον σοφοτερον ἑυρεν παντος ανθρωπου. ῥοβοαμ ὁ ὑιος αυτου (b) εβασιλευσεν του ιουδα ετη ιζ. επι τουτου τὸ παν του λαου πληθος διαιρειται κατα την προεξενεχθεισαν

(p) Josephus lib. 3. ant. c. 10. habet numerum Israelitarum 900000. Judaeorum 400000. *Zonar.* horum 500000, illorum 800000, quae est biblica summa.

(q) *Chron. Alex.* Regis Saulis XIII°. anno ponit

(r) *Th. M.* βασιλευει.

(s) *Chron. Alex.* ετεσιν οκτω. *Cedr.* αρξαμενος απο του δευτερου ετους της αυτου βασιλειας.

venta ſunt. Judae tribus 470000. Levis, & Benjamini cenſus actus non eſt. Cecidere ob hoc hominum 70000 de populo. Davidis aetate apud Graecos Homerus, & Heſiodus clari erant. David Syriam usque ad Euphratem ditionis ſuae fecit. Salomon ejus filius 40 annos regnavit. Hic quarto regni ſui anno fundamentum templi Dei jecit, & ſeptem annorum ſpatio exſtructum undecimo regni ſui anno conſecravit. Ejus tempore Nathan, fabricandi hujus templi hortator, Achias Silonites, Samaeas, & Abdom prophetiae dono claruere. Copiarum dux erat Bathaeas Jodaae filius. Salomon divitiis, gloriâ, & ſapientiâ divinâ, humanâque longe omnibus praeſtitit, donec in inſanos mulierum amores delapſus eſt. Ad rumorem ſapientiae ejus auſtri Regina e terrae ſuae finibus egreſſa acceſſit, multisque dubiis & obſcuris quaeſtionibus propoſitis de ejus ſapientia experimentum ſumens, quovis homine ſapientiorem invenit. Roboamus Salomonis filius ſeptendecim annos Judae imperitavit, ſub quo omnis

(t) *Th. M.* ἱερατευεν.

(u) *Th. M.* προεφητευον.

(x) *G. S.* αχιας, και αδδω. *Th. M.* αδδω.

(y) *Th. M.* σαμεας ὑιος αλαμε.

(z) *Th. M.* βανεας.

(a) *G. S.* ὁυ την σοφιαν ακουσαι.

(b) *Th. M.* βασιλευει ετη ιη.

σαν κατα του σολομωντος θειαν αποφασιν. και (c) αυτῳ μεν ἡ εξ ιουδα παραμενει φυλη, και ἡ του βενιαμιν. αι δε λοιπαι πασαι ἁι δεκα φυλαι ἱεροβοαμ τον του ναβατ εκ φυλης εφραιμ, ἑνα των σολομωνος οικειων, (d) ἑαυτων εις βασιλεα προεςησαντο. ην (e) μεν τῳ ῥοβοαμ ὁ της βασιλειας οικος εν ἱερουσαλημ. εκαλειτο δε αυτῳ τὸ (f) ὑπ' αυτῳ ταττομενον πληθος, ιουδας και οικος δαυιδ, εκ της (g) κρατεςερας φυλης ειληφως την προσηγοριαν. του δε ἱεροβοαμ σαμαρεια μεν ἡ μητροπολις. ὁ δε της βασιλειας οικος (h) εν θερσα. θυσιαςηρια δε δυο. ἑν μεν εν (i) βεθιλ. την γαρ μιαν των δαμαλεων, ενταυθα καθιδρυει. (k) την δε αλλην εν σαμαρεια, εν τῃ του δαν (l) φυλῃ. ονομα δε τῳ (m) ὑπ' αυτου λαῳ ισραηλ δια τὸ πληθος, και (n) εφραιμ δια την (o) του βασιλεως φυλην. (p) προφητευων δε ετι και τοτε (q) σαμαιας ὁ του (r) σαλαμει, και ο εκ ιουδα εις σαμαρειαν αφικομενος, και προφητευσας τῳ ἱεροβοαμ, προς τὸ θυσιαςηριον. ὁς και αναιρειται, (s) τῳ του θεου παραβηναι την εντολην (t) απατηθεις, ὑπο λεοντος καθ' ὁδον αυτῳ επανιοντι (u) συγκυρησαντος. (x) αβια διαδεξαμενος ὁ ὑιος ῥοβοαμ την

(c) *Th. M.* αυτὸ.

(d) Msc. & *Th. M.* ἑαυτον.

(e) *Th. M.* μεν ουν.

(f) *Cedr.* ὑπ' αυτον.

(g) *Th. M.* επικρατεςερας.

(h) *Th. M.* θαρσα.

(i) *Th. M.* βεθηλ. *Zon.* βαιθηλ.

(k) *Th. M.* θατερον δε.

(l) *Th. M.* φυλη. και ενταυθα γαρ ἑτεραν ανιερωσε δαμαλιν.

omnis populus, ſicut antea in Salomonem Deus edixit, diviſus erat. Ipſi quidem tribus Judae, & Benjamini remanſere. Reliquae omnes decem tribus Jeroboamum Nabati filium ex tribu Ephraemi, unum ex Salomonis domeſticis Regem ſibi conſtituerunt. Regia Roboami fuit Hieroſolymis, & multitudo ipſi ſubdita vocabatur Judas, ac domus Davidica, nomine e tribu potiore ſumpto. Jeroboami Metropolis Samaria, Therſae regia erat. Altaria verò duo, unum Betheli. Buculorum enim unum hîc poſuit, alterum Samariae in tribu Dani. Populus, quem regebat, Iſraelus ob multitudinem, & Ephraemus ob Regis tribum appellabatur. Vaticinatus autem adhuç eſt Samaeas Salami filius, qui ex Juda Samariam veniens, Jeroboamo Dei reſponſum ad altare dedit. Cum verò mandatum Dei deceptus violaſſet, a leone, in quem viâ redux incidit, enecatus eſt. Roboamo Abias ſucceſſit, regnumque per annos tres

(m) *Cedr.* ὑπ᾽ αυτον. *Th. M.* ὑπ᾽ αυτῳ.

(n) *Th. M.* εφρεμ.

(o) *Cedr.* της βασιλειας.

(p) *Th. M.* επροφητευον δε.

(q) *Th. M.* σαμεας.

(r) *Th. M.* σαλαμη.

(s) *Th. M.* τῳ deeſt in Mſc. eſt verò in *Th. M.*

(t) *Th. M.* απαντιθεις.

(u) Mſc. σκυρτησαντος & a Darmario correctum ſic in margine, ισως σκυρησαντος.

(x) *Chron. Alex.* αβιουθ. *Zon.* αβιον.

την του πατρος αρχην, βασιλευει ετη γ̄. ασα μετα τουτον βασιλευει ὁ ὑιος ετη μᾱ. ὁυτος ηδη (y) γηραιος ων αρθριτικῳ τους ποδας ηλγησεν (z) παθει. προφητευει δε επι τουτου ανανιας. (a) ιωσαφατ μετα τουτον ὁ ὑιος βασιλευει ετη κε̄. επροφητευον δε επ' αυτου (b) μιχαιας, και (c) αβδιου ὑιος ανανιου, και ελεαζαρ, και ανανιας. ην δε και ψευδοπροφητης σεδεκιας ὑιος χαναιαν. κατα τουτους τους χρονους και (d) ἡλιας εν τῳ ισραηλ προεφητευσεν, και μετ' αυτον ελισσαιος. ιωραμ τον πατερα ιωσαφατ διαδεξαμενος βασιλευει ετη η̄, ανηρ επ' (e) ασεβειᾳ τους πολλους ὑπερβαλλομενος. γαμβρος δε ην (f) αχααμ του ισραηλιτων βασιλεως, ὁυ και ζηλωτης εγενετο του βιου. και επι τουτου προφητευουσιν ὁι αυτοι. (g) ἱερατευεν δε ιωδαε. ὁχοζιας τουτον ὁ ὑιος διαδεξαμενος βασιλευει ετος ᾱ. ανειλεν δε αυτον ιηου βασιλευς ισραηλ, ὁτε εξολοθρευεν τὸ γενος του αχααμ. εν τουτοις τοις χρονοις ἡ μηδων βασιλεια ηρξεν επι ετη σνε̄, ὡν πρωτος εβασιλευσεν αρβακης. μετα δυο ετη της τουτων αρχης, ηρξεν ἡ μακεδονων βασιλεια επι ετη υϛγ̄, ὡν πρωτος εβασιλευσεν κραναες. γοθολια, μετα τουτον ἡ (h) ζαμβρι του ισραηλιτων βασιλεως θυγατηρ, γυνη δε του ιωραμ, και μητηρ του οχοζιου, βασιλευει επι ἱερουσαλημ (i) ετη ἑπτα. αυτη πασων ασεβεστατη γενομενη γυναικων, παντας αναιρει

(y) Mſc. γεραιως.

(z) Th. M. παθη.

(a) Th. M. ιωσαφ.

(b) Th. M. μιχαιας ὁ ὑος ἰεμβλα.

(c) Ced. αβδιας.

(d) Th. M. ιλιας.

tres geſſit. Aſa deinde filius per 41 annos. Hic jam aetate gravis ex pedibus laboravit. Sub ejus imperio Ananias vaticinatus eſt. Poſt Aſam Joſaphatus ejus filius annos 25 regnavit, ſub quo Michaeas, Abdiu Ananiae filius, Eleazarus, & Ananias divina oracula edidere. Falſò vates erat Sedecias Chanaani filius. Per haec tempora Elias quoque apud Iſraelum, & poſt ipſum Eliſaeus praedixere. Joramus Patri Joſaphato ſuffectus octo annos regnavit, vir impietate longe aliis ſuperior. Gener autem erat Achaami Iſraeli Regis, in cujus mores quoque, & inſtituta abiit. Sub illo etiam iidem ſacri vates erant. Sacerdotio autem functus eſt Jodae. Ochozias patri ſurrogatus annum unum regnavit. Eum Jehu Rex Iſraeli occidit, deleto Achaami genere. Ea tempeſtate regnum Medorum, quorum Rex primus Ardaces erat, ortum 255 annos permanſit. Poſt duos imperii illorum annos regnum Macedonum, qui Kranai primum paruere, inſtitutum 493 annos ſtetit. Gotholia Zambrae Iſraelici Regis filia, Jorami uxor, & Ochoziae mater poſt hunc Hieroſolymis ſeptem annos regnat. Haec omnium mulierum ſceleratiſſima omnes Ocho-

(e) Mſc. ευσεβεια.

(f) *Th. M.* αχααβ, ut *G. S.*

(g) Mſc. περατευεν.

(h) *Th. M.* ζαμβρη, ut *Cedr.*

(i) *Th. M.* ετη όκτω.

αναιρει του οχοζιου (k) αδελφους. (l) γυνη του αρχιερεως ιωδαε, κλεψασα ιωας (m) του οχοζιου υιον, ετι βρεφος οντα, ανατρεφει. ἱερατευεν δε επι αυτης (n) ιωδαε, και (o) επροφητευεν ζαχαριας ὁ ὑιος αυτου. ιωας ὑιος οχοζιου εβασιλευσεν ετη μ̅. (p) τουτον ιωδαε χρισας (q) αρχιερευς ανεδειξε βασιλεα, γοθολιαν ανελων. ευσεβης δε κατ' αρχας γενομενος, παντα (r) καθαιρει τα ειδωλα, πλην των ειδωλων των μετεωρων. επι τουτου ὁ αρχίερευς ετελευτησεν, ιωδαε βιωσας (s) ετη ρ̅λ̅. (t) σημειωτεον, οτι τουτον (u) ὀυτος φαινεται, μονος βιωσας τον χρονον (x) μετα μωυσην. ειδωλολατρει δε επι τελει ὁ ιωας, και (y) ζαχαριαν τον τουτου ιωδαε ὑιον τον προφητην, (z) αιτιωμενον την εκτροπην, (a) καταλευσας αναιρει. (b) αμεσιας τουτον διαδεχεται ὁ ὑιος, και βασιλευει ετη κ̅θ̅. επι τουτου σιβυλλα (c) κυμαια εγνωριζετο. (d) οζιας ὑιος αμεσιου εβασιλευσεν ετη ν̅β̅, ανηρ ευσεβης, (e) ὑστερονθι δε των ἁγιων επιβηναι (f) πειρασθεις, λεπρουται

(k) Th. M. & Cedr. παιδας.

(l) Th. M. ιωσαβ δε ἡ του οζειου αδελφη, γυνη του.

(m) Th. M. τον οζειου ὑιον. Cedr. τον.

(n) Th. M. ιωδεε.

(o) Th. M. επροεφητευεν.

(p) Th. M. ιωας τον οχοζιου ὑιον οκτω ετη τυγχανοντα, ιωδαε.

(q) Msc. αρχίερεα.

(r) Th. M. καθερει.

(s) Msc. λγ.

(t) Msc. σημειωτερεον.

(u) Msc. ὀυτως.

Ochoziae fratres interficit. Uxor Joadae ſummi ſacerdotis Joaſum Ochoziae filium, adhuc infantem, clam ereptum nutrit. Ea regnante munia Pontificis Joadas, eaque ſacri vatis Zacharias illius filius geſſit. Joaſus Ochoziae filius 40 annos regnavit. Joadas eum unctione ſacra regno inauguravit, Gotholiamque e medio ſuſtulit. Joaſus ab initio pius fuit, & ſimulacra omnia abolevit, excelſa ſi exceperis. Eo vivente Joadas ſummus ſacerdos centeſimo trigeſimo aetatis anno moritur. Obſervandum, hunc ſolum tamdiu poſt Moyſen vixiſſe. Ad extremum inanium Deorum cultor vatem Zachariam Joadae filium reprehenſae perverſionis ergo lapidibus obrutum necavit, Huic ſuffectus Ameſias filius annos 29 regnavit. Hujus aetate Sibylla Cumaea innotuit. Ozias Ameſiae filius annos 52, vir religioſus. At poſtremo pedem ſacris inferre auſus in lepram incidit,

(x) *Chron. Alex.* καθα μωυσεα.

(y) Mſc. ζαχαριας.

(z) *Chron. Alex.* δια τὸ ελεγχειν αυτων την ασεβειαν.

(a) Mſc. κατακελευσαι.

(b) *Chron. Alex.* αμεσσιας.

(c) *Cedr.* ἡ κυμαια.

(d) *Th. M.* οζιας ὁ και ζαχαριας ὑὸς αμεσια.

(e) *Th. M.* ὑστερον.

(f) *Th. M.* πειραθεις.

πρoυται. και εδικαζεν αντ' αυτου (g) ιωαθαμ ὁ υιος αυτου. επι αυτου (h) προεφητευον, αμως και ἡσαιας ὁ ὑιος αυτου, και ωσηε ὁ του (i) βεηρερ και ιωνας ὁ του (k) αμαθι. κατα τουτους τους χρονους λυκουργος λακεδαιμονιας ενομοθετει. ιωαθαμ ὁ ὑιος οζιου εβασιλευσεν μετα την τελευτην του πατρος ετη ιϛ. ετι και επι τουτου ἡλιας προεφητευεν, και ωσηε, και μιχαιας ο μωαθιτης, και ιωηλ ὁ του βαθουηλ. αχαζ μετα τουτον ὁ ὑιος εβασιλευσεν ετη ιϛ. και επι τουτου (l) προεφητευει ἡσαΐας και ωσηε και μιχαιας. αρχιερατευεν δε ουριας.

ΠΟΤΕ ΗΡΞΑΝΤΟ ΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΔΕΣ ΚΑΙ ΕΚ ΤΙΝΟΣ.

Εν τῳ (m) πρωτῳ ετει της τουτου βασιλειας ιφιτος (n) τας ολυμπιαδας (o) συνεστησεν. εν δε τῃ αυτῃ πρωτῃ ολυμπιαδι, ῥωμος (p) και ῥημος εγεννηθησαν, ὁιτινες εν τῃ ἑβδομῃ ολυμπιαδι την ῥωμην ηρξαντο κτιζειν. εζεκιας τον αχαζ διαδεξαμενος ο ὑιος, βασιλευει (q) ετη κδ, ανηρ ευσεβεστατος. ετι και επι τουτου, ἡσαΐας και ωσηε και μιχαιας (r) προεφητευον. επι

(g) *Th. M.* deest.

(h) *Th. M.* επροεφητευον.

(i) *Th. M.* βεηρει.

(k) *Th. M.* αμαθη ὁ εκ γοφερ.

(l) *Th. M.* προφητευει.

(m) *Th. M.* πρωτοετη.

cidit, filiusque Joathamus ipsius loco jus populo dixit. Erant tum vates Amosus, Esaias ejus filius, Oseas Beereri & Jonas Amathi filii. Hoc tempore Lycurgus Lacedaemoniis leges tulit. Joathamus Oziae filius a morte patris regnavit annos 16. Illius adhuc aetate Elias, Osee, Michaeas Moathides & Joelus Bathueli filius vaticiniis clari supererant. Successit ei filius Achaz, & annos 16 regnavit. Sub illo vaticiniis Esaias, Osee, & Michaeas; sacerdotio verò Urias vacavit.

QUANDO, ET UNDE COEPERUNT OLYMPIADES?

Primo hujus regni anno Iphitus Olympiadas instituit. Primâ istâ Olympiade Romus, & Remus nati, septima Olympiade Romam condere coeperunt. Ezechias Achazo filius successit, regnumque annos 24 gessit vir piissimus. Eo quoque regnante adhuc Esaias, Osee, & Michaeas vati-

(n) *Chr. Al.* να ετει οζιου ὑπο ιφητου. *Ced.* επι ιωαθαμ. Pausanias in Eliacis ait: olympiades ab Idaeo Hercule institutas, a Pelope in Jovis honorem instauratas, ac ab Iphito demum renovatas esse.

(o) *Cedr.* ενεστησεν.

(p) *Cedr.* ῥημος και ῥωμυλος, uti *Th. M.*

(q) *Th. M.* *Cedr.* *Chr. Al.* κθ.

(r) *Th. M.* επρεσφητευεν.

επι τουτου (s) σαλβανασαρ βασιλευς ασσυριας μετῳκησε τους εν σαμαρεια, (t) εις την μηδειαν, και βαβυλωνιαν φυλασσειν, (u) βασιλευοντος αυτων κατ' εκεινο καιρου ωσηε. (x) ετος δε ην τοτε της βασιλειας εζεκιου ἑκτον. ιδ^ω. κατ' εζεκιου ανεβησεν αχηρειμ βασιλευς ασσυριων. ἱκετευθεντος δε του θεου προς εζεκιου αντιληψιν, ανῃρεθησαν ὑπ' αγγελου εκ των ασσυριων ρπε. χιλιαδες. προς αυτον (y) βαροδαχ βασιλευς ασσυριων, διαδοχος σενναχηρειμ επρεσβευσατο προς ειρηνην, θεασαμενος (z) εις τον ουρανον τερας της του ἡλιου ὑποστροφης, επι τῃ δωρηθεισῃ ὑπο του θεου τῳ εζεκιᾳ ῥησει γενωμενον. επι αυτου τοβιας δικαιος εκ της αιχμαλωσιας του ισραηλ εν νινευῆ διατριβων, ὑπο του αγγελου ῥαφαηλ εχρηματισθη, και την τυφλωσιν των οφθαλμων αυτου χολῃ του δοθεντος ιχθυος ἰατρευθη, κατα την διαταγην του αγγελου. οὑτος ὁ εζεκιας τον οφιν, ὁν εκρεμασεν (a) μωσης, καθειλεν, ὁτι αυτῳ εθυμιαζεν (b) ὁ λαος. αλλα και βιβλον (c) σολομωντος (d) ιαματων παντος παθους (e) εγκεκολαμμενην εξεκοψεν. κατα τουτους τους χρονους θαλης μιλησιος εν τενεδῳ απεθανεν, και σιβυλλα ερυθραια εγνωριζετο. μανασσης υιος εζεκιου εβασιλευσεν ετη νε.

(f) ου-

(s) *Th. M.* & *Chr. Al.* σαλμανασαρ ὁ χαλδαιων βασιλευς.

(t) *Chron. Alex.* εις ορη μηδων και χαλδαιων.

(u) *Th. M.* eodem modo habet, nisi quod post αυτων punctum sit, & additum post ωσηε, προεφητευεν.

(x) *Chron. Alex.* τεταρτον. *Cedr.* εν τῳ ς. μετῳκισθη σαμαρεια. *Th. M.* ετος δε ην της εζεκιου ἑκτον.

vaticinia edidere, & Salbanaſar Aſſyriorum Rex Samaritanos in Mediam, Babyloniamque cuſtodiendam ſub Oſee transtulit. Sextus tunc Ezechiae regni annus erat. Decimo quarto contra Ezechiam Sennacherimus Rex Aſſyriorum exercitum admovit. Illo autem Dei opem implorante 185 millia Aſſyriorum ab angelo occiſi ſunt. Barodachus Aſſyriorum Rex, Sennacherimi ſucceſſor, legatos ad eum de pace miſit, in coelo ſolis retrogreſſi prodigium, ut Ezechiae a Deo dictum erat, conſpicatus. Sub ejus imperio juſtus Tobias ex captivis Iſraeli unus Ninevi moratus, & ab Angelo Raphaele admonitus oculorum lumen ex Angeli diſpoſitione adhibito piſcis fele recepit.

Hic Ezechias non ſerpentem ſolum a Moyſe ſuſpenſum dejecit, utpote populo illi thus adolente, ſed & librum Salomonis de omni genere morborum curando inſculptum excidit. Hoc tempore Thales Mileſius Tenedi deceſſit, & Sibylla Erythraea claruit. Manaſſes Ezechiae filius annos 55 imperii

(y) *Chron. Alex.* & *Georg. Sync.* μαρωδαχ.

(z) Mſc. τον ουρανον.

(a) *Th. M.* μωυσεις καθηλεν.

(b) *Chr. Al.* ὁι πολλοι.

(c) *Th. M.* σολομωνος.

(d) *Cedr.* ιαματηριον.

(e) *Chron. Alex.* εις τοιχον του ναου.

(*f*) ὁυτος παρανομωτατος (*g*) ὑπερ παντος γενομενος, εν ειδωλομανια και ἁιματεχυσια δικαιων ἁιματων, δεσμιος κατα θειαν οργην παρεληφθη παρα μαροδαχ του ασσυριων βασιλεως, και δεσμοις πεπεδημενος σιδηροις, και εν αγαλματι χαλκω ειργμενος, δεησιν ανετεινε μετανοιας, δι' ἡς ὁ θεος ἱκετευθεις, διερρηξεν τους δεσμους αυτου, και τη ιδια γη και βασιλεια αποκατεστησεν. επι αυτου προεφητευον ιωηλ και αβδιου, και ιωνας, και ναουμ και αμβακουμ ὁι προφηται. (*h*) αμμως ὁ ὑιος μαννασση τον πατερα διαδεξαμενος, βασιλευει ετη δυο. ιωσιας ὑιος αμμως ὁ ευσεβεστατος εβασιλευσε του ιουδα ετη λα. ὁυτος δικαιωτατος ὑπερ παντας γενομενος τον επι τη ευσεβεια ζηλον μειζονως ανηψεν. εν δε τω οκτω και δεκατω ετει της τουτου βασιλειας, βιβλιον εν τω ἱερω (*i*) χαελκιας ἑυρων ὁ ἱερευς, πατηρ δε ην ὁ χαελκιας ἱερεμιου του προφητου, προσκομιζει τω βασιλει. ὁ δε, ευλαβης γαρ ην, τοτε πασχα κυριω επιτελει, απο των χρονων ιησου (*k*) ὑιου ναυη τοιουτον μη γενομενον, και τα πανταχου ειδωλα και σεβασματα ὀλοθρευσεν. αλλα και τους ειδωλολατρας, τους μεν ετι ζωντας απολεσας, (*l*) τους δε ηδη τελευτησαντας τα οσεα συναγαγων, επι τω θυσιαστηριω κατεκαυσεν των ειδωλων, καθ' ἁ παλαι προηγορευσεν περι αυτου ὁ προφητης, ὁ και τὸ ονομα αυτου προειρηκως προ ετων τριακοσιων. Φασι δε τον χαελκιαν (*m*) αναγνοντα τὸ βιβλιον

(*f*) *Th. M.* ανηρ μιαρωτατος.

(*g*) *Cedr.* ὑπερ παντας επι ειδωλομανια, και ἁιματεκχυσια.

(*h*) *Zon. Th. M.* αμως sic & Reg. L. IV. At Paralip. 2. αμων scribitur. Scaliger p. 40. ad Eusebii Chronicon ετη ιβ eum regnasse statuit.

imperii clavum tenuit. Hic inſano ſimulacrorum cultu, & juſtorum ſanguinis effuſione omnium improbiſſimus, irato Deo captus a Marodacho Aſſyriorum Rege, ferreis ligatus vinculis, & ſtatuae incluſus aereae eſt. Poenitentiae verò votis ſupplicem fractis vinculis terrae ſuae, ac regno reſtituit Deus.

Eo regnante vaticinati ſunt Joel, Abdiu, Jonas, Naum, & Ambacum. Manaſſae Patri filius Ammoſus ſuccedens duos annos rerum potitus eſt. Filius Ammoſi Joſias piiſſimus annos 31 Judae imperium habuit. Hic omnium juſtiſſimus majori pietatis ardore ſuccenſus eſt. Decimo octavo regni Joſiae anno Chelcias ſacerdos, Jeremiae vatis pater, librum in templo inventum ad Regem attulit. Ille verò, utpote pietate inſignis tale domino paſcha celebravit, quale a tempore Jeſus Navae filii actum non erat, & deſtructis ubique locorum ſimulacris, cultusque monumentis, ipſos etiam eorum cultores, alios quidem vivos perdidit, aliorum verò mortuorum oſſa coacervata ad altare ſimulacrorum combuſſit, ut dudum de ipſo vates, qui & nomen ejus ante 300 annos enunciavit, praedixerat. Chelcias vero

(*i*) *Th. M.* χελκιας. *Georg. Sync.* χαλκιας.

(*k*) *Th. M.* του ναυη.

(*l*) *Th. M.* και των εν ασεβεια τον βιον εξεληλυθοτων τα οςα συναγαγων.

(*m*) Mſc. αναχυγνοντα. *Th. M.* αναγνωντα. Cedreni interpres: clamorem ſuſtulit.

βιβλιον (n) παρ' αυτα διαπεφωνηκεναι. προεφητευον δε επι τουτου ἱερεμιας ὁ του χελκιου, και σοφονιας, και (o) ολδα γυνη (p) σελημ του ἱματιοφυλακος του (q) ἱερεως. ην δε και ψευδοπροφητης ανανιας. κατα τουτους τους χρονους σιβυλλα (r) εν σωματι εγνωριζετο.

ΠΟΤΕ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΕΚΤΙΣΘΗ.

Και βυζαντιον εκτισθη ὑπο (s) μεγαραιων. τουτον τον ευσεβη, και δικαιον ζηλον δυσωπηθεις ὁ θεος, την εξ οργης ηδη αποφανθεισαν κατα του λαου αιχμαλωσιαν ανεβαλετο τον συμπαντα χρονον της αυτου βασιλειας. συμβαλων δε (t) φαραω βασιλει αιγυπτου εις πολεμον, κατετοξευθη, και εκ της πληγης τελευτα. (u) ιωαχαζ ὑιος ιωσιου τον πατερα διαδεξαμενος (x) βασιλευει. τουτον (y) νεχαω βασιλευς αιγυπτου αιχμαλωτον παραλαβων, κατεστησεν αντ' αυτου (z) ιωακειμ τον αδελφον αυτου. ιωακειμ βασιλευει του ιουδα (a) ετη ια. επι τουτου ανηλθεν ναβουχοδονοσορ ὁ χαλδαιων βασιλευς, και επορθησε την ιουδαιαν, και ὑποφορους αυτους εποιησε. επι τουτου ιωακειμ προφητευουσιν ἱερεμιας, (b) και βαρουχ, και ουριας ὁ του

(n) *Th. M.* παραυτικα.

(o) *Th. M.* ἡ λιβα γυνη.

(p) *Th. M.* σελειμ.

(q) *Th. M.* ἱερεος.

(r) *Th. M.* εν σαμα. *Ced.* ἡ σαμωναια.

(s) *Th. M.* μαγαρεων. Msc. μεγαρεων, *In fragmento*, ὁτι βυζας ὁ τὸ βυζαντιον κτισας την πολιν ανεγειρε τειχεσι μεγαλοις, και πυργοις περικαλλεσι επτα.

vero librum legendo repente obmutuiſſe fertur. Ejus aetate vaticinati ſunt Jeremias Chelciae filius, Sophonias, ac Olda Selemi, qui veſtium ſacerdotis cuſtos erat, uxor. Ananias verò vates falſò erat. Eo tempore Sibylla Somataea celebrabatur.

QUANDO CONDITUM EST BYZANTIUM?

Et Byzantium condebatur a Megarenſibus. Pio hoc, juſtoque fervore cohibitus Deus decretam diu in populum prae ira captivitatem toto illius regno ſuſpendit. At cum Pharaone Aegyptiorum Rege praelio congreſſns, ac telo ictus occubuit. Joſiae ſucceſſit Joachazus filius, quem Nachao Aegypti Rex captivum abduxit, atque ejus loco Joacimum fratrem conſtituit. Hic Judam 11 annos rexit, ſub quo Nabuchodonoſor Chaldaeorum Rex Judaeam bello petitam depopulatus, incolas ſibi tributarios effecit. Sub Joacimi imperio vaticinati ſunt Jeremias, Baruch, &

(t) *Cedr.* νεχευω.

(u) *Th. M.* ιωαχας.

(x) *Th. M.* βασιλευει μηνας γ.

(y) *Ced.* νεχαωβ. *Th. M.* νεχαω επιστρατευσας τῃ ἱερουσαλημ, και χειρωσαμενος τον ιωαχας εις αιγυπτον αιχμαλωτον απαγει.

(z) *Th. M.* τον και ελιακειμ.

(a) *Chron. Alex.* ετη ιβ.

(b) *Th. M.* και βουζι. deeſt και βαρουχ.

του (c) σαμαιου, ὁν και Φυγοντα εις αιγυπτον, ο ιωακειμ συλλαβομενος αναιρει. αθετησαντα δε ιωακειμ την Φορολογιαν, και προςΦυγοντα εις αιγυπτον, εξαρας απο βαβυλωνος ναβουχοδονοσορ πασης (d) αιγυπτικης επεκρατησεν γης, χειρωσαμενος τον ταυτης βασιλεα, και τον ιωακειμ δησας χαλκαιοις δεσμοις, εις βαβυλωνα απηγαγεν, μεθ᾽ ὁυ απηλθον αιχμαλωτοι δανιηλ, και ανανιας, αζαριας τε και (e) μισαηλ. κατα τουτους τους χρονους επιδαμνος εκτισθη, ἡ και μετονομασθη δυρραχιον. ιωακειμ (f) και ιεχωνιας, τον πατερα ελιακειμ τον και ιωακειμ διαδεξαμενος (g) βασιλευει. αγνωμονησαντος δε αυτου περι τους Φορους, (h) τῳ δεκατῳ ετει αυτου, ανηλθε ναβουχοδονοσορ, και ελαβεν αυτον μετα της μητρος, και των εν ἱερουσαλημ αρχοντων και δυναςων. μεθ᾽ ὡν απηχθη και ὁ προΦητης ιεζεκιηλ, και κατηγαγεν εν βαβυλωνι και εν Φρουριοις εποιησεν μεχρι της αυτου ζωης. καθιςησι δε αντι τουτου των ὑπολοιπων ἡγεμονα τον μαθανιαν (i) πατραδελΦον αυτου, σεδεκιαν αυτον μετονομασας, ὁρκους κατα του θεου περι του μη αποςηναι κομισαμενος. ὁθεν επι της οικειας γης μεθ᾽ ἡσυχιας μενειν εδιδου κομιζομενος απο του σεδεκιου τας (k) ετησιους αποΦορας. επι εννεα δε ετη τουτου τα τελη παραπεμποντος, ἡσυχαζεν ὁ ισραηλ. κατα δε τουτον ὁ σεδεκιας τον ενιαυτον αποςας, και (l) πασῃ τον θεον, και τον βασιλεα παραλογισαμενος αγνωμοσυνῃ παρορμᾳ παλιν κατα

(c) Th. M. σαμεου.

(d) Th. M. αιγυπτιας.

(e) Th. M. σαμουηλ.

(f) Th. M. ὁ και.

& Urias Samaei filius, quem Joacimus in Aegyptum fugientem comprehendit, & occidit. Hoc tributum recusante, & in Aegyptum profugo Nabuchodonosor Babylone movens, ac omni Aegypto potitus Regem captum, & Joacimum aeneis mandatum vinculis Babylonem abduxit. Abiere simul captivi Daniel, Ananias, Azarias, & Misael. Ea tempestate Epidamnus, quae & Dyrrhachium vocabatur, condita est. Joacimus, seu & Jechonias Eliacimo, seu Joacimo patri in regno successit. Cum verò circa tributum pactae fidei immemor esset, decimo ejus anno Nabuchodonosor admoto exercitu Jechoniam cum matre, & Principibus Hierosolymae cepit, & Babylonem abductos, quibuscum una erat vates Ezechiel, ad dies vitae castellis mandavit. In locum verò Jechoniae Mathaniam illius patruum relictorum Ducem substituit, Sedeciam eum appellans, & jurejurando servandae fidei adstrinxit. Unde Sedeciae annuum praestanti tributum quiete agere in terris suis licuit. Per novem annos illud misit, & pacatae Israeli res erant. Cum verò sequenti anno in Deum, & Regem perfidus desci-

(g) *Th. M.* βασιλευει μηνας γ.

(h) *Th. M.* εν ετει ογδοῳ.

(i) *Chron. Alex.* ὑιον του ιεχωνιου.

(k) Msc. & *Th. M.* αιτησιους habent.

(l) *Th. M.* πασι.

κατα των ἱεροσολυμων (m) τον ναβουχοδονοσορ. προφητευσαντος δε ἱερεμιου την αναλωσιν της πολεως, δεσμιος εβληθη εν λακκῳ ὑπο σεδεκιου. μετα δε χρονον των δεσμων αφεθεις, λαβων τὸ θυσιαστηριον, και την κιβωτον, την τραπεζαν, και την λυχνιαν εκ του ναου, μελλουσης παραλαμβανεσθαι της πολεως (n) κατεκρυψεν εν αδηλῳ τοπῳ και ουκ ετι μεχρι του νυν ἑυρεθησαν. ὁ δε ναβουχοδονοσορ την πολιν δευτερῳ πολιορκων ετει χειρουται, και τον ναον εμπιπρα. (o) τους δε σεδεκιου κατ᾽ οψιν ανειλε παιδας, κακεινον εκτυφλωσας, και (p) πεδας περιβαλων, ἁμα παντι τῳ λαῳ καταγει εις βαβυλωνα. γοθολιαν των επιλοιπων ἡγεμονα καταστησας ὑιον αχικαν. και τουτον μεν ὁι δυνατοι των αυτοθι κατελιπον, και ανελοντες αναχωρουσι δεδιοτες τους χαλδαιους, απαραντες (q) αιγυπτον, ενθα (r) ου μετα πολυ διαφθειρονται, ζηλωται της αιγυπτιακης γενομενοι δεισιδαιμονιας. σεδεκιας δε απαγεται, τα παντα βασιλευσας ετη ια. φυλαττομενης δε ἡμιν της των χρονων ακολουθιας δια της (s) των εκ δαυιδ ἡγεμονιας, ουκ ατοπον οιμαι των επι σαμαρειαν ἡγησαμενων (t) εν παρεξοδῳ τους χρονους επιδραμειν. τελευτησαντος του βασιλεως σολομωντος, ῥοβοαμ ὁ τουτου παις ανερχεται εις (u) σικημα. εκει γαρ ὁ λαος συνηθροιστο, ὡστε (x) καταστηναι ὑπ᾽ αυτων βασιλευς. μελλοντι δε αυτῳ χριεσθαι, προσηλθεν

(m) *Th. M.* ὁ.

(n) *Chron. Alex.* εποιησεν αυτα κατατεθηναι εν πετρᾳ.

(o) *Th. M.* και του σεδεκιου τους παιδας.

(p) *Th. M.* παιδαις. *Ced.* δεσμοις κρατησας.

(q) *Th. M.* εις αιγυπτον.

descisceret, Nabuchodonosorem, ut rursus Hierosolymam moveret, lacessiit. Jeremiam, urbem fore captam, vaticinantem Sedecias vinctum in foveam conjecit. Postea verò solutus aram, arcam, mensam, & lucernam, capienda jamjam urbe, è templo ablatas ignoto loco abscondit, nec in hunc usque diem inventae sunt. At Nabuchodonosor urbem secundo oppugnatam anno capit, ac templum concremat, Sedeciae filios ante ejus oculos trucidat, ipsumque oculis orbatum, & catenis vinctum cum omni populo Babylonem abducit, constituto reliquorum Duce Gotholia Achicani filio. Loci verò optimates hoc relicto, ac interfecto Chaldaeorum metu profugi Aegyptum petiere, ubi paulo post aegyptiacam aemulati superstitionem perierunt. Sedecias undecimo regni sui anno abductus est. Observata temporum serie in regno Davidico, non absurdum reor, eam in Samariae Regibus transeundo persequi. A morte Regis Salomonis, Roboamus ejus filius Sichemam se confert, populo ad constituendum Regem ibi congregato. Jamjam ungendus erat, cum populus processit orans,

(r) *Th. M.* μετ᾽ ου πολυ.

(s) *Th. M.* τον.

(t) Msc. εν παρεδοξω & in margine ισως εν παραδοξω. Alii εν παροδω.

(u) *Th. M.* σικιμα.

(x) Msc. κατυςινα.

θεν ὁ λαος παρακαλων απο του πληθους κουφισθηναι των τελεσματων, ὡν ὁ πατηρ αυτου σολομων εφορολογει τον λαον. ὁ δε τρεις ἡμερας προς διασκεψιν, και την του δεοντος αποκρισιν λαβων, και παρα μεν των πρεσβυτερων ακουσας κουφισαι τον λαον, παρα δε των ὁμηλικων (y) επιφορτισαι μαλλον, τουτοις πεισθεις, κατα την τριτην ἡμεραν την των νεωτερων συμβουλιαν προς τον λαον αποκρινεται. ὁι δε αναχωρουσιν, αποταξαμενοι την ὑπ' αυτῳ (z) αρχην, και αι μεν δε ῑ. φυλαι καθ'ιϛωσιν εφ' ἑαυτων τον ιεροβοαμ τον του (a) ναβατ και (b) σαριρα γυναικος ἑτερας ὑιον, εκ φυλης ὁρμωμενον της εφραιμ βασιλεα. παραμενουσι δε τῳ ῥοβοαμ ἡ του ιουδα και (c) βενιαμιν φυλη. εξ εκεινου διαιρεθεις ὁ λαος, ιδιᾳ (d) ἑκαϛου μερος και τὸ ονομα, και τον της βασιλειας οικον εκεκτητο, καθαπερ εν τοις ανωτερῳ ειρηται. ἱεροβοαμ τοινυν ὁ του ναβατ βασιλευει εν τῃ σαμαρεια ετη κ̄β̄. επι τουτου αχια προφητευει (e) ὁ σιλωνιτης. επι αυτου σουσσακειμ ὁ αιγυπτιος ϛρατευσας επι ἱερουσαλημ, παντας αφαιρειται του ναου τους θησαυρους, και τους του βασιλεως αυτων ῥοβοαμ. (f) ναβατ τον ἱεροβοαμ διαδεξαμενος ὁ ὑιος βασιλευει ετη β̄. βασα ὁ ὑιος αχιαμ τον ναβατ αποκτεινας, βασιλευει εν σαμαρεια ετη κ̄δ̄. ηλα τον πατερα βασα διαδεξαμενος βασιλευει ετη β̄. ζαμβρι (g) ὁ των ἁρματων την ἡγεμονιαν απο του ηλα εγχειρισθεις, αναιρει τουτον και

(y) Msc. επιφορτησαι.
(z) *Th. M.* αρχει.
(a) *Chr. Al.* ναδαβ.
(b) *Th. M.* σαριρας.

orans, ut vectigalium a patre exactorum multitudine levaretur. Hic sumptis ad deliberandum, riteque respondendum diebus tribus, cum seniorum, ut levaret, aequalium verò, ut magis populum aggravaret, consilium audiisset, his fidem habens ex consilio juniorum populo respondit. Hic recessit imperio ejus valere jusso, & X quidem tribus Jeroboamum Nabati, & Sarirae alterius mulieris filium Regem sibi constituerunt, ex tribu Ephraemi oriundum. Tribus Judae, & Benjamini Roboamo adhaesere. Ex illo tempore divisus erat populus, cujus pars quaelibet pro se & nomen, & domum regiam obtinuit, sicut superius memoratum est. Itaque Jeroboamus Nabati filius Samariae 22 annos regali potestate praefuit, quo regnante Achias Silonites vaticinatus est, & Susacim Aegyptius cum exercitu Hierosolymam profectus omnes templi, Regisque thesauros abstulit. Jeroboamo Nabatus filius successit, duos annos rerum potitus. Basa Achiae filius, Nabato occiso, 24 annos imperium tenuit. Ela patri suffectus duos annos regnavit. Zambri, Elae curruum praefectus eo interfecto totam

(c) *Th. M.* του βενιαμιν.

(d) *Th. M.* ἱκαϛον.

(e) *Th. M.* σιλονιτης. αχια deest.

(f) *Georg. Sync.* ναδαβ. *Chr. Al.* ναδαβ αναιρειται ὑπο ασα βασιλεως ιουδα.

(g) *G. S.* ὁ επι των ἁρματων. *Chr. Al.* ζαμβρι ὁ παις αυτου.

και παντα αυτου διαφθειρας τον οικον, βασιλευει (h) ετη ιβ. αχααβ τον πατερα ζαμβρι διαδεξαμενος βασιλευει ετη κβ. τουτου γυνη ιεζαβελ, άυτη πασων γυναικων ασεβεστερα ὑπαρχουσα, τους προφητας εδιωκεν. κατα τουτον τον καιρον συμβαινει κτισθηναι την ἱεριχω. κτιζει δε αυτην (i) αχαρ απο βεθηλ, εν τῃ θεσει του θεμελιου, αβειρων τον πρωτοτοκον αποβαλων ὑιον κατα την του ιησου χρησμοδιαν. σεγουρ δε τον νεωτερον επι συντελειᾳ της πολεως. επι τουτου προφητευουσιν, ἡλιας, και αβδιου. κρυπτομενος δε αει (k) ὁ αβδιου διετελει, και τους αλλους αποκρυπτων προφητας, την ιεζαβελ δεδιως επιβουλην. χριει δε επι τελει ὁ ἡλιας τον ελισσαιον εις προφητην. οχοζιας τον αχααμ διαδεξαμενος ὁ ὑιος εβασιλευσεν (l) ετη β. και επι τουτου προφητευουσιν ἡλιας, και ελισσαιος. (m) ιωραμ, ὁ τουτου αδελφος, διαδεξαμενος την αρχην, βασιλευει ετη ιβ. (n) επι αυτου ἡλιας (o) ανεληφθη απο της γης. επι τουτου λιμωξαντες ὁι κατ' εκεινην την περιμετρον τα ιδια σφαξαντες τεκνα των σαρκων απεγευσαντο, και εν κοπρῳ περιστερας αντι ἁλος αποβαπτωμενοι εχρωντο. ιου υιος σαφατ του ναμεση ὑπο ἐλισσαιου χρισθεις εις βασιλεα

(h) *Th. M.* μηνας ζ. *Chr. Al.* ἡμερας ζ. *G. S.* αμβρη μετα του ηλα βασιλ. *Th. M.* ζαμβρη ὁ της στρατηγιας ἡγεμων τῳ ζαμβρῃ βασιλευοντι επανισαται, ὡς δε πολλοις εδοκει, κατα κρατος νικᾳ. πυρι τα ἑαυτου ὑφαψας ὁ ζαμβρη συναπολλυται. στασιαζοντος δε του ισραηλ περι βασιλεως, και τον μεν ἐνιων αναιρουμενων, ἑτερων δε θαμνη ἡου γοναθ,

totam ejus domum delevit, & 12 annos imperavit. Achabus Zambri patris successor annos 22 regno praefuit. Ejus uxor Jezabel mulierum omnium improbissima persequebatur vates. Ea tempestate Achar Bethelites condidit Jericho, & juxta oraculum Jesus fundamentis positis primogenitus ejus Abiron morte sublatus est. Segur verò junior urbe absoluta interiit. Illius tempore Elias, & Abdiu vaticiniis claruere. Abdiu latuit semper, aliosque abscondit vates, Jezabelis insidias veritus. Postremo Elias unctione vatem sacravit Elissaeum. Ochozias Achaamo filius subrogatus duos annos regnavit, quo tempore Elias, & Elissaeus vaticinati sunt. Joram illius frater, suscepto regno, 12 annis imperavit, sub quo Elias de terra assumptus est. Eo regnante tractus hujus incolae fame pressi suos jugularunt liberos, eorumque carnem loco salis in columbae stercus intinctam devorarunt. Jehu Saphati filius, cujus pater Namesi erat, ab Elissaeo unctus rex

γοναθ, και των του ζαμβρη κρατησαντων βασιλευει επι σαμαρεια ετη ιβ.

(i) G. S. αχιηλ ὁ εκ βαιθηλ.

(k) *Th. M.* αβδιου.

(l) *Th. M.* ετη ιβ.

(m) *Th. M.* ιωραν.

(n) *Th. M.* επ᾽ αυτου.

(o) *Th. M.* ανελειφθει.

σιλεα επι σαμαρειας, παντα τα του (p) αχααμ ετιμωρησατο τον οικον. αυτον μεν γαρ τον βασιλεα ιωραμ κατατοξευσας αναιρει, ἑυρων θεραπευομενον τα τραυματα. κρημνῳ δε ιεζαβελ, την τουτου διαχειριζεται μητερα, και ο̄. του αχααμ ὑιους διαχειρισαμενος, προυθηκεν αυτων (q) επι τας διεξοδους τας κεφαλας. επειτα συναγαγων ἁπαντας τους της (r) βαλααμ προφητας, και ἱερεις, και δημους, δημοτελη θυσιαν επιτελειν προσποιησαμενος παντας ὑφ ἑν αποσφαττει, και τὸ ειδωλειον κατασκαπτει, και καθισησιν αυτὸ λυτρωμα. εβασιλευσεν δε ετη κ̄η̄. (s) προεφητευσεν δε ετι και επι τουτου ἑλισσαιος. (t) ιωαχας τον πατερα ιου διαδεξαμενος, βασιλευει ετη ι̅ζ̅. (u) επι τουτου ἑλισσαιος ὁ προφητὴς ετελευτησεν. ιωας ὁ ὑιος (x) ιωαχαρ βασιλευει μετ' αυτον ετη ι̅ς̅. ἱεροβοαμ τον ιωαν διαδεξαμενος ὁ ὑιος εβασιλευσεν (y) ετη μ̅β̅. προεφητευον δε επ' αυτου (z) ωσηε, ιωνας, και αμμως. ζαχαριας τον πατερα (a) ἱεροβοαμ διαδεξαμενος εβασιλευσεν μηνας ς̅. (b) σελουμ τον ζαχαριαν ανελων εβασιλευσεν (c) ετος ἑν. (d) μαναειμ τῳ σελουμ επανασας ὁ του γαδ, εβασιλευσεν (e) ετη ι̅. ὁυτος τους εν θερσα μη (f) δεξαμενους αυτον χειρωσαμε-

(p) *Th. M.* αχααβ.

(q) Mſc. επι τους διεξοδους.

(r) *Th. M.* βααλ.

(s) *Th. M.* επροεφητευσεν.

(t) *Chron. Alex.* & *G. S.* ιωαχαζ.

(u) *Th. M.* και επι τουτου ελισσαιος προεφητευε, και ετελευτησεν.

(x) *Th. M.* ιωαχαζ.

rex, de tota Achaami domo poenam ſumſit. Joramum ſagitta confoſſum, & ſanato vulnere inventum peremit. Jezabelem ejus matrem in praeceps egit, 70 Achaami filios interfecit, eorumque capita in viis expoſuit. Dein congregatos omnes Balaami vates, ſacerdotes, populumque ſub ſacrificii publici obtentu ad unum omnes trucidari, atque templum ſimulacrorum everti, & latrinam fieri juſſit. Regnum ejus erat annorum XXVIII, ſub quo Eliſſaeus vatem egit. Joachas patri Jehu ſuffectus annis XVII regno praefuit, ſub quo Eliſſaeus vates defunctus eſt. Joas Joachari filius poſt illum annos XVI regnavit. Jeroboamus Joae ſuccedens filius annos XLII rerum potitus eſt, ſub quo Oſee, Jonas, & Ammos vaticinati ſunt. Zacharias Jeroboamo patri ſucceſſit, & ſex menſes imperium habuit. Selum, occiſo Zacharia, unum annum dominabatur. Manaim Gadi filius in Selum rebellans decem annos regnum egit. Hic Therſae cives, ut qui ſe non recepiſſent, ſubactos

(y) *Chr. Al. G. S. Th. M.* ετη μα.

(z) *Th. M.* deeſt.

(a) *Chron. Alex.* μετα ἱεροβααλ εβασιλευσεν μαναημ.

(b) *Th. M.* σελλουμ.

(c) *Chron. Alex.* & *Th. M.* μηνα α. *G. S.* ἡμερας λ.

(d) *Th. M.* μανιειμ.

(e) *Chron. Alex.* & *G. S.* ετη ιβ.

(f) *Th. M.* δεξαμενου.

σαμενος αναιρει, και τας εν γαστρι εχουσας διαρρησσει. (g) Φαλκειας ὁ του μαναειμ ὑιος, τον πατερα διαδεξαμενος εβασιλευσεν (h) ετη $\overline{\beta}$. εν αλλῳ $\overline{\iota}$. Φακεε ὁ του ῥομελιου τον Φαλκιαν ανελων εβασιλευσεν (i) ετη $\overline{\kappa}$. επι τουτου (k) θεγλαφθαλ μανασαρ ὁ ασσυριων βασιλευς εις την ιουδαιαν επιστρατευσας τα πλειστα της γης αυτων σφετεριζεται. ωστηε μετα τον Φακεε (l) ὁ του ηλα βασιλευει ετη $\overline{\theta}$. επι τουτου (m) σαλβανασαρ βασιλευς ασσυριων επιστας (n) τῃ σαμαρειᾳ αυτον τε απαγει αιχμαλωτον, και παντα συν αυτῳ τον ισραηλ, και (o) κατοικιζει αυτους εν αλαε και (p) αβωρ, μηδικαις πολεσι, και (q) επι ποταμῳ γοζαν. ενθα (r) της εις θεον παραβασεως δικας εκτιννυουσι (s) κακουχουμενοι. ὁ δε ασσυριος βαβυλωνιους (t) εις την σαμαρειαν διαπεμψαμενος ανδρας αισχρως, και ανομως βεβιωκοτας οικειν αυτοθι εκελευσεν. (u) τουτους ὁ θεος λεοντας επαποστελλων διεφθειρεν. πυθομενος δε ὁ βαρβαρος, και συνεις επι της γης, δεον εκεινης την κατα νομον (x) τῳ θεῳ λατρειαν επιτελεισθαι, ἑνα των ἱερεων εξαποστειλας, τα νομιζομενα αυτοθι ποιειν εκελευσεν. ὁ δε καταμενων εν βεθηλ τον τε νομον αυτους εξεπαιδευσεν, και τον θεον σεβεσθαι εδιδασκεν. και ὁυτως

(g) *Th. M.* φαλκιας. *Ch. Al.* φακειας. *G. S.* φακεσιας.

(h) *Chron. Alex.* ετη ιβ.

(i) *Chron. Alex.* ετη λ. *G. S.* κη.

(k) *Th. M.* θειλαφαλασαρ. *Chron. Alex.* θεγλαθ φανασσαρ. *G. S.* θαλγαθφελασσαρ.

(l) *Chron. Alex* ὑιος δαλη. *Th. M.* ἰλα.

(m) *Th. M. G. S. Chr. Al.* σαλμανασαρ.

(n) *Th. M.* της σαμαρειας.

actos occidit, & mulieres uterum gestantes discidit. Phalcias Manaimi filius, patri subrogatus, duos, & juxta alium decem annos regnavit. Phacee Romelii filius, occiso Phalcia, viginti annis summam rerum habuit. Eo regnante Theglaphtal Manasar Assyriorum Rex, ducto in Judaeam exercitu, maximam regionis partem suae ditionis fecit. Osee Elae filius annos IX regnavit, sub quo Salbanasar Assyriorum Rex Samariam adortus, Regem, & Israelum omnem captivum abduxit, & Alam, Aboremque Mediae urbes ad Gozam fluvium transtulit, ubi afflicti offenso Deo poenas dedere. Assyrius Babylonios turpis, impiaeque vitae viros Samariam ad figendum ibi domicilium misit, quos immissi a Deo leones discerpserunt. Hoc intellecto barbarus Deo cultum in his terris ex praescripto legis praestandum esse edoctus, misso sacerdote, solita ibi sacra fieri praecepit, qui Betheli moratus in lege eos instituit, Deumque colere docuit. Ex

(o) *Th. M.* κατοικιζειν.

(p) *Th. M.* αβορ.

(q) *Th. M.* επι ποταμον.

(r) Msc. την.

(s) *Th. M.* κακωχουμενοι εκτινουσι.

(t) *Th. M.* εν σαμαρεια πεμψαμενος.

(u) Msc. τουτοις.

(x) *Th. M.* θεῳ.

τως (y) εξ εκεινου συμβαινει την γην ἡσυχασαι. τουτους (z) εισετι σαμαρειτας απο της χωρας προσαγορευουσιν. διο και αλλοκοτι τας προαιρεσεις, δια δε την του νομου διδασκαλιαν (a) βραχειας εχουσι θεοσεβειας εμφασιν. και γαρ ουδε της δεκαλογου πλειον παραλαβειν ηξιωθησαν. ενταυθα της ισραηλιτικης βασιλειας ὁι χρονοι (b) κατεληξαν, αρξαμενοι μεν απο ἱεροβοαμ του ναβατ, καταληξαντες δε εις ωσηε τον του ηλα, και την ὑπο σαλμανασαρ του ισραηλ μετοικεσιαν απο σαμαρειας εις (c) μηδειαν. ηκμασε δε και ἡ προκειμενη (d) των εκ δαυιδ βασιλεια, την μεν αρχην (e) απο σαυλ λαβουσα, (f) καταληξασα δε (g) επι τον ιωακειμ τον και ιεχωνιαν, ὁν συν τῃ μητρι και των εν ἱερουσαλημ αρχοντων και δυνατων κατηγαγε ναβουχοδονοσορ εν βαβυλωνι και (h) εν φρουριοις εποιησεν. ὁυτος ὁ ναβουχοδονοσορ τριτον επορθησεν τα ἱεροσολυμα. (i) πρωτον μεν, ὁτε εν τριτῳ ετει ιωακειμ ανηλθεν, και ελαβεν συν ετεροις τον δανιηλ, και ανανιαν, και αζαριαν, και μισαηλ. δευτερον δε, ὁτε τον ἱεχωνιαν αιχμαλωτον ελαβε συν τῃ μητρι, και συν τῳ αλλῳ πληθει τον προφητην ιεζεκιηλ. τὸ τε τριτον, ὁτε τῳ ενδεκατῳ ετει του (k) σεδεκιου την ἱερουσαλημ εξεπορθησεν,

(y) *Th. M.* εκεινους εκ των λεοντων ἠρεμησαι.

(z) *Th. M.* εις αιτι.

(a) *Th. M.* βραχειαν.

(b) *Th. M.* κατελιξαν εις ετη τγ̄, και μηνας ζ.

(c) *Th. M.* μηδιαν. ηκμαζε.

(d) *Th. M.* τον εκ δᾱδ βασιλεα.

(e) *Th. M.* απο του δεκατου της του σαυλ μοναρχιας.

(f) Mſc. καταληξαντα.

(g) *Th. M.* επι τον τριμηναιον ιωακειμ.

Ex quo tempore quies terrae reddita est. Hi adhuc Samaritani a loco nominantur. Unde vitae ratione, & instituto alieni, legem tamen edocti aliquantae religionis speciem habent. Non enim digni habebantur qui plus decalogo discerent. Hic Israeliticum regnum finem habuit coeptum a Jeroboamo Nabati filio, & terminatum in Osee Elae filio, Israelo sub Salmanasare Samaria in Mediam translato. Sed & praesens domus Davidicae regnum suam maturitatem habuit coeptum a Saule, & finitum in Joacimo seu Jechonia, quem cum matre, & Hierosolymorum Principibus, potentibusque Nabuchodonosor Babylonem abduxit, & castellis mandavit. Idem Nabuchodonosor ter Hierosolymam vastavit. Primò, cum Danielem, Ananiam, Azariam, & Misaelem tertio Joacimi anno secum abriperet. Secundò, cum Jechoniam cum matre, & vatem Ezechielem cum populo captivos abduceret. Tertiò demum, cum undecimo Sedeciae anno urbem deva-

(*h*) Msc. εμφοριους. Quod hic nil significat. Bene verò dicitur εν φρουριοις ποιειν, custodiae mandare.

(*i*) *Th. M.* πρωτον μεν ὁτε εν τῳ τριτῳ ετει ελιακειμ ανηλθεν, και ελαβεν αυτον τε ἰεχονιαν, και την τουτου μητερα, και συν τῳ αλλῳ πληθει τον προφητην ιεζεκιηλ, ετος αγων της βασιλειας πρωτον. δευτερον δε, ὁτε εν τῳ τριτῳ μηνι ιεχονιου του και ιωακειμ ανηλθε, και ελαβεν συν ἑτεροις τον δανιηλ, και ανανιαν, και μισαηλ, και αζατον, ὁτ᾽ εν τῳ δεκατῳ κ. τ. λ.

(*k*) Msc. σεκεμβριου.

θησεν, και τον μεν ναον ενεπρησεν. τον δε σεδεκιαν εξετυφλωσεν, και δησας δεσμοις χαλκοις απηγαγεν, εις βαβυλωνα μετοικησας τον λαον, πλην ολιγων φυγοντων εις αιγυπτον. επι αυτου ἡ παντελης ερημωσις της ιουδαιας γεγονεν, ὁθεν ὁ ἑβδομηκονταετης χρονος, ὁ παρα του θεου ὁρισθεις εις παρατασιν της ιουδαιων αιχμαλωσιας αριθμειται ἑως του πρωτου ετους κυρου του περσων βασιλεως. ουκ ετι δε βασιλευθεισης της ιουδαιας, ὁι των χαλδαιων βασιλεις εκρατησαν του λαου. βασιλευει τοινυν ναβουχοδονοσορ ετη κε. (l) κατα τὸ δευτερον ετος της αυτου βασιλειας εμηνυσεν και διεκρινε τὸ ενυπνιον αυτου δανιηλ. τῳ δε οκτω και δεκατῳ ετει της βασιλειας αυτου εστησε την χρυσην εικονα, και ταυτην μη προσκυνησαντες ὁι ἁγιοι τρεις παιδες, εβληθησαν εν μεσῳ της καμινου του πυρος της καιομενης, και ταυτην εις δροσον μεταποιησαντες τῃ του αγγελου εν αυτῃ επιστασιᾳ, εις εκπληξιν ηγαγον τον ασσυριον τυραννον. ὁθεν τουτους θαυμάσας συν τοις σατραπαις αυτου, και στρατηγοις, και τοπαρχαις τῳ παντων θεῳ προσηκυνησεν. επειτα μετα δωδεκα μηνας επαρθεις τῃ καρδιᾳ κατα την προρρησιν δανιηλ, ἡνικα συνεκρινετο ενυπνιον αυτου, ὁπερ αυτος εθεασατο, εξεδιωχθη απο των ανθρωπων, και εγενετο θηριον και κτηνος. ησαν γαρ τα (m) εμπροσθεν αυτου, ὡς βους συν τῃ κεφαλῃ, και ὁι ποδες συν τοις οπισθιοις λεοντος. και χορτου, ὡς βους, ησθιεν, ἑως ὁυ επτα καιροι ηλλαγησαν επ' αυτῳ. (n) ἑπτα δε καιρους τινες μετα

(l) Th. M. κατα τὸ δευτερον της αιχμαλωσιας, και της σεδεκιου βασιλειας ετος.

devastaret, templumque incenderet; Sedeciae verò oculos effoderet, aereisque adstrictum catenis Babylonem abstraheret, populo transmigrare jusso praeter paucos in Aegyptum fugitivos. Sub ejus imperio tota Judaeae vastitas erat, a qua septuaginta annorum tempus a Deo definitum, quo Judaeorum captivitas duraret, usque ad primum Cyri Persarum Regis annum numeratur. Extincto Judaeorum regno, populus sub potestate Regis Chaldaeorum erat. Itaque Nabuchodonosor annos XXV regnavit. Secundo regni ejus anno somnium ipsi Daniel aperuit, & interpretatus est. Decimo autem octavo regni sui anno auream erexit statuam, quam cum sancti tres pueri non adorarent, in medium fornacem accenso igne conjecti sunt. Eo autem curâ angeli in rorem mutato Assyriae tyrannus in stuporem actus est. Unde illos admiratus rerum omnium conditorem cum satrapis suis, ducibus, & toparchis adoravit. At anno post mente elatus, ut Daniel somnium illi visum explicando praedixit, & ex hominum consortio ejectus fera, jumentumque factus est. Anteriora enim cum capite bovis erant, pedes verò, & posteriora leonis. Et foeno bovis instar pastus est, septem inde temporibus circumactis.

(m) Epiphanius τα εμπροσθια — συν τοις οπισθιοις, ὡς λεων. Sic & Logotheta.

(n) Msc. μη ἑπτα. *Chron. Al.* ὀυς ειπεν καιρους, προσευχομενος επαιησεν γενεσθαι μηνας ἑπτα.

μετα ενιαυτους ψηφιζουσι. τινες τε καιρους κατα τριμηνον αλλασομενους, και εν τῳ ταπεινωθηναι αυτον, και δεηθηναι του κυριου, και εξομολογησασθαι, εκζητηθεις ὑπο των μεγιστανων αυτου ἑπτα ετη εβασιλευσεν. (o) μαροδαχ ὑιος ναβουχοδονοσορ εβασιλευσεν (p) ετη ιβ̅. οὑτος εξηγαγεν των δεσμων ιεχωνιαν, εγγονον ιωσιου ὑιον ιωακειμ, και εποιησεν αυτον συνεστιατορα αυτου εν βαβυλωνι. αυτόυ γεγονεν ὑιος ὁ σαλαθιηλ. βαλτασαρ, ὁ τουτου αδελφος ὑιος ναβουχοδονοσορ εβασιλευσεν (q) ετη δ̅. ετι και (r) επι τουτου δανιηλ προφητευει, και επιλυεται αυτὸ τὸ (s) ῥημα ὁ δειπνῶν εθεασατο, και πινων εις τα ἱερατικα (t) εκπωματα. τουτον (u) ακολουθως τῃ του ὁραματος ἑρμηνειᾳ, κατα την εχομενην νυκτα δαρειος ανελων (x) ὁ μηδος ὁς επεκληθη αστυαγης εβασιλευσεν (y) ετη ιζ̅. ετιμηθη ουν παρ' αυτου δανιηλ, και πρωτος γεγονεν των μεγιστανων. επι αυτου εβληθη (z) εν τῳ λακκῳ των λεοντων συσκευασθεις εκ των συμμεγιστανων αυτου δια φθονον. επι αυτου τον ἑβδομηκονταετη της μετοικησιας χρονον διαγινωσκει, και (a) των ἑβδομαδων αυτῳ τὸ μυστηριον αποκαλυπτεται. και ει τις ακριβως των ἑβδομαδων εξετασαι (b) βουληθειη τον λογον, και διαριθμησασθαι τους χρονους, αρξαμενος απο εξοδου (c) λογου κατα τον προφη-

(o) *Cedr.* ουλεμαροδαχ.

(p) *Chr. Al.* ετη ζ. *Ced.* ετη ε.

(q) *Cedr.* ετη γ.

(r) *Th. M.* επι τουτὸ.

(s) *Th. M.* ὁραμα.

(t) *Th. M.* εκπταματα.

actis. Septem verò tempora aliis sunt tot anni. Aliis tot tres menses. Jam cum fracto, & humili animo supplex confiteretur domino, a proceribus quaesitus septem annos imperium tenuit. Marodachus Nabuchodonosoris filius duodecim annos regnavit. Hic eductum ex carcere Jechoniam Josiae nepotem, Joacimi filium convivam suum Babyloni fecit. Filius ejus erat Salathiel. Baltasar Marodachi frater & Nabuchodonosoris filius quatuor annos regno praefuit. Ejus adhuc tempore Daniel vaticinatus est, & verbum, quod coenando, & bibendo sacris ex poculis vidit, explicuit. Hunc sequenti nocte secundum visionis explicationem Darius Medus cognomine Astyages occidit, & annos XVII regnavit. Ab eo igitur Daniel in magno pretio habitus, & procerum primus constitutus. Eorum verò invidentium insidiis petitus in leonum foveam postea conjectus est. Sub eo LXX annorum exilii tempus dignovit, & mysterii hebdomadum notitiam divinitus accepit. Et siquis praecise hebdomadum rationem inquirere vellet, & numerare tempora incipiens ab impleto vatis de restauranda Hiero-

(u) *Th. M.* ακολουθος.

(x) ὁ του ασουηρου ὑιος.

(y) *Chr. Al.* *Cedr.* ετη γ. *G. S.* ετε λη.

(z) *Chr. Al.* εις λακκον λεοντων. *Th. M.* εις τον λακκον βαλλεται.

(a) *Cedr.* ἑπτα εβδομαδων.

(b) *Ced.* βουληθῃ.

(c) Msc. λογον. *Cedr.* λογων.

προφητην του οικοδομηθηναι ἱερουσαλημ, τουτ' εστιν, απο νεεμιου ὑιου (d) αχαλει του αρχιοινοχοου αρταξερξου, ὁς (e) αξιωσας και επιτραπεις ανεισιν (f) οικοδομησων τα ἱεροσολυμα, ἑυρησει τας ō. (g) συμπεραιουμενας ἑβδομαδας, τουτ' (h) εστιν υ̅ς̅. ετη, επι τον καιρον εκεινον, (i) ὁτε παλαιουται τὸ παραπτωμα, και συντελειται ἁμαρτια, και σφραγιζεται ὁραμα και (k) προφηται. και χριεται (l) ἁγιον ἁγιων, τουτ' εστιν επι την του χ̅υ̅. παρουσιαν, και (m) λοιπον πραγματειαν. (n) κυρος ὁ περσης καταλυσας την μηδων και ασσυριων δυναστειαν, κρατησας (o) τε της ἀσιας ἁπασης, εβασιλευσεν ετη λ̅α̅. εφ' ὁυ επιφανεστερος ετι ὑπαρχων ὁ δανιηλ, τον βηλ συνετριψεν εις τὸ, μη προσκυνεισθαι, και τον δρακοντα ανειλεν εις τὸ, μη σεβεσθαι αυτον. διο και εν τῳ λακκῳ των λεοντων τὸ δευτερον εβληθη. και μηδεν παθων ὑπ' αυτων, ἑβδομαιος ὑπο του βασιλεως (p) ανειμωται. (q) τουτου τῳ πρωτῳ ενιαυτῳ, ὁ εβδομηκονταετης χρονος της μετοικησιας συμπληρουται. εν δε τῳ (r) εχομενῳ ετει συγχωρει τους δυναμενους των ἑβραιων οικιζειν ανελθοντας (s) τα ἱεροσολυμα, και τον ναον ανοικοδομηθηναι (t) προσεταξεν. της δε επανοδου ἡγειτο ιησους ὁ του ιωσεδεκ (u) ὁ ἱερευς ὁ μεγας

(d) Th. M. αχελη. Cedr. αχαλη.

(e) Ced. αξιωθεις.

(f) Cedr. οικοδομησαι. Th. M. οικοδομησων.

(g) Cedr. συμπεραινομενας.

(h) Th. M. εστιν τα.

(i) Th. M. ὁτι.

(k) Th. M. προφητευει. Chron. Alex. προφητην.

(l) Cedr. ἁγιος ἁγιον. Th. M. ἁγια ἁγιων.

Hierofolyma vaticinio, hoc eft, a Nehemia Achali filio, Artaxerxis pincernarum Principe, qui eo precibus annuente Hierofolymam aedificaturus rediit, deprehendet feptuaginta feptimanas, id eft annos 490 circumactos ad id tempus, quo antiquatum eft delictum, modus peccato ftatutus, & obfignata vifio, ac prophetae, & unctum fanctum fanctorum, hoc eft, usque ad Chrifti adventum, & res deinceps geftas. Cyrus Perfa, everfo Medorum & Affyriorum imperio, Afiae omnis potitus annos XXXI regnavit. Sub eo Daniel illuftrior factus, Bel, ne amplius adoraretur, contrivit, & draconem, ne coleretur, interfecit. Ideo in leonum foveam iterum projectus, & nil mali paffus, a Rege die feptimo liberatus eft. Primo ejus anno feptuaginta exilii anni completi funt. Sequenti anno Hebraeis, qui poffent, redeuntibus Hierofolymam exftruere conceffit, ac templum aedificare mandavit. Reditus verò duces fuerunt Jefus Jofedeci filius Pon-

(m) *Th. M. Cedr.* την λοιπην.

(n) Jofephus Jud. ant. l. 11. c. 7. κυρον, ὁν αρταξερξην ἑλληνες καλουσιν.

(o) *Ced.* δε.

(p) *Th. M.* ανιμᾶται. *Chron. Alex.* σωος ανηθη.

(q) *Ced.* τουτὸ. *Th. M.* τουτῳ.

(r) *Ced.* ἑπομενῳ.

(s) *Cedr.* εις ἱεροσολυμα.

(t) *Th. M.* προσεταξαι.

(u) *Cedr.* μεγαλου ἱερεως. *Th. M.* ὁτι ιωσεδεκ.

γας και ζοροβαβελ ὁ του σαλαθιηλ. και επροφητευον αγκαιος και ζαχαριας ὁ του αδδω. καταθεμενοι δε ὁι περι τον ιησουν του ναου (x) ἑδραν, εφ᾽ ὁλα μ̅ δυο ετη τὸ εργον εκωλυοντο συμπεραιωσαι, μεχρις ὁυ δαρειος ὁ ὑιος (y) ὑϛασπεως δευτερῳ ετει της ἑαυτου βασιλειας, τους εμποδιζοντας αναϛειλας τελειαν επιτρεπει του ναου την (z) επισκευην, και συμπληρουται εν αλλοις τετρασι ετεσιν, ὡϛε συντελεσθηναι αυτον. εν ὁλοις ετεσι μ̅ϛ̅. (a) φανερα δε εκ των ὑποκειμενων αποδειξις. καμβυσης (b) ὁ και ναβουχοδονοσορ ὑιος κυρου εβασιλευσεν ετη η̅, εφ᾽ ου ιουδιθ ἡ εκ βητουλιας της ιουδαιας, επιϛρατευσαντα ὁλοφερνην αρχιϛρατηγον αυτου κατα της ιουδαιας εν χιλιασιν ὁπλιτων ρ̅κ̅. ανειλεν, και την κεφαλην αυτου αποτεμουσα, εν ταις (c) πολιορκουμεναις παρ᾽ αυτου πολεσι (d) περιηνεγκε. (e) σπερδιος μαγος συν τῳ αδελφῳ αυτου μηδοι τῳ γενει, επιθεμενοι βασιλευσι μηνας ζ̅. δαρειος ὁ κυρου μεν απογονος, ὑϛασπου δε ὑιος τοις μαγοις επιθεμενος, και κρατησας εβασιλευσεν μεχρι συμπληρωσεως ἱερουσαλημ ετη ϛ̅. και προς τουτοις, (f) αλλα λ̅. κατα τουτους χρονους πυθαγορας ὁ φιλοσοφος ετελευτησεν, και ἱπποκρατης ἱατρος εγνωριζετο. (g) αρταβανης εβασιλευσεν ετη — μηνας

(x) Th. M. την ἑδραν.

(y) Cedr. ὑϛασπου. Th. M. ὑϛασπεω.

(z) Ced. κατασκευην.

(a) Th. M. φανερα δε εϛιν των.

(b) Ced. ὁ και αρταξερξης. Th. M. ὁ αυτος δε εϛιν και εν τῳ εσδρα λεγομενος αρθασασθα.

Pontifex Maximus, & Zorobabelus Salathieli filius. Vates erant Aggaeus, & Zacharias Addonis filius. Jactis jam fundamentis totos 42 annos ab absolvendo opere cohibebantur, donec Darius Hystaspis filius secundo sui regni anno, repressis, qui obstabant, templi absolutionem permisit. Et post alios quatuor, adeoque totos 46 annos templi aedificium perfectum erat. Id quod ex sequentibus clare demonstratur. Cambyses, dictus quoque Nabuchodonosor Cyri filius octo annos regnavit. Sub eo Judith Bethulia Judaeae oriunda Holofernem summum ejus copiarum Ductorem cum 120 millibus militum Judaeam ingressum occidit, abscissumque caput in obsessis ab illo urbibus circumtulit. Sperdius Magus, ejusque frater genere Medi in solium involantes septem menses regnarunt. Darius ex Cyri quidem posteritate, Hystaspis verò filius, Magis invasis, victisque regnavit usque ad Hierosolymorum absolutionem annos sex, & alios deinde triginta. Hoc tempore Pythagoras philosophus diem obiit, & Hippocrates medicus innotuit. Artabanes regnavit annos — menses septem. Xerxes

(c) Msc. πολιορκουμενης.

(d) Msc. περιηνεγκας.

(e) *Chron. Alex.* μερδιος και πατζατης. *Cedr.* σφενδανης, και κιμερδιος. *Th. M.* σφενδατης και κιμερδιες αδελφοι μαγοι.

(f) *Cedr.* ἑτερα. *Th. M.* ὡστε βεβασιλευκεναι ετη λϛ.

(g) *Chron. Alex.* *Th. M.* αρταβανος μηνας ζ.

μηνας ζ. ξερξης ὁ δαρειου ὑιος εβασιλευσεν (h) ετη κ. αρταξερξης ὁ ξερξου ὁ (i) μακροχειρ, ὁ αυτος δε εϛιν ὁ εν τῳ εσδρᾳ λεγομενος αρσασθα, εβασιλευσεν ετη μα. (k) επι τουτου τα κατα εσθηρ, και μαρδοχαιον, και αμμαν επραχθη. καθ' ὃν καιρον και εσδρας προεφητευσεν. συγχωρησαντος αρταξερξου εσδρας ὁ ἱερευς τους ὑπολοιπους αναγαγων εις ἱερουσαλημ τον νομον εξεπαιδευσεν, νεεμιας τε ὁ αρχιοινοχοος αρταξερξου, εκ γενους ων αρχιερατικου παρακαλεσας τον βασιλεα, και επιτραπεις αγεισιν εις την ιουδαιαν, και την ἱερουσαλημ (l) τειχιζει, δεει των επιθεμενων ὁπλοις τους ενεργουντας περιϛοιχισας, και τον λαον συν τῳ εσδρᾳ τῳ μωυσεως εξεπαιδευσε νομῳ, πασαν εξ αυτων ἑλληνικην αποκινησας αγωγην. και ῳκοδομηθη πλατεια, και περι τειχος ἡ πολις. (m) εντευθεν φασι δειν τας ἑβδομαδας αριθμεισθαι, τας ο. τας εν τῃ του δανιηλ οπτασιᾳ, μεχρι της του κυριου παρουσιας, και των ἑξης επισυμβεβηκοτων. φανερον δε εϛιν ὁτι (n) ο. ἑβδομαδες ποιουσιν ετη υϛ. κατα τουτους τους χρονους μαλαχιας εν τῃ ιουδαιᾳ προεφητευε. παρα δε τοις ἑλλησιν εγνωριζετο σοφοκλης, ευριπιδης, και σωκρατης, ἡρακλειτος, και αναξαγορας, και ἡροδοτος. ξερξης ὁ αρταξερξου ὑιος την αρχην διαδεξαμενος βασιλευει μηνας β. σογδιανος τον ξερξην διαδεξαμενος βασιλευει

(h) *Chron. Alex.* ετη κη.

(i) Mſc. βακροχειρ. *Th. M.* και ὑυτος εν τῳ εσδρᾳ αρθασασθα κεκληται.

(k) *Chron. Alex.* negat ſub hoc Mardochaeum fuiſſe, afferendo hanc rationem. Ου γαρ αν εσιωπησε τας κατ' αυτου

Xerxes Darii filius annos XX. Artaxerxes Xerxis filius, longimanus, apud Esdram Arſaſtha dictus annos XLI. Sub hoc Eſtherae, Mardochaei, & Ammanis hiſtoria contigit. Tunc Esdras vates erat. Permiſſu Artaxerxis Sacerdos Esdras reliquos Hieroſolymis coactos in lege inſtituit. Nehemias autem Artaxerxis pincernarum Princeps genere ortus pontificio Regis, quem rogavit, conceſſu in Judaeam reverſus Hieroſolymam muris cingit, inſidiantium metu operariis arma dat, & populum ab omni graecanico vitae inſtituto remotum in lege Moyſis cum Esdra inſtruit. Platea, & urbs circa muros condita. Inde hebdomades illas ſeptuaginta Danieli in viſione patefactas dicunt eſſe numerandas usque ad Domini adventum, & quae deinceps facta ſunt. Clarum verò eſt, ſeptuaginta hebdomades 490 annis computari. Per id temporis Malachias dono prophetiae claruit. Apud Graecos Sophocles, Euripides, Socrates, Heraclitus, Anaxagoras, & Herodotus famâ inclyti erant. Xerxes Artaxerxis filius ſuſcepto regno menſes duos praeerat. Sogdianus Xerxi ſuffectus

αυτον πραξεις ἡ του εσδρα γραφη, ἥτις κατα τον αρταξερξεν ἱςορει και εσδραν, και νεεμιαν εκ βαβυλωνος ανεληλυθεναι.

(l) *Th. M.* τειχιζει δε αυτην των επιθεμενων ἑνεκα.

(m) *Ced.* απο του ογδοον ετους τουτου. *Th. M.* ὁθεν αρχονται αριθμεισθαι ἁι $\overline{ο}$. ἑβδομαδες εν τῳ δανιηλ εν εικοςῳ ἐτει της βασιλειας αρταξερξου.

(n) *Chron. Alex.* ζ. και ξβ. ἑβδομαδες συναγουσι $\overline{υπγ}$.

λευει (o) μηνας ζ̄. (p) δαρειος ὁ επικληθεις (q) νοθος ανελων σογδιανον, εβασιλευσεν ετη ῑθ̄. (r) αρταξερξης ὁ δαρειου και παρυσατιδος, τον πατερα διαδεξαμενος εβασιλευσεν ετη μ̄β̄. επι τουτου σωκρατης ὁ φιλοσοφος, (s) ὡς φαυλισας τους ἑλληνων νομους, θανατουται, κωνειον (t) πινων εν τῳ δεσμωτηριῳ. επι αυτου θουκυδιδης, και ξενοφων ἱσορικοι, και πλατων ὁ φιλοσοφος, μαθητης σωκρατους και αρισιππος. αρταξερξης ὁ επικληθεις ωχος εβασιλευσεν (u) ετη κ̄β̄. εφ᾽ ὁυ αρισοτελης, και δημοσθενης φιλοσοφοι εν ἑλλαδι. (x) νασης τουτον διαδεξαμενος εβασιλευσεν (y) ετη δ̄. δαρειος ὁ (z) αρσαμου μετα τον ναρσην εβασιλευσεν ετη ς̄. τουτον αλεξανδρος ὁ φιλιππου και ολυμπιαδος ὑιος βασιλευς μακεδονων χειρωσαμενος καθειλεν της αρχης. και καταλυεται ἡ περσων (a) δυναςεια, και μεταπιπτει εις μακεδονας ἡ βασιλεια. ὁυτος ὁ αλεξανδρος τῳ ἑβδομῳ ετει της βασιλειας αυτου χειρωσαμενος (b) περσας, ετι προς τουτοις τοις ἑπτα ετεσι βασιλευει και περσων μετα τον δαρειον ετη ς̄, και μηνας ς̄. ὁυτος αλεξανδρειαν την μεγαλην πολιν κτιζει εν αιγυπτῳ, και την μεν περσων βασιλειαν εχειρωσατο, αιγυπτου δε και φοινικης, και παλαιςινης και συριας και πασης ασιας μεγας γενομενος εκρατησε δυνατως. τελευτα δε εν

(o) *Chron. Alex.* ετη ζ.

(p) *Th. M.* ὁ ξερξου.

(q) Νομιος.

(r) *Chron. Alex.* πυραττιδος ετη μ. *Ced.* δαρειος ὁ ὑςασπου και παρυσατιδος ετη λς.

(s) Mſc. Eudociae Auguſtae legit. ὁς φαυλισας.

fectus menſes ſeptem. Darius cognomine nothus Sogdiano interfecto annos XIX. Artaxerxes Darii, & Paryſatidis filius patri ſubrogatus annos XLII. Ejus aetate Socrates philoſophus, tanquam Graecorum legum contemptor, circutae veneno in carcere morti traditur. Sub illo Thucydides, & Xenophon hiſtorici, & Plato philoſophus, Socratis diſcipulus & Ariſtippus claruere. Artaxerxes cognomènto Ochus regnavit annos XXII. Sub eo Ariſtoteles, & Demoſthenes in Graecia celebres erant. Narſes illius ſucceſſor regnavit annos IV. Darius Arſami filius poſt Narſen annos VI. Hunc Alexander Philippi, & Olympiadis filius devictum regno exuit. Sic diſſolutum Perſarum imperium ad Macedones tranſiit. Hic ſeptimo regni ſui anno Perſas ſubegit, ibique poſt Darium adhuc regnavit annos VI. & menſes VI. Condidit urbem magnam in Aegyto Alexandriam. Occupato Perſarum imperio Aegyptum, Phoeniciam, Palaeſtinam, Syriam, omnemque Aſiam magnus factus ſibi ſubjecit. Mortem

(t) *Chron. Alex.* πιων. *Ced.* εξ ανοιας των αθηναιων πιων κονειον ετελευτα.

(u) *Cedr.* ετη κϛ.

(x) *Th. M.* ναρσης. *Ced.* αρσης.

(y) *Cedr.* ετη β.

(z) *G. S.* αρμουσαμου.

(a) *Th. M.* βασιλεια.

(b) Mſc. περασας.

εν βαβυλωνι, και διαιρειται ἡ βασιλεια αυτου (c) τετραχη, εις τε την βαβυλωνιαν και μακεδονιαν, ασιαν τε και την αιγυπτον. επι μεν της μακεδονιας, (d) φιλιππος ὁ αδελφος αυτου. αντιγονος δε την επι της ασιας. πτολεμαιος δε ὁ λαγου και αρσινοης της μελεαγρου θυγατερος την επ' αιγυπτου, (e) και επι ασιας σελευκος (f) ὁ νικατωρ. ὁυτος αντιοχειαν την μεγαλοπολιν κτιζει, επ' ονοματι του ὑιου αυτου αντιοχου. εκτισε δε και σελευκειαν, και εδεσσαν. πτολεμαιος τοινυν ὁ λαγου εβασιλευσεν πρωτος (g) εν αιγυπτῳ ετη μα. κατα τουτους τους χρονους επικουρος ὁ φιλοσοφος εγνωριζετο. πτολεμαιος ὁ φιλαδελφος εβασιλευσεν ετη λη. (h) ὁυτος προτρεπει τους εκ των ιουδαιων νομομαθεις ἑρμηνευσαι τας θειας γραφας, εκ της ἑβραϊδος εις την ἑλληνων γλωσσαν. και ποιουνται την ἑρμηνειαν (i) ανδρες ο. εν σοφιᾳ παρα τοις ἑβραιοις επαινουμενοι εν ἑβδομηκοντα ἡμεραις, καθισας αυτους εν τῃ φαρῳ ανα δυο, και συγκρινας τας παντων ἑρμηνειας. πτολεμαιος ὁ ευεργετης ὁ του φιλαδελφου, και ευρυδικης της (k) αρσενοης, εβασιλευσεν (l) ετη κε. κατα τουτους τους χρονους ιησους ὁ του σιραχ ὁ την σοφιαν συγγραψας παρ' ἑβραιοις εγνωριζετο. πτολεμαιος ὁ φιλοπατωρ ὁ του ευεργετου ὑιος εβασιλευσεν ετη ιζ. επι τουτου ὁ λαος των ἑβραιων αιχμαλωτος εν αιγυπτῳ αχθεις τοιου-

(c) *Ced.* εις πολλας αρχας ἡ βασιλεια αυτου διῃρεθη.

(d) *Ced.* περδικας μεν της μακεδονιας εκληρωσατο βασιλειαν.

(e) *Th. M.* και την επι συριας.

(f) *Ced.* ὁ και νικανωρ. Quod & Mſc. Eudociae Auguſtae in Joniis habet.

tem verò Babylone obiit, regno ejus quadrifariam diviſo, nimirum in Babyloniam, Macedoniam, Aſiam, & Aegyptum. Macedoniam Philippus frater ejus, Aſiam Antigonus, Aegyptum Ptolemaeus filius Lagi, & Arſinoae Meleagri filiae, Aſiam verò Seleucus Nicator obtinuit. Hic Antiochiam magnam urbem a nomine Antiochi ſui filii appellatam, Seleuciam inſuper, & Edeſſam condidit. Ptolemaeus proin Lagi filius in Aegypto primus annos XLI regnavit. Sub his temporibus Epicurus philoſophus innotuit. Ptolemaeus Philadelphus regnavit annos XXXVIII. Hic Judaeos legis peritos ad graece vertendas ex hebraico divinas literas impulit. LXX autem viri ſapientia apud Hebraeos conſpicui intra LXX dies interpretabantur. Binos ac binos in Pharo collocavit, atque eorum interpretationem contulit. Ptolemaeus Evergetes Philadelphi, & Euridicis filiae Arſenoae filius annos XXV regnavit. Eo tempore Jeſus Sirachi filius, qui librum ſapientiae ſcripſit, apud Hebraeos claruit. Ptolemaeus Philopator Evergetae filius annos XVII regnavit. Sub illo Hebraeorum populo, cum in Aegyptum captivus

(g) *Th. M.* αιγυπτου μ.

(h) *Th. M.* ὁυτος εβραιους καταδουλωσαμενος εις την ἑλληνιδα μεταβαλλειν αναγκαζει φωνην εκ της ἑβραϊδος.

(i) *Chr. Al.* οβ εν οβ οικοις αυτους αποκλεισας.

(k) *Th. M.* αρσινοης. *Cedr.* ευριδικης deeſt.

(l) *Th. M. Chr. Al. Cedr.* κς. *G S.* κα.

τοιουτον τι επαθεν. ὁυτος γαρ προσεταξεν τοις ἑαυτου ὑπασπισαις ελεφαντας $\overline{\phi}$, ὁυς ειχεν, ποτισαι (m) οινον λιβανοτον, ὁπως ἁπαντας τους ιουδαιους δι᾽ αυτων απολεση. ευξαμενων δε εκεινων ὁι ελεφαντες εις τους ιδιους στρατιωτας τε και δημους εμπηδησαντες, (n) πολυν αυτων οχλον εν τῃ περιεχουσῃ μανιᾳ κατεσφαξαν. και ὁυτως σωθεντες μετ᾽ ευχαριστειας απελυθησαν εις τα ιδια (o) καθ᾽ ὁν πτολεμαιος ὁ επιφανης (p) ετη $\overline{κδ}$. πτολεμαιος ὁ φιλομητωρ ὁ του επιφανους ὑιος εβασιλευσεν ετη $\overline{λε}$. τῳ $\overline{κδ}^{ω}$ ετει αυτου, αντιοχος βασιλευς συριας, ὑπερηφανειᾳ αρθεις, πτολεμαιον πολεμει, και την αιγυπτον δῃωσας πολιορκει την ἱερουσαλημ, και τον θειον ναον, και τον ἱερον νομον βεβηλοῖ κατα την προφητειαν του δανιηλ, και ἑλληνισμον μιαροφαγιας τοις ιουδαιοις νομοθετει. εφ᾽ ᾧ ὁι μακκαβαιοι προμαχοι της ευσεβειας, πολλοις και πικροις αικισμοις της θειας ὑπερηθλησαν νομοθεσιας μεχρι θανατου. πτολεμαιος ὁ του φιλομητορος αδελφος ὁ ευεργετης βασιλευει ετη $\overline{κθ}$. πτολεμαιος (q) ὁ φουσκων εβασιλευσεν (r) ετη $\overline{ιζ}$. επι αυτου τα κατα ιουδαν τον μακκαβαιον επραχθη. πτολε-

(m) *Th. M.* οινῳ λιβανωτων. *Cedr.* λιβανωτον. *Chron. Alex.* οινολιβανῳ. Scaliger εν λιβανῳ. Georgius Hamartolus, & Chronicon Mſc. οινῳ λιβανωτῳ. Liber III. Machab. ὁ δε ελεφανταρχης τα θηρια σχεδον, ὡς ειπειν, εις καταστημα μανιωδες αγηωχως ευοδεστατοις πομασιν οινῳ λελιβανομενῳ φοβερως κεκοσμημενα.

(n) Mſc. πολλην.

(o) *Th. M.* deeſt.

(p) Mſc. ει. reſtitui ex *Th. M.* ὁ επιφανης ὁ του φιλοπατορος ὑιος εβασιλευσεν ετη κδ.

ptivus duceretur, tale quid evenit. Suis enim ſatellitibus mandavit, ut quingentos, quos habuit, elephantes libanotico vino inebriarent, & Judaeos omnes per illos perderent. Sed ipſis Deum precantibus elephantes in milites, populumque proprium converſi magnam eorum ſtragem furoris exceſſu fecere. Et ſic ſervati cum gratiarum actione in patriam dimiſſi ſunt. Poſt hunc Ptolemaeus Epiphanes regnavit annos XXIV. Ptolemaeus Philometor Epiphanis filius annos XXXV. Antiochus faſtu elatus vigeſimo quarto regni ſui anno Ptolemaeum armis laceſſit, Aegyptum depopulatur, Hieroſolymam obſidet, templum Dei, ſacramque legem juxta Danielis vaticinium violat, & inſtitutum apud Graecos pollutorum eſum Judaeis lege praeſcribit. Quapropter Macchabaei pietatis anteſignani multa, & acerba verbera ad mortem usque pro lege divina ſuſtinuerunt. Ptolemaeus Evergetes Philometoris frater annos XXIX regnavit. Ptolemaeus Phuſcon annos XVII. Sub hoc res Judae Macchabaei geſtae ſunt. Ptolemaeus

(q) *Ced.* φυσκων. *G. S.* φουσκος. Evergetam ſic quoque appellatum volunt δι᾽ ογκον του σωματος ex ſagina corporis. Hoc ſi eſt, mirum videri debet, quod ipſo adhuc vivente nummus hac inſcriptione cuſus ſit. Πτολεμαιου φουσκωνος ευεργετου. Euſebius latinus phyſconem ſcribit. Joſ. lib. II. in Apionem ὁ γαρ φυσκων επικληθεις πτολεμαιος.

(r) *Th. M.* ετη ιζ. μηνας ς.

πτολεμαιος επικληθεις (s) αλεξανδρος εβασιλευσεν ετη ῑ. πτολεμαιος ὁ δευτερος σωτηρ ὁ ὑιος του δευτερου ευεργετου, και κλεοπατρας της ευεργετιδος εβασιλευσεν (t) ετη η̄. πτολεμαιος ὁ επικληθεις (u) διονυσιος εβασιλευσεν ετη λ̄. επι τουτου πομπηιος ο των ῥωμαιων στρατηγος ειλεν την (x) συριαν πασαν και ιουδαιαν, και την αυτης βασιλειαν ῥωμαιοις ὑπεταξεν, και εκβαλων της αρχιερωσυνης αριστοβουλον, δεσμιον συν τοις παισι παρεπεμψε εις ῥωμην, και επιβαλων μερος (y) φορου τοις ιουδαιοις, ὑρκανον τον αριστοβουλου αδελφον ανεδειξεν αρχιερεα. ὁυτος δε φιλιαν ειχε (z) προς αντιπατρον τινα ασκαλονιτην ειδωλοδουλον τον πατερα ἡρωδου, ὁν κατεστησεν επιτροπον της χωρας. παιδα δε οντα ποτε τον αντιπατρον ληισαι αναρπασαντες ιδουμαιοι κατειχον, λυτρα ὑπερ αυτου κομιεισθαι ὑπειληφοτες. του δε πατρος αυτου εις εσχατον (a) πενιαν εληλακοτος (b) εμμενεν παρα τοις (c) ἁρπαξασι δουλευων, και τοις εκεινων (d) εθεσιν ανατρεφομενος. κλεοπατρα ἡ του νεου διονυ-

(s) Th. M. Ced. αλεξας.

(t) Cedr. ετη κθ. κληοπατρα η.

(u) Th. M. νεος διονυσιος.

(x) Mſc. ασυριαν.

(y) Mſc. φορον.

(z) Chr. Al. αντιπατρος ὁ ασκαλωνιτης (παις δε ὁυτος ην ἡρωδου τινος των περι του νεω του απολλωνος ἱεροδουλων) ὑρκανῳ τῳ ιουδαιων βασιλει τα πλειστα συμπραττων επιτροπος της ιουδαιας ὑπο ἡρωδου καθισταται.

Th. M. Αντιπατρον μεν ουν τον ασκαλωνιτην της παλαιστης κατεστησε διοικητην. ὑιος δε ην ὁ αντιπατρος ἡρωδου τινος των εν νεωκοροις αριθμουμενων, και των αυτοθι του απολλωνος

lemaeus cognominatus Alexander annos X. Ptolemaeus ſecundus Soter ſecundi Evergetae & Cleopatrae Evergetidos filius annos VIII. Ptolemaeus cognomine Dionyſius annos XXX. Eo regnante Pompejus Romanorum Imperator Syriam omnem, Judaeamque cepit, & Romanorum ditioni ſubjecit. Ariſtobulum ſacerdotio exutum, & vinctum cum filiis Romam miſit, Judaeisque vectigalium partem imponens Hyrcanum Ariſtobuli fratrem ſacerdotem declaravit. Hic amicitiam habuit cum quodam Antipatro Aſcalonita idolorum ſervo, patre Herodis, quem curatorem provinciae conſtituit. Hunc adhuc puerum quondam Idumaei praedones raptum detinuere, redemptionis pretium ſe habituros rati. Patre autem ad ſummam paupertatem redacto apud praedones remanſit ſervus moribus eorum enutritus. Cleopatra junioris

νος ἱεροδουλων παιδα δε οντα κ. τ. λ. ἱεροδουλων vertitur male aedituorum. Nam ἱεροδουλοι ſunt templorum ſervi, ut Firmius etiam lib. VIII. Matheſ. notat.

Dico, non potuiſſe eſſe idololatram ut qui religione Judaeus erat, utpote Idumaeus. v. Sclaliger in proleg. ad Euſebium. Ex Joſepho etiam colligitur Herodis patrem non fuiſſe Herodem, ut Chronicon Alexandrinum, aliaque habent.

(a) *Th. M.* πενιας.

(b) *Th. M.* εμενε.

(c) *Th. M.* ἁρπασασι.

(d) *Euſ.* ηθεσιν.

διονυσιου θυγατηρ τελευτησαντα διαδεχεται τον πατερα, και συμβασιλευει αυτῃ πτολεμαιος ο αδελφος. τουτον διενεχθεντα προς αυτην ανελουσα, μονη κατεσχε την αρχην, και βασιλευει (e) ετη $\overline{\kappa\beta}$. ιουλιος καισαρ κατα τὸ τεταρτον ετος της βασιλειας κλεοπατρας (f) αυτοκρατωρ ῥωμαιων αναδειχθεις εις την ανατολην συν πολλῃ (g) κατελθων δυναμει, και πολλους των αυτοθι τροπωσαμενος, και ὑποφορους καταστησας, ιδιους των τοπων καθιστησιν επιμελητας. (h) αφικομενος δε και εις την αιγυπτον ιουλιος, της κλεοπατρας κρατυνει την αρχην. των επιτιθεμενων ανασειλας τας επιβουλας, και τα επι της ανατολης ἁπαντα διοικησαμενος, επανηλθεν (i) προς την ῥωμην. μετα δε τινα χρονον, ὑπο βρουτου και κασσιου δολοφονηθεις αποθνησκει βασιλευσας ετη $\overline{\delta}$. μηνας $\overline{\zeta}$. (k) οκταβιανος δε ὁ και αυγουστος μετακληθεις εννεα και δεκαετης ὑπαρχων, (l) αναδραμων εις την ῥωμην εξ απολλωνιαδος της ηπειρου, ενταυθα γαρ επ' ασκησει λογων διετριβεν, και γαρ εξ αυτης ειναι τὸ γενος ελεγετο, διαδεχεται τον ιουλιον και βασιλευει τα παντα ετη $\overline{\nu\varsigma}$, και μηνας $\overline{\varsigma}$. εν τῳ ἑκτῳ τοινυν της τουτων βασιλειας πτολεμαιον αναιρει τον αδελφον ἡ κλεοπατρα. αντωνιος δε ὁ ῥωμαιων στρατηγος εις κιλικιαν αυτην

(e) Alibi Cleopatrae tribuuntur anni XXV. Georgius Syncellus sibi ipsi adversatur dicendo: απο ἑβδομου ετους αλεξανδρου ἑως κ β. κλεοπατρας ετη τριακοσια. Est autem annus mortis Alexandri 5170. Additis 300 annis, mundi 5470 est, quem Cleopatra emetiri non potuit, nisi regnando XXV annos. Mox subdit: ασπιδι καθ' ἑαυτης

ris Dionysii filia defuncto patri successit, collega regni fratre Ptolemaeo, quem oborto dissidio necavit, & sola annos XXII regnum tenuit. Julius Caesar quarto Cleopatrae regni anno Romanorum Imperator declaratus, & magno cum exercitu in Orientem profectus, multis ibi devictis, stipendiariisque factis, suos provinciarum procuratores constituit. In Aegyptum quoque profectus repressis adversariorum insidiis Cleopatrae regnum occupavit, omnibusque per orientem rite constitutis Romam rediit. At postea a Bruto, & Cassio dolose anno quarto, & mense septimo regni sui interfectus est. Octavianus sive Augustus annos XIX natus accersitur, qui & ex Apolloniade Epiri (ibi enim arti rhetoricae studuit, genere, ut dicitur, inde oriundus) Romam properans Julio successit, & annos LVI menses VI regnavit. Itaque sexto horum imperii anno Cleopatra fratrem de medio sustulit. Antonius Romanorum Dux in Ciliciam profectus, & Cleopa-

ἑαυτης χρησαμενη απο αλεξανδρου ετη σϛη, ex quo tantum XXII annos eam regnasse infertur.

(*f*) *Th. M.* αναρρηθεις ὑπατος.

(g) *Th. M.* ανελθων.

(*h*) *Th. M.* γενομενος.

(*i*) *Cedr.* εις.

(*k*) *Ced.* οκτανιος.

(*l*) *G. S.* ὁς εν απολλωνιᾳ της ηπειρου λογων ἑνεκα παιδευσεως ελληνικης διαγων, εις ῥωμην σπουδαιως αναχθεις.

αυτην μεταπεμψαμενος δια την του αδελφου τολμαν, ερωτι της γυναικος εκρατηθη. όθεν επανελθειν εις την ῥωμην ουκ εγνωκει (m) λογον της διοικησεως αποδωσων. εν τουτῳ τῳ καιρῳ ὁ σεβαςος οκταβιανος αυγουςος επονομασθην και ὁ σεξτιλιος μην αυγουςος προσηγορευθη. όθεν ηρξατο το καλουμενον βισεξτον. τοτε και τὸ καλουμενον βισεξτον αρχην ελαβεν. (n) καθ' όγουν αγουσιν εξ εκεινου, κατα τετραετιαν την προ ἑξ καλανδων μαρτιου. εν δε τῳ τρις και δεκατῳ ετει της αυτου βασιλειας, ὁ αυγουςος, πασαν την εξ ιταλιας, και της αλλης δυσεως συναθροισας δυναμιν, κατεισιν επι τον αντωνιον. ὑπηντησεν αυτῳ ἡρωδης ὁ του (o) αντιπατρου ὑιος παρεχων αυτῳ ου την τυχουσαν λειτουργιαν, εν τε ςρατευμασιν, και αναλωμασιν. ὑρκανου γαρ του αρχιερεως ὑπο πατρων αιχμαλωτισθεντος, και αντιπατρου δολοφονηθεντος, και μηδενος οντος του αντεχομενου των πραγματων, επεπηδησεν τῃ αρχῃ ὁ ἡρωδης παμπολλα χρηματα δους τοις ῥωμαιοις, και ὑποσπονδος αυτων γενομενος. αντωνιος δε ασιανην ἑαυτῳ δυναμιν εχων ὑπαντιαζει, και γενομενης συμβολης ἡτταται ὁ αντωνιος, και φευγει μετα της κλεοπατρας εις αιγυπτον. και ὁ μεν αντωνιος ἑαυτον διεχειρισατο. ἡ δε κλεοπατρα ασπιδα τὸ θηριον ἑαυτῃ προσενεγκαμενη ετελευτα, βασιλευσασα ετη κβ. και ουτως επαυσατο ἡ κατ' αιγυπτον δυναςεια, τῳ (p) τρις και δεκατῳ ετει (q) της βασιλειας αυγουςου καισαρος. κατα τουτον οἱ ῥωμαιοι τον καιρον του πλειςου μερους οικουμενης εμοναρχησαν, προσεχεςερον του αυγουςου τοις πραγμασι προσφερομενου, εντευθεν αρχην

(m) Cedr. ὡς λογον.

Cleopatrae illuc ob fratricidium accersitae amore captus, Romam ad dicendam causam reverti posthabuit. Hoc tempore Octavianus nominatus est Augustus, eodem nomine mensi Sextili dato. Unde sic dictum bisextum incepit, quatenus ex illo diem, qui est ante VI Kal. Mart., quovis quadriennio ducunt. Decimo tertio regni sui anno Augustus collectis per Italiam, & reliquum occidentem copiis contra Antonium movit. Herodes Antipatri filius illi obviam ivit, haud commune officium & cum copiis, & cum sumptibus praestans. Hyrcano enim a Parthis in captivitatem abducto, occisoque Antipatro, nemine verò rerum summam capessente Herodes in thronum se immisit Romanis opes multas largitus, ac foedere conjunctus. At Antonius Asiatico instructus milite obviam contendit, & signis collatis victus in Aegyptum cum Cleopatra fugit, seque ipsum interimit. Cleopatra verò aspide sibi applicato moritur annos viginti duos rerum potita. Et sic cessavit Aegyptiorum imperium decimo tertio imperii Augusti Caesaris anno. Circa hoc tempus Romani maximam orbis partem sub potestate tenuerunt, Augusto studiosius rerum satagente.

(n) Msc. καθ' ογου.

(o) Msc. αρχιπατρου in margine ισως απατρου.

(p) Alexander Monachus δωδεκατῳ.

(q) *Al. M.* επι της βασιλειας.

χην ἡ τεταρτη βασιλεια λαμβανει, ἡν ὁ δανιηλ εν τῃ των τεσσαρων θηριων οπτασιᾳ τεταρτον θηριον των λοιπων τροπικως απεικαζει. επανερχομενος δε ὁ αυγουςος επι την ῥωμην, ὡς ευνοησαντα τον ἡρωδην μετα βουλης της συγκλητου, αναδεικνυσι βασιλεα της ιουδαιας, περιθεις (r) αυτῳ τὸ διαδημα. ὁυτος επιβας τοις ἱεροσολυμοις, και των ιουδαιων μη βουλομενων αυτον δεξασθαι, (s) ὡς αλλοφυλον, πολλους παρ᾽ αυτων κατεσφαξεν, λαφυραγωγησας την πολιν, και το ἱερον. πονηρως δε χρησαμενος τῃ εξουσιᾳ, (t) πασας των φυλων και (u) των γενεων τας αναγραφας τας απο του εσδρα (x) αποκειμενας πυρι κατεκαυσε, προς τὸ μηκετι (y) γνωσθηναι τους ιουδαιους, εκ ποιας (z) πατριας εισι, και τινες εισιν ὁι αυτοχθονες, και τινες ὁι λεγομενοι (a) γηωρες. και την ἱερατικην δε ςολην ὑπο την ιδιαν σφραγιδα (b) απεθετο, και (c) λοιπον αδεως ασημοις τισιν επιχρημασιν ἱκανοις την αρχἱερωσυνην επιπρασκεν. ετους δε $\overline{\mu\beta}$ καισαρος αυγουςου εξηλθε παρ᾽ αυτου δογμα, (d) απογραφεσθαι πασαν την οικουμενην. αυτη ἡ (e) απογραφη (f) πρωτη εγενετο,

(r) Msc. αυτὸ. *Al. M.* αυτῳ και — ὁυτος δε.

(s) Valesius contendit non fuisse alienigenam, eoquod Josephus lib. 20. Ant. c. 6. Herodem vocet Judaeum genere. At Jos. l. XIV. c. 2. ιδουμαιος αντιπατρος. νικολαος μεν τοι φησιν ὁ δαμασκηνος, τουτον ειναι γενος εκ των πρωτων ιουδαιων, των εκ βαβυλωνος εις την ιουδαιαν αφικομενων. ταυτα δε λεγει χαριζομενος ἡρωδῃ τῳ παιδι αυτου βασιλει των ιουδαιων εκ τυχης τινος γενομενῳ.

(t) *Al. M.* πασας τας.

(u) *Al. M.* γενῶν αυτων.

te. Unde quartum regnum coepit, quod Daniel in ſua quatuor animalium viſione quartum reliquorum animal figurate exprimit, Auguſtus Romam redux Herodem, ut ſibi benevolum ex ſenatus conſulto Judaeae Regem declarat, ei diadema imponens. Cum Hieroſolymam veniret, Judaeorum, qui eum tanquam extraneum admittere nolebant, multos trucidavit, direpta urbe, ac templo. Poteſtate male uſus omnes tribuum, & familiarum deſcriptiones ab Esdra usque repoſitas combuſſit, ne cognoſci amplius poſſet a Judaeis, ex quanam patria eſſent, quinam indigenae & quinam advenae. Stolam quoque ſacerdotalem ſuo ſubjecit ſigillo, & deinceps ſine metu obſcuris quibusdam grandi pecunia ſummi ſacerdotii dignitatem vendidit. Quadrageſimo autem imperii Caeſaris Auguſti anno edictum ab illo exiit univerſum deſcribendi orbem. Haec erat prima

(x) *Al. M.* αναχειμενας.

(y) *Al. M.* γνωναι.

(z) *Al. M.* φυλης.

(a) *Al. M.* γειωραι agrorum cuſtodes. Heſychius exponit γειτονας εξ αλλου γενους. *Exod.* 21. εν δε τοις γειωραις και αυτοχθοσι της γης, advenis, & indigenis terrae.

(b) *Al. M.* επεθετο.

(c) Mſc. λοιπα.

(d) *Al. M.* ὑπογραφεσθαι.

(e) *Al. M.* ὑπογραφη.

(f) Scaliger contendit ex eo, duas fuiſſe deſcriptiones. Sed ideo dicitur prima, quia nulla antea facta erat.

Diſſen-

νετο, ὡς φησιν ἡ ἱερα των ευαγγελιων ἱςορια. ταυτην δε την απογραφην, ηγουν φορολογιαν ὁ καισαρ ὡς ευνουςατῳ και μεγιςῳ (g) της συγκλητου ενεχειρισεν (h) κυρινῳ ὁν και κατεςησεν ἡγουμενον συριας, ητοι της ιουδαιας, εν ὑπατειᾳ τρις, και δεκατῃ αυγουςου και (i) σιλβανου, καθ' ἡν ὑπατειαν ὁ κυριος ἡμων ιησους χριςος εγεννηθη εν βηθλεεμ (k) της ιουδαιας κατα την προφητειαν, τῃ (l) προ οκτω καλανδων ιαννουαριων. ὁτε γαρ ηλθε τὸ πληρωμα του χρονου της ενδοξου δια σαρκος παρουσιας αυτου, τὸτε δη τοτε τον παντα πλουτον της εμφυτου αυτου περι ἡμας εξεκαλυψε φιλανθρωπιας, ου δια τα εργα ἡμων, αλλα δια την αυτῳ τῳ ευεργετῃ πρεπουσαν αγαθοτητα. ου γαρ εβουλετο δια σπλαγχνα ελεους της (m) αυτου φιλανθρωπιας ἑως τελους (n) τυραννεισθαι τον ανθρωπον (o) ὑπο της του διαβολου τυραννιδος, αλλα βουλησει του πατρος, και ευδοκιᾳ του ἁγιου πνευματος, ὁ αει παρων και μηδαμου περιγραφομενος δι' ἡμας, και δια την ἡμετεραν σωτηριαν εκλινεν (p) ουρανους, και κατεβη μη χωρισθεις

Diſſentientibus Luca, & Joſepho dicendum, deſcriptionem diu ante ſub finem Herodis coeptam, & poſt exilium Archelai a Quirinio terminatum eſſe.

(g) *Al. M.* τινι συγκλητου.

(h) *Cedr.* κυρηνιῳ. *Al. M.* κυρινιῳ.

(i) *Al. M.* συλουανου. Baronius putat Chriſtum natum ſub conſulibus Cornelio Lentulo, & Valerio Meſſal. circumciſum verò Cal. Januar. quibus Auguſtus conſulatum XIII iniit collega Plauto Sylvano. Cum Julio Polluce faciunt Epiphanius Haereſ. 51. & Onuphrius faſt. l. 2.

prima deſcriptio, ut ſacra Evangeliorum hiſtoria teſtatur. Hanc vero deſcriptionem ſeu cenſus exactionem Caeſar Cyrino, ut benevolentiſſimo, & ſenatûs maximo demandavit; quem & praeſidem Syriae, ſive Judaeae conſtituit decimo tertio Auguſti, & Sylvani conſulatu, ſub quo natus eſt dominus noſter Jeſus Chriſtus in Bethleem Judaeae, uti praedictum erat, octavo die ante calendas Januarias. Quando enim tempus glorioſi ipſius in carne adventus impletum erat, tunc omnes ſui erga nos ingeniti amoris theſauros aperuit non propter opera noſtra, ſed propter ſuam, quae beneficorum eſt, bonitatem. Non enim hominem, qua in illum clementia eſt, perpetuò diabolica ſub tyrannide vexari, ſed voluntate patris, & S. Spiritus beneplacito ſemper praeſens, & nullo circumſcriptus loco propter nos, & noſtram ſalutem coelos declinans deſcendit, non tamen

(*k*) Sic Graeci legunt repugnante Hieronymo, qui Judae legi vult in cap. 2. ſuper illud: 'At illi dixerunt, in Bethleem Judaeae. Hoc ſi eſt, etiam initio ſtatim capitis error eſt, ubi Graeci Codices legunt: του δε ιησου γενηθεντος εν βεθλεεμ της ιουδαιας.

(*l*) Epiphanii, & Aegyptiorum opinio erat, Chriſtum natum ſexto die Januarii. Sed Ephrem, & Hieronymus refutant cap. 1. Ezech.

(*m*) *Al. M.* αυτης.

(*n*) *Al. M.* τυραννιζεσθαι.

(*o*) *Al. M.* ὑπο της διαβολου κακιας.

(*p*) *Al. M.* τους ουρανους.

χωρισθεις των ουρανων (q) και ενοικησε εν τῃ (r) μητρᾳ της ἁγιας, ενδοξου (s) θεοτοκου, και ᾳει παρθενου μαριας, (t) προκαθαρθεισῃ τῳ ἁγιῳ πνευματι (u) τῃ ψυχῃ συν τοις μελεσιν. ὁ λογος σαρξ εγενετο, και εσκηνωσεν εν ἡμιν, ου μεταβαλων την ἑαυτου θεοτητα εις ανθρωποτητα. ατρεπτος γαρ, και αναλλοιωτος ὁ του θεου λογος, αλλ᾽ ἑνωσας ἑαυτῳ καθ᾽ ὑποςασιν εκ των σπλαγχνων της θεοτοκου (x) μαριας σαρκα ψυχην εχουσαν λογικην τε, και νοεραν ασυγχυτως, ατρεπτως, αχωριςως, αδιασπαστως. καθ᾽ ὑποςασιν δε ειρηται, ὁτι ου (y) προδιασπλασθεντι ανθρωπῳ ἡνωθη ὁ του θεου λογος, αλλ᾽ (z) ὡς αυτος τελειος ων εν τῃ ιδιᾳ ὑποςατει, προσελαβετο τελειαν την ἑαυτου ενανθρωπησιν, (a) ἑις ὢν ᾳει χριςος και ὑιος και κυριος και βασιλευς των ἁπαντων. τικτεται τοι γαρ ουν εκ της απειρογαμου νυμφης, ουσης εκ σπερματος δαυιδ, και ἀβρααμ κατα αληθειαν, και ου κατα φαντασιαν, (b) θεος αληθινος μετα της προσληψεως. και δια τουτὸ κυριως, και κατα αληθειαν θεοτοκος εςιν ἡ ἁγια παρθενος, ἥτις ὁυτως αυτον απεκυησεν, ὥσπερ δη και συνελαβεν αυτον. αφθορως γαρ συνελαβεν, θεοπρεπως (c) δε εγεννησεν. θεος γαρ ων αληθινος ὁ εξ αυτης σαρκωθεις, (d) ουδαμως θυρας προς την εισοδον ἢ την εξοδον (e) εχρη-

(q) *Al. M.* ενοικησας.

(r) *Al. M.* νηδυι.

(s) *Al. M.* deest.

(t) *Al. M.* προκαθαρθεισης αυτης.

(u) *Al. M.* την ψυχην.

(x) *Al. M.* deest.

tamen a coelis ſejunctus, & habitavit in utero ſanctae glorioſae Deiparae, & ſemper virginis, anima prius, & membris a S. Spiritu mundata. Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis, divinitate ſua in humanitatem minime immutata. Invariabile enim, & immutabile Dei verbum eſt, ſed uniens ſibi in perſona ex viſceribus Deiparae Mariae, carnem anima rationali, atque intelligenti praeditam absque confuſione, mutatione, ſeparatione, divulſione. Dictum eſt in perſona, quia Dei verbum non erat unitum homini antea formato, ſed ipſum in ſua ſubſiſtentia perfectum perfectam ſuam ipſius humanitatem aſſumſit. Unus ſemper exiſtens Chriſtus, filius, Dominus, & Rex omnium. Naſcitur ergo ex puella nuptiarum experte, ex ſemine Davidis & Abrahami oriunda, vere, & non imaginarie Deus verus cum aſſumpta natura. Atque hinc proprie, & vere ſancta virgo Deipara eſt, quae ſicut eum conceperat, ſic eum peperit. Nam ſine corruptione concepit, & eo, qui Deo conveniebat, modo edidit. Nam cum verus Deus eſſet carne ex ipſa ſuſcepta, nullis ad ingreſſum, aut egreſſum

(y) *Al. M.* διαπλασθεντι.

(z) *Al. M.* αυτος ὁ λογος.

(a) Mſc. ἑις ὀν.

(b) *Al. M.* θεος ων.

(c) *Al. M.* και.

(d) *Al. M.* και ουδαμως.

(e) εχρηζεν. αλλ' εκ αυτης (f) ετεχθη κατα αλη-
θειαν ὁ εμμανουηλ, ων τελειος (g) εν θεοτητι, και τε-
λειος εν ανθρωποτητι, ἑις και ὁ αυτος ὑπαρχων εν ἑκα-
τερᾳ φυσει, σωζων εν ἑαυτῳ αει των συνελθουσων φυ-
σεων εις ἑν προσωπον, και μιαν ὑποστασιν τὸ διαφορον
ητοι (h) ιδιοτητα. γεννᾶται τοινυν ὁ κυριος ἡμων ιησους
χριστος εν βεθλεεμ της ιουδαιας, (i) τῳ $\overline{\mu\beta}^{\omega}$ ετει της
βασιλειας αυγουστου καισαρος, εν ἡμεραις ἡρωδου του
βασιλεως ετους $\overline{\lambda\gamma}^{ου}$ της αυτου βασιλειας. ηδη γαρ
εκλελοιπασιν ὁι εξ ιουδα αρχοντες κατα την προφη-
τειαν, διαρκεσαντες (k) ἑως αριστοβουλου τινος αρχιε-
ρεως, ὁστις και βασιλικον διαδημα περιεθετο. ὑπο-
ταγης δε αιγυπτου $\overline{\lambda}^{\omega}$ ετει προ οκτω καλανδων ιαννουα-
ριων κατα τους θεοφορους πατρας ἡμων. γινονται ουν
απο αδαμ ἑως της παρουσιας χριστου $\overline{,\varepsilon\varphi}$. τοτε πρωτος
επι της τεταρτης εμοναρχησε βασιλειας αυγουστος, ὁτε
ὁ των πρωτων τεσσαρων στοιχειων δημιουργος, και τον τε-
τραπερατον κοσμον εν τουτοις συνδησαμενος ιησους ὁ χρι-
στος ὁ του θεου ὑιος, την εκ γυναικος γεννησιν δι' ἡμας
ὑποσταθηναι κατεδεξατο, ατρεπτως δηλονότι, και ασυγ-
χυτως, και αδιαιρετως σαρκωθεις. δια τοι τουτο εξ ἁπαν-
των μεγας των βασιλεων αυγουστος. και παντι γαρ
βασιλει προς τουτον ὁμωνυμον της αρχης μεγαλυνει τὸ
αξιω-

(e) Mſc. εχρησεν.

(f) Mſc. ετελεχθη. *Al. M.* ὁ εκ αυτης τεχθεις.

(g) *Al. M.* deeſt.

(h) *Al. M.* ιδιωμα εγεννηθη κατα σαρκα.

(i) *Al. M.* deeſt usque ἡμεραις.

ſum portis indiguit. Sed ex illa vere natus eſt ille Emmanuel perfectus in divinitate, & humanitate, unus atque idem in utraque natura exiſtens, conſervans in ſe ſemper naturarum in unam perſonam, & unam hypoſtaſin concurrentium diſtinctionem, ſeu proprietatem. Natus eſt igitur Dominus noſter Jeſus Chriſtus in Bethleem Judaeae quadrageſimo ſecundo Auguſti Caeſaris imperii anno, in diebus Herodis Regis trigeſimo tertio regni ejus anno. Jam enim defecerant Principes ex Juda juxta vatem, qui duraverunt usque ad Ariſtobulum quemdam ſacerdotem ſummum, qui ſibi regium etiam diadema impoſuerat. Subactae verò Aegypti anno trigeſimo, die octavo ante Cal. Januar. ut divinorum patrum habet traditio. Sunt igitur ab Adamo usque ad Chriſti adventum anni 5500. Tunc primus regnavit in quarto imperio Auguſtus, quando quatuor elementorum creator, & ex his mundi quatuor limitibus circumſcripti artifex Jeſus Chriſtus ex muliere naſci propter nos ſuſtinuit, nimirum ſine mutatione, ſine confuſione, ſine diviſione carnem ſuſcipiens. Ideo maximus Regum omnium Auguſtus (omni enim Regi idem cum illo nomen

(*k*) Non id ſimpliciter accipiendum. Nam poſt Ariſtobulum regnavit Hyrcanus frater ejus, & Antigonus Ariſtobuli filius. Sed cum Herodi jam ſub Hyrcano via ad thronum aperta, Antigonusque ejectus eſſet, Ariſtobulus eſſe ultimus merito dicitur. v. Joſeph. l. 14. ant.

αξιωμα, ὁτι περ επι της αυτου βασιλειας ὁ προαιωνιος του θεου λογος εκ της αχραντου σαρκωθεις, και γεννηθεις παρθενου της ανθρωπινης Φυσεως παρεγενετο ποιησασθαι την διορθωσιν. μαγοι δε τινες επι την του χριστου θεαν (l) παρα των εις την ιουδαιαν, αφικομενοι επυνθανοντο, ποΐαγης ἡ θεια γεγονεν αποκυησις. τουτους μεν επ᾽ αυτον αγει τον τοπον ουρανιος ὁδηγων αστηρ. τινες μεν των εις ταυτα διειληφοτων, αιθιωπας τους μαγους εκ των γυμνοσοφιστων εφασαν ειναι. αλλοι δε χαλδαιους. ἡρωδης δε ακουσας δεινος ων συνηκεν, μη ειναι τὸ σημειον ανθρωπινον. πολλων γαρ γεννηθεντων εν ἱερουσαλημ βασιλεων, επ᾽ ουδενι τουτων αστηρ εφανη. εμπονως ουν επερωτησας τους γραμματεις, μανθανει εκ της προφητειας, ὁτι τον χριστον εδει γεννηθηναι εν βεθλεεμ, και λαθρα καλεσας τους μαγους ηκριβωσε παρ᾽ αυτων τον χρονον της (m) επιτολης του αστερος, και δολῳ απεστειλεν αυτους, ταξαμενος αυτοις, ὡς εικος, δωρεας μεγιστας, (n) οπως, αν ἑυρωσι τὸ παιδιον, απαγγειλωσιν αυτῳ. ὡς δε παλιν αυτοις εφανη ὁ παλαι καθοδηγων αυτους, μετα χαρας μεγαλης τουτῳ ηκολουθησαν ἑως βεθλεεμ, και ἑυροντες τον ποθουμενον βασιλεα, και προσκυνησαντες (o) αυτῳ εν δωροις, εχρηματισθησαν (p) ὑπ᾽ αγγελου δι᾽ αλλης ὁδου (q) αναχωρησαι εις την ιδιαν χωραν. τοτε και ιωσηφ κατα θειον προσαγμα Φευγει εις αιγυπτον, μετα του παιδιου, και της μητρος αυτου και ην

(l) Hic deest quid.

(m) *Al. M.* επιστολης.

(n) *Al. M.* επαν.

nomen imperii dignitatem effert) quoniam ſub ejus imperio aeternum Dei verbum ex incorrupta virgine caro factum, & natum humanae naturae reparationem ſuſcepit. Magi verò quidam ad videndum Chriſtum ſuis è terris in Judaeam delati interrogabant, ubinam terrae Deus natus eſſet. Hos enim ſtella coeleſtis in eundem deduxit locum. Quidam hac ſuper re diſputantium, Magos ex Gymnoſophiſtis Aethiopes, alii Chaldaeos fuiſſe contendunt. Herodes verò mente perſpicaci praeditus ſtatim animadvertit, humanum hoc non eſſe ſignum. Licet enim multi Hieroſolymis Reges nati fuiſſent, ob eorum nullum ſtella apparuit. Scribas igitur impenſe percunctatus ex prophetia intelligit, Chriſtum in Bethleem eſſe naſcendum. Magis itaque clam vocatis, tempus ſtellae ortus diligenter exquiſivit, eosque maximis, ut par erat, muneribus ornatos dolo abs ſe dimiſit, ut, ſi puerum inveniſſent, id ſibi renunciarent. Cum verò rurſum priſtinus viae dux illis apparuiſſet, ſummo cum gaudio ejus ductum usque Bethleem ſecuti, & inventum, quem votis expetebant, Regem donis ſuis venerati per aliam viam, ut ab angelo monebantur, in regionem ſuam reverſi ſunt. Tunc etiam Joſephus juſſu divino in Aegyptum cum puero, ac matre

(o) *Al. M.* αυτον.

(p) Idem ὑπο.

(q) Idem και ανεχωρησαν.

ην εκει έως της τελευτης ήρωδου. συναγονται δε εκ της αφιξεως των μαγων, και του εμπαιγμου ήρωδου, και της εις την χωραν αυτων επανοδου ετη δυο. τοτε θυμωθεις ὁ ήρωδης την μιαιφονιαν των νηπιων ειργασατο, τῳ λε^ω της βασιλειας (r) αυτου. εις ακρον δε μανιας εληλακως, τρεις μεν αποκεντα των έαυτου παιδων, και την μητρα τουτοις επικαταφαζει, επιθεσεως αυτους προφασει τιμωρουμενος και τον της γυναικος αδελφον ὡς επιβουλευοντα διαχρᾶται. έτερους δε πολλους των οικειων κτεινει, και πληθος ουκ ολιγων ιουδαιων διαφθειρει. εννεα δε γυναικας αγομενος πολλους εκ τουτων παιδας εκτισατο. (s) μετ' ου πολυ δε μετηλθεν αυτον θεηλατος οργη, και εν αῤῥωστιαις πονηραις εξεταζομενος κατεστρεψε τον βιον, λζ ετη (t) διακρατησας την αρχην. κατελιπε δε τεσσαρας ὑιους της αυτου βασιλειας τε και πονηριας διαδοχους, τοτε δια προσαγματος κυριου επανηλθεν εξ αιγυπτου ιωσηφ μετα του παιδιου, και της μητρος αυτου οντος τετραετους, και κατῳκησεν εις ναζαρετ, αρχελαου τετραρχουντος της ιουδαιας. ὁυτω γαρ εκαλουντο ὁι του ήρωδου ὑιοι. αρχελαος ὁυτος και ήρωδης, και φιλιππος, και (u) λυσανιας δια τὸ εκαστον αυτων εχειν τὸ τεταρτον μερος της βασι-

(r) *Al. M.* αυτοῦ ετει.

(s) *Al. M.* ευθεως. — επ᾽ αυτον.

(t) *Al. M.* κρατητας.

(u) Lyſiam vocat Euſebius, & Chronicon Mſc. Symeonis Logothet. De Lyſania Joſephus nil meminit. Et Tacitus lib. 5. hiſt. de Judaeis ait: Gentem coercitam

matre ejus aufugit, ubi etiam usque ad Herodis obitum permansit. Anni autem duo inde a Magorum adventu, Herodis illusione, eorumque in regionem suam reditu colliguntur. Tunc ira percitus Herodes infantium caedem patravit, 35mo regni sui anno. In summum verò insaniae delatus tres suos filios unacum matre insidiarum obtentu necat, nec non uxoris fratrem, tanquam sibi insidiantem perimit. Alios verò multos familiarium occidit, & non exiguam Judaeorum multitudinem delet. Ex novem, quas duxit, uxoribus multos liberos nactus est. At non multò post ira divina ei supervenit, & gravissimis morbi malis cruciatus vitam finiit trigesimo septimo regni sui anno. Reliquit autem filios quatuor regni sui aeque ac improbitatis haeredes. Tunc jussu divino Josephus cum puero jam quadrienni, & matre ejus ex Aegypto rediit, & in Nazaret habitavit, Archelao Judaeae tetrarcha. Sic enim vocabantur Herodis filii Archelaus, Herodes, Philippus, & Lysanias, quod cuique quarta

tam liberi Herodis tripartitò rexere. *Chron. Alex.* αρχελαον βασιλεα καθιςησι, τετραρχας ἡρωδην τον και αντιπαν, και λυσανιαν, και φιλιππον. Is, cujus S. Lucas meminit, Abylenam tenuit, passim dictam οικον λυσανιου, aut τετραρχιαν, quae Philippo postea ab Augusto tradita erat. Herodis autem filius non erat.

βασιλειας. (x) τῳ τε ογδοῳ ετει της βασιλειας αρχελαου ηρξατο ὁ κυριος (y) εις τὸ ἱερον μεσον των διδασκαλων ελθειν, ων ετων ιβ, κατα την σωματικην ἡλικιαν. κατελθων δε μετα των κατα χαριν γονεων αυτου (z) εις ναζαρετ. μετ' ου πολυ ὁ ιωσηφ τελει του βιου εχρησατο, νομιζομενος ὑπο παντων ειναι πατηρ του κυριου. διαρκεσας δε ὁ αρχελαος (a) ετι ενιαυτον ἑνα, κατελυσε τον βιον μη καταλειψας κληρονομον. ἡρωδης δε ὁ της γαλιλαιας τετραρχης, του μεν αρχελαου αδελφος, ὑιος δε ἡρωδου του αντιπατρου, ὁ και επι τοις θερμοις κτισας τιβεριαδα, λαμβανει και τας περι ἱεροσολυμα, και σαμαρειαν επαρχιας, ἡς ὁ αρχελαος ετυγχανεν ἡγουμενος. αυγουςος δε ὁ καισαρ μετα πολλον χρονον εν αλλῃ πολει της καμπανιας ετελευτησε, βασιλευσας ετη νς, και μηνας ς. τιβεριος δε ὁ τουτου ὑιος την αρχην διαδεξαμενος βασιλευει ετη κγ. ην δε ὁ κυριος ετων ιε. τιβεριος ὁ καισαρ γνησιον φιλον εχων τον πιλατον, ἡγουμενον της ιουδαιας απεςειλεν, και ην εκει ἑως της τελευτης καισαρος. εν τῳ (b) πεντε και δεκατῳ τοινυν της του τιβεριου (c) βασιλειας ετει, ὁ κυριος ἡμων ιησους χριςος εν ιορδανῃ ὑπο ιωαννου βαπτισθεις, ευθυς εποιησατο την αρχην του σωτηριου κηρυγματος. ειτα προσκαλειται τους ιβ. μαθητας, ὁυς και κατα τι γερας εξαιρετον αποςολους ωνομασεν. και ευθυς αναδεικνυσιν ἑτερους ο. ὁυς και αυτους απεςειλεν ανα δυο εις παντα τοπον, και πολιν, ὁυ ημελλεν αυτος

(x) *Al. M.* τὸ δε

(y) *Idem* εν τῳ ἱερῳ.

(z) *Idem* εις την ναζαρετ.

ta regni pars obtigit. Octavo autem regnantis Archelai anno coepit Dominus in templum medios inter doctores venire, annos 12 aetatis corporalis natus. Rediit verò in Nazaret cum ſuis ſecundum gratiam parentibus. Non multò poſt Joſephus finem vitae fecit, ab omnibus pater Domini habitus. Archelaus unum adhuc annum ſuperſtes vitam ſine haerede reliquit. Herodes autem Galilaeae tetrarcha, Archelai frater, & Herodis, qui Antipatrum patrem habuit, filius, Tiberiadis, quae eſt in Thermis, conditor, Hieroſolymae, & Samariae principatum, qui penes Archelaum erat, capeſſiit. Auguſtus Caeſar multò poſt in alia Campaniae urbe mortuus eſt, annis regni 56 cum dimidio expletis. Tiberius ejus filius in imperio ſucceſſit, & annos 23 regnavit. Erat autem Dominus annorum XV. Tiberius Caeſar Pilatum, quem verum habuit amicum, miſit, ut Judaeae praeeſſet, qui & ibi usque ad mortem Caeſaris commoratus eſt. Caeterum decimo quinto Tiberii regni anno Dominus noſter Jeſus Chriſtus a Joanne in Jordano baptizatus, continuo ſalutaris ſuae praedicationis initium fecit. Tum XII diſcipulos, quos & ſingulari quadam praerogativa apoſtolos nominarat, ſibi aſcivit. Mox & alios LXX deſignavit, quos binos in omnem locum, & urbem, quò erat ipſe venturus, praemiſit.

(*a*) Mſc. ετη.

(*b*) *Al. M.* πεμπτῳ.

(*c*) *Al. M.* ἡγεμονιας.

αυτος (d) διερχεσθαι. ουκ εις μακραν δε ὁ βαπτισθης ιωαννης ὑπο του νεου ἡρωδου την κεφαλην αποτεμνεται, και μνημονευει μεν τουτου και ἡ θεια των ευαγγελιων γραφη. συνιςορει δε και ιωσηππος ονομαςι της τε ἡρωδιαδος μνημην πεποιημενος, και ὡς αδελφου γυναικα ουσαν αυτην ἡγαγετο προς γαμον ἡρωδης, αθετησας την προτεραν (e) αυτου κατα νομους γυναικα. αρετα δε ην αυτη (f) του βασιλεως αραβιας θυγατηρ. την δε ἡρωδιαδα ζωντος διαςησας του ανδρος, δι' ἡν και τον ιωαννην ανειλεν. ὁθεν και πολεμον (g) αιρεται προς αυτον αρετας, ὡς αν (h) ητιμασμενης αυτῳ της θυγατρος. εν ᾡ πολεμῳ μαχης γενομενης, παντα φησι τον ἡρωδου ςρατον διαφθαρηναι, και ταυτα πεπονθεναι επιβουλης ἑνεκεν της κατα ιωαννην γενομενης. ὁ δε αυτος ιωσηππος εν τοις μαλιςα δικαιωτατον, και βαπτιςην ὁμολογων γεγονεναι τον μακαριον ιωαννην, τοις περι αυτου κατα την των ευαγγελιων γραφην αναγεγραμμενοις μαρτυρει. εν ετει ιη. τιβεριου καισαρος, ἡρωδου δε εικοςῳ, ἡγεμονευοντος δε της ιουδαιας ποντιου πιλατου γεγονε τὸ σωτηριον παθος (i) προ δεκατης τριτης καλανδων απριλλιων, ςαυρωθεντος μεν ὑπο των ιουδαιων κατα την ἑαυτου βουλησιν, ανας ςαυρωσαντος δε την ἁμαρτιαν τῃ οικεια της θεοτητος δυναμει. πασχει ουν ὁ κυριος ἡμων ιησους χριςος, μηνι μαρτιῳ κγ. κατα ῥωμαιους ἡμερα παρασκευη. ειτα κατα την κοινην

(d) Msc. διερχεται.

(e) *Al. M.* αυτῳ γεγαμημενην.

(f) *Al. M.* του πετρεων βασιλεως.

(g) *Al. M.* ἁιρειται.

misit. Non multò post Joannes baptista ab Herode Juniore securi percussus est, cujus etiam S. Evangelia mentionem faciunt. Narrat & Josephus nominatim de Herodiade memorans, & quod Herodes repudiata uxore sua priore legitima, quae Aretae Arabiae Regis filia erat, Herodiadem a vivo abstractam marito fratre uxorem duxerit. Cujus causa etiam Joannem sustulit. Unde bellum illi movit Aretas ob filiam contumeliose habitam. In quo bello exortâ pugna totum Herodis exercitum deletum esse, idque ei propter Joannis necem accidisse ait. Idem Josephus beatum Joannem justissimum, & baptistam fuisse confessus, narrationi in evangeliis de ipso factae testimonium fert. Anno XVIIImo Tiberii Caesaris, Herodis verò XXmo salutaris Christi passio perpetrata est XIIImo die ante Cal. April. qui sua sponte a Judaeis crucifixus, propria divinitatis virtute peccatum recrucifixit. Passus est igitur Dominus noster Jesus Christus vigesimo tertio mensis Martii secundum Romanos die parasceves. Tum

(h) Msc. ητησκμενης αυτῳ. *Al. M.* ητιμασμενης αυτου. *Cedr.* ατιμασθεισης αυτῳ in pluribus legitur Codicibus, Nicephorus habet τουτῳ.

(i) Msc. προ δεκατη τριτη. *Al. M.* προ δεκα τριων.

κοινην περισαλεις συνηθειαν τῃ τριτῃ ἡμερα ανεςη εκ νεκρων μηνι μαρτιῳ κε. κατα ῥωμαιους ἡμερα κυριακῃ, ινδικτου δ. αθανατος μεν ων κατα θεοτητα, θνητος δε γεγονως κατα την ανθρωποτητα. εκ τοτε το κρατος του θανατου κατελυθη, συναναςησαντος του κυριου παντας τους απ' αιωνος ἁγιους. εις τουτον εκεινος συντεινει τον καιρον τὸ τρεις ἡμερας του ιωνᾶ σημειον, ὁπερ εις μεγιςης πολεως γενομενον ευεργεσιαν της πανδημου κτισεως προετυπωσατο την σωτηριαν. κατα τουτον πληρουται τον χρονον τὸ παλαι προτυπωθεν ὑπο μωσεως, ὁτε επι σημειου τον χαλχουν ανεςαυρωσεν οφιν. ὡσπερ γαρ ὁι τοτε εις την αιγυπτον επιςρεφομενοι, και τοις ἑρπετοις εις αναιρεσιν εκδιδομενοι, εν τῳ του απολλυντος οφεως ὁμοιωματι της σωτηριας εποριςαντο την προφασιν. ὁυτω και την του αδαμ τοις εφεξης κατασκηψασαν ἁμαρτιαν, και τον δια ταυτης επενεχθεντα θανατον φευξονται δια χριςου, του την προς αδαμ εξὁμοιωσιν αναδεξαμενου, ὁι γνησιως προς αυτον εφὁραν επιςαμενοι, και την μεν εκ του παθους ευεργεσιαν δια της αναςασεως συνορωντες, την δε της θεοτητος απαθειαν δια των εργων κατανοουντες. και δη της παραδοξου του σωτηρος ἡμων αναςασεως τε και εις ουρανους αναληψεως τοις πλειςοις ηδη περιβοητου καθεςωσης, θαυματων δε μεγιςων επιτελουμενων εν τῳ ονοματι αυτου δια των ἱερων αποςολων, παλιν διεπριοντο ὁι αρχἱερεις λεγοντες τι (k) ποιησωμεν. ὁτι σημεια και τερατα μεγαλα επιτελουνται δια του ονοματος του ιησου. πασι γαρ φανερον τουτὸ, και ου δυναμεθα αρνησασθαι. αλλ' ἱνα μη (l) επι πλειον διαδοθη εις τας μετεπειτα γενεας, δευτε

(k) Al. M. ποιησομεν.

Tum more communi ſepultus, tertia die a mortuis reſurrexit menſis Martii vigeſimo quinto, ſecundum Romanos die Dominica, indictione quarta, immortalis quidem ſecundum divinitatem, mortalis verò ſecundum humanitatem. Ab illo tempore vis mortis diſſoluta eſt, Domino unà omnes ab omni aevo ſanctos reſuſcitante. Huc ſpectat Jonae tres dies in piſce latentis ſignum, quod in urbis maximae gratiam factum univerſae creaturae ſalutem repraeſentavit. Hoc tempore impletum eſt, quod Moyſes olim ſerpentem aeneum pro ſigno cruci affigens adumbravit. Quemadmodum enim iſti ad Aegyptum converſi, & reptilibus ad internecionem dati in effigie pereuntis ſerpentis occaſionem ſalutis nacti ſunt, ſic Adami peccatum poſteris inharens, & illatam per illud mortem evitabunt per Chriſtum Adamo ſe aſſimulantem ii, qui vere eum aſpicere noverint, ortam ex paſſione beneficentiam per reſurrectionem ſpectantes, & divinitatem pati neſciam per opera conſiderantes. Jam admirabili ſervatoris noſtri reſurrectione, ejusque in coelos aſcenſione apud pleroſque pervulgata, cum maxima inſuper miracula in ejus nomine a S. Apoſtolis patrarentur, rurſum ſummi ſacerdotes disrumpebantur dicentes: Quid faciamus? Signa, & prodigia magna in nomine Jeſu patrantur. Omnibus enim hoc notum eſt, nec inficiari poſſumus. At ne ulterius in futuras generationes diffundatur,

(l) *Al. M.* πλεον διανεμηθη.

δευτε κρυψωμεν τον τοπον (m) της ταφης αυτου. εαν γαρ ιδωσιν ὁι λαοι κενον τον ταφον παντες πιςευουσιν εις αυτου. τοτε εκελευσαν χωσθηναι τον ταφον, και τον τοπον του κρανιου, εν ῳ ὑπηρχεν ὁ ἁγιωτατος ςαυρος, τα της σωτηριας (n) μνημεια ληθῃ παραδουναι φιλονεικουντες. και αυτη μεν εςιν ἡ κακιςη συμβουλη των παρανομων (o) αρχιερεων. ὁ δε θεος παντα συνεχωρησεν αυτοις ποιειν, (p) σοφως οικονομων τα μελλοντα. επειδη γαρ εμελλεν ἡ πολις (q) παραδοθηναι και πυρι κατακαηναι, συνεχωρησεν ὁ κυριος (r) κρυβηναι τὸ ζωοποιον ξυλον, και την ενδοξον αναςασιν, ἱνα μη εν τῃ (s) ακαταςασια ὑπο ιουδαιων ἤ και εθνων πυρι ὁι τοποι παραδοθωσιν, (t) ηδει γαρ εν τῳ δεοντι καιρῳ μετα δοξης πολλης αναδειχθησεσθαι (u) μελλοντας. παλαιου δε κεκρατηκοτος εθους τοις των εθνων αρχουσι τα (x) παρα φυσιν καινοτομουμενα τῳ την βασιλειαν επικρατουντι σημαινειν, ὡς αν μηδεν αυτον διαδρασκοι των γινομενων, τα περι της εκ νεκρων αναςασεως του σωτηρος ἡμων ιησου εις παντας ηδη καθ᾽ ὁλης της παλαιςινης βεβοημενα, πιλατος τιβεριῳ βασιλει κοινουται. εκεινος δε τας τε αλλας αυτου πυθομενος (y) τεραςειας, και ὡς μετα θανατον εκ νηκρων ηδη αναςας θεος ειναι παρα τοις πολλοις (z) επεπιςευτο, ανηνεγκει ταυτα (a) επι την

(m) Msc. deest ταφης, & ex Al. M. supplevi.

(n) Al. M. σημεια.

(o) Al. M. ιουδαιων.

(p) Al. M. σαφως.

(q) Al. M. ερημωθηναι.

(r) Al. M.] κρυβηναι προς ολιγον.

tur, agite jam occultemus locum ſepulturae ejus. Si enim populi vacuum viderint ſepulchrum, omnes in eum credent. Tunc ſepulchrum, calvariaeque locum, ubi ſacra crux erat, obrui juſſere, ſalutis ſigna oblivioni dare conniſi. Et hoc quidem peſſimum praevaricatorum Judaeorum conſilium erat. At Deus omnia ab illis fieri permiſit, futura ſapienter dirigens. Cum enim urbs tradenda, atque concremanda foret, Dominus vivificum lignum, & glorioſae reſurrectionis locum recondi conceſſit, ne in tumultu a Judaeis, vel gentilibus loca haec flammis traderentur. Suo enim tempore magna cum gloria eſſe aperienda noverat. Cum autem more jam antiquo comparatum eſſet apud gentium praefectos, ut Principi, ſiquid praeter naturam novi accideret, ſignificarent, ne factorum quidpiam eum ſubterfugeret, Pilatus Tiberio Caeſari reſurrectionem ſervatoris noſtri Jeſu Chriſti a mortuis in univerſa paſſim Palaeſtina omnium ore celebratam communicavit, qui cum caeteris ejus miraculis auditis, tum quod a mortuis reviviſcens, a multis pro Deo haberetur, ad ſenatum de eo retulit. Ille verò ſenten-

(s) *Al. M.* ανας ασια.

(t) *Al. M.* ηδη.

(u) *Al. M.* μελλοντα.

(x) *Zonar.* παρα σφισι.

(y) *Euſ.* τερατειας, και ὡς ὁτι.

(z) *Cedr.* πιςευεται. *Zonar.* πεπιςευται.

(a) *Zonar.* τῃ συγκλητῳ, ita & Euſ.

σεως ετη ͵εφλγ. τιβεριος δε ὁ καισαρ, μετα τὸ οκτω και δεκατον ετος της αυτου βασιλειας, εν ᾡ και ὁ κυριος ἡμων ιησους χριςος τὸ σωτηριον ὑπεςη παθος εβασιλευσεν ετη ε. εν τουτοις τοις πεντε ετεσι γινεται ταυτα μετα την αναληψιν του δεσποτου και σωτηρος ἡμον ιησου χριςου. εκλεγεται εις την αποςολην ψηφῳ θεου ὑπο των αποςολων ματθιας αντι προδοτου ιουδα ἑις και αυτος των του χριςου γενομενος μαθητων. ειτα ιακωβος ὁ του κυριου γενομενος αδελφος, πρωτος τον των ἱερουσολυμων της επισκοπης εγχειριζετο θρονον. καθιςανται δε (m) δι' ευχης ὑπερ των αποςολων εις διακονιαν ὑπηρεσιας, ανδρες δεδοκιμασμενοι τον αριθμον ζ. ὁι (n) αμφι τῳ ςεφανῳ, ὁς και πρωτος ἁμα τῃ χειροτονια, ὡσπερ εις αυτὸ τουτὸ προαχθεις εμαρτυρησεν, λιθοις προς των κυριοκτονων βληθεις. τηνικαυτα παυλος ελυμαινετο την εκκλησιαν, (o) κατ' οικον τον πιςων εισπορευομενος, συρων δε ανδρας και γυναικας, και εις φυλακας παραδιδους. φιλιππος δε ὁ (p) εκ των ἁμα τῳ ςεφανῳ προχειρισθεντων εις την διακονιαν εν τοις διασπαρεισι γενομενος τοις επι τῳ διωγμῳ μετα την αναιρεσιν αυτου ςεφανου, κατηλθεν εις την σαμαρειαν, θειας δε (q) μετοχος ων δυναμεως, κηρυττει πρωτος τοις αυτοθι τον λογον. τοσαυτη δε αυτῳ θεια συνεργει χαρις, (r) ὡς και σιμωνα τον μαγον τας ὑπ' αυτου τελουμενας παραδοξοποιιας καταπλαγεντα, μη μονον προςδραμειν τῳ λογῳ, αλλα και την (s) μεχρι δια λουτρου πιςιν καθυποκρι-

(m) Euſ. και χειρων επιθεσεως.

(n) Euſ. αμφι τον ςεφανον.

(o) Euſ. κατ' οικους των πιςων.

(p) Euſ. ἑις των.

paſſionem, ac reſurrectionem annos 5533. Tiberius Caeſar poſt decimum octavum imperii ſui annum, quo ſalutaris Chriſti paſſio incidit, quinque annos adhuc regnavit, quo tempore poſt aſcenſionem Domini, & ſervatoris noſtri Jeſu Chriſti haec acciderunt. Primum Matthias ex Chriſti diſcipulis unus ſuffragio Dei pro Juda proditore ad apoſtolatum ſelectus eſt. Dein Jacobus frater Domini primus Hieroſolymorum Epiſcopus deſignatus. Tum viri probatae vitae numero ſeptem ab apoſtolis precibus Diaconi conſtituti, e quorum numero Stephanus, ſimul ac Diaconus creatus erat, primus quaſi ad hoc ipſum vocatus Chriſtum teſtabatur ab iis, qui Dominum neci dederant, lapidibus obrutus. Quo quidem tempore Paulus eccleſiam afflixit, cum in fidelium aedes ingreſſus viros, & mulieres abſtractas in carcerem detruſit. Philippus verò ex Diaconis unacum Stephano ordinatis unus, facta ob perſecutionem diſperſione, a morte Stephani Samariam profectus & divina virtute praeditus Dei verbum ibi habitantibus primus praedicavit. Tantopere verò divina in illo gratia vim ſuam exeruit, ut Simon Magus editis ab eo miraculis attonitus non ſolum doctrinam exciperet, ſed & fidem ſuſcepto usque eo baptiſmo ſimularet. Ex

(q) *Euſ.* εμπλεως.

(r) *G. S.* ὡςε και.

(s) *Euſ.* μεχρι λουτρου.

ποκρινασθαι. εκ δε της αιθιοπων γης, ο ευνουχος δυναςης ων κανδακης της βασιλισσης αιθιοπων, ελελυθοτος αυτου προσκυνησαι εις ἱερουσαλημ, και ὑποςρεφοντος, και επι του ἁρματος αυτου καθημενου, και τον προφητην ἡσαιαν αναγινωσκοντος, και ὑπο του φιλιππου ευαγγελισθεντος τα περι του χριςου, πιςευσαντος δε αυτου, και αιτησαμενου βαπτισθηναι, ὑπο του φιλιππου βαπτιζεται. ὁυτος πρωτος εξ εθνων προς του φιλιππου δι' επιφανειας τα θεια διδασκεται μυςηρια, και παλιν οςησας επι την πατριον γην, ευηγγελισατο τοις αυτοθι την χριςου γνωσιν, και την ζωοποιον αυτου προς ανθρωπους (t) επιδημιαν. και επληρωθη λογῳ ἡ προφητεια λεγουσα· αιθιοπια προφθασει χειρα αυτης τῳ θεῳ. επι τουτοις παυλος τὸ της εκλογης σκευος δι' αποκαλυψεως ιησου χριςου, αποςολος αναδεικνυται μετ' ενιαυτον ἑνα, μικρῳ προς της του κυριου αναληψεως. αλλα γαρ της θειας χαριτος και επι τα λοιπα χεομενης εθνη, κορνελιος κατα την των παλαιςινων (u) χωραν καισαρειαν συν ὁλῳ τῳ οικῳ, δι' επιφανειας θειωτερας (x) ὑπουργιας τε πετρου την εις χριςον πιςιν εισεδεξατο. γαϊος μετα την τιβεριου τελευτην, εβασιλευσεν (y) ετη $\overline{δ}$. ὁυτος (z) της ιουδαιων αρχης τὸ διαδημα αγριππᾳ τῳ και ἡρωδῃ περιτιθησιν, βασιλεα καταςησας αυτον, της τε φιλιππου και (a) λυσανιου τετραρ-

(t) *Naz.* επιδημιαν θεου προς ἡμας, ἱνα προς θεον εκδημησωμεν.

(u) Deest. in Euſ. Mſc. εν ὁλῳ.

(x) *Chron. Alex.* ὑπουργιᾳ.

(y) *G. S.* ετη τρια. Addit Scaliger text. Euſeb. p. 64. μηνας δεκα.

Ex terra Aethiopum Eunuchus Candacis illorum Reginae praefectus, qui Dominum adoraturus Hierosolymam venit, redeundo autem sedens in curru Isaïam legit, & a Philippo Christi mysteriis imbutus credidit, rogans, ut vitali aqua tingeretur, a Philippo sacrum hunc ritum accepit. Hic ethnicorum primus a Philippo divinis mysteriis palam instructus, & in patriam reversus incolis Dei cognitionem, ejusque vivificum ad homines accessum praedicavit. Et sic vaticinium illud: Aethiopia praevertet manum suam Deo, ad verbum erat impletum. Adhaec Paulus vas electionis per revelationem Jesu Christi Apostolus declaratus est uno anno post non multum ab ascensione Domini. Sed gratia divina in reliquas etiam gentes jam diffusa Cornelius in Palaestina Caesareae cum tota familia sua per visionem divinam, Petrique ministerium Christi fidem amplexus est. Cajus defuncto Tiberio regnavit annos quatuor. Hic Judaeorum regni diadema Agrippae, Herodi quoque dicto imposuit, regem eum declarans adjectis primò Philippi, & Lysaniae, mox

(z) Non Judaeae sed Trachonitidis erat Rex. Claudius enim illi Judaeam, & Samariam adjecit. Hoc non obstante Judaeorum Rex commode audit; ut apud Philonem in oratione adversus Flaccum.

(a) Msc. λιβανιου.

τραρχιας ειτα μετ' ου πολυν χρονον (*b*) και την ἡρωδου αυτῳ τετραρχιαν παραδιδωσι του κατα τὸ παθος του κυριου, (*c*) εκεινου συν και τῃ γυναικι ἡρωδιαδι πλειστων ἑνεκα αιτιων δικας εισπραξαμενου. μαρτυς τουτων ιωσηππος. (*d*) πιλατος δε ὁ επι τὸ παθος του κυριου τοσαυταις εν τοις γαϊου χρονοις περιεπεσεν συμφοραις, ὡς εξ αναγκης αυτοφονευτην αυτου και τιμωρον αυτοχειρα γενεσθαι, της θειας δικης ουκ εις μακραν αυτον μετελθουσης. ἱστορουσι τουτων ἑλληνων ὁι τας ολυμπιαδας αναγραψαμενοι. κλαυδιος τον γαϊον διαδεξαμενος εβασιλευσεν (*e*) ετη ιδ. επι τουτου αγριππας ὁ και ἡρωδης ανειλεν ιακωβον τον αδελφον ιωαννου μαχαιρᾳ. τοτε (*f*) δητα, ὡς φησιν ἡ θεια γραφη, ιδων (*g*) προς ἡδονης τὸ πραχθεν γενομενον ιουδαιοις, (*h*) επιτιθετο και πετρῳ, δεσμοις τε αυτον παραδους, (*i*) μικρον δειν τον κατ' αυτου φονον ενηργησεν, ει μη θειᾳ προνοιᾳ επισταντος (*k*) αυτῳ νυκτωρ (*l*) αγγελου, των τε δεσμων ελυθη, και των (*m*) ειργμενων εξωσθη. και τα μεν κατα πετρον τον θεσπεσιον εν τουτοις ην. τα δε κατα της των αποστολων (*n*) επιχειρησεως του βασιλεως ουκ ετι αναβολης ειχετο. αλλ' ευθὺς αυτον ὁ της θειας δικης τιμωρος (*o*) δια-

(*b*) Msc. κατα την.

(*c*) Msc. εκεινῳ — εισπραξαμενῳ.

(*d*) Joannes Antiochenus in excerptis Valesianis p. 809 a Nerone gladio percussum ait, eoquod propria authoritate Christum morti tradidisset.

(*e*) *Cedr. Glyc.* ιγ. Dio lib. 60. & Joseph. lib. 20. ant. c. 5. ajunt imperasse XIII annos, menses VIII. dies XX.

(*f*) Msc. δηται.

mox & Herodis, ſub quo Dominus paſſus eſt, tetrarchiis. Ille enim unacum Herodiade uxore ob crimina plurima poenas dedit, ut de his Joſephus teſtatur. Pilatus verò, qui ſervatoris paſſioni aderat, ſub Cajo Caeſare in tantas incidit calamitates, ut neceſſitate adductus ſibimet mortem conſciſcendo ſupplicium de ſe ipſe ſumeret, ultione divina non multo poſt eum inſequente. Graeci, qui Olympiades conſcripſere, haec ſcriptis prodiderunt. Claudius Caji ſucceſſor annos XIV regnavit, ſub quo Agrippa, Herodes quoque dictus, Jacobum Joannis fratrem gladio percuſſit. Jam, ut ſacra loquitur ſcriptura, Judaeos facto hoc delectatos eſſe videns, Petrum quoque aggreditur, eumque carceri mandatum, parum abſuit, quin morti tradidiſſet, niſi providentiâ divinâ adſtans ipſi noctu angelus vinculis ſolutum è carcere eduxiſſet. Et haec quidem de divino Petro. Sed ad vindicandos Regis in Apoſtolos auſus nulla amplius dilatio locum habuit. Mox ultio divinae juſtitiae miniſtra eum ſeque-

(g) *Euſ.* προς ἡδονην.

(h) *Euſ.* επιτιθεται.

(i) *Euſ.* ὅσον ουπω και.

(k) Mſc. αυτων.

(l) Mſc. αγγελους.

(m) *Euſ.* ειργμων.

(n) *Euſ.* εγχειρησεως.

(o) διακονος μετηει. μετα γαρ την (p) εκεινων επιβουλην, ώρμησεν επι την καισαρειαν. (q) επισημω δε ενταυθα ἑορτης ἡμερα, λαμπρα και βασιλικη κοσμησαμενος εσθητι, καθεσθεις τε (r) επι βηματος εδημηγορει. του δε πληθους επευφημησαντος επι τη δημηγορια ὡς επι θεου φωνη, και ουκ ανθρωπου, παραχρημα καθαπερ ἡ των πραξεων περιεχει βιβλος, επαταξεν αυτον αγγελος κυριου, ανθ' ὡν ουκ εδωκε την δοξαν τω θεω, και γενομενος σκοληκοβρωτος εξεψυξεν. (s) ηδη δε της εις τον σωτηρα, και κυριον ἡμων ιησουν χριστον πιστεως εις παντας ανθρωπους (t) διαδιδομενης ὁ της ἡμετερας πολεμιος σωτηριας την (u) βασιλευουσαν πολιν προαρπασασθαι μηχανωμενος, ενταυθα σιμωνα τον προσθεν δεδηλωμενον (x) αγει, και δη ταις εντεχνοις (y) του ανδρος συναιρομενος γοητειαις, πλειους των την ῥωμην οικουντων επι την πλανην σφετεριζεται. δηλοι δε τουτο ιουστινος ὁ μαρτυς, εν τη προτερα τη προς (z) αντονινον ὑπερ του καθ' ἡμας δογματος (a) απολογια γραφων ὡδε· μετα την αναληψιν του κυριου εις ουρανον (b) προεβαλλοντο ὁι δαιμονες ανθρωπους τινας λεγοντας ἑαυτους ειναι θεους, ὁι ου μονον ουκ εδιωχθησαν (c) ὑφ' ὑμων, αλλα και τιμων ηξιωθησαν. σιμωνα μεν τινα σαμαρειτον (d) απο

(o) Msc. δ'ακοης.

(p) Malim scribere κατα εκεινων επιβουλην, ut apud Nicephorum legitur.

(q) *Eus.* εν επισημω. Msc. επισημ.

(r) Graece etiam dicitur επι τω βηματι, non vero προ βηματος, ut in Eusebio legitur, hoc enim latinum pro tribunali sapit.

(s) Msc. ιδη δε την.

ſequebatur. Haec enim in illos molitus Caeſaream contendit, & die feſto ſplendida, regiaque indutus veſte pro ſuggeſtu ad populum concionem habuit. Quo concioni, tanquam Dei, non hominis voci applaudente, confeſtim, teſte actuum Apoſtolorum libro, ab Angelo Domini, quod illi honorem non dediſſet, percuſſus, & a vermibus corroſus expiravit. Jamjam fide in ſervatorem, & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ad omnes diſſeminata homines noſtrae ſalutis inimicus dominantem caeteris urbem praeripere machinatus Simonem prius memoratum eò deducit, & artificioſas viri impoſturas adjuvans plures Romae incolas in errorem inductos ſibi aſcivit. Manifeſtat verò illud Juſtinus Martyr in priore ad Antoninum pro noſtra religione apologia ſic ſcribens: Poſt Domini in coelum aſſumptionem daemones quosdam homines ſubornarunt, qui ſe Deos eſſe praedicarent, a vobis non modo non expulſos, ſed & honoribus ornatos. Sic effecere, ut Simon quidam Samaritanus e vico Gitono oriundus

(t) *Euſ.* διαδεδομενης.
(u) Mſc. βασιλευσα.
(x) Mſc. αγειν.
(y) *Euſ.* τ̓ ανδρος.
(z) Mſc. αυτονιον.
(a) Mſc. απολογιαν.
(b) *Euſ.* προεβαλοντο.
(c) Mſc. ὑφ᾽ ἡμων.

(*d*) απο κωμης λεγομενης γειτον, ὁς επι κλαυδιου καισαρος, δια της των ενεργουντων δαιμονων τεχνης δυναμεις (*e*) μαγικας ποιησαντα εν τῃ πολει (*f*) ὑμων τῃ βασιλιδι (*g*) ῥωμῃ θεον νομισθηναι πεποιηκασιν. ὁθεν και (*h*) ανδριαντι (*i*) παρ᾽ ὑμιν ὡς θεος τετιμηται εν τῳ (*k*) τιβερι ποταμῳ μεταξυ των δυο γεφυρων, εχων επιγραφην ῥωμαικην ταυτην, σιμωνι θεω (*l*) σαγκτω, ὁπερ εςι, σιμωνι θεῳ ἁγιῳ. και σχεδον μεν παντες σαμαρεις, ολιγοι δε εν αλλοις εθνεσιν, ὡς τον πρωτον θεον εκεινον ὁμολογουντες προσκυνουσι, και ἑλενην τινα την συμπερινοςησασαν· αυτῳ (*m*) κατ᾽ εκεινο καιρου, προτερον επι τεγους (*n*) παθουσαν εν τυρῳ της φοινικης, την απ᾽ αυτου πρώτην εννοιαν (*o*) λεγουσιν. ταυτα μεν (*p*) ὁυτως. συναινει δε αυτῳ και ειρηναιος (*q*) εν τῳ εις τας ἁιρεσεις λογῳ, ὁς την (*r*) ανοσιαν αυτου και μιαραν διδασκαλιαν συγγραψας ὑςερον επιλεγει, ου μην εις μακρον αυτῳ ταυτα προυχωρει. παρα ποδας γουν επι της αυτης κλαυδιου βασιλειας ἡ παναγαθος, και φιλανθρωποτατη των ὁλων προνοια, τον καρτερον (*s*) και πρωτον των αποςολων, τον αρετης ἑνεκα των λοιπων ἁπαντων προηγορον πετρον, επι την ῥωμην, ὡς επι

(*d*) Mſc. απο ῥωμης λεγομενης γειτονός. *Zon*, *Euſ*. γιττων. Clemens in lib. 2. recogn. Simon hic, ait, patre Antonio, matre Rachel natus eſt, gente Samaraeus ex vico Gythorum.

(*e*) Mſc. μαγικης ποιησαντα.

(*f*) Mſc. ἡμων.

(*g*) Mſc. ῥωμης.

(*h*) Mſc. ανδριαν τινα.

(*i*) *Euſ*. παρ᾽ ὑμων.

dus daemonum opera, & praeſtigiis magica edens portenta in urbe veſtra regia Deus haberetur. Unde & illi ſtatua in Tiberi fluvio duos inter pontes erecta eſt cum hac inſcriptione Romana: Simoni Deo ſancto. Et omnes fere Samaritani, pauci verò aliarum gentium hunc, tanquam primum Deum, confitentur, & adorant. Quamdam etiam Helenam unacum illo tunc temporis circumvagantem, & prius in luſtris paſſam Tyri in Phoenicia, primam ipſius notionem dicunt. Haec quidem iſto modo. Sed & Irenaeus cum illo conſentit in libro contra haereſes, ubi deſcripta ejus impia, ſceleſtaque doctrina poſtremò ſubjicit: Non longe tamen haec illi proceſſere. Quippe è veſtigio ſub eodem Claudii imperio optima, & benigniſſima erga homines rerum omnium providentia fortem, & Apoſtolorum primum, ac ob virtutem reliquorum omnium facile principem Petrum Romam, utpote adverſus tantam vitae corru-

(k) *Zon.* τιβεριδι ἱσαμενῳ.

(l) Mſc. σακτῳ.

(m) Mſc. κατ᾽ εκεινῳ καιρῳ.

(n) *Euſ.* σταθεισαν επι τελους.

(o) *Euſ.* λεγουσης.

(p) *Euſ.* ὁυτος. συναδει.

(q) *Euſ.* εν τῳ πρωτῳ προς τας.

(r) Mſc. ενοσιαν.

(s) *Euſ.* και μεγαν.

επι τηλικουτον (t) λυμεωνα βιου εχειραγωγει. ὁς δια τις γενναιος του θεου ϛρατηγος τοις θειοις ὁπλοις (u) φρουρουμενος την πολυτιμητον εμποριαν του νοητου φωτος, εξ ανατολων τοις κατα δυσιν εκομιζεν, φως (x) αυτοις, και λογον σωτηριον ψυχων, τὸ κηρυγμα της των ουρανων βασιλειας ευαγγελιζομενος. (y) ὁυτως ουν επιδημησαντος αυτοις του θειου λογου ἡ μεν του σιμωνος απεσβη, και παραχρημα συν τῳ ανδρι καταλελυτο δυναμις. ταις δε των ακροατων του πετρου (z) διανοιαις, φεγγος ευσεβειας επελαμψεν. κατα δε τουτους τους χρονους εν τῃ του πασχα ἑορτῃ τοσαυτην επι των ἱεροσολυμων (a) συνεβη ϛασιν, και ταραχην εγγενεσθαι, ως (b) μονον των περι τας εξοδους του ἱερου βιᾳ συνωθουμενων, (c) τρεις μυριαδας ιουδαιων αποθανειν προς αλληλων καταπατηθεντων, γενεσθαι δε την ἑορτην πενθος μεν ὁλῳ τῳ εθνει, θρηνον δε κατ᾽ ἑκαϛην οικιαν. και ταυτα (d) καταλεγει ὁ ιωσηππος. αγριππα δε του και ἡρωδου του ιουδαιων βασιλεως, θεηλατοις πληγαις, ὡς ειρηται, τον βιον μεταλλαξαντος, (e) αγριππαν τουτου παιδα ὁ κλαυδιος αντ᾽ αυτου καθιϛησι βασιλεα, (f) φιλικα της χωρας ἁπασης σαμαρειας τε και γαλιλαιας, και προσετι της καλουμενης περαιας επιτροπον εκπεμψας. νερων τον κλαυδιον διαδεξαμενος εβασιλευσεν (g) ετη ιδ. ὁυτος πονηροτατος ὑπηρχε και λαγνος,

(t) Mſc. λυμαιωνα.
(u) Euſ. φραξαμενος.
(x) Euſ. αυτὸ.
(y) Euſ. ουτω δ᾽ὀυν.
(z) Mſc. διανοιας.
(a) Mſc. συνεϛηβη.
(b) Euſ. μονων των. Mſc. μηνοντων.

corruptelam quaſi manu deduxit. Qui ut generoſus Dei Dux divinis munitus armis, pretioſam, quod animo cernitur, luminis mercaturam ex oriente ad occaſum deportavit, coeleſtis regni praedicationem, lucem ſcilicet, & ſalutarem animarum doctrinam ibi divulgans. Sic igitur delato ad illos verbo divino Simonis quidem virtus extincta, unàque cum ipſo repente diſſoluta eſt. In eorum verò, qui Petrum audierunt, mentibus lux pietatis refulſit. Circa hoc tempus in die feſto Paſchatis tanta ſeditio, & tumultus extitit Hieroſolymis, ut ſolum circa templi exitus vi compreſſorum, ac a ſe invicem conculcatorum Judaeorum triginta millia perirent. Et ſic feſtivitas genti univerſae in luctum, ſingulis verò familiis in fletum converſa eſt. Atque haec Joſéphus refert. Agrippa, dicto quoque Herode, Judaeorum Rege plagis divinitus immiſſis, ut dictum erat, vitae erepto, Claudius Agrippam ejus filium Regem conſtituit, & Felicem totius regionis Samariae, Galilaeae, & inſuper ſic dictae Pereae Procuratorem miſit. Nero ſucceſſit Claudio, & 14 annos regnavit. Hic ſceleratus inprimis, &

(c) *Zon.* εις δυο μυριαδας.

(d) *Euſ.* κατα λεξιν.

(e) Mſc. αγριππα.

(f) *G. S.* φηλικα. *Euſ.* φιληκα.

(g) *Mal.* ιγ. Clemens Alexandrinus, & Euſebius in Chronico annos 13. menſ. 7. dies 28. ſeu ut Zonaras habet annos 13. menſ. 8. biduo minus.

λαγνος, ει και τις αλλος. αυτος πρωτος ηγειρεν διωγμον κατα των χριστιανων. κατα τουτους τους χρονους παυλος την απο ἱερουσαλημ και κυκλῳ πορειαν μεχρι του ιλλυρικου ποιησαμενος, δικαιωλογισαμενος τε επι φιληκος, μετα δε και επι φηστου, περι του δογματος εν τοις ἱεροσολυμοις, δεσμιος (h) επι την ῥωμην παρεπεμφθη. αρισαρχος δε αυτῳ συνην, ὁν και εικοτως συναιχμαλωτον που των επιστολων αποκαλει, και λουκας ὁ και τας πραξεις των αποστολων γραφῃ παραδους. αλλα τοτε μεν (i) απολογισαμενος αυθις επι την του κηρυγματος διακονιαν εστειλατο. δευτερον δε επιβας τῃ αυτῃ πολει τῳ κατ᾽ αυτον ετελειωθη μαρτυριῳ. κραταιουμενης γαρ τῳ νερωνι της αρχης, εις ανοσιους (k) σκειλας (l) επιτηδευσεις, κατ᾽ αυτης ὁπλιζεται της εις τον των ὁλων θεον ευσεβειας, ὁθεν παυλον μεν τον θεσπεσιον της κεφαλης αποτεμνει, πετρον δε κορυφαιον των αποστολων ανασκολοπισθηναι κελευει. επι τοσαυτην δε ηλασεν μιαιφονιαν, ὡς μηδε των οικειωτατων τε και φιλτατων (m) επισχειν. μητερα δε ὁμοιως και αδελφους και (n) γυναικας συν τε αλλοις μυριοις τῳ γενει προσηκουσι τροπον εχθρων και πολεμιων ποικιλαις θανατων ειδεαις διαχρησασθαι. εν τουτοις τοις χρονοις επανεστησαν ὁι εν ἱεροσολυμοις ιουδαιοι ιακωβῳ τῳ του κυριου αδελφῳ, ᾧ (o) προς των αποστολων ὁ της επισκοπης της εν ἱεροσολυμοις εγκεχειριστο θρονος. τοιαυτα δε και (p) αυτοις, και

(h) Euſ. επι ῥωμης. G. S. επι ῥωμην.

(i) G. S. απολογησαμενος.

(k) Mſc. ωκειλας.

(l) Mſc. επιτηδευσασης.

& ſiquis alius in Venerem effuſus erat. Ipſe primus in Chriſtianos perſecutionem excitavit. Hoc tempore Paulus Hieroſolymis, & circumjectis locis ad Illyricum usque progreſſus, cauſa ſua apud Felicem, poſt & apud Feſtum de dogmate Hieroſolymitano acta vinctus Romam mittitur. Ariſtarchus autem cum illo erat, quem alicubi epiſtolarum ſuarum meritò concaptivum nuncupat. Quin & Lucas, qui actus Apoſtolorum ſcriptis tradidit. At tunc cauſâ pro ſe defenſa, rurſus ad praedicationis miniſterium miſſus eſt. Eandem verò urbem repetens, pro Chriſto ibi mortem obiit. Nero enim imperio ſuo ſtabilito in mores impios delapſus contra ipſam in Deum pietatem arma tulit. Unde Paulum quidem divinum capite diminui, Petrum verò Apoſtolorum Principem in cruce figi juſſit. Eo tandem caedium proruit, ut neque a maxime neceſſariis, amicisque cruentas manus abſtineret, & matrem aeque ac fratres, uxoresque cum centum aliis genere conjunctis inimicorum, atque hoſtium inſtar vario mortis genere affectos tolleret. Per id temporis Judaei in Jacobum Domini fratrem, cui ab Apoſtolis ſedes Hieroſolymorum epiſcopalis delata erat, in ea urbe coorti ſunt, talia contra ipſum

(*m*) *Euſ.* αποσχεσθαι.

(*n*) *Euſ.* γυναικα.

(*o*) Mſc. προ.

(*p*) Mſc. αυτος.

και τα κατ᾽ αυτου τολμηθεντα. εις μεσον αυτον αγαγοντες, αρνησιν της εις τον χριστον πιστεως επι παντος εζητουν του λαου. του δε παρα την ἁπαντων γνωμην (q) ελευθερια φωνη και μαλλον ἢ προσεδοκησαν επι της πληθυος ἁπασης παρρησιασαμενου, και ὁμολογησαντος ὑιον ειναι θεου, τον (r) σωτηρα και κυριον ἡμων ιησουν (s) μηκεθ᾽ ὁιοι τε την του ανδρος μαρτυριαν φερειν, (t) τῳ δικαιωτατῳ αυτον παρα τοις πασι δι᾽ ακροτητα, ἡς μετηει, κατα τον βιον, φιλοσοφιας τε και θεοσεβειας πιστευεσθαι, κτινουσι, καιρον εις εξουσιαν λαβοντες την αναρχιαν. κατ᾽ αυτον γαρ τον καιρον του φηστου επι της ιουδαιας τελευτησαντος αναρχα, και ανεπιτροπευτα τα της αυτοθι διοικησεως καθ᾽ειστηκει. ευθεως δε μετα την τουτου αναιρεσιν ηρξαντο ὁι ιουδαιοι ὑπο ῥωμαιων πολιορκεισθαι, και μαρτυς τουτου ιωσηππος λεγων ὁυτως. ταυτα δε συμβεβηκε τοις ιουδαιοις κατ᾽ εκδικησιν ιακωβου του δικαιου, ὁς ην αδελφος ιησου του λεγομενου χριστου, επειδη περ δικαιωτατον αυτον οντα, ὁι ιουδαιοι απεκτειναν. αρχην δε ελαβεν ὁ κατα ιουδαιων πολεμος επι του δωδεκατου ετους της νερωνος βασιλειας. αλλα γαρ (u) προς της ελευσεως ουεσπεσιανου επι τα ἱεροσολυμα. ὁυτος γαρ ἡγειτο του στρατου των ῥωμαιων. ὁ λαος ὁ της αυτοθι εκκλησιας κατα τινα χρησμον δι᾽ αποκαλυψεως ανεχωρησαν εις την περιχωρον του ιορδανου, κακεισε διετριβον δια τα μελλοντα εσεσθαι τη πολει κακα, κατα την προρρησιν του κυριου. τοτε ὁλον τὸ εθνος την προς τους ῥωμαιους αποστασιαν ειργασατο.

αγριπ-

(q) Euſ. ελευθερα.

(r) Mſc. πατρα.

(s) Mſc. μη καθιστε.

ipsum ausi. In medium eum producunt, &, ut Christi fidem coram omni populo neget, insistunt. Verum cum contra omnium opinionem liberiore, quam exspectarant, voce ante totam multitudinem confisus confiteretur, servatorem, & Dominum nostrum Jesum Christum esse Dei filium, haud amplius ferendo viri testimonio pares, eoquod ab omnibus ob summum sapientiae, & pietatis, quam in vita coluit, studium justissimo fides haberetur, eum neci dant, opportunitatem facinoris ab Anarchia nacti. Nam Festo sub idem tempus mortuo provincia sine rectore, & praeside erat. Sed statim ab ipsius nece Judaeos a Romanis esse obsessos Josephus testatur inquiens: Haec autem Judaeis evenere in ultionem Jacobi justi, qui frater erat Jesu cognomento Christi. Quippe eum licet justissimum occiderant. Initium verò cepit bellum Judaicum duodecimo Neronis anno; atque adeo adventante Hierosolymis Vespasiano. Hic enim Romanorum duxit exercitum. Recte ibi credentium coetus revelatione quadam divina admonitus in regionem Jordano circumjacentem secessit, ibique permansit ob mala huic urbi ex Domini praedictione obventura. Tunc universa gente defectionem a Romanis parante,

(t) *Eus.* τον δικαιοτατον.

(u) Msc. πρ.

αγριππας δε φυγας επι την ῥωμην ᾠχετο. ουεσπεσιανος δε τὸ τηνικαυτα ϛρατηγος της ἑωας ων κατα προσταξιν νερωνος συνηγειρεν πασαν την ὑπ᾽ αυτον ϛρατιαν, και καταλαμβανειν την ιουδαιων γην. οἱ δε δυναμενοι των ιουδαιων ακουσαντες, κατελαβον την ἱερουσαλημ, ἅτε οχυρωτατην ουσαν, (x) τρισι τειχεσι, και πυργοις μεγιϛοις ησφαλισμενην, ὁ δε ϛρατηγος (y) προσβαλων τῃ χωρᾳ, πασας τας πολεις της (z) γαλιλαιας καταϛρεψας, κατεκαυσε πυρι. καταλαβων δε τα ἱεροσολυμα, και πολιορκησας αυτα (a) επι ενιαυτον ἑνα, και πολλα μηχανηματα κατασκευασας, ουδεν ισχυσεν ποιησαι δια την της πολεως οχυροτητα. αλλα και εξελθοντες εκ της πολεως αιφνιδιως πολλους επληξαν των ῥωμαιων. καταβας δε εις καισαρειαν ὁ ουεσπασιανος αφηκεν αναλαβειν τον ϛρατον. εν τουτοις (b) ανηρεθη νερων, και εκρατησεν (c) οθων μηνας γ̅. και μετ᾽ αυτου εν αλλῳ (d) ουιτελλιος εκρατησεν (e) μηνας τρεις. ὁυτος συρεις ὑπ αντωνιου του κατα νερωνα, και της συν αυτῳ δυναμεως παντοδαπεις τε αικιαις ὑποβληθεις (f) επι μεσης της ῥωμης (g) αποσφαττεται. ην γαρ λαγνος και μεθυϛης. εν πολλῳ ουν κινδυνῳ, και ακαταϛασιᾳ των πραγματων ὑπαρχοντων, και βαρβαρων ἐπικειμενων τῃ (h) ῥωμῃ ὁ κατα την (i) ἑωα ϛρατος

(x) *Al. M.* τοις.

(y) *Al. M.* προλαβων.

(z) *Al. M.* ιουδαιας.

(a) *Al. M.* ενιαυτον ἑνα.

(b) Msc. νερων deest, & ſupplevi ex Alex. Mon. ubi verò legitur, και εκρατησε γαλβας μηνας ζ.

(c) *Chron. Alex.* μηνας ϛ.

(d) *Al. M.* βιταλιος.

rante, fugiens Agrippa Romam petiit. Vespasianus verò exercitus orientalis dux Neronis jussu omnes suas copias ad occupandam Judaeorum terram coegit. Quo intellecto Judaeorum potentissimi Hierosolymam utpote munitissimam, & muro triplici, turribusque maximis tutam occuparunt. Dux regionem ingressus, omnes Galilaeae urbes expugnatas igne delevit. Ducto Hierosolymam exercitu, urbeque per annum circumsessa, multis usus machinis, nil efficere ob urbis firmitatem potuit. Quin & eruptione repente facta ex urbe, multi Romanorum cecidere. Itaque Vespasianus Caesaream descendens exercitui vires colligere permisit. Occiso interim Nerone Otho, cumque illo juxta alium Vitellius menses tres ad gubernacula sederunt, quorum posterior ab Antonio Neronis Duce, & ab ejus militibus tractus, ac omnimodis exceptus vulneribus in medio Romae enecabatur. Erat enim mulierosus, ac ebriosus. Rebus igitur in multo discrimine, ac confusione versantibus, barbarisque Romae immi-

(e) *Chr. Al.* μηνας ι. *Cedr.* ετος ἑν. *Mal.* ετη θ. μην. η.

(f) *Chr. Al.* εν τῳ παλατιῳ ῥωμης.

(g) *Mal.* απεθανεν νοσῳ βληθεις. Galba, Vitellius, & Otho in serie Imperatorum non ubique occurrunt. Breve enim nimis imperii erat tempus. Unde Eunapius eos miseros, & annuos principes appellat.

(h) *Al. M.* ῥωμανιᾳ.

(i) *Al. M.* ἑακν.

τος ακοντα τον ουεσπεσιανον (*k*) εϛεψαν βασιλεα συναινεσει παντων των κατα την ανατολην αρχοντων. απαιρων δε επι την ῥωμην χειμωνος (*l*) ὡρᾳ, (*m*) τιτῳ μεν ἑαυτου παιδι, τον κατα ιουδαιων εγχειριζει πολεμον, δομετιανον δε απεϛειλεν εις εκϛρατειαν επι τους βαρβαρους, εγγιζοντος δε αυτου ηδη τῃ ῥωμῃ ὁ εκεισε ϛρατος μετα της συγκλητου ανελοντες τον (*n*) ανταρτην συν ευωχιᾳ μεγιϛῃ και κροτοις (*o*) ὑπηντησαν αυτῳ. καθεσθεις δε ὑπο του θρονου αυτου, κατεσφαξε παντας τους ατακτους, και εξαιφνης τα ῥωμαιων αυθις (*p*) επανορθωθῃ του δομετιανου εξολοθρευσαντος τους επανιϛαμενους βαρβαρους. πολιορκουμενης δε της ἱερουσαλημ επι δυο ετη, παντες ὁι εν αυτῃ λιμῳ ετακησαν, τα τεκνα αυτων φαγοντες εν τῃ πολιορκιᾳ. παραλαβων δε αυτην ὁ καισαρ, και κατακοψας τον λαον τον εν αυτῃ και σκυλευσας, πασαν μετα του λαου πυρι παρεδωκεν. τοτε επληρωθη ὁ λογος του κυριου· ου μη (*q*) αφεθη λιθος (*r*) επι λιθου επ' αυτην. τους δε αναιρεθεντας διαγραφουσι τινες εις (*s*) τριακοσιους μυριαδας. ὁσοι ουν πιϛοι μαθηται εν ἱερουσαλημ διετριβον, προεχρηματισθησαν μεταβηναι της πολεως, ὡς αν μη συναπολοιντο τοις πολιορκουμενοις. μονος δε ιωαννες μαθητης του κυριου εκ των δωδεκα τοτε ὑπολελειπται τῳ βιῳ. μετα δε την ἁλωσιν της πολεως, παλιν επανελθοντες

(*k*) *Al. M.* εϛεψε.

(*l*) Mſc. deeſt.

(*m*) Mſc. τιτον.

(*n*) *Al. M.* ανταρτον.

(*o*) *Al. M.* συνηντησαν.

imminentibus orientalis exercitus invitum Veſpaſianum Imperatorem coronavit conſenſu omnium Orientis praefectorum. Romam igitur ſub hyemem profectus Tito filio ſuo bellum Judaicum commiſit, Domitianum verò in expeditionem contra barbaros miſit. Jamque Romae appropinquantem exercitus qui aderat, & ſenatus, occiſo tyranno, applauſibus, convivioque maximo exceperunt. Qui ſimul ac in ſolio conſederat, omnes perturbatores interfecit; & ſubito res Romanorum inſtauratae ſunt, barbaris, qui ingruebant, a Domitiano profligatis. Cum biennali jam obſidione urbs premeretur, omnes fame tabeſcentes ſuos ipſorum liberos in obſidione devorarunt. Captam verò urbem cum occiſo, ſpoliatoque populo Caeſar flammis tradidit. Tunc exitu praeſtitum, quod Dominus praedixit: Non relinquetur lapis ſuper lapidem in ea. Occiſorum ter decies centum millia quidam numerant. Jam fideles diſcipuli, qui Hieroſolymis erant, divinitus admoniti ſunt, ut prius urbe exirent, ne cum obſeſſis ſimul perderentur. Solus autem Joannes Domini diſcipulus ex duodecim tum ſuperſtes erat. Poſt captam urbem fideles rurſum

(p) *Al. M.* επηνωρθωθη.

(q) *Al. M.* αφεθησεται.

(r) *Al. M.* επι λιθον εν αυτη.

(s) *Chron. Alex.* ρι'. *Al. M.* τριακοσιας.

θοντες ὁι πιϛοι εις την σιων, (t) προεβαλλοντο δευτερον επισκοπον (u) εν ἱερουσαλημ σιμεωνα (x) τον του κλεωπα, του εν ευαγγελιοις εμφερομενου, αυτοπτην και ακροατην, και ανεψιον ὑπαρχοντα του κυριου. ιωσηφ γαρ ὁ κατα χαριν κληθεις πατηρ του κυριου αδελφος ην κλεωπα. συναγονται δε ετη μ̄. απο του σωτηριου παθους του κυριου ἑως της (y) αναλωσεως ἱεροσολυμων. εβασιλευσεν δε ουεσπασιανος κραταιως (z) ετη ῑ, και εβασιλευσεν τιτος ὁ ὑιος αυτου αντ᾽ αυτου, (a) ετη γ̄, και απεθανεν. και εβασιλευσε δομετιανος ὁ αδελφος αυτου αντ᾽ αυτου. επι τουτου εγενετο διωγμος των χριϛιανων.

ΠΕΡΙ

(t) Mſc. προελαβον τον.

(u) *Al. M.* ἱεροσολυμων.

(x) Ex Codice regio Mſc. ex Chio inſula allato genealogia hujus excerpta, quae graece in Valeſii notis in Euſebium extat, ſic latine habetur de Maria Cleopae filia. Sciendum, hunc Cleopam fratrem fuiſſe Joachimi, qui pater Dei genitricis erat. Uxorem verò duxit nomine Annam. Cleopas verò ſine liberis mortuus eſt. Joachimus & ipſe uxorem habuit nomine Salome, ex qua duas genuit filias, Eſther, & Thamar. Et mortua eſt Salome. Et ecce! viduus erat Joachim, & duxit Annam uxorem fratris ſui Cleopae, ex qua illi nata erat Maria, cujus meminit Evangeliſta dicens, Mariam Cleopae. Joachim verò etſi Annam uxorem fratris ſui Cleopae habuerit: juxta legem tamen, ut viduus recenſebatur. Unde alteram ex lege duxit uxorem nomine Annam, ex qua ſanctiſſimam Deiparam genuit Mariam. De reliquo hic Joachimus genuit ex prima

rursum in Sion reversi crearunt secundum Hierosolymorum Episcopum Simeonem filium Cleophae in Evangelio memorati, qui Dominum vidit, audivit, & sanguine attigit. Josephus enim, qui Domini pater secundum gratiam vocabatur, Cleophae frater erat. Colliguntur verò 40 anni a passione servatoris usque ad Hierosolymorum eversionem, Vespasianus administrato fortiter per decem annos imperio fatis cessit, & Titum filium successorem reliquit, qui etiam post tres imperii annos vivere desiit. Ejus frater Domitianus imperium cepit, sub quo Christianorum persecutio facta est.

DE

ma sua uxore Salome Esther, & Thamar. Ex Anna verò Cleopae uxore Mariam, & illam solam memorat Evangelista. Ex altera verò, & quidem virgine Anna Deiparam. Infertur igitur, quod sorores sint Esther, Thamar, Maria, Deipara ex triplici parte, uno verò patre Joachimo. Merito igitur Evangelista Mariam nominat sororem Deiparae inquiens: Et soror matris ejus Maria filia Cleopae. De Symeone Cleopae filio eadem narrat Joelus.

(y) *Al. M.* ἁλωσεως.

(z) *Chr. Al.* ετη θ. Item Glyca, & Malala. Eutropius, & Orosius adscribunt Vespasiano annos IX. Dio annos X. Clemens Alexand. XI. Causa hujus diversitatis in eo posita videtur quod aliud semper imperii initium sumatur. Superstite enim adhuc Nerone Imperator proclamabatur.

(a) *Chr. Al. Mal.* ετη β.

N 5

ΠΕΡΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

(*b*) Κατηνεγκεν ιωαννην τον θεολογον απο εφεσου εν τῃ ῥωμῃ και εξεταξας αυτον, και θαυμάσας αυτου την σοφιαν, εξωρισεν αυτον εις πατμον την νησον. και εμαρτυρησεν ονησιμος, προτερον μεν οικετης φιλημονος ὑστερον δε επισκοπος χειροτονηθεις παρα παυλου τα σκελη κατακλασθεις. ὁ δε αυτος δομετιανος διωγμον μεγαν επηγειρεν τοις ιουδαιοις, επιζητων τους εκ της βασιλικης συγγενιας, τουτ᾽ εστι τους εκ του δαυιδ καταγομενους. εμηνυθη δε αυτῳ περι του κυριου, ὁτι εκ του δαυιδ εστι, και μεγα εχει γενος. ὁι τινες εισι χριστιανιζοντες, και καταγγελουσιν ιησουν χριστον βασιλεα αιωνιον, μελλοντα καταλυειν πασας τας ὑπ᾽ ουρανων (*c*) βασιλειας, και μονος μελλει βασιλευειν. θυμωθεις δε ὁ δομετιανος επι τουτῳ εκελευσεν, μη ζῆν χριστιανους. αποστειλας δε εις ἱεροσολυμα, δεσμιους τους ε̅. εκγονους ιουδα τους αδελφους του κυριου επι την ῥωμην (*d*) ανηγαγεν, και επερωτησεν αυτους περι του χριστου, και της βασιλειας αυτου. ὁι δε απεκριναντο, μη ειναι την βασιλειαν αυτου επιγειον. αλλ᾽ επουρανιον. (*e*) μελλει δε (*f*) εν τῃ συντελειᾳ των αιωνων ερχεσθαι μετα δοξης κριναι ζωντας και νεκρους. και αποδουναι ἑκαστῳ κατα τα εργα αυτου. ταυτα ακουσας ὁ καισαρ και εμφοβος γενομενος, απελυσεν αυτους, και τον κατα χριστιανων εκελευσεν λυθηναι (*g*) πολεμον. επι αυτου ο

τιανευς

(*b*) *Mal.* ενηνεγκεν.

(*c*) *Al. M.* δυναμεις.

(*d*) *Al. M.* απηγαγεν.

DE JOANNE THEOLOGO.

Joannem Theologum Epheſo Romam adductum examini ſubjecit, & viri ſapientiam admiratus in Patmum inſulam relegavit. Et Oneſimus primò quidem Philemonis ſervus, poſtea verò conſecratus a Paulo Epiſcopus fractis cruribus pro Chriſto mortem obiit. Idem Domitianus magnam in Judaeos perſecutionem excitavit, omnes è ſtirpe regia, id eſt, Davidis oriundos inquirens. Indicium enim illi factum erat de Domino, quod a Davide oriundus genus magnum haberet, quod Chriſti nomen profiteretur, & Jeſum Chriſtum praedicaret Regem aeternum, qui diſſolutis omnibus ſub coelo regnis ſolus regnaturus eſſet. Qua re irarum plenus Caeſar edixit, nequis Chriſtianorum vivus relinqueretur; mittens verò Hieroſolymam, quinque Judae nepotes fratres Domini vinctos Romam adduci juſſit, quos de Chriſto, ejusque regno interrogavit. Illi autem reſponderunt, regnum ejus non eſſe terrenum, ſed coeleſte. Fore tamen, ut in ſaeculorum fine ad judicandos vivos, & mortuos, & ad reddendum unicuique ſecundum opera ejus cum gloria veniat. Quo audito Caeſar perterritus eos dimiſit, & Chriſtianorum perſecutioni finem

(e) *Al. M.* μελλειν.

(f) *Euſ.* επι συνθελεια.

(g) Mſc. in margine notatur γϱ. διωγμον.

Μαρκος δε μετα τουτὸ επι της ῥωμαιων πολεως συν τῳ θεσπεσιῳ πετρῳ κατ᾽ εκεινῳ καιρῳ τας διατριβας ποιουμενος, παρακληθεις ὑπο των αυθοθι τα ὑπ᾽ εκεινου κηρυττομενα εγγραφως αυτοις εξεθετο.

Λουκας δε παλιν μετα τουτον συγγραφων την αιτιαν προυθηκεν, δι᾽ ἡν πεποιηται την συνταξιν, δηλῶν, ὡς αρα πολλων και προπετεστερον επιτετηδευκοτων διηγησιν ποιησασθαι, ὡν αυτος πεπληροφορητο λογων. αναγκαιως ουν απαλλαττων ἡμας της περι τους αλλους (q) αμφηριστου ὑπο ληψεως, τον ασφαλῆ λογον, ὡν αυτος την αληθειαν (r) κατειληφει εκ της ἁμα παυλῳ συνουσιας τε και διατριβης, και της των λοιπων αποστολων ὁμιλιας (s) ωφελημενος δια του ιδιου παρεδωκεν ευαγγελιου.

Ιωαννης δε μετα τους τρεις τὸ κατ᾽ αυτον συνεγραψατο ευαγγελιον ταυτης ἑνεκεν της αιτιας. των προαναγραφεντων τριων ευαγγελιων εις παντας ηδη και εις αυτον διαδιδομενων αποδεξασθαι μεν φασιν αληθειαν αυτοις επιμαρτυρησαντα. μονην δε αρα ελεγεν λειπεσθαι τῃ γραφῃ την περι των εν πρωτοις, και κατ᾽ αρχην του κηρυγματος ὑπο του χριστου πεπραγμενων διηγησιν. και (t) αληθης γε ὁ λογος. τους τρεις γουν ευαγγελιστας συνιδειν παρεστιν μονα τα μετα την εν τῳ δεσμωτηριῳ ιωαννου του βαπτιστου καθειρξιν εφ᾽ ἑνα ενιαυτον τῳ σωτηρι (u) πεπραγμενα συγγεγραφοτας. ὁθεν ὁ μακαριος ιωαννης τον ὑπο των αλλων ευαγγελιστων παρασιωπηθεντα χρονον, και τα κατα τουτον πεπραγμενα τῳ σωτηρι προ της του βαπτιστου καθειρξεως, (x) τῳ κατ᾽ αυτον

(q) Msc. αμφιηριστου.

(r) Msc. κατειληφθει.

(s) Msc. ωφελιμενος.

Poſtea Marcus Romae tunc temporis cum divino Petro moratus, degentium ibi hortatu promulgatam ab illo Chriſti legem ſcriptis mandavit.

Poſt Marcum rurſus Lucas evangelium ſcribens, cauſam, cur id confecerit, proponit: nimirum quod multi eorum, quos ipſe exploratos haberet, ſermonum narrationem inconſideratius inſtituiſſent. Neceſſario igitur nos a dubia aliorum opinione abducens, certam eorum, quorum veritatem ipſe ſuae cum Paulo familiaritatis, & conſuetudinis, ac habitorum cum reliquis Apoſtolis colloquiorum ope comperiſſet, enarrationem ſuo in evangelio tradidit.

Poſt hos tres Joannes quoque ſuum evangelium conſcripſit hac adductus ratione. Cum tria evangelia jam ſcripta in omnium, & ipſius etiam manus perveniſſent, eum illa comprobaſſe, & veritati conſentanea eſſe teſtatum ferunt. Solam verò, ajebat, his ſcriptis deeſſe narrationem eorum, quae primum Chriſtus, & praedicationis initio geſſerit. Et ſermo iſte plane veriſſimus eſt. Tres namque Evangeliſtas ſolum ea conſcripſiſſe, quae a ſervatore, poſtquam Joannes baptiſta in carcerem miſſus erat, unius anni ſpatio gerebantur, intelligere licet. Unde beatus Joannes tempus ab aliis ſilentio praeteritum, & res tum a ſervatore geſtas, antequam

(t) Mſc. θεολογος.

(u) Mſc. deeſt.

(x) Mſc. τὸ ευαγγελιον.

αυτον ευαγγελιω παραδεδωκεν. διο και (y) ποτε μεν φασκει, ταυτην εποιησεν αρχην των σημειων ὁ χριςος. ποτε δε μνημονευει του βαπτιςου, ὡς επι τοτε βαπτιζοντος εν αινων έγγυς του (z) σαλειμ. σαφως δε τουτὸ δηλοι τὸ λεγειν. ουπω γαρ ην ιωαννης βεβλημενος εις την φυλακην. εικοτως ουν, (a) την κατα σαρκα του σωτηρος ἡμων γενεαλογιαν, ἁτε ματθαιῳ και λουκᾳ προγραφειςαν αποσιωπησαι τον ιωαννην. της δε θεολογιας απαρξασθαι ὡς αν αυτῳ προς του θειου πνευματος, ὁια κρειττονι, (b) πεφυλαγμενης. κεκοιμηται δε εν εφεσῳ της ασιας, και θαπτεται προς των αυτοθι πιςων. ὁμοιως δε και φιλιππος ὁ εκ των (c) $\overline{\iota\beta}$. μαθητων, και αυτος χρηματιζων, εν ἱεραπολει τελειουται. (d) περι τουτων ουν πολυκρατης (e) της εν εφεσῳ παροικιας επισκοπος, (f) ουικτωριῳ γραφει τῳ ῥωμης επισκοπῳ λεγων ὁυτως. και γαρ κατα την ασιαν (g) μεγαλα ςοιχεια (h) κεκοιμηνται, ἁτινα (i) αναςησεται τῃ εσχατῃ ἡμερᾳ της παρουσιας του κυριου, εν ᾗ ερχεται μετα δοξης (k) εκ ουρανου. και αναζητησει παντας τους ἁγιους. και φιλιππος μεν γαρ (l) εν τραλ. κεκοι-

(y) *Euſ.* τοτε μεν, τοτε δε.

(z) *Euſ.* σαλημ.

(a) Mſc. την μετα κατα σαρκα.

(b) Mſc. πεφυλαγμενος.

(c) Apertiſſime hic Philippi Apoſtolus, & Diaconus tanquam unus, idemque foret, confunduntur. Verum actus Apoſtolorum evidenter contradicunt. v. Iſidor. Peluſ. epiſt. 477.

(d) *Ced.* περι ὡν.

(e) *Ced.* ὁ της.

quam Joannes baptiſta cuſtodiae datus erat, ſuo in evangelio ſcriptas reliquit. Hinc aliâs quidem ait: Hoc ſignorum initium fecit Chriſtus. Aliâs verò mentionem facit Joannis baptiſtae tunc adhuc in Aenon juxta Salim baptizantis. Perſpicue enim hoc declarat dictum iſtud: Nondum Joannes in cuſtodiam datus erat. Meritò igitur genealogiam ſervatoris noſtri ſecundum carnem, utpote a Matthaeo, & Luca jam recenſitam Joannes praetermiſit, & ſermonem de Deo tanquam ſibi, ut melius intelligenti, a divino ſpiritu reſervatum primò inchoavit. Defunctus autem Epheſi in Aſia ab ejus loci fidelibus ſepelitur. Similiter & Philippus unus ex 12 diſcipulis, qui & ipſe oracula edidit, Hierapoli deceſſit. De his Polycrates Epheſinae paroeciae Epiſcopus ad Victorium Romanum Epiſcopum his verbis ſcribit. Nam & in Aſia magna obdormiere luminaria, quae extremo, quo Dominus cum gloria è coelis ad omnes ſanctos conquirendos rediturus eſt, adventus die reviviſcent. Etenim & Philippus unus de ſeptem diaconis cum dua-

(f) *Ced.* ουικτορι.

(g) Hieronymus, & Muſculus elementa vertunt. Chriſtophorſonus ſeminaria. Sed optime Rufinus luminaria interpretatur. Diog. Laert. in vita Menedemi, πιλος αρκαδικος επι της κεφαλης εχων ενυφασμενα τα δωδεκα στοιχεια.

(h) *Euſ.* κεκοιμηται.

(i) *Ced.* αναστησονται.

(k) *Euſ.* εξ ουρανου.

(l) *Euſ.* εν ἱεραπολει.

κεκοιμηται, ὁ εἱς των ἑπτα, και (m) δυο θυγατερες αυτου γεγηρακυιαι παρθενοι. και ἡ ἑτερα αυτου θυγατηρ εν ἁγιῳ πνευματι πολιτευσαμενη, εν εφεσῳ (n) ανεπαυσατο. (o) ετι δε και ιωαννης (p) ὁ επι τὸ ϛηθος του κυριου αναπεσων, ὁς εγενηθη ἱερευς (q) τὸ πεταλον πεφορηκως, και μαρτυς και διδασκαλος εν εφεσῳ κεκοιμηται. τραιανος δε διωγμον επι πολυ κατα των χριϛιανων (r) ποιησας, μαρτυρας παμπολλους εφονευσεν, ὡϛτε τους αρχοντας των εθνων αποκακισαντας τῳ πληθει των (s) μαρτυρων αναγαγειν (t) προς αυτον μαρτυρουντας τῃ των χριϛιανων ελευθεριᾳ. ὁτι παντα κατα νομους τους πρεποντας (u) διαπραττουσι. χριϛον δε μονον θεον ὁμολογουσι. και ταυτα (x) ακουσαντα παυσαι τον διωγμον. (y) εμαρτυρησεν δε επι αυτου συμεων ὁ του (z) κλοπᾶ, δευτερος ἱεροσολυμων επισκοπος γενομενος ων ετων ρκ. ϛαυρωθεις (a) επι αττικου τινος ὑπατικου. αλλα γαρ και (b) ιγνατιος ὁ παρα πλειϛοις διαβοητος

(m) In actibus quatuor Philippi filiae memorantur. Sed Polycrates tantum de iis loquitur, quae in Asia obiere.

(n) *Euſ.* αναπαυεται.

(o) *Euſ.* ὁτι δε.

(p) In margine Mſc. ισως ὁ επιϛηθιος, quod & Cedrenus habet.

(q) Arnoldus Abbas Bonaevallis ſic ait: Praeter haec laminam auream, quam petalum vocant, fronti habebat inſertam. Erat autem nomen Dei inſcriptum. Ariſteas de LXX. εκτυπουν επι πεταλῳ χρυσῳ γραμμασιν ἁγιοις τὸ ονομα του θεου.

(r) *Al. M.* κινησας.

duabus ſuis filiis, quae virgines conſenuere, & quarum altera ſancto afflata ſpiritu Epheſi requievit, in Trallano mortem oppetiit. Adde Joannem, qui ad pectus Domini accubuit, & ſacerdos petalum geſtavit, martyre, & doctore, Epheſi defunctum. Trajanus mota in Chriſtianos diuturna perſecutione quam plurimos martyrio affecit, adeo, ut gentium Principes multitudine martyrum feſſi ad ipſum referrent, & Chriſtianorum libertati teſtimonium darent, eos ex debito legum praeſcripto agere, ſolum verò Chriſtum confiteri Deum. Quo audito perſecutioni finem fecit. Sub illo martyrium paſſus eſt Symeon Cleophae filius, ſecundus Hieroſolymorum Epiſcopus, ſub Attico viro quodam conſulari centeſimo vigeſimo aetatis anno in crucem actus. Sed & Ignatius

(s) *Al. M.* μαρτυρουντων.

(t) *Al. M.* τῳ αυτοκρατορι.

(u) *Al. M.* διαπρακτουσι.

(x) *Al. M.* ακουσας επαυσε.

(y) *Al. M.* εμαρτυρυσε.

(z) *Al. M.* κλεοπα. *Euſ.* κλωπα.

(a) Male Rufinus vertit *apud* Atticum conſularem, nec ſimpliciter conſularem, ſed legatum conſularem.

(b) Joan. Malela in Trajano ait. εμαρτυρισε δε επι αυτου τοτε ὁ αγιος ιγνατιος ὁ επισκοπος της αντιοχειας. ηγανακτησε γαρ κατ᾽ αυτου, ὅτι ελοιδορει αυτον.

βοητος της (c) αντιοχειας επισκοπος ων, επι την ῥωμην ανεπεμφθη, θηριων βορρα γενομενος της εις χριστον μαρτυριας ἑνεκεν. εν τουτοις τοις χρονοις επι της ασιας των αποστολων ὁμιλητης πολυκαρπος διεπρεπεν ὁ του ἁγιου αποστολου ιωαννου μαθητης προς των αυτοπτων, και ὑπηρετων του κυριου, την επισκοπην σμυρναιων εγκεχειρισμενος, ὁς εν τοις ὑπερ χριστου αγωσι διηθλησεν. αλλα γαρ κατα τους δεδηλωμενους τραιανου χρονους σιμωνα τον μαγον μενανδρος διαδεξαμενος (d) ὁπλον δευτερον ου χειρον του προτερου της διαβολικης ενεργειας αποδεικνυται. και ὁυτος (e) σαμαρευς, εις ακρον δε γοητειας ουκ (f) ελαττον του διδασκαλου προελθων, μειζοσιν επιδαψιλευεται τερατολογιαις. ετι δε κατα τον αυτον καιρον ἑτερας γεγονεν ἁιρεσεως αρχηγος κηρινθος. περι τουτου διονυσιος ὁ της κατα αλεξανδρειαν παροικιας ποιμην ταυτα λεγει. κηρινθον δε τον και την απ' εκεινου κληθεισαν κηρινθιανην ἁιρεσιν συστησαμενον, αξιοπιστον (g) ευφημησαντα τῳ ἑαυτου πλασματι ονομα. τουτὸ γαρ ειναι της διδασκαλιας αυτου τὸ δογμα. επιγειον εσεσθαι την χριστου βασιλειαν. και (h) ὡν αυτος ωρεγετο (i) φιλοσωματος ων, και (k) πανυσαρκικος, (l) τουτων ελεγεν απολαυειν μετα την αναστασιν τους ανθρωπους. κατα δε τους αυτους χρονους, και ἡ λεγομενη των νικολαιτων ἁιρεσις επι σμικροτατον συνεστη χρονον. (m) ἡς

(c) Mſc. αντιοχεων.

(d) Alii ſcutum, armaturam, propugnaculum interpretati ſunt. Mſc. χειρον.

(e) Simon ex vico Gittis, Menander ex Caparattea erat.

(f) Mſc. ελαττων.

(g) *Euſ.* επιφημισαι.

tius Antiochenus Epiſcopus, famâ celeber, Romam abductus, & pro Chriſti confeſſione feris objectus eſt. Ea tempeſtate in Aſia enituit Polycarpus Apoſtolorum contubernalis, S. Joannis Apoſtoli diſcipulus, a Domini teſtibus ocularibus, & miniſtris Epiſcopus Smyrnae ordinatus, & ſtrenuus Chriſti pugil. At enim eodem Trajani tempore Menander Simoni Mago ſucceſſit, & ſe alterum priori haud inferius diabolicae ſolertiae inſtrumentum oſtendit. Samaritanus & ipſe, ad praeſtigiarum apicem haud minus magiſtro elatus, majoribus verborum portentis antecelluit. Circa idem tempus Cerinthus alterius adhuc haereſeos Coryphaeus erat, de quo Dionyſius Eccleſiae Alexandrinae Epiſcopus haec ait: Cerinthum verò, qui haereſin Cerinthianam a ſuo nomine ſic dictam concinnavit, commentum ſuum idoneo proſecutus nomine. Haec enim ipſius doctrina erat. Chriſti regnum terreſtre fore, iisque rebus, quas ipſe corpori, carnique deditiſſimus concupivit, homines poſt reſurrectionem fruituros aſſeruit. Sub idem tempus ſic dicta Nicolaitarum haereſis ortum, & in brevi finem habuit, cujus

(*h*) Mſc. ων.

(*i*) Mſc. φιλοσοφιας φωτατος.

(*k*) Mſc. πανυσαρκας.

(*l*) Mſc. τουτον.

(*m*) ἡς δε και ἡ του ιωαννου αποκαλυψις μνημονευει. ὁυτοι νικολαον, (*n*) ἑνα των αμφι τον ϛεφανον διακονων προς των αποϛολων επι την των ενδεων θεραπειαν (*o*) προκεχειρισμενων ηυχουν. περι τουτου ὁ (*p*) ϛρωματευς κλημης κατα λεξιν ἱϛορει εν (*q*) τῳ τριτῳ ϛρωματι. εν δε τοις χρονοις τουτοις παρελαβον περσαι πασαν την (*r*) ευφρατησιαν ἑως αντιοχειας, και επιϛρατευσεν κατ᾽ αυτων τραιανος ἁμα αδριανῳ τῳ γαμβρῳ αυτου επι αδελφῃ, και πολεμησας εκρατησεν σανατρακειν βασιλεα περσων, και πασαν την αυτων χωραν παρελαβεν. και εϛησαν αυτῳ περσαι ϛηλην χαλκην. και εκτισεν αμιδα μητροπολιν, καλεσας την επαρχιαν μεσοποταμιαν, απομερισας αυτην απο οσδροινης. ὑποϛρεφων δε εν ῥωμῃ, ελθων εν νικομηδειᾳ εκτισε εκ των περσικων λαφυρων κυνηγεσιον μεγα συν μονομαχιῳ, και τετραπυλον απο λιθων ξεϛων. κατ᾽ εκεινον δε τον καιρον ὁι ιουδαιοι τῃ σφων μανιᾳ χρωμενοι ετολμησαν (*s*) ἑαυτοις βασιλεα ϛησαι. εφ᾽ ᾡ κινηθεις τραιανος απεϛειλεν αρχοντας ϛιβαρους επ᾽ αυτους, ὁιτινες χειρωσαμενοι τον προβληθεντα τυραννον ανα πασαν λοιπον την οικουμενην διωκοντες, πληθη αναριθμητα των ιουδαιων εφονευσαν. (*t*) νοσῳ δε περιπεσων τραιανος τελευτα εν σεληνουσῃ. και εβασι-

(*m*) Mſc. ὁις δε.

(*n*) Mſc. ἑνα αυτων.

(*o*) Mſc. προκεχειρισμενην.

(*p*) Mſc. ϛρατευς.

(*q*) Eſt verò ὡραιαν φασι γυναικα εχων ὁυτος μετα την αναλυψιν την του σωτηρος προς των αποϛολων ονειδισθεις ζηλοτυπιαν,

cujus Joannes quoque in apocalypſi mentionem facit. Iſti Nicolaum unum e diaconis, quos Apoſtoli ad habendam egenorum curam una cum Stephano ordinarunt, jactitabant. De hoc Clemens Alexandrinus in tertio ſtromatum libro ad verbum narrat. His temporibus Perſae omnem Euphratis regionem usque Antiochiam cepere, contra quos Trajanus cum Hadriano ſuo genero movens collatis ſignis Sanatracim Perſarum Regem vicit, & omnem eorum regionem cepit, Perſis aeream illi ſtatuam erigentibus. Condidit Amidam metropolim, & provinciam vocavit Meſopotamiam, ab Osdroena ſeparatam. In ſuo Romam reditu Nicomediam delatus ex ſpoliis Perſicis locum unum venationi, & alterum duello aptum, & quatuor lapidum politorum portis munitum exſtruxit. Hoc tempore Judaei ad ſuam redeuntes veſaniam Regem ſibi conſtituere auſi ſunt. Quare commotus Trajanus in eos violentos miſit duces, qui capto tyranno Judaeos ubique terrarum perſecuti, innumerabilem eorum multitudinem occiderunt. Trajanus morbo correptus Selenuſae obiit,

τυπιαν, εις μεσον αγαγων, γημαι τῳ βουλομενῳ επετρεψεν. κ. τ. λ.

(r) Eſt provincia ab ortu habens Euphratem, & a meridie Syriam ſalutarem, alias dicta Comagena.

(s) *Ale. M.* ἑαυτων.

(t) *Chron. Alex.* ὑδροπιασας εν σεληνουντι τῃ πολει της σελευκιας. *G. S.* σεληνουντι.

εβασιλευσεν αντ᾽ αυτου αιλιος αδριανος (u) εικοσι και ἑν ετος. ὁυτος λωβηθεις τὸ σωμα (x) περιηει τας χωρας, ζητων τινα επικουριαν του παθους. ελθων δε κατα την πολιν, και ιδων αυτην ηδαφισμενην, μονην δε την των χρισιανων εκκλησιαν ἱσαμενην, εκελευσε κτισθηναι την πολιν ὁλην, παρεκτος του ναου. ακουσαντες δε ὁι ιουδαιοι, συνερρυησαν εκ παντος εθνους, και εν ολιγῳ χρονῳ (y) πυκνως λιαν συνοικισθη. αλλα παλιν ὁ εκβακχεων αυτους (z) πονηροτατος δαιμων, ουκ ειασεν αυτους ἠρεμειν, αλλα αποσαντες της των ρὡμαιων ὑποταγης, κατεσησαν ἑαυτοις (a) σασιασην τινα (b) βαρχωχιαν. ταυτα μαθων ὁ καισαρ, απεσειλεν επ᾽ αυτους σρατοπεδα παμπολλα, και πολυχρονιως επολιορκουν την πολιν, ἑως ὁυ λιμῳ και διψει διεφθαρη πας ὁ λαος εν αυτῃ. ἁυτη εσιν ἡ εσχατη ερημωσις της ιουδαιας. παντας γαρ τους ιουδαιοὺς εξολοθρευσας, την πολιν εκελευσεν τοις ἑλλησι κατεχειν αυτην, γραφας (c) νομον δογματικως κελευοντα, μηκετι ιουδαιους οφθαλμοις ὁραν της πατρωας γης τὸ εδαφος. ὁι δε οικητορες την ἱεροσολυμων εξ αλλοφυλων τυγχανοντες, σηλην τῳ ανδριανῳ ἱδρυσαν (d) επ᾽ αυτῳ τῳ ἱερῳ παρα την ὡραιαν πυλην, και αμειψαντες τὸ ονομα της πολεως εκαλεσαν αυτην επι τῳ ονοματι του κρατουντος (e) αιλιαν. ἡ δε προ τουτων των χρονων εν ἱεροσολυμοις

(u) *Ced.* κδ. *Mal.* κβ. μηνας ε.

(x) *Al. M.* περιειη.

(y) *Al. M.* ταχεως.

(z) *Al. M.* ὁ πονηρος.

(a) *Al. M.* σασιωτην.

obiit, quem ſecutus Aelius Adrianus annos XXI imperavit. Hic vitiatus corpore regiones peragravit, malo remedium quaeſiturus. Accedens ad urbem, eamque videns ſolo aequatam, erecta tantum Chriſtianorum eccleſia, integram praeter templum exſtrui juſſit. Quo audito Judaei undique gentium eò confluxerunt, & brevis urbs civibus frequentata eſt. At peſſimus rurſum genius eos incitans, quieſcere haud ſivit, ſed excuſſo Romanorum jugo ſeditioſum quemdam Barchochiam ſibi Regem crearunt. Qua de re edoctus Caeſar multas in eos copias miſit, quibus urbs diu obſeſſa, fame tandem, ſitique periit. Atque haec fuit ultima Judaeae devaſtatio. Extinctis enim Judaeis omnibus, urbem a Graecis habitari praecepit legem ſanciens, ne quis Judaeorum poſthac ſolum patrium oculis intueretur. Hieroſolymorum incolae, qui alia ex gente deſcendebant, columnâ in ipſo templo prope portam ſpecioſam Hadriano ſtatutâ, nomen civitatis immutantes, a Caeſaris nomine Aeliam appellarunt. Sanctiſſima, quae ante hoc tempus Hieroſoly-

(b) *Al. M.* βαρχωχιβαν. *G. S.* χοχεβας. *Euſ.* βαρχοχεβας. Alibi ſcribitur βαρχοεβας, ὁ δη αςερα δηλοι.

(c) Mſc. νομῳ κελευων.

(d) *Al. M.* εν αυτῳ.

(e) Aelium non inſtauraſſe Hieroſolymam, ſed aliam a ſe Aeliam dictam de novo exſtruxiſſe alii aſſerunt.

μοις (*f*) γεγονυια ἁγιωτατη εκκλησια εξ ἑβραιων συςατα ουκ (*g*) εδεχοντο επισκοπον απεριτμητον. ὁι δε εν ἱεροσολυμοις εκ περιτομης γεγονοτες επισκοποι εισιν ὁυτοι. πρωτος ιακωβος ὁ αδελφος του κυριου. συμεων ο του κλωπα. ιουςος. (*h*) βακχαιος. τωβιας. βενιαμιν. ιωαννης. ματθιας. φιλιππος. σενεκας. ιουςος. λευης. εφρης. ιωσηφ. ιουδας. ὁυτοι παντες εκ περιτομης ὑπηρχον δεκα και πεντε τον αριθμον. συναγονται δε απο της ἁλωσεως ἱερουσολυμων ἑως της ὑςερας πολιορκιας, και της των ιουδαιων τελειας εκβολης (*i*) ετη ν̄. ἡ δε κατα την αιλιαν συςασα ἁγιωτατη εκκλησια εξ εθνων τυγχανουσα πρωτον καθιςα επισκοπον εξ εθνων μαρκον ανδρα (*k*) τα παντα ἁγιωτατον. μαθοντες δε εκ παραδοσεως ὁι πιςοι τον τοπον του ἁγιου γολγοθα (*l*) κεχωσμενον ετι και αφανη τυγχανοντα, ερχομενοι κατ᾽ ἡμεραν σεβασμιως προσεκυνουν. ὁπερ θεωρουντες ὁι (*m*) ειδωλομανουντες του διαβολου (*n*) ὑποβαλοντος αυτοις, ῳκοδομησαν εκεισε ναον τῳ αγαλματι της ακαθαρτου δαιμονος αφροδιτης. κωλυθεντων δε των χριςιανων της εν τῳ τοπῳ παροδου, (*o*) αγνωςοι τοις πολλοις λοιπον ὁι ἁγιοι τοποι εγενοντο. κατα τουτους τους χρονους απο (*p*) μενανδρου, ὁν διαδοχον του σιμωνος ηδη προτερον παραδεδωκαμεν, αμφιςομος ὡσπερ δικεφαλος οφιωδης τις (*q*) προσελθουσα δυναμις (*r*) δυοιν αἱρε-

(*f*) Mſc. γεγονοτες.

(*g*) *Al. M.* εδεχετο.

(*h*) *Al. M.* ζαχαιος.

(*i*) *Al. M.* ετη νη.

(*k*) *Al. M.* κατα παντα.

(*l*) Mſc. κεχωρισμενον.

ſolymis extitit, eccleſia ex Hebraeis conſtans Epiſcopum incircumciſum non admiſere. Epiſcopi autem Hieroſolymorum circumciſi hi ſunt. Primus Jacobus frater Domini, dein Symeon Cleophae filius, Juſtus, Zachaeus, Tobias, Benjamin, Joannes, Matthias, Philippus, Seneca, Juſtus, Levi, Ephres, Joſephus, Judas, qui omnes quindecim ex circumciſione fuerunt. Colliguntur verò ab Hieroſolymorum expugnatione usque ad ultimam obſidionem, & totalem Judaeorum expulſionem anni quinquaginta. Sanctiſſima verò eccleſia Aeliae ex gentibus conſtituta primum ex gentibus Epiſcopum creavit Marcum ſpectatae virtutis virum. Caeterum fideles, qui ſacrum Golgothae locum jam obrutum, & occultum ex traditione didicerant, ſingulis huc diebus venere, eumque pie adorarunt. Quod conſpicati idolorum cultores inſtinctu diaboli templum impuriſſimae Veneris ſtatuae exſtruxerunt. Secluſis igitur à loci aditu Chriſtianis, ſacra haec loca a multis poſtea ignorari coepere. Hoc tempore anceps ſimul ac biceps vis inſtar ſerpentis ex Menandro, quem Simonis ſucceſſorem fuiſſe prius memoravimus, emergens duarum haereſium diverſa-

(m) *Al M.* ειδωλολατραι.

(n) Mſc. ὑπαλοντος.

(o) Mſc. αγνωστον.

(p) Mſc. μεν ανδρῶν.

(q) *Euſ.* προελθουσα.

(r) *Al. M.* δυειν.

ἁιρεσεων διαφορων αρχηγους κατεστησατο, (s) σατορνιλον (t) αντιοχεα τὸ γενος, και (u) βασιλιδην αλεξανδρεα, ὡν ὁ μεν κατα συριαν, ὁ δε κατ᾽ αιγυπτον συνεστησαντο θεομισων ἁιρεσεων διδασκαλιαν. τα μεν ουν πλειστα του σατορνιλου τα αυτα τῳ μενανδρῳ ψευδολογησαι ὁ ειρηναιος δηλοι, προσχηματι δε αποῤῥητοτερῳ τον βασιλιδην εις τὸ απειρον τειναι τας (x) εννοιας δυσσεβους ἁιρεσεως ἑαυτῳ τερατωδεις αναπλασαντα μυθοποιιας. γραφει δε εφεξης ὁ ειρηναιος, συγχρονισαι τουτοις λεγων, και καρποκρατην ἑτερας ἁιρεσεως της των γνωστικων επικληθεισης πατερα. ὁυτοι ουχ, ὡς σιμων, κρυβδην, αλλ᾽ εις φανερον τας μαγειας παραδιδοναι ηξιουν, ὡς επι μεγαλοις σεμνυνομενοι (y) τοις κατα περιεργιαν προς αυτων επιτελουμενοις φιλτροις. ταυτα δη τοις απιστοις εθνεσιν πολλην παρειχε κατα του θειου λογου (z) δυσφημιας περιουσιαν, της εξ αυτων φημης εις την του παντος χριστιανων εθνους διαβολην καταχεομενης. ουκ εις μακρον γε μην ταυτα προυχωρει, της (a) θειας του κηρυγματος διδασκαλιας τῃ των κηρυκων αυτης αξιοπιστιᾳ διαλαμπουσης. (b) εσβεσαν μεν γαρ αυτικα προς αυτης (c) ελεγχομενα της ενεργειας τα των εχθρων επιτεχνηματα, αλλων επ᾽ αλλαις ἁιρεσεων (d) καινοτομουμενων, ὑποῤῥεουσων αει των προτερων, και εις πολυτροπους, και πολυμορφους ειδεας αλλο-

(s) *Euſ. Ced.* σατορνινον.

(t) Mſc. αντιοχεια.

(u) Baſilides docuit: Chriſtum μη ειναι δ᾽ανθρωπον, μηδε σαρκα ειληφεναι, ſed meram phantaſiam εν τῳ φαινεσθαι.

(x) *Euſ.* επινοιας.

verſarum Coryphaeos produxit, Saturnilum genere Antiochenum, & Baſilidem Alexandrinum, quorum ille in Syria, hic in Aegypto inviſarum Deo haereſium ſcholas erexere. Saturnilum quidem maximam partem eadem cum Menandro commenta habuiſſe, Baſilidem verò ſpecie magis occulta haereticos animi ſenſus in immenſum intendiſſe monſtroſas ſibi effingendo fabulas, Irenaeus docet, qui proſequitur ſcribens, Carpocratem quoque alterius, quam Gnoſticorum vocabant, haereſeos patrem eodem cum illis tempore extitiſſe. Iſti non clam, ut Simon, ſed palam praeſtigias ſuas exhibendas cenſuerunt, tanquam magnis philtris a ſe curioſe confectis inſignes. Haec gentibus a fide alienis verbum divinum convitiis proſcindendi amplam praebuere materiam, illorum fama in totius gentis chriſtianae calumniam diffuſa. At haec longius non proceſſere, quoniam divina, quae praedicabatur, doctrina praedicatorum authoritate reſplenduit. Continuò enim adverſariorum conatus, quos ipſa virtus coarguit, reſtincti ſunt, cum aliae ex aliis haereſes innovarentur, prioribus ſemper ſubterlapſis, & in multimodas, ac multiformes ſpecies aliter, atque

(y) Mſc. της κατα περιεργιαν προς αυτον επιτελουμενοις.
(z) Mſc. δυσφημιαν.
(a) *Euſ.* αληθειας.
(b) *Euſ.* εσβεσο.
(c) Mſc. ελεγχομενοι. *Euſ.* απελεγχομενα.
(d) Mſc. κενοτομενων.

αλλοτε αλλως φθειρομενων. επεδιδου δε εις αυξησιν, και μεγεθος ἡ της καθ᾽ὁλου και μονης αληθους εκκλησιας (e) λαμπροτης τὸ σεμνον και ἑιλικρινες, και ελευθερον τοτε σωφρον και νοερον της ενθεου πολιτειας τε και φιλοσοφιας, εις ἁπαν γενος ἑλληνων τε και βαρβαρων αποϛιλβουσα. αδριανος δε νοσῳ βληθεις, και ὑδροπιασας ετελευτησεν και εβασιλευσεν (f) αντωνινος ὁ ευσεβης αντ᾽ αυτου (g) ετη κβ. ευσεβης δε ελεγετο, επειδη αφεσιν των χρεων δεδωκεν και τους ταμιακους χαρτας και γραμματεια επυρπολησεν. επι αυτου ιουϛινος φιλοσοφος, και της ευσεβειας προμαχος, ἀπολογητικους αυτῳ προσεφωνησε λογους ὑπερ της των χριϛιανων πιϛεως, ὁϛτις και θειῳ κατεκοσμηθη μαρτυριῳ. ειρηναιος δε ὁ πολλακις ειρημενος της εν λουγδουνῳ παροικιας επισκοπος ων, εν τουτοις ηκμαζε τοις καιροις. ὁυτος εν τῳ πρωτῳ τῳ προς τας ἁιρεσεις κατα τον αυτον χρονον ἱϛορει, γεγονεναι τατιανον τινα της των εγκρατητων ἁιρεσεων αρχηγον. λεγει δε ὁυτως. απο σατορνιλου και μαρκιωνος ὁι καλουμενοι εγκρατεις αγαμιαν εκηρυξαν, αθετουντες την αρχαιαν πλασιν του θεου, και ηρεμα κατηγορουντες, τὸ αρρεν και θηλυ εις (h) γεννησιν ανθρωπων πεποιηκοτος, και των λεγομενων παρ᾽ αυτοις εμψυχων (i) αποσχην ἡγησαντο, αχαριϛουντες τῳ παντα πεποιηκοτι θεῳ, αντιλεγουσι τε τῃ του πρωτοπλαϛου σωτηριᾳ. και τουτὸ (k) νυν εξηυρεθη

(e) Mſc. λαμπροτητος.

(f) Mſc. αντωνιός.

(g) *Chr. Alex.* ετη κγ. *Ced.* κδ. Nempe utrumque annum incompletum pro integro numerant, ut antiqui ſoliti ſunt.

atque aliter exolescentibus. At catholicae, soliusque verae ecclesiae splendor magnum incrementum cepit, cum ejus gravitas, sinceritas, & libertas, nec non modestia, & divini vitae instituti, ac philosophiae ratio in omne Graecorum, ac barbarorum genus resplenderet. Hadrianus verò morbo correptus, & aqua intercute vexatus decessit, post quem Antoninus Pius XXII annos regnavit. Pius autem vocabatur ob remissa debita, syngraphasque combustas. Huic Justinus philosophus, & pietatis antesignanus pro Christianorum fide apologeticos tenuit sermones, divino & ipse decoratus martyrio. Memoratus jam saepe Irenaeus Lugdunensis ecclesiae Episcopus hoc claruit tempore, qui in primo contra haereses libro sub idem tempus narrat, extitisse Tatianum quemdam Encratitarum haeresis architectum. Sic autem ait: *Dicti Encratitae, seu continentes è Saturnili, & Marcionis schola progressi caelibatum praedicarunt, vetus Dei opus improbantes, & Deum, quod marem ac foeminam ad hominis generationem formaverit, tacite incusantes. Censuerunt abstinendum esse ab animantibus, accepti a rerum creatore beneficii immemores. Quin & primi hominis salutem negarunt.* Et hoc nuper ab

(*h*) *Euſ. Chr. Al.* γενεσιν.

(*i*) Mſc. αποχην εισηγησατο. *Euſ.* εισηγησαντο.

(*k*) Monendum νυν apud Graecos interdum idem valere, ac nuper. Id quod & hic valet.

ρεθη παρ' αυτοις, (l) τατιανου πρωτως ταυτην εισενεγκαντος την βλασφημιαν, (m) ὁς ιουςινου ακροατης γεγονως, εφ' ὁσον μεν συνην εκεινῳ, ουδεν εξεφηνεν τοιουτον. μετα δε την εκεινου μαρτυριαν αποςας της εκκλησιας οιηματι διδασκαλου επαρθεις, ὡς διαφερων των λοιπων ιδιον χαρακτηρα διδασκαλιας επηξησατο, αιωνας τινας (n) αορατους ὁμοιως τοις απο ουαλεντινου μυθολογησας, γαμον τε, φθοραν, και πορνειαν, παραπλησιως μαρκιωνι και σατορνιλῳ αναγορευσας. αυθις δε εν τοις αυτοις χρονοις ἑτερων ἁιρεσιαρχων μνημην πεποιηται εν τῳ τριτῳ προς τας ἁιρεσεις λεγων ὁυτως. ουαλεντινος μεν γαρ ηλθεν εις ῥωμην επι ὑγινου. ηκμασεν δε επι πιου, και παρεμεινεν ἑως ανικητου, ειτα τον απειρον βυθον της αυτου πλανης ὑποδειξας, και τον απογρυφον αυτου κακιαν ἑρπετου δικην φωλευοντος φανερωσας. αλλον τινα παλιν κατα τους αυτους χρονους γεγενησθαι φησι μαρκον ονοματι, μαγικης κυβειας εμπειροτατον. αλλα γαρ και κερδωνος τινος, και μαρκιωνος μνημην ποιουμενος ουτως γραφει. κερδων δε τις απο των (o) περι τον σιμονα τας αφορμας λαβων, και επιδημησας εν τῃ ῥωμῃ επι ὑγινου εδιδαξεν τον ὑπο του νομου, και των προφητων κεκηρυγμενον θεον, μη ειναι πατερα του κυριου ἡμων ιησου χριςου. τον μεν γαρ γνωριζεσθαι τον δε (p) αγνωςον ειναι, και τον μεν δικαιον, τον δε αγαθον ὑπαρχειν. διαδεξαμενος δε αυτον μαρκιων ὁ ποντικος (q) ηυξησεν τὸ διδασκαλειον απηρυθριασ-

(l) Msc. τατιανος πρωτος.

(m) Msc. ὡς.

(n) *Chr. Al.* αοριςους.

ab ipſis inventum eſt, Tatiano omnium primo hanc blaſphemiam inducente. Erat is Juſtini diſcipulus. Quamdiu verò cum illo verſabatur, nil tale in medium protulit. At poſt illius martyrium ab eccleſia deſcivit magiſtri opinione elatus, quaſi ab aliis diſcrepans propriam doctrinae notam haberet, cum Valentinianis ſaecula quaedam ſub aſpectum non cadentia effingendo, & cum Marcione, ac Saturnilo matrimonium eſſe corruptelam, atque ſtuprum pronunciando. Rurſus aliorum, qui hoc tempore extiterunt, Haereſiarcharum in tertio contra haereſes libro mentionem fecit his verbis. Valentinus enim ſub Hygino Romam venit, ſub Pio viguit, & ad Anicetum usque permanſit, immenſum dein erroris ſui fundum exhibens, malitiamque ſerpentis inſtar in ſpecu latitantis reconditam in apertum protrahens. Alium quemdam denuò nomine Marcum aleae magicae peritiſſimum circa idem tempus extitiſſe ait. Quin & Cerdonem quemdam, & Marcionem memorans ita ſcribit. Quidam verò Cerdon a Simonis aſſeclis occaſionem nactus, & ſub Hygino Romam profectus, Deum a lege, & prophetis praedicatum, Domini noſtri Jeſu Chriſtì non eſſe patrem docuit, hunc notum, illum ignotum; hunc juſtum, illum verò bonum aſſerens. Huic Marcion Ponticus ſucceſſit, & ſcholam auxit

xit

(o) *Chr. Al.* καθα σιμωνα.

(p) *Euſ.* αγνωτα.

(q) *Euſ.* ηυξε.

ϱυθϱιασμενως βλασφημων. ταυτα μεν πεϱι τουτων ὁ ειϱηναιος. κατα δε τον αυτον χϱονον επι της μεσης των ποταμων βαϱδισανης τις γεγενηται, ἱκανωτατος, και διαλεκτικωτατος εν τῃ των συϱων φωνῃ. ὁυτος πϱοτεϱον της (r) ουαλεντινου σχολης ὑπηϱχεν, καταγνους δε ταυτης, και πλειστα της (s) κατ᾽ αυτους μυθοποιιας απελεγξας, εδοκει μεν πως αυτος ἑαυτῳ επι την οϱθοτεϱαν γνωμην μετατεθεισθαι. ου μην και παντελως απεϱϱιψατο της παλαιας ἁιϱεσεως τον (t) τϱοπον. απεθανεν δε αντωνινος, και εβασιλευσεν αντ᾽ αυτου μαϱκος αυϱηλιος ουηϱος, (u) ὁ και αντωνινος ὁ ὑιος αυτου, συν και λυκιῳ αδελφῳ (x) ετη ιθ. διωγμου δε κινηθεντος, πολλοι γεγονασι μαϱτυϱες, θανοντες πϱοθυμως ὑπεϱ χϱιστου. σημεια δε μεγαλα εγινετο, ὡστε αυτον καισαϱα μαϱκον, συν παντι τῳ στϱατευματι αυτου σπανει ὑδατος μελλοντα διαφθειϱεσθαι, τῃ των χϱιστιανων (y) ευχῃ πεϱισωθηναι, του θεου εν ανυδϱοις τοποις αποστειλαντος αυτοις τον ὑετον. τελευτησαντος δε ουηϱου διαδεχεται την ἡγεμονιαν κομοδος, και βασιλευει (z) ετη ιβ. κατα τουτους τους χϱονους κλημης ὁ στϱωματευς επ᾽ αλεξανδϱ. εγνωϱιζετο. (a) κατα δε την φϱυγιαν ἁιϱεσεις ξενας αυθις

(r) *Euſ.* κατα ουαλεντινον.

(s) *Euſ.* κατα τουτον.

(t) *Euſ.* ϱυπον.

(u) *Al. M.* ὁν και διαδεχεται.

(x) *Al. M.* ετη ιδ. *Mal.* ιη.

(y) Themiſtius in orat. ad Theodoſ. Imp. nondum edita haec habet. ταυτῃ, εφη, τῃ χειϱι πϱουτϱεψαμεν σε, και ἱκετευσα τον ζωης δοτηϱα, ἡ ζωην ουκ αφειλομην. και ουτω κατηδεσε τον θεον τῃ ευχῃ, ὡστε εξ αιθϱιας ηλθον νεφελαι ὑδϱοφο-

xit obtrectator impudens. Haec de illis Irenaeus habet. Sub idem tempus in Meſopotamia Bardiſanes quidam, vir peritiſſimus, & in lingua Syriaca diſertiſſimus extitit. Hic primum in ſchola Valentini enutritus erat, ea verò damnata, commentisque eorum potiſſimum confutatis ad rectiorem quodammodo mentem ſibi ipſi reductus videbatur. At non penitus antiquae haereſeos habitum abjecit. Extincto Antonino regnavit Marcus Aurelius Verus, & Antoninus ejus filius cum fratre Lucio per 19 annos. Exorta autem perſecutione ingens martyrum multitudo erat, alacriter pro Chriſto mortuorum. Maxima fiebant prodigia, adeo, ut & ipſe Caeſar cum toto ſuo exercitu aquarum penuria periturus Chriſtianorum precibus ſervaretur, Deo ipſis imbrem in locis inaquoſis demittente. Moritur autem Verus, cui in imperio ſuccedit Commodus, & XII annos regnat. Circa hoc tempus Clemens Stromateus Alexandriae clarus erat. At in Phrygiae contermino novas rurſus haereſes honeſti oſor, malique fautor

ὑδροφορουσαι τοις ϛρατιωταις. Hac, inquit, manu ſupplex te obſecro datorem vitae, qua nullius vitam abſtuli. Et ſic obſtrinxit Deum precibus, ut ex aere ſereno nubes venerint, aquas militi depluentes.

(z) *G. S.* ετη ιγ. *Mal.* ετη κβ. μηνας η.

(a) Non in Phrygia ipſa, ſed in loco Phrygiae contermino, vertendum eſt. Alii enim addunt: εν τη κατα την Φρυγιαν μυσια, quae non alia, quam Phrygiae contermina, ſeu aſiatica eſt.

θις ὁ μισοκαλλος και φιλοπονηρος δαιμων επιφυεσθαι τῃ εκκλεσιᾳ ενεργει. μοντανον γαρ τινα επηγειρεν λεγειν (b) ἑαυτον παρακλητον. (c) πρισκαν δε και μαξιμιλλαν προφητιδας (d) τουτου ἑαυτας. αλλα γαρ κατα τον καιρον ετι τουτον ζητησεως γενομενης περι της πασχαλιας ἑορτης ἡμερας συνοδος επισκοπων συνεκροτηθη εν παλαιςινῃ, ἧς εξηρχεν ναρκισος επισκοπος ἱεροσολυμων, θεοκτιςος επισκοπος καισαρειας. ειρηναιος επισκοπος λουγδουνου. βακχυλιδης επισκοπος κορινθου και λοιποι επισκοποι, ὁιτινες ὡρισαν, μηδαμως εν ὁιαδη ποτε της ἑβδομαδος ἡμερᾳ εμπιπτουσης $\overline{\iota\delta}$ κατα σεληνην ξανθικα απονηςευειν, και ιουδαικως ἑορταζειν. αλλ᾽ εν μονῃ τῃ κυριακῃ ἡμερᾳ την ανας̣ασιμον επιτελειν ἑορτην. ετελευτησεν δε κομοδος αιφνιδιως αποπνιγεις, και εβασιλευσεν περτιναξ (e) μηνας $\overline{\varsigma}$. και εσφαγη ὑπο των ςρατιωτων ὡς εξερχεται απο του παλατιου (f) εις τον μαρτην. μετα τουτον σευηρος εβασιλευσεν (g) ετη $\overline{\iota\eta}$. εφ᾽ ὁυ διωγμου μεγαλου κινηθεντος, πολλοι κατα παντα τοπον εμαρτυρησαν, προιςαντο δε της αληθους διδασκαλιας μιλτιαδης συγγραφευς. πλουταρχος. ειρηναιος. ἡρακλειδης. ἡρων. βασιλιδ. και απολλωνιος ὁ διαβοητος (h) επι φιλοσοφιᾳ, και πιςεως ορθης ὁμολογιᾳ, ὁς εμαρτυρησεν εν ῥωμῃ, και λεονιδες ὁ ωριγενους πατηρ την αυτην ευσεβειαν ζηλωσας εμαρτυρησεν. επι αυτου συμμαχος των ἑβραϊκων γραφων ἑρμηνευς, επι την ἑλλη-

(b) Msc. ἑαυτῳ.

(c) Sic plurimi vocant *Ced.* πρισκιλλα. *Chr. Al.* item.

(d) Msc. τουτους ἑαυτους.

(e) *Chr. Al. Glyc. Mal.* μην. β.

fautor daemon in Ecclesia nasci fecit. Montanum enim quemdam, Priscam, & Maximillam suscitavit, illum, ut se paracletum; has, ut se illius vates divinas dictitarent. At enim isto adhuc tempore, cum de paschatis die quaestio esset, Concilium Episcoporum in Palaestina convocatum est sub auspiciis Narcissi Hierosolymorum, Theoctisti Caesareae, Irenaei Lugduni, Bacchilidis Corinthi, ac reliquorum Episcoporum, qui decrevere, ut ne, quocunque hebdomadis die decima quarta lunae Xanticae inciderit, soluto jejunio pascha celebraretur, sed in die dominica solenne resurrectionis festum ageretur. Commodus repente anima interclusa expiravit, ejusque successorem Pertinacem post sex mensium imperium milites e palatio in campum Martium exeuntem necarunt. Post hunc Severus annos XIX regnavit, sub quo maxima persecutione excitata multi ubique locorum martyrio coronati sunt. Pro vera autem doctrina stetere Miltiades historicus, Plutarchus, Irenaeus, Heraclides, Heron, Basilides, & Apollonius philosophia, & verae fidei confessione celebris, qui Romae martyrii palmam tulit. Leonides, Origenis pater, eodem pietatis fervore pro Christo sanguinem fudit. Sub illo Symmachus scripturarum hebraicarum interpres

(*f*) *Mal.* εις τον μαρτιον. *Georg Hamart.* Msc. τον μαρτιον μηνα.
(g) *Mal.* ετη ιζ. μην. θ. *Chr. Al.* ετη ιθ. *Ced.* ετη ιζ.
(*h*) Msc. επι φιλοσοφιαν.

ἑλληνων φωνην μετηγαγεν. εβιωναιος δε γεγονεν αἱρεσιαρχης των λεγοντων, ψιλον ανθρωπον εξ ιωσηφ τον χριστον, και τον μωσεως νομον ιουδαικως φυλαττων. ὁ δε αυτος σευηρος ηλθεν (i) βυζαντιῳ, και εκτισε δημοσιον λουτρον τον ζευξιππον, και τὸ (k) ἱπποδρομιον. και τῳ οκτω και δεκατῳ ετει της βασιλειας αυτου εξελθων εις πολεμον βαρβαρικον επι την δυσιν ετελευτησεν. αντωνινος καρακαλος τον πατερα σευηρον διαδεξαμενος εβασιλευσεν (l) ετη ζ̄. επι τουτου ωριγενης διαφορα καταταττων συγγραμματα, και τα ἑξαπλα βιβλια κατεσκευασεν. ου μονον γαρ τας επισημους τεσσαρας εκδωσεις συνηγαγε κατα ταυτον, αλλα και (m) ε̄. και ϛ̄. κατα τους χρονους τουτους εν τινι πιθῳ εν ἱεριχῳ ἑυρηκως (n) ταυτας συνεζευξεν. επι (o) ταυτον τοινυν τας πασας συναγαγων (p) διελων τε προς κωλον, και αντιπαραθεις (q) αλληλαις μετα και αυτης της ἑβραιων σημειωσεως, τα των λεγομενων (r) ἑξαπλων αντιγραφων κατεσκευασεν βιβλια. επελθοντων δε περσων και παραλαβοντων την οσδροϊνην, μαθων αντωνινος, κατηλθεν απο ῥωμης και συμβαλων πολεμον εσφαγη (s) μεσον εδε-

σης

(i) *Chr. Al* επι τὸ βυζαντιον.

(k) *Chr. Al.* ἱππικον. *Ced.* ὑποδρομον.

(l) *Mal. Glyc.* ετη ϛ.

(m) *Euſeb.* ου μονον πεμπτην, και ἑκτην, αλλα και ἑβδομην. Id verò tantum de Pſalmorum editione intelligendum. *Zon* de Origene. Εν δε τοις ψαλμοις και ἑβδομης μεμνηται ἑρμηνειας, ὡς εν ἱεριχοι ἑυρημενης. Hieron. lib. 2. adverſus Rufinum ſex ſtatuit.

(n) Mſc. ταυταις.

(o) Mſc. αυτον.

pres in graecam linguam eas transtulit. Ebionaeus autem extitit haereſiarcha dicentium, Chriſtum fuiſſe merum hominem ex Joſepho, & legem Moyſis Judaeorum more obſervaſſe. Idem Severus Byzantium venit, & lavacrum publicum Zeuxippum, ac Hippodromium condidit. Decimo octavo imperii ſui anno in expeditionem contra barbaros profectus, in occidente vitam poſuit. Antoninus Caracala Patri Severo ſucceſſit, & imperio VII annos praefuit. Sub hoc Origenes praeter varios libros hexapla quoque confecit. Non enim quatuor tantum inſignes editiones collegit, ſed & quintam, ac ſextam Jerichonte in dolio a ſe inventam cum prioribus conjunxit. Omnibus igitur in unum redactis, ac colo disjunctis, adhaec invicem, & cum textu hebraico collatis, ſic dicta hexapla concinnavit. Perſas incurſione facta Osdroinam cepiſſe audiens Antoninus Roma accurrit, & collatis ſignis inter Edeſſam, & Cariam ceci-

(p) Mſc. διελωνται.

(q) *Al. M.* αλληλων.

(r) Scilicet ob ſex editiones graecas. LXX. Aquilae. Symmachi. Theodotionis. Duorum anonymorum. Textus autem hebraicus inter verſiones numerandus non eſt. Pentateuchi jam ſeptem ſunt.

(s) Georgius Syncellus addit: πολεις δ'αυται της οσρoηνης. *Chr. Al.* αιδεσσης και καρρων. *Zon.* εξ εδεσης εις καρας απιοντι.

σης και καρων. (t) μακρινος τον αντωνινον διαδεξαμενος βασιλευει ετος $\overline{α}$. εσφαγη δε εν αρχελαιδι, και εβασιλευσεν (u) αντωνινος ὁ ἡλιογαβαλος (x) ετη $\overline{δ}$. εκτισε δε λαοδικειαν πολιν της συριας, και ετειχισεν αυτην. εσφαγη δε αντωνινος εν τῃ ῥωμῃ ὑπο του ιδιου συγγενους. αλεξανδρος ὁ μαμαιας παις, τον ἡλιογαβαλον διαδεξαμενος εβασιλευσεν ετη $\overline{ιγ}$. αυτη ἡ μαμαια θεοσεβεστατη ὑπαρχουσα, της ωριγενους πανταχοσε βοωμενης φημης ακουουσα περι πολλου ποιειται της του ανδρος θεας αξιωθηναι, και δη επι αντιοχειας διατριβουσα, μετα στρατιωτικης δορυφοριας αυτον ανακαλειται, (y) παρ᾽ ἡ χρονον διατριψας πλειστα τε ὁσα εις την του κυριου δοξαν, διαλογων επιδειξαμενος, επι την αλεξανδρειαν αυθις επανηλθεν. ὁι δε κατα την αιλιαν γενομενοι επισκοποι απο αδριανου ἑως της δε της βασιλειας, ὁυτοι εισιν. μαρκος. κασσιανος. πουπλιος. μαξιμος. ιουλιανος. γαιος. συμμαχος. (z) γαιος ἑτερος. καπιτων. ουαλης. δολοχιανος. ναρκισσος. ὁυτος δε ὁ ναρκισσος αποστολικοις χαρισμασιν λαμπρυνομενος και της ἡσυχιας ερων, καταλειψας την επισκοπην εις αγνωστους τοπους απεδρα. πολλα δε ζητηθεντος ὑπο του λαου, και των της επαρχιας επισκοπων, και μη ἑυρεθεντος, προβαλλεται αντ᾽ αυτου επισκοπος διος, μετ᾽ αυτον (a) γερμανιος, τουτον διαδεχεται (b) γορδιος. επι

(t) Mſc. μαρινος. rectius μακριανος.

(u) Hamartolus, & Joeles. μετα δε μακρινον εβασιλευσεν αντωνινος ὁ γαλβας ετη δ. An ſic expreſſum Heliogabali nomen fuit?

(x) *Al. M.* ετη ιδ. *Glyc.* ετη γ.

cecidit. Macrinus Antoninum ſecutus annum unum ad clavos ſedit, quo in Archelaide occiſo Antoninus Heliogabalus quatuor annos regnavit. Hic Laodicaeam Syriae urbem aedificavit, muriſque munivit; Romae verò ſuo a propinquo necatus eſt. Alexander Mamaeae filius Heliogabali ſucceſſor annos XII regnavit. Mamaea haec pietate inſignis rumore, qui de Origene in omnem manabat orbem, audito honorari viri conſpectu maximi fecit, & cum Antiochiae moraretur, cum ſatellitum comitatu eum ad ſe invitat, apud quam aliquamdiu moratus iis, quae ad Dei gloriam erant, potiſſimum demonſtratis Alexandriam iterum reverſus eſt. Epiſcopi, qui ab Hadriani imperio hucusque Aelienſi Eccleſiae praefuerunt, ſequentes ſunt. Marcus, Caſſianus, Puplius, Maximus, Julianus, Cajus, Symmachus; Cajus alter, Capito, Valens, Dolochianus, & Narciſſus, qui donis ornatus Apoſtolicis, ac tranquillae vitae amans relicto Epiſcopatu in ignota loca aufugit. Et cum diu, multumque a populo, provinciaeque Epiſcopis quaeſitus non inveniretur, ſubſtituitur Epiſcopus Dius, & poſt eum Germanius. Huic ſucceſſit Gordius, ſub quo tanquam ex

(y) Mſc. παρη.

(z) *Al. M.* ιουλιανος ετερος.

(a) *Al. M.* γερμανιων.

(b) *Al. M.* γορδιας.

επι τουτου ὡσπερ εξ αδυτων παλιν αναφαινεται ναρκισσος. και ην συν τῳ χειροτονηθεντι επισκοπῳ γερων πολυ ὑπαρχων, ὡς ειναι αυτον (c) τριακοσον απο του σωτηριου παθους. του δε συν αυτῳ επισκοπου τελειωθεντος (d) και του ναρκισσου ὑπεργηρασαντος, ην γαρ ετων ρις. αλεξανδρον τινα επισκοπον απο ἑτερας χωρας ελθοντα εις προσκυνησιν των ἁγιων τοπων; αντ' αυτου κατα αποκαλυψιν θεου (e) καθιστησιν ἱεροσολυμων επισκοπον, (f) του γεροντος πολλα αυτον (g) παρακαλεσαντος, ὁστις και μαρτυριῳ ὑστερον τελειουται. κατ' εκεινους τους χρονους ειρηνη πολλη ὑπηρχεν εν ταις εκκλησιαις του θεου. ην γαρ η μητηρ του αυτοκρατορος μαμαια θεοσεβης λιαν. εσφαγη δε αλεξανδρος ὑπο του ιδιου στρατου καθ' ὑποστασιν (h) μαξιμινου στρατηγου, την δε μητερα αυτου μαμαιαν οἱ αυτοι στρατιωται (i) μετα σχοινιου απεπνιξαν. εβασιλευσεν δε μαξιμινος (k) ετη γ. οὑτος (l) κακως (m) τους οικειους αλεξανδρου χρησαμενος δια τὸ ειναι αυτους θεοσεβεις, διωγμον ηγειρε κατα (n) των χριστιανων, και τους προεστωτας (o) των εκκλησιων αναιρεισθαι προσταττει, ὡς αιτιους της εις τους θεους αυτου (p) βλασφημιας. εσφαγη δε ὑπο του ιδιου στρατου (q) εις ακυληιαν. παραλαμβανει δε την ῥωμαιων

(c) Msc. τριακοστῳ.

(d) Msc. deest.

(e) *Al. M.* καθιστωσιν.

(f) *Al. M.* deest.

(g) *Al. M.* παρακαλεσαντες.

(h) Msc. μαξιμου.

(i) *Chr. Al.* εν σχοινιῳ.

ex adytis rursus apparuit Narcissus, & cum ordinato Episcopo fuit aetate jam admodum profecta, ita ut a Servatoris passione trigesimus esset. Episcopo, quocum degebat, mortuo, & Narcisso ad extremam senectutem progresso (centum enim & sedecim annos natus erat) Alexandrum quemdam ab alia regione Episcopum, qui sacra veneraturus loca advenerat, coelesti admonitu Hierosolymorum pro ipso Episcopum constituit, multis eum precibus adhortatus, qui & martyrio postmodum vitam finiit. Atque his temporibus magna pax in Ecclesia Dei erat. Mater enim Caesaris Mamaea summa in Deum pietate fuit. Alexandrum milites, desciscente Maximino Duce, interfecerunt, & Mamaeam matrem fune strangularunt. Maximinus autem tres annos rerum potitus est. Hic Alexandri familia, ut quae pietati studuit, pessime habita, persecutionem in Christianos suscitavit, & Ecclesiarum Antistites occidi jussit, tanquam in Deos suos blasphemiarum reos. Eo autem Aquilejae suis a militibus inter-

(k) *Glyc.* ετη ϛ.

(l) Msc. κακος.

(m) *Al. M.* του αλεξανδρου οικῳ.

(n) *Zon.* χριστωνυμων επηγειρε. Msc. τον.

(o) Msc. αυτων.

(p) *Al. M.* βλασφημιων.

(q) Msc. εις ακηλυιαν. *G. S.* εν ακυληια. *Chr. Al.* εις ακηλιαν.

ῥωμαιων αρχην, (r) πουπινος και βαλβινος μηνας γ̄. τουτους δε διαδεχεται γορδιανος και εβασιλευσεν ετη ς̄. κατα τουτους τους χρονους (s) αφρικιανος ὁ συγγραφευς εγνωριζετο. φιλιππος τον γορδιανον διαδεξαμενος εβασιλευσεν (t) ετη ζ̄. οὑτος ὁ φιλιππος (u) χριστιανος μεν γεγονως, εν τισι δε αιτιαις περιπεπτωκως, ηθελησεν εν τῃ αγιᾳ του πασχα παννυχιδι, των επι της εκκλησιας ευχων τῳ πληθει μετασχειν. ου προτερον δε ὑπο του τηνικα δε (x) προεστωτος επετραπη (y) εισβαλειν, πριν τοις εν παραπτωμασιν (z) εξεταζομενοις, (a) μετανοιας τε χωραν εχουσιν, ἑαυτον εγκαταταζει, ὁς τὸ γνησιον τοις της περι τον θειον φοβον διαθεσεως εργοις επιδειξαμενος προθυμως δε κατεδεξατο ποιησαι τὸ προσταχθεν. αλλ' ὑπηρετης του σατανα, δεκιος τουτον αποκτεινας, κατεσχεν την βασιλειαν (b) ετη β̄. επι τουτου διωγμου χαλεπου κινηθεντος, ουκ ευαριθμητοι (c) κατα τοπον εμαρτυρησαν. κατα τουτους τους χρονους (d) ναυατος της ῥωμαιων εκκλησιας πρεσβυτερος ων

απεσχι-

(r) *Chr. Al.* πουπλιος. *Ced.* πουπλιανος. *Glyc.* μαξιμος και βαλβινος ἡμερας κβ. Rectius Pupienus.

(s) Alii αφρικανος. Hic historiam scripsit usque ad tempora Antonini, sc. Heliogabali, ut Georgius Syncellus ait, secundum quem etiam cestorum auctor est.

(t) Uterque Philippi occisi sunt sexto imperii anno inchoato circa mensem Julium. v. Ant. Pagi crit. vol. 1. p. 234.

(u) Id quod de christianismo Philippi traditum est. v. Scaliger.

(x) Episcopus ille erat Babylas.

interempto imperium Pupinus, & Albinus per tres menſes arripuere. Quibus ſuffectus Gordianus ſex annos imperium habuit. His temporibus Africianus hiſtoricus clarus erat. A morte Gordiani imperavit annos ſeptem Philippus, qui Chriſto quidem initiatus, quorumdam verò criminum reus in ſacro paſchatis pervigilio precum eccleſiaſticarum cum populo particeps eſſe voluit. At non prius ab Epiſcopo, qui tum Eccleſiae praeerat, admittebatur, quàm ſe iis, qui inter peccatores recenſebantur, locumque poenitentiae tenebant, adjunxiſſet. Ille, ut ingenuum ſuum divini timoris affectum reapſe oſtenderet, prompte juſſis morem geſſit. Sed Decius Satanae miniſter, interfecto Philippo, imperium per duos annos obtinuit. Sub hoc dira perſecutione exorta omnium ubique martyrum numerus iniri facile non poteſt. Ea tempeſtate Navatus, Romanae Eccleſiae presbyter

(y) Mſc. εις βουλην.

(z) Muſculus male vertit, qui propter peccata inquirebantur.

(a) Mſc. μετανοια.

(b) *Chr. Al.* ετος α. *Euſ.* ουδ' ὁλον δυοιν ετοιν. Aurel. Victor biennium tribuit. Ex nummis, & inſcriptionibus Decium annum imperii tertium inchoaſſe colligitur.

(c) *Al. M.* κατα τοπους.

(d) *Ced.* νοβατος. *Euſ.* νοουατος. Latini Novatum, & Scaliger Novatianum appellari vult. Sed Novatianus eſt alius a Novato haereſiarcha. v. Baronium.

απεσχισεν ἑαυτον της εκκλησιας ἑνεκεν της αιτιας ταυτης. δεκιου κατα χρονον διωγμου κινησαντος, επλανηθησαν τινες εξ αυτων και επεθυσαν. ὁυτοι εις αισθησιν ελθοντες του πταισματος επεδωκαν ἑαυτους αυθις τῃ εκκλησιᾳ βουλομενοι αξιαν του πταισματος (e) μετανοιαν ποιησασθαι, και δι᾽ εξομολογησεως της των πιςων αξιωθηναι κοινωνιας. ὁ ουν ναυατος (f) ὑπερηφανιᾳ αρθεις ουκ εια τουτους δεχθηναι λεγων, ὁτι αδυνατον αυτους εςι σωθηναι και ει παντα τα εις επιςροφην γνησιαν και καθαραν εξομολογησιν επιτελοιεν. αλλα γαρ κορνηλιου του της ῥωμαιων εκκλησιας τὸ τηνικαυτα επισκοπου δεχθηναι τουτους δικαιωσαντος, ὁ ναυατος ἑαυτον χωρισας της εκκλησιας, ιδιας ἁιρεσεως γεγενηται αρχηγος. εκ τουτων εισιν ὁι απο σαββατιου του πρεσβυτερου σαββατιανοι λεγομενοι εξακιονιται. ὁυτοι πασχατιζουσιν οιᾳ δη ποτε ἡμερᾳ της ἑβδομαδος εμπεσῃ ἡ ιδ. της σεληνης. δεκιου δε συν παισι κατασφαγεντος, (g) διαδεχονται αυτον γαλλος και βουλουσιανος, και εβασιλευσαν (h) ετη γ. κατα τουτους τους χρονους εν πτολεμαϊδι της πενταπολεως ἡ κατα σαβελλιον ἁιρεσις συνεςη, ἡτις τον αυτον ειναι πατερα και ὑιον και ἁγιον πνευμα ελεγεν. ουαλλεριανος και γαλλιηνος ὑιος αυτου τους περι τον γαλλον διαδεξαμενοι εβασιλευσαν (i) ετη ιδ. εφ᾽ ὡν διωγμου κινηθεντος πλειςοι εμαρτυρησαν εν πολλοις τοποις, ὡν επισημοι, πρισκος εν καισαρειᾳ της παλαιςινης, μαλχος, αλεξανδρος, μαρινος, και ασεριος

(e) Msc. μετανοιας.

(f) Unde natum proverbium: του ναυατου φυσαι.

(g) *Al. M.* διαδεχεται βουλισιανος.

byter, se ipsum ab illa divulsit ex ratione sequenti. Cum Decius persecutionem in tempore excitaret, Christianorum quidam transversum acti Diis immolarunt, agnito autem errore se ipsos Ecclesiae reddiderunt, dignam peccato poenitentiam faciendi, fideliumque communionem confessione merendi animo. Navatus igitur fastu tumens, eos recipi haud permisit dicendo, actum esse de ipsorum salute, quamvis omnia sincerae conversionis, puraeque confessionis remedia adhiberent. Cum autem Cornelius tunc Romanae Ecclesiae Episcopus aequum censeret, ut reciperentur, Navatus ab Ecclesia se ipsum separavit, haereseos propriae antesignanus factus. Ex his sunt Sabbatiani a Sabbatio presbytero dicti Hexacionitae, qui, quacunque hebdomadis die decima quarta luna inciderit, pascha celebrant. Decio cum filiis interfecto, Gallus, & Volusianus succedunt, per tres annos rerum potiti. Per hoc tempus in Ptolemaide Pentapoleos Sabelliana extitit haeresis, quae Patrem, Filium, & Spiritum S. eundem esse asserit. Valerianus, ejusque filius Galienus post Gallum regnarunt annos XIV. Sub quorum imperio orta Christianorum vexatione plerique multis in locis martyrio affecti sunt, quorum insignes erant Priscus Caesareae in Palaestina, Malchus, Alexander, Marinus, & Asterius

(h) *Glyc.* ετη β. Cum Eusebio, Eutropius, & Orosius asserunt, non completo biennio fuisse interfectos.

(i) *G. S. Glyc.* ετη ιε.

ριος των ῥωμης συγκλητικων. τοτε ὁ μεγας γρηγοριος ὁ θαυματουργος εχειροτονηθη πρωτος επισκοπος νεοκαισαρειας, ποντου επαρχιας, ὃς βιον αγγελικον και δυνατον επιδειξαμενος, τοις τοτε παρα παντων λατρευομενοις δαιμοσι φοβερος εφανη, εξεδραστικως αυτοις επιταττων. ὃς φαινομενος τοις διωκουσιν αυτον στρατιωταις ουχ ἑωρατο, σκεπαζοντος του θεου τας τουτων οψεις. τοτε γεγονασιν ὁμολογηται διονυσιος επισκοπος αλεξανδρειας, φιλιξ επισκοπος ῥωμης. διονυσιος δε προς πλειστοις αλλοις συγγραμμασιν και κανονα εκτιθεται οκταετεριδος, ὅτι μητε αλλοτε ἤ μετα την εαρινην ισημεριαν προσηκοι την του πασχα ἑορτην εκτελειν. (k) ὁ δε ουαλεριανος συμβαλων πολεμον μετα περσων, και ἡττηθεις παρεληφθη ὑπ' αυτων. ὁ δε ὑιος αυτου γαλλιηνος επαυσεν τον κατα των χριστιανων (l) πολεμον. εν δε αιλια αλεξανδρος μαρτυρησας μαρζαβανην διαδοχον της λειτουργειας κατελιπεν, και τουτον (m) ὑμεναιος διαδεχεται. μετα δε ουαλεριανον και γαλλιηνον, κλαυδιος εβασιλευσεν (n) ετη β̄, και τουτου διαδοχος κατεστη αυρηλιανος ετη ἑξ. εφ' ὁυ (o) παυλος ὁ σαμοσατευς την αρτεμωνος ἁιρεσιν ανενεωσατο, ψιλον ανθρωπον και αυτος γεγενησθαι τον κυριον ἡμων ιησουν χριστον λεγων. καθ'

(k) Valerianus Augustus, cum legatos ad Saporem misisset, ut data pecunia bello finem imponeret, Sapores, ut Imperator ipse in colloquium veniret, postulavit. Ille verò inconsultò cum paucis ad Saporem profectus a Persis subito comprehensus est.

(l) Sic edidit etiam Robertus Stephanus in Eusebio ex Cod. regio; usitatius verò est in optimis codicibus διωγμον. Ideo & librarius quoque διωγμον correxit in margine.

rius Senator Romanus. Tunc temporis primus Neocaesareae in Ponti Provincia Episcopus ordinatus est Gregorius M. Thaumaturgus, qui vita sua angelica, & potenti daemonibus tunc ubique adoratis efficaci, quod in eos exercuit, imperio terribilis extitit: qui persequentibus ipsum militibus obvius non videbatur, Deo eorum visum perstringente. Confessores tunc erant Dionysius Alexandriae, & Felix Romae Episcopi. Dionysius praeter plurima alia scripta etiam octennii canonem edidit: fas non esse aliter celebrare pascha, quàm post vernum aequinoctium. Valerianus inita cum Persis pugna victus, captusque est. Galienus autem ejus filius a Christianorum persecutione conquievit. Aeliae interim Alexander pro Christo passus Marzabanem suo in ministerio successorem reliquit, & hunc Hymenaeus excepit. Post Valerianum, & Galienum Claudius duos annos imperium tenuit, cui Aurelianus successit per sex annos. Eo regnante Paulus Samosatenus Artemonis haeresin renovavit dicens & ipse: purum hominem fuisse Dominum nostrum Jesum Christum. Adversus quem Episco-

(*m*) Msc. ὑμαινεος.

(*n*) *Glyc.* ετος ἑν. *Mal.* ετη θ.

(*o*) Paulus Samosatis urbe Syriae ad Euphratem fluvium oriundus ad Ecclesiae Antiochenae cathedram Zenobiae reginae potentia evectus erat, vir impius, & superbus.

καθ' ὁυ συνοδος επισκοπων συνηλθεν εν αντιοχεια, ἡς εξηρχεν ὁ μεγας θαυματουργος γρηγοριος επισκοπος νεοκαισαρειας. ἑλενος επισκοπος ταρσου. ὑμεναιος επισκοπος ἱεροσολυμων. μαξιμος επισκοπος ικονιου, και λοιποι, ὁι τινες τον αθεον κατεξετασαντες, και βλασφημον ἑυρηκοτες καθειλον. ὁ δε αυριλιανος κεραυνωθεις εκ θεου θνησκει. διαδεχεται δε αυτον τακιτος, (p) μηνας ζ. εσφαγη δε εν τῳ ποντῳ. τουτου δε προβος διαδοχος εγενετο (q) ετη ἑξ. εσφαγη δε ὑπο του ϛρατου (r) εν σερμιῳ. μετα δε τουτον διαδεχεται την βασιλειαν καρος συν τοις ὑιοις αυτου, καρινῳ και νουμεριανῳ ετη β. κατα τουτους τους χρονους ὁ της μανιας επωνυμος (s) τῃ του λογισμου παρατροπῃ καθώπλιζετο, του δαιμονος αυτου δη του θεομαχου σατανᾶ επι λυμῃ (t) πολλῃ τον ανδρα προβεβλημενου, βαρβαρος δητα τον βιον ὁυτος ων, λογῳ και τροπῳ δαιμονικος (u) και μανιωδης. ακολουθα τουτοις εγχὲιρων. (x) ποτε μεν τον παρακλητον, και αυτὸ τὸ πνευμα τὸ ἁγιον, αυτος ἑαυτον ανεκηρυττεν. ποτε δε ὁια χριϛου, (y) μαθητας δωδεκα κοινωνους της καινοτομιας αιρομενος, δογματα ψευδη και αθεα και εκ μυριων των προ παλαι ἁιρεσεων συμπεφορημενα (z) καττυσας εκ της περσων επι την καθ ἡμας

(p) *Al. M.* μηνας ϛ.

(q) *Mal.* ετη γ. alii ετη β. Regnavit annos 4. & menſes circiter 4. ii, qui ſex illi annos tribuunt, annos Julianos utrinque incompletos numerant. Interfectus eſt inter Conſtantinopolin, & Heracleam.

(r) *Chr. Al.* εν σιρμιῳ.

(s) *Euſ.* την παρατροπην.

Episcoporum Concilium Antiochiae habitum est sub auspiciis Gregorii Thaumaturgi Neocaesareae, Heleni Tarsensis, Hymenaei Hierosolymorum, Maximi Iconiensis, & reliquorum Episcoporum, qui impium exquisitum, & blasphemum inventum Episcopatu abdicarunt. Aurelianus de coelo percussus moritur. Successit ei Tacitus post tres menses in Ponto interfectus, quem Probus subsecutus est per sex annos. Cum verò a milite in Sermio necaretur, Carus cum filiis suis Carino, & Numeriano in imperium successit duos annos imperans. Per haec tempora Manes, cujus nomen mentis insaniae respondet, arma induit, ipso Satana Dei adversario virum in perniciem magnam designante, non minus vitae ratione barbarus, quàm mente, ac moribus daemoniacus, & maniosus. Unde his rebus consentanea aggressus modo se paracletum, ipsumque Spiritum sanctum praedicavit, modo ad exemplum Christi duodecim discipulos novae suae sectae socios assumens, falsa & impia dogmata ex mille haeresibus antiquis congesta consuens, ex Persarum regione in nostras orbis partes, tanquam venenum

(t) *Euſ.* πολλων.

(u) Mſc. deeſt.

(x) *Euſ.* τοτε μεν, τοτε δε.

(y) Mſc. μαθητης.

(z) Mſc. καταπτυσας, ſed a librario correctum καταρτησας.

ἡμας οικουμενην, ὡσπερ τινα θανατηφορον (*a*) εξωρμησατο. αφ' ὁυ δη τὸ μανιχαιων δυσσεβες ονομα, τοις πολλοις εις ετι νυν επιπολαζει.

Σχολιον. Των μυσαρων μανιχαιων ἡ ἁιρεσις εχεν αρχηγον (*b*) σκυθιανον τινα ὁυτω καλουμενον, τῳ γενει σαρακηνον. τουτου μαθητης γεγονεν (*c*) βοβαδας, ὁ πρωην λεγομενος τερεβινθος. ὁυτος παιδευθεις ὑπο σκυθιανου τα ἑλληνων, την (*d*) εμπεδοκλεους ηγαπησεν ἁιρεσιν δυο λεγοντος αρχας αλληλαις αντικειμενας. εισελθων δε εν τῃ περσιδι εκ παρθενου ελεγεν ἑαυτον γεγηννησθαι, ανατετραφθαι δε εν τοις ορεσιν. ὁυτος συνεγραψε (*e*) τεσσαρας βιβλους, ὁις επιτεθεικεν ονοματα ταυτα. το πρωτον των μυστηριων. τὸ δευτερον ευαγγελιον. τὸ τριτον (*f*) θησαυρον. τὸ δ. (g) των κεφαλαιων. ὁυτος ὁ βοβαδας ὁ και τερεβινθος ὑπο πνευματος ακαθαρτου διασκευασθεις απωλετο. γυνη δε τις, παρ' ἡ κατελυσε (*h*) τον βιον, τα χρηματα τουτου, και τας βιβλους κληρονομησασα, ωνειται παιδα ἑπταετες (*i*) ονοματι κουβρικον. τουτον ελευθερωσασα, και διδαξασα γραμματα κληρονομον τῶν ἑαυτης ἁπαντων καθιστησι. λαβων δε τα βιβλια του βοδδα (*k*) και τα χρηματα ὁ κουβρικος, την περσιδα διηρχετο μανην ἑαυτον ωνομαζων, και της πλανης του βοδδα κηρυξ γενομενος, ιδια τα βιβλια λεγων ειναι πονηματα. ταυτα δε εσχεν αρχην

(*a*) Msc. εξωμοξατο.

(*b*) *Ced.* μανης ὁ και σκουθιανος βραχμανης τὸ γενος.

(*c*) *Ced.* βουδας. *Soc.* βουδδας. *Mal.* βουνδος.

(*d*) In margine notatum ειχε εμπεδοκλους.

(*e*) Msc. τεσσαρους.

nenum quoddam pestiferum transtulit. A quo impium Manichaeorum nomen nunc adhuc multis inhaeret.

Schol. Perditorum Manichaeorum haeresis pro antesignano habuit Scythianum quemdam sic vocatum genere Saracenum, cujus discipulus erat Bobadas, qui olim Therebinti nomen gesserat. Hic a Scythiano graecas doctus opiniones, Empedoclis sectam amplexus est, duo principia sibi invicem opposita statuentis. Ingressus verò Persidem, se ex virgine natum, & in montibus educatum affirmavit, libros quatuor scripsit his insignitos titulis: Mysteriorum, Evangelium, Thesaurus, Capitum. Bobadas hic, idemque Therebinthus impuri spiritus fraude periit. Mulier verò quaedam, in cujus domo vitam posuit, illius bonorum, & librorum haeres puerum septennem emit nomine Cubricum, quem manu assertum, & literis eruditum rerum suarum omnium haeredem instituit. Cubricus igitur sumptis Bobadae libris, bonisque Persiam transiit, Manetem se ipsum nominans, & Bobadae errorem spargens librorum authorem se jactitabat. Haec coepe-

(*f*) *Ced.* των θησαυρων.

(g) *Soc.* τα κεφαλαια.

(*h*) τον βιον deest in *Ced.*

(*i*) *Ced.* τουνομα.

(*k*) Msc. και deest.

αρχην εν τοις χρονοις διονυσιου του επισκοπου αλεξανδρειας, και ετι ανωτερω. τουτον μανεντα ὁ βασιλευς περσων ζωντα εξεδειρεν, δι' ἡν (l) εποιησε αυτος ὁ μανης επιθεσιν εις τον ασθενησαντα του βασιλεως ὑιον. καρος δε ἁμα τοις παισιν αυτου κεραυνωθεις εν μεσοποταμιᾳ θνησκει. μετα δε τουτους μετερχεται την βασιλειαν διοκλητιανος, και (m) μαξιμιανος εικοσι, και ἑν ετος. επι τουτων ὁ βαρυτατος, και μακροτατος των χριστιανων γεγονε διωγμος, εν ᾡ αναριθμητοι, και θεῳ μονῳ εγνωσμεναι μυριαδες εμαρτυρησαν. εν αιλιᾳ δε ὑμεναιος την λειτουργιαν καταπαυσας (n) ζαββδαν διαδοχον ἑαυτου (o) κατελιπεν. και τουτου τελευτησαντος, (p) ἑρμης τον θρονον κατεσχεν ἱεροσολυμων: ὁι δε περι διοκλετιανον και μαξιμιανον, τὸ επικλην ἑρκουλιον, μετα τὸ αποκτειναι αυτους των ἁγιων πολλας μυριαδας, ὡσπερ κορον λαβοντες των κακων, τῃ ὑπερβολῃ της απονοιας αρθεντες, προφασει (q) θεοποιΐας, (r) αλυταρχαι γενομενοι, (s) εκ συνθεματος απεθεντο τὸ βασιλειον, και εις ιδιωτικην διαγωγην κατεσαθησαν. μαξιμιανος δε ὁ λεγομενος γαλεριος, και μαξεντιος ὁ ὑιος (t) αυτου του ἑρκουλιου κατεσχον την ῥωμαικην ἡγεμονιαν ετη $\overline{\theta}$. ὁ μεν τοι μαξιμιανος τοις της ἑωας μερισι διετριβεν. ὁ δε μαξεντιος εν αυτῃ τῃ ῥωμῃ τῃ μεγιστῃ τα βασιλεια εποιησατο, θηρες αγριοι ὁυτοι, και παν ειδος

(l) Msc. εποινισεν.

(m) Msc. μαξιμιλιανος. *Chr. Al.* ετη κ. *Ced.* κ β.

(n) *Al. M.* ζαυδα.

(o) *Al. M.* καταλελοιπεν.

(p) Msc. ἑρμιου. *Al. M.* ἑρμων.

coepere Dionyſii Epiſcopi Alexandrini temporibus, quin adhuc ſuperioribus. Hunc Manetem Perſarum Rex vivum excoriari juſſit, eoquod aegroti ſui filii curationem ſuſcipere auſus eſſet. Carus una cum filiis in Meſopotamia fulmine ictus concidit. Poſt illos imperium Diocletianus, & Maximianus annos 21 adepti ſunt, ſub quibus graviſſima, ac longiſſima in Chriſtianos perſecutione facta innumerae, & ſoli Deo cognitae myriades pro Chriſto cecidere. Hymenaeus Aelienſis Epiſcopatus munere defunctus Zabdam ſucceſſorem reliquit, illoque mortuo Hermes ſedem Hieroſolymitanam tenuit. Diocletianus, & Maximianus cognomine Herculius occiſis ſanctorum multis millibus, quaſi eos malorum ſatietas cepiſſet, immodica mentis veſania elati, obtentû, Deum ſe induiſſe Alytarchas factos, ex compoſito imperium abdicarunt, & ſe vitae privatae reſtituerunt. Maximianus autem, qui vocabatur Galerius, & Maxentius Herculii filius Romanum imperium per novem annos cepere. Ille quidem in oriente verſatur, hic verò in ipſa maxima urbe Roma reſidens, belluae hae ferociſſimae, & in omne

(q) *Al. M.* θεοσεβειας.

(r) *Mal.* αλυταρχος, ὁ φορεσας σχημα του αθανατου διος εν ολυμπικῳ αγωνι.

(s) *Zon.* εκ συμφωνου.

(t) *Al. M.* deeſt.

ειδος κακιας μετερχομενοι, και σφοδρως κατα των χρι-
ςιανων επιμαινομενοι. συνεβασιλευσεν δε αυτοις κατα
την βρεττανιαν (u) κωνςας ὁ μεγας ὁ του μεγαλου
κωνςαντινου πατηρ, ανηρ τα παντα (x) πραοτατος,
και μεγαλυνωτατος ευσεβειαν ασπαζομενος, και ειδω-
λα (y) βδελυσσομενος, και λιαν τους χριςιανους απο-
δεχομενος. ὁ δε κωνςαντινος ετι ὑπαρχων παις παρα
(z) τῳ της ἑωας τυραννῳ ετρεφετο παιδευομενος την ἑλ-
ληνικην σοφιαν. ὁθεν αυτῳ και εν παλαιςινῃ οντι, και
θεωρουντι ὁσα πασχουσιν ὁ χριςου δουλοι, εδακνετο (a) η
ψυχη. ην γαρ μισοπονηρος εκ παιδοθεν. τον δε διο-
κλητιανον (b) εν δαλματιᾳ (c) ὑπαρχοντα κατελαβεν
θεηλατος οργη, και ογκωθεις το σωμα (d) εις πολλα
διερρηγνυτο. της δε βλασφημου αυτου γλωσσης σα-
πεισης (e) εν τῳ λαρυγγι αυτου, και πληθος σκωλη-
κων (f) αναβρασασης, ὁυτως (g) απεδωκε το πνευ-
μα. ο δε ἑρκουλιος (h) μαξιμιανος εν ταρσῳ της κιλικιας
κατεςρεψε τον βιον. ὁ δε γαλεριος μαξιμιανος, ὡςπερ
αδειαν λαβων, αθεως ἁμα, και ανημερως εκεχρητο τῃ
τυραννιδι. γυναικομανους γαρ γενομενου αυτου (i) αγωνα
ειχον

(u) *Al. M.* κωςας.
(x) *Al. M.* γαληνοτατος.
(y) *Al. M.* μυσαττομενος.
(z) Msc. των.
(a) Msc. την ψυχην.
(b) *Soc.* εν σαλωνι της δαλματιας.
(c) *Al. M.* διαγοντα.
(d) *Al. M.* addit μερη.
(e) *Ced.* μετα του φαρυγγος.

omne malitiae genus immersae, & maximo in Christianos furore excitae. Unà cum illis in Britannia regnavit Constans M., Constantini M. pater, vir inprimis mansuetus, ac magnificus, pietatem colens, idola detestans & Christianos admodum amplectens. Constantinus verò adhuc puer apud orientis tyrannum educabatur graecis imbutus disciplinis. Unde & cum in Palaestina moraretur, visa, quae Christi servi patiebantur, mala ipsius animum momordere. Jam enim a puero malorum osor erat. Diocletianum in Dalmatia degentem ira Dei corripuit. Nam tumefactus corpore in partes disrumpebatur; blasphema autem ejus lingua in gutture putrescente, & multitudine vermium motitante spiritum reddidit. Maximianus Herculius Tarsi in Cilicia vitam cum morte commutavit. Maximianus autem Galerius, tanquam impunitatem adeptus, impia simul ac inhumana tyrannide usus est. Cum enim in mulieres impotentissime ferretur, omnium, qui ei

(*f*) *Al M.* αναβεισασης.

(g) *Al. M.* απεῤῥηξε.

(*h*) Fallitur Julius Pollux, Maximianus enim Herculius jussu Constantini in Galliis est occisus. Sed Maximinus a Licinio victus ad Tarsum interiit. Sic Maximianus, & Maximinus apud Graecos communiter confunduntur.

(*i*) *Al. M.* αγωνας εσχον ὑπ᾽ αυτου.

ειχον ὁι ὑπ᾽ αυτον τελουντες, που κρυψωσι τας ιδιας γαμετας, και τας θυγατερας απο προσωπου του τυραννου. εις τὸσουτον δε ην εκτετηκως τη των πλανοντων (k) αυτον δαιμονων απατῃ, ὡς μη ανεχεσθαι τινος γευσασθαι ανευ μαντειας. των δε χριστιανων πανωλεθριαν γενεσθαι προσεταξεν, ου μονον δια την ασεβειαν (l) αυτου, αλλα και δια τὸ ἁρπασαι τα ὑπαρχοντα αυτων. βλεπων δε τον κωνσαντινον προκοπτοντα εις μεγεθος ἡλικιας, και συνεσει (m) κεκοσμημενον, και ὑποπτευσας, μαλλον δε μαντευσαμενος αυτον καταλυτην μελλειν εσεσθαι της τυραννιδος αυτου, δολῳ αυτον θανατωσαι (n) διενοειτο, αλλα (o) θειᾳ προμηθειᾳ μαθων ὁ νεος τον δολον, ὡς δαυιδ, φυγῃ την σωτηριαν (p) επορισατο. του δε τυραννου εις αμετρον ατοπιας (q) παριοντος, και τοις χριστιανοις σφοδρως επικειμενου, ἡ θεια δικη (r) ανεχαιτιζε μαστϊγα (s) κατ᾽ αυτον (t) επαφεισα. ἑλκος γαρ χαλεπον (u) κατα ταυτὸ τὸ της ακολασιας αυτου κρυπτον μοριον αναφυεν, κρειττον πασης ανθρωπινης τεχνης κατεστη. νομης δε και (x) σηψεως, και δυσωδιας (y) δεινοτατης διαλαβουσης τους τοπους, σκωληκων τε (z) πληθους αναδιδομενου, ην γαρ και πολυσαρκος ὁ δειλαιος, εις απελπισμον λοιπον εληλυθως εκειτο θεαμα ελεεινον πασι τοις περι αυτον, τοτε δη εννοια τις ὑπεισηλθεν αυτῳ,

(k) Mſc. αυτων.

(l) Mſc. αυτων.

(m) Mſc. κεκοσμεμενων.

(n) Mſc. διενοειτω.

(o) Mſc. θειτᾳ.

(p) Mſc. επορησατο.

(q) *Al. M.* εκβαντος.

ei parebant, animos cura tenuit, ubi uxores ſuas, ſiliasque ab oculis tyranni removerent. Fraude daemonum ipſi imponentium mens illius usque eò extabuit, ut ne minimum quidem abs oraculo guſtare auderet. Chriſtianos autem funditus deleri juſſit, idque non ſolum ex impietate ſua, ſed etiam, ut eorum bona diriperet. Cum Conſtantinum prudentia excultum aetate in dies augeri cerneret, ſuſpicans, ſeu potius augurans, fore, ut ſuam tyrannidem diſſolvat, dolo eum occidere intendit. Verum juvenis divina providentia doli gnarus exemplo Davidis fuga ſaluti ſuae conſuluit. Tyranno inſolentiae ſuae fines transgreſſo, & in Chriſtianorum perniciem graviter incumbente, vindicta divina converſum in ipſum flagellum immittit. Grave enim ulcus in ipſo libidinis ſuae membro recondito enatum, omni arte humana majus ei conſtitit. Cum verò partes illae putredine, ac foetore teterrimo invaſae meritò depaſcerentur, & vermium vis magis, magisque accreſceret, (erat enim infelix ille obeſo admodum corpore,) ſpe deinceps abjecta miſerandum omnibus, qui aderant, ſpectaculum jacuit.

(r) *Al. M.* ανεχετισε.
(s) *Al. M.* κατ' αυτου.
(t) *Al. M.* ὑπεφιεισα.
(u) *Al. M.* κατ' αυτὸ
(x) Mſc. σκηψεως.
(y) Mſc. δικαιοτατης.
(z) Mſc. πληθος αναδιδομενων.

τῳ, ὡς αρα δια τον αδικον των χριςιανων φονον ὑπο της θειας δικης ταυτα αυτῳ συνεβη. ευθεως ουν κατεπεμψεν προςαγματα κατα πασαν πολιν, (a) απολυεσθαι τους χριςιανους, και πραττειν καταθυμιως τα κατ' εθος, και ὑπο παντων τιμασθαι, παρακαλειν δε αυτους ευχεσθαι ὑπερ αὑτου. ταυτα γεγονεν. και ευθεως ἡ θεια φιλανθρωπια εδεικνυτο. και παλιν ὁ εν εσχαταις αναπνοαις γεγονως, αυθις ὑγιης και ἐρωμαλεος ὑπηρχεν, του χαλεπωτατου ἑλκους εκεινου τῃ ευχῃ των χριςιανων παραδοξως ὑγιασθεντος. αλλα μη πω του τραυματος καλως συνουλωσαντος εις μειζοτεραν (b) μανιαν κινηθεις ὑπο του ενεργουντος εν αυτῳ διαβολου ὁ τυραννος, προςαγματα αθεα και νομους πεπληρωμενους ωμοτητος (c) ὑπερβολῃ εγραψεν, εν ὁις εκελευσεν (d) μητε ζῃν χριςιανους, μητε πολιτευεσθαι, μητε οικειν εν πασῃ τῃ οικουμενῃ, μητε (e) εν τοις ερημοις. αλλως γαρ φησιν ευημερειν, και ειρηνικως ζῃν ου δυναμεθα, ει μη εξαλειφθῃ τὸ γενος των χριςιανων. και ην λοιπον παρα ανθρωποις (f) απηλπισμενα τα των χριςιανων. ὁ δε θεος ουδε τοτε (g) επελαθετο των δουλων αυτου. ην γαρ ειδειν αγεληδον συρῥομενους τους χριςιανους παντας (h) πανδημει συν γυναιξι και τεκνοις επι τον θανατον. αλλ' ἡ θεια δικη (i) επελθουσα τας βουλας των ανομων διεσκεδασεν. πανταχου γαρ ευθεως πολεμοι,

και

(a) *Al. M.* αναλυεσθαι.

(b) Mſc. μνειαν.

(c) Mſc. ὑπερβολην. *Al. M.* deeſt.

(d) Mſc. μη.

(e) *Al. M.* εν ταις.

cuit. Tunc demum quaedam animum ſubiit cogitatio, haec ſibi ex vindicta Dei ob injuſtas Chriſtianorum caedes obveniſſe. Proin continuò per omnes urbes edicta miſit, ut Chriſtiani ſolverentur, ſuaque inſtituta libenter ſecuti, in omnium honore eſſent, precans, ut pro ſe apud Deum precibus intercederent. Quo facto, ſtatim divina erga homines clementia ſe oſtendit. Ille, qui extremos jamjam ducebat ſpiritus, ſanus rurſum, ac robuſtus evaſit, graviſſimo hoc ulcere Chriſtianorum precibus mirum in modum curato. At necdum obducta plene vulneri cicatrice, tyrannus diabolo ipſum agitante, ad majorem amentiam concitatus juſſa impia, legesque nimiae crudelitatis plenas ſcripſit, quarum vi nec Chriſtianum vivere, nec fungi munere, nec in orbe terrarum, aut locis in deſertis habitare liceret. Alioqui, ajebat, nec in pace vivere, nec rebus frui ſecundis poterimus, niſi extincto omni Chriſtianorum genere. Apud homines igitur de re chriſtiana conclamatum erat. At Deus neque tunc ſervorum ſuorum oblitus eſt. Etenim tum omnes prorſus Chriſtianos cum uxoribus, & liberis gregatim ad mortem trahi videre licuit. Sed divina, quae ſupervenit, ultio impiorum conſilia disjecit. Nam ubique locorum continuò bella,

(*f*) Mſc. απελπισμενα.

(g) Mſc. απελαθετο.

(*h*) Mſc. πανδημεν.

(*i*) Mſc. απελθουσα.

και επαναςασεις βαρβαρων, λιμοι δε σφοδροι και αυχμοι. λοιμοι τε και θανατοι. και αωροι αφνω επεσκηψαν, ὡς μη αρκειν τους ζωντας θαπτειν τους νεκρους. κεραυνοι τε, και φοβητρα επεμποντο, ὡςτε ἑκαςον ἑαυτου μονου μεριμναν. και ὁυτως απρακτα τα προςαγματα του τυραννου. ὁ δε πανευφημος κωνςαντινος, διεσωθη προς τον πατερα. ὁ δε δεξαμενος αυτον ὑγιη και πολλα τῳ θεῳ ευχαριςησας, μετ' ου πολυ παραδους αυτῳ την βασιλειαν, μετηλλαξε τον βιον. ανηγορευθη δε βασιλευς ὁ μεγιςος κωνςαντινος. εν τῳ πρωτῳ ενιαυτῳ της διακοσιοςης ἑβδομηκοςης πρωτης ολυμπιαδος, μηνι ιουλιῳ κε. την πατρωαν διεπεν αρχην. ἡ δε ην απαρχη της ευρωπης, ἑως του ιωνικου πελαγους. μαξεντιος δε την ῥωμην ειχεν, και ἑως ωκεανου. ουτος πονηρωτατος παντων των προ αυτου γενομενων γεγονως τους (k) την ῥωμην οικουντας (l) επετριβεν, και μαλιςα τους χριςιανους. πολλους γουν των πρωτων φονευσας, και πολλους εξορισας, τας ουσιας αυτων διηρπαζεν. τῃ δε αυτῃ του (m) γαλεριου χρωμενος ακολασιᾳ, πολλας των ελευθερων γυναικων εμιανεν. ἑτερας δε μυριας ανοσιουργιας, και αρρητοποιΐας επιτηδευων, αφορητος πασιν ὑπηρχεν, γοητικαις κακομαγγανιαις χρωμενος. του δε μεγαλου κωνςαντινου τα (n) βορρεια, και δυτικα μερη ἑως αυτου του ωκεανου ὑποταξαντος, ην ειρηνη πολλη, και θυμηδια, και καταστασις εν ὁλῃ τῃ κατ' αυτον οικουμενῃ. ὁι δε ῥωμης οικητορες δεησιν προς αυτον εςειλαντο

(k) *Al. M.* τῃ ῥωμῃ ενοικουντας.

(l) *Al. M.* απετριβεν.

la, barbarorum insultus, fames, aestusque graves, pestes, & mortes intempestivae adeo ingruebant, ut vivi sepeliendis mortuis haud sufficerent; fulmina item, ac terricula immittebantur, adeo, ut quemlibet sui ipsius solicitudo teneret. Ex quo factum, ut jussa tyranni infecta manserint. At Constantinus omni laude dignissimus sospes patri redditus est, qui magnis Deo, quod sanum recepisset, gratiis actis, non multò post imperium ei tradens ex hac vita discessit. Constantinus verò Maximus Imperator est renunciatus. Anno primo Olympiadis 271mae Mensis Julii die 25mo paternum adiit imperium, quod a primis Europae regionibus ad Jonicum usque mare pertingebat. Maxentius Romam, caeterasque ad Oceanum usque provincias tenuit. Hic omnium antecessorum suorum improbissimus cives Romanos, ac maxime Christianos afflixit, bonis multorum, qui primores erant, occisorum, aut exilio mulctatorum direptis. Eadem, qua Galerius, intemperantia usus, multas mulieres ingenuas polluit, atque mille id genus aliis facinoribus impie, obscoeneque perpetratis intolerabilis omnibus erat, magicis deditus imposturis. Cum Constantinus M. septentrionis, & occidentis partes usque ad Oceanum ditionis suae fecisset, pax summa, ac laeta tranquillitas in omnibus, quae ipsi parebant, regionibus erat. Romani cives, ad illum miserunt

(*m*) Msc. γαλεριδου.

(*n*) *Al. M.* βορεια.

λαντο, παρακαλουντες (o) αυτον, μη παριδειν την μητέρα των βασιλεων ὑπο απηνους τυραννου, μαλλον δε σαρκοβορου θηριου (p) απολυμενην. ταυτα ακουσας ὁ μεγιϛος κωνϛαντινος, και συμπαθησας αυτοις εφροντιζε του ελευθερωσαι αυτους εκ της (q) τουτου δουλειας. εδεδιει δε (r) τουτον δια τας (s) γοητικας αυτου κακομαγγανειας. ηδη (t) γαρ πολλα (u) ανεταμεν παιδια, προφασει της αθεμιτου αυτου μαντειας. εν πολλῃ ουν (x) σκεψει και φροντιδι ὑπαρχοντι, ωφθη αυτῳ εν καμπῳ διαγοντι μετα των ϛρατιωτων περι μεσημβριας (y) ϛυλοειδης ϛαυρος εκ φωτος κατασκευασμενος, εν ᾧ επεγεγραπτο, (z) εν τουτῳ νικα. (a) εμφοβος ὁ βασιλευς ηρωτα τους συν αυτῳ, ει και αυτοι τι εθεασαντο. ὁι δε ωμολογησαν την αυτην αυτῳ ἑωρακεναι οπτασιαν. τοτε ὁ βασιλευς αναρρωσθεις τῳ φρονηματι θαρσους και προθυμιας αναπλεως ην. τῃ δε επιουσῃ νυκτι επιϛας ὁ κυριος ειπεν αυτῳ. χρησαι τῳ (b) δειχθεντι σοι σημειῳ, και εσῃ νικων παντας τους εχθρους σου. ἡμερας δε γενομενης, αμεληιτι σχεδιασας ϛαυρον, (c) ὁπερ μεχρι της σημερον εν τοις βασιλειοις φυλαττεται, εκελευσεν (d) προαγεσθαι αυτον εις τον πολεμον. ὁ δε δυσσεβης τυραννος, (e) θαρρησας συν τοις δαιμοσιν αυτου, και γεφυρωσας

(o) *Al. M.* deest.
(p) *Al. M.* απολλυμενην.
(q) *Al. M.* deest.
(r) *Al. M.* τουτὸ.
(s) *Al. M.* γοητειας και.
(t) *Al. M.* γαρ ὡς.
(u) Msc. ανετεμεν.
(x) Msc. σκηψει.

runt rogaturos, atque exhortaturos, ne urbem, quae mater Imperatorum esset, ab immani tyranno, quin potius carnivora bellua perdendam despectui haberet. Quibus auditis Constantinus M. misericordia commotus eos a servitute illius liberare studuit. At magicae ejus imposturae illi metum objecere. Multos enim pueros nefandae suae divinationis nomine jam dissecuerat. Multis igitur cogitationibus, curisque agitato, & in campo suo cum milite agenti apparuit circum meridiem crux ex luce columnae in modum formata cum hac inscriptione: In hac vince. Perterritus Imperator adstantes interrogavit, num & ipsi quid vidissent? His verò, eandem sibi speciem oblatam esse, fassis, animo erigebatur, fiducia, & alacritate plenus. Sequenti nocte adstans illi Dominus dixit: Utere monstrato tibi signo & omnes hostes tuos vinces. Ubi dies illuxit, exasciatam neglectim crucem, quae hodie adhuc in regia asservatur, ad pugnam praeferri jussit. At impius tyrannus confisus cum daemonibus suis, ponte navali fluvio, qui praeterfluebat,

(y) *Chr. A.* φωτοειδως.

(z) Eusebius habet: τουτῳ νικα, hoc est, hac cruce vince.

(a) Msc. εμφωτος.

(b) *Al. M.* φανεντι σοι. Msc. σε.

(c) *Al. M.* ἑσπερ.

(d) *Ced.* προαγειν εν τῳ πολεμῳ.

(e) *Al. M.* θαρσησας.

φυρωσας (*f*) τον παραρρεοντα ποταμον πολλαις ναυσιν, εξηλθεν εις παραταξιν (*g*) πολεμου. συμβολης δε γενομενης συνετριβησαν ὑπο της του ςαυρου δυναμεως ὁι ὑπεναντιοι, και κατακοπεντες ὁι πλειςοι. ὁι λοιποι συν τῳ τυρρανῳ, ὡς επι την πολιν εφυγον. της δε γεφυρας κρειττονι δυναμει διαρραγεισης, (*h*) κατεποντισθη εν τῳ ποταμῳ κατα τον Φαραω (*i*) πανςρατιᾳ ὁ τυραννος. ὁι δε πολιται της ῥωμης, ςεφανωσαντες την πολιν εισεδεξαντο μετα χαρας μεγαλης και ευφημιων, τον τε νικοποιον ςαυρον, και τον (*k*) νικηφορον βασιλεα, σωτηρα αποκαλουντες. τοτε ὁ βασιλευς εκελευσεν συναχθηναι τα λειψανα των ἁγιων μαρτυρων, και ὁσιᾳ ταφῆ παραδοθηναι, τους δε εν εξοριᾳ εκελευσεν ανακληθηναι και τοις αδικηθεισιν τας ουσιας αποδοθηναι. (*l*) τουτὸ δε ην ἑβδομος ενιαυτος της βασιλειας κωςαντινου. ταυτα ακουσας ὁ γαλεριος μαξιμιανος (*m*) εξεληλυθει. εξεδεχετο γαρ και αυτος τον αυτον μωρον, και μικρον ἀπεςη της κατα των χριςιανων απειλης. ὁ δε μεγιςος κωνςαντινος, θαρρων τῳ (*n*) ανικητῳ ὁπλῳ του ςαυρου ὡρμησεν επ᾽ αυτον, ειχε δε και λικινιον τηνικαυτα συμπολεμουντα αυτῳ κατα των τυραννων. και προσποιουμενον χαιρεσθαι τοις χριςιανικοις δογμασιν. ὁ δε τυραννος ταις γοητικαις απαταις (*o*) επερειδομενος, παραταξασθαι τῳ ευσεβει βασιλει εξεληλυθεν, αναριθμητῳ πληθει

(*f*) Mſc. τα.

(*g*) *Al. M.* εις πολεμον.

(*h*) *Chr. Al.* πιπτει μεν επι ῥωμης μαξεντιος εις τον τιβεριν ποταμον εις την γεφυραν μολυβιον.

(*i*) *Al. M.* πανςρατι.

(*k*) *Ced.* νικητην κωνςαντινον.

fluebat, impoſito in aciem proceſſit. Jamque conſerta manu hoſtes virtute crucis contriti ſunt, ac plerique occiſi. Reliqui cum tyranno verſus urbem ſugere. At ponte, qui ferendo ponderi impar erat, rupto, cum toto exercitu, ſicut Pharao, in flumine demerſus eſt. Romani verò cives coronatum cum magna laetitia, & applauſu in urbem recepere, & crucem victricem, & victorioſum Imperatorem, ſervatorem appellantes. Tunc Caeſar juſſit reliquias ſanctorum martyrum colligi, ac ſacrae ſepulturae dari; exules revocari, laeſisque bona reſtitui. Septimus hic erat Conſtantini imperii annus. Quo audito, Galerius Maximianus exercitum movit, eandem ſortem & ipſe praeſtolatus. Unde pauliſper a minis in Chriſtianos deſtitit. Conſtantinus verò M. invicta crucis armatura fretus contra ipſum tendit, Licinium etiam qui chriſtianam religionem in deliciis habere ſimulavit, contra tyrannos ſocium belli ſecum habens. Tyrannus magicis inniſus artificiis contra pium Imperatorem in aciem proceſſit, infinita

(l) *Al. M.* ὀυτος.

(m) Mſc. εξελυθη. Nemo non videt, hic falli Julium Pollucem, qui hoc Maximiano, non Maximino tribuit.

(n) *Al. M.* αηττητῳ.

(o) Mſc. επειρειδομενος.

θει των ϛρατοπεδων φανταζομενος. γενομενης δε συμβολης, και του τιμιου ϛαυρου φανεντος, ὁι του τυραννου ὑπασπισαι, την προσβολην μη (p) ὑπενεγκαντες, ετραπησαν εις φυγην. και ὁι μεν (q) εφυγον κατα ταχους, ὁι δε κατα κρατος εδιωκον. πολλων δε (r) χιλιαδων καταπεσοντων, ὁι λοιποι καταλιποντες τον τυραννον, προσεχωρησαν τῳ αυτοκρατορι. ὁ δε δυσσεβης ῥιψας (s) τὸ βασιλειον, ὁυπερ αναξιος ετυγχανεν, ὡς αν μη επιγνωσθη φευγων (t) ἐις ην του ϛρατου. περιερχομενος δε απο κωμης εις κωμην, και κρυπταζομενος, μολις μετ᾽ ολιγων των ευνουϛατων διεσωθη γυμνος. (u) συναγων δε τους ἱερεις των λεγομενων θεων και τους προφητας, και τους μαντεις, και τους επι (x) μαγειᾳ βεβοημενους, ὁυς πρωην αγαπῶν ετιμα, ὡς απατεωνας και πλανους και επιβουλους της αυτου σωτηριας κατεσφαξεν. μελλοντα δε ζωντα εις τας χειρας του αυτοκρατορος εμπεσειν, επεκειτο γαρ αυτῳ ετι ὁ πολεμος, παραλαβουσα θεηλατος οργη, ὁυτως αυτον διεθηκεν, ὡς κεισθαι αυτον πρηνη επι του (y) εδαφους δεομενον επικουριας, και μη τυγχανοντα. φλοξ δε εκ βαθους σπλαγχνων, και μυελων (z) αυτῳ αναφθεισα, ανυποιϛους αυτῳ τας οδυνας ενεποιει (a) αχθομενῳ τε και τῃ δε κακεισε περιϛρεφομενῳ, ὡϛτε αμφοτερα τα ομματα αυτου εκπηδησαι επι την γην, και καταλιπειν αυτον τυφλον. της δε ενδον φλογος εις απειρον εξαπτομενης,

(p) *Al. M.* ενεγκαντες.

(q) *Al. M.* εφευγον κατα ταχος.

(r) *Al. M.* χιλιαδων των εναντιων καταπεσοντων.

(s) *Ced.* τὸ διαδημα.

(t) *Al. M.* deest.

ta militum multitudine conſpicuus. Cum verò praelium iniretur, & venerabilis crux appareret, tyranni milites impetu haud excepto in fugam verſi ſunt; his quidem celeriter fugientibus, illis autem fortiter inſequentibus. Cum multa hominum millia cecidiſſent, reliqui tyranno relicto Imperatori ſe dedere. Impius, ne in fuga agnoſceretur, abjecto, quo indignus erat, diademate, tanquam gregarius quidam miles erat. Errans per vicos, ſeque occultans vix cum paucis amicis nudus evaſit. Congregatos autem Deorum ſic dictorum ſacerdotes, prophetas, augures, & omnes in vaticiniis celebres, quos antea amore, & honore complectebatur, tanquam impoſtores, deceptores, ac ſalutis ſuae inſidiatores jugulavit. Cum jam vivus in manus Caeſaris venturus eſſet (bellum enim illi adhuc inſtabat) ira Dei correptum hoc in ſtatu conſtituit, ut projectus in terram ſupinus opem imploraret, nec conſequeretur. Flamma autem ex imis viſceribus, ac medullis accenſa intolerandos illi dolores inuſſit, adeo, ut discruciatum, & ultrò, citròque verſum ambo oculi in terram proſilientes caecum relinquerent. Flamma autem intus in immenſum arden-

(u) *Al. M.* συναγαγων.

(x) *Al. M.* μαντειᾳ.

(y) *Al. M.* εδαφους.

(z) *Al. M.* αυτου.

(a) Mſc. αχθομενων. *Al. M.* ασθμαινοντι.

μενης, ἁι σαρκες αυτου συνεσαπησαν, και των οϛεων απεχωριζοντο, ὡϛτε αυτον (b) εφ᾽ ἑαυτον (c) επικαλεισθαι τον θανατον. ὁυτως δε κατασαπεις δἰ ὁλου, απερρηξε την (d) ψυχην. των δε τυραννων εκποδων γενομενων και (e) κοσμοκρατορος γενομενου του πιϛοτατου κωνϛαντινου, εν βαθεια ειρηνη ὑπηρχεν ἡ οικουμενη. και τα των χριϛιανων (f) ὁσημεραι εις ὑψος (g) ηγειρετο. και εν πασι εθνεσιν ὁ ϛαυρος (h) ὁ του χριϛου εδοξαζετο. τῳ δε λικινιῳ ὡς συμμαχησαντι αυτῳ εις την των τυραννων καταλυσιν, εξεδοτο κωνϛαντινος την αδελφην αυτου (i) κωνϛαντιαν εις γυναικα, και (k) αφορισας αυτῳ μοιραν ἱκανην της ῥωμαιων γης, ανεδειξεν βασιλεα, απαιτησας αυτῳ συνθηκας, (l) μηδεν κατα των χριϛιανων δογματος πραττειν. ὁ δε λικινιος (m) φοβῳ του βασιλεως κωνϛαντινου τον κατα των χριϛιανων κρυφιως δολον ειργαζετο. ὑϛερον δε φανερως παρεταξατο διωκων χριϛιανους, και παντοιοις ειδεσιν βασανων αυτους αναλισκων. κωνϛαντινος δε προς τουτὸ κατα λικινιου οργιζεται, και πολεμου μεταξυ αυτων γενομενου εν τοις της (n) βιθυνιας μερεσι, ζων συνεαγεθη λικινιος, ὁν την θεσσαλονικην οικειν προσεταξεν ἡσυχαζοντα. παλιν δε νεωτεριζοντα, και ὁπλων ἁπτεσθαι μελλοντα, αναιρεθηναι αυτον εκελευσεν. τοτε τελειως τα πραγματα ἡσυχιας

(b) Al. M. εφ᾽ ἑαυτου.

(c) Al. M. επικαλεσασθαι.

(d) Chr. Al. γαλεριος δε μαξιμινος ἡττηθεις ὑπο λικινιου ἐν κιλικιᾳ φυγας ωλετο.

(e) Al. M. μονοκρατορος γεγονοτος.

(f) Mſc. ὡς ἡμεραι.

(g) Al. M. εγειρετο.

ardente ejus caro computruit, & ab ossibus secessit, ita, ut sibi mortem advocaret. Atque hoc modo totus emarcescens animam abrupit. Tyrannis itaque è medio sublatis & Constantino, orbis dominatum tenente, profunda ubique pax erat, & res Christianorum majoribus in dies incrementis augebantur, cruce Christi apud omnes gentes glorificata. Licinio autem, quem ad tyrannorum exitium pugnare socium habuit, Constantinus sororem suam Constantiam in matrimonium collocavit, & parte Romani imperii sat ampla dotatum Regem declaravit hoc tamen pacto, ne quid contra Christianorum dogma moliretur. Ille verò primum metu Constantini Christianis clam machinas paravit, postea verò aperte vexatos omnimodis tormentorum generibus perdidit. Constantinus hac de re Licinio succensens, orto inter eos bello, in Bithyniae partibus captum vivum Thessalonicae quiete agere; nova verò rursus tentantem, & arma capturum interfici jussit.

Tunc

(h) *Al. M.* deest.

(i) *Al. M.* deest.

(k) Msc. καταφορησας.

(l) *Ced.* του μηδεν κακον.

(m) Msc. φοβου.

(n) Msc. βυθηνιας.

χιας και γαληνης (o) απελαυσεν της πολιτειας τη του ζωοποιου ϛαυρου δυναμει, της των τυραννων μοχθηριας απαλλαγεισης.

Σχολιον. Κωνϛαντιος γημας πρωτον θεοδωραν θυγατερα του ἑρκουλιου, γεννᾳ εξ αυτης δαλματιον, κωνϛαντιον, κωνϛαντιαν γυναικα λικινιου, ειτα εξ ἑλενης της θεοφιλους γεννᾳ κωνϛαντινον. ὁυτος δε (p) εκ Φαυϛας δυγατερος του ἑρκουλιου, (q) αδελφης θεοδωρας γεννᾳ κρισπον, κωνϛαντινον, κωνϛαντιον, κωνϛαντα, ἑλενην γαμετην ιουλιανου του παραβατου. γαλλος δε και ιουλιανος αδελφοι τεκνα γεγονασι κωνϛαντιου ὑιου (r) κωνϛαντιου πατρος του μεγαλου κωνϛαντινου, ὁν ετεκεν εκ της θεοδωρας θυγατρος του ἑρκουλιου μαξιμιανου, ὁτι κωνϛαντιος ὁ πατηρ του μεγαλου κωνϛαντινου, και αυτος κωνϛαντινος ὁ ὑιος δυο αδελφας εγημαν, θυγατερας μαξιμιανου του ἑρκουλιου, γαμβρου διοκλητιανου επι θυγατερι βαλεριᾳ. Ὁ δε μεγας κωνϛαντινος μονοκρατωρ γενομενος (s) πασαν την φροντιδα εις τα θεια μετενεγκεν, ανοικοδομων τας εκκλησιας, και (t) φιλοτιμως πλουτων εκ του δημοσιου λογου, εν τε χρημασι, και αναλωμασι, και παντοιοις (u) κειμηλιοις. και πρωτον νομον εγραψεν αποδιδοσθαι τους των ειδωλων ναους (x) τοις τῳ χριϛῳ αφιερωμενοις, και τους ετι ειδωλολατρουντας κεφαλικας (y) επιτιμασθαι τιμωριας,

(o) Al. M. απηλαυσε.

(p) Valesius in Amm. Marcell. l. XII. c. 11. ait, Crispum filium ex Minervina concubina susceptum.

(q) Msc. αδελφου.

(r) Msc. κωνϛαντινου.

Tunc rebus perfecta quies, ac tranquillitas data eſt, cum imperium ab improbitate tyrannorum virtute crucis vivificae liberaretur.

Scholium. Conſtantius ex uxore prima Theodora Herculii filia ſuſcepit Dalmatium, Conſtantium, & Conſtantiam Licinii uxorem. Dein ex Helena pia Conſtantinum, cui Fauſta filia Herculii, ſoror Theodorae peperit Criſpum, Conſtantinum, Conſtantium, Conſtantem, & Helenam uxorem Juliani Apoſtatae. At Gallus, & Julianus fratres habuere patrem Conſtantium, quem Conſtantius pater Conſtantini M. ex Theodora Herculii Maximiani filia genuit. Conſtantius enim pater Conſtantini M., & filius Conſtantinus duas ſorores in matrimonio habuere, filias Maximiani Herculii, Diocletiano Valeriae filiae marito. Conſtantinus rerum ſumma ſibi ſoli vindicata omnem ſuam curam ad res divinas convertit, eccleſias aedificando, easque bonis, impenſis, ac omnimodis cimeliis magnifice ditando. Et primam legem tulit, ut ſimulacrorum fana Chriſto conſecratis templis addicerentur, & qui in cultu falſorum Deorum perſe-

(s) *Ced.* πασαν αυτου την εννοιαν εις θειας φροντιδας μετηγαγεν.
(t) *Al. M.* επιφιλοτιμως.
(u) *Al. M.* κοιμηλιοις.
(x) Mſc. τους.
(y) *Al. M.* ὑφιςασθαι.

μωριας. δευτερον νομον εγραψεν, χριστιανους μονους ορθοδοξουντας στρατευεσθαι, εθνων τε και στρατοπεδων τουτους αρχειν. τριτον νομον εγραψεν, απρακτους ειναι (z) τας δυο της πασχαλιας ἑβδομαδας, μιαν και προ, (a) μιαν και μετα. την δε παρασκευην, και την (b) κυριακην τιμασθαι προσεταξεν. την μεν δια τον σταυρον του κυριου, την δε δια την αναστασιν. ενομοθετησεν, σταυρῳ μηκετι (c) καταδικαζεσθαι ανθρωπον δια τὸ σεβας τὸ προς τον του σωτηρος. τοις δε νομισμασιν αυτου, και εικοσι, τον σταυρον συνεκτυπουσθαι δια παντος εθεσπισεν. τῳ δε δωδεκατῳ ετει της αυτου βασιλειας, εποιησε καισαρας τους ὑιους αυτου, κρισπον, κωνσταντα, και κωνσταντινον εν ῥωμῃ, και δαλματιον ὑιον δαλματιου, ιδιου αδελφου εν βρεττανιᾳ. (d) κωνσταντινου δε και κρισπου ὑιου αυτου ὑπατευοντων, της μεν εκκλησιας ῥωμης ἡγειτο σιλβεστρος, της δε εν αλεξανδρειᾳ ἡγειτο μετα αχιλλαν αλεξανδρος, ἱεροσολυμων μακαριος ἑρμοναν διαδεξαμενος. αντιοχειας δε μετα ῥωμανον ουδεις επιτροπευεν δια τον διωγμον. ὑστερον δε ὁι εν νικαιᾳ συνελθοντες πατρες, της εν συριᾳ βεροιας επισκοπον οντα μετηγαγον, ευσταθιον, αξιον του θρονου του αποσο-

(z) *Al. M.* την τε του σωτηριου παθους ἑβδομαδα, και την της διακηνησιμου. *Ced.* τας πασχαλιας δυο ἑβδομαδας, την τε προ του πασχα, και την μετ᾽ αυτην.

(a) Haec igitur est hebdomada διακαινισιμου, ου διακαινησιμου, & est illa post pascha. Sic enim Germanus in hist. eccles. τας ἑπτα ἡμερας μετα τὸ ἁγιον πασχα επιτελουμενας κρατειν τῳ διακαινισιμῳ. Ceterum Scholiastes Junius male exponit in Codino de offic. hebdoma-
dam

perseveraret, capite plecteretur. Secundam, ut Christiani soli castra sequerentur, ipsique gentibus, ac exercitibus praeessent. Tertiam, ut duae hebdomadae, quarum una praecedit, altera sequitur pascha, feriatae essent. Parasceve autem, & dominicam celebrari jussit, illud ob crucem Domini, hanc ob Christi reditum ad vitam. Legem etiam sancivit, ne quis amplius cruci affigeretur ob reverentiam cruci servatoris debitam. Suis verò numismatis, & imaginibus crucem semper imprimi praecepit. Duodecimo regni sui anno Romae creavit Caesares filios suos Crispum, Constantem, & Constantinum; in Britannia verò Dalmatium filium Dalmatii sui fratris. Consulibus Constantino, & Crispo ejus filio Ecclesiae Romanae Sylvester, Alexandrinae post Achillam Alexander, & Hierosolymitanae post Hermonam Macarius praefuit. Antiochiae autem post Romanum ob persecutionem nullus erat Episcopus. At post congregati Nicaeae patres Eustathium Beroeae in Syria Episcopum Apostolica sede dignum judicatum

dam rogationis, tanquam exinanitionis. Non enim scribitur διακενισιμου, quod virum magnum fefellit. v. Meursium in glossario.

(b) Codini Codex regius haec habet: ὁ γαρ μεγας κωνσταντινος ενομοθετησε την κυριακην απραξιᾳ τιμασθαι. προ γαρ αυτου και κατα την κυριακην παντες ειργαζοντο.

(c) Msc. καταδικαζεται.

(d) Msc. κωνσταντινος.

αποςολικου δοκιμασαντες. (e) κρισπος δε ὁ ὑιος κωνςαντινου τῳ εικοςῳ ετει της βασιλειας αυτου του ιδιου πατρος ετελευτησεν, πολλους ετι περιων συν τῳ πατρι ὑπερ χριςιανων θεμενος νομους. ὁ δε βασιλευς κωνςαντινος, ηρξατο κτιζειν πολιν εις τὸ ονομα ιδιον εν τῳ πεδιῳ (f) τῳ προ του ιλιου ὑπερ τον αιαντος ταφον, ὁυ δε φασιν τον ναυςαθμον εσχηκεναι, τους (g) ες τροιαν (h) ςρατευσαντας ἑλληνας, θελων (i) τα βασιλεια ῥωμης μεταθησειν επ' αυτην. θεος δε κατοναρ τῳ βασιλει εκελευσεν εν τῳ βυζαντιῳ κτισαι την νυν λεγομενην κωνςαντινουπολιν. ὁςτις και τὸ (k) πρωην τειχος της αυτης πολεως ανενεωσεν του (l) βυζου, προςθησας αλλο διαςημα πολυ τειχους νεου, και συναψας τῳ παλαιῳ τειχει της αυτης πολεως, αναπληρωσας και τὸ (m) ἱππικον, και κοσμησας (n) αυτὸ χαλκουργημασι και πασῃ αρετῃ, κτισας (o) εν αυτῳ και (p) καθισμα θεωριου βασιλικου καθ' ὁμοιοτητα του εν ῥωμῃ οντος. εκτισεν δε και παλατιον μεγα και ευπρεπες καθ' ὁμοιοτητα, ὡσαυτως του (q) εν ῥωμῃ οντος πλησιον του ἱππικου.

εκτισε

(e) Zosimus ait, eum a Fausta Noverca delatum a Constantino occisum. Alii praetereunt. Evagrius & Nicephorus factum negant.

(f) Msc. & *Lambecii* exemplar τὸ.

(g) *Soc.* επι τροιαν.

(h) Msc. ςρατευσαντους.

(i) *Lambecii Cod.* την βασιλειαν μετατιθεναι. Msc. μεταθησεις.

(k) *Chr. Al.* πρωτον.

(l) *Lambec. Cod.* βυζαντος.

catum transtulere. Crispus Constantini filius vigesimo patris sui imperii anno decessit, multis legibus in vita pro Christianis cum patre latis. Constantinus Imperator a suo nomine coepit urbem condere in campo ante Ilium Ajacis supra tumulum, ubi Graecorum contra Trojam moventium navale fuisse fertur, regiam ibi Româ transferendi animo. At Deus per quietem ei apparens jussit, ut Byzantium conderet dictam nunc Constantinopolin. Veterem igitur urbis murum, Byzi opus instauravit, magnamque aliam novi muri partem adjectam cum veteri ejusdem urbis muro conjunxit. Hippodromum quoque supplevit, & statuis aereis, omnique arte exornavit. Sellam insuper, ubi Imperator ludos spectaret, similem ei, quae Romae est, nec non palatium magnum, ac speciosum, quale Romae habetur, prope circum extru-

(*m*) De hoc Chronographus anonymus & ineditus haec ait: τὸ δε του βυζαντιου ἱππικον εκτισε σεβηρος ὁ ῥωμαιων βασιλευς προς θεραπειαν των βυζαντιων, ὅπερ ουκ εφθασε τελειωσαι. και διεμεινεν ατελεςον μεχρι κωνςαντινου του πρωτου, και μεγαλου χριςιανων βασιλεως, ὃς κτισας την πολιν μετωνομασε κωνςαντινουπολιν, ἣν και κοσμησας χαλκουργημασι, και τὸ ιππικον αναπληρωσας πρωτος επετελεσεν εν τῃ γενεθλιᾳ ἡμερᾳ της πολεως την ἱππικην αγωνα, ἥτις τελειται ια ἡμερα μαιου.

(*n*) Msc. αυτῳ.

(*o*) Msc. εν αυτῃ.

(*p*) Msc. καθιςημα.

(*q*) *Mal.* ῥωμης.

εκτισε δε και Φορον (r) μεγαν, και ευπρεπη πανυ, ϛησας εν μεσῳ κιονα ὁλοπορφυρον αξιον θαυματος, και (s) επανω του αυτου κιονος εϛησεν (t) ἑαυτῳ ανδριαντα εχοντα εν τῃ αυτου κεφαλῃ ακτινας ζ̄. ὁπερ χαλκουργημα ηγαγεν (u) εκ της ἡλιουπολεως ουσης της Φρυγιας. αγαγεν δε και τὸ παλαδιον ξοανον (x) απο ῥωμης λαθρα, εθηκεν (y) εις τον αυτον Φορον ὑποκατω του κιονος της (z) αυλης αυτου. (a) εκτισε δε και δυο (b) εμβολους απο της εισοδου του παλατιου ἑως του Φορου ευπρεπεις, (c) κεκοσμημενους ανδριασι και μαρμαροις, καλεσας τον τοπον των εμβολων (d) ῥηγιαν, κτισας εγγυς και βασιλικην εχουσαν κογχην, και εξω μεγαλους κιονας, και ανδριαντας ἡν περ εκαλεσεν (e) σινατον, (f) κατεναντι ϛησας (g) τῃ ιδιᾳ μητρι ἑλενῃ ϛηλην (h) αυγουϛης δεσποινης. ὁμοιως δε ανεπληρωσεν και τὸ λεγομενον (i) ζευξιππον, δημοσιον λουτρον, κοσμησας κιοσι, και μαρμαροις ποικιλοις, και χαλκουργημασιν. ἑυρε γαρ (k) αυτο απληρωτον, αρχθεν πρωην ὑπο

(r) Mſc. μεγα, και ευπρεπης.

(s) *Chr. Al.* ὑπερανω.

(t) *Chr. Al.* ἑαυτου.

(u) Mſc. εκ της ἡλιουπολιν ουσαν. *Mal.* εις τὸ ιλιον ἑϛηκος πολιν της Φρυγιας. *Chr. Al.* απο της Φρυγιας. *Zon.* απο της εν τῃ Φρυγιᾳ πολεως του ιλιου.

(x) *Zon.* απο της τροιας.

(y) *Chr. Al.* εν τῳ ὑπ' αυτου κτισθεντι Φορῳ.

(z) *Chr. Al.* ϛηλης.

(a) *Lambec. Cod.* αγαγων δε και.

(b) Errant qui vertendum cenſent, duo roſtra. Recentioribus enim porticus ſunt.

extruxit. Forum amplum, ac ſplendidiſſimum paravit, cujus in medio columnam poſuit, totam porphyreticam, ac miratu dignam, ſtatua cujus caput ſeptem radiis fulgebat, ſupra illam ſibi ipſi erecta. Quod opus aereum ex Ilio urbe Phrygiae afferri juſſit. Item Palladium clam Româ adductum in eodem foro infra columnam ſtatuae ſuae collocavit. Porro ab introitu palatii usque ad forum porticus duas erexit ſtatuis, & marmore ornatas, quem locum appellavit Regiam, propter quam condidit Baſilicam concha tectam, ac exterius magnas columnas, ſtatuasque, & Senatum appellavit. Hujus è regione matri ſuae Helenae columnam Auguſtae Dominae collocavit. Similiter & balneum publicum, Zeuxippum dictum, columnis, vario marmore, aereisque ſtatuis adornatum abſolvit. Incompletum enim

(c) *Chr. Al.* κοσμησας.

(d) Mſc. ῥιγιαν.

(e) *Lambec. Cod.* σενατον. Sic enim vocabatur. Sic Zonaras εν τῳ σενατῳ καλουμενον μεγιςον οικον, ad ſenatum habendum ampliſſimam aedem vocatam.

(f) *Lamb. Cod.* κατεναντιον.

(g) *Chron. Al.* της ιδιας.

(h) *Mal.* αυγουςας.

(i) *Euſ.* Zeuxis praeclarus pictor habetur, ex cujus nonnullis imaginibus, quas plurimas apud diverſas civitates fecerat, lavacrum Byzantinorum arbitramur. Sed alii aliter ſentiunt.

(k) Mſc. αυτῃ.

ὑπο σευηρου βασιλεως. και ὁτε παντα επληρωσεν, επετελεσεν ἱππικον, εν πρωτοις θεωρησας εκει. φορεσας εν τῃ αυτου κορυφῃ (l) διαδημα δια μαργαριτων, και λιθων τιμιων, βουλομενος πληρωσαι την προφητικην φωνην την λεγουσαν. εθηκας επι την κεφαλην αυτου ςεφανον εκ λιθου τιμιου. ουδεις γαρ των προ αυτου βασιλεων τοιουτον (m) τι εφορεσεν. και επετελεσεν ἑορτην μεγαλην μηνι (n) μαρτιῳ τῳ και αρτεμισιῳ ια̅η̅. ετους κατα αντιοχειαν την μεγαλην (o) χρηματιζοντος τ̅ο̅η̅, κελευσας τῃ αυτῃ ἡμερᾳ επιτελεισθαι την ἑορτην του γενεθλιου της πολεως αυτου. εν δε τῃ συμπληρωσει της ὑπατειας αυτου εφιλ?εν εν κωνςαντινουπολει χαρισματα τοις βυζαντιοις (p) καλαμων συντομια αρτων ἡμερησιων, πολιτικων, (q) διαιωνιζοντων, ὁυς τινας αρτους εκαλεσε παλατινους, (r) δια τω παλατιῳ ῥογευεσθαι τους αυτους αρτους, ἑκαςου αρτου αφορισας (s) οινον, κρεα, βεσια. αφορισας προσοδον ὑπερ αυτων εκ των ιδιων, και καλεσας αυτους παλατικους.

Σχολιον. Ολιγους δε ὁρων τους οικητορας, ὡς εν μεγεθει τοσουτῳ πολεως, απο τε ῥωμης τους αξιολογους κατα γενος επιλεξαμενος, απο τε ἑτερων τοπων, και

(l) Msc. διαδυμα.

(m) *Lamb. Cod.* τι ποτε.

(n) *Mal. Chr. Al. Lamb. Cod.* μαιῳ.

(o) Msc. χρηματιζοντες.

(p) *Chr. Al.* habet καλαμια, συντομια. Editio Scaligeri συντομια πολλα αρτων. Fors legendum καλαμια συντομα.

enim reperit, quondam a Severo Caesare inchoatum. Atque omnibus hisce absolutis certamen equestre instituit, quod ipse primus spectavit. Coronam margaritis, atque lapidibus pretiosis distinctam gestavit, ut impleret dictum illud propheticum: Posuisti super caput ejus coronam de lapide pretioso. Nullus enim antecessorum suorum tale quid gestavit. Artemisii, seu Martii undecimum, aerae Antiochenae anno 378mo, maxime solennem habuit, quo die natales etiam urbis celebrari jussit. Exeunte consulatu suo Byzantinis Constantinopoli congiarium elargitus est, sparsis calamorum portiunculis, panum diurnorum, civilium, perennium, quos palatinos vocavit, eoquod in palatio erogarentur, assignatis praeter panem, vino, carne, & veste, atque additis ad hoc ex proprio proventibus, panes palatii appellans.

Schol. Cum verò habitantium numerum pro magnitudine tantae urbis exiguum cerneret, quotquot Romae, aut alicubi illustres erant, selectis,

τομα. In lexicis invenitur etiam συντομια, unde potius ii interponendum foret. In Codino legitur: των ὑπ' αυτου ῥιφθεντων καλαμων φερουσα τα γνωρισματα. *Mal. ad Imp. Commodum* cum nostro habet καλαμων συντομια.

(q) *Mal.* διωνιζοντων. *Lamb. Cod.* διαμενιζοντων.

(r) *Mal.* δια τὸ εν τῳ. *Lamb. Cod.* δια τὸ εκ του παλατιου.

(s) Msc. οινῳ. *Mal.* οινοκρεα.

και οικους μεγαλους αυτοις οικοδομησας και χαρισαμενος, (t) οικησαι την πολιν εποιησεν. εκτισε δε τον ναον της ἁγιας ειρηνης, και των (u) ἁγιων αποςολων, και του ἁγιου μωκιου, και του (x) αρχαγγελου του εν τῳ (y) αναπλεω, εν δε τῳ ναῳ του αναπλου, (z) πολλα παραδοξα σημεια και ειδεν και (a) ηκουσεν. εκτισεν δε και εις αντιοχειαν την μεγαλην εκκλησιαν, μεγιςον κτισμα, λυσας τὸ λεγομενον Φιλιππου δημοσιον (b) λουτρον, ην γαρ παλαιον, και τῳ χρονῳ διαφθαρεν. εκτισε δε και ξενωνα πλησιον, ὁμοιως δε εκτισεν και την ῥουφινου λεγομενην βασιλικην, την ποτε ςοαν του ἱερου του ἑρμου, ἡν κατελυσεν ῥουφινος επαρχος πραιτωριων. κα δια τουτὸ εκληθη ῥουφινου. εποιησεν δε ὁ βασιλευς εν πρωτοις αρχοντα εν τῃ αυτῃ αντιοχειᾳ χριςιανον ονοματι πλουταρχον, ὁςτις και εις τὸ κτισμα της εκκλησιας εκελευσθαι (c) εργοδιωκτειν. προηγαγετο δε ὁ βασιλευς κα κομητα ανατολης (d) εν πρωτοις Φιλικιανον τινα ονοματι, και αυτον χριςιανον, ποιησας αυτῳ πραιτωριον, τὸ ἱερον των μουσων, (e) πληρουντα τον τοπον εν τῃ ανατολῃ του επαρχου των πραιτωριων, (f) χρησαμενος τῃ αυτῃ πολει των αντιοχεων συρων και (g) δικαιῳν αξιας δευτερου κωμειτα-

(t) *Th. M.* οικησε.

(u) *Th. M.* θειων.

(x) *Ced.* αρχιςρατηγου. *Th. M.* μιχαηλ.

(y) *Th. M. Ced. Lamb. C.* ανάπλῳ. Eſt verò ipſius Conſtantinopolitani portus ingreſſus. v. Procopium de aedificiis Juſtiniani.

(z) *Lamb. C.* deeſt.

(a) *Lamb. C.* ηκουσε, κατελυσε δε και τους τρεις ναους τους οντας εν τῃ λεγομενῃ ακροπολει, του τε ἡλιου και αρτεμιδος, και

lectis, ipsisque magnis aedibus exstructis urbem habitari fecit. Templa S. Irenae, SS. Apostolorum, S. Mocii, & S. Archangeli in anaplo, ubi multa miracula & vidit, & audivit, condidit. Antiochiae quoque ecclesiam magnam aedificavit, opus sane maximum, destructo, quod vocabant, Philippi balneo publico. Vetustum enim erat, ac tempore vitiatum. Prope ecclesiam hospitium etiam exstruxit; similiter & Rufini Basilicam aedificavit. Fuerat haec olim porticus templi Mercurii, quam Rufinus praetorio praefectus destruxit, unde Rufini dicta. In eadem Antiochiae urbe praefectum primus constituit Christianum nomine Plutarchum, quem etiam templi aedificio praeesse jussit. Creavit etiam primus Comitem orientis Felicianum quemdam, Christianum & ipsum, qui praetorio praefecti vices in oriente gereret, assignato in praetorium Musarum fano, usus eadem Antiochiae urbe in Syria, eique secundi comitatus dignitatem largitus anno

και αφροδιτης, και εκελευσε του λοιπου αχρηματιστους τυγχανειν αυτους. Quod in hoc Codice scholium est.

(b) *Mal.* λουτρον γαρ παλαιον ην.

(c) Ex *Mal.* Msc. εργοδοτην.

(d) *Mal.* πρωτοις.

(e) Msc. πληρουντας.

(f) *Mal.* χαρισαμενος.

(g) Msc. δικαιον. *Mal.* δικαιωματα.

μειτατου του τπγ. ετους χρηματιζοντος κατα την αυτην μεγαλην αντιοχεων πολιν. ουκ ην γαρ πρωην εν τῃ αυτῃ αντιοχειᾳ, κομης ανατολης εγκαθετος. αλλα κατα πολεμον κινουμενον δηληγατωρ εκαθητο εν τῃ πολει, και ὁτε επαυετο ὁ πολεμος, εκουφιζετο και ὁ δηληγατωρ. τους δε ναους των ἑλληνων και τα ιδωλα πανταχου κωνςαντινος καταλυεσθαι προςεταξεν, και εκκλησιας οικοδομεισθαι.

Σχολιον. Κατελυσε δε και τους τρεις ναους τους οντας εν τῃ κωνςαντινουπολει, εν τῃ λεγομενῃ ακροπολει, του τε ἡλιου και αρτεμιδος, και αφροδιτης, και εκελευσεν του λοιπου αχρηματιςους τυγχανειν.

Και (h) τον πηχυν του νειλου ουκ εις τὸ σαραπιον, καθαπερ ηθελον ἑλληνες, αλλ' εις την εκκλησιαν αναφερεσθαι εκελευσεν. ὁ και μεχρι σημερον γινεται. τοτε δη (i) κατεσκαφησαν ὁ (k) εναγες του ασκληπιου, και οἱ εν αφακοις της αφροδιτης ναοι ειδωλικοι. και ην λοιπον ειρηνη βαθεια, και χαρα εν ὁλῃ τῃ οικουμενῃ παντων των εθνων ὡσημεραι (l) προςτρεχοντων (m) τῃ πιςει, και βαπτιζομενων, και ιδιαις χερσιν τους πατρωους θεους συντριβοντων. αλλα ταυτα ουκ ην φορητα τῳ αλαςορι δαιμονι, αλλα παλιν εις ἑαυτον εδραματουργει, πως αν εκκοψειεν την τοσαυτην των (n) ανθρωπων χαρμονην, και (o) πεισαι μεν τους ανθρωπους (p) θεοποιεισθαι την κτισιν ουκ ετι οἱος τε ην. εφωραθη γαρ ἡ απατη αυτου. τον δε

(h) Ced. τα δε των πηχων της αναβασεως του νειλου εν τῃ εκκλησιᾳ ενομοθετησεν αναφερεσθαι, και ουκ εν τῳ σαραπιδι, ὡς ειθιςο τοις ἑλλησιν.

(i) Mſc. κατεσφσκαφησαν.

(k) Mſc. ενεγαις.

no aerae Antiochenae 383mo, cum antea orientis comes ſedem ſuam ibi non habuerit. Orto enim bello delegatus in urbe reſedit, eoque finito delegatio quoque finem habuit. Conſtantinus Graecorum templa, & ſimulacra everti, eccleſiasque aedificari juſſit.

Scholium. Demolitus eſt etiam tria illa, quae in arce Conſtantinopoli erant, Solis, Dianae, & Veneris templa, atque exigi deinceps pro iis pecunias vetuit.

Nili quoque cubitum non in Sarapidis templum, ſicut Graeci voluere, ſed in eccleſiam referri mandavit, id quod ad hunc usque diem fit. Tunc etiam diruerunt Aeſculapii ſacrarium, & quae in Aphacis erant, Veneris delubra. Deinceps pace alta, & laetitiae voluptate fruebatur orbis univerſus, cunctis nationibus quotidie ad Chriſti fidem, & baptiſmum concurrentibus, manuque propria Deos patrios confringentibus. At daemon infeſtus iſta haud ferens aſtutum rurſus verſavit ingenium, qua ratione tantam hominum laetitiam diſturbaret. Perſuadere quidem hominibus, ut creaturam in Deorum numerum referrent, non amplius potuit. In fraude enim deprehen-

(l) *Al. M.* πϱοτϱεχοντων.
(m) *Al. M.* τῳ θειῳ βαπτισματι.
(n) *Al. M.* χϱιϛιανων.
(o) *Al. M.* ποιησαι.
(p) *Al. M.* θεοποιησαι.

δε κτισιν συνταξαι τοις κτισμασι παραπεισαι επειραθη τους αστηρικτους. και ην παλιν ταραχος ουκ ολιγος εν ταις εκκλησιαις του θεου, αρειου τινος αλεξανδρεως ανω και κατω (q) κυκωντος, και την οικουμενην ταραττοντος. συναπηχθησαν δε αυτῳ επισκοποι τινες ολιγοι τον αριθμον, ὡν πρωτος (r) ευσεβιος ὁ νικομηδειας, και ευζωιος, και πατροφιλος, και ἑτεροι συν αυτοις. μελετιος δε μιας των εν αιγυπτῳ πολεως επισκοπος γενομενος, και εν τῳ διωγμῳ επιθυσας, και αλλαις δε πλεισταις μεμψεσιν ενοχος γεγονως, καθηρεθη ὑπο πετρου του επισκοπου, και μαρτυρος, και προς τας της εξ αυτου καλουμενης των μελετιανων ἁιρεσεως συνηγωνισατο αρειῳ εν τῳ κατα της ευσεβειας αγωνι. θεωρων δε την μεγαλην φιλονεικιαν ὁ μεγιστος κωνσταντινος, ηνιατο την ψυχην, και πρωτον μεν επειρατο δια (s) παραινετικων γραμματων των ἑκατερων μερων (t) κατασβεσαι την εριν. γνους δε, ὁτι και περι τὸ πασχα ὁι ανατολικοι διαμφιβαλλον, ιουδαϊκωτερον εκ τινος εθους τουτὸ ἑορταζοντες, επεμψεν ὁσιον τον επισκοπον κουρδουβης, τα εν αλεξανδρειᾳ περι αρειου, και εν ανατολῃ περι του πασχα διορθωσαμενον. ὁ δε προς αμφοτερα ὑπεστρεψεν απρακτος. την εν νικαιᾳ ουν λοιπον ὁ βασιλευς συνηθροισε συνοδον. συνηλθον δε επισκοποι τον αριθμον (u) τιη, ὡν ὁι πλειστοι ησαν ὁμολογηται, τα στιγματα του κυριου ιησου εν τῳ σωματι (x) βασταζοντες. ην δε συν αυτοις, και ὁ πανευφημος κωνσταντινος. αθανασιος δε ὁ μεγας, (y) ετι διακονος ων, και τῳ αλεξανδρειας

(q) Al. M. κυκλουντος.

(r) Al. M. ευσεβιος ὁ παμφιλου. Caeteri desunt.

(s) Msc. παρ' ἁιρετικων.

(t) Al. M. διαλυσαι.

prehenſus erat. Sed infirmis, ut creatorem creaturis exaequarent, perſuadere tentavit. Atque ingens rurſum in eccleſiis Dei tumultus erat, Ario quodam Alexandrino ſumma imis miſcente, orbemque perturbante. Abducebantur unacum illo quidam Epiſcopi pauci numero, quorum primus erat Euſebius Nicomedienſis, Euzoius, Patrophilus, aliique cum ipſis. Meletius cujusdam in Aegypto civitatis Epiſcopus, qui in perſecutione Diis immolavit, aliis adhuc criminibus obnoxius, a Petro Epiſcopo, & Martyre depoſitus, praeter dictam a ſe Meletianorum haereſin, Ario in oppugnanda pietate ſocius erat. Conſtantinus viſa hac contentione anxius, primò quidem literis exhortatoriis litem utriusque partis dirimere conabatur. Intellecto autem, orientales de paſchate etiam diſcrepare, hoc Judaeorum more celebrare ſolitos, Hoſium Cordubae Epiſcopum miſit, ut Alexandriae rem Arii, in oriente verò rem paſchatis componeret. At cum re utrinque infecta rediiſſet, Nicaenum Caeſar concilium coegit, congregatis 318 numero Epiſcopis, quorum plerique confeſſores erant, ſtigmatis Jeſu Domini corpori impreſſis. His interfuit etiam ipſe ille omni laude digniſſimus Conſtantinus. Athanaſius verò M. adhuc diaconus, & Epiſcopi Alexandri-

(u) *Soc.* ησαν δε υπερ αμφι τκ. επισκοποι.

(x) *Al. M.* περιφεροντες.

(y) Mſc. εσι.

δρειας επισκοπῳ συνων, πλειςῳ μερει ὑπερ πολλους διελαμπεν, λογῳ και βιῳ διαπρεπων, και θαυμαζομενος, και τοις αρειου σφοδρως αντιπαραταττομενος δογμασι. διο και εις μειζονα φθόνον ανηψεν, τους τὸ αρειανικον δογμα εισδεξαμενους, ὁιτινες και καιρον λαβομενοι, ὑπερορίοις φυγαις, και κινδυνοις πολλοις (z) αυτον καθ᾽ ὑπεβαλον. αρειου δε εν τῃ συνοδῳ παροντος, και κρινομενου, ὁι περι ευσεβειον τον νικομηδειας, και θεογνην νικαιας, και μαριν χαλκηδονος, και ναρκισσον, και δημοφαντον, και πατροφιλον, αντεποιουντο αρειου, και συνταξαντες πιςεως λογον, επιδεδωκασι τῃ συνοδῳ, βλασφημου δε τουτου οντος, και διαρρηχθεντος ςραφεντες ὁι πεποιηκοτες καταδικαζουσι (a) τον αρειον, σεκουνδου χωρις του (b) πτολεμαΐδος της εν αιγυπτῳ, και θεωνα (c) του μαρμαριτου. αρειου δε του ασεβους εκβληθεντος, εκθεσιν πιςεως εγγραφον εξηνεγκαν, την κατα πασαν την εκκλησιαν ορθοδοξων συναπαγγελλομενην, ὁμοουσιον τῳ πατρι τον ὑιον κηρυξαντες, κτιςην τε των ἁπαντων, και ου κτισμα, αλλα θεον αληθινον, και δεσποτην, και κυριον, καθως και τὸ συμβολόν περιεχει της πιςεως. ὁπερ αυτοι τῃ εμπνευσει του παναγιου ὑπηγορευσαν πνευματος. τους δε περι αρειον επιμενοντας τῃ κακοδοξιᾳ ἀπεκηρυξαν, και (d) εξορισθησαν, και εχειροτονηθησαν ἑτεροι αντ᾽ αυτων. ἡ δε συνοδος εγραψεν επιςολην

(z) Msc. ἑαυτον.

(a) Msc. του αρειου. Socratem, & Sozomenum modeste emendat Julius Pollux. Scripserunt enim, hos VI Episcopos subscribere nolentes fuisse damnatos. Confer cum his *pag.* 226, ubi de iisdem agitur.

(b) *Soc.* πτολεμαιδος της λιβυης.

xandrini ſocius, inter omnes potiſſimum enituit, ſermone, ac vita conſpicuus, & admirandus, nec non Arii dogmatis vel maxime contrarius. Unde majorem Arianorum invidiam ſibi conflavit, qui occaſionem nacti, exiliis illum multisque periculis ſubjecere. Pro Ario praeſente, & judicium ſubeunte, Euſebius Nicomediae, Theognis Nicaeae, Marinus Chalcedonis, Narciſſus, Demophantus, & Patrophilus Epiſcopi interceſſere, compoſitam fidei formulam concilio tradentes, qua disrupta, utpote blasphema, authores illius immutati Arium condemnarunt, exceptis Secundo Ptolemaidis in Aegypto, & Theone Marmaricae Epiſcopis. Expulſo autem Ario impio, ſcriptam fidei expoſitionem ediderunt in omnibus orthodoxorum eccleſiis promulgatam, filium patri conſubſtantialem praedicantes, creatorem item rerum omnium, non creaturam, ſed verum Deum, & deſpotam, & Dominum, ſicut etiam ſymbolum fidei S. Spiritus adſlatu dictatum exprimit. Eos autem, qui in prava Arii opinione permanſerunt, abdicatos exilio mulctarunt, aliis in eorum locum ordinatis. Synodus verò ad Alexandriae,

(c) *Theod.* του της μαρμαρικης. Sic potius legendum. Regio enim vocatur Marmarica, & ſi tanquam incola poneretur, deberet dici μαρμαρικευς. Eſt verò haec regio proprie Lybia.

(d) *Al. M.* εξωρισαν.

επιςολην τοις εν αλεξανδρειᾳ και αιγυπτῳ, και πεντα-πολει, και λιβυι, δἰ ἡς εδηλωσεν την εκβολην του αρειου, και σεκουνδου, και θεωνα. εσημανεν δε και περι του (*e*) μελετιου, ὡςτε εν τῃ ιδιᾳ αυτου πολει ἡσυχαζοντα καθεζεσθαι, τους δε ὑπ᾽ αυτου χειροτονηθεντας μυςικωτερᾳ βεβαιωθηναι (*f*) χειροτονιᾳ, και ὑπο παντας ταγηναι, τους ὑπο του ορθοδοξου επισκοπου αλεξανδρου (*g*) χειροτονηθεντας. εγραψε δε και περι του πασχα, ὡς συνεφωνησαν ἁπαντες, ὡςτε μηκετι ποιειν μετα ιουδαιων. αλλα τὸ ὑπο των κατα ιταλιαν, και τας λοιπας επαρχιας, (*h*) τους την κυριακην μαλλον ἑορταζειν εθελοντας. εγραψεν δε και ὁ μεγας κωνςαντινος επιςολας. προς τον κοινον των (*i*) ἁπανταχη εκκλησιων περι του πασχα, και προς τους εν αλεξανδρειᾳ ἑτεραν επιςολην. εποιησεν δε και νομον παντα τα ὑπο της ἁγιας συνοδου γενομενα βεβαιων, και αρειον, και τους ὁμοιους αποκηρυττων, και προςταττων πορφυριανους αυτους ονομαζεσθαι, και τα ὑπ αυτων συγγραφεντα πυρι παραδοθηναι. τους δε εχοντας, και μη πυρι παραδιδοντας, θανατῳ ζημιουσθαι. της δε συνοδου κανονισαι θελουσης, ὡςτε κληρικον μη συντρεχεσθαι (*k*) προς γαμον γυναικι, ἡν προ

(*e*) Alii Melition ſcribunt.

(*f*) Cum vocabulum hoc ordinationem ſignificet, & μυςικωτερᾳ ſacratiorem innuat, hos epiſcopos reordinatos eſſe neceſſe eſt. At Eccleſia reordinationes nunquam approbavit? conſulamus Canonem VImum Nicaenae Synodi, ubi definitur, eos, qui citra conſenſum Metropolitani fuerint ordinati, Epiſcopos habendos non eſſe. Cum ergò a Melitio ſine conſenſu Alexandri Metropolitani ordinati eſſent, eos iterum ordinari neceſſe fuit.

driae, Aegypti, Pentapolis, & Lybiae clerum, populumque ſcripſit epiſtolam, qua ipſis Arii, Secundi, & Theònae expulſio ſignificabatur. De Meletio etiam decrevit, ut in ſua urbe quietus ageret, & ab ipſo ordinati ſacratiori ordinatione confirmarentur, omnibusque ab Alexandro Epiſcopo orthodoxo ordinatis inferiores eſſent. Scripſit etiam de paſchate, eandem omnium ſententiam fuiſſe, ne amplius cum Judaeis celebraretur, ſed ut dominica potius, quemadmodum in Italia, ac reliquis provinciis mos eſſet, ſolennis haberetur. Epiſtolas etiam de paſchate ad omnium ubique eccleſiarum Antiſtites, & aliam ad Alexandrinos dedit Conſtantinus M. Inſuper omnia ſacri concilii acta lege confirmavit. Arium, ſimilesque in exilium miſit, eosque Porphyrianos nominari, ac eorum ſcripta flammis dari, illos verò qui haec haberent, & flammis non traderent, morte mulctari praecepit. Cum concilium decernere vellet, ne clericus cum uxore, priusquam

(g) Mſc. χειροτονηθεντος.

(h) Sic correctum eſt. Mſc. τας εθελουσας. Mallem ſcribere, των εθελοντων.

(i) Mſc. ἀπανταχου.

(k) Canon Apoſtolicus XXVI. Των εις κληρον προσελθοντων αγαμων, κελευομεν βουλομενους γαμειν αναγνωστας και ψαλτας μονους. In quem Canonem haec notat Balſamon. Προ της χειροτονειας πασιν εφειται συναπτεσθαι γυναιξι, και ὀυτω χειροτονεισθαι τουτους πρεσβυτερους, διακονους, και ὑποδιακονους. μετα δε την χειροτονιαν μονοις αναγνωσταις, και ψαλταις ενεδοθη γαμειν.

προ του κληρου ηγαγετο, (l) παφνουτιος ὡς βαρυν τον λογον (m) ανεστρεψε, και συμπαθεστερον κανονα ετυπωσεν, καιπερ γυναικος μη ελθων εις πειραν τὸ συνολον. εικοσαετηριδος δε ενστασης ἑορτης της κωνσταντινου βασιλειας, παντας ὁ βασιλευς τους της συνοδου εις εστιασιν προετρεψατο, και συγκατακληθεις αυτοις, λαμπρως παντας ετιμησεν. παφνουτιου δε και των ὁμοιων τους οφθαλμους τους εκκοπεντας, καὶ τα (n) πηρωθεντα εν τῳ διωγμῳ κατεφιλησεν μελη, ἁγιασμον εντευθεν ελπιζων λαβειν. πασι δε τοις επισκοποις παρηνεσεν ειρηνην αγειν, και των κατα των πλησιον λοιδοριων απεχεσθαι. τους δε λιβελλους, (o) ὁυς τινες κατα τινων επισκοπων επιδεδωκασι, ενωπιον παντων πυρι παραδοθηναι προσεταξεν, ὁμωσας αυτοις μη ανεγνωκεναι αυτους. αλλα και αυτος, ει ιδοι ποτε αλλοτριον γαμον επισκοπον διορυττοντα, τῃ πορφυριδι σκεποι προθυμως, (p) ὁσιον ηγουμενος τὸ τα παθη των ἱερεων σκεπαζεσθαι. πολλα δε (q) πασαις ταις εκκλησιαις εγγραφως δωρησαμενος, και τοις κατα τοπον αρχουσι των εθνων ὑπερ της εις επισκοπους τιμης προσταξας τα δεοντα, χαροντας παντας απελυσεν. (r) παρεκελευσατο δε τῳ της αιλιας επισκοπῳ μακαριῳ παροντι (s) εν τῳ συνοδῳ, και των αποστολικων δογματων ὑπερμαχουντι αναζητησαι τον ζωοποιον σταυρον, και τὸ (t) θεοδοχον μνημα, και παντας τους ἁγιους τοπους.

και

(l) Inter Episcopos, qui concilio Nicaeno subscripsere, non reperitur hujus nominis. Ergo tota narratio fabulosa est.

(m) *Ced.* ανετρεψε.

(n) Msc. πληρωθεντα.

(o) Non dicit, num Episcopi, vel laici fuerint. Ruffinus Episcopos, Theodoretus laicos fuisse scribit.

quam ſacraretur, ducta concumberet, Paphnutius, ut rem duram rejecit, & mitiorem canonem conſignavit, quamvis ab omni mulierum commercio alienus. Inſtantibus Conſtantini vicennalibus omnes ſacri concilii Patres ad convivium invitavit, & unacum illis accumbens, ſplendide omnes accepit. Effoſſos Paphnutii, ac ſimilium oculos, membraque in perſecutione mutilata oſculatus eſt, ſanctitatis quid inde recipere ſperans. Omnes autem Epiſcopos, ut pacem colerent, & a convitiis in alium quemque abſtinerent, exhortatus, libellos, quos quidam contra alios tradidere Epiſcopos, coram omnibus comburi juſſit, addito jurejurando, illos a ſe non eſſe lectos, quin, ſi Epiſcopum alterius thorum violare cerneret, ſe illum purpura prompte tecturum, quoniam fas eſſe putaret, delicta ſacerdotum obtegere. Cum multas omnibus eccleſiis donationes ſcripto munitas feciſſet, & pro honore Epiſcoporum ſuis locorum praefectis neceſſaria mandaſſet, laetos omnes dimiſit. Macario autem Aelienſi Epiſcopo, qui egregius pro dogmatis Apoſtolicis pugil concilio aderat, mandavit, ut crucem vivificam, divinum ſepulchrum, ac reliqua loca ſancta indagaret. Alios ſimiliter Epiſco-

(*p*) Mſc. ὁσιος.

(*q*) Mſc. πασας.

(*r*) *Al. M.* παρακελευσατο.

(*s*) *Al. M.* εν τῃ.

(*t*) *Al. M.* θεοληπτον.

και τους αλλους δε επισκοπους ὁμοιως προετρεψατο αιτησασθαι, ει τι συνορα (u) εις απαρτισμον ἑκαςος της ιδιας εκκλησιας. μετα ταυτα απεςειλεν ὁ βασιλευς την ἑαυτου μητερα ἑλενην την αξιεπαινον και θεοφιλῆ εις ἱεροσολυμα μετα γραμματων και χρηματων αφθονιας προς τον (x) Φερωνυμον μακαριον τον της αιλιας επισκοπον, επι αναζητησει του ζωοποιου ξυλου του ενδοξου ςαυρου, και (y) οικοδομης των ἁγιων τοπων, αυτης (z) τουτὸ αιτησαμενης της βασιλιδος, (a) φασκουσης οπτασιαν (b) τινα θειαν ἑωρακεναι κελευουσαν αυτῃ τα ἱεροσολυμα καταλαβειν, και τους ἁγιους τοπους εις φως αγαγειν (c) χωσθεντας ὑπο των (d) ανομων, και αφανεις (e) γενομενους επι τοσουτους χρονους. μαθων δε ὁ επισκοπος αφικομενην την βασιλιδα συναγαγων τους της επαρχιας επισκοπους, (f) μετα της δεουσης τιμης (g) απηντησεν αυτην. ευθεως δε (h) παρεκελευσατο (i) τους επισκοπους την ζητησιν του ποθουμενου ξυλου ποιησασθαι. απορουντων (k) δε παντων (l) περι του τοπου, και (m) αλλου αλλο εξ ὑποψιας διηγουμενων, ὁ της πολεως επισκοπος παντας παρακαλει ἡσυχιαν αγειν, και (n) σπουδαιοτε-

(u) *Al. M.* προς απαρτισμον.

(x) *Al. M.* deeſt.

(y) *G. H.* οικοδομη.

(z) *Al. M.* deeſt. αιτησασης.

(a) *G. H.* φασκουσα.

(b) *Al. M.* deeſt. De hujusmodi viſione teſtantur Ambroſius, Paulinus, Rufinus, Socrates. Alii ſtudio Helenae crucis inventionem attribuunt.

(c) *Al. M.* χωσθεντος ουν αυτον.

(d) *Al. M.* ανεμων.

Episcopos, ut peterent, siquid cuivis ad absolvendam Ecclesiam suam necessarium videretur, adhortatus est. Posthaec Imperator matrem suam Helenam dignissimam illam laude, Deoque gratissimam cum literis, & magna pecuniarum vi ad Aeliensem Episcopum a similitudine sane congrua Macarium recte appellatum misit, ut vivificum crucis gloriosae lignum inquireret, & loca sacra aedificiis exornaret. Ipsa enim hoc petiit, affirmans, se visione coelesti jussam esse, ut Hierosolymam peteret, ac loca sacra ab improbis obruta, & tanto tempore occulta in lucem proferret. Episcopus de adventu Imperatricis edoctus, coactis provinciae Episcopis, cum honore debito ei obviam processit. Mox verò eis injunxit, ut crucem desideratam quaererent. Omnibus verò Episcopis de hoc loco haesitantibus, & alio aliud ex suspicione proferente, urbis Episcopus omnes quietos esse, & studiosius ad Deum preces

(e) *Al. M.* γεγονοτας.

(f) *Al. M.* συν της.

(g) *G. H.* ὑπηντηκει αυτῃ.

(h) *Al. M.* παρεκελευσε.

(i) *Al. M.* τοις επισκοποις.

(k) *G. H.* ουν.

(l) *Al. M.* επι.

(m) Msc. αλλου αλλῳ. *G. H.* αλλως αλλου. *Al. M.* αλλων αλλως.

(n) *Al. M.* σπουδαιοτερον. Msc. σπουδαιωτερον.

διοτεραν ευχην ὑπερ (o) τουτου τῳ θεῳ προςφερειν. τουτου δε γενομενου, ευθεως εδειχθη θεοθεν ὁ τοπος τῳ επισκοπῳ, ἐν ᾧ ἱδρυτο (p) της ακαθαρτου δαιμονος ὁ ναος, και τὸ αγαλμα. τοτε ἡ βασιλισσα, τη βασιλικῃ αυθεντια χρωμενη, συναγαγουσα πληθος πολυ τεχνιτων και εργατων, εκελευσεν (q) εκ βαθρων ανατραπηναι (r) τὸ μυσαρον οικοδομημα, και τον χουν πορρω που απορριφηναι. τουτου δε γενομενου εφανη τὸ θειον μνημα, και ὁ τοπος του κρανιου, και ου μηκοθεν τρεις ςαυροι κεχωσμενοι. επιμελως δε ερευνήσαντες, (s) ἑυρον και τους ἡλους. εκειθεν λοιπον αμηχανια, και θλιψις κατελαβε την βασιλισσαν επιζητουσαν, ποιος αρα (t) ειη ὁ δεσποτικος ςαυρος. ὁ δε επισκοπος δια πιςεως την (u) διακρισιν ελυσεν. γυναικι γαρ αρρωςουσῃ των (x) εμφανων, και απεγνωσμενη ὑπο παντων, και τα τελευταια (y) πνευσασῃ, προσαγων (z) ἑκατερον των ςαυρων, τὸ ζητουμενον ἑυρεν. (a) μονον γαρ ἡγγισεν ἡ σκια του σωτηριου ςαυρου τῃ (b) ασθενουσῃ, (c) ευθυς ἡ απνους και ακινητος θεια δυναμει παραχρημα ανεπηδησεν, μεγαλῃ τῃ φονῃ (d) βοωσα, και δοξαζουσα τον θεον. ἡ δε βασιλισσα ἑλενη μετα χαρας μεγαλης, και φοβου ανελομενη τον ζωοποιον (e) ςαυρον, μερος μεν (f) τι

(o) Al. M. τουτων. G. H.

(p) Al. M. του. G. H. αφροδιτης.

(q) G. H. απὸ βαθρων.

(r) Al. M. τον της δαιμονος ναον.

(s) Mſc. ἑυρων.

(t) Al. M. ην.

(u) Al. M. αμφιβολιαν.

(x) G. H. επιφανων. Soz. επισημων.

preces fundere jussit. Quo facto divinitus statim locus Episcopo patefactus est, in quo deae impurissimae templum, ac simulacrum erat positum. Tunc Imperatrix summa sua authoritate usa, magno opificum, ac operarum numero coacto abominandum hoc aedificium funditus everti, & rudera alibi asportari jussit. Quod simul ac factum est, sepulchrum divinum, Calvariae locus, & non procul tres cruces defossae apparuerunt. Sedulò autem quaerentes clavos quoque invenerunt. Caeterum magna difficultas, ac solicitudo Imperatricem tenuit indagantem, quaenam demum crux Domini foret. Quod dubium Episcopus per fidem solvit. Mulieri enim, quae omnibus nota erat, adeo aegrotanti, ut spe salutis amissa extremum duceret spiritum, crucibus singulis impositis quaesitum invenit. Nam simul atque umbra salutaris crucis aegrotae propinqua erat, confestim, cum prius nec spiraret amplius, nec moveretur, divina virtute exiliens, magno clamore edito, Deum glorificavit. Imperatrix summo cum gaudio, ac reverentia vivificum suscipiens crucem, partem ejus cum clavis ad filium retulit.

(y) *G. H.* πνεουσῃ. Msc. πνευσασα.
(z) *G. H.* ἑκατερα. *Al. M.* ἑκαστη.
(a) *G. A.* μονον ὡς.
(b) *Al. M.* θανουσῃ.
(c) *Al. M.* deest.
(d) *Al. M.* deest.
(e) Msc. σταυρον.

(f) τι συν τοις ἡλοις ανεκομισε προς τον παιδα, (g) τον δε λοιπον γλωσσοκομον αργυρον ποιησασα, παρεδωκε (h) τῳ επισκοπῳ της πολεως εις μνημοσυνον (i) πασης γενεας. και θεσπισασα εκκλησιαν γενεσθαι (k) τῳ ζωοποιῳ μνηματι, και εν τῳ ἁγιῳ γολγοθα, και εν τῃ βηθλεεμ εν τῳ σπηλαιῳ, ενθα ὁ κυριος ἡμων ιησους χριστος την κατα σαρκα (l) γεννησιν ὑπεμεινεν, και (m) εν τῳ ορει των ἐλαιων, ενθα ὁ κυριος ευλογησας τους μαθητας ανεληφθη, και αλλα πολλα (n) καλα ποιησασα εν ἱεροσολυμοις, ανεστρεψεν προς τον παιδα. ὁ δε μετα χαρας αυτην ὑποδεξαμενος, την μεν του τιμιου σταυρου μεριδα εν χρυσῃ θηκῃ αποθεμενος παρεδωκεν τῳ επισκοπῳ (o) κωνσταντινουπολεως εις τηρησιν, (p) ενιαυσιαιοις μνημαις ἑορταζειν την αναδειξιν (q) του σταυρου προσταξας. αλεξανδρος δε ην τηνικαυτα αποστολικοις χαρισμασι διαλαμπων, μετροφανην τον ὁσιον διαδεξαμενος. (r) των δε ἡλων (s) τους μεν εις την ιδιαν περικεφαλαιαν εχαλκευσεν, τους δε ανεμιξεν τῳ (t) σαλιβαριῳ του ἱππου αυτου, ἱνα πληρωθῃ τὸ ῥηθεν (u) ὑπο του κυριου, δια του (x) προφητου

(f) *Al. M.* τοι.

(g) *G. H.* τὸ δε. *Al. M.* τῳ δε λοιπῳ.

(h) *G. H.* τοις επισκοποις.

(i) *Al. M.* πασαις. *G. H.* πασαις ταις.

(k) *Al. M. G. H.* εν τῳ.

(l) *Al. M.* ετεχθη.

(m) *Al. M.* εν ορει.

(n) *G. H.* αξιεπαινα.

(o) *Al. M.* deest.

(p) *Al. M.* ενιαυτιαιοις. *G. H.* ενιαυσαιαις.

(q) *Al. M.* του τιμιου.

lit, reliquam verò in theca argentea inclusam, urbis Episcopo tradidit in cunctae generationis memoriam. Mandato edito, ut aedificaretur templum in loco monumenti vivifici, & in sacro monte Golgotha, & Bethlehemi in specu, ubi Dominus noster Jesus Christus nasci voluit, & in monte olivarum, ubi Dominus discipulis benedicens assumptus est, aliisque multis praeclaris rebus Hierosolymae confectis ad filium rediit. Quam summa cum laetitia recipiens, venerandae crucis partem in capsula aurea reconditam Constantinopolis Episcopo custodiendam tradidit cum mandato inventionem crucis annua celebrandi memoria. Erat is Alexander Metrophanis successor donis lucens Apostolicis. Clavorum alios galeae suae incudi, alios verò equi sui froeno inseri jussit, ut impleretur dictum a Domino per prophetam

(r) Anonymus de inventione crucis sic ait: τους δε ἑτερους δυο εν τῃ στηλῃ εθετο, ἡν οἱ ῥωμαιοι ὑπερ της απο μαξιμιανου τυραννου ελευθεριας τῳ κωνσαντινῳ εποιησαν. και γαρ ην ταυτην αγαγουσα εν κωνσαντινουπολει, και εν τῳ μεγαλῳ κιονι του φορου ἱδρυσασα. Sic Nicephor. Presb. in vita S. Andreae & Menaea ad 6 Mart.

(s) Msc. των μεν.

(t) *Al. M.* συμβαριῳ.

(u) *Al. M.* deest.

(x) Soc. κατα την ζαχαριου προφητειαν.

φητου λεγοντος. εν τη ἡμερᾳ εκεινῃ εςαι τὸ (y) επι τον χαλινον του ἱππου ἁγιον τῳ κυριῳ παντοκρατορι.

Σχολιον. Μακαριῳ τῳ επισκοπῳ ἱεροσολυμων, ἱερατικην ςολην χρυσαιοις τοις μνημασιν ὁ βασιλευς απεςειλεν, ἱνα εν τῳ ἱερουργειν αυτον, και βαπτιζειν, ταυτην περιβεβληται. ὁ δε βασιλευς εγραψεν τῳ επισκοπῳ μακαριῳ επισπευδειν την οικοδομην, και αρχοντα του εργου απεςειλεν μετα δαψιλειας χρηματων, παραγγειλας αυτῳ φιλοτιμως κτισθηναι τους ἁγιους τοπους, ὡς μη ειναι τοιαυτην (z) καλλονην εν πασῃ τῃ γῃ. εγραψε δε και τοις ἡγεμοσι της επαρχιας παντοιως (a) συνελθειν τῳ εργῳ εκ του (b) δημοσιου λογου, εν τε χρημασι, και αναλωμασι, και ὑλαις. συναγονται δε ετη απο μεν χριςου παρουσιας (c) ἑως της παρουσιας του χριςου ετη ͵εφ. την δε μακαριαν ἑλενην ετιμησεν ὁ βασιλευς μονηταν εν τοις νομισμασιν ιδιας εικονος κελευσας εγγραφεσθαι. ογδοηκοντα δε ετων (d) γενομενη, (e) τελει του βιου εχρησατο πολλα εντειλαμενη (f) τῳ βασιλει (g) ὑπερ της εις τον χριςον ευσεβειας. οἱ δε περι ευσεβιον τον νικομηδειας, και θεογνιν νικαιας, και μαριν χαλκηδονος, τα αρειου φρονουντες, και εν τῃ συνοδῳ καθαιρεθεντες, και εξοριαις καταδικασθεντες, ὑςερον παλιν βιβλια μετανοιας δεδωκασιν τὸ ὁμοουσιον δηθεν δεχομενοι, και παντας πλανησαντες ανεκληθησαν, και εν τῃ συνοδῳ ὑπογραψαντες τας

(y) *Al. M.* επι χαλινον. *G. H.* επι τῳ χαλινῳ.

(z) Mſc. καλονην.

(a) *Al. Ml.* συνεπιλαβειν του εργου.

(b) *Al. M.* εκ των δημοσιων πραγματων.

(c) *Ex Alex. M.* alia ſubſtituenda, ſic. ἑως της ἐγερσεως του ςαυρου ετη τνβ. απο δε αδαμ ἑως του χριςου παρουσιας ετη ͵ενθ.

tam: In illa die erit, quod in froeno equi eſt, ſanctum Domino omnipotenti.

Scholium. Macario Hieroſolymorum Epiſcopo ſtolam ſacerdotalem aureis diſtinctam monumentis, qua in ſacrificio, & baptismo adminiſtrando uteretur, Imperator miſit cum literis, quibus eum ad maturandum exhortabatur aedificium. Miſit etiam operis directorem magna pecuniae vi inſtructum cum mandato loca ſacra ornandi aedificiis, quibus magnificentius, & pulchrius nihil in toto orbe inveniri poſſet. Scripſit etiam ad illius provinciae praefectos, ut ex aerario publico pecuniis, impenſis, & materia opus omni, quo poſſent, modo adjuvarent. Colliguntur autem ab adventu Chriſti usque ad crucis inventionem anni 352, & ab Adamo usque ad Chriſti adventum 5500. Beatam Helenam ipſius imagine monetis impreſſa honoravit Imperator. Annum illa agens octogeſimum, cum filio multa de pietate in Chriſtum mandaſſet, finem vitae fecit. At Euſebius Nicomediae, Theognis Nicaeae, & Maris Chalcedonis Epiſcopi Arii aſſeclae, & in concilio exauctorati, exilioque damnati datis rurſus poenitentiae literis, & homouſio ſcilicet recepto, cum omnes in errorem induxiſſent, revocati

(*d*) Mſc. γενομενην. *Al. M.* ουσα.
(*e*) *Al. M.* τελος.
(*f*) *Al. M.* τῳ παιδι.
(g) *Al. M.* περι.

τας επισκοπας αυθις απελαβον. παρρησιαν δε εκ τουτου (*h*) προς βασιλεα ειχον ὁτι πλειστην, και μαλιστα ὁ νικομηδειας ευσεβιος. (*i*) επρεσβευον δε ὑπερ αρειου (*k*) ανακληθηναι αυτον της εξοριας, ὡς και αυτον τα εν νικαιᾳ φρονουντα, συμπαραλαβοντες μεθ' ἑαυτων, και τον (*l*) αρειον πρεσβυτερον παρατιθεντα τῳ βασιλει ὑπο κωνσταντιας της αδελφης αυτου, της γενομενης γαμετης λικινιου του ὑστερον τυραννησαντος, ὁστις πρεσβυτερος των ὑπο του βλασφημου αρειου σπουδασματων μυηθεις, φροντιδα αυτου εποιειτω. ηγωνιζετο δε λαθραιως, εις τὸ ανακληθηναι τον αρειον. και δη προσοικειουται εν πρωτοις ευνουχοις τισι της θεραπειας του κουβουκλιου κωνσταντιας αδελφης του βασιλεως, ἡν τινα κωνσταντιαν ὁ βασιλευς, μετα την του δυσσεβους (*m*) ανδρος λικινιου τελευτην, παντοδαπης κηδεμονιας ηξιου. ὁυτος δια των ειρημενων ευνουχων εισοικισθεις, και αυτῃ τῃ κωνσταντιᾳ εγνωρισθη, και προσκοπτεν εν ἑκαστου τῃ συνηθειᾳ εν τῳ παλατιῳ, συνεχως τεχνολογων (*n*) αυτοις τα περι αρειου, ὡς ορθον και ὁμοφρονα αυτον ειναι της ἁγιας συνοδου. συνηρπασεν δε και την κωνσταντιαν, λεγων κατα συσκευην εξορισθηναι αρειον καλως φρονουντα, διαβεβαιουμενος αυτῃ συνηγορειν

(*h*) Msc. βασιλεαν. *Soc.* παρα τῳ βασιλει.

(*i*) Msc. επρασβευον.

(*k*) Ergo Arius nondum erat revocatus? Quid tameu volunt verba libelli ab ipsis missi? ατοπον δε, του δοκουντος ειναι ὑπευθυνου, ανακεκλημενου, και απολογησαμενου, εφ' ὁις διεβαλλετο, ἡμας σιωπαν. An fors, quod revocato Alexandriam redire permissum non erat?

(*l*) *Theod.* αρειανος πρεσβυτ. Rufinus, & Socrates eadem memorant, sed Athanasius in detegendis Arianorum fraudi-

cati sunt, & facta subscriptione suis restituti Episcopatibus. Inde maxima erga Imperatorem libertate usi, & praecipue Eusebius Nicomediae Episcopus, legatione pro Ario fungebantur, ut ab exilio revocaretur, tanquam eadem cum concilio sentiens. Sumsere secum Arianum presbyterum Imperatori a Constantia ipsius sorore & Licinii, qui postea tyrannidem occupavit, uxore commendatum. Is blasphemi Arii institutis imbutus illius curam habuit. Ex occulto autem egit, ut Arius revocaretur. Et primò quidem se insinuavit ad familiaritatem quorundam Eunuchorum servitio addictorum Constantiae Constantini M. sororis, quam ille post Licinii viri impii mortem omni cura dignabatur. Ab his in aedes introductum ipsa etiam Constantia novit. Aucta hac singulorum consuetudine in palatio, arte rem Arii, tanquam viri recti, idemque cum sacra synodo sentientis saepius persequebatur. Ipsam quoque Constantiam abripuit dicendo, Arium bene sentientem ex machinatione esse relegatum, & asse-

fraudibus solertissimus ejus rei nuspiam meminit. Conjice, eum fuisse Acacium Luscum presb. qui in sede Caesareensi Palaestinae metropoli successit a Eusebii Pamphili. Is enim imperavit Constantio Imp.

(m) Msc. ανδρους.

(n) Msc. αυτης.

ρειν αυτον τη (o) εκθεισῃ πιςει. (p) ηγαπωτο δε παρ' αυτης τα μεγιςα ὁ ανοσιος ὁυτος, και τα πρωτα της τιμης ειχεν, ὡς ευλαβης δηθεν και των ορθων δογματων αντιποιουμενος. συνεβη δε ασθενησαι την κωνςαντιαν την επι θανατον, και εν τῳ επισκεπτεσθαι αυτην τον βασιλεα, παρεκαλεσεν αυτον περι αρειου, ὡς τε ανακληθηναι αυτον της εξοριας, παραθεμενη αυτον και τον δυσσεβῆ πρεσβυτερον εις τὸ πειθεσθαι τοις ὑπ' αυτου λεγομενοις, ὁςτις και προς τον ευσεβῆ βασιλεα, τῃ αυτῃ τεχνολογιᾳ χρησαμενος, παρετιθετο τον αρειον, ὡς φρονουντα τα της συνοδου. ανεκληθη ουν ὁ αρειος εκ περιδρομης, και προςασιας των περι τον νικομηδειας ευσεβιον δια του πρεσβυτερου αρειανου. ελθων δε προς τον βασιλεα ειχεν μετ' ἑαυτου, και (q) ευζωιον τον ποτε διακονον, ὁν συν αυτῳ καθειλεν ὁ μεγας αλεξανδρος, ὁ αλεξανδρειας επισκοπος, ὁι τινες τῳ βασιλει βιβλιον επιδεδωκασιν ὑποκρινομενοι δηθεν τα ὑπο της συνοδου τυπωθεντα δεχεσθαι δογματα. ὁ δε παραπεισθεις, απολυει τουτους εις αλεξανδρειαν, ὁυς παραγενομενους ουκ εδεξατο ὁ ἱερος αθανασιος. ὁςτις μετα αλεξανδρον προεςη της εν αλεξανδρειᾳ εκκλησιας. εκ τουτου ουν οι περι τον νικομηδειας ευσεβιον πολλα κατα αθανασιου συσκευας ειργασαντο. και πρωτον μεν ηρξαντο διαβαλλειν αυτου την χειροτονιαν. ἑτερας δε πλειςας κατηγοριας κατ' αυτου συνερραπτον προς τον βασιλεα, θελοντες αυτον εκ του θρονου καταγαγειν, και την ορθοδοξον πιςιν εκπολεμησαι. λεγονται γαρ ὁι περι ευσεβειον, ὁτι χρημασιν ὑποφθειραντες τον φυλακα των εν νικαιᾳ πραχθεντων, τας ιδιας ὑπογραφας (r) απειληφαν. ὁθεν αναιδως

(o) Mſc. εκθεισει.

(p) Mſc. ηγαπατω,

asseverando, editae eum fidei suffragari. Maximam illius benevolentiam, & primos honores obtinuit improbus ille, pietatem scilicet, & vera dogmata ementitus. Accidit autem, ut Constantia in lethalem morbum incideret. Venientem igitur ad se Imperatorem rogabat, ut Arium ab exilio revocaret, ipsum illum impium presbyterum adducens, ut dictis fidem faceret, qui eodem erga pium Imperatorem artificio usus, Arium, ut eadem cum concilio sentientem, commendavit. Itaque Arius cursu, & patrocinio Eusebii Nicomediensis per Arianum presbyterum revocatus est. Veniens ad Imperatorem secum quoque habuit Euzoïum quondam diaconum, quem Alexander Alexandrinus Episcopus una cum ipso gradu suo dejecit. Hi libellum Imperatori tradidere, nempe se dogmata a synodo consignata recipere simulantes, cui fidem habens Alexandriam eos dimisit. Huc delatos Athanasius, qui post Alexandrum Ecclesiae Alexandrinae praefuit, non recepit. Ex quo Eusebius Nicomediensis cum suis multas Athanasio machinationes paravit. Et primò quidem ordinationem ejus criminari coepere, aliis adhuc plurimis contra eum accusationibus apud Imperatorem consutis, a sede eum sua ejiciendi, veramque fidem oppugnandi animo. Eusebiani enim corrupto pecuniis Nicaeni concilii actorum custode subscriptiones proprias recepisse ferun-

(q) Msc. ευζωνιον.
(r) Msc. απειληψαι.

αναιδως κατα της αληθους ὁπλιζοντο πιςεως πολεμιοι κατα της αληθειας γεγονοτες. μαθων δε ὁ μεγιςος βασιλευς ὁτι τελος (s) εχει ἡ οικοδομη της (t) νεας ἱερουσαλημ, ὁυτως γαρ εκαλειτο ὑπ' αυτου κτισθεντα, και κοσμηθεντα, εκελευσεν (u) συγκροτηθηναι συνοδον πλειονων επισκοπων, και (x) εγκαινισαι τους ἁγιους τοπους. ευσεβειος δε ὁ νικομηδειας επιθυμειν της θεας του (y) ἱεροσολυμοις ναου, δια τὸ πολυθρυλλητον ειναι πλασαμενος, πειθει τον βασιλεα, και συν πολλῃ τιμῃ παρ' αυτου απολυεται. ελθων δε εις αντιοχειαν την κατα του μεγαλου ευςαθιου επιβουλην κατεργαζεται, και περι τιμης παρ αυτου πλειςης τυχων, ὁς ἁμα τοις ὁμοφροσιν αυτου συνεδριον ποιησαμενος γυναιον τι ἑταιρικὸν μισθωσαμενοι (z) εχον βρεφος, εδιδαξαν ειπειν, ὡς ὁτι απο ευςαθιου αυτὸ εχει. συνελθοντων ουν αυτων εν τῳ συνεδριῳ τὸ τρισαθλιον εκεινο εισηγαγον γυναιον. ἡ δε τὸ βρεφος επεδεικνυεν, εκ της ευςαθιου συνουσιας (a) συνειληφθαι, και τετοκεναι βοωσα. τοτε ὁι τουτὸ συντεθεικοτες, ὡς κατα μοιχου την ψηφον εξηνεγκαν, πεισαντες δε τον βασιλεα, ὡς δικαιως τουτου καθαιρεθεντος, εξορισθηναι αυτον παρεσκευασαν εις τὸ ιλλυρικον. ευςαθιου δε του μεγαλου εκβληθεντος, (b) ευλαλιον αντ' αυτου χειροτονουσιν. ὁι ουν πολλοι

(s) Msc. εχειν. *Al. M.* εσχεν.

(t) Socrates lib. 1. hist. c. 17. ait ecclesiam ab Helena juxta sepulcrum Domini aedificatam sic adpellatam fuisse. Verissimum est, ab illo tempore urbem loco Aeliae Hierosolymam deinceps esse vocatam.

(u) *Al. M.* συγκροτησαι.

(x) *Al. M.* εγκαινιασαι.

(y) Msc ἱεροσολυμου.

ſeruntur. Unde impudenter contra veram armabantur ſidem, hoſtes veritatis facti. Imperator, cum intellexiſſet, aedificium novae Hieroſolymae (ſic enim vocabatur, quod ab ipſo conditum, ornatumque erat,) ad finem eſſe perductum, plurium Epiſcoporum concilium convocari, & loca ſacra dedicari juſſit. Euſebius verò Nicomedienſis divinum Hieroſolymae templum, utpote omnium ſermone celebratum, videndi deſiderium ſimulans, Imperatori perſuadet, & multo cum honore dimittitur. Qui cum Antiochiam veniſſet, magno Euſtathio inſidias ſtruit, vel maximo honore ab illo exceptus. Concilio enim concordium habito meretricem cum infante conductam dicere ſubornat, ſe illum ex Euſtathio habere. Itaque miſera illa mulier in conciliabulum introducitur, quae infantem oſtendens, illum ex Euſtathii complexu concepiſſe ſe, & peperiſſe vociferatur. Tunc fraudis hujus authores tanquam adverſus adulterum ſententiam tulere. Fide autem Imperatori facta, juſte eum eſſe depoſitum, effecerunt, ut in Illyricum extorris fieret. Expulſo igitur Euſtathio, Eulalium in ejus locum ordi-

(z) Mſc. εχων.

(a) *Theod.* συνειληφεναι.

(b) Depoſito Euſtathio Paulinus Tyri Antiochiae Epiſcopus ſucceſſit, Paulino Eulalius, Eulalio Euphronius. Sozomenus, Theodorus Mopſueſt. Georg. Laodic. Euphronium Euſtathii ſucceſſorem ponunt. Theodoretus verò, & Philoſtorgius inter Euſtathium, & Euphronium interponunt Eulalium.

πολλοι των αντιοχεων αποσχισαντες καθ' εαυτους συνηγοντο, ούς τινας ευςαθιανους ωνομαζον. τὸ δε επικαταρατον εκεινο γυναιον, νοσῳ χαλεπῃ περιπεσων εξειπε τα συντεθεντα επι πολλοις (c) χρημασι, τον δε όρκον μη παμπαν ειναι ψευδη. ευςαθιου γαρ τινος χαλκεως γεγενεσθαι τὸ βρεφος. ὁ δε βασιλευς δικαιον ἡγησαμενος, και αθανασιον καλεσαι εις τα εγκαινια των άγιων τοπων, κελευει πρωτον εν τυρῳ συνελθειν την συνοδον, και τα κατα αθανασιον διασκεψασθαι, και ούτῳ διχα πασης (d) διχονοιας ὁρμησαι παντας επι την ἑορτην. απεςειλεν δε και τον (e) αδελφον αυτου δαλματιον γενεσθαι της καταςασεως της συναθροιζομενης συνοδου εποπτην. συνελθοντων δε των επισκοπων εν τυρῳ, παρην συν αυτοις και ὁ της (f) αιλιας επισκοπος (g) μαξιμος, ός τον φερωνυμον μακαριον διεδεξατο, αγνοων παντάπασι τα κατα αθανασιου (h) τυρευομενα. ώς δε εισηλθεν αθανασιος εις τὸ συνεδριον, περιεςησαν αυτῳ οἱ κατηγοροι, βαρεα αιτιωματα φεροντες καθ' αυτου, άπερ ὑπεθεντο αυτοις οἱ παροντες δικαςαι, ευσεβειος ὁ νικομηδειας και οἱ περι αυτον. πρωτον μεν ουν γυναιον ἑταιρικον παρεσκευασαν λεγειν, ώς, ότι παρθενιαν δια βιου επαγγειλαμενην επιξενωθηναι αυτῃ αθανασιον, και βιᾳ αυτην διαφθειραι. του δε αθανασιου συν τιμοθεῳ τῳ πρεσβυτερῳ αυτου κρινομενου λεγει ὁ τιμοθεος τῃ γυναικι. εγω σου γυναι την παρθενιαν αφειλωμην, επεξενωθην δε σοι πω ποτε; εκεινη δε (i) μεθ' ὁλως θεασαμενη ποτε αθανασιον, βοης επληρωσεν ασημου

τὸ

(c) Mſc. χρονοις.

(d) *Al. M.* διχοτομιας.

(e) *Al. M.* ανεφιον.

(f) Mſc. σαιλιας.

ordinarunt. Multi igitur Antiochenorum ſegregati ſeorſim collectas agebant, quos Euſtathianos nominarunt. Deteſtanda verò illa muliercula gravi correpta morbo rem compoſitam aperuit dicendo, ſe magnam pecuniarum vim recepiſſe, nec tamen pejeraſſe, cum infans Euſtathii fabri cujusdam aerarii fuiſſet. Imperator aequum ratus, ut Athanaſium quoque ad ſacrorum locorum dedicationem advocaret, Tyri concilium cogi, remque Athanaſii disquiri, & ſic abs omni diſſenſione ad feſtum properari juſſit. Sed & fratrem ſuum Dalmatium miſit, ut in concilio ordinem ſervaret. Cum Epiſcopis, qui Tyri convenerant, fuit etiam Maximus Aelienſis Epiſcopus, Macarii recte ſic vocati ſucceſſor, omnium, quae contra Athanaſium omnes moliti ſunt, ignarus. Cum concilium intraſſet Athanaſius, actores eum circumſtetere gravia proferentes crimina, quae praeſentes ipſis judices ſuggeſſere Euſebius Nicomedienſis, quique cum ipſo erant. Et primum quidem lupae perſuaſerunt dicere, ſe perpetuam Deo virginitatem voviſſe, & ab Athanaſio, quem hoſpitio excepiſſet, vi compreſſam fuiſſe. Cum verò Athanaſius cum Timotheo ſuo presbytero judicio adeſſet, Timotheus mulierem alloquebatur: Ego ne te mulier vitiavi? aut unquam me hoſpitio accepiſti? Illa viſo nunquam Athanaſio, concilium

(g) *Al. M.* μαξιμωνας.

(h) *Al. M.* ϛαρενομενα.

(i) Mſc. μη δολως.

τὸ συνεδριον, (k) δακτυλοδεικτουσα τιμοθεον, και τουτον λεγουσα φθορεα αυτης. αισχυνθεντες δε επι τουτὸ οἱ τὸ δραμα συντεθεικοτες, ητει αθανασιος μη (l) αφεθηναι τὸ γυναιον, αλλα καθομολογησαι τους τα τοιαυτα αυτῃ ὑποθεμενους. οἱ δε κατηγοροι (m) εφασαν. αλλα βαρεα εχειν κατ᾽ αυτου εγκληματα, προς ἁ μη δυνασθαι αυτον (n) απολογεισθαι, και τουτὸ ειποντες τεταριχευμενην χειρα εξενεγκαν απο νεκρου σωματος εκτεμοντες, αρσενιου τινος καταψευδωμενοι ειναι, ὁς (o) του μελετιου ετυγχανε διακονος (p) ων των ὑπ᾽ αυτῳ τεταγμενων, ἣν τινα προς μαγειας κεχρησθαι, τον ἁγιον λεγειν ετολμησαν. (q) αρσενιος δε κατα προνοιαν θεου εν τυρῳ παραγεγονε, και του κατ᾽ αυτον πλασματος διελεγχθεντος, ουδε ὁυτως οἱ της αληθειας εχθροι ενετραπησαν. αλλ᾽ εις μανιαν τραπεντες, εφ᾽ ὁις εφωραθησαν ψευσαμενοι συνεχεον ἁπαν τὸ συνεδριον βοωντες. αρατε τον γοητα. γοητειᾳ γαρ τινι χρησαμενος, παντας (r) εφημωσεν. και (s) εφονευθη αθανασιος, ει μη ὁ ανεψιος του βασιλεως εξηγαγεν αυτον δια ϛρατιωτων εκ της χειρος αυτων. λογος δε κρατει, ὁτι αθανασιος εκειθεν φυγων ανηλθεν εις την ἁγιαν πολιν, και ποιησας ευχην, και τῳ ἁγιῳ μυρῳ χρισας, και ἁγιασας τους ευκτηριους οικους πρὸ της των λοιπων επισκοπων παρουσιας, (t) ὁυτως κατελαβεν τον βασι-

(k) Theod. τῳ δακτυλῳ δεικνυσα.

(l) Msc. αφηθηναι.

(m) Msc. εφθασαν.

(n) In margine notatur γρ. απολογησασθαι.

(o) Msc. τῳ.

(p) Msc. ὡν.

cilium indecenti clamore replevit, monſtrans digito Timotheum, ſuumque ſtupratorem vocitans. Hinc ſcenae hujus authoribus pudore ſuffuſis Athanaſius petiit, ne mulier dimitteretur, ſed fateri cogeretur, qui haec illi ſuggeſſiſſent. Accuſatores autem clamabant, eum aliorum, eorumque gravium criminum poſtulari, quibus reſpondere neſciret. His dictis manum a cadavere abſciſſam, & ſale conditam protulerunt, mentientes, Arſenii cujusdam, qui Meletii diaconus erat unus ex iis, quos ipſe ordinaverat, eſſe manum, qua ſanctum ad rem magicam eſſe uſum dicere haud erubuerunt. Arſenius verò providentia quadam divina Tyri aderat, detectoque commento veritatis inimici neque ſic abſterrebantur. Sed in rabiem acti, cum ſe in mendacio deprehenſos cernerent, totum concilium perturbarunt clamantes: Tollite impoſtorem. Quadam enim impoſtura uſus nos praecluſit. Et periiſſet Athanaſius, niſi Imratoris conſobrinus ipſum ope militum ex eorum manibus eripuiſſet. Sermo autem tenet, Athanaſium hinc fugientem in urbem ſanctam veniſſe, fuſisque precibus aedes ſacras unguento unxiſſe ſacro, ac antè reliquorum Epiſcoporum adventum

(q) Julius Pollux in eo peccat. quod Arſenii hiſtoriam ad Tyriae Synodi tempus referat. Eſt potius revocanda ad Synodum Caeſareenſem. v. Sozom. c. 25.

(r) *Al. M.* εφιμωσεν.

(s) *Al. M.* εφονευθη αν.

(t) *Al. M.* ὀντος.

βασιλεα, και παντα τα κατ' αυτον ανεδιδαξεν αυτῳ. (u) παραγενομενοι δε οἱ επισκοποι εν τῃ αιλιᾳ φαιδρως λιαν επετελουν την ἑορτην των εγκαινιων (x) εν ἱεροσολυμοις, του βασιλεως αποςειλαντος, κειμηλια παντοδαπα, χρυσα και αργυρα, λιθοις τιμιοις πεποικιλμενα, και (y) παραπετασματα πολυτιμα, και χρηματα ἱκανα εις διαδοσιν των πτωχων, και φιλοτιμιαν παντων των συνερχομενων εις την ἑορτην. ὡς δε ηκουσεν τα κατα τα εγκαινια των ἁγιων τοπων ὁ φιλοχριςος βασιλευς, πολλα τῳ θεῳ ηυχαριςησεν, και μαλλον (z) προσετιθει τῳ χριςιανισμῳ. ην δε τριακοςον ετος της βασιλειας αυτου. νομον δε ευθυς εγραψεν μετα βασιλικου τυπου, ὡς μη δυνασθαι τους ιουδαιους φανηναι εις τα ἱεροσολυμα (a) απο σημειων κυκλῳ. (b) εχαιρε δε επι τῃ χαριτι του θεου βλεπων και τα βαρβαρα εθνη προστρεχοντα τῳ λογῳ της αληθειας, και ἡδεως ὑποτασσομενα (c) τῃ ῥωμαιων βασιλειᾳ. πολλα γαρ των εθνων γενη τον χριςιανισμον προσεδεξαντο. και πρωην μεν, ἡνικα γαλιηνος της ῥωμης εβασιλευσεν, εκ των επιδραμοντων τῃ ῥωμαιων, γοτθων, και κελτων, και γαλατων των ἑσπεριων, οἱ τινες αιχμαλωτους πολλους λαβοντες ἱερεις και χριςιανους εκ των ὑπ' αυτων γενομενων θαυματων τον χριςον εδοξασαν, ὡς θεον, και νυν δε κωνςαντινου του ευσεβους βασιλευοντος, πλειςοι των εθνων εφωτισθησαν. (d) ινδοι δε οἱ ενδοτεροι, εν τοις χρονοις

(u) Mſc. παραγενομενος.

(x) *Al. M.* εις ἱερουσαλημ.

(y) *Al. M.* περιπετασματα.

(z) *Al. M.* προσετεθη.

(a) *Al. M.* απο ἑξ σημειων.

tum consecrasse. Sic Caesarem antevertit, eique omnia, quae contra ipsum pararunt, exposuit. Delati Aeliam Episcopi dedicationis festum splendide admodum celebrarunt, Imperatore cimelia omnimoda, aurea & argentea, pretiosis lapidibus variegata, antependia magni pretii, & magnam pecuniae vim in egenorum subsidium, ac omnium, qui ad hoc festum convenere, munificentiam suppeditante. Ut Caesar de sacrorum locorum dedicatione audivit, magnis Deo gratiis actis, religioni christianae magis adhaesit. Erat autem trigesimus imperii ejus annus. Mox legem forma imperiali sancivit, ne cui Judaeorum intra signa circa Hierosolymam posita comparere liceret. Maximo autem exultavit gaudio ob gratiam divinam, qua illi datum videre gentes ad veritatis verbum accurrentes, & Romano libenter imperio subjectas. Multa enim nationum genera Christi fidem amplectebantur. Et non ita pridem, Galieno Romae imperante, irruentium in Romanum imperium Gothorum, Celtarum, & hespericorum Galatarum multi, qui plures secum captivos sacerdotes, & Christianos abduxere, ob miracula ab ipsis patrata, Christum ut Deum, glorificarunt; & nunc sub Constantini pii imperio plerique veritatis lumen recepere. Per idem tempus

(*b*) Msc. εχαιρον.
(*c*) *Al. M.* τῳ βασιλει.
(*d*) Valesius Aethiopas intelligi ait. Hi enim etiamnum Indi vocantur. Msc. ενδοξοι ενδοτεροι.

νοις τουτοις εχριςιανησαν. μεροπιου του φιλοσοφου τυρου (d) αιδεσιον, και φουρμεντιον λαβοντος, και επι ἱςοριαν των τοπων εκεινων εισελθοντος, ὁι τινες δυο νεανισκοι κρατηθεντες παρα των ινδων, προσηχθησαν τῳ βασιλει αυτων. τουτων πειραν λαβων τῳ χρονῳ ὁ βασιλευς, προσεταξεν (e) επιμελειας τυχειν. του δε βασιλεως τελευτησαντος, τῳ παιδι εκεινου συνδιηγον πλειονος τιμης, και παρρησιας απολαυοντες. και (f) ὁτε εμποροι ῥωμαιων αφικοντο, (g) επετρεπον την θειαν λειτουργιαν αφοβως επιτελειν. χρονου δε τινος διελθοντος προσηλθον τῳ βασιλει ὁι αυτοι παιδες επι τὸ ιδειν τα ιδια. και απελυσεν αυτους. και ὁ μεν αιδεσιος την τυρον κατελαβεν. ὁ δε φουρμεντιος την αλεξανδρειαν καταλαβων, εδιδασκε τον μεγαν αθανασιον, ὡς επιποθουσι και ινδοι τὸ νοερον εισδεξασθαι φως. ὁ δε ευθεως της αρχιερατικης μεταδους αυτῳ χαριτος, (h) κατα την του εθους εξεπεμψεν γεωργιαν. ὁ δε και την πατριδα καταλιπων, και του πελαγους καταφρονησας κατελαβε την (i) ινδιαν, και πασι τον θειον λογον (k) ενσπειρας την θεογνωσιαν επαιδευσεν. και ὁυτως κατα μικρον πασα ἡ ινδια επιςευσεν τῳ χριςῳ. (l) ιβηρες δε εν τῳ αυτῳ χρονῳ χριςιανιζουσιν, αρχην λαβοντες εκ της αιχμαλωτου (m) χριςιανης γινωσκομενα θαυματα. αυτη γαρ εν διενεκῃ προσευχῃ, και νηςειᾳ διατελουσα, τρυφην ταυτην (n) ενομιζεν ειναι. ςρωμνη δε ην αυτῃ

σακ-

(d) Msc. αιδεσιμον. Soc. εδεσιος, και φρουμεντιος.

(e) Fors, της οικειας, addendum.

(f) Msc. ὁτι αφικοντων.

(g) Theod. προετρεπον.

(h) Theod. εις την.

(i) Hoc est, Abyssiniam Aethiopiae partem. Hujus enim regionis regia erat Auxumis, ubi erat Episcopus.

pus Indi interiores Chrifti facris initiabantur. Meropio quodam Tyrio philofopho, quem Aedefius, & Furmentius fequebantur, ad inquirendam horum locorum hiftoriam eò progreffi, duo hi juvenes ab Indis capti ad Regem ducebantur. Ille horum ad tempus periculum faciens, omnem de ambobus curam haberi juffit. Defuncto autem Rege, cum ejus filio verfabantur, honore majori, ac libertate fruiti. Et quando mercatores Romani advenerant, iis fine metu facram celebrare miffam permifere. Elapfo quodam tempore Regi fe fiftunt rogantes, ut ipfis videre patriam liceret. Quo impetrato Aedefius quidem Tyrum petiit. Furmentius verò Alexandriam profectus, magno Athanafio Indorum quoque defiderium almam recipiendi lucem indicat. Hic ftatim inauguratum facerdotio ad gentis culturam dimifit. Relicta igitur patria, marisque periculis contemptis Indiam reverfus, verbumque omnibus divinum ferens Dei notitiam attulit. Et fic paulatim omnis India in Chriftum credidit. Sub idem tempus Iberes Chrifto nomen dedere, ex quo captivae Chriftianae miracula cognovere. Continuae enim orationi, ac jejunio vacare in deliciis habuit. Pro ftrato faccus

(*k*) Mfc. ενεσπειρας.

(*l*) Alii funt Hifpaniae, alii Afiae populi, qui fub Conftantino M. Chriftiani facti funt.

(*m*) Mfc. χριστιανοις.

(*n*) Mfc. ενομιζον.

σακκος επὶ του εδαφους. αλλ᾽ επειδη ὁι βαρβαροι σπανιζοντες της ἰατρικης επιςημης ειωθασιν αρρωςουντες προς αλληλους απερχεσθαι, και μανθανειν της ὑγειας τον τροπον. αφηκοντο και προς την θαυμασιαν εκεινην γυναικα πολλοι κακως εχοντες. ἡ δε επι του εδαφους αυτου ανακλινουσα, εξελιπαρει τον θεον, και την ὑγειαν αυτοις ευθεως εχαριζετο. επιφημισθεισης δε πανταχου της θαυμασιας εκεινης γυναικος, εφερον ἁπαντες τους ἑαυτων ασθενεις και εθεραπευσεν αυτους. ηλθε δε και εις ακοας της του βασιλεως γυναικος, ἡτις προσεκαλεσατο (o) αυτην επι τὸ ελθειν, και προσευξασθαι περι αυτης. ην γαρ εχουσα παθος χαλεπον, επι πολυν χρονον. ἡ δε μετριῳ (p) κεκτημενη φρονηματι, της (q) βασιλιδος την αιτησιν ου προσεδεξατο. εκεινη δε ὑπο της χρειας (r) βιαζομενη, περιφρονησασα της βασιλικης τιμης δι᾽ ἑαυτης (s) απηλθεν. ἡ δε ταυτην επι της ευτελους εκεινης ςρωμνης ανακλινασα, και επευξαμενη ευθεως παρεσχεν αυτῃ την ὑγειαν. ἡ δε της θεραπειας τον μισθον προσεκομιζεν, χρυσον, αργυρον, χιτωνας, (t) αμπεχονας, και ὁσα ἑτερα βασιλικα δωρα. ἡ δε θαυμασια εκεινη γυνη ουδεν τουτων ὁλως εθελησεν δεξασθαι, αλλα τουτὸ (u) μονον αυτην προετρεπεν, επιγνωναι τον των ὁλων θεον, και οικον αυτῳ κατασκευασαι εις τιμην, και ἁπαν τὸ εθνος εις την τουτου μεταθειναι λατρειαν. ἡ δε βασιλις επανελθουσα προς τον ὁμοζυγον, εξεπληξεν αυτον τῳ θαυματι, και παρεκαλει εις τὸ ειδεναι τον παντων θεον, και οικον αυτῳ αναδειμα-

(o) Msc. αυτη. Socrates de filio Regis narrat, tanquam aegroto.

(p) Theod. κεχρημενη.

(q) Msc. βασιλισσης.

cus illi in pavimento erat. At cum barbaris aegrotantibus ob medicae artis penuriam moris esset se invicem adire, & curationis modum exquirere, ad hanc quoque mulierem miratu dignam multi aegri accessere. Haec verò eos in pavimentum reclinans, fusis ad Deum precibus, sanitatem illis ocyus restituit. Rumore de muliere hac admirabili ubique vulgato aegri omnes huc portati, sanatique erant. Pervenit etiam ad aures reginae, quae eam ad se accersivit, ut pro se precaretur. Gravi enim malo diu jam laborabat. Illa modice de se sentiens, reginae petitum declinavit. Haec verò urgente mali necessitate regiam posthabens dignitatem sponte sua abiit. Quam cum in vili strato collocasset Deum orans, continuo illi sanitatem reddidit. Pro mercede curationis attulit aurum, argentum, tunicas, pallia, & quaecunque demum alia dona regia. Horum verò nihil mirabilis haec mulier admisit, tantummodo ad agnoscendum rerum omnium creatorem, ad exstruendum ejus in honorem templum, & ad totius gentis conversionem reginam exhortata. Illa ad thori consortem rediit, quem stupore repletum hortabatur, ut Deum agnosceret, eique templum exstrue-

(r) Msc. βαπτιζομενη.

(s) Msc. επελθεν.

(t) Msc. αμπελωνας.

(u) Msc. μονην.

δειμασθαι. (x) ὁ δε τὴν μεν ὑγειαν αυτης εθαυμασεν, τον δε ναον ὑπερεθετο ποιησαι. ολιγου δε διελθοντος χρονου εξηλθεν εις θηραν, και επιπεσουσα αυτῳ αχλυς (y) ζοφον εποιησεν εμπροσθεν αυτου. και ουχ ἑωρα, που απελθειν. εν αμηχανιᾳ ουν γενωμενος, τον της αιχμαλωτου θεον επικαλειται επικουρον. ευθεως δε απηλλαγη του ζοφου, και παραυτα κατελαβε τὴν θαυμασιαν εκεινην γυναικα, και παρακαλει διδαξαι της οικοδομης του ναου σχημα. ἡ δε τον (z) βασελεηλ μιμησαμενη, διεγραψε του ναου τὸ σχημα. και οὑτως απηρτισθη του ναου ἡ οικοδομη. ὑπεθετο δε αυτῳ πεμψαι προς τον βασιλεα ῥωμαιων, και αιτησασθαι αυτῳ ἱερεα, και καθιερωσαι τον ἱερον οικον. ὁ δε βασιλευς κωνςαντινος ταυτα μαθων ανυμνει τον φιλανθρωπινων θεον. τους δε πρεσβεις πολλης θεραπειας αξιωσας, ανδρα πιςον, φρονησει και (a) βιῳ κεκοσμημενον, κηρυκα τῳ εθνει (b) θεοσεβειας εξεπεμψεν μετα δωρων (c) ὁτι πλειςων. αθανασιος δε προσηλθεν τῳ βασιλει, την δε γενομενην επ' αυτῳ αδικον κρισιν εν τυρῳ αιτιωμενος. ὁ δε κελευει τους επισκοπους τους συνελθοντας εν τυρῳ ὑπαναντησαι παντας εις τὸ βυζαντιον. αλλ' οἱ μεν πλειῳ φοβηθεντες απεδρασαν. ὁ δε ευσεβιος νικομηδειας, και θεογνις, και ουρσακιος, και πατροφιλος κατελαβον την κωνςαντινου πολιν. ουκ ετι ταις πρωταις διαβολαις κατα αθανασιου εχρησαντο. αλλ' ὁτι ηπειλησεν την σιτοπομπειαν κωλυειν την γινομενην εκ της αιγυπτου. μαρτυρας δε ψευδεις προβαλλομενοι τεσσαρας επισκοπων χειροτονιας εχοντας, (d) αμαντιον, ανουβιον, αρβινθιον, πετρον προσαγο-

(x) Mſc. οἱ.
(y) Mſc. ζωφον.
(z) Theod. βεσελεηλ.
(a) Mſc. βιον.

exſtrueret. At illae reginae curationem quidem admiratus, templum verò ei exſtruere diſtulit. Brevi autem tempore interjecto venatum egreſſus, oborta ſubitò caligine, quò abiret, haud vidit. In his igitur anguſtiis verſatus captivae Deum imploravit, & diſcuſſa mox caligine mulierem hanc admirabilem adiit, templique aedificandi ſchema petiit. Haec verò Beſeelem imitata templi formam deſcripſit. Perfecto templi aedificio eum admonuit, ut ad Imperatorem Romanum mitteret, ſacerdotem ad conſecrandam hanc ſacram domum petituros. Quo audito Conſtantinus Deum benigniſſimum praedicavit, & legatis officioſe tractatis, virum fide prudentia, vitaque conſpicuum genti cultus divini praeconem cum muneribus plurimis miſit. Athanaſius verò Caeſarem adiit, injuſtum, quod Tyri ſubiit, judicium criminans. Epiſcopos igitur omnes Tyri congregatos Byzantium accerſivit. At plures metu perculſi aufugere. Euſebius tamen Nicomedienſis, Theognis, Urſacius, & Patrophilus Conſtantinopolin petiere. A prioribus in Athanaſium calumniis abſtinentes novam mentiuntur dicendo: Eum eſſe minatum, ſe impediturum, quo minus frumentum ex Aegypto ſolitum mitteretur. Induxere teſtes Amantium, Anubium, Arbinthium, & Petrum quatuor Epiſco-

(b) *Theod.* θεογνωσιας.

(c) *Theod.* ὁτι μαλιϛα πλειϛων.

(d) *Soc.* Αδαμαντιον, αννουβιωνα, αρβαθιωνα. και πετρον.

αγορευομενους, ὁι τινες ενωμοτως ειπειν ετολμησαν, ὡς τουτὸ λεγοντος αθανασιου ηκουσαν, κινουσιν εις οργην τον βασιλεα κατα αθανασιου, και εξοριζεται εις τριβερις της γαλλιας ὁ αγιος. αρειος δε ὁ δυσσεβης εταραττεν αυθις την αιγυπτον. ὁπερ γνους ὁ βασιλευς, μεταπεμπτον αυτον εποιησατο, και λαθειν (e) θελων του αθλιου αποπειραν, ηρωτα, ει τοις εν νικαια δογμασι πειθεται. τον δε συνθεμενου ὁρκον επηγαγεν αυτῳ εις πιςωσιν του λεγομενου. ὁ δε δολον καινον εργασαμενος, δυο συνεθηκε (f) χαρτας, ἑνα εχοντα της ἁιρεσεως αυτου τα δογματα, και ἑνα αλλως, ὁν και δἰ ἑτερου εγραψεν. ωμοσε δε τῳ βασιλει, και τον ὁρκον δολιευσαμενος, πειθει κελευσαι τον βασιλεα δεχθηναι (g) αυτον εν τῃ καθολικῃ εκκλησιᾳ. ὁπερ γνους αλεξανδρος ὁ επισκοπος εις την εκκλησιαν την καλουμενην ειρηνην τῳ θεῳ προσεκλαυσεν. παροντος τηνικαυτα μακαριου πρεσβυτερου αθανασιου και επακροωμενου τῳ αλεξανδρῳ ευχομενῳ. Φησι γαρ προς τον θεον. ει αρειος αυριον συναγεται, απολυσον εμον τον δουλον σου. και μη συναπολεσῃς ευσεβῆ μετα ασεβους. ει δε φειδῃ της εκκλησιας σου. οιδα δε ὁτι φειδῃ, αρον αρειον. ταυτα δε προσηυχετο (h) ουχ ὁ επιχαιρων τῳ θανατῳ του δυσμενους. πασι γαρ ευσεβεσιν (i) αποκειται ὁ κατα των ὁμοφυλων ολεθρος. αλλως τε μη καθυβρισθηναι την σεβασμιαν τραπεζαν, τῃ του παρανομου, και (k) των συν αυτῳ επιβουλῃ. θαττον δε λογου ἡ θεια δικη κατεβαλε τον αρειον, εν τοποις αξιοις των της γλωσσης αμα-

(e) Mſc. θελοντα.

(f) Mſc. χαριτας.

(g) Mſc. αυτῳ.

(h) *Theod.* ουχ ὡς.

Episcopos, qui, hoc se ex ipso Athanasio audivisse, jurare ausi sunt. Qua re ad iram provocatus Caesar sanctum Trevirin in Gallia relegavit. Impius verò Arius in Aegypto novos excitavit motus, quibus intellectis Imperator accersitum tentare volens, quin miser animadverteret, interrogavit, an Nicaenis acquiesceret dogmatis. Annuenti verò jusjurandum in dicti fidem detulit. Hic novam tenens fraudem duos libellos composuit, quorum unus ipsius haeresin, alter alia, & alterius manu scripta contineret. Interpositi jurisjurandi fraude deceptus Imperator eum in Ecclesiam catholicam recipi jussit. Quo cognito Alexander Episcopus in Ecclesia, quam Irenem vocabant, Deo lacrymatus est, praesente tum Macario Athanasii Presbytero, & precantem Alexandrum audiente, clamabat enim ad Dominum: Si cras Arius conciliabitur, me dimitte servum tuum, & ne perde pium cum impio. Sin Ecclesiae tuae parcis, scio autem te illi parcere, Arium tolle. Haec autem precabatur, non quasi morte inimici delectatus. Pios enim omnes manet contribulium interitus, sed, & quidem maxime, ne improbi, ejusque sociorum consilio sacra profanaretur mensa. At dicto citius vindicta divina Arium prostravit. In loco enim, qui linguae sordibus convenit, vitam

(i) *Theod.* αποκειται τοις ανθρωποις αποθανειν ἁπαξ.

(k) Msc. τῃ.

αμαρτηματων, την ζωην απορρηξαντα, και την ιουδα ρηξιν ὑποσαντα επισης προδοσιᾳ του λογου. ὁ δε βασιλευς κωνσαντινος εν νικομηδειᾳ διαγων εν προαστειῳ τινι, και αρρωστιᾳ περιπεσων, δεχεται τὸ παναγιον βαπτισμα. (*l*) ανεβαλετο δε τουτὸ, (*m*) ἑως δε του καιρου, εν τῳ ιορδανῃ ποταμῳ τουτου αξιωθηναι ποθων. ευθυμος δε γενομενος, διεθετο ευσεβως, τους τρεις ὑιους καταλειψας της ἑαυτου βασιλειας και ευσεβειας κληρονομους. τον μεν πρεσβυτερον αυτων, τον και ὁμωνυμον αυτου κωνσαντινον (*n*) βασιλεα αναδειξας (*o*) των ἑσπεριων μερων. τον δε δευτερον ὁμωνυμον του παππου κωνσαντιον, (*p*) ανατολης βασιλεα εχειροτονησεν. τον δε νεωτερον της (*q*) ευρωπης. ουδεις δε τουτων παρην εν τῳ αποθνησκειν αυτον. διαθηκην ουν γραψας, και τοις τρισιν ὑιοις την βασιλειαν μερισας, παρεθετο αυτην (*r*) τῳ αρειανῳ πρεσβυτερῳ, τῳ ὑπο της αδελφης αυτῳ κωνσαντιας παρατεθεντι, εντειλαμενος δουναι αυτην κωνσαντιῳ τῳ της ἑωας (*s*) βασιλευειν λαχοντι. παρεκελευσατο δε τελευτων αθανασιον τον ἱερον εις τον ιδιον θρονον επανελθειν. τελευτᾳ δε ὁ πανευφημος κωνσαντινος, ὢν ετων ξε, ευσεβως και (*t*) θεαρεσως βασιλευσας ετη λβ. και καταλειψας την

(*l*) Id ipſum Euſebius ſentit. Sed refelluntur a multis, etiam Graecis. Sic Glycas id refutat 4 parte annalium.

(*m*) *Theod.* ἑως του δε του. *Al. M.* ἑως τουτου δε.

(*n*) *Al. M.* αρχοντα.

(*o*) *Chr. Al.* των κατα γαλλιαν μερων. *Ced.* προς ωκεανον.

(*p*) *Ced.* τα θρακης και ἑωας μερη.

(*q*) *Ced.* κωνσαντα δε κρητην, αφρικην, και τὸ ιλλυρικον.

tam abrupit, effusis instar Judae visceribus ex aequo verbi proditi. Imperator Nicomediae degens in quodam suburbio, & in morbum incidens divini lavacri gratiam suscipit. Quod ad id usque temporis distulerat, in Jordane illud suscipiendi desiderio. Cum erectiore jam animo esset, pie res suas disposuit, relictis tribus filiis imperii simul, ac pietatis haeredibus. Maximum quidem natu, ejusdemque nominis Constantinum partium occidentalium Imperatorem declaravit. Alterum avo cognominem Constantium orientis, & natu minimum Europae Imperatores constituit. Horum verò nullus morienti aderat. Scriptum igitur testamentum, imperio inter tres filios diviso, Ariani Presbyteri, quem ipsi soror Constantia commendaverat, curae commisit mandans, ut id Constantio, qui orientis imperium sortitus erat, traderet. Moriens verò Athanasium in suam sedem revocari jussit. Obiit Constantinus summa laude dignus sexagesimo quinto aetatis anno, & imperii pie, utque Deo gratum erat, administrati trigesimo secundo, relicto terrestri regno coeleste ademptus.

(*r*) Vix credibile est, Constantinum inter tot Episcopos, Duces, & Comites praesentes elegisse Presbyterum, cujus nomen adeo ignotum. Verius Philostorgius asserit, eum testamenti sui tabulas Eusebio Nicomediensi, a quo paulo ante baptizatus erat, tradidisse. αυτην. Msc. αυτους. infra αυτας.

(*s*) Msc. βασιλει.

(*t*) Msc. θεαρευντας.

την επιγειον βασιλειαν, της ουρανιου (u) επελαβετο. τὸ δε τιμιον αυτου λειψανον εν λαρνακι οἱ ϛρατιωται (x) χρυσῃ ενθεντες, εποιησαν κοπετον μεγαν (y) επ᾽ αυτῳ, θρηνουντες, ὡς πατρος φιλοϛοργου. καταλαβων δε κωνϛαντιος ὁ της ἑωας βασιλευς, και βασιλικως κηδευσας τον πατερα, απεθετο εν τῃ των ἁγιων αποϛολων εκκλησιᾳ, ενθα απετεθη ἡ μητηρ αυτου ἑλενη. εις τουτὸ γαρ και ὁ κωνϛαντινος ῳκοδομησεν εκεινην την εκκλησιαν εις τὸ θαπτεσθαι εκεισε τους βασιλεις και ἱερεις. ὁπως (z) μη ωσι μακραν των αποϛολικων λειψανων. εγενετο δε ἡ ἡμερα της κοιμησεως αυτου (a) εικαδι β^α^ του μαΐου μηνος. τῃ προ δεκα μιας καλανδων ιουνιων εν ὑπατιᾳ (b) φιλικιανου, και (c) τατιανου. ὁ δε αρειανος πρεσβυτηρ τας διαθηκας δους κωνϛαντιῳ, αυτος γαρ εκ της ἑωας φθασας τὸ του πατρος σωμα, εις τους αποϛολους κατεθετο, πολλης παρρησιας ετυχεν. ὁθεν τους εν τοις βασιλειοις, και αυτην την βασιλιδα αρειανιζειν επεισεν, συνεργουντα εχων ευσεβειον τον των ευνουχων πρωτευοντα. αθανασιος δε εκ της εκ γαλλιας εξοριας επανηλθεν κατα τας εντολας κωνϛαντινου. ελθοντα δε αυθις εις την αλεξανδρειαν μετα γραμματων του νεου κωνϛαντινου συνιϛωντων (d) αυτον των αλεξανδρεων κληρῳ τε και λαῳ, ασμενως εδεξαντο ἁπαντες τον ἱερον αθανασιον. κωνϛαντινος δε ὁ πρωτος ὑιος κωνϛαντινου του μεγα-

(u) *Al. M.* απελαβετο.

(x) *Al. M.* χρυσεῳ.

(y) *Al. M.* επ᾽ αυτον.

(z) Haec verba optime explicant Socratem, qui haec his verbis habet. μη απολιμπανοιντο. Mufculus verò, & Chriſtophorſonus ſic interpretati ſunt: Ne Imperatores,

ptus. Reliquias ejus venerandas milites in urna aurea collegere, & planctum magnum ediderunt lugentes eum, ut patrem liberorum amantissimum. Quibus acceptis Constantius orientis Imperator patrem imperatoria exequiarum pompa ornatum in SS. Apostolorum templo, ubi Helena ipsius mater sepulta erat, sepulchro condidit. In hunc enim finem Constantinus hanc Ecclesiam exstruxit, ut pro Imperatoribus, & sacerdotibus sepulturae locus esset, ne procul ab apostolicis abessent reliquiis. Mortuus autem est vigesimo secundo Maji, undecimo Calend. Junii, Feliciano, & Tatiano consulibus. Arianus verò Presbyter Constantio, qui prior ex oriente cadaver patris ad SS. Apostolos sepeliit, testamentum tradidit, multam inde libertatem nactus. Ex quo factum, ut iis, qui in palatio erant, ipsique reginae Arii sectam persuaderet ope Eusebii Eunuchorum primi. Athanasius Constantini jussu e Galliis, ubi in exilio erat, reversus est, quem rursus Alexandriam venientem cum literis Constantini junioris, quibus eum clero, populoque Alexandrino commendabat, libenter ad unum omnes recepere. Constantinus

res, & Antistites reliquiis Apostolorum destituerentur. At nullae Apostolorum reliquiae ibi fuerunt.

(a) *Al. M.* εικαδι πρωτῃ του μαιου. alias κ μαιου.

(b) *Al. M.* φηλικιανου.

(c) Alii τιτιανου.

(d) Msc. αυτῳ.

μεγαλου ὑπο των ϛρατηγων κωνϛαντιου του ιδιου αδελφου ανηρεθη, πολεμου μεταξυ αυτων συϛαντος περι (e) ακηλυιαν. κωνϛαντιον δε κουφοτητι λογισμου παρεπεισαν οἱ περι ευσεβειον τον νικομηδειας, και οἱ λοιποι του ὁμοουσιου, τὸ προσρημα εκ του συμβολου της πιϛεως (f) περιελειν. αιτιον γαρ τουτὸ εφασαν (g) ειναι της των εκκλησιων διαιρεσεως, οὑ αρθεντος ουκ ετι εϛαι αμφισβητησις περι δογματων. ὁ δε κουφοτητι γνωμης αβασανιϛως δεξαμενος τους λογους αυτων συνεθετο ποιησαι. και ην παλιν ταραχος ουκ ολιγος εν ὁλῃ τῃ οικουμενῃ. ειχον δε τα ὁμοια αυτοις σπουδαζοντα, και τον ἡρακλειας θεοδωρον, και πειθουσι κωνϛαντιον εκβαλειν και τον αθανασιον. εν δε τουτῳ τῳ χρονῳ ευσεβιος ὁ παμφιλου ετελευτησεν. χειροτονειται δε αντ' αυτου ακακιος ανηρ ελλογιμος, και μαθητης ευσεβιου, ὁς εγραψε και τα συμμικτα, τοις δε αρειανοις λιαν συγκειμενος. (h) αλεξανδρου του επισκοπου κωνϛαντινουπολεως τελευτησαντος, παυλος χειροτονειται. μακεδονιου δε συμψηφου γενομενου, ὁς πρεσβυτερος της εκκλησιας ετυγχανεν ων, ταραχη γεγονε μεγαλη, των αρειανων σπουδαζοντων ὑπερ μακεδονιου. μετ' ολιγον δε επιϛας τῃ πολει κωνϛαντιος συνεδριον (i) καθισας, παυλον μεν σχολαζειν εποιησεν. ενεθρονιασεν δε τον νικομηδειας ευσεβειον εις τον θρονον κωνϛαντινουπολεως. των δε εγκαινιων της εν αντιοχειᾳ εκκλησιας γινομενων, ἡν κωνϛαντινος ὁ μεγας εκτισε βασιλευς, (k) συνηλθον επισκοποι

(e) *Soz.* ακυληια.

(f) Mſc. περιεχειν.

(g) *Al. M.* γεγονεναι.

(h) Labi videtur Pollux. Eum enim ſub Imperatore Conſtantino mortuum eſſe teſtis eſt Athanaſius coaevus.

tinus Constantini M. filius a proprii fratris Constantii ducibus interfectus est, nato inter ipsos circa Aquilejam bello. Eusebius Nicomediensis, ejusque asseclae Constantio mente levi persuaserant, ut adjectum hoc Homousion e fidei symbolo tolleret. Ajebant enim, ex hac vocula ortam Ecclesiarum divisionem, qua sublata nulla amplius de dogmatis controversia foret. Ille, ut levi erat ingenio, eorum sermonibus temere adstipulatus fieri hoc concessit. Et magna rursus perturbatio in toto orbe erat. Theodorum quoque Heracleensem rerum similium studiosum habentes, Constantio persuasere, ut & Athanasium ejiceret. Hoc tempore Eusebius Pamphili diem obiit, pro quo Acacius vir egregius, & Eusebii discipulus, qui miscellanea quoque conscripsit, Arianis verò valde addictus ordinabatur. Alexandro, qui Constantinopolis erat Episcopus, rebus humanis erepto, Paulus inauguratus est. Macedonio autem, qui Ecclesiae Presbyter erat, suffragiis contendente, magna rerum confusio nata est. Ariani enim Macedonii partes tuebantur. Non multo post Constantius in urbem reversus, convocata synodo, Paulum amovit, & Eusebium Nicomediensem Constantinopolis Antistitem constituit. Cum Antiochiae dedicatio Ecclesiae a Constantino M. conditae

(i) *Soc.* κατιςας.

(k) Haec synodus a veteribus & recentioribus impugnabatur. At Schelstratius omnium primus ejus defensionem

σκοποι τον αριθμον (l) ςθ, ὦν ἡγειτο ευσεβειος. παλιν ουν συσκευαζουσι κατα αθανασιου, και προχειριζονται αλεξανδρειας επισκοπον ευσεβειον τον εμεσης, της αἱρεσεως οντα σαβελλιου του λιβυος. ὃς δε (m) ουκ εδεχθη ὑπο αλεξανδρεων δια τὸ σφοδρα αγαπασθαι τον αθανασιον. τουτου ουν μη δεχθεντος, προχειριζονται γρηγοριον αλεξανδρειας επισκοπον. μεταποιουσι δε την πιςιν, την μεν εν νικαιᾳ συνοδον διαβαλειν ου τολμησαντες, αρειον δε φανερως δεχομενοι, και της τουτου μνημης ὑπερασπιζοντες. εσπουδαζον δε συν ευσεβειῳ κατα της ορθης πιςεως, ακακιος ὁ καισαρειας παλαιςινης, πατροφιλος ὁ σκυθοπολεως, (n) θεοδωρος ὁ πιρινθου, ηγουν ἡρακλειας της θρακης. ευδοξιος ὁ ποτε μεν γερμανικειας, ὑςερον δε μετα μακεδονιον μετατεθεις εις τον θρονον κωνςαντινουπολεως, διανοιος ὁ καισαρειας καππαδοκιας επισκοπος, γρηγοριος αλεξανδρειας, και γεωργιος λαοδικειας, και ευσεβειος ὁ εμεσης, οἱ και κανωνας τους (o) φερομενους αντιοχειας εκθεμενοι διελυθησαν. τῳ δε αυτῳ καιρῳ σεισμοι μεγιςοι εγενοντο εν τῃ ἑῳᾳ. ἡ δε (p) αντιοχεια επι ενιαυτον ὁλον εσειετο. (q) γρηγοριος δε ὁ αρειανος συν ςρατῳ πολλῳ κατα προςταγμα

sionem suscepit, dicendo, nil primordiis synodi a 90 Episcopis, sed solum fini a 40 Eusebianis celebratae objici posse.

(l) Apud Hilarium de synodis ς ζ. *Soc.* ς.

(m) Msc. deest.

(n) Patria Thrax, Heraclea, quae Thraciarum ad Pontum urbs est, Perinthus olim vocata, ut videtur, ortus. Unde & Heracleotes dictus.

(o) Suspicor legendum esse φερωνυμους.

tae celebraretur, XCIX Episcopi sub auspiciis Eusebii convenerant. Rursus igitur Athanasio quidpiam parantes, Eusebium Emesenum, Sabellii Libyensis sectatorem, Ecclesiae Alexandrinae Episcopum eligunt. Quo ab Alexandrinis, qui summo Athanasium amore complectebantur, non recepto Gregorium Alexandriae Episcopum designant. Variationem fidei inducunt, Nicaenum quidem concilium criminari haud ausi, Arium verò publice recipientes, ejusque commemorationem propugnantes. Cum Eusebio contra veram fidem satagebant Acacius Caesareensis Palaestinus, Patrophilus Scytopolensis, Theodorus Pirinthenus, sive Heracleensis Trax, Eudoxius antea Germaniciae, post Macedonio in sede Constantinopolitana suffectus Episcopus, Dianius Caesareae Cappadociae, Gregorius Alexandriae, Georgius Laodiceae, & Eusebius Emesae Episcopi, qui editis, quos ab Antiochia vocarunt, canonibus discesserunt. Eodem tempore magni terrae motus in oriente facti sunt; Antiochia verò per annum integrum quatiebatur. Gregorius Arianus ex Imperatoris mandato

(p) In Idatii fastis consularibus sic legitur. Marcellino, & Probino Coss. pugna facta est cum gente Francorum a Constante Augusto in Galliis. Eo ipso anno terrae motus fuit ad orientem per totum annum praeter Antiochiam. Graeculum haec legisse, & non satis intellexisse suspicari quis posset.

(q) Georgium cum Gregorio confundit Pollux. Georgium Alexandriam deduxit Syrianus. Gregorium

 verò,

ταγμα του βασιλεως, και ϛρατηγῳ τινι ονοματι συριανῳ. κατελαβεν αλεξανδρειαν. ὁ δε ἱερος αθανασιος σοφον τι βουλευσαμενος μετα των ψαλτων της εκκλησιας εξελθων, τον επηρτισμενον εφυγε θανατον. γρηγοριος δε τυραννικως επεβη του θρονου. ὁ δε αλεξανδρεων λαος ουκ ενεγκως τὸ γεγονος, την καλουμενην εκκλησιαν διονυσιου ενεπρησαν. ἑξ δε ετη επιβιους ανηρεθη ὑπο αλεξανδρεων. ευσεβειος δε ὁ παντων των κακων γενομενος αιτιος, ὁ ποτε βηρυτου, και αυθις νικομηδειας, ὑϛερον δε γενομενος κωνϛαντινουπολεως δηθεν επισκοπος εν τουτῳ τῳ χρονῳ απεθανεν. ὁ δε λαος τον παυλον τῳ θρονῳ αποκαθιϛησι. και ὁι αρειανοι δε αντιχειροτονουσι τον ασεβη μακεδονιον, ὁς πρωτος ασεβων ετολμησεν ειπειν ανομοιον τῳ πατρι τον ὑιον. τὸ δε πνευμα τὸ ἁγιον αλλοτριον της θεοτητος. εκ τουτου δε εμφυλιος συνιϛαται πολεμος. ὁπερ μαθων ὁ κωνϛαντιος, εν αντιοχειᾳ γαρ ην, επεϛρεψεν ἑρμογενη τῳ ϛρατηλατῃ αυτου επι την θρακην πεμφθεντι, (r) ὁδον παρεργον ποιησασθαι, και εκβαλειν τον παυλον της εκκλησιας. ὁπερ του ἑρμογενους ποιησαι σπουδασαντος αναφθεις ὁ λαος τον οικον ἑρμογενους ενεπρησεν, και τον ἑρμογενην συρας εκτειναν, και εις την θαλασσαν ερριψαν. τουτὸ δε γνους κωνϛαντιος απο αντιοχειας εις την κωνϛαντινουπολιν ηλασην, και τον μεν παυλον εξεβαλεν, την δε πολιν εζημιωσεν, τεσσαρεις μυριαδας (s) αρτων ἡμερησιων εκ των οκτὼ μυριαδων, ὡν ὁ πατηρ αυτου τῃ πολει ην δωρησαμενος. μακεδω-

verò, de quo hic loquitur, Balacius Dux. Vide Athanasium in epist. ad solitarios. p. 815.

(r) Soc. ὁδου παρεργον.

(s) Alii modios potius, quam panes intelligunt. Quis enim pro tanta civium multitudine tot panes suffecisse

dato cum multis copiis, earumque Duce Syriano Alexandriam venit. Sanctus verò Athanasius sapienti consilio cum psallentibus ecclesia egressus intentatam effugit mortem. Gregorius verò tyrannice sedem occupavit. Qua re populus indignatus ecclesiam Dionysii nomine appellatam incendit, eumque post sex annos interfecit. Eusebius, qui omnium malorum causa erat, primum Beryti, tum Nicomediae, demum Constantinopolis Episcopus hoc tempore obiit. Populus igitur Paulum suae sedi restituit. Ariani verò constituunt Episcopum impium illum Macedonium, qui improborum primus filium patri inaequalem, S. verò Spiritum a divinitate alienum dicere ausus est. Ex quo bellum civile natum. Cognito hoc, Constantius, qui Antiochiae erat, Hermogenem militiae praefectum in Thraciam missum transire per Constantinopolin, & Paulum ecclesia ejicere jussit. Hermogenes mandatum exequi studuit. At populus ira inflammatus ejus domum incendit, ipsumque huc illuc tractum, & occisum in mare projecit. Quo audito Constantius Antiochia Constantinopolin properavit, & ejecto Paulo, urbem dimidia millium octoginta panum diurnorum, quos pater ipsi largitus est, parte mulctavit. Nec Macedo-

cisse crediderit. Eunapius in Sopatri vita ait: εν τοις καθ' ἡμας καιροις ουδεν πληθος σιτου εμπλησαι, και κορεσαι τον μεθυοντα δυναται δημον.

κεδωνιον δε τεως ουκ ενεθρονισεν. ωργιζετο γαρ και (t) κατ αυτου δια τον θανατον ἑρμογενους του ϛρατηλατου. (u) παυλος δε εκβληθεις, την ῥωμην κατελαβεν, συν αυτῳ δε και ὁ ἱερος αθανασιος. εφθασε δε και ασκληπας γαζης, και μαρκελλος ὁ (x) αγκυρας, και λουκιος ὁ αδριανουπολεως, αλλος δι' αλλοτι των θρονων απελαθεντες. και τα (y) καθ' ἑαυτων ἑκαϛος τῳ ιουλιῳ επισκοπῳ της ῥωμης (z) εγνωρισεν. ὁ δε μετα γραμματων αυτου, (a) ἑκαϛον τῃ ιδιᾳ εκκλησιᾳ (b) απεκατεϛησεν. οἱ δε (c) τοις ιουλιου θαρρησαντες γραμμασι τους ιδιους θρονους κατελαβεν ἑκαϛος. και παυλος μεν ασμενως ὑπο του λαου κωνϛαντινουπολεως εδεχθη, και τον θρονον απελαυεν. ὁμοιως δε και τον μεγαν αθανασιον οἱ εν αλεξανδρειᾳ αποδεξαμενοι εισαγουσιν εις εκκλησιαν πανηγυριζοντες. προς ὁπερ οἱ εναντιοι χαλεπηναντες, συνηλθον παλαι εις αντιοχειαν, και γραφουσιν (d) ιουλιῳ εγκαλουντες, μη δειν (e) ὑπ' αυτου τας εκκλησιας (f) κανονιζεσθαι. ὁπερ και νυν της ἁγιας συνοδου της εν χαλκηδονι εχθροι επι λεοντι τῳ παππᾳ λεγουσιν.

Σχολιον.

(t) Soc. περι αυτου.

(u) At de Paulo ne verbum quidem dicit Julius in ſua epiſtola non omiſſurus, ſi una cum Athanaſio ibi extitiſſet.

(x) Mſc. αμυρας.

(y) Soc. καθ' ἑαυτους. Mſc. ἑαυτον.

(z) Mſc. εγενετο.

(a) Mſc. ἑκαϛος.

(b) Soc. addit: δια δε της παντων κηδεμονιας αυτῳ προσηκουσης δια την αξιαν του θρονου. Julius Papa ne Athanaſium quidem in ſedem ſuam reſtituit. Solum enim in concilio Romano innocens declaratus, & in communionem

cedonium tum Episcopum constituit. Nam & illi ob mortem Hermogenis Magistri militum succensuit. Ejectus verò Paulus, & Athanasius Romam advenere. Asclepas Gazae, Marcellus Ancyrae, & Lucius Hadrianopolis Episcopi ibi prius jam aderant, ex alia singuli causa suis sedibus expulsi. Julius Episcopus cognitis singulorum causis quemlibet cum literis suae restituit Ecclesiae, qui Julii literis confisi suas iterum sedes occuparunt. Et Paulus quidem libenter a populo exceptus ibi permansit. Similiter quoque Athanasium Alexandrini receptum cum applausu in Ecclesiam introduxere. Quo indignati adversarii rursus Antiochiae conveniunt, & datis ad Julium literis criminantur, Ecclesias scitis suis contra fas dirigi. Id quod & nunc concilii Chalcedonensis adversarii de Leone Papa dicunt.

Schol.

nem admissus, nec ante concilium Sardicense restitutus est.

(c) Msc. της.

(d) Msc. ιουλιου.

(e) *Soc.* παρ' αυτου.

(*f*) Suffragii praerogativam merito sibi Julius attribuit, quin suum aliis Episcopis ademerit. Valentiniani novella ait: B. Petri merito, urbis dignitate, & authoritate firmatum fuisse primatum Romanae Ecclesiae.

Σχολιον. Κωνςαντιος πρωτον δεχομενος τὸ ὁμοουσιον κατ' ουσιαν ἁρμοζειν μαλλον τη θεια Φυσει (g) απατηθεις. εν ὁις και αλλα πολλα τω κωνςαντιω μαρτυρουσι προς επαινον. κωνςαντιος δε μαθων εν αντιοχεια, ὡς αποκατεςησεν παυλον ιουλιος, εις οργην κινηθεις, κελευει Φιλιππω τω επαρχω εκδιωξαι μεν παυλον, εγκαταςησαι δε τη επισκοπη μακεδωνιον. ὁ δε Φιλιππος Φοβω ςασεως εις τον ζευξιππον τὸ λουτρον παυλον μεταςειλαμενος, δια θυριδος εκσΦραγεισης (h) εις θεσσαλονικην επλοισεν, (i) ὁθεν και ὡρμητο. μακεδωνιος δε επιβας του επαρχου οχηματι, συν αυτω τη εκκλησια επεβη, ὡς τυραννος. των δε λαων ανθιςαμενων περι τους τρεις χιλιους ἑκατον πεντηκοντα ανηρεθησαν. και ὁυτω μακεδωνιος, και ὁι αρειανοι της εκκλησιας εκρατησαν. αθανασιω δε παλιν ὁι αρειανοι σκευαζουσι θανατον, πασαμενοι, ὁτι τὸ σιτηρεσιον, ὁπερ κωνςαντινος ὁ μεγας εις (k) αποτροπην πτωχων εχαρισατο, εξαργυριζει, και κλεπτει αθανασιος. ὁπερ πιςευσας κωνςαντιος, θανατον αθανασιω ηπειλησεν. ὁ δε τουτὸ προγνους, Φυγων αυθις την ῥωμην κατελαβεν. χειροτονουσι δε αντ' αυτου γεωργιον τινα της αρειου ἁιρεσεως, καθαπερ και εν τη προτερα Φυγη γρηγοριον, τερας τι καππαδοκιον εκ των εσχατιων ὁρμωμενον. εν τοσουτω

(g) Hic quid deficit. Ex Cedreno ſic ſuppleri poſſet: ὑςερον μετεθετο κουΦοτητι γνωμης, και απατη του αρειανου πρεσβυτερου. Niſi fors haec ita ponas: κωνςαντιος πρωτον δεχομενος τὸ ὁμοουσιον, τὸ κατ' ουσιαν ὁμοιουσιον ἁρμοζει μαλλον τη θεια Φυσει απατηθεις.

Schol. Conſtantius primum perſuaſus, homouſium divinae magis naturae convenire, poſtea deceptus ſententiam mutavit. In quibus & alia multa in laudem Conſtantii teſtantur. Cum Imperator Antiochiae intellexiſſet, Paulum a Julio reſtitutum, ira percitus Philippo praefecto praetorio mandavit, ut Paulum ejiceret, Macedonium verò Epiſcopum conſtitueret. Philippus autem ſeditionis metu Paulum in Zeuxippum balneum accerſiit, & per oſtiolum exſignatum navigio impoſitum Theſſalonicam transportavit, unde ſuum quoque ortum duxit. Macedonius verò in curru praefecti praetorio ſedens, tyranni inſtar Eccleſiam occupavit. Populi obſiſtentis tria circiter millia centum quinquaginta occiſi ſunt. Sic Macedonius, & Ariani Eccleſiam obtinuere. Athanaſio autem Ariani rurſus mortem parant, divulgantes, eum annonam, quam Conſtantinus M. ad levandos pauperes largitus erat, pretio vendere, ac furari. Cui credens Imperator Athanaſio mortem minatus eſt. Quo ille praecognito, iterum fuga Romam contendit. Illius loco ordinant Georgium quemdam Arianum, ſicut in prima fuga Gregorium, quoddam Cappadociae portentum a terrarum extremis profectum. Haec dum

(*h*) Haec vivo Conſtante accidere. At Theſſalonica Conſtanti paruit. Quomodo praefectus praetorio Conſtantii eum deducere huc potuit?

(*i*) Quae Socrates bene ſic explicat: ἡς και εκ προγονων ὁ παυλος ετυγχανεν ων.

(*k*) Soc. διατροφην.

σουτῳ δε και παυλος απο θεσσαλονικης εις ῥωμην παρεγενετο. αμφω ουν προσερχονται κωνςαντι, και παντα τα καθ᾽ ἑαυτους ποιουσι καταδηλα. ὁ δε κωνςας ακουσας, και ιδιοπαθησας γραφει τῳ αδελφῳ κωνςαντιῳ, και προτρεπει τρεις επισκοπους πεμψαι αυτῳ, οφειλοντας λογον δουναι της παυλου, και αθανασιου καθαιρεσεως. πεμπονται ουν (l) μαριος ὁ χαλκηδωνος, και ναρκισσος ὁ κιλιξ, και θεοδωρος ὁ ἡρακλειας της θρακης, και μαρκος ὁ συρος, ὁιτινες (m) τοις μεν περι αθανασιον εις λογους ελθειν ουκ ηνεσχοντο, την εκθεσιν της πιςεως, ἡν εν αντιοχειᾳ συνελθοντες εκαττυσαν, κρυψαντες, (n) ἑτερον συμβολον εκθεμενοι πιςεως, και τῳ βασιλει δεδωκοτες ὑπεςρεψαν. φωτεινος ὁ του σερμιου γενομενος επισκοπος μαθητης ην μαρκελλου του αγκυρας, και αυτος ψιλον ανθρωπον τον κυριον ελεγεν, ὡς και μαρκελλος. ὁι δε ανατολικοι παλιν εις ταυτὸ συνελθοντες, ἑτεραν πιςιν συνεταξαν, και τοις κατα την ιταλιαν απεςειλαν δια ευδοξιου του γερμανικειας, και μακεδωνιου του μοψουεςιας, εν ἡ μαρκελλου, και φωτεινου καταλεγουσιν, ὡς ψιλον λεγοντων τον κυριον ανθρωπον. καταλεγουσι δε και των παρα ῥωμαιοις λεγομενων (o) πατροπασιανων, καθ᾽ ἡμας δε σαβελλιανων. την δε τοιαυτην εκθεσιν ὁι ιταλοι ουκ εδεξαντο, δια τας εν ταυτῃ κατα του ὁμοουσιου προδηλους βλασφημιας.

Σχο-

(l) Soc. μαρις. Soz. deest.

(m) Non sic intelligendum, quasi Athanasius in aula Caesaris fuerit. Nam eum Romae fuisse certum est. Sed quod ejus congressum Romae declinarint.

(n) Vide Socratem hist. Eccl. p. 97. Athanas. de synodis Vol. II. p. 737. Nicephor. l. IX. c. 10.

dum agebantur, Paulus etiam Thessalonica Romam pervenit. Ambo igitur Constantem adeunt, suamque illi causam exponunt. Qua audita dolens Imperator datis ad Constantium literis eum hortabatur, ut tres Episcopos de Pauli, ac Athanasii depositione rationem reddituros ad se mitteret. Mittebantur igitur Marius Chalcedonensis, Narcissus Cilix, Theodorus Heracleensis Thrax, & Marcus Syrus, qui cum Episcopis Athanasio, & Paulo in colloquium venire renuerunt, sed expositione fidei, quam Antiochiae congregati composuere, simulata, & novo fidei symbolo edito, atque Imperatori tradito reversi sunt. Photinus Sermii Episcopus, Marcelli Ancyrani discipulus, Dominum merum esse hominem, haud minus quam magister, asseruit. Orientales rursus congregati aliam composuere fidem, quam Italiae Episcopis per Eudoxium Germaniciae, & Macedonium Mopsuestiae Episcopos misere, in qua Marcello, & Photino, Dominum simplicem hominem dicentibus, quin & dictis apud Romanos Patropasianis, & apud nos Sabellianis contradixerunt. Talem verò fidei expositionem Itali ob apertas contra homousium blasphemias non recepere.

Scho-

(o) Msc. παρατρεπατιανων. Augustinus Tract. 36. in Joan. Nam Sabelliani sunt haeretici, qui vocantur & Patropasiani, qui dicunt ipsum Patrem passum esse. Tertullianus Praxeam hujus dogmatis reum facit. Duo negotia diaboli Romae Praxeas procuravit, prophetiam expulit, & haeresin intulit. Paracletum fugavit, & Patrem crucifixit. adversus Praxeam c. 1.

Σχολιον. (p) Κωνςαντιος και κωνςας οι βασιλεις ενομοθετησαν (q) ιουδαιοις, μη ωνεισθαι δουλον εθνικον, (r) επι τον ωνουμενον δουλον δημοσιον γενεσθαι. ει δε και περιτεμειν τολμησοι ὁ ιουδαιος, ὁν ωνησοιτο δουλον, εις κεφαλην ειναι τον κινδυνον, και των ὑπαρχοντων αφαιρεσιν. κωνςας δε γραφει τῳ κωνςαντιῳ προτρεπων γενεσθαι οικουμενικην συνοδον, εις τὸ (s) περας λαβειν τα της πιςεως. κηρυττεται ουν αυθις οικουμενικη συνοδος εν ὑπατιᾳ (t) ρουφου, και ευσεβιου, ὡς επι την (u) σαρδικην (x) γνωμῃ των δυοιν βασιλεων. εκ μεν των ἑσπεριων (y) τριακοσιοι συνηλθον επισκοποι. εκ δε των ανατολικων (z) ος, ὁι τινες εις προσωπον των δυτικων ουκ ηβουλοντο εισηλθειν, ει μη παυλον, και αθανασιον (a) εξελασωσι του συλλογου. ὁ ὁσιος μεν τοι (b) κορδουβης επισκοπος, και πρωτογενης ὁ σαρδικης, ουκ (c) ηνεσχοντο, μη παρειναι (d) παυλον, και αθανασιον. γενομενοι δε ὁι ανατο-

(p) Faſtorum ratio ſuadet, ut legatur κωνςαντινος, και κωνςας. vide Cod. Theodoſ. lib. XVI. tit. 9.

(q) *Ced.* ιουδαιον. Mſc. εθνικων. Interpretes Judaeum emptorem intellexere, ſed id accipiendum de ſervo empto, ut fiat publicus. Lib. XVI. Cod. Theodoſ. legis verba haec ſunt: Si aliquis Judaeorum mancipium ſectae alterius, ſeu nationis crediderit comparandum, mancipium fiſco protinus mancipetur.

(r) Mſc. επει.

(s) Mſc. περα.

(t) *Soz.* ρουφινου.

(u) *Soz.* σαρδω. Erat urbs Illyrici in confinio Myſiae ſuperioris. At concilium eratne oecumenicum? Ex mente Caeſarum ſine dubio. Sed orientales ſe proripuere. Hinc occidentalium concilium ſemper audit.

Scholium. Conſtantius, & Conſtans legem tulerant, ut ſervus gentilis, quem Judaei emiſſent, publicaretur. Et ſiquis Judaeus emptum ſervum circumcidere auſus eſſet, capitis ſupplicio, & bonorum proſcriptione mulctaretur. Conſtans verò Conſtantium literis exhortatur, ut oecumenicum convocaret concilium, quo res fidei terminarentur. Indicitur igitur rurſus generale concilium apud Sardicam de ſententia duorum Imperatorum, Ruſo, & Euſebio conſulibus. Ex occidente trecenti; ex oriente verò 76 Epiſcopi convenerunt, qui in conſpectum occidentalium venire recuſarunt, niſi Paulo, & Athanaſio e concilio ejectis. Hoſius verò Cordubae Epiſcopus, & Protogenes Sardicenſis Pauli, & Athanaſii abſentiam haud

(*x*) Mſc. γνωμην. *Soc.* δυσιν.

(*y*) *Soc.* περι τους τριακοσιους. At Athanaſius in epiſtola ad ſolitarios teſtatur, tam occidentales, quam orientales non plures fuiſſe, quam 170. In ſubſcriptione Hilarii 59.

(*z*) *Theod.* σν.

(*a*) Mſc. εξελασσωσι.

(*b*) *Soc.* κουδρουβης. Mſc. κουρδουμενς.

(*c*) *Soc.* ηνειχόντο.

(*d*) Ex epiſtola ſynodica orientalium apud Sardicam Epiſcoporum aperte colligitur, Paulum non interfuiſſe Sardicenſi concilio, utpote a civibus ſuis prohibitum, ut ſcribit Theodoretus Eccl. hiſt. l. 2. c. 5. Ergo non erat Romae, ſed Conſtantinopoli in ſuo Epiſcopatu.

ανατολικοι εν φιλιππουπολει, φανερως και ανασχυντως τὸ ὁμοουσιον αναθεματιζουσιν, (e) τὸ δε ανομοιον δογματιζουσιν. ὁι δε εν σαρδικῃ ερημην αυτων κατεδιητησαν. ὁρον δε πισεως (f) τα εν νικαιᾳ εκυρωσαν, και τὸ ανομοιον εκβαλλουσι, και αναθεματιζουσιν. (g) αποδιδοσι δε τους θρονους παυλῳ και αθανασιῳ. ετι γε μην και μαρκελλῳ τῳ αγκυρας απολογουμενῳ, και λεγοντι, (h) ὡς ουκ ενοηθησαν, ἁπερ εν βιβλοις εξεθετο, επει αυτος τους λεγοντας ψιλον ανθρωπον τον κυριον, μισει, και αποσρεφεται. της δε εν σαρδικῃ συνελθουσης συνοδου, και των ανατολικων αποδιασαντων, και συναχθεντων εν φιλιππουπολει, και πραξασης ἑκατερας, ἁ επραξεν, γραφει ὁ κωνσας τῳ κωνσαντιῳ ἢ παυλῳ και αθανασιῳ αποδουναι τους θρονους, ἢ δεξασθαι αυτον πολεμουντα. ὁπερ φοβηθεις ὁ κωνσαντιος, τους θρονους αποδουναι τοις δυσιν επισκοποις προυτιμησεν, (i) τουτὸ πραξαι συμβουλευσαντων τῳ κωνσαντιῳ αυτων εκεινων των εχθρων της πισεως, και πολεμιων αθανασιου και παυλου. και μετακαλειται ουν αθανασιον εκ της ιταλιας δημοσια (k) οχηματα δους αυτῳ προς την επανοδον, και γραμμασι πολλακις προτρεψας θαττον επανελθειν. αθανασιος δε εν ακυληιᾳ τοτε διαγων, δεξαμενος τα κωνσαντιου γραμματα, ἡκεν ες ῥωμην, τοις αμφι τον ιουλιον (l) συνταξαμενος. ὁ δε (m) φιλοφρονως

(e) At Hilarius in libro de ſynodis fidem orientalium Sardicae promulgatam pro catholica agnoſcit, quin & adfirmat anomianis omnem aditum obſtructum fuiſſe.

(f) Soc. της.

(g) Soc. αποδιδοασι.

(h) Mſc. και ὡς.

(i) Mſc. τουτῳ.

haud passi sunt. Orientales igitur Philippopoli congregati palam, & impudenter homousium anathemate damnarunt, & anomium seu dissimile decreverunt. Episcopi verò Sardicae collecti contra eos indicta causa pronunciarunt, & confirmata Nicaenae fidei formula vocem anomii reprobatam anathemate damnarunt, nec non sedes restituerunt Paulo, Athanasio, itemque Marcello Ancyrano, docenti, sensum librorum suorum non fuisse intellectum. Ipsum enim odio habere, ac aversari eos, qui Dominum simplicem hominem dicerent. Cum tam occidentales Sardicae collecti, quam orientales separati, ac Philippopoli congregati sua quilibet peregissent, Constans scribit ad Constantium, ut aut sedes Paulo, & Athanasio redderet, aut bellum expectaret. Qua re territus Constantius utrumque Episcopum in suas restituere sedes potius habuit, ipsius fidei adversariis, & Athanasii, Paulique hostibus Imperatori illud suadentibus. Athanasium igitur ex Italia revocat, currus, quibus reverteretur, publicos illi assignans, eumque frequentioribus, ut citò rediret, literis adhortatus. Athanasius verò, qui tum Aquilejae morabatur, receptis Constantii literis, Romam venit Julio salutem dicturus. Hic illum peramice dimisit,

(*k*) Msc. σχηματα.

(*l*) Ipse Athanasius in defensione secunda adversus Arianos ait: εγω δε δεξαμενος ανηλθον εις την ῥωμην συνταξασθαι τῃ εκκλησιᾳ, και τῳ επισκοπῳ. συνταςσεσθαι enim significat valedicere.

(*m*) Msc. μαλα φρονας.

φρονως απεπεμψεν αυτον, επιςολην δους (n) προς τον αλεξανδρεων κληρον, και λαον, ὡς εικος, τον ανδρα θαυμαζουσαν, επιδοξοτατον τοις πολλοις κινδυνοις γεγενημενον, και συνηδομενην (o) τῃ αλεξανδρεων εκκλησιᾳ (p) επι τοσουτου ἱερεως επανοδῳ και τα αυτου φρονειν παρακελευομενην. εντευθεν δε ἡκεν εις αντιοχειαν της συριας, ενθα τοτε διετριβεν ὁ βασιλευς. τας δε εκκλησιας κατειχε λεοντιος. μετα γαρ την του ευςαθιου φυγην οἱ εκ της εναντιας αἱρεσεως τον αντιοχειας επετροπευον θρωνον. πρωτος μεν (q) ευφρονιος. μετα δε τουτον (r) πλακιτος, και εφεξης τουτῳ ςεφανος, ὡς αναξιου δε αυτου αποχειροτονηθεντος, (s) λεοντιος τοτε την επισκοπην διειπεν, ὁν ὡς ἑτεροδοξον (t) παρῃτειτο αθανασιος, τοις καλουμενοις ευςαθιανοις εκοινωνει, εν ιδιωτων οικιαις εκκλησιαζων. αθανασιον τοινυν συν πολλῃ τιμῃ κωνςαντιος δεχεται, και αυτῳ, και παυλῳ τους θρονους απεδωκε, μακεδωνιου (u) ὑποςαντος της εκκλησιας, και ιδια συναγοντος. τρεις δε επιςολας κωνςαντιος ὑπερ αθανασιου τοις αλεξανδρευσιν επεςειλεν. αθανασιος δε λαβων τας επιςολας κωνςαντιου ελθων εις ἱεροσολυμα, προτερον μαξιμῳ, τῳ επισκοπῳ (x) ποιει τα κατα κωνςαντιου, και ιουλιου καταδηλα. μαξιμος δε συνοδον των επισκοπων συριας τε και παλαιςινης συναγαγων, αποδιδωσι συνοδικως αθανασιῳ

(n) Mſc. deeſt.

(o) Mſc. την εκκλησιαν.

(p) Mſc. τοσουτον.

(q) Julius Pollux ſibi conſtans non eſt. Nam *pag.* 298. Eulalium Euſtathio ſucceſſiſſe narrat.

misit, datis ad clerum, & populum Alexandrinum literis virum, ut par erat, multis celebrem periculis miratus, reditum tanti sacerdotis Ecclesiae Alexandrinae gratulatus, & ut idem cum illo sentiret, exhortatus. Inde autem pervenit Antiochiam Syriae urbem, ubi tunc Imperator agebat. Ecclesiae verò praefuit Leontius. Nam ab exilio Eustathii Antiochenam Ecclesiam sectarii administrarunt, quorum primus erat Euphronius, tum Placitus, dein Stephanus, quo tanquam indigno deposito Leontius Episcopatum rexit. Athanasius eum, ut heterodoxum aversatus cum iis, quos Eustathianos vocabant, communionem habuit, & in privatis aedibus conventus celebravit. Ab Imperatore igitur Athanasio honorifice recepto, sedibusque ei, ac Paulo restitutis, Macedonius loco cedens conventus privatos egit. Tres verò epistolas Constantius ad Alexandrinos pro Athanasio scripsit, quibus ille acceptis Hierosolymam delatus, Maximo urbis Episcopo Constantii, ac Julii voluntatem aperit, qui coacto Syriae, & Palaestinae Episcoporum concilio, & sede ac communione

(r) *Soz.* πλακητος. Fere ubique pro Flaccillo Placitus scribitur. Sed in versione Epiphanii Scholastici, & in Julii Papae epistola ad Episcopos synodi Antiochenae Flaccillus rectius scribitur.

(s) Msc. λεοντιον.

(t) Msc. παρητειτω.

(u) Msc. ὑπεσαντος.

(x) Msc. ποιειται κατα.

νασιῳ τον θρονον, και την κοινωνιαν. ταυτα δι' επιςολης ποιησας αλεξανδρευσι γνωριμα, και ὁυτως αθανασιος εν αλεξανδρειᾳ εγενετο, και εδεχθη ασμενως συν πολλῃ προθυμιᾳ. και τα μεν ὡδε συνεβη. τεταρτῳ δε ετει (y) απο της εν σαρδικῃ γενομενης συνοδου κτιννυται κωνςας περι τους προς δυσιν γαλατας, μαγνεντιου επιθεμενου τῃ βασιλειᾳ (z) κωνςαντιου ηδη του μειζονος αδελφου αυτου προαναιρεθεντος. αντεποιηθη δε της βασιλειας νεποτιανος αδελφιδους ὑπαρχων (a) κωνςαντινου του μεγαλου. ανειλεν δε και τον νεποτιανον ὁ μαγνεντιος, και εμεινεν αντερῶν τῳ κωνςαντιῳ μονῳ λοιπον εκ των ὑιων του κωνςαντινου περιλειφθεντι. και εν (b) σερμιῳ δε ἑτερος τις εν τῳ αυτῳ χρονῳ ανεφανη τυραννος (c) βρετανιων ονοματι, και ὑπο του ςρατου βασιλευς ανεδειχθη. κωνςαντος δε αναιρεθεντος, καιρον ἑυροντες ὁι αρειανοι επιτηδειον, αναπειθουσι παλιν κωνςαντιον κατα παυλου, και αθανασιου. και παυλον μεν εξωρισεν απο κωνςαντινουπολεως, και οικειν εις (d) κουκουσον της αρμενιας προσεταξεν. τουτον δε κατα την ὁδον ὁι απαγοντες επνιξαν. αντεισυνηχθη δε παλιν εις τον θρονον ὁ λυμεων μακεδωνιος. μαρκελλου δε εκβληθεντος, παλιν εν τῃ αγκυρᾳ αντεδοθη βασιλειος. λουκιος δε ὁ ανδριανουπολεως εν δεσμοις απεθανεν. (e) τῳ αθανασιῳ δε ὁυτω τον κωνςαντιον θυμωθηναι κατ' αυτου παρεπεισαν, ὡς κεφαλικην αυτῳ τιμωριαν εψηφισασθαι. ὁπερ

(y) Soz. deest.

(z) Potius κωνςαντινου.

(a) Socrates male ponit κωνςαντίου. Erat enim Nepotianus Eutropiae ſororis Conſtantini filius, ut apud Victorem, & Eutropium legitur. Sic etiam Epiphanius legit, ſed male fratruelem Conſtantini vertit.

(b) Soz. σιρμιῳ.

nione Athanasio synodice restituta, Alexandrinos hac de re per literas edocuit. Et sic Athanasius Alexandriam ingressus summo cum studio receptus est. Haec quidem ita se habuere. Quarto autem post concilium Sardicense anno Constans ad Galatas occidentales interficitur Magnentio imperium occupante, cum jam antea Constantinus frater natu maximus de medio sublatus esset. Vindicavit sibi imperium Nepotianus Constantini M. patruelis, quo etiam occiso Magnentius cum Constantio, qui solus e Constantini filiis supererat, de imperio contendit. Sed & Sermii eodem tempore alius quidam tyrannus nomine Bretanion apparuit ab exercitu Imperator declaratus. Constante jam interfecto, Ariani tempus opportunum nacti, Constantium rursus contra Paulum, & Athanasium instigant, qui Paulum urbe ejectum Cucusi in Armenia degere jubet. At in via a ductoribus strangulatur, pro quo perditor ille Macedonius in sedem rursus intruditur. Marcello quoque expulso, Ancyrae denuò surrogatur Basilius. Lucius verò Adrianopolis Episcopus in vinculis moritur. Adversus Athanasium iram Constantii adeo excitarunt, ut capitale supplicium ei decerneret. Cujus

(c) *Chron. Al.* βετρανιων.

(d) Scribitur etiam cum dupplici σ. Cucussus urbs Armeniae minoris Eustathio, Cocussa S. Athanasio, & Cusum dicta ab Ammiano in Ciliciae, & Cappadociae confinio sita.

(e) Msc. ς.

ὁπερ προγνους αθανασιος, φυγῃ την σωτηριαν επραγματευσατο. μακεδωνιως δε διωγμον κατ᾽ αυτων ορθοδοξων εκινησεν, των ειδωλοις λατρευσαντων ουχ ἡττονα. πολλους τε θανατους, και δημευσεις επηγαγεν, εν ὁις και μαρτυριον και μαρκιανον (*f*) ὑπουργους του παυλου γεγενημενους δια του επαρχου ανειλεν. ην δε ὁ μεν ὑποδιακονος. ὁ δε μαρκιανος ψαλτης, και αναγνωςης των ἱερων γραφων. ὁ δε ταφος αυτοις εςιν επισημος προ του τειχους κωνςαντινουπολεως, ὁια γε μαρτυρων μνημα, ευκτηριον οικον περικειμενος, ὁν οικοδομειν ηρξατο ιωαννης. ετελεσιουργησεν δε σισιννιος, ὁι δε μετα ταυτα προςαντες της κωνςαντινουπολεως εκκλησιας. ὁ δε κωνςαντιος επὶ ιλλυρικους ςρατευσας κατα βρεττανιωνος, ἡκεν εις σιρμιον. του δε ςρατου προδεδωκοτος αυτῳ παρεσκευασεν ὁ κωνςαντιος τον μεν βασιλικον ςεφανον αποθεσθαι, καθισαι (g) εν προυσῃ, ιδιωτικως ζην συγχωρησων αυτῳ. επει δε τα κατα βρεττανιωνα ὡδε αυτῳ απεβη, πλειςην κατα μαγνεντιου ςρατειαν ες ιταλιαν εξεπεμψεν· γαλλον δε τον αυτου ανεψιον, καισαρα καταςησας, εις συριαν απεςειλεν επι φυλακῃ του κατα την ἑω κλιμακος. εν δε τῳ τοτε κυριλλου μετα (*h*) μαξιμον την ἱεροσολυμων εκκλησιαν (*i*) επιτροπευοντος ςαυρου σημειον (*k*) τῳ ουρανῳ ανεφανη καταυγαζον λαμπρως, ουχ ὁιον κομητης ταις (*l*) εκλαμψεσιν απορρεων, αλλ᾽ εν συςασι πολλου φωτος επιεικως πυκνον, και διαφανες. μηκος μεν ὁσον εκ του κρανιου

μεχρι

(*f*) *Soz.* συνοικους.

(g) *Chron. Al.* εν πολει προυσιασι της βιθυνιας. Alia eſt Pruſa, alia Pruſias.

(*h*) *Al. M.* μαξιμωνα.

jus praeſcius Athanaſius fuga ſalutem petiit. Macedonius verò vexationem orthodoxorum ſuſcepit haud minorem ea, quam idolorum cultores adverſus Chriſtianos excitarunt. Multos neci, ac proſcriptioni ſubjecit, quos inter Martyrium, & Marcianum Pauli miniſtros, illum ſubdiaconum, hunc cantorem, & ſacrarum ſcripturarum lectorem, Praefecto traditos interfecit. Eorum ſepulchrum eſt ante muros Conſtantinopolis admodum inſigne, tanquam martyrum monumentum oratorio, quod Joannes aedificare coepit, Siſinnius verò, aliique deinceps Conſtantinopolitanae Eccleſiae praeſules abſolverunt, circumdatum. Conſtantius in Illyricum movens contra Brettanionem Sirmium pervenit, eumque ab exercitu proditum corona exuit caeſarea, Pruſae degentem privatim ſe tenere permittens. Tali ſucceſſu contra Brettanionem habito, pleraſque copias contra Magnentium in Italiam miſit. Gallum verò ſobrinum ſuum Caeſarem conſtituit, & in Syriam ad cuſtodiendum orientis aditum ablegavit. Hoc ipſo tempore, cum Cyrillus poſt Maximum Hieroſolymorum Eccleſiae praeeſſet, ſignum crucis in coelo apparuit, ſplendide refulgens, non ſicut cometa radiis diffluentibus, ſed multi luminis congerie omnino denſum, ac pellucidum; 15 circiter ſtadiis longum,

(*i*) Mſc. επιτροπευοντα.

(*k*) *Ced.* εν ουρανῳ.

(*l*) *Soz.* ελλαμψεσιν.

μεχρι του ορους των ελαιων, αμφι δε δεκα, και πεντε ςαδια τον ὑπερ τον χωρον τουτον ουρανον (m) απολαβον. ἑυρος δε τῳ μηκει αναλογον, περι ὁυ και φερεται προς κωνςαντιον αναφορα. φωτινος δε ὁ του σιρμιου επισκοπος ἁιρετικος πανυ δειχθεις, και παυλου του σαμωσατεως κηρυττων τὸ φρονημα ὑπο της εις τουτὸ συναθροισθεισης (n) συνοδου εν σιρμιῳ καθηρεθη. ὁι αυτοι δε και πιςιν εξεθεντο, ἡν μαρκον φησι τον αρεθουσιον ὁ σωκρατης συνταξαι. ἡ δε τοιαυτη εκθεσις εξεβαλε και τὸ ὁμοουσιον, μη χρηναι λεγουσα ουσιας ονομα φερειν ὁλως επι θεοτητος, δια τὸ μηδε ταις γραφαις τουτο εμφερεσθαι. μαγνεντιος δε ὁ τυραννος εις διαφορους (o) πολεμους ἡττηθεις ὑπο των ςρατιωτων κωνςαντιου, εφυγεν (p) εις γαλλιους κακει παλιν καταληφθεις εν λουγδουνῳ, εσφαξε πρωτον την ιδιαν μητερα, και τον αδελφον. εσφαξε δε και ἑαυτον. και αλλος δε αδελφος αυτου ονοματι δεκεννιος απηγξατο. ανεφυη δε και ἑτερος τυραννος περι γαλλιους ονοματι (q) σουλβανος. ὁν ανειλον ὁι ςρατηγοι κωνςαντιου. εν δε διοκαισαρειᾳ της παλαιςινης ιουδαιοι ὁπλα (r) κατα των χριςιανων εκινησαν, γαλλος δε ὁ καισαρ εκ του πλησιον πολεμησας, πολλους ανειλεν των ιουδαιων. και αυτην δε διοκαισαρειαν καθειλεν ἑως εδαφους. επαρθεις δε (s) τῃ νικῃ

(m) Mſc. απολαβων.

(n) Erant tres ſynodi Sirmienſes. Prima A. 351. contra Photinum. Altera A. 357. contra Hoſium & Potamium. Tertia A. 359. ubi formula fidei a Marco Arethuſio dictata eſt. Adeoque fallitur Pollux cum Socrate, dicendo, Marcum dictaſſe formulam fidei adverſus Photinum. Potius Baſilio Ancyrano, qui primas hic partes egit, adſcribenda eſt.

gum, quantum a Calvariae loco usque ad montem olivarum eſt, coelo, qui huic loco imminet, intercepto, & longitudine latitudini reſpondente. Ea de re ad Conſtantium quoque relatum eſt. Photinus Sirmii Epiſcopus, haereticus admodum declaratus, & Pauli Samoſateni dogma praedicans, a concilio ipſius cauſa coacto Sirmii depoſitus eſt. Iidem & fidem edidere, quam Marcum Arethuſium compoſuiſſe Socrates teſtatur. Talis verò fidei editio homouſium expunxit dicendo, non oportere, ut ſubſtantiae nomen prorſus ad divinitatem ducat, cum nec in ſcripturis occurrat. Magnentius verò tyrannus variis ſuperatus praeliis a Conſtantii milite, in Galliam ſugit, ibique rurſum Lugduni deprehenſus, matre, & fratre primo interfectis, ſibi ipſi violentas manus intulit. Alter Magnentii frater nomine Decennius ſibi mortem laqueo conſcivit. Sed & alius in Gallia exortus eſt tyrannus, cui nomen Sylvani erat, brevi a ducibus Conſtantii extinctus. Diocaeſareae in Paleſtina Judaei arma in Chriſtianos movere. Gallus verò Caeſar, copiis ex propinquo adductis, multos Judaeorum occidit, Diocaeſarea ſolo aequata. Victoria autem elatus res ſecundas haud tulit, ſed verſis

(o) Librarius in margine notavit. Mſc. τοπους.

(p) *Chr. Al.* εν γαλλιαις εις λουγδουνον πολιν. *Soz.* εις μουρσαν.

(q) *Soc.* σιλουανος. *Soz.* σιλβανος.

(r) *Soc.* κατα ῥωμαιων.

(s) Mſc. ἡ νικη.

νικη την ευπραγιαν ουκ ηνεγκεν, αλλα προς τυραννιαν ιδων, δομετιανον τον επαρχον της ἑωας και μαγνον (t) κυεςωραν ανειλεν, μηνυσαντας κωνςαντιῳ τα της (u) βουλης αυτου. ὁπερ γνους ὁ κωνςαντιος, μεταπεμπτον ποιησαμενος γαλλον περι (x) φλαβονα την νησον αναιρεθηναι προσεταξεν. τουτου δε γενομενου ιουλιανον τινα τον αδελφον του γαλλου προβαλλομενος καισαρα, (y) κατα των εν γαλλιοις βαρβαρων απεςειλεν. καθῃρημενων δε των τυραννων, καταλιπων το σιρμιον ὁ κωνςαντιος επι την ῥωμην αφικετο. (z) εν ταυτῃ γαρ εβουλετο, την κατα των τυραννων επιτελειν ἑορτην. εν τουτῳ δε ιουλιος ετελευτησεν (a) επι πεντε και δεκα ενιαυτοις την ῥωμαιων εκκλησιαν επιτροπευσας. διαδεχεται δε τουτον λιβεριος. αετιος (b) ὁ λεγομενος αθεος, εν αντιοχειᾳ της συριας (c) ανεφυη αἱρεσιαρχης, τα αυτα μεν τῳ αρειῳ περι το θειον φρονων. διακρινομενος δε προς τους αρειανιζοντας, διοτι αρειον εις κοινωνιαν εδεξαντο, ὑποκριθεντα ὁλως εν τοις χρονοις κωνςαντινου την εν νικαιᾳ συνοδον δεχεσθαι. οὑτος δε ὁ αετιος αντιοχευς μεν ην τῳ γενει. επαιδευθη δε τα ἑλληνων κατα την αλεξανδρειαν, και επανελθων χειροτονειται εις αντιοχειαν ὑπο (d) λεοντιου του αρειανου διακονος. εμισουν δε αυτον και οἱ τουτου ὁμοφρονες, δι' ὁτι της μην ἁγιας γραφης ην παντη αμυητος, και των ἑρμενειων

(t) *Soc.* κυαιςωρα. *Ced.* κοιαιςωρα.

(u) *Ced.* επιβουλης.

(x) *Ced.* θαλαμωνα. *Soc.* φλανωνα. *Soz.* φλαβωνα. Plinio, & Ptolemaeo urbs Liburniae, nunc Fianona oppidulum Istriae in ora maris Adriatici & sinus Fianatici ab eo dicti sub dominio Venetorum. *Chr. Al.* εν ισῳ τῃ νησῳ. In Iso Insula.

(y) *Soc.* επι τους εν γαλλιᾳ βαρβαρους.

verſis ad tyrannidem oculis Dometianum orientis praefectum, & Magnum Quaeſtorem, qui ipſius conſilia Conſtantio indicaverant, interfecit. Quo cognito Conſtantius Gallum accerſitum, ad inſulam Phlabonem vita privari juſſit. Quae cum fierent, Julianum Galli fratrem deſignavit Caeſarem, & in Galliam contra barbaros miſit. Tyrannis verò ſublatis Sirmio digreſſus Conſtantius Romam pervenit, ob tyrannos extinctos feſtum ibi diem celebraturus. Interea Julius rebus humanis ereptus eſt, adminiſtrata per 15 annos Romana eccleſia. Liberius verò illi ſucceſſit. Aetius, qui dicebatur Athéus, Antiochiae in Syria prodiit haereſiarcha, idem cum Ario de divinitate ſentiens, Arianorum verò diſcrimen faciens, cum Arium ad communionem recepiſſent, tempore Conſtantini Nicaenum concilium ſe recipere prorſus ſimulantem. Hic Aetius genere quidem Antiochenus erat. Alexandriae verò Graecis imbutus literis, & Antiochiam reverſus a Leontio Ariano diaconus eſt ordinatus. Licet eadem cum Arianis ſentiret, eum odio habuere, eoquod ſacrarum ſcripturarum prorſus imperitus, & interpretationum, atque expoſi-

(z) *Soz.* ενταυθα.

(a) Sozomenus falſò ei annos XXV. ſui Epiſcopatus attribuit. Vetus enim liber de Epiſcopis Romae narrat, eum ſediſſe XV annis, menſe uno, diebus XI.

(b) *Soc.* ὁ επικληθεις.

(c) *Soc.* επεφυη.

(d) Mſc. λεντιου.

μενειων αυτης, και των εξηγησεων απειρος. εκ δε των αριςοτελους μονον εκομπαζεν. διο τουτον εξεβαλον. ὁ δε κρυπτειν την ιδιαν αισχυνην πειρωμενος, προεφασιζετο, ὁτι δια την επιορκιαν αρειου, αυτος εξ εκεινων απεσκισεν. τουτου του αετιου γεγονε μαθητης ὁ ευνομιος, (e) ὑπογραφευς αυτου γενομενος προτερον. συνοδος δε εν μεδιολανῳ κατα κελευσιν κωνςαντιου γεγενηται, εν ᾗ εκ των ανατολικων ου σφοδρα πολλοι συνηλθον. εκ δε των ἑσπεριων (f) περι τους τριακοσιους ἑυρεθησαν, ὁι τινες ὁρωντες τινας παλιν αθανασιῳ (g) σκευασαι, διελυθησαν απρακτοι. λιβεριος δε ὁ ῥωμης επισκοπος διηλεχθη κωνςαντιῳ ὑπερ του ὁμοουσιου θειοτατα, και ὑπερ αθανασιου του ἱερου σφοδρα λαμπρως, ἡνικα και ευσεβιος ο ευνουχος αρειανος ὑπαρχων, σφοδρως επολεμει λιβεριον. μη πεισθεις δε λιβεριος τῳ σκοπῳ συνελθειν κωνςαντιου, εξωρισθη (h) εις βεροιαν της θρακης. και αντιχειροτονουσι φιληκα τινα ἑνα των διακονων της ῥωμης ὑπαρχοντα. μετα δε (i) χρονους δυο, γενομενου αυθις του κωνςαντιου εις ῥωμην αἱ συγκλητικαι γυναικες προσερχονται, αιτουσαι την λιβεριου επανοδον. ὁ δε αποκρισιν αυτοις δεδωκεν, ὡς χρη αυτας αρκεσθηναι τῳ φιλικι. ὁυτος δε ὁ φιλιξ την μεν συνοδον την εν νικαιᾳ εδεχετο, τοις δε ταυτης εχθροις αδεως εκοινωνει. ὁι δε ῥωμαιοι φιλικι κοινωνειν ουκ ηνησχοντο αλλ᾽ ιδιᾳ καθ᾽ ἑαυτους εκκλησιαζον. ὁπερ γνους ὁ κωνςαντιος ανακληθηναι προςταττει

(e) Soc. ταχυγραφος.

(f) Soc. ὑπερ τους τ. Vix credibile eſt tot ibi fuiſſe, ſcribendum fors λ. cum in epiſtola concilii Mediolanenſis non niſi 30 Epiſcoporum numerus habeatur.

poſitionum ignarus eſſet. De iis tantum, quae Ariſtotelis erant, gloriabatur. Ideo eum expulere. Suam verò ignominiam occultare conatus praetendit, quaſi ipſe ſe ab eorum communione ob Arii perjurium ſeparaſſet. Hujus Aetii diſcipulus erat Eunomius, ipſius antea notarius. Mediolani verò concilium juſſu Conſtantii convocatum eſt, ad quod orientalium non multi admodum convenere; occidentalium verò trecenti circiter numerati ſunt, qui contra Athanaſium rurſus quidpiam a non nullis parari videntes, infecta re abiere. Liberius verò Romanus Epiſcopus ad Conſtantium de homouſio divine prorſus, & pro S. Athanaſio ſplendide admodum diſſeruit, ubi Euſebius Eunuchus, Arianus & ipſe, Liberium vehementer oppugnavit. Cum verò Liberius ad mentem Conſtantii non accederet, Beroeam Thraciae urbem relegatus eſt. In ejus locum Felicem Romanorum diaconorum unum ordinarunt. Duobus annis elapſis Conſtantium rurſus Romam venientem ſenatoriae matronae adierunt, Liberii reditum petentes, quibus reſpondit, debere ipſas eſſe Felice contentas. Ille quidem Nicaenum concilium recepit, cum ejus verò adverſariis libere communicavit. Romani verò cum Felice communicare haud ſuſtinentes, privatos habuere conventus. Quo intellecto Conſtantius Liberium

(g) Mſc. σκευασαι κατασκευαζοντι.

(h) *Soz.* βεϱοιην.

(i) *Theod.* δυο διεληλυθοτων ετων.

τει λιβεριον, (k) ῷ και τον θρονον απεκατεςησε. Φιλιξ δε εξηλθε (l) της ῥωμης, και ουκ ετι επανηλθεν. οἱ δε αρειανοι συνοδον εν αριμεινῳ συναθροισθηναι παρεσκευασαν επ᾽ αναιρεσει της Φωνης του ὁμοουσιου, και αυτης της ουσιας, εν ᾗ συνελθοντες τους δυτικους επισκοπους συναρπασαι ουκ ισχυσαν. της γαρ εν νικαιᾳ πιςεως εφασκον μη εξιςασθαι. ὁθεν και κωνςαντιῳ δἰ επιςολων δυο τον ιδιον σκοπον εΦανηρωσαν, προς ὁυς και αντεγραψεν. οἱ δε κατα τον σκοπον αυτων εν αριμινῳ μη πραξαντες, εν νικῃ της θρακης συνηλθον, κακει την ιδιαν λωβην εγγραφως εξεθεντο.

Ἰςεον δε, ὁτι εν τῃ προς κωνςαντιον πρωτῃ επιςολῃ οἱ εν αριμινῳ συνελθοντες επισκοποι ορθοδοξοι δυτικοι γραΦουσιν, ὁτι κωνςαντινος ὁ μεγας τελευτων εβαπτισθη. ουκ ουν και οἱ δυτικοι μαρτυρουσιν, ὁτι ουκ εβαπτισθη εν ῥωμη. αθανασιος ὑπο κωνςαντιου ζητουμενος, μη θαρρησας ελθειν δια τας επιβουλας, ἁς αυτῳ εν τοις βασιλειοις ετυρευον, πεμπει προς απολογιαν πεντε μεν επισκοπους, και τινας πρεσβυτερους, ὡν πρωτος ὑπηρχεν (m) σαραπιων θμουεων επισκοπος, ανηρ λογιος, και (n) τῳ βιῳ θεσπεσιος. πολλακις τας επιβουλας θεοθεν προγνους διεΦυγεν αθανασιος, ὡς (o) εκ τουτου τους ἑλληνας, και ἑτεροδοξους γοητειαν επιΦημιζειν τῳ αγιῳ. ὡς και (p) προσερχομενῳ τους ἑλληνας επι τῃ Φωνῃ της κορωνης επιπαιζειν πυνθανομενους, τι αρα σημαινει ἡ κορωνη κραζουσα. τον δε γελωντα ειπειν, ὁτι τὸ (q) κρα τῃ ῥωμαιων Φωνῃ

(k) Mſc. ὃν και.

(l) Mſc. την ῥωμην.

(m) Soz. σεραπιων ὁ θμουαιος.

(n) Mſc. τον βιον.

rium revocari juſſit, cui & ſedem reſtituit. Felix verò Roma egreſſus, non amplius rediit. Ariani ad tollendam conſubſtantialis, ipſiusque ſubſtantiae vocem Arimini concilium cogi pararunt, in quo Epiſcopos occidentales ad ſe trahere non potuerunt. Ajebant enim ſe a fide Nicaena non deſiſtere. Unde & duabus epiſtolis ad Conſtantium miſſis mentem ſuam declararunt, quibus & reſpóndit. Iſti autem Arimini a ſcopo aberrantes Nicae in Thracia convenere, ſuamque contumeliam ſcripto edidere.

Sciendum verò eſt, Epiſcopos occidentales orthodoxos, qui Arimini convenere, in prima ad Conſtantium epiſtola ſcribere, Conſtantinum M. moribundum eſſe baptizatum. Proinde etiam occidentales teſtantur, eum Romae non eſſe baptizatum. Cum Athanaſius a Conſtantio vocaretur, ob inſidias ſibi in palatio comparatas, ſiſtere ſe haud auſus, quinque Epiſcopos, ac quosdam Presbyteros, quorum primus erat Sarapion Thmueorum Epiſcopus, vir dicendi copia, & vitae ſanctitate admirabilis, ſui ad defenſionem miſit. Saepe Athanaſius ex inſidiis divinitus praeſcitis elapſus eſt, adeo, ut gentiles, ac heterodoxi exinde ſancto praeſtigias improperarent; ut gentilium turba obvium illudens rogaret, quid cornix crocitans ſignificaret. At ille ſubridens dixit, latine cras ſignificari.

(o) Mſc. τουτους.
(p) Mſc. προσερχομενων. Soz. προιοντος αυτου.
(q) Soz. κρας.

φωνη σημαινει το (r) αυριον. αυριον τοινυν, φησιν, ὁ ῥωμαιων βασιλευς δια θεσπισματος κωλυσει τους ἑλληνας τελεσαι την ἑορτην αυτων, ὁπερ προς εργον εκβεβηκε. τῃ επαυριον κωλυθεντων ἑλληνων εκ θεσπισματος κωνςαντιου, ἑορτασαι την ἑορτην αυτων. λεοντιου του αντιοχειας τελευτησαντος, ευδοξιος ὁ γερμανικιας επισκοπος τυραννιδι χρησαμενος, μετελθων ἡρπασεν τον θρονον αντιοχειας. πανυ δε χαλεπα κατα τον της ορθης πιςεως ειργαζετο. συνοδον αλλην εν νικομηδειᾳ γενεσθαι κωνςαντιου θεσπισαντος, πειθουσιν αυτον οἱ αρειανοι εν νικαιᾳ μαλλον γενεσθαι την συνοδον, ἱνα την μελλουσαν παρ᾽ αυτων παρατροπην της πιςεως γινεσθαι εξαπατην οἱ απλουςεροι (s) δια της ὁμωνυμιας της πολεως καταδεξονται. νικομηδειας τε τοτε σεισμῳ χαλεπῳ παθουσης, περι οὑ και (t) αρσακιος ὁ θαυμαςος μοναχος προαγορευσας ετυγχανεν, εις ταρσον εδοξε συναθροισθηναι την συνοδον, και τουτου δε ὑπερτεθεντος, εν σελευκιᾳ της ισαυριας ἡ συνοδος γεγονε. αρσακιος οὑτος ὁ απο περσων μονασας εν τινι πυργῳ του τειχους νικομηδειας, θαυματα πλειςα θεου χαριτι εποιει, και των μελλοντων ειχε την προγνωσιν. κυριλλος ὁ ἱεροσολυμων, και ὁ καισαρειας ακακιος περι πρωτειων φιλονεικησαντες δεινως κατ᾽ αλληλων (u) ὡπλισαντο, ὡς τον ακακιον καθελειν τον κυριλλον, και των ἱεροσολυμων εξελασαι. ὁ δε ελθων εν ταρσῳ προς τον τοτε επισκοπον σιλβανον, συν εκεινῳ διετριβεν. το δε κατα κυριλλον, και ακακιον κεφαλαιον γραφει λεπτομερως ὁ μεμψουεςιας θεοδωρος εν λογῳ των κατα ευνομιου. οἱ εν σελευκειᾳ συνελθοντες διχως διηρεθησαν, και αμφοτεροις τοις

μερισι

(r) Msc. αιριον.

(s) Soc. τῳ παρομοιῳ.

ficari. Cras ergo, inquiebat, Imperator gentilibus festi sui celebrationem edicto interdicet. Quod reipsa accidit, gentilibus die postero, ne festum celebrarent, lege Constantii impeditis. Leontio Antiochiae mortuo, Eudoxius Germaniciae Episcopus tyrannide usus mitram Antiochenam arripuit. Durissime verò orthodoxum habuit. Constantio aliam synodum Nicomediae convocaturo Ariani persuadent, ut Nicaeam potius destinaret, simpliciores eodem urbis nomine ob fidem variandam decipiendi animo. Cum Nicomediae labes facta esset magno terrae motu, quem Ursacius quoque monachus admirabilis praedixit, apud Tharsum convenire visum est. Cum vero neque illud placeret, Seleuciae Isauriae urbe concilium habebatur. Ursacius ille Persia oriundus, Nicomediae in quadam moenium turri secum, ut ajunt, vixit, multa miracula Dei gratia patravit, & futuri cognitionem habuit. Cyrillus Hierosolymorum, & Acacius Caesareae de primis contendentes graviter in se invicem armabantur, adeo, ut Acacius depositum Cyrillum Hierosolymis ejiceret. Hic verò Tharsum delatus cum Sylvano, qui tunc huic Ecclesiae praeerat, morabatur. Contra Cyrillum, & Acacium Theodorus Mopsuestiensis capitulum in libro contra Eunomium subtiliter scripsit. Qui verò Seleuciae convenere, in duas partes divisi sunt, ambabus

(t) Soz. αρσακιος.

(u) Msc. ἀπληστωντο.

μερισι τὸ εκβαλειν τὸ ὁμοουσιον εσπουδαζετο. τῳ δε εν μερει τα λοιπα της εν νικαιᾳ δεχεσθαι ηρεσκεν. ακακιος δε του χειρονος μερους ην εξαρχος, εχων συν αυτῳ και ευδοξιον. συν αυτοις δε ην και ὁ μακεδωνιος. παντα δε τα κινηθεντα εγγραφως εκινηθησαν, ἅπερ σαβινος κατα λεξιν (x) ἱϛορησε. ὁι δε του αλλου μερους εν σελευκειᾳ καθειλον ευδοξιον τον απο γερμανικϊας μετελθοντα εις αντιοχειαν, και χειροτονουσιν ανανιανον. ακακιος δε ελθων προς κωνϛαντιον δεινως κυριλλῳ εσκευασεν. πολλων ουν κινηθεντων επι του βασιλεως, φιλονεικιαι εξ ἑκατερου μερους γεγονασι περι της πιϛεως, εν ὁις φασι σιλβανον τον ταρσου, και ευϛαθιον σεβαϛειας λαμπρως αγωνισασθαι, ετι δε και τον αγκυρας βασιλειον. αετιον δε τον ευνομιου διδασκαλον εξορισθηναι δια τὸ ανομοιον παρεσκευασεν συνοντα τῳ ευδοξιῳ. ὁι αυτοι δε προτερον τας ευδοξιου βλασφημιας ελεγξαντες, μακεδωνιον της επισκοπης της βασιλιδος εκβαλλουσιν, και αντικαθιϛωσιν ευδοξιον, μειζονι κακῳ τὸ μεγα κακον αμειβομενοι. κυζικου δε εκβαλλοντες ελευσιον χειροτονουσιν ευνομιον, αφαιρεθεις δε μακεδωνιος την κωνϛαντινουπολεως (y) επισκοπην εις τιπυριπυλας χωριον της βηθυνιας διετριβεν. ενθα και ετελευτησεν. ευδοξιος δε την εκκλησιαν κατεσχεν, ἡνικα ἡ ἁγια σοφια εν πρωτοις ενεκαινισθη, και ὁ βασιλευς κωνϛαντιος εγγυς της ἁγιας ειρηνης εκτισεν. μετα δε την εν νικαιᾳ των ἁγιων πατρων συνοδον, και την της πιϛεως εκθεσιν, εν διαφοροις τοποις τε και συνοδοις εννεα εγγραφως ὁροι εξετεθησαν πιϛεως, αλλως και αλλως συντεταγμενοι. επ᾽ ανατροπῃ της ορθοδοξου πιϛεως κατα ευνομιου

κυζικηνου

(x) Mſc. ἱϛορησε.

babus vocem consubstantialis expungere conantibus. Uni parti reliqua concilii Nicaeni recipere placuit. Acacius partis pejoris dux erat, quocum etiam Eudoxius, & Macedonius fuere. Cuncta scriptis agitata sunt, quae Sabinus ad verbum memoriae prodidit. Pars verò altera Seleuciae Eudoxium Germanicia Antiochiam translatum deposuit, & Ananianum ordinavit. Acacius Constantium adiit, gravia in Cyrillum molitus. Multis igitur coram Imperatore agitatis, contentiones ex utraque parte de fide natae sunt, è quorum numero Sylvanum Tarsi, & Eustathium Sebastiae, insuper & Basilium Ancyrae Episcopos splendide decertasse ajunt. Aetium verò, Eunomii magistrum, Eudoxio adhaerentem in exilium mitti paravit, eoquod anomium, seu dissimile assereret. Iidem ipsi, qui prius Eudoxii blasphemias criminabantur, Macedonio Episcopatu regiae ejecto, Eudoxium substituunt, magnum malum majori commutantes. Eleusium Cycico expellunt, & Eunomium ordinant. Macedonius Episcopatu suo exutus, Tipyripylis Bithyniae loco morabatur, ubi etiam vitam morte commutavit. Eudoxius verò Ecclesiam tenuit, quando S. Sophiae templum dedicatum fuit, ab Imperatore Constantio prope S. Irenem exstructum. Post concilium Nicaenum, & fidei expositionem novem fidei' definitiones alio semper modo compositae variis in locis, & conciliis scripto editae sunt. Cum fides subverteretur, Cycice-

ni

(y) Dicitur enim, αφαιρω σε τοδε.

κυζικηνοι ευδοξιῳ προσηλθον, ὡς δεινως βλασφημουντα αιτιασαμενοι. ευδοξιος δε ὡς συμφρονος ευνομιου εφεισατο. δἰ ὁ προσηλθον τῳ κωνςαντιῳ. ὁ δε οργισθεις εκβαλειν ηπειλησε του θρονου τον ευδοξιον, ει μη κρινοι δικαιως, και απεξελθοι ευνομιῳ. ὁπερ γνους ευνομιος εφυγεν, και εχθραν προς ευδοξιον εσχεν, προδοσιαν εγκαλων φιλῳ ὁυτως ὑπερασπιζοντι. κατ᾽ εκεινον δε τον καιρον σαπωρου του περσων βασιλεως κατα (z) τους νισιβαιους ςρατευσαντος, και δια τινος μηχανης τον μηγδωνιον ποταμον κατα του τειχους αγαγοντος, και τουτο ςρεψαντος, (a) ιακωβος ὁ ἱερος επισκοπος νισιβης, θειως αντεπαρεταξατο τῳ σαπωρι, και τουτον εδιωξεν απρακτον, κωνςαντιου οντος εις αντιοχειαν. εδιωξε δε ὁυτως (b) σκνιπας, και κωνωπας δἰ ευχης επιπεμψας, ςρατῳ και ιπποις, και τοις ελεφασιν, εξ αιτησεως εφραιμ του ἁγιου. εφραιμ δε ὁ συρος μεγας (c) ην εργῳ, και λογῳ, (d) και πολλα (e) εγγραφως ωφελιμα καταλελοιπεν. φασι δε ὁτι τριακοσιας μυριαδας (f) ςιχων εκδεδωκε, και τα αυτου πονηματα ψαλλειν συρους εδιδασκεν, αντισπασασθαι τους πολλους εθελων εκ της πλανης του βαρδισανου δια του μελους, και της ῳδης εφελκομενου τους πλειονας. διακονος δε ην αιδεσιμος ὁ μεγας εφραιμ, και μειζον τι γενεσθαι ουκ εδεξατο. εν δε τῳ τοτε ευδοξιου κατασχοντος την κωνςαντινουπολεως εκκλησιαν

(z) Mſc. του νισιβαιων.

(a) Julius Pollux duas urbis obſidiones confundit, & tempus illius, quam deſcribit, male aſſignat poſt ſynodum Ariminenſem, quae erat 359, cum tamen ſecunda fuerit 350, quo anno non Jacobus, ſed Vologeſus jam Niſibis Epiſcopus erat.

ni Eudoxium adiere, Eunomium graviter blaſphemantem accuſantes. At Eudoxius, qui idem cum Eunomio ſentiebat, illi parcuit. Hinc ad Conſtantium acceſſere, qui indignatus minabatur, ſe ejecturum ſede ſua Eudoxium, ni juſte judicans ad Eunomium ſe conferret. Quo reſcito, Eunomius fugit, Eudoxium odio inſectatus, & amicum, qui ſic tuebatur, proditionis accuſans. Eodem tempore cum Perſarum Rex Sapor Niſiben aggreſſus, curſu Migdonii fluvii contra muros arte quadam directo, illos ſterneret, Jacobus Niſibis Epiſcopus Sapori divinitus reſtitit, eumque re infecta abire coegit, Conſtantio Antiochiae commorante. Nempe precibus ſuis cinifes, & culices militi, equis, & elephantibus immiſit, rogante S. Ephraemo Syro, qui erat vir magnus dictis, factisque, & qui multa utiliter ſcripta reliquit. Ter centum myriadas verſuum illum edidiſſe ajunt. Syros verſus canere docuit, carmine, & cantu, qui plurimos attrahit, retrahere multos ex errore Bardiſani cupiens. Magnus Ephraemus erat diaconus venerabilis, nec altiorem dignitatis gradum admiſit. Tunc temporis Eudoxio ſedem Conſtantinopolitanam

(b) Mſc. σηνηπας.

(c) *Th. M. & Ced.* ἐι ἐργῳ.

(d) *Th. M. & Ced.* ἐς πολλα.

(e) *Th. M.* εγγραφος.

(f) Soz. επαι.

σιαν, πολλοι των αντιοχεων θρονον περιποιειν ἑαυτοις εσπουδαζον. μελετιου δε του επισκοπου σεβαςειας της ἀρμενιας δια τὸ (g) δυσχερες των αρχομενων αναχωρησαντος, και εν ἡσυχιᾳ διαγειν εθελοντος, ὁι αρειανοι τουτον καθιςωσιν αντιοχειας επισκοπον, ὁμοφρονα ἑαυτοις τουτον ὑπονοησαντες. ψηφισμα τοινυν ονοματι μελετιου συνταξαντες, τουτο παρατιθενται ευσεβειῳ τῳ σαμοσατων επισκοπῳ, συμψηφισαμενων αυτον και (h) των ορθοδοξων. μελετιος δε επ' εκκλησιας κηρυττων την εν τριαδι θεοτητα, και τὸ της θεοτητος ὁμοουσιον, ὑπο του (i) διακονου αντιοχειας φοβῳ των αρειανων τὸ ςομα φημωθεις, τη χειρι δια των δακτυλων την ορθοδοξιαν εκηρυξεν. μελετιου δε τὸ ορθοδοξον ὁι αρειανοι παρ' ελπιδα μη φεροντες, σαβελλισμον αυτῳ πλεξαντες, πειθουσι τον κωνςαντιον εκβαλειν εκκλησιας τον ἁγιον, και χειροτονουσιν (k) ευζωιον τον συν αρειῳ καθαιρεθεντα, πασαν δε θεμενοι σπουδην αναλαβειν παρα ευσεβιου τὸ ψηφισμα, ὁ εις μελετιον πεποιηκασαν, και τουτὸ πραξαι μη δυναμενοι παρασκευαζουσιν τον κωνςαντιον, απειλησαι τῳ ευσεβιῳ, ὡς την δεξιαν αυτου κοπτει, ει μη παρασχοι τὸ ψηφισμα. ευσεβιου δε τας δυο χειρας εις εκτομην προβαλλομενου, ἤ δουναι καταδεξαμενου τὸ ψηφισμα, ελεγχον οντα της των αρειανιζοντων κακιας, ηγαςη κωνςαντιος της αρετης τον ευσεβειον. απολλιναριοι δυο εν λαοδικειᾳ της συριας εγενοντο, πατηρ και ὑιος αμφω ὁμωνυμοι. αλλ' ὁ μεν πατηρ γραμματικος εν αλεξανδρειᾳ γενομενος, εν βηρυτῳ δε παιδευσας, εν λαοδικειᾳ χειροτονειται πρεσβυτερος. ὁ δε ὑιος ρητωρ γενομενος, αναγνω-

ςης

(g) *Theod.* δυσηνιον.

(h) Mſc. τον.

nam obtinente, multi Antiochenam ambiebant. Cum verò Meletius Sebaſtiae in Armenia Epiſcopus ob gregis ſui duritiem recederet, tranquille vivendi conſilio, Ariani eum Antiochiae Epiſcopum conſtituunt, dogmatum ſuorum participem ſuſpicati. Decretum igitur pro Meletio confectum Euſebio Samoſatenſi Epiſcopo ſervandum dederunt, orthodoxis quoque ei adſtipulatis. Cum verò Meletius in eccleſia divinitatem in trinitate, ac divinitatis conſubſtantiale praedicaret, & diaconus Antiochenus metu Arianorum illi os occluderet, manus ſuae digitis orthodoxiam enuntiavit. Ariani inopinatam Meletii orthodoxiam non ferentes, nexa ei, quaſi Sabellii dogma ſequeretur, calumnia Conſtantio perſuaſerunt, ut ſanctum Eccleſia ejiceret, ordinaruntque Euzoium unacum Ario depoſitum, omni adniſi ſtudio, ut decretum de Meletio confectum ab Euſebio reciperent. Cum verò hoc efficere haud valerent, Conſtantium eò perduxere, ut Euſebio, ni decretum traderet, dextram amputari minaretur. At Euſebio ambas potius manus amputandas offerente, quam ut decretum Arianos malitiae convincens redderet, Euſebii virtutem Conſtantius admirabatur. Laodiceae in Syria duo viri erant ejusdem nominis, pater, & filius, uterque Apollinarii dicti. Pater Alexandriae grammaticam didicit, eam Beryti docuit, & gradum Presbyteri Laodiceae obtinuit; filius verò artis rheto-

(i) Soz. αρχιδιακονον.

(k) Mſc. αζωιον.

ςης εγενετο. ὁρων δε τουτους θεοδωτος ὁ λαοδικειας επισκοπος λιαν φιλους ὑπαρχοντας επιφανιου του σοφιςου του ἑλληνος, δεισας μη ποτε βλαβης αυτοις παραιτιος γενοιτο ἡ φιλια του ἑλληνος, τουτους χωρισαι του επιφανιου εσπουδασεν. θεοδωτου δε τουτο πραξαι μη δυνηθεντος, ὁ μετ᾽ εκεινου γεωργιος πραξαι θελησας τὸ ὁμοιον, και ὡσαυτως μη δυνηθεις, ακοινωνητους αμφω πεποιηκεν. ὁπερ εις ὑβριν μεγιςην ὁ παις απολλιναριος ἡγησαμενος, της αἱρεσεως αρχηγος εγενετο, της εξ ονοματος εκεινου χρηματισασης. ιουλιανος ὁ καισαρ, των βαρβαρων κρατησας των προς τον (l) ῥηνω ποταμον, επαρθεις τῃ νικῃ, διαδημα περιτιθεται, μεταθεμενος εις ἑλληνισμον. ὁπερ γνους ὁ κωνςαντιος, εις τον κατ᾽ αυτου πολεμον εξελαυνων, βαπτιζεται μεν ὑπο (m) ευζωιου κατα την αντιοχειαν. γενομενος δε (n) εν μομψου κρηναις μεταξυ κιλικων και καππαδοκων των προς τῳ ταυρῳ τον ανθρωπινον (o) βιον επληρωσεν, ετη αμφι τεσσαρακοντα και πεντε γεγονως, εξ ὧν τρις και δεκα μεν συν τῳ πατρι εβασιλευσεν, πεντε δε και εικοσι μετ᾽ εκεινον. επει δε ετελευτησεν, ὁ μεν ιουλιανος ηδη την θρακην ειχεν. ουκ εις μακραν δε εις κωνςαντινουπολιν ελθων, (p) αυτοκρατωρ αναδεικνυται. λεγεται δε ευθυς (q) περιφανως οὑτως αναιδην απαρνησασθαι την

(l) *Soz.* ῥηνον.

(m) Mſc. ευζωνιου.

(n) *Chr. Al.* εις μοψου κρηνας προτιμον, ἡ απο ταρσου κιλικιας. *Theod.* εν μοψουκρειᾳ. *Ammian.* l. 21. petiit per vias difficiles Mopſucrenas, Ciliciae ultimam huc pergentibus ſtationem, ſub Tauri montis radicibas ſitam. Unam, eandemque cum Mopſueſtia hoc loco uſurpari obſervat Scaliger. D. Hieronymus Mopſi viculum appellavit.

rhetoricae peritus, lectoris munus obiit. Cum Theodotus Laodicenus Episcopus eos Epiphanio Sophistae graeco nimium familiares cerneret, veritus, ne Graeci amicitia illis jacturae causa fieret, ab Epiphanio eos separare studuit. Theodoto frustra agente, Georgius ipsius successor simile quid, sed incassum quoque, conatus, utrumque a communione exclusit. Id quod filius Apollinarius contumeliae ducens maximae, haeresin a suo nomine apellatam condidit. Julianus Caesar victis ad Rhenum flumen barbaris victoria elatus diadema sibi imponit, & ad falsorum numinum cultum revertitur. Quo cognito Constantius contra illum egressus, ab Euzoio quidem Antiochiae baptizatur; delatus verò ad Mopsucrenas Ciliciam inter, & Cappadociam prope Taurum rebus humanis eripitur, annos natus circiter 45, de quibus tredecim quidem cum patre, viginti verò quinque post ejus regnavit. Quo mortuo Julianus quidem jam Thraciam tenuit. Non multo verò post Constantinopolin ingressus Imperator proclamatur. Mox & Christi fidem adeo aperte, & impuden-

(o) *Gregor. Naz.* ait Constantium Juliani fraude interemptum, veneno, ut videtur, per unum ex domesticis. *Invect.* 1. p. 68. Edit. Paris.

(p) Non sic sumendum, quasi prius non fuisset Imperator. Erat enim, ut talis, in Gallia salutatus. Sed quod a senatu, populoque Constantinopolitano Augustus salutatus imperium susceperit. Erat autem Constantii filius ordine tertius ex Basilina.

(q) *Ced.* προφανῶς, καὶ ἀναιδῶς.

την εις χρισον πιςιν, ώς θυσιαις τισι, και επικλησεσιν ας αποτροπαιους έλληνες καλουσιν, και αίματι σφαγιων την καθ' ήμας βαπτισιν απονιψασθαι, τῃ μυησει της εκκλησιας αποταξαμενον, και τῳ εξ εκεινου ιδιᾳ τε και δημοσιᾳ, εντομοις, και ίερειοις, και τοις, όσα θεμις εςιν αδεως έλλησι χρησθαι. ποτε γουν αυτῳ (r) θυομενῳ, λογος αναδειχθηναι ςαυρου σημειον εν τοις σπλαγχνοις ςεφανῳ κυκλουμενον, και τους μεν αλλους κοινωνους της μαντειας εις δεος (s) εμβαλειν, συμβαλλοντας, εντευθεν την μετα ταυτα της θρησκειας (t) ισχυν και του δογματος τὸ αΐδιον. καθ' ότι ὁ ςεφανος, ῳ περιειληπτο, νικης τε σημαντικον εςι, και τῃ περιοδῳ του κυκλου παντοθεν αρχομενος, και εις ἑαυτον ληγων ουδαμου περαιουται. ὁ γε μεν αρχηγος της περι ταυτα διαγνωσεως θαρρειν εκελευσεν, ώς (u) αισιων και κατα γνωμην αυτοις των σφαγιων αναδεικνυμενων, και περικλειοντων τὸ του δογματος συμβολον, και (x) εις ταυτὸ συνωθουντων, ώςε (y) μη πλατυνεσθαι, και αδεως χωρειν, εφ' ούς βουλεται, όρον εχοντα την του κυκλου περιγραφην. επυθομην δε, ώς και των επισημοτατων, και φοβερων αδυτων εις τι κατῃει, (z) τελετης τινος, ή μαντειας χαριν. εξαπινης δε προςβαλλοντων (a) αυτοις των επι τουτοις (b) μεμηχανημενων, και γοητειαις (c) παραγινομενων φαρμακων, ύπο θορυβου, και δεους των παροντων (d) επιλαθομενος.

οψε

(r) Soz. θεωμενῳ.
(s) Mſc. εκβαλειν.
(t) Mſc. ισχην.
(u) Soz. αισιων κατα γνωμην, male.
(x) Soz. εις ταυτον.
(y) Mſc. ώςε και.
(z) Mſc. τελευτης.

denter abnegasse fertur, ut sacrificiis quibusdam, ac invocationibus, quas Graeci depulsorias vocant, & victimarum sanguine nostrum baptismum elueret, Ecclesiae sacris renuncians, atque ex eo tempore hostiarum sectionibus, & victimis, & quae lex Graecorum fert, tum privatim, tum publice sidenter uteretur. Quondam igitur, cum hostiam mactaret, fama est, in extis signum crucis apparuisse corona circumdatum, & caeteros quidem divinationis participes perterritos esse, ut qui futuram religionis vim, ac dogmatis perpetuitatem inde concluderent. Corona enim, qua circumdabatur, victoriae signum est, & circuli ambitu undequaque incipiens, atque in se desinens nusquam terminatur. At explorationis hujus praeses eos bono animo esse jussit, tanquam victimis faustis, & ex animi sententia ipsis apparentibus, fidei symbolum circumcludentibus, & in id ipsum contrudentibus, adeo, ut nec dilatari, nec quos vellet, adire posset, circuli ambitu terminatum. Adhaec audivi, eum in celeberrimum quoddam, ac terribile adytum descendisse, ceremoniae cujusdam, aut divinationis causa. Subito autem spectris, quae machinationibus his, & praestigiis adesse solent, oblatis prae tumultu, ac timore eorum, quae gere-

(a) Msc. αυτῳ.

(b) *Soz.* μεμηχανευμενων.

(c) *Soz.* παραφαινομενων φασματων. Et sic recte legitur ex sequentibus.

(d) *Soz.* επιλανθανομενος.

οψε γαρ της ἡλικιας επι (e) ταυτην ηλθεν την μαθησιν. ελαθεν ὑπο της προτερας συνηθειας ὁια γε χριστιανος εν αποροις κινδυνοις περιληφθεις, (f) και τῳ συμβολῳ του χριστου (g) κατασημηνας ἑαυτον. αυτικα τε (h) φρουδα τα φασματα εγενετο, και τὸ σπουδαζομενον (i) επεμποδιστο. απορουμενος δε περι τουτου ὁ μυσταγωγος, επειδη εγνω τὸ αιτιον της φυγης των (k) δαιμονιων, αγος τὸ γεγονος αποκαλεσας, και ανδρειον ειναι, και μηδεν πραξαι ἠ εννοησαι χριστιανικον παρακελευσαμενος εδοξεν καλως λεγειν, και παρασκευασαμενος αυθις επι την τελετην αυτον ηγεν.

Ου μετριως ουν (l) ελυπει τους χριστιανους, και περιδεεις εποιει ἡ περι ταυτα σπουδη του βασιλεως. και μαλιστα, ὁτι χριστιανος ην προτερον. (m) ευλαβως γαρ περι την θρησκειαν πατερων γενομενος, εκ νεου εμυηθη κατα τον θεσμον της εκκλησιας, και τας ἱερας γραφας επαιδευθη, και ὑπο επισκοποις, και εκκλησιαστικοις ανδρασιν ετραφη. γεγονεν μεν γαρ αυτῳ, και γαλλῳ πατηρ κωνσταντιος, ὁμοπατριος αδελφος κωνσταντινου του μεγαλου. δυο γαρ εσχεν ὁμοπατριους αδελφους, δαλματιον, και κωνσταντιον, οἱ τινες εσχον ὑιους, δαλματιος μεν αλλον δαλματιον. κωνσταντιος δε γαλλον, και ιουλιανον. του στρατου δε ανελοντος τον νεον δαλματιον, γαλλος, και ιουλιανος εμελλον (n) συναπολλυσθαι. αλλα γαλλον μεν νοσος, ιου-

λιανον

(e) Soz. τοιαυτην.

(f) Soz. deest.

(g) Soz. κατασημανας.

(h) Msc. φροντιδα.

(i) Soz. εμποδιστο.

gerebantur, oblitus (jam enim adultus hac imbuebatur arte) vi consuetudinis pristinae tanquam Christianus in periculis dubiis constitutus, imprudens signo crucis se signavit. Et illico spectra evanuere, atque id, quod efficere studebant, impeditum erat. Sacrorum verò antistes hac de re animi incertus, cognita fugae daemonum causa, factum hoc piaculum vocavit, & hortatus, ut forti animo esset, & nihil christiani aut faceret, aut cogitaret, recte dicere videbatur, & sic praeparatis rursus omnibus ad sacrum eum deduxit.

Hinc ejusmodi studium Imperatoris Christianos afflixit, eisque metum incussit, praecipue, quod prius Christi nomen professus sit. Cum enim patrum religionem coleret, a pueris sacro Ecclesiae ritu initiatus, in sacris literis institutus, & ab Episcopis, virisque ecclesiasticis educatus erat. Ipsi enim, & Gallo pater erat Constantius, frater germanus Constantini M. Duos enim fratres germanos habuit Dalmatium, & Constantium, quorum filii erant, Dalmatii quidem alius Dalmatius; Constantii autem Gallus, & Julianus. Cum juniorem Dalmatium milites peremissent, Gallus, & Julianus parum ab interitu aberant. At Gallum

(k) *Soz.* δαιμονων.

(l) Msc. ελυπη.

(m) *Soz.* ευλαβων.

(n) *Ced.* συναναιρεισθαι. *Soz.* συναπολεσθαι.

λιανον δε ἡ ἡλικια (o) ερρυσατο. οκταετης γαρ ην. γαλλον δε, και ιουλιανον παιδευθηναι κωνςαντιος παρεσκευασεν εν (p) μακελλικῳ χωριῳ πλησιον οντι καισαρειας καππαδοκιας. ιουλιανος δε (q) εν χρῳ κειραμενος την μοναχικὴν ὑπεκρινατο ασκησιν. (r) οἱ δε δυο αναγνωςαι γεγονασιν, και εκκλησιας κτισαι (s) προεθυμηθησαν τῳ μαρτυρι μαμαντι. (t) τὸ δε μερος, εν ᾡ ιουλιανος κτιζειν ελαχεν, ἡ γη ουκ (u) εδεξατο. (x) γαλλου δε φονευ-

(o) *Th. M.* ερυσατο.

(p) *Soz.* μακελλῳ. *Ced.* μακελιῳ. *Theoph.* δεμακελλει.

(q) *Theoph.* τριχας.

(r) Solum Julianum lectorem Nicomediae provectum testatur Socrates. lib. 3. c. 1. & Theodoretus l. 3. c. 2.

(s) *Theod.* προσεθυμηθησαν.

(t) *Ced.* εν ᾡ δε μερι. *Theoph.* μεριδι.

(u) *Theoph.* εδεχετο.

(x) Scriptor vitae S. Artemii ineditus, cujus textum Graecum in notis ad Zonaram hist. Byz. script. videsis, haec de Gallo narrat. Gallus Caesaris indutus purpura, & primis imperii gradibus initiatus, in eadem mente, & fide, quam in Constantium habuit, non permansit, & regio magis more se gessit, audacia, & fastu multo elatus. Duces enim, quos cum ipso Constantius miserat, rerum domesticarum, & politicarum administratores, praetorio praefectum Domitianum (Thalassius enim jam mortuus erat) & quaestorem Montium, eoquod non obsequerentur, nec operam ausibus suis absurdis, & effrenibus praestarent, pedibus ligatos in foro huc illuc trahi a militibus jussit, & utrumque neci dedit, viros dignitate illustres, & ab omni lucro, & corruptione immunes, quos

lum morbus, Julianum verò octennem aetas neci eripuit. Constantius Gallum, & Julianum in loco, quod Macellum vocant, prope Caesaream Cappadociae erudiendos dedit. Julianus verò ad cutem usque tonsus monasticam vitam simulavit. Ambo lectores fuere, & Martyri Mamanti ecclesias condere in animum induxere. Quae verò pars Juliano aedificanda sorte obvenit, solum materiam

quos urbis Episcopus omni honore terrae mandavit, eximiam eorum virtutem reveritus. Constantius verò hac de re edoctus Gallum ad se accersit. Iste probe gnarus, nil boni hic subesse, cogitans vero rursus bellum necessario, nisi obsequi vellet, in Constantium è vestigio parandum, ea potius quae pacis sunt, elegit, & praemissa, ut Constantium demulceret, uxore ipse quoque sponte in suum periculum abiit. Constantina igitur prior contendit adire fratrem precatura, ne quid in maritum atrocius statueret. Multo igitur studio itineri intenta in morbum incidit, & Bithyniam ingressa, in quadam illius statione, Gallicana dicta, vitam finiit. Gallus, licet factum hoc inopinatum maximae sibi calamitati duceret, perrexit tamen a suo haud dimovendus consilio. Postquam Noricorum in urbem Pytabiona vocatam pervenit, Barmation Dux Mediolano, ubi tunc Constantius morabatur, mittitur, Gallum purpura exutum, & ad privatam translatum vitam in quamdam Dalmatiae insulam relegaturus. Gallo ad insulam delato, Eusebius Eunuchus Praepositi tunc dignitate conspicuus, & qui cum ipso erant, Constantio persuasere, ut eum quam citissime e medio tolleret. Mittit igitur illum occisu-

φονευθεντος ἡνικα εν διοκαισαρεια της παλαιςινης, ιουδαιους νικησας προς ὑπονοιαν τυραννιδος γεγονεν, ιουλιανον (y) εσχεν εν φυλακῃ ὁ κωνςαντιος, της ὁμοιας και περι τουτου ὑπονοιας γεγενημενης. αλλ᾽ ἡ γαμετη του κωνςαντιου (z) ευσεβεια τουτον εξαιτησαμενη, εν αθηναις απεςειλεν. κωνςαντιου δε, ὡς ειρηται, εν κιλικιᾳ τελευτησαντος, μονος ιουλιανος κατεσχεν την βασιλειαν. ευθεως δε τους ανα την ἑω ἑλληνικους ναους ανεῳξεν, και τους ημελημενους επισκευαζεσθαι, τους δε καταλυθεντας ανανεουσθαι, και τους βωμους ανιςασθαι προσεταξεν. και πολλους αυτοις (a) εξηυρε φορους, εθη τε παλαια, και πατρια των πολεων, και τας θυσιας ανενεωσεν. αυτος δε αναφανδον δημοσιᾳ εθυεν, και (b) εσπενδεν. και τους περι ταυτα σπουδαζοντας εν πολλῃ τιμῃ εποιειτω. μυςαις τε και ἱερευσιν, ἱεροφανταις τε και τοις των ξοανων θεραπευταις τας παλαιας τιμας απεδωκεν, και τα παρα των προσθεν βασιλεων νενομοθετημενα επ᾽ αυτοις, εκυρωσεν. λειτουργιων τε και των αλλων, ὡν πριν ειχον, την ατελειαν επεψηφισατο, και τα αφαιρεθεντα των (c) νεωκορων σιτηρεσια

occiſuros, iisque jam advenientibus, Conſtantius rurſum miſericordia permotus, celerrime mittit literas Gallum ab acerbo caſu revocaturas. Euſebius verò, ejusque ſocii Magiſtriano perſuadent miſſo, ne prius adeſſet literas traditurus, quam Gallum reſciret occiſum. Haec cum fierent, Gallus neci traditus eſt. Conſtantius verò ſollicitus, ne ſolus omni imperio adminiſtrando ſufficeret, quin & Galatis jam alias propenſis in tyrannidem acriter excitatis & propter vim corporis, & ingenii levitatem, Conſtantium poenituit

teriam non recepit. Gallo autem, cum Diocaesareae in Palaeſtina victis Judaeis in ſuſpicionem tyrannidis veniſſet, occiſo Conſtantius Julianum cuſtodia tenuit, in ſimilem ſuſpicionem adductum. At Euſebia Conſtantii uxor exoratum Athenas miſit. Conſtantio, uti dictum eſt, in Cilicia mortuo, Julianus ſolus imperio potitus, mox in oriente gentilium templa aperuit, & quae neglecta erant, ſarciri; diruta verò renovari, & aras exſtrui juſſit. Multos eis proventus aſſignavit, priſcos etiam ritus, & patria urbium inſtituta, ac ſacrificia revocavit. Ipſe verò palam in publico diis immolans, libansque rerum iſtarum ſtudioſos multo honore proſecutus eſt. Myſtis verò, ſacerdotibus, hierophantis, & ſimulacrorum miniſtris priſtinos honores reddidit, ac ſuperiorum Imperatorum ſtatuta hac in re confirmavit: quin & ab officiis publicis, & ab aliis, ut prius habuere, immunitatem decrevit. Annonas aedituis ablatas

nituit ſuſtuliſſe Gallum & ſecum reputans, conſanguineum extraneo, & alieno longe quid tutius eſſe, Julianum Galli fratrem ex Jonia accerſitum Mediolani Caeſarem declarat, ei ſororem ſuam Helenam in matrimonium collocat, fideque facta in Galliam dimittit imperii ibi cuſtodem futurum.

(y) *Ced.* εν φρουρᾳ. *Soz.* ὑπο φυλακης.

(z) Mſc. ευσεβειαν.

(a) Mſc. εξηυρον.

(b) Mſc. εσπευδεν.

(c) Mſc. νεωκορων.

τηϱεσια απεδωκεν. και (d) καθαϱους ειναι απο τϱοφων διεκελευστο, και ὁσον απεχεσθαι πϱοσηκεν (e) των, ὡς ἑλληνες λεγουσιν, ἀγιϛευειν πϱοειϱημενων. πϱοσεταξε δε και τον πηχυν του νειλου και τα συμβολα, (f) κατα τα παλαια πατϱια κομιζεσθαι πϱος τον σαϱαπιν. κατα πϱοϛαξιν γαϱ κωνϛαντινου τῃ εκκλησιᾳ πϱοσεφεϱετο. τῳ δε κοινῳ των πολεων πολλακις εγϱαφεν, ει μεν πϱος ἑλληνισμον τετϱαμμενας εγνω, πϱοτϱεπων αιτειν, ας βουλονται δωϱεας. ταις δε χϱιϛιανιζουσαις (g) πεϱιφανως απηχθανετο, μητε επιδημειν (h) αυταις ανεχομενος, μητε (i) πϱεσβευομενων πεϱι των λυπουντων τας πϱεσβειας δεχομενος. τους δε επισκοπους ἁπαντας εκ της ὑπεϱοϱιας δηθεν πεμψας ανεκαλεσατο. και τουτὸ δια τὸ κωνϛαντιον διαβαλλειν, ὡς αδικον, και απανθϱωπον. ευσεβειον μεν ουν τον (k) πϱωτον των βασιλικων ευνουχων ανειλεν (l) δηθεν, ὡς αδικον, την του δικαιου (m) λαβειν δοξαν θηϱωμενος. και ιδιᾳ γαϱ αυτῳ λυπη τις ην πϱος αυτον, καθ' ὁτι γαλλον τον αδελφον τῃ αυτου επιβουλῃ ανῃϱησθαι ὑπωπτευεν. αετιον δε τον αϱχηγον της ευνομιου αἱϱεσεως, ὡς ὑπο κονϛαντιου ὑπεϱοϱιαν (n) φυγην καταδικασθεντα, και αλλως ὑποπτον δια την πϱος γαλλον ὁμιλιαν, (o) ευμενως μαλα γϱαψας μετεκαλεσατο πϱος αυτον δημοσια ὑποζυγια δεδωκως. εδιωξε δε του παλατιου

(d) Mſc. καθαϱεις αποϛϱοφαι.

(e) Soz. τοι πϱοειϱημενον.

(f) Sozomenus legit, και τα παλαια. Author noſter ſuſpicionem Valeſii putantis, ſcribendum eſſe, κατα, optime confirmat.

(g) Soz. πϱοφανως.

(h) Soz. αυτος.

(i) Soz. πϱεσβευοντων.

tas restituit. Abstinere a cibis jussit, & a quibuscunque abstinere oportet eos, qui, ut Graeci dicunt, se castos praeseferunt. Mandavit etiam, ut Nili cubitus, & symbola juxta morem majorum ad templum Sarapidis deportarentur. Constantini enim jussu in ecclesiam referebantur. Urbium verò, quas ad paganismum reversas intellexit, magistratibus saepe scripsit, exhortatus, ut, quas vellent, gratias peterent. Christo autem addictas aperto prosequebatur odio, nec eas adire sustinens, nec earum legationes admittens, si de vexatione quererentur. Episcopos verò omnes ab exilio revocavit eum in finem, ut Constantio injustitiae, ac inhumanitatis labem aspergeret. Eusebium igitur regiorum Eunuchorum principem, ceu injustum interfecit, opinionem de se tanquam justo aucupatus. Nam & privatim illi infensus erat, eoquod Gallum fratrem ejus consilio necatum suspicaretur. Aetium verò Eunomianae haereseos auctorem, ceu a Constantio relegatum, & alias ob familiaritatem cum Gallo suspectum benevolis valde literis, & data cursus publici copia ad se

(*k*) Socrates lib. 3. c. 1. exponit προεστωτα του βασιλικου κοιτωνος. Marcellinus lib. 22. velut interpres, cui erat Constantiniani thalami cura commissa.

(*l*) *Ced.* ὡς δηθεν.

(*m*) *Th. M.* deest.

(*n*) Msc. φευγει.

(*o*) *Soz.* εν μαλα.

τιου ευνουχους δια τὸ αποβαλειν την γαμετην ἣν αυτῳ (p) συναψας ην κωνςαντιος, αδελφην αυτου (q) κωνςαντιναν τουνομα. μαγειρους δια τὸ λιτον φησιν της διαιτης. κουρεις, δια τὸ ἑνα αρκειν, ὡς ελεγε, (r) πλειοσιν. (s) εκ δε του δημοσιου δρομου, καμηλους, ονους, και βοας, και ἡμιονους, (t) εκωλυσεν. μονους δε τους ἱππους τῳ δημοσιῳ δρομῳ ὑπουργειν συνεχωρησεν. τοις δε εν καισαρειᾳ καππαδοκιας χριςιανοις πολλα κακα ιουλιανος (u) ανεδειξατο. αφειλατο δε και τα της πολεως δικαια, και αυτο καισαρειαν ονομαζεσθαι, ὁπερ ελαχεν ονομα (x) απο κλαυδιου καισαρος, (y) μαζακα δε αυτην (z) κατα τὸ πριν εκελευσε λεγεσθαι. διοτι πολλα κατα των ἑλληνων ειργασαντο, και ὁτι αυτου βασιλευοντος, τον ναον της τυχης κατεσπασαν οἱ εν καισαρειᾳ χριςιανοι. οὗ και ὁ θεολογος μεμνημενος γρηγοριος εφησεν περι ιουλιανου. ὁτι ηγανακτει κατα καισαρέων δια την (a) τυχην, εν καιρῳ της ευτυχιας ατυχησασαν. (b) μαρχης ὁ χαλκηδονος επισκοπος πολλας ὑβρεις τῳ ιουλιανῳ κατα προσωπον, εις τον οικον της τυχης εν (c) κωνςαντινουπολει επηγαγεν (d) θυντι. ὁ δε, (e) ὡς φιλοσοφος δηθεν, εκαρτερησεν ὑβριζομενος. ᾠετο γαρ ταυτη μαλλον τον ἑλληνισμον

(p) *Theoph.* συνηψεν.

(q) *Soc.* δους αυτῳ γυναικα αδελφην ἑλενην. Scriptor ineditus vitae S. Artemii Helenam quoque vocat. v. notam *x pag.* 365. *Soz.* κωνςαντιαν. At haec Galli uxor erat.

(r) *Theoph. Soc.* πολλοις.

(s) *Theoph.* τοῦ δε.

(t) *Th. M.* deest.

(u) *Theoph.* ενεδειξατο.

ſe revocavit. Eunuchos palatio ejecit, Conſtantina uxore ſua, & ſorore Conſtantii, qui hanc illi locaverat, repudiata. Coquos item ob victum tenuem. Denique tonſores, dicendo, unum pluribus ſufficere. A curſu publico camelos, aſinos, boves, & mulos ſubmovens, ſolos equos ad miniſterium adhiberi permiſit. Chriſtianis Caeſareae in Cappadocia habitantibus mala multa Julianus intulit. Ademit ei civitatis jus, ipſumque Caeſareae nomen, quod illi Claudius Caeſar dedit, & Mazocam, ut prius, vocari juſſit, ob illatas gentilibus noxas multas, templumque Fortunae, ipſo regnante, everſum. Id quod etiam Gregorius Theologus memorans de Juliano loquitur: Eoquod Caeſareenſibus ob fortunam tempore fortunae proſperae infortunatam ſuccenſeret. Mares Chalcedonenſis Epiſcopus Juliano Conſtantinopoli in fano Fortunae ſacrificanti, multas in faciem contumelias intulit, quas, philoſophi perſonam gerens, patienter tulit. Sic enim magis ethnicis-

(x) A Tiberio hoc illi nomen impoſitum eſſe teſtatur Euſebius in Chronico. Error inde natus videtur, quod utrique Caeſari nomen Tiberii commune eſſet.

(y) *Theod.* μαζοκαν.

(z) *Theod.* ὡς τὸ πριν.

(a) *Soz.* τὸ της τυχης. Subaudi ἱερον. Eſt autem templum Genii urbis Caeſareae.

(b) *Theoph.* μαρης. *Ced.* μαρις.

(c) *Soz.* εν κωνϛαντινου πολεως.

(d) *Theoph.* θυσοντι.

(e) *Soz.* ἀτε

νισμον (*f*) κρατυνειν, ανεξικακον και πρᾳον αδοκητως τῳ πληθει των χριςιανων ἑαυτον επιδεικνυς. γεωργιον δε τον αρειανον τον αλεξανδρειας επισκοπον ανειλον οἱ ἑλληνες, τοπον ερρυπωμενον ανακαθαραντα, εν ᾡ κρανια ανθρωπων πολλα ἑυρεθησαν, ὡν οἱ ἑλληνες εθυον. ὁυ γενομενου, γελωτα καθ᾽ ἑαυτων τουτὸ οἱ ελληνες ἡγησαμενοι, πολλους χριςιανους ανεςαυρωσαν, και αλλους κατεσφαξαν. γεωργιον δε καμηλῳ προςδησαντες, και δια της πολεως συρραντες, (g) τελευταιον συν τῃ καμηλῳ κατεκαυσαν. ἁπερ γνους ὁ ιουλιανος δἰ επιςολης τοις πραξασιν ενεκαλεσεν, ἡτις επιςολη και εντετακται. εν δε τῳ τοτε και αθανασιος ὁ μεγας τον (*h*) προ του χρονου λανθανων, ὁπη διετριβεν, αγγελθεισης της κωνςαντιου τελευτης, ανεφανη νυκτωρ εν τῃ αλεξανδρεων εκκλησιᾳ. ην δε τουτὸ εικοτως παραδοξον, εξαπινης ὡδε παρα προσδοκιαν συμβαν. ἡνικα γαρ εξ επιβουλης των γεωργιου επιτηδειων προςαξαντος του βασιλεως σπουδασας αυτον συλλαβεσθαι ὁ των εν αιγυπτῳ ταγματων ἡγεμων απετυχεν, ὡς εν τοις προσθεν ειρηται, διαφυγων μεχρι της παρουσης ἡγεμονιας (*i*) παρα τινα παρθενον ἱεραν εν αλεξανδρειᾳ εκρυπτετο, (*k*) ἡν επι τοσουτον καλλει τας τοτε γυναικας ὑπερβαλλεσθαι παρειληφαμεν, ως (*l*) θαυμαςην μεν ειναι αυτην τοις ὁρωσι. (*m*) φευκταιαν δε τοις επιεικειαν, και σωφροσυνην κεκτημενοις, ἱνα (*n*) μη τι ψογον εξ

(*f*) Soz. κρατυναι.

(g) Msc. τελευτεον.

(*h*) Soz. προ τουτου χρονου.

(*i*) Septem annos aberat. Gregor. Naz. Orat. XXI. ait, eum se in Aegypti monasteria recepisse, ibique latuisse. Palladius in Lausiaca c. 135. confirmat Julii Pollucis narrationem.

ciſmum confirmari putabat, ſi Chriſtianorum multitudini injuriarum patientem ſe, ac mitem ex inſperato monſtraret. Graeci Alexandriae Epiſcopum Georgium Arianum interfecerunt. Is locum multa ſordium colluvie refertum, ubi multae hominum a Graecis immolatorum calvae reperiebantur, repurgari juſſit. Graeci hoc ſibi riſui ducentes multos Chriſtianos cruci affixerunt, aliosque jugularunt. Georgium verò camelo alligatum, & per urbem tractum tandem cum camelo combuſſerunt. Quo reſcito Julianus eos reprehendit in epiſtolâ, quae & in numerum redacta eſt. Eodem tempore Athanaſius, qui antea latibulo, neſciebatur, quo ſe texerat, nunciata Conſtantii morte noctu in Alexandrinorum recte credentium coetu apparuit. Quae res maxima omnes admiratione meritò defixit, eoquod tam repente praeter ſpem accidiſſet. Cum enim ex inſidiis familiarium Georgii juſſus a Caeſare dux Aegypti in ſuo eum comprehendendi ſtudio, ut antea memoravimus, deluſus fuiſſet, profugus ad praeſens usque imperium Alexandriae delituit in domo ſacrae virginis, quam aetatis ſuae foeminas pulchritudine adeo ſupergreſſam accepimus, ut aſpicientibus admiranda, viris autem modeſtiam, & caſtitatem

(k) Mſc. ὁ. Soz. επι τοσουτῳ.

(l) Soz. θαυμα.

(m) Soz. φευκτεαν.

(n) Soz. μη τινα.

εξ ὑπονοιας (o) αυτης προστριψηται. ην γαρ εν ακμῃ της ὡρας σεμνη τε και σωφρων εις αγαν, ἡτις επι τοσουτον πιστοτατη φυλαξ, και διακονος εγενετο, ὡς ποδας (p) αυτου νιπτειν, και τα περι τροφην, και τα αλλα παντα, και ὁσα φυσις (q) ὑπο μεν βιαζεται εν ταις κατεπειγουσαις χρειαις, μονην αυτην διακονεισθαι. προσετι δε βιβλους, ὡν (r) εδειτο, παρ' αλλων κομιζειν. και επι πολλῳ χρονῳ τουτων γινομενων, μηδενα των οικουντων την αλεξανδρεων πολιν μαθειν. ὁ μεν ουν αθανασιος ὡδε (s) διασωθεις απροσδοκητως εν τῃ εκκλησιᾳ φανεις, ουδ' ὁθεν προηλθεν, εγινωσκετο. περιχαρης δε γενομενος ὁ των αλεξανδρεων λαος τας εκκλησιας αυτῳ παρεδωκεν. εκβληθεντες δε ὁι τα αρειου φρονουντες εν ιδιωτων οικειαις καθ' ἑαυτους (t) εκκλησιαζων. (u) λουκιον αντι γεωργιου της αυτων αιρεσεως επισκοπον προβαλλομενοι. (x) γεωργιος ετυχεν ηδη αναιρεθεις. εν δε ασκαλωνι και γαζῃ, και ἡλιουπολει, και αρεθουσῃ, και αλεξανδρειᾳ φοβερα κατα χριστιανων ὁι ἑλληνες ανεδειξαντο. περι ὡν φησι και ὁ θεολογος γρηγοριος, εν ὁις εισι και κατα (y) μαρκον τον αρεθουσιον. εν ασκαλωνι μεν ουν και γαζῃ τους ἱερωμενους, και τας κανονικας τας γαστερας αναρρηξαντες, και (z) κριθην εμπλησαντες, χοιροις εις βρωσιν παρεθηκαν. (a) εν ἡλιουπο-

(o) Soz. αυτοις.
(p) Msc. αυτων.
(q) Soz. ὑπομενειν.
(r) Msc. εδυναι.
(s) Soz. διασωθεις και.
(t) Soz. εκκλησιαζον.
(u) Acta Joviano Principe edita dicunt tantum, Arianos sibi Lucium constituere Episcopum *voluisse*. Destiterant ergo fors a catholicis coerciti.

tatem profitentibus fugienda eſſet, ne ipſis crimen ex ipſa ſuſpicione aſpergeretur. Erat enim in aetatis flore, gravis, ac modeſta nimium atque usque eò fida cuſtos, & miniſtra ejus, ut pedes illi lavaret, & res ad victum neceſſarias, aliasque omnes, quas urgens naturae neceſſitas exigit, per ſe ſola ſubminiſtraret; inſuper & libros, quibus egebat, ab aliis adferret, hocque diu continuato nullus Alexandrinorum quidpiam reſciret. Et Athanaſius quidem hoc modo ſervatus, cum ex improviſo in Eccleſia appareret, unde demum proveniſſet, ignorabatur. Populus verò Alexandrinus ſummopere laetatus Eccleſias illi reddidit. Ariani autem ejecti ſeorſim coetus ſuos celebrarunt, Lucio ejusdem haereſeos Epiſcopo in locum Georgii ſubſtituto. Georgius enim jam erat interemptus. At Aſcalone, Gazae, Heliopoli, Arethuſae, & Alexandriae horrenda quaedam Graeci contra Chriſtianos ſuſcepere, quae Gregorius Theologus quoque memorat, & quo res contra Marcum Arethuſium geſtae pertinent. Et Aſcalone quidem, atque Gazae Presbyteros, & virgines, disrupto ventre, hordeoque impleto, porcis in pabulum projecere.

(x) *Soz.* γεωργιος δε.

(y) Sozomenus narrat tormentis interfectum. Theodoretus cruciatum primò, dein libere dimiſſum minus veroſimiliter ait.

(z) *Theoph.* κριθης. *Theod.* κριθων.

(a) *Chr. Al.* εν Φοινικῃ. Sic & *Theoph.* & *Ced.*

ἡλιουπολει δε κυριλλου του διακονου την γαςερα αναρρηξαντες οἱ ἑλληνες, απεγευσαντο (b) ἡπαρ αυτου, οἱ τινες των οδοντων, και του φωτος εςερηθησαν. ευσεβειον, και νεςαβον, και ζηνωνα αδελφους χριςιανους ὑπαρχοντας γαζηοι εσυραν αφειδως, και πληγας επαγαγοντες πολλας ὑςερον (c) κατεκαυσαν. ιουλιανος δε ὁ δυσσεβης ενομοθετησεν (d) μη μετεχειν χριςιανους ἑλληνικων μαθηματων. απολιναριος δε παντοιας παιδευσεως αγωνας ανεδειξατο, τῃ μεν θειᾳ γραφῃ (e) ὑλῃ χρησαμενος, παντων δε των (f) αρχαιων τους χαρακτηρας μιμησαμενος. και κατα του δε ιουλιανου λογον εγραψεν, ηγουν κατα ἑλληνων, ὁν ὑπερ αληθειας (g) επεγραψε, κατα δε αθανασιου σφοδρως οἱ ἑλληνες ιουλιανον παρωξυναν. διο και επετρεψεν εκ της αλεξανδρειας αυτον εξελασθηναι. ὁ δε εξερχομενος δακρυουσι τοις χριςιανοις θαρρειν (h) παρεκελευσατο ειπων· (i) θαρρειτε τεκνα. (k) νεφυδριον εςι, και (l) παρερχεται. βοςρινοις δε εγραψεν ιουλιανος συσκευαζων τιτῳ τῳ επισκοπῳ βοςρων, και πειθει της πολεως εξελασαι τον τιτον. ιουλιανος τους δημους απαταν οιομενος, τας χριςιανων ευποιΐας μιμεισθαι καθυπεκρινατο. διο (m) ξενωσι και πτωχειοις χορηγεισθαι προσεταττε, και τας συςατικας επιςολας εσπουδαζε γραφεσθαι, και τας λοιπας ευσεβειας ηθελε γινεσθαι. δηλοι δε τουτο ἡ επιςολη ἡν προς αρσακιον τον αρχιερεα των εν γαλλατια ἑλληνων

(b) Mſc. ὁι παρ᾽ αυτου. *Chron. Al. Theod. Theoph.* του ὑπατος.
(c) Mſc. κατεκαυσεν.
(d) Mſc. μα.
(e) *Ced.* ὁλῃ.
(f) *Th. M.* ποιητων.
(g) *Theoph.* ὑπεγραψε.

jecere. Heliopoli autem Graeci aperto Cyrilli diaconi corpore, ejusque hepare guſtato, dentes, ac oculos amiſere. Gazeni Euſebium, Neſtabum, & Zenonem fratres, & Chriſtianos crudeliter tractos, multisque verberibus exceptos denuo flammis tradidere. Improbus verò Julianus legem edidit, ne Chriſtiani graecis inſtituerentur literis. At Apollinarius in omni diſciplinarum genere ludos propoſuit, ſacris literis pro materia uſus, omniumque veterum characteres imitatus. Contra Julianum item, ſive contra Graecos ſcripſit librum, quem pro veritate inſcripſit. Athanaſium Julianus a gentilibus in illum valde exacerbatus Alexandria ejiciendi copiam fecit. Egreſſus verò Chriſtianos lacrymis perfuſos bono animo eſſe juſſit his verbis: confidite filii. Nubecula eſt, & tranſit. Boſtrenſibus ſcripſit Julianus, negotium faceſſens Tito Boſtrenſium Epiſcopo, eosque induxit, ut Titum urbe ejicerent. Populo imponendi opinione Chriſtianorum beneficentias ficte imitatus xenodochiis, & ptochiis res neceſſarias ſuppeditari juſſit, literasque commendatitias dandi ſtudioſus, reliquas quoque pias actiones fieri voluit. Demonſtrat hoc ejus epiſtola ad Arſacium Galatenſium Graecorum Pontificem, quae redacta

(h) Mſc. παρεκελευσαντο.
(i) *Ced. Theoph.* θαρσειτε.
(k) Mſc. νεφρυδιον.
(l) Mſc. πανερχεται.
(m) *Theoph. Ced.* ξενοις και πτωχοις τα προς την χρειαν.

λημων επεςαλκεν, ἥτις και εντετακται και καταπληττει τους εντυγχανοντας, ὁσης κακουργιας πεπληρωται. ταις δε εικοσιν ἑαυτου συγγραφειν προσεταξε τον δια, και αρεα, και ἑρμην, και τους λοιπους ἁπαντας δαιμονας, ὁυς και προσκυνειν τους δημους ηναγκαζεν. και (n) ὁ αναβαλλομενος, ὡς εις βασιλεα πλημμελων εκολαζετο. (o) ῥογαν δε χρηματων τῳ ςρατῳ διανεμων πυρ προσετιθει, και (p) λιβανον, και θυμιαν κατα του πυρος τους ςρατιωτας ηναγκαζεν, εν ὁις και τὸ κατα τους εν τῳ συμποσιῳ αναληψαντας ςρατιωτας, περι ὡν λεγει και ὁ θεολογος γρηγοριος. συνοδος εν αλεξανδρειᾳ επισκοπων πλειςων εγενετο, εν ᾗ τὸ της τριαδος ὁμοουσιον εκηρυχθην, και απαραλλακτον, και ὁτι εμψυχος, και εννους ἡ σαρξ, ἡν ὁ θεος λογος εκ της θεοτοκου ανελαβεν. Φησι δε ὁ ἱςορων, ὁτι τοις παλαιοις σοφοις συνηκολουθησαν ὁι ταυτα νυν εν αλεξανδρειᾳ τρανωσαντες, ειρηναιῳ, και κλημεντι, και απολιναριῳ τῳ ἱεροπολεως, και σαραπιωνι τῳ αντιοχειας. προσεθηκε δε τουτοις δια πολλων ῥηματων και ωριγενην. εν ὁις και την ὑπερ αυτου απολογιαν παμφιλον, και ευσεβειον αμφω λεγει ποιησασθαι. τὸ της ουσιας ονομα παρα τοις εξω της πιςεως κατα διαφορων σημαινομενον ἑυρισκεται. τὸ δε της ὑποςασεως, σπανιως μεν ηυρηται. επι δε του νυν σημαινομενου ουχ ἑυρηται ὁλως παρα τινι. παρα γαρ μεν σοφοκλεους φασιν επι της ενεδρας ειρηται. παρα μενανδρῳ επι τρυγιας πιθου, ἢ (q) καρυκευματων. ὁι δε νεωτεροι των φιλοσοφων συνεχως αντι της ουσιας τη λεξει της ὑποςασεως κεχρηνται. προς δε

(n) *Theoph.* τους δε αναβαλουμενους.

(o) Msc. ῥωγαν. Stipendia militum, vel Imperatorum dona.

(p) *Ced.* λιβανωτον.

cta eſt, & qua ſcatet malitia, legentes in ſtuporem rapit. Suis verò imaginibus exhiberi Jovem, Martem, Mercurium, & reliquos omnes daemones mandavit, ac populum ad eos adorandos coegit, de eo, qui tardaſſet, tanquam in Principem perduelle, ſupplicium ſumens. Congiarium militi largiens ignem, & thus apponi, ac adoleri juſſit, quale etiam illud, quod in milites ſtatuit, qui in ſympoſiis ſobrii erant, ut Gregorius Theologus de his narrat. Synodus plurimorum Epiſcoporum Alexandriae facta eſt, in qua trinitatis conſubſtantialitas, & immutabilitas publicabatur. Item, quod caro, quam Deus verbum ex Deipara aſſumſerat, anima, eaque rationali praedita fuerit. Narrat verò hiſtoricus, haec Alexandriae decreta fuiſſe ex ſententia ſapientum veterum Irenaei, Clementis, Apollinarii Hieropolitani, & Sarapionis Antiocheni. Addidit etiam multis verbis Origenem, in quibus Pamphilum, & Euſebium ambos pro ipſo apologiam ſcripſiſſe ait. Subſtantiae nomen apud ethnicos vario ſenſu acceptum reperitur. Hypoſtaſeos verò vocabulum raro quidem, ſed eo, quo nunc ſumitur, ſenſu nullibi occurrit. Apud Sophoclem inſidias, & apud Menandrum dolii faeces, aut condimenta ſignificat. Recentiores verò philoſophi frequenter hypoſtaſi pro ſubſtantia

(q) Condimentum enim ſubſidet in fundo patinae perinde ac faex in dolio. *Soc.* παρα δε μενανδρῳ τα καρυκευματα, ὡς ει τις λεγοι την εν τῳ πιθῳ του οινου τρυγα ὑποςασιν.

δε τον κατα περσων ιουλιανος ευτρεπιζομενος πολεμον πολλα χρηματα τους χριςιανους εξημιωσεν. εν αντιοχειᾳ δε της συριας γενομενος προφασει (r) των ωνιων ὑβρισθη σφοδρως, ὁτε ηκουσεν και τον λογον τον μισοπωγωνα, ηγουν αντιοχικον προς αμυναν δηθεν επονησεν. εν ὁις και την (s) εν δαφνῃ θηκην του λειψανου (t) βαβυλα του μαρτυρος μεταγαγειν επετρεψεν, περι ἡς ὑπο των πιςων ψαλοντων ονειδιζομενος πικραις πασανοις τινα νεανιαν θεοδωρον (u) ηκισατο ὡς προκαταρξαντα των εκεινου ὑβρεων. γαλλος ιουλιανου αδελφος, ἡνικα καισαρ ὑπαρχων εν αντιοχειᾳ διετριβεν, θελων επισκιασαι τας αθεμιτους πραξεις, ἁς εν δαφνῃ εμαθε γινεσθαι, αυτος ναον εδειματο εν τῃ δαφνῃ βαβυλα του μαρτυρος, και τὸ σωμα αυτου αυτοθι κατεθετο. ιουλιανος δε τον ναον κατεςρεψεν, και τὸ λειψανον μετηγαγεν ἑως ὡδε. (x) επι δε των επι ιουλιανου συμβαντων (y) κακεινο ῥητεον σημειον μεν της του χριςου δυναμεως, τεκμηριον δε της εις τον κρατουντα θεομηνιας. επει γαρ εγνω εν καισαρειᾳ της φιλιππου, φοινισσα δε αυτη (z) πολις, ἡν πανεαδα ονομαζουσιν, επισημον ειναι (a) αγαλμα, (b) ὁ του παθους

(r) Popularitatis amore venalium rerum vilitati ſtuduit, quae nonnunquam ſecus quam convenit, ordinata inopiam gignere ſolet, & famem. Amm. Marcell. l. XXII. c. 14.

(s) Erat lucus in Antiochiae ſuburbanis Apollini ſacer, unde Apollo Daphnaeus.

(t) Succeſſit Zabino in ſede Antiochena: capite plexus ſecundum Chryſoſt. Tom. IX. p. 669.

(u) Mſc. οικησατο.

(x) Soz. εμοι δε.

ſtantia uſi ſunt. Julianus bello contra Perſas parato, multo pecuniarum pondere Chriſtianos mulctavit. Antiochiam verò Syriae urbem delatus, rerum venalium cauſa gravibus contumeliis affectus eſt. Quo audito Miſopogona, ſeu Antiochicum ad injuriae propulſationem elucubravit. Ad haec thecam, in qua reliquiae S. Martyris Babylae incluſae erant, transferri juſſit, cujus cauſa fidelium cantorum convitiis petitus Theodorum quemdam juvenem injuriarum praecentorem acerrimis cruciatibus ſubjecit. Gallus Juliani frater, cum Caeſar factus Antiochiae verſaretur, neſarias, quas in Daphne fieri audiit, actiones obumbrandi animo templum S. Babylae Martyris ibi aedificavit, ejusque corpus eò transtulit. Julianus verò templum demolitus eſt, & reliquias in hunc usque diem ſemovit. Ex iis porro, quae ſub Juliano acciderant, illud quoque dicendum eſt, quod Chriſti potentiae ſignum, divinae verò in Imperatorem irae indicium eſt. Cum enim intellexiſſet, Caeſareae Philippi (urbs eſt Phoenices, Paneas vocata) inſignem eſſe ſtatuam, quam mulier a profluvio

(y) Mſc. κακεινω.

(z) Mſc. πολεως.

(a) Merito haec hiſtoria ſuſpecta eſt. Certe nec Juſtinus M. Palaeſtina oriundus, in qua Paneas, nec Origenes, nec Irenaeus, nec Tertullianus, nec alius, qui haemorouſae ſanationem narrant, de ejusmodi ſtatua mentionem faciunt. Adde. Δαπανησασα τα παρ᾽ ἑαυτης παντα. Omnia ſua expendens.

(b) Mſc. ῷ.

θους απαλλαγεισα, ανεθηκεν ἡ (c) ἁιμοῤῥουσα. (d) καθελων τουτο, ιδιον αντεςησε. βιαιον δε πυρ εξ ουρανου (e) πεσων, τα περι τὸ ςηθος του ανδριαντος διετεμεν, και την κεφαλην συν τῳ αυχενι κατεβαλεν, και επι προσωπον ενεπηξεν. τον δε του χριςου ανδριαντα, τοτε μεν ὁι ἑλληνιςαι συῤῥοντες κατεαξαν, μετα δε ταυτα ὁι χριςιανοι συλλεξαντες (f) εν τῃ εκκλησιᾳ απεθεντο. (g) απο δε της βασεως, εφ' ἡ ἱςατο ὁυτος ὁ ανδριας, βοτανη τις (h) εφυετο, παση μεν ανθρωπινῃ φυσει τυγχανουσα αγνωςος, (i) παντος δε παθους (k) αλεξιτηριος. εμοι δε δοκει μηδεν ειναι θαυμα, του θεου τοις ανθροποις επιδημησαντος, και τας ευεργεσιας συμβηναι ξενας, επει και αλλα πλειςα παραδοξα κατα πολεις, και κωμας, ὡς εικος, μονοις ηκριβωται τοις επιχωριοις εκ της αρχηθεν παραδοσεως εγνωσμενα. και ὡς αληθες τουτὸ, αυτικα επιδειξω εντευθεν. εν νικοπολει της παλαιςινης τῃ ποτε εμμαυς, πηγη εςιν παντοιων παθων (l) ανθρωπινων τε και αλογων ιασεις παρεχουσα. εν ᾑ (m) λογῳ τον κυριον εξ ὁδοιποριας τους ποδας απονιψασθαι. εν δε (n) ἑρμουπολει της θηβαϊδος δενδρον ἱςαται περσεα, ἡς φυλλον, ἢ (o) καρπος, ἢ μερος του φλοιου, προς πασαν ανθρωπων ιασιν εςιν επιτηδειον. φασι δε, ὁτι, ἡνικα ὁ ιωσηφ τον κυριον λαβων, και την παναγιαν παρθενον, και θεοτοκον εις αιγυπτον εφυγεν, φθασασης της θεοτοκου συν τῳ κυριῳ τον τοπον, εν ᾡ τὸ δενδρον ἱςαται, κλιθεν

εις

(c) *Ced.* ἁιμοῤῥους. *Soz.* ἁιμοῤῥοουσα.
(d) Msc. καθελον.
(e) Msc. πεσον.
(f) *Ced.* εις εκκλησιαν.
(g) *Theoph.* ὑπο την βασιν.
(h) *Soz.* εφυεν.

fluvio ſanguinis liberata poſuit, hac dejecta ſuam ſubſtituit. At vehemens ignis è coelo delapſus, ſtatuam circa pectus diſcidit, & collum cum capite dejecit, atque humi pronum infixit. Chriſti verò ſtatuam tunc quidem pagani tractam confregerunt, poſtea verò Chriſtiani collectam in eccleſia poſuerunt. Ex baſi verò, cui impoſita erat ſtatua, planta naſcebatur, omni homini ignota, morborum verò omnium remedium praeſentiſſimum. Neque mirum mihi videtur, quod verſante inter homines Deo beneficia inſolita acciderint, cum alia plurima miracula per civitates, & vicos edita fuerint, quorum exactam notitiam ſoli, ut par erat, indigenae habuerunt, majorum traditione acceptam. Idque verum eſſe, ſtatim oſtendam. Nicopoli in Palaeſtina, quondam Emmaus dicta, fons eſt, qui omnes hominum, brutorumque morbos ſanat. In hoc enim Dominum ex itinere pedes abluiſſe ferunt. Hermopoli in Thebaide arbor eſt perſea, cujus aut folium, aut fructus, aut corticis pars id virtutis habet, ut omnes hominum morbos pellat. Ajunt verò, cum Joſephus cum Domino, ac ſanctiſſima Virgine, & Deipara in Aegyptum fugeret, Deiparae prius cum Domino ad locum arboris venienti, eam ſe inclinaſſe, illumque adoraſſe,

(i) *Theoph.* πασης νοσου.
(k) *Ced.* αλεξητηριον.
(l) *Ced.* ανθρωπων τε και κτηνων ιασις.
(m) *Theoph.* φασι.
(n) *Soz. Theoph.* ἑρμουπολει.
(o) *Ced. Theoph.* καρφει

εις γην προσεκυνησεν. και σωζει (p) μεχρι νυν το σχημα της προσκυνησεως. ιουλιανος δε ετιμα τους ιουδαιους μισει τω προς τους χριςιανους εις τουτο κινουμενος. διο και χρηματα δημοσια δους, τον ναον ῳκοδομησαι τον εν ἱεροσολυμοις προσεταξεν, ὡν αρξαμενων του εργου, θεια τουτους μετεισιν (q) οργη πυρι παντα καταναλωσασα. ὁ δε δειλαιος μαντειαις, και θυσιαις, και δαιμονων (r) απαταις Φραξαμενος κατα περσων εςρατευσεν, ὁτε και χρησμον λεγεται λαβειν εχοντα ὁυτως. νυν (s) δη παντες (t) ὁρμηθημεν θεοι νικης τροπαια κομισασθαι παρα θηρι ποταμῳ. (u) τον δ᾽ εγω (x) ἡγεμονευσα, θουρος πολεμοκλονος αρης. πολλα δε και μεγαλα κατα χριςιανων ποιησας, και αλλα πλειονα ποιειν μετα τον κατα περσων επαγγειλαμενος πολεμον, κακως τον ολεθριον (y) βιον αυτου επληρωσεν. αμφι τα (z) δυο ετη βασιλευσας, επι πεντε δε ετη καισαρ γενομενος. ιουλιανῳ δε τῳ μοναχῳ, τῳ συρῳ, τῳ επιλεγομενῳ σαββα, και διδυμῳ τῳ αλεξανδρει προσευχομενοις, και τον θεον ἱκετευουσιν, προεγνωσθη του δυσσεβους αναιρεσις. μετα δε την αναιρεσιν αυτου εν (a) καρραις ἑυρεθη γυνη εκ των τριχων κρεμμαμενη, και εν αντιοχειᾳ κρανια ανθρωπων πολλα, δι᾽ ὡν ὁ δυσσεβης τα μαντεια του κατα περσων πολεμου (b) μαντευομενος σΦραγιδας, και κλειθρα τοις τοποις

(p) *Theoph.* μεχρι του νυν.

(q) Mſc. οργην. Hujus miraculi ipſe Am. Marcellinus teſtis eſt lib. 23. Dantur adeo Chriſtiani, qui iſtud aut praetereunt, aut impugnant.

(r) *Ced.* επῳδαις.

(s) *Theoph.* deeſt.

(t) *Theoph.* ὁρμισθημεν.

(u) *Theoph.* των δε εγω.

adoraſſe, & hodiedum adorantis ſpeciem retinere. Julianus Judaeos in honore habuit ex odio in Chriſtianos. Ideo datis publicis pecuniis templum Hieroſolymae aedificari praecepit. Manu operi admota, divina ingruit ira, & igne omnia conſumſit. At miſer vaticiniis, ſacrificiis, daemonumque praeſtigiis munitus contra Perſas movet, ac tale oraculum tunc accepiſſe fertur: Nunc omnes Dii progredimur victoriae trophaea ad Therem fluvium allaturi. Eorum ego dux promptus, ac bellicis tumultibus aſſuetus Mars. Multa verò, & magna in Chriſtianos molitus, & alia plura finito bello Perſico moliturum ſe minatus exitialem ſuam vitam male explevit poſt duos circiter imperii annos. Quinque Caeſar erat. Juliano autem Monacho Syro cognomine Sabbae, & Didymo Alexandrino, qui ad Deum vota fecere mors impii praecognita fuit. Quo interfecto Carris mulier capillis ſuſpenſa, & Antiochiae hominum calvariae multae ſunt inventae, quibus ad praeſagiendum belli Perſici eventum uſus loca ſeris, ac ſigillis occluſit.

(x) *Theod.* ἡγεμόνευσα. *Theoph.* ἡγεμονευων. *Th. M.* τον δ' εγω ἡγεμονευσα.

(y) Libanius eum a Chriſtianis, Eutropius ab hoſtium equite, Eutychianus Chronographus a S. Mercurio interemptum ajunt.

(z) *Soc.* τουτὸ δε ετος ην γ. της βασιλειας. ἑβδομον δε, αφ' ὁυ καισαρ προεβληθη.

(a) *Ced.* χεραις.

(b) *Theoph.* ποιουμενες.

τοις (c) επεθηκεν. τα μεν δη κατα ιουλιανον ὡδε εσχε. συνελθοντες δε εις ἑν ὑπατοι τε και ϛρατηγοι (d) ιωβιανον ανηγορευσαν βασιλευειν χιλιαρχον ἑως τοτε τυγχανοντα. ὁ δε προετεινεν τῳ ϛρατῳ, ὁτι αρχειν ου δυναμαι ϛρατου, εν τοις χρονοις ιουλιανου, ἑλληνιζειν (e) εκθησαντος, προς ὁν πας ὁ ϛρατος χριϛιανοι ὑπαρχειν ὡμολογησαν. ιωβιανος δε σωσαι τον περιλειφθεντα ϛρατον εθελων, ηναγκασθη νισιβην πολιν μεγιϛην, και πολυανθρωπον περσαις παραχωρησαι. πορφυριος ὁ καθ' ἡμων λυττησας, τυριος ην τῳ γενει. χριϛιανος δε ων ὁ αθλιος (f) προτερον ενετυπτηθη εν καισαρειᾳ της παλαιϛινης ὑπο χριϛιανων, και μη ενεγκων (g) την οργην μετηλθεν εις ἑλληνισμον. και ὁυτως εις τὸ γραψαι κατα της αληθειας ὁ κυων ετολμησεν αναιδευσασθαι. ιωβιανος δε νομῳ τους εν εξοριαις (h) επισκοπους ανεκαλεσατο. τῳ δε ἱερῳ αθανασιῳ απεϛειλεν της αμωμητου πιϛεως εγγραφως αυτῳ σημαναι την ακριβειαν. ὁπερ και πεπραχεν αθανασιος, και γεγραφεν ιωβιανῳ επιϛολην (i) πληρης ορθοδοξιας, ἡ τις και εντετακται. ιωβιανος δε εις την ορθοδοξιαν βεβαιοτερος γενομενος πολλα τοις δοξαζουσι τὸ ὁμοουσιον εχαρισατο, δια τε (k) ατελειων, και ἑτερων πλειονων. ακακιος ὁ καισαρειας επισκοπος της παλαιϛινης συνελθων μετ' ἑτερων επισκοπων εις αντιοχειαν τον σκοπον ιωβιανου τον περι την ορθοδοξιαν προγνους, λιβελλον συνεταξεν, δι' ὁυ τῳ ὁμοουσιῳ συνεθετο, και την εν νικαιᾳ συνοδον

(c) Mſc. απεθηκεν.

(d) Inſigni erat corpore, laetus ingenio, literarum ſtudioſus. Victor in Epit.

(e) *Th. M.* εθισαντος.

(f) *Theoph.* τὸ πριν.

clusit. Et haec quidem de Juliano. At Consules, ac Duces in unum congregati Jovianum, qui hactenus tribunus militum erat, Caesarem proclamarunt. Illo autem praetendente, se non posse praeesse exercitui sub Juliano religionem paganam professo, omnes se Christianos esse confessi sunt. Jovianus residui exercitus saluti consulturus Persis Nisiben urbem maximam, & frequentem urgente necessitate cessit. Porphyrius, qui contra nos debacchabatur, genere Tyrius Christum prius coluit. A Christianis verò Caesareae in Palaestina caesus prae ira ad antiquam superstitionem transiit. Et sic contra veritatem impudenter scribere canis ausus est. Jovianus proscriptos Episcopos lege revocavit. Ad S. verò Athanasium misit, ut exactam purae fidei expositionem sibi scripto consignaret. Id quod & ille praestitit, epistola, quae rectam fidem plene expressit, ad Jovianum data. In numerum quoque illa redacta est. Jovianus in recta fide magis firmatus eos, qui consubstantialitatem profitebantur, immunitatibus, aliisque plurimis donavit. Acacius verò Caesareae in Palaestina Episcopus cum aliis Episcopis Antiochiae conveniens, cognita Joviani de recta fide intentione, composuit libellum, in quo consubstantiali consensit, & Concilium Nicaenum se recipere professus

(g) *Theoph.* κατ' ὀργήν.
(h) *Ced.* χριστιανους.
(i) *Theoph.* πασης. Haec epistola injuria temporum periit.
(k) *Theoph.* και ατελεις επειησατο.

οδον ὡμολογησε δεχεσθαι. ὁςις λιβελλος και εντετακται. (l) οκτω μεν ουν μηνας βασιλευσας ιωβιανος (m) ετελευτησεν. ελθων δε ὁ ςρατος εις νικαιαν ουαλεντιανον βασιλευειν ανηγορευσεν. ὁυτος δε εισελθων εν κωνςαντινου πολει τον ιδιον αδελφον μεταπεμψαμενος ουαλεντα εκ (n) πανουιας πολεως κιβαλης, εκειθεν γαρ ὡρμηντο, κοινωνον της αρχης ἑποιησατο μετα τριακοντα ἡμερας της ιδιας αναγορευσεως. της δε (o) ὑπηκοου τα μεν προς ἡλιον ανισχοντα παρεδωκεν αυτῳ. τα δε (p) απο ιλλυριων επι τον ἑσπεριον ωκεανον, και πασαν την αντικρυ ηπειρον μεχρι των εσχατων λιβυων (q) εφ᾽ ἑαυτον εταξεν. φερονται δε ουαλεντιανου και προ της βασιλειας πολλα ὑπερ χριςιανισμου. ουαλης μεν τοι αρειανος ὑπηρχε διαπυρος ὑπο ευδοξιου βαπτισθεις και απατηθεις. ουαλεντιανου δε απο κωνςαντινουπολεως εκδημουντος επι την ῥωμην, και δια θρακης πορευομενου τηνικαυτα ὁι περι ἑλλησποντον, και βιθυνιαν επισκοποι, και (r) ὁσοι αλλοι ὁμοουσιον τῳ πατρι τον ὑιον λεγειν ηξιουν, προβαλλονται πρεσβευειν ὑπερ αυτων (s) ὑπατιανον τον ἡρακλειας της πιρινθου επισκοπον,

(l) *Soc.* μηνας ἑπτα. *Glyc.* ετος ἑν.

(m) Marcellinus lib. XXV. in fine ait. Super Joviani obitu dubietates emerſere plures. Fertur enim recenti calce cubiculi illiti ferre odorem noxium nequiviſſe, vel extuberato capite periiſſe ſuccenſione prunarum immenſa, aut ex colluvione ciborum avida cruditate diſtentus.

(n) *Theod.* παιονιας, lege πανονιας.

(o) Mſc. ὑπηκον.

(p) Ex lege VII. Cod. Theodoſ. Illyricum, Italiam, Africam, Gallias, Hiſpanias, Britanias, ſeu occidentem integrum Conſtantini junioris, & Conſtantis.

feſſus eſt. Eum quoque libellum in ordinem redegerunt. Jovianus poſt octo menſes imperii ſui è vita exceſſit. Poſtquam exercitus Nicaeam venit, Imperatorem renunciavit Valentinianum, qui Conſtantinopolin ingreſſus, Valentem fratrem ex Cibale Pannoniae urbe, unde oriebantur, accerſitum in regni conſortium aſſumſit poſt triginta dies, ex quo Imperator ipſe proclamatus erat, & partes, quae ad orientem ſpectant, illi tradidit. Quae verò ab Illyrico usque ad heſperium oceanum porriguntur, omnemque e regione mediterraneam usque ad extremas Lybiae oras ſibi retinuit. Valentinianus jam ante imperium multa pro Chriſti religione fecit. Valens autem fervidus erat Arianus, ab Eudoxio baptizatus, & deceptus. Cum Valentinianus relicta Conſtantinopoli Romam petens, per Thraciam iter faceret, Epiſcopi Helleſponti, & Bithyniae, nec non, quicunque alii filium patri conſubſtantialem dicendum cenſebant, Hypatianum Heracleae Pirinthi Epiſcopum elegerunt,

(q) *Soz.* ὑφ' ἑαυτον.

(r) Non erant Epiſcopi catholici. Baronius enim demonſtrat, hos Epiſcopos Semiarianos fuiſſe. A Macedonianis enim collecta erat ſynodus, qui teſte Sozomeno τὸ ὁμοιον κατ' ουσιαν ſtabilierunt; adeoque ὁμοιουσιον, non ὁμοουσιον ſcribendum erit. Theodoret. l. 6. c. 7. obſervat ſecedenti ad partes occiduas Valentiniano Epiſcopos orthodoxos occurriſſe.

(s) *Theoph.* ὑπατιου.

που, ωςε επιτραπηναι συνελθειν επι διορθωσει του (t) δογματος. προσελθοντος δε αυτου, (u) και παρα των επισκοπων διδαξαντος, ὑπολαβων ουαλεντιανος. εμοι μεν, εφη, μετα λαου τεταγμενῳ ου θεμις (x) τοιαυτα πολυπραγμονειν. ὁι δε ἱερεις, ὁις τουτου (y) μελλει, καθ᾽ ἑαυτους, ὁπη βουλονται, συνιτωσαν. ὁι δε συνηλθον εις λαμψακον, και δυο μηνας εκει διατριψαντες, τελευταιον ψηφιζονται, ακυρα μεν ειναι τα εν κωνςαντινουπολει παρα των περι ευδοξιον, και ακακιοὒ πεπραγμενα. κρατειν δε την εν (z) σελευκᾳ πιςιν, ἡτις ανεγνωσθη εν τοις εγκαινιοις της εκκλησιας αντιοχειας. ουαλης δε ταυτα γνους, (a) τα μεν εν τουτω τῳ (b) χρονῳ λιβεριος ην ῥωμης επισκοπος. αλεξανδρ. δε των μεν ορθοδοξων (c) προειςηκει αθανασιος. των δε αρειανων ἡγειτο λουκιος. εν αντιοχειᾳ δε των μεν αρειανων ευζωιος εχρηματιζεν, των δε ορθοδοξων εις δυο διηρημενων των μεν παυλινος, των δε μελετιος προειςηκεισαν. ἱεροσολυμων δε επεσκοπτει ὁ κυριλλος. εις μεν τοι κωνςαντινουπολιν των μεν αρειανων εκρατει ευδοξιος. ὁι δε ορθοδοξοι ουτε ποιμενα ειχον, ουτε εκκλησιαν εχειν συνεχωρουντο. ουαλης δε (d) ὑφοραθεις, μη ποτε περσαι λυσωσι, τας επι ιωβιανου (e) τριακοντουτεις σπονδας ελασας ηλθεν εις αντιοχειαν. γνους δε, ὁτι περσαι τας συνθηκας ου παραβαινουσιν, κινειται προς πολε-

(t) Theoph. ὁμοουσιον. Soc. πιςεως.
(u) Soz. και τα παρα.
(x) Theoph. περι τοιουτων.
(y) Soz. μελει.
(z) Theoph. σελευκειᾳ.
(a) Hic desunt aliqua, fors restitui possunt per illa Cedreni: τα εν λαμψακῳ πραχθεντα ανετρεψε.

runt, qui legatione ad Caesarem fungeretur petiturus, ut ipsis ad constituendum recte dogma convenire permitteret. Cum in conspectum veniens Episcoporum preces audiret, subjecit, me quidem, inquiens, populo adnumeratum his occupari fas non est. Sacerdotes verò, quibus hoc curae est, conveniant, ubi placuerit. Illi verò Lampsacum convenere, & duos ibi menses morati irrita decreverunt ea, quae Constantinopoli ab Eudoxio, & Acacio acta fuere. Confirmarunt verò fidem in Seleucia editam, & in dedicatione ecclesiae Antiochenae lectam. Quo rescito Valens acta concilii hujus rescidit. Hoc tempore Liberius Romae erat Episcopus, Alexandriae verò orthodoxis Athanasius, Arianis Lucius praefuit. Antiochiae Arianorum Episcopus Euzoius erat, orthodoxorum autem in duas partes divisorum, unius Paulinus, alterius Meletius praesulem agebat. Hierosolymorum ecclesiae praefectus est Cyrillus. Constantinopoli Arianorum ecclesiam Eudoxius tenuit. Orthodoxi verò neque pastorem habuerunt, neque illis ecclesiam habere licuit. Valens veritus, ne Persae tricennarias, quas cum Valentiniano pacti erant, inducias rumperent, Antiochiam contendit. Eos autem pacto stare intelligens bellum contra

(b) *Theoph.* ετει.

(c) *Soc.* προιστηκει.

(d) Msc. φοραθεις. *Soc.* ὑφορωμενος.

(e) *Soz.* τριακονταετεις.

πολεμον κατα των πρεσβευοντων τὸ ὁμοουσιον. και (f) μελετιον μεν εξωρισεν, παυλινου δε δια γηρας εφεισατο. τους δε ευζωιῳ, μη κοινωνουντας δημευσεσι και φυγαις, και παντοιαις ςρεβλωσεσι καθύπεβαλλεν, ἑλληνικου διωγμου πραττων βαρυτερα.

Σχολιον. Ουαλεντα (g) δομνικα ἡ αὐτου γαμετη, μαλιςα αρειανιζειν δαιμονιως ανεπειθεν. φασι δε, ὁτι μετα τὸ βασιλευσαι εβαπτισθη ὑπο ευδοξιου, και ὁρκον εν αυτῳ τῳ βαπτισματι ελαβε παρ᾽ αυτου ευδοξιος, ὡς τα αρειου φρονησοι, και εκβαλλοι τὸ ὁμοουσιον. (h) προκοπιος δε τις αντηρεν τῳ ουαλεντι, και πολυν αθροισας ςρατον περι (i) νακολιαν πολιν φρυγιας διετριβεν. τουτὸ γνους ουαλης (k) προς βραχυ του διωκειν τους ορθοδοξους (l) εποιησατο. προδοσιᾳ δε (m) αγελωνος και γομαρι ςρατηγ[ο]υ προκοπιου προεδοθη ὁ τυραννος. τουτον δε εις δυο δενδρα εγγιζοντα, των σκελων εξαρτησας, ταυτα ορθωθηναι ειασεν. τα δε (n) διεσπασαν τον προκοπιον. επει δε τὸ τελος εσχεν ὁ πολεμος, ἡκεν εις νικαιαν. εν ἡσυχιᾳ τε γεγονως, παλιν κινειται κατα της πιςεως, και ελευσιον τον κυζικου ηναγκασε, ὁμολογησαι τὸ (o) ἑτεροουσιον. ὁ δε προσταχθεν εποιησεν, και ευθυς μετεμελετο. επανελθων τε (p) εις κυζικον την ἑαυ-

του

(f) *Soc.* μελιτιον.

(g) *Zon.* δομνινα.

(h) Msc. προκοπετιος. Erat Juliani propinquus.

(i) *Theoph.* νακολεια. *Chr. Al.* εν τῳ πεδιῳ σκολιας. Perperam Cedrenus Natoliam ponit. Ad Nacoliam enim Phrygiae civitatem ad Sangarim sitam Procopius Valenti occurrit, ut Marcellinus l, 6. ait.

(k) *Ced.* προ βραχυ.

tra Homuſianos movit, & Meletium quidem proſcripſit, Paulini verò ſenectuti parcuit. Illos verò, qui cum Euzoio communicare noluiſſent, exilio, variisque afflictionibus perſecutione pagana gravioribus ſubjecit.

Scholium. Valenti mire perſuaſit Dominica ejus uxor, ut Arianorum partibus ſtuderet. Ajunt verò eum ſuſcepto jam imperio baptizatum ab Eudoxio, & ſimul jurejurando adſtrictum fuiſſe, ut cum Ario ſentiret, & homouſium ejiceret. Quidam verò Procopius in Valentem rebellis magno exercitu coacto circa Nacoliam Phrygiae urbem morabatur. Quibus intellectis Valens ad breve tempus a perſequendis orthodoxis ceſſavit. At proditum a propriis ducibus Agelone, & Gomare, & duabus arboribus ad ſe invicem inclinatis pedibus appenſum iis remiſſis diſcerpi juſſit. Finito bello Nicaeam pervenit, & quiete uſus rurſum in fidem armatur, & Eleuſium Cycici Epiſcopum ad profitendum heterouſium cogit. Hic mandato paruit, mox verò poenitentia ductus, & Cycicum rever-

(*l*) Hic ανοχας addendum reor.

(*m*) *Theoph.* αγγελος, και γοβαρι. *Soc.* αγγελωνος, και γομαριου.

(*n*) Marcellinus ſcribit, Procopio caput abſciſſum, Florentium verò, & Barialtam illius proditores eodem ſupplicio poſt affectos fuiſſe. Ergo haec, quae Julius narrat, falſa videntur. Vide etiam Philoſtorgium.

(*o*) *Theoph.* ἱτερουσιον.

(*p*) *Theoph.* εν κυζικῳ.

του παρανομιαν εξηγγειλεν, και ἱερατευειν ουκ εθελεν, αλλ᾽ ἑτερον προβληθηναι επισκοπον προυτρεπεν. ὁπερ γνους ὁ ευδοξιος (q) ευνομιον κατεςηκεν της κυζικου επισκοπον.

Σχολιον. Της κοινωνιας ευδοξιου εχωρισθη ευνομιος, δια τὸ μη ανεχεσθαι τον ευδοξιον κοινωνησαι αετιῳ τῳ διδασκαλῳ αυτου. ει γαρ και ὁμοφρονες ὑπηρχον ευδοξιος, και αετιος. αλλ᾽ ουν δια τὸ παρα παντων διαβαλλεσθαι τον αετιον, απεςρεφετο ὁ ευδοξιος, μη αισχυνομενος, ὁτι τοις ιδιοις δογμασι, ὡς βλασφημοις ῃσχυνετο. ευνομιος δε ὁυτος ὑπογραφευς γεγονεν του (r) αθεου, και σοφιςικους λογους μαθων, εξ αυτων δηθεν παρρησιαζεται. των γαρ θειων γραφων (s) παντελως ην αμυητος, δηλουσι τουτου τὸ αμαθες ὁι ἑπτα μαλιςα τομοι, ὁυς εις την προς ῥωμαιους επιςολην του αποςολου εποιησεν, και ὁι λοιποι αυτου λογοι. (t) κυζικιανοι δε διωκουσιν τον ευνομιον, μιμησαντες δε αυτον, ὡς ἁιρετικον, και κακοφρονα. ὁ δε ελθων ἡνωθη τῳ ευδοξιῳ. δεινος δε ην βλασφημος, (u) επι λεξεως γαρ λεγειν ετολμα, ὁτι ὁ θεος περι της ουσιας αυτου ουδεν ἡμων πλεον επιςαται, ου δε εςιν (x) αυτῳ μαλλον, ἡμιν δε ἡττον γνωςη. αλλ᾽ (y) ὡςπερ ειδειημεν ἡμεις περι αυτης, τουτὸ παντως ἑυρησεις απαραλλακτως και εν ἡμιν. φασι δε τινες πρωτον τον ευνομιον τολμησαι εισηγησασθαι,

εν

(q) Philoftorgius l. 5. c. 3. Theodoretus l. 2. c. 27. & 29. diserte fcribunt Eunomium fub Imperatore Conftantio Epifcopum Cycici factum effe.

(r) Theoph. αετιου.

(s) Theoph. παντη.

(t) Soc. κυζικηνοι.

reverſus, annunciato errore ſuo, & abdicato Epiſcopi munere alium ſibi ſubſtitui precabatur. Quo cognito Eudoxius Eunomium Cycici Epiſcopum conſtituit.

Scholium. Eunomius a communione Eudoxii ſe ſejunxit haud ferens, eum cum Aetio ſuo magiſtro non communicare. Quamvis enim Eudoxius, & Aetius unum, idemque ſentirent, tamen, quod Aetius ab omnibus male audiret, Eudoxius eum averſabatur, dogmatis ſuis tanquam impiis labem ſibimet ipſi aſpergi haud reveritus. Hic verò Eunomius Athei ſcriba fuit, & ſophiſticis imbutus doctrinis libere loquebatur. Sacrarum autem literarum eum prorſus inſcium fuiſſe, ſeptem potiſſimum libri in epiſtolam Apoſtoli ad Romanos, aliique ejus ſermones manifeſtant. Caeterum Cyciceni Eunomium expulerunt, odio eum tanquam haereticum, ac malevolum proſecuti. Profectus ille Eudoxio ſe junxit. Erat autem mirum in modum blaſphemus. Dicere enim ad verbum auſus eſt, Deum de ſubſtantia ſua nihil plus nobis ſcire, nec eam illi magis, nobis autem minus eſſe cogitam. Sed quod nos de ipſa noſſemus, etiam illum noſſe. Vice verſa quod ipſe de hac noſſet, etiam in nobis immutabiliter reperiri. Ajunt porro Eunomium primum aſſerere, quod ſacrum

(u) Soc. κατα λεξιν.
(x) Soc. αυτη.
(y) Soc. όπερ αν ειδειημεν ἡμεις περι ἀυτης, τουτὸ παντως κακεινος οιδεν, ὁ δ᾽ αυ παλιν εκεινος, τουτὸ ευρησεις απαραλλακτως εν ἡμιν.

εν μιᾳ καταδυσει χρηναι (z) επιτελειν την θειαν (a) βαπτησιν, και παραχαραξαι την απο των αποςολων εις ετι νυν εν πασι φυλαττομενην παραδοσιν. ταυτα μεν ουν περι ευνομιου και της ὁμωνυμου τουτου αἱρεσεως.

Σχολιον. Ευνομιος ετολμησεν προςταξαι τοις εξ αυτου, εν μιᾳ καταδυσει τὸ βαπτισμα γενεσθαι. φασι δε, ὁτι (b) ευφρονιος, και ευτυχιος οἱ καππαδοκαι, σπουδαςαι ευνομιου, τουτὸ ετολμησαν ουκ εις τριαδα, αλλ' εις τον θανατον του χριςου δει βαπτιζειν ειποντες. διο και εσπουδαζον οἱ ευνομιανοι αναβαπτιζειν, τους κατα την αποςολικην βαπτισθεντας παραδοσιν. πασαν δε σχεδον την οικουμενην εις βαραθρον απολειας (c) κατεσυρον, ει μη βασιλειον, και γρηγοριον τους τα θεια σοφους εξηγειρεν τὸ πνευμα ἁγιον, οι τινες της ευσεβειας γεγονασι προμαχοι. απο δε (d) τουτου του χρονου ὁμωνυμος ουαλεντινιανῳ τῳ βασιλει γινεται παις εξ ιουςινης γυναικος αυτου κατα την δυσιν. ου πολλῳ δε ὑςερον και γρατιανος, ὁν προ της αρχης ειχεν, (e) καθιςαται βασιλευς. σευηραν δε ειχεν προ της βασιλειας γυναικα, εξ ἡς εσχεν γρατιανον. ζωσης δε της σευηρας εγημε και ιουςιναν εκ της μαρτυριας σευηρας, ἡ δε περι καλλους αυτῃ εμαρτυρησεν, (f) νομον γραψας εξειναι τῳ θελοντι δυο εχειν γυναικας νομιμους. εσχε δε τεκνα εξ αυτης, ουαλεντινιανον τον νεον, και θυγατερας τρεις ιουςαν, γρατταν, γαλλαν, ἡν και εγημεν θεοδοσιος ὁ μεγας

γας

(z) Theoph. τελειν.

(a) Soz. βαπτισιν.

(b) Soz. θεοφρονιος.

(c) Soz. παρεσυραν.

crum baptiſma unica immerſione conferendum ſit, adeoque traditionem ab apoſtolis usque ad nos ubique obſervatam transgredi auſum eſſe. Haec quidem de Eunomio, & ejusdem nominis haereſi.

Scholium. Eunomius praecipere ſuis, ut unica tantum immerſione baptiſmum peragerent, haud eſt veritus. Dicunt verò, Euphronium, & Eutychium Cappadoces, Eunomii ſectatores, auſos aſſerere, quod non in trinitatem, ſed in Chriſti mortem baptizari oporteat. Ideo etiam eos, qui juxta apoſtolicam traditionem baptizati erant, ſtudioſe rebaptizarunt. Orbem verò univerſum in exitii barathrum traxiſſent, niſi Spiritus ſanctus Baſilium, & Gregorium divinarum rerum peritos, & ſtrenuos religionis defenſores excitaſſet. Sub idem tempus Valentiniano Imperatori ejusdem nominis filius ex Juſtina ipſius uxore in occidente naſcitur. Nec multo poſt Gratianus etiam, quem ante imperium genuerat, Imperator conſtituitur. Erat autem ante imperium ejus conjux Severa, ex qua Gratianum ſuſcepit. Hac adhuc in vivis ſuperſtite Juſtinam quoque ab ipſa Severa ob pulchritudinem ſibi commendatam uxorem duxit, lege lata, qua duas habere uxores legitimas volenti liceret. Juſtina illi peperit Valentinianum Juniorem, tresque filias, Juſtam, Grattam, & Gallam, quam Theodoſius

(*d*) Mſc. τουτον τον χρονον. *Soz.* ὑπο δε τουτον τον χρονον.

(*e*) *Soz.* καθιςατο.

(*f*) Quis credet, Principem ſerium, & Chriſtianum haec feciſſe? *Theoph.* addit παρανομον.

γας κατα δευτερον γαμον, εξ ἧς αυτῳ πλακιδια τικτε-
ται. αρκαδιον γαρ και ὁνωριον εκ (g) πλακιλλης εσχεν
της πρωτης αυτου γαμετης, ουαλης δε δυο θυγατερας
εσχεν, αναςασιαν τε και καρωσαν, ὧν επ' ονοματι (h)
δυο δημοσια λουτρα κτισας ωνομασεν, εκτισε δε και τον
αγωγον τον ἑως νυν (i) ουαλεντιακον λεγομενον. ουα-
λης δε και ευδοξιος μυριους διωγμους κατα των ορθοδο-
ξων εκινησαν, εδιωκον δε και μακεδονιανους, ουδε γαρ
εκεινων εφειδοντο. ὁι δε πεμπουσιν προς λιβεριον τον ῥω-
μης επισκοπον, (k) ευςαθιον τον αρμενιον και σιλβανον
τον ταρσου, και τον των κασαβαλων θεοφιλον ὑπισχνου-
μενοι δι' αυτων τὸ ὁμοουσιον δεχεσθαι. αυτοι δε εγγρα-
φον λιβεριῳ επιδεδωκασι λιβελλον, ὁμολογουντες πασαν
αἱρεσιν αποςρεφεσθαι εναντιαν δοξαζουσαν (l) της εν νι-
καιᾳ συνοδου. ὅτω τοινυν εδεξατο τουτους εις κοινωνιαν
λιβεριος, και γραψας προς τους της ανατολης, ορθο-
δοξιαν αυτοις εμαρτυρησεν. συνοδος δε εν τυανοις εγενε-
το, εν ἡ ἑυρεθησαν ὁ καισαρειας καππαδοκιας ευσεβιος,
και γρηγοριος ὁ νανζιανζου, δηλον ὁτι ὁ πατηρ του θεο-
λογου, ὁσον εςιν εκ του χρονου ςοχασασθαι, και ὁτρηιος
ὁ μελιτινης, και ἑτεροι. ὁυτοι τοις λιβεριου γραμμασιν
αγαλλιασαμενοι, πασι τοις ορθοδοξοις επισκοποις εδηλω-
σαν, εις ταρσον συνοδον γενεσθαι (m) επι βεβαιωσιν της
ορθοδοξου πιςεως. τουτὸ δε γενεσθαι, ουαλης εκωλυσεν.
ευδοξιος

(g) Epiphanius Flaccillam vocat, ſic Graeci etiam πλακιτον pro Flaccillo ſcribunt.

(h) Mſc. δις λουτρα. Marcellinus lib. XXVI. ſic ſcribit. Idem Procopius diductus in cogitationes varias Anaſtaſianas balneas petit a ſorore Conſtantini cognominatas. Ergo antea jam exiſtebant.

ſius M. ſecundo ſibi matrimonio junxit, & Placidiam procreavit. Arcadius enim, & Honorius ex prima uxore Placilla nati erant. Valenti autem duae filiae erant, Anaſtaſia, & Caroſa, quarum nomine publica duo balnea exſtruxit, tum etiam aquae ductum, quem in hunc usque diem Valentiacum dicunt. Valens, & Eudoxius mille perſecutionibus contra orthodoxos motis Macedonianos quoque vexarunt. Adeo illis non pepercere. Ad Liberium autem Romanum Epiſcopum mittunt Euſtathium Armenium, Sylvanum Tarſenſem, & Theophilum Caſtabalenſem, per ipſos conſubſtantiale ſe recipere polliciti. Hi Liberio ſcriptum libellum tradunt, quo ſe omnem haereſin concilio Nicaeno contrariam averſari profitentur. Tali modo in communionem receptis orthodoxiae teſtimonium tribuit Liberius datis ad orientales literis. Concilium verò Tyanis celebratum, cui interfuerunt Euſebius Caeſareae in Cappadocia, & Gregorius Nazianzi, pater ſcilicet Theologi quantum ex tempore licet colligere, & Hotrejus Melitinae, aliique Epiſcopi, qui receptis Liberii literis gaviſi cunctis orthodoxis Epiſcopis, concilium Tarſis ad rectae fidei confirmationem celebrari manifeſtarunt. Quo minus verò celebratum ſit, Valens prohi-

(i) *Theoph.* ουαλεντινιακον.

(k) *Soc.* τον εκ σεβαςιας.

(l) *Theoph.* τῃ συνοδῳ.

(m) *Theoph.* επι βεβαιωσει.

ευδοξιος δε αυθις ουαλεντα (n) παρεσκευασεν τοις κατα τοπον αρχουσιν επιςειλαι, ώςε παντας τους επισκοπους, ούς απηλασεν κωνςαντιος, ιουλιανος δε ανεκαλεσατο, εξοριαις ὑποβαλειν. εν όις αθανασιος ἑκουσιως αυτης αλεξανδρεων εξηλθεν, του δημου μη συγχωρουντος τῳ αρχοντι εκβαλειν αυτον, ὁς και (o) πολυν χρονον εν πατρῳῳ εκρυπτετο μνηματι. (p) εις ὑςερον δε ουαλης φωβῳ ςασεως τον δημου αλεξανδρειας, εκελευσεν (q) γραψας επανελθειν αθανασιον. ἑλληνικου δε διωγμου βαρυτερα τοις ορθοδοξοις συνεβη εν τοις χρονοις ευδοξιου και ουαλεντος. ευδοξιου τελευτησαντος, ὁς επι (r) ἑνδεκα ετη εκρατησεν της επισκοπης κωνςαντινουπολεως, προχειριζονται οἱ αρειανοι ὁμοφρονα ἑαυτοις δημοφιλον. οἱ δε της ὁμοουσιου πιςεως ζηλωται, ευαγριον τινα προχειριζονται, ὁν εχειροτονησεν ὁ αντιοχειας ευςαθιος λαθραιως διαγων εν κονςαντινουπολει. μετακληθεις γαρ ην (s) ὑπο ιωβιανου εκ της εξοριας, και εν τη πολει εκρυπτετο. γνους δε ουαλης (t) εν νικομηδειᾳ διαγων ευαγριου χειροτονιαν, πεμπει ςρατιωτας, και τον μεν ευςαθιον (u) εις βιζυην εξωρισεν. ευαγριον δε της πολεως εκβαλων, μονον κρατειν των εκκλησιων των αρειανων δημοφιλον παρεσκευασεν, και τα μεν ώδε εσχεν.

Οἱ δε τα αρειου φρονουντες, θρασυτεροι τοις τὸ ὁμοουσιον δοξαζουσιν εδεικνυντο, αρχουσι τε και δεσμωτηριοις παραδιδοντες, και τας ουσιας διαρπαζοντες, και παντοιως θλιβοντες. οἱ δε ελεηθηναι νομισαντες ὑπο ουαλεντος

(n) Theoph. παρεσβευσεν.

(o) Soc. τεσσαρας όλους μηνας εν μνημειῳ πατρῳῳ.

(p) Theoph. ὑςερον.

(q) Msc. γραψας.

prohibuit. Eudoxius verò rurſus Valentem impulit, ut omnes Epiſcopos ſub Conſtantio expulſos, a Juliano verò revocatos in exilium ageret, quos inter Athanaſius obſtante, quo minus eum Praefectus ejiceret, populo ſponte Alexandria cedens in paterno diu monumento delituit. Poſtmodum verò populi Alexandrini ſeditionem veritus Athanaſium ſcripto revocavit. Tempore Eudoxii, & Valentis mala graviora, quam in perſecutione gentili obvenere orthodoxis. Eudoxio, qui undecim circiter annos Epiſcopatum Conſtantinopolitanum tenuit, mortuo Ariani Demophilum ejusdem ſectae virum; Homouſiani verò Evagrium quemdam ſibi Epiſcopum praefecere. Hunc Euſtathius Antiochenus Conſtantinopoli clam agens ordinavit. A Joviano enim revocatus in urbe latuit. At Valens Nicomediae moratus cognita Evagrii ordinatione milites miſit, & Euſtathium quidem Bizyam relegavit, Evagrio autem urbe pulſo diſpoſuit, ut ſolus Demophilus Arianorum eccleſias regeret. Et haec quidem ſic ſe habuere.

Sed Arii aſſeclae in homouſianos jam inſolentiores praefectis, & carceribus eos tradiderunt bonis ſuis privatos, ac omnibus cruciatos modis. Iſti Valentem miſericordia movendum rati, legatos

(r) *Soc.* δεκα εννεα.

(s) *Theoph.* επι.

(t) *Theoph.* εν μαρκιανοπολει.

(u) *Theoph.* εις κυζικον. *Soc.* εν βιζυῃ της θρακης πολει.

λεντος πρεσβειαν εςειλαντο προς αυτον εν νικομηδεια τυγχανοντα, πεμψαντες ογδοηκοντα ἱερατικους ανδρας, ὧν ἡγουντο ἡλιοδωρος, και ουρβανος, και μενεδημος, ὁυς ἁπαντας συν αυτῳ τῳ πλοιῳ ὑφαφθηναι προσεταξεν. και παντες συν τῃ νηι (x) κατεφλεχθησαν μεχρι (y) δαυιδιζων του πλοιου διαρκεσαντος, κακει διαλυθεντος. ουαλης δε καταλιπων την νικομηδειαν, επι την αντιοχειαν εγενετο. (z) πανδεινα δε (a) κατα των ορθοδοξων ειργασατο, και πολλους μεν (b) δια μαχαιρας ανειλεν, πολλους δε και εις τον παραρρεοντα ποταμον (c) ορεντην απεπνιξεν. καταλαβων δε την εδεσαν-τα χειρονα επραξεν. μοδεςῳ γαρ εκει τῳ επαρχῳ επετρεψεν τὸ εις τον ναον θωμα του αποςολου (d) συρρεον πληθος των ορθοδοξων, συλλαβειν, και φονευσαι. ὁ δε ὑπαρχος καιπερ ἑτεροδοξος ων, λαθρα τοις εδεσινοις εμηνυσεν φυλαξασθαι την ὑςεραν, και μη συνελθειν εις τον ειωθοτα τοπον (e) ευξομενους. ειναι γαρ αυτῳ προςτεταγμενον παρα βασιλεως, τιμωρεισθαι τους ἁλισκομενους. ὁι δε εδεσινοι παρ' ουδεν ποιησαμενοι την απειλην, σπουδαιοτερον, ἤ προ του, συνερρεον ἑωθεν, και τον ειωθοτα τοπον επληρουν. ὁ δε (f) ὑπαρχος αμηχανων τοις παρουσιν ὁμως (g) επι τῳ πεδιῳ ειη. γυνη δε τις παιδαριον ἑλκουσα, και τὸ φαρος εικῃ επισυρρομενη παρα τον πρεποντα γυναικι κοσμον, ὡς επι τι σπουδαιον επειγομενη την ἡγουμενην του ὑπαρ-

(x) Msc. κατεφθχθησαν.

(y) *Ced.* δακιβυζων. *Soc.* δακιδιζος. *Soz.* δακιβιζης. *Theoph.* δακιζων. *Rufinus* Acibizam legit. Niceta lib. V. Thes. orthod. fid. c. 34. Dacidicen vocat, & maritimae Bithyniae locum esse ait.

(z) Msc. πανδηνα.

(a) *Ced.* κατα τοις ορθοδοξοις.

tos ad eum Nicomediae morantem miſerunt octoginta Presbyteros, quorum principes erant Heliodorus, Urbanus, & Menedemus, quos una cum nave comburi juſſit. Et omnes cum navi usque ad Dabidizan durante, ibique ſoluta conflagrarunt. Valens relicta Nicomedia Antiochiam pervenit. Atrocia quaevis in Chriſtianos molitus, gladio multos occidit, & non paucos in praeterfluente Oronte mergi juſſit. Edeſſam verò veniens pejora adhuc patravit. Ibi enim Modeſto Praefecto demandavit, ut omnem orthodoxorum multitudinem ad S. Thomae templum confluentem comprehenderet, ac neci daret. At Modeſtus, quamvis heterodoxus, Edeſſenos clam monuit, ne die poſtero in conſuetum, quo precarentur, locum convenirent; ſibi enim ab Imperatore mandatum eſſe, ut ibi deprehenſos ſupplicio afficeret. Edeſſeni verò ſpretis his minis majore, quam antea, ſtudio mane confluentes locum conſuetum replevere. Modeſtus, licet conſilii inops in hoc rerum ſtatu eſſet, ad campum tamen proceſſit. Mulier autem quaedam puerum trahens & pallio, contra quam mulierem deceret, neglectim induta, tanquam ad magni momenti rem properaret, praeeuntem Prae-

fecti

(b) *Theoph.* μαχηρα.
(c) *Ced.* *Soz.* ορροντην.
(d) Mſc. συρρεων.
(e) *Soz.* ευξαμενους.
(f) *Soz.* μοδεστος.
(g) *Soz.* επι το πεδιον.

ὑπαρχου ϛρατιωτικην διχα διετεμεν. ιδων δε μοδεϛος προσεταξεν, αυτην συλληφθηναι, και προσκαλεσαμενος απητει λεγειν του δρομου την αιτιαν. της δε ειπουσης, ἱνα θαττον καταλαβοι τὸ πεδιον, ενθα συνιασιν ὁι απο της καθόλου εκκλησιας. μονη γουν, εφη μοδεϛος, ουκ (*h*) εγνω, αυτικα μελλειν εκεισε τον ὑπαρχον ιεναι, και ὁυς αν (*i*) ἑυρη, παντας αναιρησειν. (*k*) ναι ακηκοα, φησιν, και δια τουτὸ μαλιϛα δρομου (*l*) δει μοι, ἱνα μη του καιρου κατοπιν γενωμαι, και ἁμαρτω της (*m*) περι του θεου μαρτυριας απαρτι. και τουτὸ τὸ παιδαριον μεθ᾽ ἑαυτης αγεις, ηρετο ὁ ὑπαρχος. ὡς αν και αυτὸ, εφη, του κοινου παθους μετασχη, και των ισων αξιωθειη. θαυμασας δε ὁ μοδεϛος την γυναικα της ανδρειας, ανεϛρεψεν εις τα βασιλεια, και κοινωσαμενος τῳ κρατουντι περι αυτης, επεισε, μη χρηναι τὸ δοξαν επιτελειν. αισχρον τουτὸ, και ασυμφορον επιδειξας. ἡ μεν δη εδεσηνων πολις πανδημει (*n*) των ειρημενων τροπων ὑπερ του δογματος ὡμολογησεν. ευσεβειον δε τον σαμοσατεων επισκοπον, εξωρισεν ουαλης εις την θρακην, ὁτε μαλιϛα και ἡ αρετη εδειχθη του ευσεβιου. του γαρ λαου μη συγχωρουντος αυτον εξελθειν της πολεως, ἑκουσιως αυτος σοφισαμενος εξεληλυθεν, και τοις προσταχθεισιν απελασαι τουτον ηκολουθησεν. ϛρατιωτικον δε αμπεχομενος σχημα, και (*o*) τιαρᾳ καλυπτων την κεφαλην την συριαν περιηει και φοινικην,

(*h*) Soz. εγνως.

(*i*) Soz. ἑυροι.

(*k*) Soz. ναιχι.

(*l*) Mſc. δειται.

(*m*) Multi volunt, ut legatur παρα του θεου. Sic Chriſtophorſonus Muſculus, & Nicephorus legunt, Sed ſi intel-

fecti militem perrupit. Quod Modeſtus videns eam comprehendi juſſit, & adductam interrogavit, quaenam curſus ſui cauſa foret. Illa verò dicente, ut eò citius campum, in quo omnes catholici conveniunt, occupem. Sola ne igitur, ſubjicit is, non audiiſti, mox affuturum ibi Praefectum, & quos invenerit, morti traditurum? Nae audii, ajebat illa. Et ideo maxime curſu opus eſt, ne ſero veniam, & teſtimonio Dei priver. Cur etiam hunc puerum tecum trahis, repoſuit Praefectus? ut & ipſe, ait illa, communis mali particeps, aequali dignus praemio reputetur. Modeſtus mulieris fortitudinem admiratus ad palatium rediit, & relato mulieris facinore Imperatori perſuaſit, ut ab incepto deſiſteret, turpe hoc, ac inutile oſtendens. Hoc modo cuncta Edeſſenorum civitas omnino fidem confeſſa eſt. Euſebium Samoſatenſium Epiſcopum Valens in Thraciam relegavit, qua in re Euſebii virtus vel maxime enituit. Populo enim, ne egrederetur, obſiſtente furtim ſponte egreſſus, abducentes ſecutus eſt. Militari autem habitu indutus tiara capiti impoſita Syriam, & Phoeniciam per-

intelligimus teſtimonium, quo Deum confitemur, περι aut ὑπερ θεου retinendum eſt.

(n) *Soz.* τον ειρημενον τροπον.

(o) Mſc. τι αρα.

νικην, πρεσβυτερους χειροτονων, και εκκλησιας καθιερων. προχειριζονται δε οἱ αρειανοι αντ᾽ αυτον ευνομιον τινα ονοματι αρειανον (p) εμπειροτατον. τουτῳ δε ουδεις εκεινων εκοινωνησε των οικουντων σαμοσατα. (q) λουομενῳ δε τουτῳ ποτε, και τον λαον συλλουσασθαι αυτῳ προτρεψαμενου, και πεισαντος, ἡνικα εκ της εμβασεως ανηλθεν ευνομιος, απολυθηναι τὸ ὑδωρ ὁ λαος παρεσκευασεν, εναγες τουτὸ γενεσθαι ὑποτοπησαντες, και αλλο ὑδωρ βληθηναι. ὁπερ γνους ὁ επισκοπος εκ της πολεως εφυγεν, ὁυτως ἑαυτον θεωρησας μισουμενον. του δε ευνομιου σαμοσατων (r) αναχωρησαντος, προχειριζονται τινα λουκιον λυκον προφανῆ, και των προβατων επιβουλον. τουτου παρερχομενου δια τινος τοπου της πολεως, μειρακες σφαιρας ὑποκατω του κτηνους διελθουσης, εφ᾽ ὁυ οχειτο ὁ λουκιος, εκαυσαν ταυτην οἱ μειρακες, μυσους την σφηραν πληθηναι πιςευσαντες. ἑλλησι μεν ουν ουαλης αδειαν δεδωκεν θυσιας επιτελειν και πανηγυρεις, και ὁσα ποιειν ειωθασιν. ὡσαυτως και ιουδαιους εθαλπε, και ετιμα. μονους δε του της αποςολικης διδασκαλιας ὑπερμαχους εδιωκεν. αφρaατης ὁ θειος μετα πλειςης παρρησιας διελεγξεν την ασεβειαν ουαλεντος, κατα προσωπον τουτῳ διαλεγομενος. ἑις δε (s) των περι ουαλεντα θρασεως τῳ αφρaατῃ χρησαμενος, κατελθων ἑτοιμασαι βαλανειον τῳ ουαλεντι, πληγεις την διανοιαν εις τὸ θερμοτατον ὑδωρ ἑαυτον ενεβαλεν, και ὁυτως απολετο. ιουλιανος ὁ ἱερος ασκητης εις αντιοχειαν εισελθων, τους τὸ ὁμοουσιον δοξαζοντας ὑπεςηριξεν. και αντωνιος δε ὁ μεγας εν αλεξανδρειᾳ γενομενος εδιδασκεν ἁπαντας, ὡς αθανασιος ειη

(p) Theoph. διαπυρον.

(q) Theoph. λουομενου.

percurrit, Presbyteros ordinans, & ecclesias dedicans. In ejus verò locum Ariani Eunomium quemdam Arianarum partium studiosissimum eligunt, cujus ad communionem Samosatensium nullus accessit. Cum lavaret quondam, & populum ad simul lavandum invitans persuaderet, Eunomio egresso aquam, ut rebatur, piaculo obstrictam exhauriri, aliamque infundi curavit. Quo cognito Episcopus urbe profugit, tanto se odio habitum cernens. Eunomio Samosatis digresso Lucium quemdam, lupum manifestum, ovibusque insidiantem surrogant. Eo quondam per urbem praetereunte juvenes pilam sub jumento, quo vehebatur, transeuntem combussere, scelere refertam arbitrati. Graecis igitur Valens omnem sacrificiorum, & conventuum celebrandorum, rituumque solitorum libertatem concessit. Eodem modo Judaeos quoque fovit, atque honori habuit, solos Apostolicae fidei defensores persecutus. Divinus Aphraates maxima cum libertate Valenti impietatem in faciem exprobravit. Unus verò comitum Valentis insolenter Aphraatem adortus, cum Caesari balneum praeparaturus abiret, mente captus in ferventem aquam se ipse conjecit, ac periit. Julianus sacer Asceta Antiochiam profectus Homousianos confirmavit. Magnus etiam Antonius Alexandriae moratus omnes docuit, Athanasium esse dogma-

(r) *Theoph.* ὑποχωρησαντος.

(s) Msc. τον. *Theoph.* των ευνουχων.

ειη ὁ των αποςολικων δογματων διδασκαλος. αρειανοι δε της αληθειας εχθροι τυγχανουσι και πολεμιοι. ὑπο δε τουτον τον χρονον αθανασιος ὁ πανίερος μετεςη προς κυριον, αμφι τεσσαρακοντα, και ἑξ ενιαυτους την αρχιερωσυνην ανυσας, καταλιπων πετρον διαδοχον. ευζωιος δε ὁ αντιοχειας των αρειανων πρεςαμενος, μαγνον τινα προσλαβομενος (t) των βασιλεως θησαυρων ταμειαν, τον μὲν πετρον της αλεξανδρειων (u) εξηλασεν, λουκιῳ δε τας εκκλησιας παρεδωκεν, ὁτε και πλειςας πληγας κατα των ορθοδοξων ανδρων τε αμφω και γυναικων παρθενων επηγαγον, και πολλους εν βασανοις απεκτειναν. πετρος μεν ουν διαδρας διεσωθη προς δαμασον τον ῥωμης επισκοπον. λιβεριου γαρ τελευτησαντος δαμασος διαδεχεται τον θρονον, (x) ουρσικινος δε τις διακονος ὑποψηφος ων αντιχειροτονειται δαμασῳ, ὁ δε λαος διηρεθη, και πολλοι φονοι γεγονασιν. ἑως ὁυ ὁ της ῥωμης ὑπαρχος πολλους του κληρου, και του δημου τιμωρησαμενος, τον εμφυλιον επαυσεν πολεμον. ὁ δε αλεξανδρειας επισκοπος πετρος εγραψε δἰ επιςολης τα γενομενα ὑπο των αρειανων (y) φρικωδες εις αλεξανδρειαν. εις γαρ την θεωνᾶ εκκλησιαν ῳδας δαιμονων ελεγον, και ορχηςας εισηγαγον, και τας εσθητας των παρθενων (z) γυμνουντες συν θυμῳ γυμνας διηγον δια της πολεως, πασαν εις αυτας ασελγειαν ενδεικνυμενοι, (a) πολλας δε εξ αυτων και εφονευσαν, ὡν ουδε τα σωματα προς ταφην τοις γονευσιν οδυρωμενοις εδοθησαν. μειρακιον δε ασελγες εις αυτὸ τὸ θυσιαςηριον παιξαι ανηγαγον. ὁυ και ὁ θεολογος μεμνημενος εφησεν. ὑμων δε ποιον δἰ ὑμας εξορχισατο μειρακιον

(t) Mſc. τον.

(u) *Theoph.* απηλασεν.

(x) *Soc.* ουρςινος cum codicibus emendatiſſimis. *Soz.* ουρςακιος.

dogmatum Apoſtolicorum doctorem, Arianos verò veritatis inimicos, atque hoſtes. Hoc tempore Athanaſius annos circiter quadraginta ſex pontificatu functus relicto ſucceſſore Petro ad Dominum exceſſit. Hunc Euzojus Arianorum Antiochenorum præſul ope Magni cujusdam aerario praefecti Petrum quidem Alexandria expulit, Lucio autem eccleſias tradidit. Quo tempore orthodoxi viri, mulieres, ac virgines plurimis verberibus affecti, multique tormentis occiſi ſunt. Petrus quidem fuga ad Damaſum Romae Epiſcopum evaſit. Mortuo enim Liberio Damaſus ſucceſſit. Urſicinus verò quidam Diaconus una nominatus, ac ordinatus eſt, populoque diviſo multae caedes factae ſunt, donec Romae Praefectus multis è clero, populoque punitis civile bellum reſtinxit. Petrus Alexandriae Epiſcopus horrenda Arianorum ſcelera in epiſtola deſcripſit. In Theonae enim templo daemonum cantilenas cecinere, ſaltatoribus una introductis, & virgines exutis veſtibus nudas per urbem egere, omni petulantia in eas exercita, nec multarum adeo occiſarum corpora parentibus miſere lamentantibus ſepelienda dedere. Quin & puerum petulantem ad ipſum altare adduxere, jocos ut proferret. Cujus rei theologus etiam meminit dicendo: Qualem vos puerum induxiſtis ſaltatorem

(y) Mſc. φρικωδης. *Theoph.* φρικωδη.
(z) Mſc. γυμνουν τε. *Theoph.* αποσκεπαζοντες.
(a) Mſc. πολλα.

ραχιον ασελγες, αισχρα λογιζομενον; αλλον δε γυμνον ασχημονα ἑλληνα επι του ἱερατικου θρονου καθισαντες τα χριςιανων ςηλιτευειν (b) παρεσκευασαν, περι ὁυ ὁ θεολογος Φησι. (c) επι δε σε τις ανεβη δημηγορος ἑλλην τα χριςιανων ςηλιτευων. (d) μανια ἡ των (e) σαρακτωων βασιλις, πολλα κατα τους ῥωμαιους εδρασεν. ὑςερον δε εις σπονδας ἐλθουσα ειρηνικας, μωσην τινα των ασκουντων κατα την ερημον επισκοπον δοθηναι τοις χριςιανιζουσι (f) παρ᾽ αυτῃ σαρακηνοις εξητησεν, του δε βασιλεως συν πασῃ σπουδῃ τουτὸ γενεσθαι προςταξαντος.

Σχολιον. Τουτι τὸ Φυλον απο ισμαηλ του ἀβρααμ παιδος, την αρχην λαβων, και την προσηγοριαν ειχεν. ισμαηλιτας γαρ αυτους ὁι αρχαιοι απο του προπατορος ονομαζον, αποτριβομενοι δε του νοθου ελεγχον, και της ισμαηλ μητρος την δυςγενειαν, δουλη γαρ ην, σαρακτωους (g) σφας ωνομασαν, ὡς απο (h) σαρρας της ἀβρααμ γαμετης καταγομενους. τοιουτον δε τὸ γενος ἑλκοντες ἁπαντες μεν ὁμοιως ἑβραιοις περιτεμνονται, και (i) ὑων κρεων απεχονται, και αλλα πολλα των παρ᾽ αυτοις (k) εθων (l) Φυλαττουσιν.

Ου κατεδεξατο χειρα αυτῳ επιθηναι τον λουκιον, ὡς ἁιρετικου τουτου τυγχανοντος, και τας χειρας πεφυρμενου τοις ἁιμασιν. ῃτισε δε μαλλον ὑπο των εν εξοριαις οντων επισκοπων, των δοξαζοντων τὸ ὁμοουσιον λαβειν την χειροτο-

(b) Msc. παρεσκευασεν.

(c) Msc. επι.

(d) *Soz.* μανια. *Theod.* μαβια.

(e) *Theoph.* σαρακηνων.

(f) *Theoph.* παρ᾽ αυτοις.

(g) Msc. σφαγως.

torem petulantem, ac turpia proferentem? Alium insuper gentilem nudum, ac impudentem in sacerdotali sede collocantes, rem christianam ignominia notare conabantur. De quo Theologus ait: In te quis Graecus orator ascendit rem christianam ludificans? Mavia Saracenorum Regina infestatis multum Romanis, ac pace demum facta Moysen quemdam Ascetam solitarium Saracenis suis Christianis Episcopum dari postulavit. Id quod ut praestaretur, Imperator omni studio praecepit.

Scholium. Gens haec ab Ismaele Abrahami filio originem, & nomen duxit. Ismaelitas enim antiqui a progenitore appellarunt. Ut verò sanguinis adulterini probrum, & matris Ismaelis, quae serva erat, ignobilitatem amolirentur, ipsi se Saracenos, tanquam a Sara Abrahami uxore ortos, nominarunt. Talem igitur originem ducentes omnes quidem Hebraeorum more circumciduntur, & a porcina carne abstinent, multosque alios illorum ritus observant.

Manum Lucii, utpote haeretici, & sanguine foedatam sibi imponi recusavit, sed potius ab exulibusEpiscopis, filiumque patri consubstantialem professis

(*h*) Scaliger in Eusebianis animadversionibus dudum notavit, eos non a Sara, sed a voce arabica Sarak, quae latrones significat, vocatos. Sic & Bochartus in l. 4. c. 2.

(*i*) *Soz.* υἱειων.

(*k*) Msc. εθνων.

(*l*) Msc. φυλακτουσι.

χειροτονιαν. ὁπερ και γεγονεν. και ὁυτως χειροτονηθεις, εδοθη μαυια, και πολλους του φυλου χρισιανους πεποιηκε. ἡ δε μαυια χρισιανη ην, ῥωμαια (m) εκ γενους, ληφθεισα αιχμαλωτος, ηρεσε δε δια καλλος τῳ βασιλισκῳ των σαρακηνων, και τῳ χρονῳ εις βασιλιδα προεκοψεν. ὁι δοξαντες τον ὑιον ἑτεροουσιον τε και ὁμοουσιον, ὁμοιως εβλασφημουν κατα του πνευματος του ἁγιου, τριτον τῃ ουσιᾳ τουτὸ δοξαζοντες. δαμασος δε ὁ μετα λιβεριου ῥωμης επισκοπος εγραψεν επισολην προς τους επισκοπους ανατολης, ὁμοουσιον την τριαδα δειν ὁμολογειν τε και προσκυνειν. τουτου τοινυν γενομενου ἡ περι ταυτα κατελυθη ζητησις. πασα δε ἡ δυσις τριαδα ὁμοουσιον. και ὁμοδοξον επρεσβευσεν ανευ αυξεντιου του επισκοπου μεδιολανου. και γαρ αυτος τον ὑιον και τὸ πνευμα ανομοιον δοξαζων εν πλεισαις απεκηρυχθη συνοδοις των δυτικων, και μη διορθωθεις, εσχατον καθηρεθη ὑπο επισκοπων συνελθοντων εν ῥωμῃ. αμβροσιος δε μετα (n) αυξεντιον της εν μεδιολανῳ εκκλησιας προεση, μεχρι της χειροτονιας ὑπαρχων αβαπτισος. σασεως γαρ τον δημον (o) περιβολης επισκοπου εχουσης, επεση τῃ εκκλησιᾳ. ἡγεμων γαρ της χωρας ετυγχανεν, ὡς κωλυσων την σασιν. ὁ δε δημος της προς αλληλους αφεμενος εριδος μιᾳ φονῃ τον αμβροσιον εψηφισαν. ὁπερ γνους ὁ βασιλευς ουαλεντινιανος, εκελευσε μυηθηναι αυτον, και χειροτονηθηναι επισκοπον, πολλα περι αρετης (p) του αμβροσιου μαρτυρησας.

(m) Theoph. τῳ γενει.

(n) Ced. ενδοξιον.

fessis ordinari voluit. Quod & factum est. Atque ita ordinatus ad Maviam missus est, & multos ex hac gente adChristi fidem perduxit. Mavia ipsaChristum coluit, Romana genere, & captiva abducta. Corporis verò pulchritudine Regi Saracenorum placens, tandem in reginam evecta est. Heterousiani non minus, quam Homousiani in S. Spiritum insurrexere, substantia tertium reputantes. Sed DamasusLiberii in Romano Episcopatu successor, epistola ad orientis Episcopos missa edocuit, oportere trinitatem consubstantialem confiteri, atque adorare. Quo facto quaestio haec decisa erat. Omnis verò occidens trinitatem consubstantialem, parique gloria praeditam asseruit, excepto Auxentio Mediolani Episcopo. Etenim & ille Filium, & Spiritum Sanctum inaequales sibi persuasit. In plerisque verò occidentalium synodis condemnatus, & incorrectus tandem ab Episcopis Romae congregatis depositus est. Post Auxentium Ambrosius Mediolanensi ecclesiae praefuit, ad ordinationem usque sacro baptismate nondum ablutus. Orto enim populi tumultu de Episcopi nominatione, illum impediturus (erat enim provinciae Praefectus) ad ecclesiam properavit. Populus verò dissensione deposita Ambrosium una voce Episcopum declaravit. Quo cognito Imperator Valentinianus eum sacris initiari, & Episcopum ordinari jussit, magnum pro virtute Ambrosii testimonium reddens. Facta ejus ordi-

(o) Legendum erit περι προβολης.

(p) Msc. τον αμβροσιον.

ρησας. χειροτονηθεντος δε αυτου τοιουτον ὑμνον ὁ βασιλευς ουαλεντινιανος τῳ θεῳ ανεπεμψεν παντων επ᾽ οψεσιν. χαρις σοι δεσποτα, παντοκρατωρ, και σωτερ ἡμετερε, ὁτι τῳ δε τῳ ανδρι εγω μεν (q) σωματα, συ δε ψυχας ενεχειρισας, και τας εμας ψηφους δικαιας απεφηνας. φασι δε, ὁτι τους αρχοντας αδικουντας γενναιως αμβροσιος επι του βασιλεως διηλεγχεν. συνοδος δε εν τῳ ιλλυρικῳ συνεστη επι ουαλεντινιανου, ἡτις την εν νικαιᾳ πιστιν εβεβαιωσεν. ιδικτον δε γραψας ουαλεντινιανος, τοις εν ασιᾳ, και φρυγιᾳ, και καρυᾳ επισκοποις, εμμενειν τοις (r) δοξασι παρενεγγυησεν, κοινωνον εν τῳ ιδικτῳ προσλαβομενος τον αδελφον αυτου ουαλεντα, και γρατιανον τον ὑιον αυτου. εγραψαν δε ὁμοια και ὁι εν τῳ ιλλυρικῳ συνελθοντες επισκοποι. εντεταγμενα εισιν ἑκατερα. αυδαιος ὁ συρος τοτε ηρξατο ανθρωπομορφον τὸ θειον κηρυττειν, παντα τα σωματικα μορια (s) εχον. απεσπαραξεν δε και της πλανης του μανεντος ενια, και ουδε του πυρος, ουδε του σκοτους δημιουργον ὑπαρχειν ελεγεν τον θεον. απολιναριος δε ὁ συρος τοτε φανερως απεστη της εκκλεσιας, εσχε συλληπτορα, και σπουδαστην (t) βιταλιανον τινα αντιοχεα πρεσβυτερον, ανδρα κατα (u) φυσιν ἱκανωτατον, και βιῳ διαλαμποντα. θαμβους δε επι της θειας φυσεως δοξαζειν ετολμησε, και ψυχην λογικην την σαρκα του κυριου εχειν ουκ ελεγεν. τὸ τε σωμα του κυριου ποτε μεν εξ ουρανου, ποτε δε εκ της παναγιας θεοτοκου εκηρυττεν. και μυθους δε τινας ταις θειαις επαγγελιαις

(q) Msc. σωματι.

(r) *Theoph.* ὡρισμενοις.

ordinatione Imperator coram omnibus ejusmodi hymnum Deo dixit. Gratias ago tibi Domine omnipotens & ſervator noſter, quod viro, cui ego corpora commendaveram, tu animas committendo ſuffragium meum ratum habueris. Enimverò Ambroſius magiſtratus contra jus agentes coram Imperatore generoſo arguiſſe animo fertur. Sub Valentiniano concilium in Illyrico coactum fidem Nicaenam confirmavit. Ipſe Valentinianus ad Aſiae, Phrygiae, Cariaeque Epiſcopos reſcripſit edictum, quo concilii decretis adhaerere praecepit, ſocios in edicto Valentem fratrem, & Gratianum filium adhibens. Similia & Epiſcopi in Illyrico congregati reſcripſere. Utrumque ſcripto publico conſignatum eſt. Sub idem tempus Audaeus Syrus Deum humana forma praeditum eſſe cum omnibus corporis membris annunciavit. Quaedam etiam a Manentis erroribus mutuatus, Deum neque ignis, neque tenebrarum auctorem eſſe aſſeruit. Apollinarius verò Syrus tunc palam ab eccleſia deſcivit, adjutorem, ac ſui ſtudioſum habens Vitalianum quemdam, Presbyterum Antiochenum, virum natura dexterrimum, vitaque conſpicuum. De natura verò divina horrendum ſentire auſus, Chriſti carnem anima rationali fuiſſe praeditam negavit. Corpus autem Domini alias quidem è coelo, alias verò è ſanctiſſima Deipara acceptum praedicavit. Quas-

(s) Mſc. εχωντα.

(t) *Soz.* βιταλιον.

(u) Mſc. φησιν.

λιαις (x) συνεζευγνυεν. ελλογιμος δε ων ότι μαλιςα παντοδαπων μετρων μελη (y) συνεθηκεν, και τοις εντευθεν ήδυσμασι τους πολλους επειθεν αυτῳ προσεχειν. ανδρες τε γαρ παρα τους ποτους, και (z) γυναικες παρα τους ἱςους τα αυτου μελη εψαλλον· σπουδης γαρ, και ανεσεως, και ἑορτων, και των αλλων (a) ήδυ λιαν αυτῳ (b) πεποιοιτο, παντα εις ευλογιαν θεου (c) τειναντα. μαθων ουν ταυτην την ἁιρεσιν εις πολλους ἑρπειν, πρωτος (d) δαμασος ὁ ῥωμαιων επισκοπος, και πετρος ὁ αλεξανδρειας, συνοδου γενομενης εν ῥωμη, αλλοτριαν της καθολου εκκλησιας (e) εψηφισατο. ουαλης δε πασαν εκκλησιαν πορθησας, ήκεν και εις καισαρειαν απο ανατολης κατα βασιλειου κινουμενος. επραξεν δε, ἁπερ και γρηγοριος εις τον αυτου επιταφιον γεγραφεν, ἡνικα και γαλατης ὁ ὑιος του ουαλεντος, και ἡ συμβιος δομνικα, νοσῳ χαλεπῳ εχειμασθησαν, ὁ δε ὑιος απεθανεν. αιδεσθεις δε ουαλης τον μεγαν βασιλειον, και επι τοις λογοις αυτου σφοδρα καταπλαγεις, πολλα χωρια (f) καλλιςα τοις ὑπ' αυτου φροντιζομενοις, λελωβημενοις τὸ σωμα εις προσοδον εδωρησατο. δημοσθενιος δε τινος ἑνος των (g) οψοποιουντων εν τῃ προς ουαλεντα συντυχιᾳ καταδραμοντος βασιλειου, και (h) βαρβαριζειν αυτον φησαντος, μικρον μειδειασας εφησεν ὁ μεγας βασιλειος. ιδου εθεασαμεθα δημοσθενην αγραμματον. παλιν ουν των πονηρων ὑποβαλλοντων

(x) Msc. συνεζευγνυον.
(y) Msc. συνεθκεν.
(z) Msc. γυναικας.
(a) Soz. ειδυλλιων.
(b) Soz. πεποιητο.
(c) Soz. τεινοντα.
(d) Msc. δαμασας.

Quasdam etiam fabulas divinis inferuit dogmatis, & excultus literis variorum metrorum carmina compofuit, quibus illecebris multos ad fe attraxit. Viri enim ad potus, foeminae ad telam ipfius carmina cantarunt. Quippe pro labore, & otio, pro feftis diebus, aliisque idyllia confecit, omnia ad laudem divinam tendentia. Primo Damafus Romanus, hanc haerefin late ferpere edoctus, & Petrus Alexandrinus Epifcopus, coacto Romae concilio, eam a catholica Ecclefia alienam decreverunt. Valens verò omnem depopulatus Ecclefiam, ex oriente Caefaream venit irritato adverfus Bafilium animo. Admifit autem ea, quae Gregorius in ejus oratione funebri refert. Quo tempore Galate Valentis filio, & thori conforte Dominica in gravem morbum delapfis, filius mortuus eft. Valens Bafilium M. reveritus, ejusque fermonibus perterritus multorum, eorumque optimorum praediorum reditus male corpore affectis, quorum ille curam habuit, conceffit. At Demofthene quodam è coquis uno in Bafilium cum Valente colloquentem incurfante, eumque barbarice loqui dicente, Bafilius M. fubridens refpondit: En vidimus Demofthenem illiteratum! Rurfus malorum inftinctu

(e) *Soz.* εψηφισαντο.

(f) *Theoph.* και καλλιςα.

(g) *Ced.* οψοποιων. Erant caftrenfes facri palatii.

(h) *Theoph.* βαρβαρισαντος. *Th. M.* και δημοσθενης δε εις των οψοποιων ουαλεντος εν τῃ ὁμιλιᾳ τῃ προς ουαλεντι μεμφομενον βασιλειον, και βαρβαρισαντος, ειπειν τον διδασκαλον.

λοντων τῳ ουαλεντι εξοριαν ὑπ' αυτου ὁ μεγας βασιλειος κατακρινεται. τὸ δε γραμμα της εξοριας (*i*) ὑπογραψαι ουκ ισχυσεν, τριων καλαμων συντριβεντων τὸ προτερον. εν ὑςερῳ δε και της χειρος αυτου παρεθεισης. γρηγοριος δε ὁ θεολογος της κατα κωνςαντινουπολεως εκκλησιας, μικρον ὑςερον προεςη, λογοις ενθεοις σφενδονων τα αλλοφυλα δογματα, και τον λαον απαλλαττων της επιβλαβους των ἁιρετικων λυμης. πασα γαρ ἡ πολις της αρειου, και ευνομιου λωβης πεπληρωτο, και πασας τας εκκλησιας αυτοι κατειχον, πλην του ευκτηριου (*k*) αναςασιας της μαρτυρος, εν ᾗ τον λογον της διδασκαλιας εσπειρεν εις τας εμψυχους καρδιας των πιςων. επεσκοπει δε των αρειανῶν τοτε δημοφιλος. ον δε αθηναις βασιλειος, και γρηγοριος παιδευομενοι, (*l*) ἡμεριῳ, και προαιρεσιῳ ευδοκιμοις σοφιςαις εμαθητευον. και παρα λιβανιῳ δε τῳ αντιοχειας σοφιςῃ γεγονασι. και ταυτα μεν περι τουτων δυω. ἑλληνιςων μικρου παντες κατ' εκεινο καιρου διεφθαρησαν. τῳ γαρ προς την επιδοσιν του χριςιανισμου δυσφορουντες, εβουλευσαντο προμαθειν, τον ἑξης ουαλεντι ῥωμαιων ἡγησομενον. μαντειαις τε πολλαις περι τουτου εχρησαντο, και τελευτωντες, τριποδα ξυλινον, εκ δαφνης κατεσκευασαντο, επικλησεσι, και λογοις, ὁις ειωθησαν, ὡςτε συλλογῃ (*m*) γραμματων, καθ' ἑκαςον ςοιχειον ὑπο μηχανης του τριποδος, και της μαντειας σημαινομενων, αναφανειναι

(*i*) *Theoph.* επιγραψαι.

(*k*) Sic appellari ajunt, quod opera S. Gregorii collapsa fides revixerit. Ceterum in alio Codice legitur, αναςασιας της ῥωμαιας, quo probatur, quod Metaphrastes in vita S. Marciani, S. Anastasiae templum esse dicatum tradit.

ctu a Valente Basilius proscribitur. Proscriptionis verò decretum subsignare non potuit, tribus calamis primò confractis, demum ipsa manu etiam labefacta. Gregorius verò theologus paulò post Ecclesiae Constantinopolitanae praefuit, sermonibus divinis peregrina exagitans dogmata, populumque a perniciosa haereticorum lue abstrahens. Urbs enim tota Arii, & Eunomii erroribus repleta erat, & ecclesiae omnes ab iis occupatae, excepto Anastasiae Martyris oratorio, ubi doctrinam suam in vivis fidelium mentibus seminavit. Arianorum verò Episcopatum tunc gessit Demophilus. Basilius verò & Gregorius Athenis instituti Hemerii, & Proaeresii celebrium Sophistarum discipuli erant. Libanium quoque Sophistam Antiochenum audierunt. Et haec quidem de his duobus. Hoc tempore parum abfuit, quin omnes Graeci periissent. Christianae enim religionis incrementum indigne ferentes consilium inierunt praesciendi, quisnam Valenti in imperio Romano successurus esset. Adhibitis igitur multis divinationum generibus, tandem ligneum tripodem confecere incantationibus, ac verbis consuetis consecratum adeo, ut ex collectione litterarum, quae per singula elementa arte tripodis, & oraculo significarentur, Imperatoris

(*l*) Himerius Aminii filius ex Prusiade urbe Bithyniae Sophista claruit A. 361. sub Juliano Imp. Prohaeresius Pancratii filius Caes. Cappad. oriundus Athenis docuit.

(*m*) γραμματα & ςοιχεια differunt. γραμμα enim signum, & forma, & figura, ςοιχειον sonus est, quo effertur litera

φανειναι τὸ ονομα του εσομενου βασιλεως. κεχηνοσι δε αυτοις εις θεοδωρον ανδρα των εν τοις βασιλειοις (n) επισημων ϛρατευομενων ἑλληνιϛην, και ελλογιμον, μεχρι του δελτα (o) επι την τουτου προσηγοριαν προελθουσα των ϛοιχειων ἡ συνταξις, ηπατησε τους φιλοσοφους, και ὁσον ουπω θεοδωρον βασιλευειν προσεδοκων. καταμηνυθεισης της (p) επειρησεως, ὡς εις σωτηριαν επιβουλευθεις ὁ ουαλης ουκ (q) αν εκτος ην χαλεπαινων. εκ τουτου δε συλληφθεντες, θεοδωρος τε και ὁι του τριποδος τεχνιται, (r) ὁι μεν πυρι, ὁι δε ξιφει απολεσθαι (s) προσεταγησαν. ουκ εφεισατο δε ουτε των ὁμωνυμων θεοδωρου, ὁι τινες ησαν επισημοι τοτε, της αυτης προσηγοριας, ἢ και ὁμοιας απο του θητα (t) αρχομενης μεχρι του δ. γοθθοι δε περαν του ιϛρου ποταμου τὸ πριν οικουντες των αλλων βαρβαρων εκρατουν. εξελαθεντες δε παρα των καλουμενων ὁυννων, εις τους ῥωμαιων ὁρους επερχιωθησαν, πρεσβειαν δε ϛελλουσι δια (u) ουλφιλα επισκοπου προς ουαλεντα, επιτραπηναι ανα την θρακην οικειν. (x) ου πολλῳ ὑϛερον προς σφας αυτους ϛασιασαντας διχη διαιρεθηναι, ἡγειτο δε των μεν αθαναριχος. (y) των δε, προς αλληλους επολεμησαν, κακως πραξας εν τῃ μαχῃ φριτιγερνης, εδειτο ῥωμαιων βοηθειν αυτῳ. του δε βασιλεως επιτρεψαντος συμμαχειν αυτῳ τους εν θρακῃ ϛρατιωτας, αυθις (z) συμβαλλων ενικησε, και τους (a) αμφι αθαναριχον εις φυγην ετρεψεν.

(n) Soz. επισημως.

(o) Soz. επι της.

(p) Soz. επιχειρησεως.

(q) Soz. ανεκτος.

(r) Puto legendum esse ὁ μεν.

(s) Soz. προσεταχθησαν.

toris futuri nomen appareret. Omnibus verò Theodorum virum ordinis militaris in palatio illuſtrem, Graecum, & ſpectabilem avide exſpectantibus, ordo literarum ad quartum usque ejus nominis elementum progreſſus philoſophis impoſuit tantum non praeſtolantibus fore, ut Theodorus imperio potiretur. Nunciata eorum molitione Valens quaſi inſidiis petitus, ira incredibili efferbuit. Itaque Theodorus, ac tripodis artifices comprehenſi, hi quidem igne, illi gladio periere. Ac ne quidem iis pepercit, qui idem cum Theodoro nomen habebant, viri illuſtres, aut etiam ſimile incipiens a Th. usque ad D. Gothi verò, qui ulteriores Iſtri partes antea habitarunt, ſubactis aliis barbaris, ipſi ab Hunnis ſic dictis expulſi Romanorum fines transgreſſi ſunt, miſſo ad Valentem legato Ulphila Epiſcopo, ut ſibi Thraciam liceret incolere. Non multo poſt diſſidio inter ipſos nato in duas dividebantur partes, quarum alteri Athanarichus, alteri Phritigernes praeerat. Collatis ſignis Phritigernes devictus Romanorum auxilium imploravit. Cum Imperator conceſſiſſet, ut miles, quem in Thracia haberet, ſe illis adjungeret, commiſſo rurſus proelio victas Athanarichi copias in fugam vertit. Gratiam

(t) *Soz.* αρχομενους.
(u) *Theoph.* ευφιλα.
(x) *Soz.* πολλῳ δε.
(y) Adjice Φριτιγερνης.
(z) *Soz.* συμβαλων.
(a) *Theoph.* παρα.

ψεν. ὥσπερ δε χαριν αποδιδους ουαλεντι τους (b) ὑπ' αυτων γοθθους αρειανιζειν επειτεν. ην δε και ουλφιλας ὁ τουτων επισκοπος προκατειλημμενος τοις αρειανικοις δογμασιν. ὁυτος γαρ επι κωνςαντιου, ὑπο ευδοξιου, και ακακιου αρειανιζειν εμαθεν. ἡνικα τουτοις συνδιετριβεν εις κωνςαντινουπολιν. ἁι δυο τοινυν αυται αιτιαι, αρειανους τους γοθθους εξ εκεινου εποιησαν του χρονου. ὁι ουν γοθθοι προς αλληλους, παλιν ὁμονοησαντες εις απονοιαν επηρθησαν, εκακουργουν δε τους θρακας, και τας αυτων πολεις και κωμας εδηουν. ουαλης δε ταυτα μαθων αιτει τον θειοτατον (c) ουαλεντιανον πεμψαι αυτῳ ςρατον εις βοηθειαν. ὁ δε ου δεδωκεν, αλλα και επωνειδισε, ὡς κακοφρονα ειπων, ὁτι ου χρη (d) επαμυνειν ανδρι πολεμουντι (e) θεον. πεμπει δε ςρατηγον κατα των γοθθων ὁ ουαλης ονοματι τραιανον. ὁ δε ἡττηθεις ὑπεςρεψεν (f) ατιμος. ονειδιζομενος δε μαλακιαν ὑπο ουαλεντος, συν παρρησιᾳ προς αυτον απεκρινατο. ουκ εγω ἡττημαι, ω βασιλευ, αλλα (g) συ πρεπει την νικην κατα του θεου παρατατομενος, και την εκεινου ῥοπην προξενων τοις βαρβαροις. καταδραμοντων δε σαυροματων χωρια τινα της προς δυσιν (h) αρχομενης, επεςρατευσε τουτοις ουαλεντινιανος. ὁι δε της ςρατιας τὸ πληθος, και την παρασκευην ακουσαντες, πρεσβεις πεμψαντες ειρηνην ητουν. ιδων τε δε (i) τοιουτους, (k) ει τοιουτοι σαυρομαται παντες εισιν επυνθανετο. των δε τους αριςους παρειναι, και πρεσ-

(b) Soz. ὑπ' αυτον.

(c) Valesius Gratianum ponendum arbitratur, utpote Valentiniano tunc jam mortuo. At in vivis adhuc erat. v. Pagium ad A. 373. n. 5.

(d) Th. M. επαμυνειν.

(e) Th. M. θεῳ.

tiam verò relaturus Valenti, parentes ſibi Gothos, ut Arii ſectam profiterentur, adduxit, ipſo eorum Epiſcopo Ulphila Arii dogmatis jam praevento. Imperante enim Conſtantio Eudoxius & Acacius Conſtantinopoli morantem Arii doctrina imbuerunt. Et hae quidem duae cauſae ſunt, cur ab illo tempore Gothi opinionem Arii ſectentur. Hi jam reſtituta inter ſe concordia inſolenter elati vexare Thraces, eorumque urbes, ac vicos vaſtare coeperunt. Qua re cognita Valens auxiliares a fratre copias poſtulavit. Iſte verò non tantum eas denegavit, ſed & malevolam illi mentem exprobravit dicens: viro cum Deo bellum gerenti ſuppetias ferre nefas eſt. Valens autem exercitus ſui ducem nomine Trajanum mittit, qui cum turpitudine cladis rediit, & Valenti mollitiem exprobranti audacter reſpondit: non ego, ô Caeſar, victus ſum, ſed tu victoriam projicis contra Deum pugnans, ejusque virtutem barbaris concilians. Sauromatis verò in regiones ſuas occidentales ingruentibus, Valentinianus copias ſuas eduxit. Militum verò numerum, apparatumque audientes, legatos pacem petituros miſere. Quos videns tales, num omnes Sauromatae tales eſſent, percunctabatur. His verò reſpondentibus, optimates ſe adeſſe, atque legatos

(*f*) *Theoph.* ατιμως.

(g) *Theod.* συ πρεη, lege πρειεις vel πρεης. Mſc. συν πρεηις.

(*h*) Mſc. αρχομενοις.

(*i*) *Soz.* τουτους.

(*k*) Mſc. οι. Sic & inferius.

πρεσβευειν φησαντων, (l) εμπιπλαται οργης, και μεγα κεκραγως, δεινα την ῥωμαιων βασιλειαν, εφη, ὑπομενειν, εις αυτον ελθουσαν, ἐι σαυροματαιων αρισοι τοιουτοι τολμωσιν ῥωμαιοις πολεμειν. εκ δε της κραυγης (m) φλεβος ῥαγεισης, και πλεισου αναδοθεντος ἁιματος, εν (n) φρουριῳ τινι της γαλλιας ετελευτησεν, ετη μεν αμφι τα (o) πεντηκοντα τεσσαρα γεγονως, (p) τρις και δεκα δε εν τῃ βασιλειᾳ διαγενωμενος. ἑκτῃ δε ἡμερᾳ της αυτου τελευτης αναγορευεται βασιλευς ὑπο των ςρατιωτων ὁ (q) ὡραιοτερος και ὁμωνυμος αυτου παις, ὁν εσχεν εξ ιουςινης. ευζωιου δε του αρειανου τελευτησαντος, (r) δωροθεον εν αντιοχειᾳ ὁι αρειανοι προεβαλλοντο. πετρος δε ανηλθεν απο ῥωμης εις αλεξανδρειαν μετα γραμματων δαμασου. ὁ δε λουκιος (s) εξελασθεις επι την κωνςαντινουπολιν απεπλευσεν.

Σχολιον. Πετρος ολιγον χρονον επιβιους μετα την ὑποςροφην την απο της φυγης ετελευτησεν. τιμοθεος δε ὁ αδελφος αυτου χειροτονηθη της αλεξανδρειας επισκοπος. ουαλης δε ὁ βασιλευς, ὡς εικος, εν φροντισι γενομενος επεξιεναι τουτοις σχολην ουκ ηγεν. ἁμα γαρ ἡκεν εις την κωνςαντινουπολιν, εν ὑπονοιᾳ πολλῃ και μισει (t) παρα των δημων εγενετο. ὁι γαρ βαρβαροι την θρακην δηωσαντες, και μεχρι των προαςειων ηδη (u) προελθοντες, και αυτοις τοις τειχεσι μηδενος κωλυοντος προβαλλειν επεχειρουν. επι τουτοις δε χαλεπως

(l) Alii εμπιμπλαται.
(m) Msc. φλογας.
(n) *Soc.* ὡ προσωνυμια βεργιτιων. Am. Marcellinus l. 30. scribit, eum mortuum esse apud Bregetionem Pannoniae oppidum. Idatius in fastis ait: in Castello Virgitione,
(o) *Theoph.* ετων πδ.

legatos, iratus voce magna exclamavit: Male agitur cum imperio Romano in Valentinianum delato, quando optimi tales Sauromatae Romanis bellum inferre audent. Ex quo clamore rupta vena, plurimoque effuſo ſanguine in quodam Galliae caſtello vitam reliquit, annos circiter quinquaginta quatuor natus, decimo tertio imperii anno. Sexto a morte ipſius die milites filium juniorem ei cognominem, quem ex Juſtina ſuſcepit, Imperatorem renunciarunt. Defuncto autem Euzoio Ariano Antiochiae Dorotheum Ariani ſubſtituere. Petrus Roma Alexandriam cum Damaſi literis rediit. Lucius verò ejectus Conſtantinopolin navigavit.

Scholium. Petrus exiguo adhuc tempore ſuperſtes poſt ſuum ab exilio reditum mortem oppetiit. Ejus verò frater Timotheus Alexandriae Epiſcopus ordinatus eſt. At Valens Imperator, nec mirum, curis diſtentus his vacare rebus non potuit. Nam ſimul ac Conſtantinopolin venit, in gravem populi ſuſpicionem, ac odium incidit. Quippe barbari Thraciam depopulati, & ad ſuburbana usque progreſſi, ipſis jam moeniis, nullo obſtante, admovebant. Ob haec civitas indignabatur. Reliqua deſunt.

(p) *Mal.* ετη ιϛ. *Theoph.* ια.
(q) *Soz.* ὁ νεωτερος.
(r) Soz. & Philoſtorgius male θεοδωρον ſcribunt.
(s) *Soz.* εξελαθεις.
(t) *Soz.* παρα τῳ δημῳ.
(u) Mſc. προελθοντων.

Errata.

Pag.	Lin.	Errata	Lege
34	20	νου	νοευ
36	6	προθεωρηθησαν	προθεωρηθεισαν
36	16	ἤδεα	ἤδεια
36	24	θεους	θεους
37	19	abſcondiderunt	abſconderunt
38	1	θεους	θεους
38	14	κειλια	κοιλιᾳ
39	4	abſcondidi	abſcondi
48	20	πεμτον	πεμπτον
49	16	dotus	dolus
56	13	ς.	ς'
62	19	παρωον	πατρωον
66	20	168.	108.
70	6	εις ετι	εισετι
73	18	Geogius	Georgius
74	13	μακεδονιας	μακεδονια.
78	17 19	͞εηλ	͞εηλ
80	24	pag. 64.	pag. 70.
89	22	πεμτον	πεμπτον.
140	5	͞υς	͞υς'
147	5	circutae	cicutae
156	5	επονομασθην	επωνομασθη
156	15	πατρων	παρθων
166	6	ποιαγης	ποιᾳ γης
169	5	35mo	35°
182	10	παλιν οςησας	παλινοςησας
184	9	τουτων	τουτὸ των
188	1	γειτον, ὃς	γειτονος
196	19	παντοδαπεις	παντοδαπαις
211	5	martyre, & doctore	martyrem, & doctorem

Pag.	*Lin.*	*Errata*	*Lege*
216	20	την	των
217	7	brevis	brevi
219	2	admiſere	admiſit
224	3	συην	συνην
238	2	διωγμου	διωγμον
263	9	pugnare	pugnae
273	9	8mo	8o
274	14	προτοις	πρωτοις
—	15	εκελευσθαι	εκελευσαι
280	*N. a.*	pag. 226	pag. 292,
289	22	vivificum	vivificam
295	*N.*	a Euſebii	a morte Euſebii
300	21	επαγγειλαμενην	επαγγειλαμενῃ
307	4	progreſſi	progreſſo
310	14	φιλανθρωπινων	φιλανθρωπινον
313	9	tenens	texens
318	24	εγγαινιων	εγκαινιων
322	22	ηλαστην	ηλασεν
336	*N. a.*	Virem	Victorem
376	12	εκηρυχθην	εκηρυχθη
380	3	πισων	πισον
—	*N. e.*	πισον	πισων